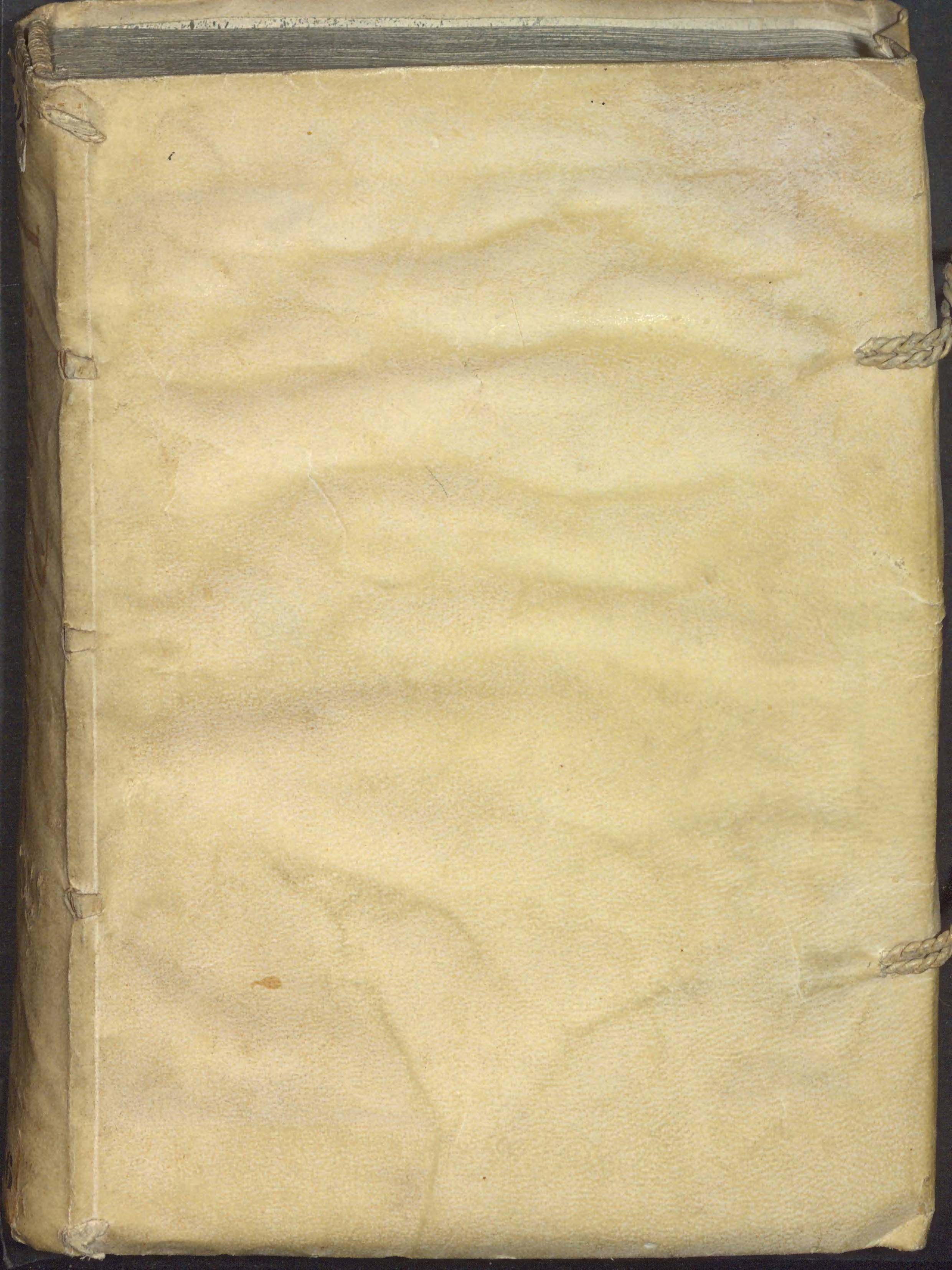

Copiése la portada y la del otro
tratado, que está al fin.

MS. 4.º pergamino, con dos folia-
ciónes: la 1.ª alcanza al 429. sin
el índice y la segunda al 28.—
completo, bien tratado.

Rotulata = Lasedo Phisica.

Aristotelis Stagiritæ octo Phisicorum Libri

Concinnam commentationem exposcunt,
in tractatus quindecim explanati,
variis disputationibus refertos,
Labore, et industria
R. admodum P. Petri de Laredo,
Hispalensis,
è Societate Iesu plublici Philosophiæ
Professoris.
in divi Hermenegildi Regis, et Martiris
Collegio, Hispali.
anno chisti Domini. 1657.
die decima septembris.

Petre, Cerebrigenæ stirps est memoranda Minervæ;
Quod tua discipuli, et scripta [illegible] probant.

Cronographicon in Patrem Petrum de Laredo.

Dona SophIa PatrI CuMuLat, cur prodiga Petro?
Nempe ait; in Petra hac ędificabo domum.

Victrices resonate tubę, Petrum redimite coronis.
En toties Sophię pulvere victor abit.

Ad naturalis Phiæ Cultores.

Naturalis Phiæ liminaria, Deo auspice, posquam auditores mei, mentes Dialecticis imbuere praeceptis satis visum fuit, audacter ingredimur; et ad rerum disciplinas, quoad mortalibus minime fas e, investigandas accingimur. Physicas quoque auscultationes exponendas suscipimus; et ne magna laudum congeries fastidium pariat, quæ magis vos detinere, quam instruere; magis impedire, quam erudire posset, pauca præfari sancivi: ipsa enim res, et utilitate, et sua iucunditatis specie satis se prodit obtutibus, ut nemo adeo mentem deposuerit, nemo adeo depravaverit affectus, quin se totum istius disciplinæ amore perfuderit: nihil enim magis ab ipsis naturæ rudimentis mortalium animis e impressum, quam Phiæ amor; eo omnium ætatum aviditas accurrit; eo omnium linguas Philosophorum impulsas prospectabitis, qui sibi sapientium nomen vendicare non ausi, Philosophos se nominari voluere, quasi non sapientes, id est sapientiæ amatores essent; ecce Pithagoras, qui rogatus, an Sophus, id est, sapiens esset, modeste enim, non Sophus inquit, sed Philosophus, id est sapientiæ amator.

Cura autem brevitate, et perspicuitate, qua cura, et solertia in unam studiosorum commoditatem, et utilitatem mea scripta meditater, præter tulerit quicumque et nostris in Physicas disputationibus sit, atque iterum dictare: non igitur privati cerebri vere sentes, et graciles partus curabo; sobrie et scire, et docere; imo sobrie magis docere

2

quam scire se libertissimorum, ac prudentem, Duilio acque fieri; cum scire sese, et magnum quid loquisse credit, qui ad vani loquas, et infrugiferas subtilitates mentem et calamum devocarunt: ea tamen in hac litteraria palestra posse velis, quae est quotidianis pugnis incontrios vos gerocent, et incolumes: mihi credite; vos votis succedat, et vestro accrescat proventui. Valete.

Prooemiales ad Philosophiam introductio.

Nos, et consuetudini, et necessitati suffragantes, quid illud sit, quod aggredimur in disputationis causa, id est positionis, praenoscere debemus, scilicet Philosophiae nostrae naturam, obiectum, utilitatem, atque id generis alia praeter calamo et rationibus. At ut a nomine huius facultatis exordiamur, communiter vocari solet Philosophia; et licet nomen istud secundum ipsius etymologiam amorem scientiae, quam amorem scientiae significet; iam tamen usus adolevit, ut pro facultate ipsa sumatur: sic in universum accepta definiri solet ad illius naturam arbitrium. Philosophia est cognitio rerum per suas causas: dicitur cognitio per causas, quia ad Physicam, id est ad Metaphysicam, quod satis innuit Aristoteles 4o Metaphysicae textu 1, dum Metaphysicum dixit, venari rerum essas.

Philosophia communiter accepta in practicam, et speculativam ab Antiquioribus divisa est, et sub hac divisione continet suo ambitu Mathematicas disciplinas, Arismethicam, Musicam, Geometriam, Astronomiam, Opticam, Militarem, Nauticam ...

ique Ethicas, quae disciplinas, seu morales, ut la Po-
liticas, Oeconomicas, Monasticas, atque insuper Dia-
las seu rationales, et tandem Phicas, quae sola nostros
conatus toto hoc anno sibi arrogabit.

Appellatur Phi-
ica (de qua in praesentiarum) a graeco nomine Phisis, phiseos
quod latine idem sonat ac natura, et Phisica sonat
idem, ac natalis: cum enim facultas haec in pervestigandis
rerum naturis tota versetur, non incongrue dicitur facul-
tas Phisica, seu rerum nativarum cognitio per suas causas, ac
propter eandem rationem aliquando Phisyologia solet
appellari, idest de rerum naturis disputans, tractans
que facultas.

Quod Phisica sit proprie, et simpliciter sci-
entia nullus est, qui dubitet, cum liquido detonibus,
tam esse cognitiones evidentes discursivas, in quo ratio scien-
tiae consistit, ut ex Logica constat: abundat quip-
pe naturalis haec facultas pluribus demonstrationibus,
quae obiecti sui naturas, et proprietates evidenter cog-
noscit, ut decursu temporis in octo Phisicorum
libris plane experies: demonstrat enim esse tres
principia, et esse tres causas, et ex materia, et forma consurgi
per unionem compositum; item demonstrat, quod agens
fortius agat in proximum, quam in remotum, et alia
innumera: nec obstat, quod plures actus probabiles,
et opinativi in Phisica misceantur, satis enim est ad
perfectam rationem scientiae, quod ea per se demonstrative
tendat in obiectum naturale, et principaliori parte actus
suos: vide disputationem 2am Proemii capite 2o Lo-
gicae.

4 sit itr cois Dm d sensu ē, qd Phica sit absolute denoanda scientia speculativa: nam ipsa tota in contemplatione veritatum versatur, siquidem nihil hominibus praescribit efficiendum, nec regulas, aut documenta exhibet, quo instructus intrus efficere possit aliquod opus: solum enim scistit in contemplatione rerum omnium, sive sub talibus ideis potentiis, contrariis, possibilitatibus infinitis.

qd Phica secundum qd possit denoari practica, ad tamen non tollit, continet aliquos, licet paucos, actus practicos, quae intrus edoceantur, quo pacto possit aliquod opus efficere, ut optime notat Dr Ovi.: sic enim qui edidicit nihil esse vacuum in natura, scit qua ratione aqua sursum per canales, seu fistulas possit ascendere, si ab artificio aliquo aër ille subtrahatur, qui intra fistulas contentus ē, atque huiusmodi et alia experientia, quae ex naturali Phica docemus intrus instruunt ad aliquod efficiendum opus: ut Phica ē scientia partim practica et partim speculativa, caeterum, quia Phica maxime ex parte versatur in contemplanda natura sui obiecti, ideo sit potissimus speculativa: vide de hoc latius absolute loquendo denoandas scientias syllogisticas.

Circa unitatem Phisicae, praetermissis dicendis in 30 libro de aia de specificatione actuum, assero igitur, Phicam esse unam scientiam non unitate per se, sed unitate per accidens: ē enim una aggregatione plurium actuum, et habituum essentialiter distinctorum, qui non uniuntur inter se aliqua phisica unione, nec essentiali

cognae inter se ad invicem pendent: ast extrinsece
explicantur ad unicum obiectum attributionis; siqui-
dem conducunt ad perfectam notitiam illius. 1

Rursus
circa obiectum Philosophiae naturalis, seu Physicae dicenda sunt a nobis
dicta de obiecto materiali et formali Logicae; et hic eodem
ordine eadem applicanda; nam apud omnes indubitatum
est, obiectum materiale Physicae per se seu attributionis esse
corpus naturale completum substantiale: ast corpus
accidentale naturale completum, et reliqua omnia, de quibus
Physica agit, quae sunt materia forma, unio, forma substantialis, causae,
actiones, passiones, aliaeque affectiones, quae propter
corpus naturale substantiale considerantur, sunt obiectum materiale
per accidens, seu attributum: et similiter collectio omnium is-
torum obiectorum materialium per se, et per accidens erit obiectum
totale Physicae materiale, seu aggregationis.

Praeterea
dispositio illa, quam Philosophus naturalis considerat in
composito substantiali completo, est obiectum formale per se seu
attributionis Physicae: caeterum quaelibet dispositio
partialis, quae consideratur in qualibet parte obiecti materialis
propter obiectum formale per se seu attributionis, est obiectum per
accidens; seu attributum formale: similique modo
omnes praedictae dispositiones erunt obiectum aggregatio-
nis formale Physicae.

Utilitatem naturalis Philosophiae commendat
satis ejusdem necessitas saltem moralis (cum Ethica,
ac Methaphysica) ad reliquas disciplinas quodam
modo praecedentes, comparandas; nam praeter Logicam,
quae praemitti debet ad facultates omnes scientificas

6 modo qdiscendas nulla exactia disciplina, quae ex naliu non pendeat Philosophiae. Nec ulla enim obtineri nequit moralitas loquendo, in ipsius quoque Phiae cognit. sacrae etiam theologiae penetralia ingredi nisi quam sternat Phia, quomodo licet: sic similiter aliae sunt ab illa dependentes ut Mathematicae, Ethicae, quomodo omnes disciplinae.

Divisit Aris Phiam natalem in quatuor partes principaliores: prima pars continet octo libros Physicorum, seu ut alii vocaverunt de physica auscultatione, id est meditatione rerum naturalium: in primo egit de principiis intrinsicis compositi substantialis tam in communi, quam in particulari: in 2o egit de principiis extrinsecis, seu causis eius dem compositi substantialis nalis: in 3o de motu in communi, et de natura infiniti: in 4o de loco, et vacuo, et tempore: in quinto ad motum redit, eius divisiones, et contrarietates inquirit: in sexto de compositione Continui: in septimo aliqua iterum de motu, et de rerum motore: in octavo scribit de duratione Mundi ab aeterno: nos observabimus praedictam librorum divisionem, iuxta seriem a recentioribus statutam, ut per singulos libros palam fiet; ubi in quindecim tractatus, et disputationes plures res agit tota.

Secunda vero pars continet tres libros de hac mundi machina, ubi agit de corporibus caelestibus, quatuorque elementis, quae sunt potissime partes universi. Tertia pars per duos libros agit de corpore generabili, et corruptibili. Quarta demum in tribus libris tractationem instituit de anima vegetativa, sensitiva, et rationali.

aliqs quatuor partes minus principales, in quas Aris Phicam divisit; in quibus agit de Metheoris, de suc, et sensibilis de somno, et vigilia, de iuventute, et senectute; de vita, ac morte; de generatione aialium, et eorum structura; de Problematis, et aliis innumeris scitu dignis, quae nobis non licent, propter temporis angustias et ita illa exugestu explare nequimus: ast tu pote facilima captu uniuscuiusque privato studio relinquimus. De dignitate, iucunditate, Auctore, instauratore, et aliis nalis Phiae Encomiis consulant PP. Conimb., qui mira eruditione res ad Amussim conficiunt.

Liber 1s Phicorum de corporenali substali cpleto, illiusque partibus.

Tractatus 1s de principiis intrisis corporis nalis substalis cpleti in coi.

Cum Phiae nalis scopus, et obiectum sit corpus substantiale nale cpletum, ut dicta Proemiali nostra introductione Aris cmentatores Philosophi ordinem insequentes a principiis corporis nalis intrinsecis exorsi sunt; et nos rectam methodum indicamus, auspicamurque a notitia principiorum, quae proximius substanti corpori costringantur, ut deinde ad cetera, quae remotius ab illo distant, recto

8 - doctrinæ ordine descensus fiat: unde non proba-
mus B. Ptn aliquorum iudicium existimantium, per-
fectam notitiam corporis compositi substantialis haberi non
posse, nisi habita prius notitia de quidditate corporis
in communi, prout distinguitur ab spiritu; ideoque sermonem
aggrediuntur instituunt de istius definitione, aliisque proprieta-
tibus et passionibus: huiusmodi enim discussio proprios
libros sibi dicata requirit; nec ad presentem tractatum ullo
modo necessitatem includi.

Disputatio 1a;

Quae sint corporis substantialis naturalis comple- ti in communi principia intrinseca?

Caput 1um,

quid sit eiusmodi corpus premittit.

Corpus substantiale naturale completum, ut a doctoris usurpatur, et
ut est obiectum proprium Phisicae, optimam definitionem sor-
titur; dicitur enim ens substantiale completum compositum ex materia,
et forma unitis, ut equus, leo: ubi si attendatur mens
Philosophi, nullum est possibile corpus naturale completum secundum
leges inquam naturae quod non componatur ex materia, forma, et
unione: ac proinde nomine corporis naturalis signamus
compositum ex predictis partibus constans, sive sit corrup-
tibile, aut incorruptibile; sive generabile aut
creabile: ubi nota, an dixi, hic non loqui de corpore
accidentali completo naturali quod etiam sic nominari posset

definiri.

Unde oritur prima difficultas, utrum corpus substantiale naturale completum debeat necessario componi ex materia, et forma, et unione; vel an sit possibile saltem de potentia Dei absoluta aliquod corpus naturale substantiale completum omnino simplex, et huiusmodi compositionis expers? Pro sua 1a Metaphysicae Deb sexe 10 affirmat PPs Comin secutus, nullo pacto dari posse corpus substantiale completum, quod non sit compositum ex materia, et forma, unitis: ceterum alii PPes nobiscum, non repugnare corpus substantiale completum expers materiae, et formae, et unionis, autumant; et probant; nam absque urgenti fundamento non est deneganda Deo, et eius omnipotentiae productio talis corporis; sed nullum datur urgens, et efficans fundamentum ad illam denegandam: ergo; probatur minor solutione argumentorum partis adversae.

1o arguunt, negari dari aliquam substantiam, quae non habeat aliquas formas accidentales: ergo neque substantia, quae non habeat formas substantiales: et forma substantialis necessario postulat materiam: ergo non est possibilis substantia corporea completa, quae non constet materia, et forma: antecedens primum constat; nulla enim est possibilis substantia, quae non habeat saltem ubi, quod est forma accidentalis: ergo similiter. Contra tamen stat distinguo antecedens, negatur consequentia; nam adhuc non infertur, quod de potentia Dei absoluta repugnet corpus, quod non constet materia, et forma.

Secundo arguunt; illa substantia, quae careret materia, et forma, nullas omnino actiones haberet, non immanentes, siquidem esset res inanimis, et non vivens, non deinde actiones transeuntes; quia si aliquas

10 haberet maxime quia produceret sibi simile; id hoc repugnat: ergo nullas actiones haberet. Respondetur negatur antecedens, nam corpus illud posset saltem habere actiones transeuntes, quia produceret aliquid saltem sibi dissimile, sicut de facto caeli non habent virtutes productivas sui similium, bene tamen aliarum rerum.

Tertio arguunt quod quidquid habet quantitatem, raritatem, densitatem, et alia accidentia similia, habet materiam; id corpus illud ea accidentia haberet: ergo haberet materiam, in qua illa accidentia insererent. Respondetur et; nam licet corpori naturali iuxta leges naturae illa accidentia debeantur, non inde probatur, de potentia Dei absoluta implicare illud corpus, cui nullum illorum accidentium debeatur. Praeterea non est fundamentum ad asserendum, quantitatem, et alia accidentia non posse deservire, nisi corpori habenti materiam, utique habere potest similia accidentia, et si corpus illud tiompletum sit.

Sed dubitabis circa nostras definitiones utrum corpus illud dicendum sit totale? quaestio de nomine est, ad quam respondeo, si nomen natura sumatur ut ab Aristotele accipitur 2o Physicorum capite 1o, corpus illud non esset natura, nec naturale denominaretur: tantum enim nomine naturae intelligit Philosophus materiam, et formam, ut suo loco dicemus.

Ulterius oritur quaestio difficilis; an tria haec videlicet materia, forma, et unio ad essentiales constitutiones corporis substantialis naturalis pertineant, vel saltem aliqua illorum solum ut requisita, aut proprietates se habeant? omissis aliis Philosophis de tribus asserentibus solam materiam esse totam essentiam corporis naturalis; et aliis Philosophorum, qui docuere, solam formam esse de essentia corporis naturalis

mam, ut esse solum vehiculum, et substentaculum formæ, vera
Aris senta et S. Th. pro omnium, quos referre iniure adeo per
via, otiosum est; docet igitur, non solum formam, sed mam, et unionem
esse de essa corporis nalis compleri. 12

Probatur 1o ipsa definitione corporis nalis supra exposita, quæ ab omnibus essalis censetur. Secundo, si sola forma esset de essa corporis nalis, illa sola posset prædicari de illo, et ab eo non distingueretur; sed hoc non est dicendum: ergo; maior est certa; minor probatur, quia hæc prædicatio, homo est anima ralis; aut ista, corpus nale est forma, est prorsus falsa; nam corpus distinguitur realiter a forma; sicut homo ab anima rali; alioqui esset prædicatio vera: ergo. Probatur 3o; quia de essa equi est ma, forma, et unio: ergo etiam de essa corporis nalis: ans probatur, quia equus est essaliter corporeus, et consequenter generabilis, et corruptibilis; ergo includit aliquid, ratione cuius sit essaliter corporeus, generabilis, et corruptibilis; sed hoc aliquid est ma, forma, et unio: ergo.

Nec obstat, quod ma equi, et hominis possit reperiri in aliis compositis non ralibus; nam anima est cole equo, et homini; cum tamen sit de essa utriusque, licet non sit ultimum constitutivum differentiale ipsorum. Rursus, nec obstat, quod ma, quam homo ipse habet in senectute sit physice nuro diversa ab illa quam habuit in infantia; sufficit enim, quod sit moraliter eadem; sicut et ipse homo est physice nuro distinctus in diversis ætatibus, licet moraliter, et communi existimationes humanas sit prorsus idem homo; ut flumen Bætis, quod modo fluit, vere, et physice diversum est ab illo, quod centum ab hinc annis fluebat; diversitas

enis istae numerica, sicut aque diverse nuero sint moraliter tamen idem fiori sumene.

Demum mine infertur, qd partes integrales, v.g. pes, digitus etc. essent de essentia hois; sicut enim sunt de essa integrali corporis; sic sunt tantum de essa integrali hois: unde deficiente parte integrali hois, nō deficit ipse homo; sicut nec deficit corpus: solum qn quando deficit pars essalis phica, aut metaphica hois, ipse deficit.

Ultima oritur difficultas, an sit corpus substantiale nale unum per se? affirmative dico; nam ex tribus conditiones, que coiter assignantur ad unum per se, nequit sub dubium tradere, qd ex mla, et fma, et unitis conflugat unum per se; nam 1a conditio requirit, qd partes que phicum compositum componunt, sint eiusdem praedicamenti substantie; sic enim se habent mla, fma, et unio.

Secunda conditio exigit, qd extrema illa vere, et realiter sint inter se unita; sic enim se habent mla, et fma extra compositi nalis. Tertia demum, qd utrumque extremum, vel saltem unum illorum sit incompletum; nam ex duobus entibus completis non resultat unum per se; licet uni reperiantur inter se veré, et eiusdem substantie essent: unde saltem mla, ut suo loco videbimus, e qd incompletum, que semper ordinatur ad complendum compositum.

caput 2m

qd, et quotuplex sit prius definit

Haec vox principium in numeras sortitae signa

tiores: in primis sumitur late pro eo unde res est, aut fit, aut cognoscitur, ut ait Aris. libro 5° Metaphisicæ cap. 1°. in hac 1.ª acceptione prius significat quid in aliquo genere, et quomodolibet tribuit esse rei; unde quælibet causa poterit dici prius effectus: ex quo sic inden prius latius patet, quam nomen causa; hæc enim semper importat veras, et proprias causalitates, seu influxus in effectus; prius vero abstrahit à propria et rigida causalitate, quam exerceat circa sua productum: et hinc ortum habuit contentio inter patres Ecclesiæ, Grecos, et Latinos, quorum illi arguebantur à Latinis, appellantes Patrem æternum causam Filii, seu verbi divini; Latini vero asserebant Patrem æternum debere appellari prius Filio, non causam, quia non producit naturam illius divinam: at Græci illi, ut à calumnia vendicentur, nomen causa late nimis accipiebant, quod etiam de aliquibus Latinis Patribus dicendum intelligere, qui eadem locutione uti videntur; videatur hac super re D. Didacus de Mor, disp. 49 sect. 13a de Trinitate.

Secundo sumitur nomen prius minus late, vel pro 1a causa, vel origine in aliquo genere, aut ordine, si cætera ab illo dependeant; sic 1s omnium parens Adamus dicitur prius omnium hominum; quoniam in eis hominibus ipse fuit 1s, nec ab alio hoc productus fuit: sibi, sic cætera etiam ab illo dependeant dicitur prius, sic libri 1a littera dicitur prius, seu initium; sic 1s dies anni dicitur prius illius; luminis fons dicitur prius. Tertio sumitur prius pro cognoscere evidenti, ex quo in unaquaque facultate deductiones eruuntur; sic se habent prolequia, axiomata etc.

strictius tamen in presentiarum accipimus nomen principii ut pro partibus essentialibus constituentibus intrinsece compositum secundum se totum completum, sive in fieri, sive in facto esse, scilicet materia, et forma, quae sunt partes informationis, quarum una recipitur in altera tanquam in subiecto; ut forma in materia recipitur: non sunt tamen partes continuationis, quarum neutra est forma, vel subiectum respectu alterius; sed solum uniuntur unione continuationis in ordine ad aliquam rem continuam efficiendam; ut partes tabulae, quas ferro discindimus.

Itaque partes hae informationis, ex quarum nexu, et unione corporis physici naturalis forma fabrica consurgit, appellantur principia intrinseca, non tamen extrinseca; nam principia extrinseca, ut sunt causa efficiens exemplaris, et finalis de quibus secundo Physicorum agitur, non causant intrinsece compositum: de solis ergo principiis intrinsecis sermonem instituo; et Philosophus cap. 5º 1º Physicorum sic illa definivit: principia corporis naturalis completi substantialis sunt, quae neque ex se se, nec ex aliis, sed omnia ex ipsis fiunt: quae definitio ab interpretibus omnibus probatur, ut aperte constabit.

Conditiones ab Aristotele exiguntur in praedicta definitione; tres igitur neque ex se se, id est quod principia non sint ad invicem, ex se ipsis in eodem genere se ad invicem intrinsece constituentia; nec ex aliis, ut compositum componi intrinsece extra; nec forma ex materia: unde licet forma dependeat intrinsece a materia, tanquam a causa materiali, non tamen dependet tanquam a causa formali; et licet materia dependeat intrinsece a forma tanquam a causa formali, non tamen dependet ab illa tanquam a causa materiali; sola enim in diverso genere causae intrinsece se ad invicem causare possunt.

2a dictio est, neque ex aliis ita ut unus preterhis sit... in eodem genere; quia quod forma sit posita ex alia forma, que sit causa formalis illius; neque materia ex alia materia, que sit eius causa materialis: unde quamvis materia et forma dicantur partes integrantibus, et illae partes non sunt causa materialis rei materiae; nec causa formalis formae: nec illae obstant, quia materia, et forma sint posita in ca... positi substantialis, tanquam partes essentiales illius.

Tertia dictio est, sed omnia ex ipsis fiunt: ubi dico notanda duo: primum quod vox omnia significat, non quod ex quolibet principio quolibet compositum constituatur; non enim ex forma ignis fit corpus; aut ex forma ferri aqua; ponitur et significat proportionaliter, et accommodate, ita ut omnis compositi... principia... fieri posse, quod ex aliquibus principiis non ponatur: ita ut omnia non collective, sed distributive debet intelligi de singulis principiis, quae dicuntur de omnibus principiis omnia corpora naturalia, scilicet singularis materia, et forma singulare corpus fiat.

Secundum, quod vox omnia significat tantum omnia composita naturalia substantialia, non substantias spirituales, quae carent omni materialitate, et corporibus principia forma, et materia ex pertia, quae supernaturalia non requirunt, ista et posui, ad scientiam praedictionem, et constitutionem excludunt praedicta principia.

Sed dubitaveris, ... de fio assignata ... causae efficientis et quare illa prius non dicatur et supposuimus ... Aristoteles solum de principiis intrinsecis, ... corpus naturale ... se constituit, sermonem instituisse: unde iudico, causa

efficientes amoto [illegible] à ratione principii ipsi
addiderunt, etiam effic. cum invenerint generationem per causam
verba ha causa, quoniam ea a qua illa est causat fieri, et in genere
causae efficientis illi propriè est; cum etiam et ad necessarium
causae ipse [illegible] à bona causa efficienti: quo causa effi
ciens non est, quae neque ex se, neque ex his fit; ut contra sit li
bita ab [illegible].

Ex his colliges, quod et ipsius, ut propterea
existat fieri, et plane in ratione, quod omnia fiunt ex
partibus intrinsecis, cum ex aliis partibus [illegible] partium pro
pter sufficientem differentiam à causa efficienti. [illegible]
per illa particula ex potissimè [illegible] causas intrinsecas
[illegible] non tamen extrinsecas; res enim [illegible] fieri contra cau
sa efficienti [illegible] non dicitur ex causa; quare [illegible]
denotaret [illegible] tanquam causas intrinsecas, [illegible]
[illegible] praepositiones ex usu [illegible] non [illegible]
[illegible] sic enim dicimus, domus ex lapidibus fit, et
[illegible] filis tela texitur.

Etenim non me latet, in pluri
[illegible] sacrae scripturae testimoniis praepositiones ex [illegible]
[illegible] causae efficienti, à qua res ipsa [illegible] scriptura [illegible]
[illegible] perfectiones sermonis; imo nec Ciceronem
[illegible] de rigore physico, et methaphysico [illegible] licet latine
satis [illegible]: nihilominus tamen id non tollit, partes spe
ciales significationes Verbi fio, quod aequivalet his, coalesco,
conflor, et similes praepositio ex denotet tantum causas intri
nsecas compositi, ita ut sensus sit prorsus ex quibus omnia fiunt,
id est conflantur, coalescunt, et similia.

Caput 3m

nobus prioribus, que intrinsece constituunt compositum, vel censentur.

Ut totam disputationem absolvamus, sciendum est 1º dupliciter posse considerari corpus naturale, 1º modo in fieri, et 2º modo in facto esse; ceterum quia una ratio mereatur explicationes utriusque modi: aliqui asseverant, corpus in fieri esse compositum in eo 1º instanti, in quo generatur; corpus vero in facto esse idem met compositum in reliquis instantibus subsequentibus post 1m instans: qui modus dicendi ex eo reiicitur, quod etiam in 1º instanti generationis datur corpus in fieri, et in facto esse; diversa tamen ratione consideratum; nam ut intelligitur subiici productioni, virtute cuius tota transit de non esse simpliciter ad esse simpliciter, vocatur corpus in fieri: ut autem intelligitur in eodem instanti secundum id praecise quod producitur, et terminat generationem, dicitur corpus in facto esse.

Melius tamen explicatur corpus in fieri, et in facto esse: in fieri est, quando consideratur transiens de non esse ad esse, et secundum id quod habet, ac petit in ipso exercitio productionis, seu quatenus producitur, sive generatur: in facto esse est quando consideratur quasi in statu quieto, et secundum id quod permanet; seu quatenus transivit iam de non esse ad esse. Unde ex hanc explicationem, potest dupliciter dividi quaelibet generatio corporis naturalis: generatio in fieri est transitus, seu mutatio, de non esse simpliciter in subiecto, ad esse simpliciter in subiecto: generatio in facto esse est res producta iam dependenter

18 à subiecto: de his uberius libro 1° de generatione agemus.

Ut innotescat in quo sit, quoties datur transitus de esse formae in subiecto ad esse formae aliam in subiecto, toties dicitur conversio, quod transit materia de esse formae equi ad habere formam cineris; quando vero datur precise transitus de non esse formae in subiecto ad esse formae in subiecto, dicitur generatio, quae in productione terrae transitur materia de non habere formas ad formas habendas: at quaelibet conversio potest considerari ut generatio, considerando ut transitum materiae de non esse formae in subiecto ad subiectum habens formam, abstrahendo ab eo, quod praexistiterit forma positiva, vel eius privatio.

Sciendum est, quod actiones generativas ad compositum in fieri, si praecise consideretur *fieri* ut generatio est, non esse essentialiter mutationem, seu transitum de non esse ad esse: generatio enim solum dicit esse productionem naturalem dependentem à subiecto; sive privatio termini generati praecedat in subiecto, sive non: at si consideretur quod *fieri* ut mutatio est, non solum dicit essentialiter productionem naturalem dependentem à subiecto, sed etiam privationem termini generati, quae praecessit in subiecto; quae privatio nihil aliud est, quam carentia formae, quae datur in materia, antequam transeat de non habere formas ad formas habendas; cum autem materia sit subiectum aptum, illa carentia formae dicitur privatio, non tamen negatio; quia haec dicit subiectum esse ineptum.

His praeiactis, sit 1.a assertio: ad compositum substantiale naturale in facto esse tantum concurrunt duo principia, scilicet materia, et forma: ita cum Aristotele nostra conclusio probatur: principia in genere compositi naturalis in facto esse sunt partes componentes illud essentialiter; sed tales partes tantummodo sunt materia, et forma unitae: ergo solum materia, et forma sunt principia compositi naturalis in facto esse.

Ostatur 1o. quia corpus in facto esse debet simul habere entia sua partialia, et constitutiva; sed simul existere nequeunt privatio formae, et ipsa forma: ergo in facto esse tantum concurrunt materia, et forma; non tamen privatio illius. Confirmatur 2o, corpus in facto esse est ens reale, et positivum: ergo privatio non potest esse principium intrinsecum corporis illius.

Sed statim insurges contra: praeter materiam, et formam concurrit ad corpus in facto esse unio tanquam principium intrinsecum positivum: ergo ad illud tria principia concurrunt: probatur antecedens; quia ex unione constituitur intrinsece corpus in facto esse; sed unio non fit ex materia, neque ex forma tanquam ex constitutivis: ergo habet quidquid requiritur ad rationem principii. Similiter dicendum erit de subsistentia (subsistentia est modus, quo completur in esse talis quaelibet substantia) quae essentialiter includitur in materia, et forma, ergo.

Resolvitur distinguendo antecedens; unio concurrit tanquam principium intrinsecum ut quo; concedo antecedens; ut quod nego antecedens: ad probationem eadem distinctione satisfit: itaque unio est ratio formalis, media qua materia, et forma corpus constituunt; sicut actio, qua causa dat esse effectui, dicitur effectum causare ut quo; causa vero ipsa causat ut quod: solum ergo materia et forma componunt corpus in facto esse ut quod; unio vero est ratio formalis componendi, et veluti complementum materiae, et formae; nec distinctum principium indicatur; sicut causa simul cum actione dicitur una causa, non duplex. Similiter censendum est de subsistentia, quae complet materiam, et formam; quia ex materia, et subsistentia resultat unicum principium substantiale completum, et ex forma, et subsistentia simile aliud.

Sit 2a assertio

20 ad corpus nale substale in fieri, prout fieri elicit actiones generativas, ut mutatio, et transitus ē, tria pria ocurrunt, ẟt ma, fra, et privatio ipsius frē praeexistens in m̄a: probatr deffinitio; qa fieri cuiusq rei ē transitus de n̄ ēē ad ēē ei; at quemcunq transitus ocurrunt tria pria nempe id qd transit, et ad qd transit, et trus à quo transit: ergo ad corpus nale in fieri tria pria ocurrunt. probatr coa; qa ad corpus in fieri datr transitus de n̄ ēē fras in m̄a ad ēē fras in illa; id qd transit ē m̄a, trus à quo transit, erit n̄ ēē fras in m̄a, id ē privatio frē et id ad qd transit m̄a, erit fra; ut quando ignis in m̄a stupae intro ducitr, m̄a stupae transit de privatione frē, ignea ad habendas fras igneas; ergo.

Confirmatr; qa subtus mutari, habitr, ē habere aliqd qd antea n̄ habebat; ergo subtus habere aliqd, qd antea n̄ habebat, includit praeter subtus, et id qd de novo habet; et privationes etiam, quae praecesserat: ergo haec tria sunt pria intrinseca corporis nalis in fieri.

Dico 2um assertum; ad corpus in fieri, si illud fieri sideretr, ut praecise generatio ē, tantum ocurrunt duo pria ẟt m̄a, et fra; n̄ v privatio; probatr, nam ut exposui, generatio n̄ includit essalitr, qd sit transitus de n̄ ēē ad ēē: ergo n̄ includit privationes; patet coa; nam generatio sic definitr, ē actio productiva effectus dependentis à subto; atqui potest intelligi actio productiva effectus dependentis à subto, qa n̄ intelligatr privatio praeexistens; ergo.

Confirmatr 1o; qa corpus in fieri, solus dicit ē corpus in actu ēē actiones generativas frē, vel unionis; et actio generativa

fr{ae}, vel unionis pr{ae}cisse ut generao e, n petit ex suo
Dceptu privationes aliquas pr{ae}existentes in m{at}a; et
solu{m} q{uo}d f{or}ma unita cu{m} m{ate}ria, ad corpus infieri
solu{m} duplex p{rin}cipiu{m} Dcurrit.

Confirmatur 2o; nam si in ix produceret ab {ae}terno, illa actio esset generatio siquid-
e{m} produceretur f{or}ma nivis dependenter à sua m{ate}ria; et tam-
e{n} n esset transitus de n ee ad ee; cu{m} ab {ae}terno n potue-
rit pr{ae}cedere n ee f{or}m{ae} nivis in m{ateri}a: e{r}go potest intelli-
gi generatio pr{ae}cisse, q{uo}d intelligatur privatio, et co{nsequ}ent{e}r
sine ulla r{ati}one transitûs.

Ex dictis deducitur, o{mn}es ge-
nerationes, qu{ae} de facto, et co{mmuni}t{e}r eveniunt ee mutatio-
nes seu transitus; q{ui}a in illis o{mn}ibus m{ateri}a à p{rinci}p{i}o Mundi
supponitur existens cu{m} privatione f{or}m{ae}, qu{ae} denuo generatur;
et proinde certu{m} e, ad o{mn}ia c{om}posita substa{n}tialia infieri
qu{ae} de facto generantur, tria p{rinci}pia Dcurrere; q{ui}a eoru{m} gen-
eratio transitus e.

Caput 4m

impugnationes dissuit

Impugnatur 1o nostra def{initi}o p{rinci}pijs tradita: pr{ae}dicta
def{initi}one nequit definiri sola m{ateri}a 1o; nec sola f{or}ma,
nec sola privatio; imo nec r{ati}o aliqua co{mmun}is o{mn}ibus il-
lis: e{r}go n datur definitu{m} illius def{initi}onis: ans probatur; nam
p{er} p{rinci}pia m{ateri}am, f{or}mam, et privationem dignis{sim}e acceptas, etiam
alij partes n p{ar}tis corporis n{atur}alis: item m{ateri}a, et f{or}ma n
aliq{uo}d positivu{m}, privatio a{utem} q{ui}d negativu{m}; d{a}t{u}r co{mmun}i, nega-
tivo, et positivo nequit {con}venire r{ati}o co{mmun}is, ut ex dictis

12 in toga cstat: q°.

Contrari mla fit alescit ex aliis partibus realiter distinctis, quæ n sunt intrinseca eiusdem mlæ: similiter forma corporea cponitur ex partibus cтinuis realiter diversis, quæ mediante unione cтinuationis integrant eas subtales, cponunt: ergo partes illæ cтinuationis n erant pr̃pia corporis nalis definita ab Aristotele.

Resp., superiori defione probari n definiri unicum tantum prĩum; itemque nec raones aliquas obiicibus illis cōes propter raones in argumento allatas, q̃a impobilis ē rao cois univocẽ abstracta a positivo, et negativo, et a abonibus partis includentibus privationes: caeterum licet illa collectio omnium priorum definiatur; n tamen ē rao cois singulis partis, ea enim ē rao cois, quæ afferre inferiora cfuse cognitative; ut cтingit in prædicta defione, illa collectio n erit rao cois inferioribus.

Ad cтraones cesso antecedens negando cōas; q̃m obest ad raones principium quod fiant ex aliis in diverso genere: mla enim, et forma cponunt corpus nale n mediante unione cтinuationis, sed informationis; unde repugnat, mlam, et formam fieri ex aliis partibus informationis; n tamen fieri ex aliis partibus cтinuationis.

Sed instabunt; solum ibi definiuntur pr̃pia corporis nalis generabilis, id ē quod producitur per veram generationem, ut condistinguitur ab actione creativa; sed mla, forma n generatur, potius producitur a Deo per creationem ex nihilo: ergo nequit ēē prium corporis generabilis. cōa probatur, nam maior cstat, et etiam minor, et consequentia traditur discipulis; quia id quod n generatur, nequit

ēē prius corporis generabilis: q. Rursus licet formę corporeę per se generentur, ut dicemus postea; anima tamen rationalis, utpote spiritualis, per creationem producitur, sicut materia: q. neq. ōib. forma erit prius corporis generabilis praeter assignatum.

Respondetur negando consequentiam, et eius probationem; nam necesse non est, ut quodq. quod est prius corporis generabilis generetur; sed sufficit unum ex prioribus generari, aut etiam solam unionem eorundem priorum; nam ad hoc ut aliquod compositum generetur, non est necesse, quod omnes eius partes generentur; sed vel una tantum, ut forma in compositis mere corporeis; aut etiam sola unio, scilicet in compositis rationalibus: materia igitur concurrit ad generationem corporis naturalis tanquam generenda; sed tanquam mutanda per non ēē formę ad ēē formam, et ad respectum illius; anima item rationalis tanquam terminus inducendus in materiam concurrit, media unione, quę generatur utpote nexus materię cum anima.

Impugnatur

2o. 3m nostrum assertum: privatio nequit ēē prius corporis naturalis: quoniam concurrunt tria priora ad corpus in fieri: probatur antecedens; nam privatio est aliquod negativum, et absolute non ens, et nihil; sed illud quod nihil est non potest ēē intrinsecum corporis prius in fieri: q. 2o; quia si privatio esset prius, vel esset in eodem instanti, in quo est generatio, vel non; si est in eodem instanti, id impossibile; quia nequit ēē simul cum forma, cuius est privatio: si autem est ante illud instans, hoc nequit dici; quia tunc non datur generatio: q.

Confirmatur 1o.

si privatio esset prius, etiam aptitudo materię ad formam esset 4m prius; nam est omnino per se requisita ad gene=

rationes: preterea, quia forma preexistens in materia etiamsi esset prius, quia vere est terminus a quo, qui expellitur ex vi generationis formae denuo advenientis: ergo.

Rebus negando ans; ad 1m probationes concedo, privationes esse aliquid negativum; nihilominus tamen potest esse prius in termino corporis in fieri, quatenus fieri dicit rationes mutationis, et quatenus ratio est; haec enim solum dicit actiones positivas, nec alias privationes preexistentes in materia requirit, mutatio vero essaliter constituitur ex privatione, et forma; unde transitus non est ens positivum sed totum quod dixit; id dicit aliquid negativum.

Ad 2m probationes dicendum est quoad 2m partes, mutationes dicere formaliter formas positivas de novo genitas in hoc instanti, et in ante instanti praecessisse privationes illius formae denuo advenientis; est enim mutatio quasi totum successivum, quod non petit, omnes suas partes simul existere; licet formaliter constituatur ex privatione destructa, et ex forma de novo existente; sicut tempus in esse posterior destructum, et praeteritum pro diversis instantibus, quia in eodem instanti simul dicit tempus existentes, et anni sunt necessario existat.

Ad 3m instas, hinc inferri transitus seu mutationes esse aliquid impossibile; quia ens impossibile est, quod componitur ex esse, et non esse; et sic se habet mutatio: Nego, ens impossibile componi ex esse, et non esse simul coexistentibus, non vero ex esse, et non esse successive existentibus, quia non est impossibile, quod successive pro diversis instantibus detur privatio formae, et ipsa forma, imo idonarius est in entibus successivis.

Ad 2m contra rationes negatur antecedens; nam aptitudo materiae est ipsa essentia materiae, quae non distinguitur ab illa; imo est id, quod constituit illam in actu primo: unde haec aptitudo non erit distincta realiter a materia: propter eandem rationem dispositiones accidentales, quae dantur in materia ad formas recipiendas, non sunt diversae partes; nam materia non nude sumpta, et prout vestita accidentibus, prius est.

Ad 2m contra rationes negatur antecedens; nam forma praeexistens non est terminus a quo; per accidens enim est ex conceptu mutationis, quod expellatur forma praeexistens; nam mutatio abstrahit ab eo quod praeexistat in materia aliqua forma, vel eius privatio; et quae bene daretur mutatio, sive expellatur, sive non: solum tamen requirit, quod ex vi generationis expellatur tanquam terminus a quo privatio formae de novo advenientis.

Caeterum si consideretur generatio non praecise ut transitus est, et ut est conversio substantialis, ut supra adnotavi, dicendum erit, ad corpus in fieri, quatenus fieri dicit conversionem unius compositi in aliud, ut contra evenit ratione unius partis, scilicet ratione formae; (nam ratione materiae non datur mutatio; eadem enim in specie materia in omnibus compositis substantialibus reperitur) quinque concurrere; concurrit enim materia, quae transit; deinde forma positiva praeexistens, et privatio formae generandae concurrunt tanquam duplex terminus a quo; ipsa super forma, quae de novo generatur, et privatio formae praeexistentis tanquam duplex terminus ad quem, ut videre est in composito ligni, quod in cineres convertitur. Quod dicendum sit de conversione totali scilicet eucharistica, modo non definio.

Caput 5m

an plura vel pautiora pr[incipi]a possint e[ss]e q[ua]m quae superius numerantur.

Constat apud omnes p[rinci]pia corporis n[atura]lis in facto e[ss]e nec[essa]rio e[ss]e plura vel pauciora q[ua]m duo, siquide[m] p[ro]dimus debet habere duplices partes m[ateri]a[m] v[ide]l[ice]t, et f[orm]am, ut sit corpus generabile n[atur]ale, et praeterea si augeatur m[ateri]a, et non f[orm]a, vel augeatur f[orm]a, et n[on] m[ateri]a, absurde evadunt plura p[rinci]pia, q[uae] respectu ubivis corporis n[atura]lis in facto e[ss]e, n[on] pote[st] da[r]i pautiora p[rinci]pia, q[ua]m duo, vel plura duobus assignatis.

Quapropter cum ad o[mn]es generationes in fieri prout transitus, concurrant tria p[rinci]pia v[ide]l[ice]t m[ateri]a, f[orm]a, et privatio illius, et ut praecise generatio e[st], duo tantum concurrant, primo dubitamus, utrum tria, vel duo p[rinci]pia ad generatione[m] caelorum, et elementorum concurrant in p[rim]a e[oru]m conditione, in qua eos Deus produxit m[ateri]am simul cum f[orm]a caelesti vel elementari, in istis enim generationi bus n[on] extitit prius m[ateri]a cum privatione, q[uia] semper extitit unita cum f[orm]a: ubi de privatio tanquam p[rinci]pium p[ri]mum n[on] concurrisse, et consentire illius fieri praecise, licet generatio, n[on] tamen ut transitus debere dici videtur.

Propter h[oc] plerique RR[ecentiores] opinantur, praecessisse in illis generationibus privationes, sive prioritate naturae, sive prioritate rationis, licet n[on] praecesserit prioritate temporis; idque sufficere, ut ea privatio prius sit, et illud fieri elementorum, caelorumque sit transitus; nam cum m[ateri]a sit causa m[ateri]alis f[orm]ae[?]

terræ, prius concipitur materia sub forma terræ; in eo autem priori, in quo concipitur materia, non concepta forma, materia habet privationem formæ.

Sed 3° dico; concedo enim materiam esse priorem forma terræ prioritate naturæ, aut rationis; quia causa est natura prior effectu; concedo insuper in illo priori rationis non dari formas, quia subiectum huius propositionis est, materia sine esse dependentem a forma; atque adeo illam cognoscens, quæ cognoscit materiam existentem, non cognoscit formæ existentiam: ceterum hæc consideratio in re nihil facit, quod in puncto vere fuerit, cessantibus considerationibus intellectus, in eodem instanti reali forma, et privatio illius, cum autem nullum fuerit instans reale, in quo materia terræ, sit expoliata forma, quamvis ego materiam cognoscam non cognita forma; nequit transire vere, et realiter a privatione formæ ad ipsas formas.

Nec audiendi sunt alii, qui dicunt illas primas generationes esse transitus, quia compositum quod de novo generatur, transit de non esse compositi ad esse compositum; unde præexistit carentia compositi ante ipsum compositum. Contra tamen est; quia nequit intelligi conceptus transitus, nisi intelligatur subiectum tanquam primum ex tribus partibus transiens a termino a quo ad terminum ad quem: id per hoc præcise, quod generetur compositum terræ, quod antea non dabatur, non intelligitur subiectum transiens ab uno termino ad alium: ergo.

Probatur maior, nam subiectum transiens tanquam prius in transitum, non erit materia, cum hæc non præexistat ante generationem; nec insuper erit totum compositum; ergo. Nam si supponatur iam generatum non transibit ad se ipsum tanquam ad terminum ad quem, ut generandum; quia nequit

dari ullum subiectum, quod transeat; et ideo tunc concurrent tantum duo principia, ~~uiz~~ carentia, positiui, et ipsum suppositum ut terminus ad quem; secus autem transibit a seipso ad se ipsum.

Quamobrem defensamus, ad illas primas coelorum, et elementorum generationes tantum concurrisse duo principia, materiam scilicet, et formam; accipiens esse precise generationes, non mutationes; et ratio est dicta superius, quia illud subiecti corporis quod est transitus, quia forma simul producitur cum materia in eodem tempore, et instanti; unde non praecedat privatio in materia ante ipsam formam; de sic se haberet compositum coeleste vel elementare; ergo non concurrit tertium principium ad illorum generationem.

Contrarium 1o: nam ut materia terrae efficeretur mutari, deberet materia terrae prius aliter se habere, ac postea se habere, quando adquisivit formam; sed materia terrae antequam haberet formam, non aliter se habuit, ac postea; ergo non mutatur: maior est certa; nam alioquin nihil mutari diceretur in rerum natura: minor probatur, quia ante formam terrae non extitit in aliquo instanti materia terrae; ergo materia terrae non aliter se habuit ante formam terrae.

Contrarium 2o: quia subiectum quod dicitur transire ab uno termino ad alium, debet esse existens; sed materia terrae, quae est subiectum non extitit prius cum carentia formae: ergo nequit transire ab illa carentia ad ipsam formam terrae.

Unde scies hanc propositionem materia non habet formam, posse esse veram, etiam non existente materia; quia est negativa de subiecto non supponente; non tamen posse verificari hanc, quando materia non existit, materia habet carentiam formae, quia ad veritatem huius affirmativae propositionis

requiritur existentia formæ, quæ quidem naria est ad rationem transitus: itaque aliud est, non dari formam terræ in subiecto; et aliud quod subiectum existeret cum carentia formæ terræ: primum verum est, secundum falsum; ut quod subiectum recederet a carentia formæ, tanquam a termino a quo necessarium erat, quod carentia formæ extitisse in subiecto existente; quod nunquam potest verificari, quod prima terræ habeat carentiam formæ: ergo.

Secundo dubitamus, utrum dentur aliquæ speciales generationes ad quas concurrant plura principia, quam tria prædicta. Aliqui enim dicunt, in generatione corporis cadaverici, seu emortui concurrere quinque principia, quæ sunt privatio formæ cadaveris, forma vivens, materia, privatio formæ viventis, et forma cadaveris, quæ forma de ratione petiit præcessisse formam viventem; sic similiter asserunt, id contingere in generatione hominis, et cuiuslibet alterius viventis; non enim introducitur forma vivens, nisi præcesserit forma seminis, deinde in bombicibus, qui sericum elaborant, etiam sic evenire; nascentur enim quando nunc generatio, eius de ratione sibi succedentis; nempe ex semine vermis bombix generatur, deinde emoritur in naviculam, in papilionem convertitur.

Dicemus cum communi sententia admittente formam cadaveris in prædictis generationibus non concurrere nisi tria principia, si attendatur præcise ad terminum mutationis; petere tamen præcessisse de ratione formam viventem, et reliqua principia, si terminum conversionis, quatenus conversio est, non quatenus mutatio, ut præsidentia adnotavi, et ratio est quia istæ generationes ratione mutationis abstrahunt ab eo quod præ-

30

praecedat, vel non forma positiva: aliud enim est, quod ita semper accidant generationes viventium; et aliud est quod ex natura formarum hoc petatur; hoc 2m falsum, nam absque fundamento adstruitur formam cadaveris petere ipse, quod praecedat forma viventis: unde nam constat, quod non potest connaturaliter introduci in materiam forma cadaveris, ante omnem formam viventem.

Rursus plura viventia absque eo quod semen praecedat, generantur, ut ex putrimonia generantur imperfecta animantia, et plantae innumerae; quod autem perfecta viventia nequeant produci sine semine parum refert; nam hoc fit non ex verum productarum, id est producentium agentium natura, quae aliter nequeunt materiam disponere ad formam viventis.

Nos tamen qui formam cadavericam respuimus distinctam a forma corporeitatis, ut meo videri evidenter constabit tractatu 3o, asserimus, in corpore emortuo non inveniri rationem transitus corporis in fieri naturalis; nam in illo non praecessit privatio formae corporeitatis, et e contrario transitum de materia formae corporeitatis ad eam formam corporeitatis; siquidem sive in hoc vivo, sive emortuo eadem forma corporeitatis persistit; et licet concedamus, dari rationem transitus in eo, quatenus transit materia a forma viventi ad privationem formae viventis; attamen ratio transitus corporis naturalis in fieri nequit reperiri in hoc emortuo; nam hic transitus petit terminum a quo privativum, et terminum ad quem positivum, non vero e contra.

Disputatio 2a, utrum corpus naturale sit proprie, et simpliciter natura, nec non

Caput 1m.

Quid sit natura iuxta Aristotelis acceptiones accurate expendit.

Ne multiplex acceptio naturę ad rectas illius expositiones vias obstruat, varias huius vocis natura usurpationes expendere libuit. Primo igitur nomen natura signat Deum omnium rerum opificem, et auctorem, a quo cęterę naturę evadunt perfectę, quem proinde Philosophi licet barbaro idiomate naturam naturantem, et cęteras naturas naturatas appellarunt.

Secundo accipitur pro essentia, et quidditate rei; unde pro eodem stant hęc tria nomina, essentia, quidditas, natura; licet essentia signet rem in ordine ad proprium suum esse: quidditas signet rem in ordine ad definitionem; nam definitio est quę, quid sit res, exponit: natura autem signat rem in ordine ad operationes, quarum est principium.

Tertio accipitur pro tota agentium naturalium collectione simul et ipsius Dei operantis secundum rerum exigentias; unde quando aliquid accidit praeter communem ordinem rerum, et contra illarum exigentias dicimus esse supra naturam, et miraculosum. Quarto accipitur pro hoc universo; et ita frequenter dicitur, hominem existere in rerum natura.

Quinto pro causis naturalibus secundum quod illę iuxta suas insitas, ac nativas propensiones operantur; ita verificantur aliqua proloquia, quę

32 vulgo circunferuntur 1° Deus, et natura nihil frustra oino fiunt, aut efficiunt. 2m, natura semper efficit quod optimum est. 3m, natura detestatur vacuum, et alia huius modi. Sexto pro generatione, seu substantiæ viventis nativitate, deducto noie natura à verbo nascor quod proprie nativitatem significat. Septimo accipitur pro quocumque principio motus intrinseci, id est productionis cuiuscumque, abstrahendo ab eo, quod motus seu productio sit physica, id est corporea, vel spiritualis; aut existens, vel possibilis. Octavo tandem noen naturæ accipitur à Philosophis stricte nimis pro principio interno motus corporei, in qua acceptione excluduntur res omnes pure spirituales, et simplices, quales sunt Angeli, in hac usurpatione non sunt naturæ.

Sex hac voce natura vox ista nale deducitur, quæ multipliciter etiam accipitur, 1° prout distinguitur à supernali, et eo sensu supernale est, quod est praeter, seu indebitum cuicumque naturæ; nale erit, quod aliquo pacto naturæ creatæ debetur, ut calor dicitur nalis, quia debetur naturæ ignis. Secundo pro re illa, quæ positive petitur ab alia; ut frigiditas dicitur nalis aquæ, quia positive petitur ab aqua.

Tertio accipitur prout opponitur violento, libero, et contingenti; sicut enim calor est violentus aquæ, quia in illam inducitur, ipsa aqua reluctante; ita calor est nalis igni: similiter ortus solis dicitur nalis, et crematio ignis nalis, quia natura sol oritur, et ignis natura cremat. Quarto pro ut opponitur artificiali operi, id est quod fit absque arte, et industria hominis; ut eloquentia dicitur nalis alicui, eo quod absque arte, et nimio studio linguam facundam ostentat.

Aris in 8 acceptione vocis natura sic illam definivit; e prius, et causa motus, et quietis eius in quo e primo, et p se, et n p accidens utili p partes explanda venit prædicta defio: 1o dicitr prius ea usurpatione, qua d. sup. superiori de prius egimus, et satius patet plerumqm q causa: 2o additr causa, ut excludatr a raone naturæ privatio, quæ licet sit prius corporis nalis; ipsa tamen n e causa illius; ac proinde manet exclusa a raone naturæ. 93

Nomine motus intelligitr n solum motus localis; d quælibet acquisitio novæ fræ, p quam subiectum intra in se mutetr, q cum aqua calida producit, et recipit in se frigiditatem, movetr, seu mutatr p frigiditatem in se receptam. Præterea p quietem n intelligitr carentia motus, ut male autumant aliqui AA. mj d potius intelligitr conservatio, et perseverantia in fra semet ipsam producta in 1o instanti, in quo talis fra recipitr, et in tempore sequenti conservatr. Ast illa parla et sumi debet copulative, aut disiunctive; ita ut natura sit prius motus, et quietis simul; aut prius motus, vel quietis.

Per partas eius in quo e signatr compositum substale, in quo debet ee natura, quæ e prius intrinsecum, et causa motus intrinseci; hic autem motus, et etiam quies, dicuntr eius, id e compositi, q compositum denoatr se movens, et quiescens intrinsece p motum, et quietem, cuius causæ sunt partes compositi: unde excludimus a raone naturæ omnes causas extrinsecas, quæ n dicuntr nata in ordine ad motus, quos in subiectis aliis extrinsecis producunt; sic ignis dum calefacit manum n e natura, q licet sit prius motus, p quem manus

mutatur, non tamen est prius motus eius in quo est; nam si ponitur
igneus non mutatur intrinsece per motus callefactionis in ...
eno subiecto productam.

Denique additur per se, et non per accidens
quae particula est differentia ultima definitionis, quas excluduntur accidentia, quae licet sint in composito causa, motus, et quietis, non tamen
sunt per se, id est ex potentia composita substantiali, sed solum per accidens
ratione constitutionis totius accidentalis. Ceterum alii interpretantur voces illas per et per se significari, non sufficere, quod sit principium
per se motus, sed ulterius requiri, quod sit primum, et radicale principium
quo pacto nullum accidens ita se habet; nam licet accidentia
gravitas, et levitas sint principia per se motus sursum, et deorsum, non tamen sunt principia radicatria, sed tantum radicantur in
illis principiis, a quibus promanant. Huic interpretationi
standum erit, si libuerit, vel primae.

Caput 2m

corpus naturale non esse naturam, sed tantum illius partes affirmamus

Si recte huius definitio perpendatur, et acceptionem, quae dicatur, corpus naturale substantiale compositum ut compositum, non est absolute, et proprie natura: ita Philosophus 2o Physicorum cap. 1o, et Doctor Laurentius ... tis Rebus, et ratio est quia compositum non est in alio, sicut materia, et forma
ipso composito, quia illa verba eius in quo est, et propterea
quae alia indicavimus cap. 1o Disputationis ... habent
rationem naturae physicae, quod ... in ipsis est principium motus, et quietis, non est in alio tanquam pars constitutiva illius; natura

·a et suo ɔceptu, petit causare motum in re altera, in qua reperitur: q° ɔpositum quodcunque illud sit, nequit ēē natura.

Hinc ē disparitas inter ens nale, et naturam, nam ens nale ab Aristotele accipitur pro toto illo p se, in quo reperitur nāra: natura v° accipitur pro parte ɔstituente ipsum totum, quæ pars dicitur p̄rium motus: unde ɔpositum substale, et mā, fra, et unione ē ens nale; cætera v° ɔposita simplicia sentia nālia minime dicuntur.

Præterea assero tanquam indubitatum fram proprie, et ablute, ēē naturam, ita Cōis sententa, nam deffi° tra dita naturæ ad amussim ɔgruit fræ, quæ dicitur p̄rium activum; cum fra ignis sit p̄rium producens, et ɔservans operationes proprias ɔpositi ignei, et insuper talis fra ɔstituit ipsum p se, et n̄ p accidens. Cæterum n̄ requiritur, ut trinum dictum 2° sit p̄rium, ut natura sit; nam fra vlt anima rōnalis in statu separationis in actu 1° quantum ē ex se ē p̄rium motum, licet n̄ exerceat aliquas operationes actuales in ɔposito.

Contra assero, mām, ɔm, et si Perid'as= id renuat, ēē prie, et ablute nām; nam n̄ solum mā producit efficienter suas rationes, et proprietates, ut cois opinio fert, d præcipue, q̄ noe p̄rii n̄ solum intelligitur p̄rium activum, sed passivum etiam; atque adeo mā sufficienter ē natura p hoc, qd ponit tanquam causa materialis, et p̄rium passivum recipere fras substales, ēē subiectum aliarum frarum accidentalium.

Unde colliges Cub Rectrri De 6ᵃ Epicurum muro ꝗ; uniones tinq; et pꝗ

esse naturam saltem ut quo; quia primo ex ipsa est in composito substantiali, et ex illa, et extremis resultat unum per se; et deinde ipsa prius saltem passivum suarum proprietatum, recipit in in se subsistentiationes, et durationes: ergo saltem ut quo unio dicenda erit natura; non tamen ut quod; siquidem non constituit compositum ut principalis pars; sed solum ut modus partium.

Sed argues 1o; si ad rationem naturae sufficeret, quod esset prius passivum motus, sequeretur non posse compositum naturale violentiam aliquam pati, quia omnis motus esset naturalis materiae; in qua recipitur tamquam in subiecto; sic frigiditas respectu ignis, et calor respectu aquae forent naturales; hoc non est dicendum: ergo neque dicendum, quod sufficiat esse prius passivum.

Respondemus negando sequelam; nam motus non dicitur violentus, sed potius naturalis respectu materiae, si haec praecise attendatur; siquidem materia numquam recipit id, ad quod ex se non habet potentiam naturalem; ast respectu formae violentus dicitur; licet enim frigiditas sit naturalis respectu materiae ignis, quia haec est causa naturalis receptiva frigiditatis, est tamen violenta respectu formae ignis, cum haec reluctetur frigiditati; unde resultat, quod motus, qui violentus est formae, absolute etiam sit violentus respectu compositi; cum saltem ratione unius partis repugnet illi talis motus; licet ratione alterius partis, vel materiae sit naturalis.

Argues 2o; materia omnium caelorum est excludenda a ratione naturae; siquidem materia caeli Empyrei non est principium motus; cum caelum Empyreum perpetuo quiescat: deinde materia reliquorum caelorum non est principium quietis; cum omnes praeter Empyreum assidue moveantur; sed natura debet esse prius motus, et quietis: ergo.

Respondemus 1o, particulam et in definitione vel in illis verbis motus, et quietis

accipienda sit esse non solum copulative, sed etiam aliquando disiunctive; ita ut sit sensus; principium motus vel quietis, aut utriusque simul: igitur disiunctive conveniet motus, et quies multis eorum; ideoque erit natura. Per nomen motus, et quietis non praecise intelligitur motus, et quies localis; sed etiam productio aut receptio, seu conservatio cuiuslibet formae: cum autem multa corpora vere producant suas passiones, et in se conservent formas corporum, sit quod subiectum esse aliorum accidentium, vere habet rationem naturae.

Hic solet rogari quid sit ars, prout opponitur naturae? sic. Primo quod ars definitur, est habitus dirigens ad opera externa facienda; est habitus generatus ex repetitis cognitionibus practicis, quae ad opus externum dirigunt efficiendum: vide quae diximus de cognitione practica pro generali tractatu logicae.

Hinc est discrimen triplex, quod datur inter naturam, et artem: primum est, quod natura operatur immanenter, sive in eo in quo est; ars autem transeunter operatur, seu in alio subiecto extraneo. Secundo quia ars est accidens, natura vero est substantia. Tertium natura est causa vere, et proprie; ars tamen non nisi improprie, et tantum est directiva causa.

Inde compositum naturale est unum per se; artificiale est unum per accidens: item naturale, ut tale solum dicit entitates substantiales compositi; artificiale vero includit praeter entitates substantiales, formam aliquam artificialem ex directione artis introductam in compositum naturale: sic compositum naturali auri superadditur forma accidentalis, verbi gratia anguli, figura. Haec sufficiant, licet multi alia momenti plura alia hic congerantur, longa, et satis curiosa investigatione a Physicis; nobis autem immorandum amplius non est.

Disputatio 3a. Utrum compositum substantiale distinguatur realiter a suis partibus collective sumptis?

Caput 1m. Praemittuntur certa, ut ad incerta procedamus.

Quantum ad praesens institutum attinet, idem sonat corpus naturale substantiale completum, ac compositum ex materia, forma, et unione constans; quia proinde antequam ad examen difficultatis propositae gradum faciamus, aliqua praemittenda duximus. 1m praemittendum est, nomine partis non intelligere nos in praesenti id solum, quod est proprie pars compositi illud constituens, ut materia, et forma; id quod etiam ad compositi essentiales constitutiones spectat, atque adeo nomine partis etiam ad uniones extendimus, quae compositum constituunt saltem ut quo: unde si nomine partis solum intelligeremus quae proprie partes sunt, nullum esset dubium, quod compositum esset aliquid distinctum realiter a partibus collective acceptis; nam corpus naturale etiam dicit uniones substantiales praeter partes; ratione cuius includendae ab inclusio; siquidem ratione unionis totum distinguitur a materia, et forma simul.

Praemittendum est 2o, partes compositi nobis bifariam accipi posse, nempe vel divisive, vel collective: tunc sumuntur divisive, quando de singulis distributive in propositione cathegorica enuntiari potest, quod de omnibus unaliter praedicatur, ut omnes partes

compositi equini sunt corporeae, partes equi sumuntur divisive, seu distributive, quia tale est praedicatum, quod de omnibus enunciatur per illas propositiones cathegoricas universales, ut de singulis seorsim possit etiam elici idem praedicatum per propositiones singulares, in quas analysis illa propositio resolvatur; ergo materia equi est corporea, et forma equi est corporea, et unio equi est corporea.

Tunc vero sumuntur partes collective, quando ita de omnibus enunciatur praedicatum aliquod, ut de nulla parte seorsim, et distributive in propositione cathegorica possit idem praedicatum verificari; tunc omnes copulative debent accipi: ut partes compositi sunt tres; in qua propositione partes sumuntur collective, quia numerus ternarius nequit de singulis partibus divisive cum veritate praedicari, sed solum de omnibus simul: unde nequit resolvi illa propositio in plures cathegoricas singulares, ergo materia est tres partes, forma est tres partes. Sed illa dictantum resolvi debet in unam cathegoricam de subiecto composito; ergo materia, forma, et unio sunt tres partes: unde etiam hic praedicata esse collectionem, esse ternarium, adequari cum toto tantum verificantur de partibus collective acceptis.

Praemittendum est 3°, compositum distingui a partibus divisive sumptis distinctione includentis ab incluso; nam materia divisive non est totum compositum; neque forma est totum compositum; nec unio similiter. Praemittendum est 4°, si partes compositi ita significentur, ut afferantur in recto materia, et forma solae et in obliquo unio; attento praecise significato in recto, distinguuntur realiter a toto composito; nam totum compositum distinguitur realiter a sola materia, et forma in recto allatis, unde haec propositio ex modo significandi est falsa: materia et forma trahentes unionem sunt compositum; sicut et is tam

habens albedinem est habens, et albedo; et licet ex parte obiecti in illa propositione idem obiectum significetur, ac significatur per hanc vocem compositum; attamen, propter diversum modum significandi in recto, et in obliquo redditur propositio falsa; ideoque ad veritatem propositionis affirmativae, requiritur ut semper significetur identitas utriusque afferta in recto ex parte subiecti, et ex parte praedicati; sicque debent afferre materia, forma, et unio in composito.

Praemittendum est, triplex esse compositum physicum, aliud per accidens, seu aggregationis; et aliud substantiale per se; aliud accidentale per se. Compositum aggregationis, sive per accidens est cuius partes nullo unionis nexu copulantur; et tamen ad aliquod totum constituendum aggregantur, ut cumulus lapidum. Compositum accidentale per se est cuius partes, licet inter se uniantur, sunt tamen diversorum praedicamentorum, ut substantia, et accidens; aut si eiusdem praedicamenti sint, est tamen utraque pars quid completum, licet uniantur inter se; sic actus internus, et externus constituunt unum accidentale per se; quia sunt completi, licet sint eiusdem praedicamenti, et uniantur inter se. De hoc autem duplici composito, non sit sermo; nam certum est, neutrum distingui a suis partibus collective acceptis.

Tandem compositum substantiale per se duplex est, aliud informationis, et aliud continuationis. Compositum continuationis est, cuius partes uniuntur ad constituendum aliquod continuum, sive id sit continuum extensionis, ut quantitas, sive intensionis, ut calor. Compositum per se informationis, de quo in praesenti loquimur satis de praecedenti capite patet: at non loquimur de composito per se metaphysico; nam realiter loquendo certum est, compositum metaphysicum a partibus non distingui collective, nec divisive a suis partibus.

Quamobrem quaestio tota devoluta est ad compositum

fre phicus substale in fractionis; utrum eius partes collective acceptae, et pro modum unius, quae per se in recto distinguantur realiter (vel distinctione rei a re, vel distinctione includentis ab incluso) a toto composito, nec non partes affirmative tuentur praeter alios Capreolus, Fonseca, Mairon, Scotus, Caietanus, et PP. Complutenses physicorum disputatione 2a quaestione 1a; quorum sententia mens ea fuit, ut nimirum compositum substantiale praeter omnes partes collective sumptas addat entitates alteras, seu perfectiones, quas vocant integritates, seu totalitates, quae cum sint essentiae compositi causandae, sequitur totum compositum distingui a partibus collective acceptis distinctione includentis ab incluso; cum praeter omnes partes collective sumptas includat entitates totalitatis, seu integritatis.

Opposito suffragio negativas partes tenent alii PP. asserentes, inter compositum substantiale, et omnes eius partes collective acceptas nullum versari genus distinctionis realis, sive rei a re, sive includentis ab incluso. ita P. Suares, et apud ipsum multi ex vetustioribus, item P. Ovied. 1a physicorum puncto 1o; P. Arr. Hur. de Ente physico seu 2o; et plures alii; quibus etiam sententiae favent sanctus Augustinus, S. Thomas, S. Athanasius in symbolo illis verbis, anima rationalis, et caro unus est homo.

Caput 2m

Compositum nulla distinctione a suis partibus collective sumptis distingui probatur.

Cum PP. huius 2ae sententiae in negativa faveo solo des-

42. fecto, sed ex eo q compositum solo est idem realiter cum omnibus suis partibus collectiue acceptis: probatur 1° impugnatione secundae sententiae: nihil potest addere compositum, ratione cuius a partibus collectiue sumptis distinguatur: q inter compositum, et eius partes collectiue acceptas, nulla versatur realis distinctio: ant. probatur; illa entitas, quae dicitur totalitas, et adaliter a partes collectiue acceptas realiter distincta, vel est solum pars compositi, vel est totum compositum; neutrum potest dici: q: minor probatur in primis non est pars, nam rogo, vel unitur cum alijs partibus, vel non; si non unitur, non poterit constituere unum per se, sed unum per accidens, cum unum per se natura petat physicam, et substantialem unionem suarum partium: si uero unitur cum reliquis partibus, vel erit tamquam subiectum, vel tanquam forma: si tamquam subiectum, sequitur erit quod proinde daretur duplex materia in composito, altera, quae est totalitas, et altera, quae reperitur in partibus collectiue sumptis: si tamquam forma unitur, daretur similiter duplex forma: q illa totalitas nequit dici pars compositi.

Vlterius illa totalitas non est totum compositum, quia non potest pertinere ad speciem compositi per se constituendam; cum ens completum nequeat ordinari ad constitutionem alterius entis completi per se, quale est compositum: q.

Rursus rogo, si illa totalitas est totum compositum, vel distinguitur a partibus simul sumptis tamquam res a re; vel tamquam includentis ab incluso; sed neutrum potest dici: q superfluit illa totalitas: minor probatur, 1° non distinguitur tamquam res a re, quia essent duo composita totalitas, et partes collectiue sumptae; siquidem distinctio rei a re petit duo extrema, quorum neutrum componatur ex alio: q.

Secundo non distinguitur tamquam includentis ab incluso; nam rogo; vel tota-

litas includit partes collective acceptas, vel partes collective acceptae, quae includunt totalitatem: si partes includunt totalitatem, quia ista totalitas esset pars illarum partium, et e contra non totalitas: non etiam ista totalitas includit partes; nam totalitas nihil aliud dicit, quam tres partes collective sumptas.

Nec potest responderi, ipsam totalitatem esse entitatem realiter distinctam, quae superadditur ad partes simul sumptas; quoniam si ipsa totalitas sit talis entitas, quae superaddatur, aliud sane erit totum praeter ipsam; quod componitur ex ipsa totalitate, et partibus simul sumptis; atque adeo totalitas erit pars compositi; unde compositum erit quinta entitas distincta realiter a suis partibus quatuor; et procedendo erunt infinitae entitates in composito, nam idem argumentum potest fieri de quinta entitate coniuncta cum reliquis; et sic abeundum erit in infinitum.

Probatur 2° nostra sententia; totum compositum, ut tale est, nihil aliud includit praeter materiam, formam, et unionem: quod non distinguitur realiter a materia, forma et unione simul sumptis: ergo. patet quia materia, forma, et unio non distinguuntur realiter a materia, forma et unione; quia si compositum nihil aliud est quam materia, forma, et unio simul sumptae, compositum non distinguitur realiter a partibus simul sumptis. Confirmatur 1°. impossibile est, unum distingui realiter ab alio, nisi habeat aliquam entitatem, quam aliud non habet: quod si compositum nullam aliam entitatem habeat praeter materiam, formam, et unionem, impossibile est, quod ab illis simul sumptis distinguatur realiter.

Confirmatur 2°. quia illa sunt idem realiter, quae de se ipsis invicem cum veritate praedicantur: sed compositum, et partes simul sumptae praedicantur ad invicem de se ipsis cum

44

veritate: ergo: minor probatur, quia ista propositio est vera, homo est anima, forma, et unio, si sit vera est haec, anima, forma, et unio est homo: ergo partes simul sumptae non differunt realiter cum composito, et compositio cum partibus.

Confirmatur 3.º quia ut ipsi adversarii docent, totum aggregationis, cujus partes non uniuntur inter se, et possunt esse entia completa, non distinguitur realiter a partibus simul sumptis; similiter docent de toto accidentali, cujus partes sicet uniantur inter se, et sunt entia completa: ergo totum substantiale, quale est compositum, et ejus partes tantum sunt entia incompleta, et uniuntur inter se, non distinguitur realiter a suis partibus collective acceptis.

Superest modo breviter ostendendum, an compositum substantiale saltem ratione a partibus collective sumptis distinguatur, et qualis sit ea rationis distinctio? supposita notitia ex nostris Logicis de distinctione rationis, et ejus divisione in distinctionem rationis ratiocinatae, et rationis ratiocinantis, Pontius, et plures ejus asseclas secuti defendimus, neque ratione ratiocinata distingui compositum a suis partibus simul sumptis, sed solum ratione ratiocinantis: et probatur quia eatenus ratione ratiocinata distinguerentur inter se compositum, et collectio partium, quatenus propter fecunditatem objecti afferrent diversa connotata; sed eadem connotata afferuntur, siquidem nulla in objecto fecunditas reperitur: ergo. Probatur minor, quia nequeunt per intellectum distingui duae formalitates, quarum una sit compositum, et alia sint partes collective sumptae, idest non intelligitur, quando dicitur homo, ac quando dicitur anima, anima rationalis, et unio simul sumptae: unde solum se habent sicut definitio, et definitum, quae solum distinguuntur ratione ratiocinante; nec homo est definitum, et ejus definitio physica est, anima,

anima, et unio simul sumptæ: ergo eadem ipsissima connota-
ta afferunt compositum, et eius partes simul sumptæ.

Confirmatur 1° quia quando distinguuntur duæ habitudines, aliquid potest prædicari essentialiter conceptu explicito de una, quod de altera non prædicetur essentialiter conceptu explicito; sed nihil potest prædicari essentialiter explicite de composito, quod essentialiter non prædicetur etiam explicite de partibus simul sumptis: ergo. Confirmatur 2°, nam argumenta quæ a nobis facta contra distinctionem realem partium a composito, possunt hic instaurari; siquidem distinctione rationis adæquata nequit concipi compositum, et eius partes simul sumptæ: neque distinctione rationis inadæquata; quia præter partes collective, compositum adderet aliquid aliud; atque hoc aliud in intelligibile in composito: ergo.

Sed respondent aliqui nobiliores, partes collective acceptas afferre pro connotato distinctionem unius partis ab alia; at vero quando cognoscitur compositum ut tale, non cognosci distinctionem unius partis ab alia; atque adeo esse diversa connotata. Sed contra est, quia impossibile est intelligere compositum ut tale, nisi intelligatur esse totum constans partibus; et totum constans partibus connotat etiam distinctionem partium inter se: ergo eadem sunt connotata compositi, et partium simul acceptarum. Quapropter in ordine ad actum obscurum, vel clarum ratione ratiocinante potest concipi compositum, et eius partes simul sumptæ eadem claritate, vel obscuritate, quod non est diversas habitudines distinguere, id unam, et eandem repræsentare, cognoscere adæquate iam per actum obscurum, iam per actum clarum.

Caput 3m

Seriora argumenta sententiæ oppositæ dissolvit.

Primum argumentum oppositæ sententiæ sit desumptum ex divo Thoma, qui libro 5° Metaphysicæ c. 14 ait, sex non esse bis tria, neque ter duo, sed semel sex: et 7° Metaphysicæ ex quo tex. 60 ait syllabam Ba non esse idem, quod B et A, sed aliquid aliud a B et A: et libro 8 textu 6° ait, totum non est coacervatio partium, sed aliquid praeter partes. Deinde S. Thomas in 3° dist. 2ª quæst. 1ª articulo 3° ait, totum proprie loquendo non esse suas partes; sed aliquid ex partibus constitutum, ergo totum compositum realiter distinguitur a suis partibus collective.

Respondetur ad 1m et 2m Aristotelis testimonium, ibi Philosophum solum velle, quod totum non sit partes divisive sumptæ; sed collective acceptæ; alioquin si aliud vellet Philosophus, etiam contra adversarios pugnaret, qui docent, totum aggregationis non distinguere realiter a partibus simul sumptis, numerus autem senarius, aut syllaba Ba sunt composita aggregationis: ergo debent esse idem cum suis partibus simul sumptis; et consequenter, si aliud vellet Philosophus, etiam adversarii illum inimicum haberent.

Ad 3m testimonium dic, quod intendit Philosophus esse, totum quod nos substantiale, dicunt, non esse coacervationem, seu totum aggregationis, sed esse compositum substantiale per se afferens partes unitas vera unione substantiali. Sanctus Thomas item loquitur de partibus divisive sumptis, ex quo compositum constituitur, quod quidem compositum constitutum ex illis tamen distinguitur realiter a partibus simul sumptis.

Quin argutum sit: compositum physicum esse unum per se, ut statuimus; quia partes simul acceptae non sunt unum, quia plura per se: quo distinguuntur realiter a toto composito. Confirmatur 1o: quia si compositum per se non distingueretur realiter a partibus collective sumptis, nullo pacto differret a toto aggregationis; at hoc est falsum: ergo. Probatur sequela; nullum aliud discrimen datur, nisi quod unum distinguatur a partibus simul sumptis, et aliud non distinguatur; at totum per accidens non distinguitur a partibus simul sumptis: ergo totum per se ab illis debet distingui, ne in idem recidat utrumque compositum.

Confirmatur 2o; nam deinde sequeretur, quod non posset dici, quod homo generetur ab alio homine; quia hoc non est dicendum. Ergo; probatur maior, quia partes hominis non producuntur per generationem, etiam si simul accipiantur, cum anima rationalis producatur per creationem: ergo aliquid aliud datur distinctum a composito, quod per generationem producatur.

Quod si respondeas, produci per generationem unionem, ratione cuius dicitur, et propterea compositum generari: contra tamen est 1o, instant adversarii, quia generatio requirit terminari ad modum accidentalem, qualis est unio, ratione cuius fit: contra 2o, quia generatio debet terminari ad totum omnino simile homini generanti; at unio licet esset substantialis, non esset similis generanti: ergo generatio hominis terminatur ad aliquid aliud praeter unionem: ergo distinguitur compositum realiter ab illo, quod per generationem producatur.

Respondetur ad argumentum; partes collective sumptas non esse nisi unum per se; quia per modum unius concurrunt ad constituendum compositum; quod de composito similiter dicendum est; nam vere est unum per se, licet cum ordine ad plures partes, ex quibus constituitur: quod etiam in nostro ... ratione nostra accidit; nam licet quando partes collective

48 siderantr, asserat[ur] illarum discretio clarius, et distinctius, attamen substitr comodiusunius afferuntr. Ad 2am objraonem satis dictum est Cetera; in quo consistat discrimen totius aggregationis, seu per accidens, et toto per se.

Ad 2am objraonem negatr maior; nam corpus humanum dicitr generari generatione substali; siquidem unio, qua inter se uniuntur ossa, et caro, vere, et proprie generatur, et raone unionis dicitr totum generari; nam ut solum diceretur generari, debebat nihil includere essaliter, quod p generationem produceretur; nam, ut posset dici, habere esse indeperdens a subiecto, debebat ex nullo capite pendere a subiecto; at si ex aliquo capite pendet, absolute dicitr pendere, et conseqr generari.

Ad 3m instantiam falsum est, unionem corporis substalis esse modum accidentalem substalis non est, ut tractatus videbis. Ad 2m negandum est, quod terminus immediatus quo generationis debeat esse similis generanti; bene tamen terminus quod, qui est compositum, et debet esse simile genitori in natura: unde actio generativa, seu generatio terminatur immediate ad unionem, licet unio sit dissimilis generanti.

Tertio argutum sit: ea distinguuntur realiter, quae conveniunt praedicata contradictoria diversa; sed de composito, et partibus verificantur contradictoria diversa: ergo compositum distinguitur realiter a partibus: probatur minor; quia de composito verificatur, quod sit unum, sit completum, sit generabile, et corruptibile; non item de partibus; sed potius praedicata opposita illis conveniunt, ut quod sint plures, incompletae, ingenerabiles; ergo. Confirmatur; partes compositi sunt tres entitates realiter distinctae; et compositum non est tres, sed una entitas: ergo conveniunt composito et partibus praedicata opposita. Confirmatur 2o; res constituens, et constituta debent aliquo modo distingui; nihil

non dicitur constituere se ipsum; id partes simul sumptae constituunt compositum: quae distinguuntur a composito.

Resp. concesso maiori, negando minorem; eadem non prorsus, quae dicuntur de composito cum veritate dicuntur de collectione earum partium; de composito non dicitur, quod sit unum, sit completum, generabile saltem ratione unionis a qua tota collectio denominatur generabilis. Quod si dicas, quod praedicatum, quod convenit collectioni, non convenit uni parti seorsim: contra est, nam licet propositio copulativa aliquando sit vera propter suppositionem copulatam; at quod quod convenit collectioni in suppositione distributiva, potest distributive convenire parti seorsim; sic hominibus simul sumptis convenit esse in foro; et id ipsum homini cuicumque seorsim convenit.

Ad 3m confirmationem resp., compositum esse tres partes realiter distinctas collective sumptas, seu unam entitatem compositam ex tribus. Ad 2m nego maiorem; quia animal rationale constituit hominem, et tamen nec ratione ratiocinata distinguitur a homine; id ad summum ratione ratiocinante per diversa nomina distinguentes constituentes et constitutas; cum quo stat quod communiter dici solet, hominem non esse constitutivum hominis; bene tamen animal rationale esse hominis constitutivum. collectione

Quartum et quintum argumentum praecipua partis adversae ex eo desumuntur, quod partes simul sumptae debent esse causa intrinseca adaequata compositi, siquidem adaequate compositum causatur intrinsece; id causa distinguitur realiter ab effectu. ergo. Nec similiter probatur quintum argumentum; aliquid debet assignari, quod sit totum adaequatum collectionis includentis ab incluso; id solum partes collective

sumptę possunt ēē tres adęquatus eius modi discretionis.
3°: horum argumentorum solutiones sequentia capita exponent.

caput 4um

de repugnare ob eo causas intrincas adęquatas compositi a cōiti defensamus

Magna quidem est discordia inter DD.s hęc de re; sed antequam illam meus inditius apperiam, notandum ē 1°, causas adęquatas, seu totales illas dici, quę seorsa sufficiens ē pro ducere effectum; sicque causa adęquata definitur, ē quę ita causat, ut pręter illam nihil aliud causet: causas vero inadęquatas, seu partiales dici, quę indiget alia causa, ut effectum ponat, id est ita causat, ut pręter illam aliud causet. v.g. in causis efficientibus, ignis simul cum Deo ē causa efficiens adęquata alterius ignis; at solus ignis ē causa efficiens inadęquata, quia eget concursu Dei ad producendum alterum ignem.

Notandum ē 2°, nos hic loqui de causa intrinca compositi (non tamen ē de extrinca) an scilicet detur causa aliqua intrinca adęquata compositi in genere causę intrincę quęcumque illa sit abstrahendo ab eo, quod sit causa materialis, vel formalis; nam certum est dari causam causam causam causam intrincas adęquatas compositi, in genere vero causę formalis, vel causę materialis; sola materia ē causa adęquata formalis intrinca compositi et sola forma in genere causę materialis ē causa adęquata materialis intrinca compositi: hinc ē, quod causa intrinca in cōi sit illa, quę per suę exhibitionem constituit aliquid, et in re constituta permanet.

Notandum ē 3°;

noe causæ intrinsecæ in præsenti n̄ solum assignari id, qd̄ ponit compositum ut qd̄, v̄lt mat, et forma; sed etiam id, qd̄ constituit compositum ut quo; Unde, unio importat cum præsentiarum nōe causæ intrinsecæ compositi intelligenda est.

Notandum est 4, si nōen causa intrinseca, ita usurpetur, ut significet id, quod atq. hoc nōen constitutivum essentiale metaphysicum, et conseq. n̄ importet distinctionem realem sui ab effectu, dicendum est, dari causas adæquatas intrinsecas compositi idtatas cum illo; easq. ēē partes collectivè acceptas, qd̄ manifestum est; nam illud ē constitutivum adæquatum compositi, qd̄ constituit compositum et præter illud nulla alia res constituit compositum, sed mat, forma, et unio simul sumptæ constituunt compositum, cum sint illius essentia, et nihil aliud præter illas sit ēsa compositi: ergo. Unde nōen causa accipimus ut à Philosophis usurpatur, in propria, et rigorosa acceptione, quatenus causat realiter effectum.

His positis, prima se offert sentia statuens, nario deesdari causas intrincas adæquatas compositi realiter distinctas. 2a, admittenda ēē causas intrincas adæquas idtatas cum composito. 3a cum n̄ pauci Auctores semper ab hac ita q. 1a, et 2a sententia; habet prore P. Suarez, Arriaga, Oviedo, Franc. et al., quorum vestigiis insistens probo, causas adæquas intrincas compositi impossibile ēē, cuius sententiæ fundamenta, ni fallor, insolubilia, quæ, ut magis sese ingerant oculis, placuit depromere.

Probatur nostra sentia, v̄lt neq. partes divisivè, neq. partes collectivè s̄t causa adæquata compositi, ergo impossibile ē causa intrinseca adæquata. Antecedens probatur; inprimis q. illa divisivè n̄ ē causa adæquata compositi, q. causa adæquata ē illa quæ ita causat, ut præter illas nulla alia causa detur; sed præter m̄ causantem compositum datur etiam

14.

totum in causando intrinsece plures partes divisive sumptas, adae-
quate vero partes collective acceptas, quae tamen duae entitates reali-
ter diversae, ut in notandis volui.

Caput 3m

3m sententias circa causas adaequatas totorum respicimus

Prima sententia asserebat, dari causas intrinsecas adaequatas compositi
creabiles ab ipso distinctas, et taliter sententiam sequuntur, id totale
quae vere partes collective acceptae non esse causam intrinsecam adae-
quatam compositi, neque partes divisive; sed partes divisive simul
sunt et communiter collectim seu collective divisive esse causas
intrinsecas adaequatas compositi: quod explicant exemplo materiae quae
respicit tanquam totum adaequatum omnes formas collective, taliter
tamen quod non possit illas omnes simul recipere, sed unam quamque se-
orsim, et divisive; hoc autem sic intelligi aiunt, quia si quod totum adae-
quatum potentiae receptivae sint omnes formae simul divisive, quia omnes po-
test recipere non in 1a eo modo quo potest, id est seorsim, et successive.

Sed quam
falsitas, qui hunc opinandi modum libenter admittunt, ipsa con-
tradictio primo auditu aperte principium nostri visi; simul
divisive in esse cohaerent inter se in eadem entitate; repugnat
-tionario, quod eadem entitas, videlicet omnes partes collective cau-
sent compositum, et sub eadem ratione causent divisive, sicut toto
repugnat, quod in eadem materia recipiantur omnes formae simul, et sub ea-
dem ratione easdem divisive recipiant. Unde notandae sunt
duae propositiones, ut exemplo a allato satisfiat: prima est, materia
simul habet potentias ad omnes formas recipiendas; ita ut par-
ta simul se teneat ex parte potentiae: secunda est, non habet
potentias ad recipiendas omnes formas simul. Itaque potentia

simul cadat a receptiones: prima propositio est vera, quia in materia potest potentia ad recipiendum simul formas equi, et formas leonis; caeterum secunda propositio falsa est, quia licet materia habeat successive omnes formas, non tamen verificatur, quod habeat actu habitudines formas simul: itaque terminus adaequatus materiae sunt rationes formae simul, si se simul se teneat ex parte potentiae materiae; non vero ex parte receptionum; nam formae simul sumptae non sunt terminus adaequatus materiae, sed tantum divisive sumptae: ideoque haec propositio est falsa, omnes formae simul, divisive sunt terminus adaequatus materiae: quam doctrinam applicabis ad nostrum intentum.

Perspecta doctrina, ... eas probatus

Viam secunda, licet non utantur expresse illis terminis simul divisive: docent non dari causam adaequatam partium, ita ut non causa cadat a partem divisive, et non causam adaequatam a partes collective. Quam falso procedant, ex 1° argumento solutionis probatione, satis liquet, et s[ecund]o obstendo, 1°: ut admittatur causa intrinseca adaequata compositi, propositio debet esse vera, causa intrinseca adaequata, quae repugnat esse vera, quia repugnat causa adaequata ... partes divisive sunt causa intrinseca; partes collective adaequata: est falsum dicere dicere, partes divisive sunt partes collective; si quidem sunt duae entitates realiter inter se distinctae, et altera entitas sit totum, altera sit quaelibet pars seorsim; ideoque sunt falsae istae propositiones, compositum est materia, materia est compositum, quia realiter distinguitur distinctione includentis ab incluso materia a composito: quo repugnat illam propositionem causa intrinseca est adaequata esse veram.

Secundo sic obstendo;

nam partibus collective nequit convenire adiectivum sine aliquo substantivo tacito, vel expresso; quia non potest dici, quod partes collective sint adaequatae nisi etiam causa intrinseca: ... constat, quia solum adiectivum non generat perfectum sensum, oratio autem cum sit oratio perfecta, et propositio generare debet perfectum sensum: unde si dicant, partes collective esse adaequatas nisi admit-

56

ciant nomen substitus, nihil dicunt; si vero adiiciant illud Vlt causal: ergo ratio admittunt partes collective esse causas adequatas: ergo partes sunt causa adequata collective divisive.

caput 6m:

instantiae adversariorum diluuntur.

Instant adversarii primo: illa est causa adequata compositi, quae ita causat compositum, ut praeter illas nihil aliud causet; sed partibus collective divisiveque acceptis convenit ita causare compositum, ut praeter illas nihil aliud causet: ergo partes simul divisive sunt causa intrinseca adequata compositi. Minor probatur, quia in assignandis causis intrinsecis non procedimus in infinitum; dicimus tribus partibus compositi, nihil est quod componat compositum, cum non sit alia pars praeter illas tres; illis tribus simul divisive convenit ita causare compositum, ut praeter illas nihil aliud causet compositum.

Contra: solus plures causae intrinsecae compositi: ergo praeter has tres non datur alia causa: ergo datur causa adequata compositi. Haec consequentia patet, nam causa adequata est illa, quae causat, et praeter quam non datur alia, quae causet; sed tres illae partes causant, et praeter illas non datur alia causans: ergo.

Respondeo distinguendo maiorem: causa intrinseca adequata est illa, quae sola causat, ut praeter illas nihil causet, si eidem entitati, cui convenit causare intrinsece, conveniat eum composito adaequari, concedo maiorem; si tantum conveniat eidem entitati causare, nego maiorem: etiam si sit minor distinguenda est, ratione unius entitatis convenit praecise illis causare compositum, concedo minorem: ratione duplicis entitatis convenit causare compositum, nego minorem: itaque ad unam entitatem vel partibus divisive spectat causare praecise et

alteri entitati scilicet partibus collectiué n͂ conveniat causare; d' solus adequari cum composito; unde e͂, q͂ uni, et eidem entitati, n͂ convenit e͂e causam adequatam compositi.

Ad probationem minoris, verum e͂, qd n͂ dr processus in infinitum in assignandis causis intrinsecis; si etenim tres causæ inadequatæ intrinsecæ tanquam modo, quæ causant divisivé compositum; cæterum hoc n͂ sufficit, ut sint causa adequata; nam tres istæ partes, aut tres causæ intrinsecæ collectivé sumptæ causa; siquidem causa dicit distinctionem realem ab effectu, et tres causæ simul sumptæ nullam a composito distinctionem inferunt, unde ultima conditio distinguenda e͂: q illis tribus partibus simul divisivé convenit causare compositum, et adequari cum illo secundum unam entitatem; nego consequentiam: secundum diversas entitates; concedo consequentiam.

Ad instantiam concedit trans divisivé loquendo: et negatur prima conditio; nam verum e͂, qd divisivé præter quamlibet ex tribus illis causis partialibus detur alia causa partialis; et verum etiam e͂, qd præter illas collectivé detur alia divisivé causans: cæterum neganda e͂ suppositum, qd partes collectivé sint causæ adequatæ, vel causa adequata compositi. 2a conditio etiam negatur: ad ejus probationem distinguitur maior, ut supra: et minor distinguenda erit quoad secundam partem; d' tres illæ partes causant, divisivé concedo minorem; collectivé nego minorem: unde animadverto 1o; sicut pars dicit relationem ad alias partes ita partes dicunt relationem ad alias partes, et contra non minus implicat e͂e partem, et e͂e adequatam; quam e͂e partes, et e͂e adequatas. 2o, præter partes sive collectivé, sive divisivé sumptas, semper e͂ verum, qd dentur aliæ partes divisivé, quæ causent inadequatè compositum.

Instant

2o; hæc propositio exclusiva e͂ vera, tantum materia, forma, et unio

est causa propositionis: quae quidem exponitur per duas propositiones, quarum prima loquitur de partibus divisive, seu distributive, et secunda de partibus collective; et illa propositio exclusiva denotat causam adaequatam propositionis: quod causa adaequata sunt partes divisive, collective: maior probatur, quia illa propositio sic exponitur, materia est causa et forma est causa, et unio est causa propositionis; et nihil distinctum a materia, forma et unione collective est causa propositionis ubi diversimode supponitur subiectum in prima parte propositionis, ac in secunda; ut contingit etiam in hac propositione vera, tantum omnis homo est animal rationale, quae sic exponitur, hic homo, et ille homo et iste est animal rationale, et ab omnibus hominibus collective acceptis nihil vel aliud est animal rationale: alioquin si in secunda parte propositionis subiectum supponeretur distributive, redderetur falsa, propositio, quia esset ei sensus, nihil distinctum a hoc homine est animal rationale, quod falsum est, quia etiam ille homo, et iste est animal rationale, et aliquid distinctum ab illo est animal rationale.

Respondetur, eam propositiones exclusivas recte ex regulas logicae exponi, ita ut prima pars exponentis loquatur de partibus divisive tantum, et secunda de partibus collective; caeterum dico, exclusivas illas esse falsas, in primis si loquatur de materia, forma et unione divisive, quia falsum est, quod materia tantum sit causa, siquidem forma etiam est causa: secundo si loquatur de materia, forma, et unione collective, ita ut sit sensus, tantum collectio materiae, formae, et unionis est causa propositionis, etiam est falsa, quia praeter collectionem materia divisive est causa, et forma est causa, et praeterea collectio, seu illae partes collective sunt causa: quod illa propositio exclusiva non continet causam adaequatam.

Addendum dicendum est de duplici propositione illas exclusivas exponente utramque esse falsam; nam in propositione exclusiva, tantum materia, forma et unio sunt causa propositionis, si per causa significatur adaequata (ut sumi debet in praesenti) idem est causa adaequata propositionis, sic exponitur distributive, materia est causa adaequata, forma est causa adaequata, et unio est causa adaequata propositionis, et nihil distinctum a materia, forma, et unione collective est causa

59

adeqqua compositi: unde constat quam falsae sint illae propositiones exponentes, siquidem repugnat partibus collectivae esse causas adaequatas, et male supponitur, partes collectivae esse causas adaequatas compositi.

Ad propositio 2a exclusiva quae in exemplas allata, licet eodem modo exponatur, semper vera est (sicut et eius exponentes) videlicet tantum omnis homo est animal rationale, nam ut propositio in sensu distributivo vera sit, requiritur quod praedicatum unaliter allatum in propositione universali conveniat cuilibet ex inferioribus adaequate secundum totas suas essentias, et intentiones, licet non secundum totas suas latitudines et extensiones: sicque huic homini, et illi, et illi homini convenit adaequate esse animal rationale; quod praedicatum universale contrahitur ad quemlibet ex hominibus unaliter contentis in illo subiecto tantum omnis homo: quapropter haec propositio exponens, hic homo, et ille, et ille est animal rationale, et haec etiam nihil aliud ab omnibus hominibus collective, est animal rationale; vera est.

Praeterea aliquot propositiones opportuna distinctione semper explanandae erunt; videlicet, praecisiones partes collectivae nihil aliud causant compositum; haec propositio distinguenda est: praecisiones partes collectivae nihil aliud causant compositum adaequate; concedo: praecisiones partes collectivae, nihil aliud causant in adaequate; nego, et nego suppositum, quod omnes collectivae causent: sed in hac est vera in sensu diviso, non a cum unione ad formale est compositi vera loqua videlicet; rursus haec propositio omnes partes, partes includuntur essentialiter in toto: partes distinguuntur realiter a composito ex partibus resultat compositum; conveniunt semper partibus collective ideoque veniunt distinguenda divisive, non collective.

Caput 7

2a sententia expugnatur.

Aliqui conantur

Aliqui nuperi Magristi vis arguti predicti (?) admittendo omnes partes esse sympta(?) causas intrinsecas adequatas compariti, quamen realiter distinctas a composito; et cum illo rasgue idatas, quod indicant non esse inconveniens, quod quando dicitur causas reales, et adequatas debere realiter distingui a suo effectu, id intelligere debuisse de causa extrinseca, non vero intrinseca: et rao discriminis est; quia causa extrinseca ex suo conceptu importat distinctionem realem ab effectu; siquidem non concedat effectui illud ipsum esse quod ipsa habet, sed aliud diversum in essentia per veras, et reales actiones efficiendo: at causa intrinseca non alio modo causat effectum, quam illum constituendo et exhibendo illi ipsum esse, quod causa habet: unde essentia effectus eadem debet esse, ac essentia causae intrinsecae adequatae.

Sed procul esto a grauiori Philosophia huius sententiae falsitas: horret enim intus duritiem huius positionis eadem res potest seipsam causare realiter. 1º nam quocumque modo sit causa sive intrinseca, sive extrinseca ac debet esse realis: ergo debet dicere distinctionem realem ab effectu: probo cons. eo ipso, quod sit realis, debet dicere relationem realem ab effectu, cum implicat aliquid dicere relationem quod se ipsum: ergo causa realis ex suo conceptu debet dicere distinctionem realem ab effectu.

Secundo, quia causae intrinsecae adequatae, et ipse effectus conveniunt a parte rei parata contradictoria, quod est evidens signum distinctionis realis: ergo debent distingui inter se realiter: ans probatur, quia causa intrinseca a parte rei est vere causa et non effectus, effectus autem a parte rei est vere effectus, et non causa: ergo illis conveniunt parata contradictoria.

Tertio, quia causa intrinseca nullo

alia ratione causat effectus, nisi illi se exhibendo; at nihil se exhibet sibi ipsi: ergo nihil potest esse causa intrinseca sui ipsius: probo modo (?) non alio ex capite negant Philosophi causas efficientes, quae sit identificata cum suo effectu, nisi quia dat esse effectui; at etiam causa intrinseca dat esse effectui: ergo.

Sed obiicies 1°; nomen in alio sensu usurpatur in praesenti non ens causa, quam constitutivum intrinsecum compositi; et admittitur constitutivum adaequatum realiter identificatum, imo et formaliter ratione ratiocinata; ergo datur causa adaequata identificata cum suo composito realiter, et formaliter. Respondeo negando minorem; aliud enim est loqui de constitutivo quali compositi, ut cum notavimus; quas diversas partes concipe esse constitutivum essentiale, quod solum paenitus distinguitur ratione ratiocinanti, ut definitio, et definitum; homo, et animal rationale: et aliud est loqui de constitutivo, quatenus realiter componit compositum, et dat esse illi, quod est proprie causare; et tantum convenit causae reali intrinsecae, quae nostro discretione realiter importat ab effectu, ut supra manet expositum.

Obiicies 2°; quaelibet pars seorsim, est causa intrinseca identificata inadaequate cum suo composito: ergo omnes partes simul sumptae sunt causa intrinseca adaequate identificata cum suo composito. Confirmatur 1°: quia de ratione causae intrinsecae est identificari cum suo composito: ergo. Confirmatur 2°; quia sicut ex omnibus partibus resultat unum manus; ita etiam ex omnibus partibus simul resultabit una causa adaequata.

Respondeo concesso antecedente negatione consequentiae; nam omnes partes simul sunt formaliter ipsum compositum, et concipitur ratione causae, et ratione partis admittuntur. Ad primam confirmationem distinguo antecedens; de ratione causae intrinsecae est identificari adaequate cum suo composito, nego antecedens: inadaequate, concedo antecedens

causa ex intrinseca essaliter est pars, de cuius ratione est se exhibere proposito, et includi in illo; sicut ergo implicat inclusum adequatum sine includente; ita causa intrinseca adequata sine suo proposito. Et tamen differentia est, ex partibus distinctis, non ex partibus collective resultare manifestum ut effectus productus inadequate a quolibet parte seorsum. Ergo si sit dicendum de partibus propositi. Hinc est, quod debeamus respondere ad tertium argumentum secundo ad causas obiectas, cuius patet solutio ex his quatuor precedentibus capitibus.

Caput 8
nec admittitur terminus adequatus distinctionis in proposito.

Quintum precipuum argumentum propositum secundo contra nostras solutiones ex eo desumitur, quod aliquis terminus adequatus assignari debet distinctionis includentis ab incluso in proposito; sed nullus alius potest esse, quam partes simul sumpte: ergo partes simul sumpte distinguntur realiter a proposito: probatur maior, quia illa distinctio realis debet habere aliquem terminum, a quo distinguatur propositum, et ultra quem nihil aliud detur, a quo distinguatur eodem genere distinctionis; alioqui in infinitum abiremus; sed talis terminus est adequatus: ergo.

Minor probatur, quia partes divise non sunt terminus adequatus illius distinctionis: ergo si partes collective: probatur prior, quia si partes divise essent terminus adequatus, nihil daretur ultra quaslibet partes, a quo distingueretur propositum predicta distinctione; sed ultra quaslibet partes datur alia, a qua propositum distinguatur tanquam includens ab incluso; siquidem fingendo quod non distinguitur predicta distinctione a sola; vere etiam distinguitur a multa: ergo nulla pars

dive ē totus adequatus; q̄ omes partes simul s̄t totus adequatus cum preter illas nihil detr a quo distinguatr compositum.

Vt expressius solutio argumenti persentetur ad sciendum sit, cū distinctiones reales inclūdentis ab incluso; nunc ex latius in Methaphysica ex ponemus, scies 1.º quanlibet partes compositi n̄ ēē idem realiter adequate cum composito; q̄ si esset idem adequate cum illo, partes essent idem realiter adequate inter se, x.ª illud, quod n̄ ē ad idem simul cum tertio: on[illegible] distinguitur realiter a tertia, siquidem hoc denuo generatur, et denuo corrumpitur, partibus existente, et postea durante m̄a: et comprehendetur; q̄ totus Vt homo, sepe perit, utraque parte permanenti, Vt anima, et m̄a sub alia forma.

Scies 2.º; distinctionem hanc ēē admixtam identitati inadequatae; atque adeo cū ita distinguitur compositum a quavis parte seorsim, ut nullo modo sit idem cum illa, vere compositum ē idem cum illa ē sm̄ aliquid sui: ceterum compositum etiam distinguitur ab illa; q̄ compositum dicit alteram partem, cum qua idatur, quę ē realiter distincta ab alia parte: hoc m̄ sufficit, ut totum absolute distingui dicatur a quavis parte dive; nam sufficit quod includat aliquid ratione cuius distinguatur, et dicatur habere absolute negationem identitatis cum parte admixtam Vt inadequatae identitati; at ut absolute dicatur idem, necesse ē, ut nulla via distinguatur a parte.

His prescitis, authores, qui partes simul dive constituerant tanquam causas intrinsecas, adequatas compositi, eo dem tenore, et ex eo fixo procedunt et a̅tus adequatas distinctionis inclūdentis ab incluso: nihil

Sed rursus tamen reliqui ... trus hunc adeo quatenus relegant, et merito; nam trus divisionis inclusus ab includente pars intrinseca; et repugnat pars adequata: ergo et quis adeo quatenus: maior probatur, quia talis trus est aliquid inclusum in composito (compositum non est includens, et inclusum est prius) et id quod includitur in composito est pars totius: ergo praedictus trus est pars. Huc advoca rationes omnes, quas causas adequatas compositi impugnavimus.

Unde ad argumentum, rursus negando maiorem, et si ... eius propositiones; nec inde sequeretur processus in infinitum, tamtum non dantur tres partes, quae quidem colle... ... modo ... divisiones; et tantum dicte sumptae quam ... quae libet distinguantur a composito, et sit ... divisionis tres inaequales, ... ma... datur aliud quod sit trus, ut bene probat obiectio. ... instantiis ... quae etiam possunt, soluta ... in praecedentibus capitibus, et hic iterum ... composito ... debet distingui, et exponi. Tractatus 2 de materia 1a, quae corporis ... est 1a pars. Rectus

Tractatus 2s de materia 1a, quae corporis naturalis est prima pars.

Rectus doctrinae ordo postulat, ut expensis in corporis compositi ... talis, ad eiusdem compositi partes singillatim expendendas descendamus; in hoc vero tractatu de materia 1a, quae ut pote primum subiectum, et veluti fundamentum compositum naturale ... , congrue exordiamur, eius existentiam, naturam, potentias ad formas suscipiendas, reliquasque proprietates indagamus, ut ... Dominus ...

trarum capiamus exordia.

Disputatio 1a

Qd sit mã 1a in rerum nãra?

Caput 1m

mãm 1m in rerum nãra existere, demonstrat.

Omnium Phi'forum consensus, licet n' defuere Philosophi veteres, et recentes, qui mãam 1m prorsus de medio sustulere; aut aliqd aliud sibi nõe mãe 1ae confinxerunt, in rerum nãra existere cõe subtum, primum, substale, simplex, unum, incorruptibile, receptaculum omnium formarum, qd equidem mãm 1m appellamus, statuit ac evidenter demonstrat.

Primo, qd sit cõe subtum, probatr; q. nullum agens nale creatum potest producere p creationem, aut p conversionem adeqtam; siquidem producere rem ex nihilo, aut rem integram in aliam convertere, excedit oẽo vires nãrae: unde effluit illud apud Antiquos statutum prologuium, ex nihilo nihil fit: conversio etiam adeqquam ee s.a virtutem agentium nalium, quis dubitat? ergo agens nale solum potest producere p generationem, atqui generatio prout distinguitr à creatione, et conversione, ẽ productio rei dependenter à subto, ex cujus potia res producta educatr: ergo generatio requirit aliqd subtum, qd sit cõe rei generatae, et rei destructae; alioqui si nihil rei destructae remaneret in productione rei generatae, res, quae producitr fieret virtute agentis nalis p conversionem adeqtam, aut saltem pere

actiones, qd minime dicendum est.

Probatur 2º; quando producitur ignis ex ligno, non destrueretur forma ligni, si non esset aliquod subiectum esse ligni, et esse ignis; nam forma ignis de novo adveniens non opponeretur esse ligni; oppositio non statuitur in ordine ad ideam subiecti, non in ordine ad existendum in rerum natura; siquidem lignum, et ignis in rerum natura de facto existunt: ergo si non daretur commune subiectum utrique formae, nulla contrarietas esset inter illas, et consequenter non destrueretur una adveniente altera. Quod si dicas earum repugnantiam esse, quia non possunt simul existere in eodem loco: contra; nam si forma ignis solum intenderet eiicere ab illo loco lignum, illud discederet, et daret locum igni advenienti: ergo ignis non destrueret lignum, si non daretur commune subiectum utriusque formae.

Probatur 3º ab experientia; quia quando devolvitur ignis ad cinerem, manent in cinere plura accidentia ignis, vt calor, et siccitas: ergo signum remanere in cinere eandem materiam, quam antea habebat ignis; quoniam illa accidentia non sunt sine subiecto, neque introducta fuerunt, nec minus denuo producta per formam cineris; illa enim quae ante extiterant, perseverant in eodem subiecto: ergo datur commune subiectum ignis et cineri.

Quod autem materia prima sit subiectum primum, probatur; nam vel huiusmodi subiecto datur aliud subiectum, vel non; si non datur erit primum: si datur aliud, rogo, an ipsi illius detur aliud vel non; si non est aliud, hoc erit primum, si aliud est procedemus in infinitum subiecta infinita investigantes: ergo unum quod sit ceterorum initium debemus admittere.

Quod vero sit substantiale probatur ex eo quod materia prima sit subiectum primum erit necessario substantia; nam accidens nequit esse primum subiectum, cum ipsum debeat recipi in alio subiecto; omne enim accidens necessario est in subiecto aliquo: rursus subiectum, in quo

reciperetur, accidens, nequit esse, alioqui in infinitum daretur processus: ergo tandem sistendum esse in aliquo subiecto substantiali, quod sit primum: unde hoc primum subiectum materiam primam appellamus.

Subiectum hoc dicitur simplex prout distinguitur, a quacumque re composita extra unione, et subiecto; quamvis admittat in se partium integralium compositionem; sive eas partes a quantitate participent ut quidam opinentur; sive eas extra sua etiam exclusa quantitate contineat, et ratio est quia si materia composita esset ex partibus in fractionis constaret alia materia; atque adeo ipsa non esset prima ut iam dictum est.

Praeterea dicitur hoc subiectum unum, et idem in specie existere in omnibus corporeis compositis corruptibilibus; itaque idem subiectum, quod recipit quamcumque formam sublunarem, potest alias corruptibiles diversae speciei recipere; ideoque idem in specie est subiectum, quod modo formam ligni recipit, ac illud, quod formam equi, hominis, lapidis, aut cuiuscumque rei corporeae corruptibilis postea recipit, et ratio est, quia res quaelibet potest in quamlibet aliam materialem vel immaterialem transmutari: ergo subiectum rei pereuntis transit per transmutationem in res alias de novo productas subiectum cuiuscumque rei corruptibilis potest recipere alias specie diversas, siquidem potest transmutari in illas. Ex dictis infertur, materiam primam esse aptam ex natura sua ingenerabile, et incorruptibile; nam illud quidem est generabile, quod producitur dependenter a subiecto; sed materia prima produci nequit dependenter a subiecto; cum ante ipsam non praesupponatur aliud subiectum, a quo producatur: ergo ex natura sua est ingenerabilis. Rursus illud est corruptibile, quod productum per generationem destruitur, in eoque differt ab annihilatione, quod haec est destructio entis per creationem producti; sed materia prima non producitur per generationem: ergo non est corruptibilis. Unde potest materia annihilari a Deo ut authore naturae,

68

coeterum non corrumpi.

Confirmatur, eatenus agentia naturalia corrumpunt formas, quatenus introducunt in eadem subiectum alias contrarias praecedentibus; sed non datur subiectum, in quo recipiatur materia prima, nec introducatur alia materia contraria praecedenti; ergo agentia naturalia nequeunt corrumpere materiam primam.

Ast obiicies 1.º uniones continuativae materiae v.g. ligni, deficiente ligno pereunt, et uniones continuativae aquae continuativae partibus aquae generantur; sed illae uniones continuativae sunt materia prima: ergo materia prima est generabilis, et corruptibilis. Respondetur concessa maiori, distinguendo minorem: uniones continuativae sunt materia prima absolutae, nego minorem: materia modalis vel modus materiae, concedo minorem; et deinde negatur consequentia; quoniam solum asserimus, partes absolutas materiae esse ingenerabiles, et incorruptibiles, licet corruptibiles et generabiles sint uniones vel partes modales materiae. Unde datur discrimen inter materiam, et compositum substantiale; nam destructa unione, destruitur compositum substantiale, siquidem eius essentia nequit stare in qualibet parte; at in quavis parte materiae absolutae etiam minima conservatur tota essentia materiae incorrupta.

Obiicies 2.º si materia esset incorruptibilis, posset ea denominari totum compositum incorruptibile, sicut denominatur corporeum; sed materia est corporea; sed hoc est falsum; siquidem totum v.g. equus absolute dicitur corruptibile; ergo materia non est incorruptibilis. Respondetur negando maiorem; nam licet a materia compositum denominetur corporeum, non tamen debet denominari incorruptibile; et ratio disparitatis est, quia denominatio incorruptibilis est negativa, ac proinde, ut toti conveniat, nulla illius pars debet esse corruptibilis; denominatio tamen corporei est positiva, quae ab unica sola parte provenire potest.

Alia autem quae hanc materiam primam Philosophi recitant, consulendi sunt ex ultis...

nostri P. Con- libro 1° de novo arculo 8°: alii dicunt m.s ēē matres, nutrices, gremium, q.a quo sinu pressas fovet, et alit, alii lunas propter variationes fravum; alii feccem, lerite, alii denique n̄ ene propter eē diminutum, et imperfectum qd habet, plura alia n̄a hic omitto, ne longiores videamur nullius frugis avidi.

caput 2m;

Exposita m.e de.fione, proprietates illius recencendr.

Antequam m.e essentiam quidditativā de.fionē exponamus, advertendum e, m.am dividi solēre in m.am 1m, et 2m. m.a 1a appellatr substa illa incompleta considerata in se, et per suas proprietates, seu accidentia ab ipsa dimanantia, scilicet quantitates, extentiones etta, cæterum considerata, ut ē denudata ab omni f.ra substali, et ab accidentibus, quæ ex f.ra substali illi proveniunt, v.g. calor, frigiditas, et alia similia. M.a 2a vocatr, ut ē vestita prædictis accidentibus f.ræ, quæ disponunt m.am ad recipiendas f.ras substales, quæ introducendæ.

Cæterum pro m.a 1a stat Aris de.fio, m.a inquit ē primum uniusq.subtum, ē quo quid fit, et eo fit facto, ut n̄ per accidens insit: ita P. Con, qui vaccurate textum aristotelicum interpretantr: cuius sensus ē m.a 1a ē primum subtum, qd in se recipit f.ras, ex qq. et ex ipso fit unum per se: d in clariora verba cum Philosophis neoteris prædictam de.fionem trasfere censuerit, ē substa incompleta receptiua f.rarum substalium; vel dic receptiua f.ræ substalis, ut abstrahamus ab illa quæstione, an sit possibilis m.a unius tantum f.ræ substalis receptiva: propterea ndem raones n̄ addidimus ad de.fionem, qd m.a sit substa corporea, ne lites moveamus

70 an o[mn]is m[ateri]a essentialiter sit substa[nti]a corporea, nec ne?

Praeterea by substantia incompleta ponitur loco generis: q[uia] convenit p[er] illa[m] cu[m] f[orm]a substantiali: p[er] p[ar]ticulas tamen, receptiva[m] f[orm]aru[m] substa[nti]alium denotatur differentia, na[m] q[uo]d differt m[ateri]a essentialiter à f[orm]is substa[nti]alibus, quae n[on] recipiunt alias substa[nti]ales; et licet f[orm]as substa[nti]ales (sicut et compositum) recipiat in se, et sit subiectum plurium accidentium, n[on] tamen subiectum for[mali]ter, hoc b[ene] p[er] tamen sibi m[ateri]ae convenit.

Hoc autem f[orm]aru[m] substa[nti]alium intelligimus solum f[orm]as substa[nti]ales absolutas (n[on] modales) quae s[un]t primae radices proprietatum compositi: unde dicitur substa[nti]a n[on] accidens: secus n[on] requireret esse idoneum subiectum f[orm]ae substa[nti]alis, cum haec nequeat in accidenti recipi. Rursus p[er] incompleta satis explicatur m[ateri]am n[on] esse constitutivum compositi substa[nti]alis; nam esse q[uod] sit incompletum (Philosophus) censum, n[on] similitudine, q[uia] ordinari ad faciendum unum per se cum alia parte: unde p[er] alias partes differt m[ateri]a p[rim]a ab angelo, qui licet sit substa[nti]a, et informat totum cum accidentibus, quae recipit, componit ~~tamen~~ tamen totum p[er] accidens, et n[on] totum substa[nti]ale.

Quod autem m[ateri]a p[rim]a sit ens incompletum patet, nec eget probatione; alioqui si esset completa, posset tota m[ateri]a p[rim]a, quae de facto datur, existere sine f[orm]a; q[uo]d hoc e[st] impossibile; siquidem m[ateri]a informis ad suam naturam petit, et appetit formam, tota n[on] perfectio sua e[st] sustentare f[orm]as, a q[ua] accipit complementum, pulchritudinem, et decorem mediis accidentibus, quae illas f[orm]as substa[nti]ales ornant. Neque dices, m[ateri]am esse q[uo]d completum, et adhuc constituere unum per se, si ulla f[orm]a sit incompleta: nam d[icitu]r, q[uia] potius forma (si liceret) deberet dici completa, n[on] m[ateri]a; q[uia] f[orm]a longe perfectiorem m[ateri]a; cum illa sit primum operationum compositi, n[on] a n[on] item.

Hic lubet aliquot m[ateri]ae p[rim]ae proprietates recensere; 1[a] e[st], q[uo]d sit aeterna à parte post et leges naturae, in quas

nam si semel creata corrumpi nequit æternum erit duratura; cum æter-
num ab authore naturæ Deo de potentia absoluta anihilari potest. 2a
est quod habeat unionem ad aliquam formam substantialem; nam cum proprium il-
lius sit dependere a forma, saltem ut connaturaliter existat, proprium etiam
est, quod habeat unionem cum forma; et hanc proprietatem intellige absolute
loquendo de materia de facto existente; an hæc eadem materia quantumvis ex
ternaliter possit esse sine forma, inferius dicam. De 3a. tertia est quod
habeat, vel possit habere aliquas ex primis qualitatibus saltem
vage; quidquid sit de alia materia potentia divisa in specie a nostra: qua-
litates tamen calor, frigus, siccitas, et humiditas. 4a est quod habeat
quantitatem; et de hac in 1o de generatione agemus.

Ultimo
rogatur, an materia intra se producat efficienter suas operationes?
Ca. quod respondendum, materiam posse producere efficienter intra se suas
passiones, et proprietates, v.g. quantitatem, extensionem, ubicatio-
nem, et durationem, et reliquas alias: ita Pater Suares Disp. Meta-
physicæ sesse 1a. 3a. contra Vasquez, qui denegat materiæ esse actionem aliquam
immanentem; et mere passive materiam se habere, adstruit: quam-
propter asserimus, nullum esse fundamentum, ut talis productio efficien-
ens intra se denegetur materiæ; sicut non denegatur alijs entibus,
quæ immanenter producunt suas passiones.

Unde recursus ad
vulgare proloquium, quo asseritur, materiam esse prius mere passivum,
nullus est; nam precise intelligitur, materiam esse prius mere passivum
circa productionem extra se, sive circa actionem transeuntem, quæ qui-
dem actio nullo modo potest competere materiæ; et solum causis extrin-
secis efficientibus in effectus transeuntes: quapropter nega-
mus, materiam esse causam efficientem accidentium dispositivorum; nam suf-
ficiens causa accidentium dispositivorum sunt alia accidentia talia,
v.g. unius caloris alter calor; et unius frigiditatis alia

72

frigiditas: ergo materiae s[ecundu]m se verus effectivus influxus in effectus transeuntes merito denegatur, licet secedatur cum productione effectus intra se in effectus manentes ipsius materiae.

caput 3

de potentia materiae primae ad formas recipiendas.

Supponendum est ex infra dicendis, duplex esse munus materiae, et recipientis, et substantis, seu patientis formas: omnes quidem formas corporeae substantiae, et recipiuntur in materia; at anima rationalis tantum recipitur in materia, non tamen ab illa substentatur: in quo consistat substentatio, et receptio, suo loco dicemus: hinc est, quod detur in materia potentia pure receptiva; et receptiva passiva; de hac duplici potentia, sub nomine potentiae receptivae in communi quaestio praesens.

Et in primis potentia receptiva formarum omnium substantialium, alia est radicalis, alia formalis: formalis est id medio quo recipit materia formas substantiales, et id quod formas immediate recipit: radicalis est radix, et fundamentum, a quo oritur potentia formalis immediate receptiva formarum: utraque potentia explicatur in anima rationali, et eius potentiis nempe intellectu, et voluntate; intellectus enim est potentia formalis immediate recipiens suas actiones intellectuales: anima vero est radicalis potentia, a qua oritur intellectus: unde potentia radicalis materiae est ipsa met entitas materiae; formalis vero est illa, quae immediate recipit formas.

Praeterea potentia formalis, alia est proxima, alia remota: potentia remota est illa, quae immediate recipit formas, considerata nude sumpta absque ulla dispositione ad tales formas requisita: proxima est illa, quae immediate recipit considerata prout vestita accidentibus, et dispositionibus ad formas recipiendas; sic potentia, ad formas recipiendas ignis secundum se considerata, existens absque omni superio calore, et siccitate

erit remota; quod si sufficienti calore, et siccitate, reliquisque di- 73
tionibus disposita sit, proxima iam potentia erit. Unde constat, poten-
tiam proximam materiae solum differre à remota, per hoc quod proxima di-
cat, et superaddat accidentia, et dispositiones ad formas recipi-
endas; remota autem illas non dicat.

Ulterius notandum, quod
in materia considerari possint omnes istae potentiae; radicalis, formalis, pro-
xima, et remota; radicalis quae datur ipsa entitas materiae. formalis, quae assig-
nanda est aliqua potentia, quae immediate recipiat formas: remota, quia
non semper materia habet dispositiones ad omnes formas recipiendas:
proxima, quia de facto materia recipit aliquas formas, et bene valet,
quod potest proxime illas recipere. Tandem praemittendum est, in materia
reperiri potentiam ad recipiendas formas substantiales, et uniones
illarum: etiam praemittendum est, reperiri potentiam ad recipiendas
formas accidentales simul cum unionibus illarum.

Quibus suppositis,
rogamus modo, an illa potentia formalis (sive pure receptiva,
sive receptiva passiva) quae absque dispositionibus dicitur remo-
ta, et cum illis dicitur proxima, sit de essentia materiae, et sit co-
Conclusio potentia receptiva formarum substantialium, et unionum existi-
lis est de essentia metaphysica materiae et tam potentialis, quam de facto exis-
tentis; et ratio est; quia ex definitione Aristotelis constat, materiam esse substantiam
incompletam constitutivam compositi substantialis tamquam subiectum; de requi-
sito sic intelligi, quam intelligatur unita cum forma substantiali il-
lam recipiendo, siquidem requirit constituere unum per se, nisi infor-
metur forma media unione; informari autem media unione,
non est aliud, quam recipere tanquam in subiecto in se formam: ergo
praedicta potentia tam ad uniones, quam ad formas substantiales est de essentia
metaphysica materiae sive potentialis, sive existentis.

Unde merito

74.

impugnatur ... Phi.... qui docuit, solumque de essentia m.ae potentiam ad uniones formarum substantialium; non vero ad ipsas formas: quod quidem falsum est; nam quod abiude posse cum aliqua unione forma substantialis uniri, nisi uniri cum ipsa forma: ergo si m.a recipit uniones etiam recipit formas substantiales.

Sit 2.a solutio; potentia receptiva formarum accidentalium, et unionum cum illis non est de essentia methaphysica m.ae sed sine potentia, sive existentis de facto: probatur solutio; nam etiam si m.a nullam reciperet formam accidentalem, adhuc potest intelligi constituta adequate in ratione m.ae per potentiam receptivam formarum substantialium, et unionum cum illis: ergo per accidens se habet potentia receptiva formarum accidentalium. ans probatur: quia si per possibile, vel impossibile aliqua substantia reciperet media unione formas substantiales, et nullam posset recipere formas accidentales, talis substantia esset m.a ...: ergo non est de ratione illius potentia receptiva formarum accidentalium.

Nec obstat, quod m.a nequeat naliter existere, quin recipiat aliquod accidens ... ubicationes; nam inde non colligitur constitui formaliter et metaphysice in ratione m.ae per potentiam receptivam talis accidentis; homo nam nequit sine ubicatione existere naliter; et tamen non constituitur formaliter in ratione hominis per ubicationem.

Unde inferes 1.o potentiam quam m.a constituitur metaphysice receptiva formarum substantialium, esse ultimum, et adequatum constitutivum illius: quia id est ultimum constitutivum et adequatum alicuius rei, quod illam constituit in suo esse, et ab omni alio distinguit; sed potentia ista sic se habet: ergo. minor probatur: quia m.a per hoc differt a forma ultimo, et adequate, scilicet quod sit receptiva formarum substantialium, forma non item: nam ipsa alias potentias, et forma conveniunt, vel in ratione substantiae absolute incomplete, et in ratione transcendentali unionem: ergo. Confirmatur: quia eo precise, quod ponatur potentia ista, auferetur m.a: ergo in suo esse ultimo, et adequato nequit intelligi m.a absque predicta potentia ad formas substantiales.

inferes 2º, potiam receptivam formarum accidentalium, licet non sit de essentia materiae, est tamen eius proprium metaphisicum, materiaeque namque debitum est essentiae metaphisicae illius hoc prius, ut posse recipere accidentia, ex eo quod possit formas substantiales recipere.

75

caput 4

de appetitu quem habet materia prima ad formas substantiales.

Quia tota in methaphoris versatur lis praesens, quam fastidiose nimis sine fructu, et succo AA. agitant, nos in re parvi momenti prolixas delusiones breviter de illa iudicium feremus; ad notando prius, quod sit appetitus, est propensio, et inclinatio ad bonum sibi proportionatum, et connaturale: unde appetitus supra potiam recipiendi, quam supponit addit inclinationem et propensionem, ut aqua habet potiam ad recipiendam frigiditatem, et insuper fert in illam inclinationem naturalem; secus autem non dabitur appetitus; nam aqua habet potiam ad recipiendum calorem illum tamen non appetit.

Duplex distinguitur appetitus ut innatus, et elicitus. elicitus est actus productus a potia vitali, ut a voluntate, vel a potia sensitiva cum aliquid obtusum sibi bonum: itaque hic appetitus solum reperitur in viventibus sensitivis, ut in hoc actus voluntatis, et in equo actus potiae sensitivae. Praeterea duplex est appetitus elicitus, alter est desiderii, qui tendit ad bonum absens; alter vero gaudii, seu complacentiae, qui tendit ad bonum praesens. Unde adnotas in appetitu primo modum desiderii, et 2º modum gaudii, non solum consistere in entitate, et substantia

78.

rei; et in eo quod bonum sit absens, vel presens; itaque consistit in utroque extremo.

Appetitus innatus desumpta methaphora ab appetitu elicito, transfertur ad res inanimes, et insensibiles; et quod ipsa naturalis inclinatio, et propensio ad bonum sibi consentaneum ab ipso naturae authore indita rebus; dicitur innatus, quia cum ipsa natura est congenitus, nec distinguitur realiter ab ipsa entitate, et potentia cuiusvis entis: sic lapis per suam entitatem habet appetitum innatum ad centrum, et sol connaturali inclinatione appetit habere lucem.

Simili modo methophorice loquendo appetitus innatus potest dividi, ut 2, in appetitum desiderii, quando videlicet res appetit bonum quod absens est, ut cum aqua valde calida appetit suam nativam frigiditatem: et etiam in appetitum gaudii, quando scilicet res appetit bonum, quod est presens; sic se habet sol, qui appetit lucem quam habet.

His suppositis, certum est, materiam primam non habere appetitum elicitum; siquidem materia res inanimis, et insensibilis est; neque praeterea haberet appetitum elicitum instar desiderii, et gaudii. Solum est questio, an materia habeat appetitum innatum desiderii, vel gaudii ad formas substantiales? qua propter censeo, materiam primam nude sumptam habere appetitum innatum pondus desiderii ad omnes formas substantiales quas naturaliter potest recipere: probatur solutio, quia quaelibet res innato appetitu exigit illud, sine quo non potest connaturaliter existere, et materia prima non potest connaturaliter existere sine forma: ergo illam exigit appetitu innato; probatur minor, nam licet materia possit naturaliter existere sine forma, ut suo loco dicemus, non tamen connaturaliter sive proportionaliter ad suam naturam existere potest, magis enim proportionale naturae illius uniri cum forma, quam non uniri.

Confirmatur

numerando tria, quæ ex parte rei appetitæ requiruntur, 1um est, ut sit bonum rei appetentis; sic forma est bonum materiæ; nam formas appetit, et rudis sine formis redditur compleya. 2um est, ut sit bonum connaturale illi; sic forma est materiæ connaturale bonum; quia naturaliter appetit formas sibi proportionatas, et conformes ad suam naturam. 3um est, ut illud possit connaturaliter consequi; sic materia potest naturaliter consequi formas; quia non excedunt capacitatem materiæ potentis naturaliter illas recipere.

Rursus sentio, materiam non appetere omnes formas substantiales determinate; sed disiunctive, et vage: probatur, quia materia non petit determinate recipere formam equi, neque formam leonis: ergo solum appetit sub disiunctione formas substantiales non potius istas, quam illas; sed aliquas: probatur antecedens; ideo materia appetit habere formas, quia sine forma non existit connaturaliter, et modo sibi debito; sed materia existit connaturaliter sine forma determinata equi, aut leonis, dummodo aliquam habeat: ergo.

Probatur 2o. si materia appeteret determinatas formas equi esset violenta materia, dum haberet formas leonis; hoc non est dicendum: ergo materia tantum appetit formas vage, et indeterminate: maior probatur, tunc non aliqua res est violenta, quando non habet illud, quod petit connaturaliter habere; sed quando haberet formas leonis peteret determinate habere connaturaliter formas equi, et tunc non haberet illas: ergo esset materia violenta sub forma leonis.

Ubi notandum est, materiam appetere formas determinatas equi ex suppositione, quod non sit habitura alias distinctas ab hac: cæterum nulla suppositione facta, vage, et sub disiunctione aliquas petit habere: item notandum est, quod licet a parte rei non detur aliqua forma vage, et indeterminate; attamen per nostros conceptus vage et indeterminate a nobis concipitur in distinctis, quas materia habet ad quas omnes formas recipiendas

18 quarum quaelibet determinare debiat e parte rei recipitur materia.

Ultima sententia; materiam habere appetitum innatum gaudii cum formas, quas actu possidet, et qua actu completur; probatur dilutio, quia capacitas materiae formae fora ex appetitu elicito postea quaeritur, quod ille gaudet bono sibi praesenti, quo fruitur, sed materia actu habens aliquas formas substantiales, habet sibi praesens bonum, ad quod inclinatur natura sua, ergo materia sentitur quasi gaudere in sua possessa. Hinc Doctor Alfonsus de 2a Physicorum numero 10 12, quod numquam materia potest habere appetitum desiderii ad formas pro tempore praesenti; potest tamen bene habere appetitum ad conservandum pro tempore sequenti formas quas habet, si alia non introducatur, aut ad quamlibet aliam recipiendam si praesens forma destruatur.

Ex dictis colligitur 1o materiam appetere habere successive omnes aut saltem plures formas substantiales, 1a quia materia, quae diuturno tempore existeret sub una forma, esset violenta, siquidem non haberet successionem formarum; 2o quia unica forma satiari et contentari appetitus materiae [...]. Colligitur 2o materiam nec appetere habere simul omnes, aut plures formas; et non loquor de appetitu, id est de capacitate materiae; nam verum est, quod quantum est ex parte sua potest recipere omnes formas simul, licet non appetat naturaliter illas simul; alioquin daretur contra acceptionem Philosophorum, qui accipiunt nomen appetitus pro connaturali inclinatione ad bonum sibi proportionatum; plures autem formae simul non indebitae materiae, siquidem naturaliter illis non indiget, nec exigit modo suo connaturali simultatem illarum.

Colligitur 3o materiam non magis appetere de iure formas perfectiores, quam minus perfectas; 4o non magis appetere animam rationalem quam alias formas sequi; probatur, quia materia non petit de iure hanc potius formam, quam alias; alioquin esset violenta sub forma equi usque dum reciperet animam

rationales; qd n̄ ē concedendum; unde m̄ria desiderate n̄ appetit maiores perfectiones, si ipsa contraditur n̄ debeat desiderare, licet recipiat maiores perfectiones ab anima rationali, q̄ deinde equina.
Colligitur 4. m̄riam appetere formas iam corruptas, nam m̄ria potest appetere id, qd n̄ ē extra vires naturæ; reproductio n. alicuius formæ, potest viribus naturæ fieri; solum q̄ obstat decretum Dei generale n̄ concurrendi ad reproductionem rerum; ast prædictam formam tantam vage, ut dictum ē m̄ria appetere potest.

Caput 5;

an m̄ria naturalis sit substantia corporea, nec ne?

Consulto ad definitionem m̄riæ 1æ n̄ addidimus, qd m̄ria sit substantia corporea, ut locum præsenti difficultati relinqueremus, an naturalis, et exsistit m̄ria, sive illa, quæ de facto datur, sive alia possibilis, debeat ēē corporea; vel saltem possibilis sit m̄ria spiritualis? ad qd notandum minime, qd omnis m̄ria, quæ de facto datur ē exsistit corporea, ut apud omnes evidente; cæterum n̄ inde colligendum ē m̄riam omnes possibiles debere ēē corporeas, nam ex eo qd dentur plures formæ, quæ sunt exsistit corporeæ, n̄ inde licet inferre, qd ratio formæ substantialis in com̄i sit exsistit corporea; cum detur sub illa ratione forma, quæ sit exsistit spiritualis: unde quæstio præsens ē, utrum possibilis sit m̄ria, quæ exsistit sit spiritualis?
Notandum etiam ē, si nomen materia improprie extendatur ad omne id qd ē subiectum receptivum alicuius formæ seu accidentalium, apud Philosophos constat, n̄ solum ēē possibilem m̄riam spiritualem, sed etiam de facto dari; nam Angelus in eo sensu potest dici m̄ria, cum sit in nullo alio

Angelus recipiatur, et in se recipiat plura accidentia: difficultas procedit an accepto nomine materiae proprie pro subiecto incompleto susceptiva formarum substantialium possit admitti aliqua materia quae sit pure spiritualis?

Illam esse possibilem, defendunt Pater Rabalus ... mo de Angelis quaestione 5a articulo 2o quaesito 2o difficultate 20. Pater Arr. de 1a de anima sectione ..., et ex antiquis Sanctus Bonaventura, Alensis, Ricardus, et Durandus. Illam impossibilem esse, in ipsa venerabilis 2a parte victoria, plurimi docent Pater Su. de 13 Metaphysicae sectione 14, et thomo de Angelis libro 1o c. 7, Pater Vasquez, Pater Godoy, Pater Suar. de 2a de anima paragrapho 18 et passim Theologi. Haec 2a sententia nobis probabilior est, licet opposita probabilis videatur, et digna, ut qui illam veram habuerit, amplectatur; et ceteri, qui illam improbabilem esse, affirmant.

Probatur 1o nostra 2a sententia (omissis aliis tribus rationibus a Patribus adductis in eius probabilitatem) et suppono cum ipsis adversariis, quod illa materia spiritualis solum posset recipere formas spirituales; tunc sic; si esset possibilis materia spiritualis, etiam esset possibilis forma spiritualis, quae indigeret tali materia ad aliquod munus; sed non est possibilis forma spiritualis, quae ita se haberet: ergo non est possibilis materia spiritualis: minor probatur, nam in primis forma non indigeret materia ad existendum connaturaliter; sicut non anima rationalis, quae spiritualis est absque materia potest existere, alioqui illa forma spiritualis, quae peteret informare materiam spiritualem esset perfectior quavis anima rationali; siquidem illa peteret solum informare materias spirituales, et haec solum informaret materias corporeas; sed sic est quod anima rationalis etsi imperfectior esset, non petit materiam ad existendum: ergo neque forma illa perfectior peteret illam materiam ad sui existentiam: ergo materia spiritualis non esset possibilis.

2o illa forma non indigeret materia spirituali ut exer-

exerceret aliquas ex tribus operationes, vt intelligendi, et amandi, et habendi motus aliques locales dependenter à tali mta (tres n. operationes ss tantus fre spiritalis, actus vt intellus, actus voluntatis, et motus localis) nam fra illa separata posset easdes operationes producere, sicut anima rationalis, que n requirit mtas ad prędictas operationes: vnde infertur ad nullus munus deservire prędictas mtas; nam aliud prętr duplex assignatus n cedit, vt coentre ee mtas, q supponitr, et n ee mtas, q n haberet aliqd pratilis proprius vt q illa egeat fra ad aliqd munus ex prędictis.

Probatr 2°: si daretr mta spiritalis vel esset naliter separabilis á sua fra, vel inseparabilis; qdqd dicas, repugnat: q°: minor probatr, in primis repugnat eam ee separabiles naliter á fra; nam aliqua substa esset corruptibilis; sicut homo é corruptibilis, q potest anima á corpore separari: 2° repugnat ee inseparabiles á sua fra, q sic fra n posset exercere suas operationes, nisi dependenter á mta, qd falsus é.

Confirmatr 1°: si daretr mta spiritalis, fra subiectata in ea mta, esset anima et n esset anima; q°: ans probatr, esset n anima, q ois fra substalis cogniti va é anima: n esset anima, q ex Aris defione anima é actus corporis phisici organici, at fra illa n esset actus corporis, dz potius subti spiritalis expertis potiobre phica. Confiratr 2°, dialectia esset intiba, ut supponitr, et n intiba, q de ptus in dicibus é ódo remotus á materialitate; mta aute esset aliter corporea, que intrince dependet á natura pure imali, et mtali: q°.

Sed iam ad fundta oppositę sentę deveniamus: primus é ab authoritate aliquorus PPm ecclesię, qui docere videntr angelos ee pppositos ex mta, et fra; Augus libro 1° de mirabi

82 tibus sacrae Scripturae cap. 1º ait Deus creasse ex informi materia multiformes species rerum visibilium et invisibilium, ubi per invisibiles Angelos signare videtur. Deinde S. Damascenus libro 2 de fide cap. 3º ait quidquid est aliud a Deo, constat materia. Id tamen est, ut ipse P. Bubalus concedit: Patres non adducti minime docent Angelos compositos ex materia et forma; e contra supra illa, et modo loquendi solum signare intendunt infinitam distantiam, qua creaturae distant a divina simplicitate; atque adeo metaphorice solum loquuntur, quasi dicant, tanta est Dei simplicitas, ut prae illa, vel Angeli ipsi materiales sint.

Secundum fundamentum est: divina omnipotentia commendatur ex eo quod dicamus, plures res esse illi possibiles: ergo debemus concedere materiam spiritualem possibilem ad commendationem divinae omnipotentiae. Tertium est: ad materiam spiritualem solum requiruntur duo praedicata, scilicet esse materiam, et esse spiritum, sed haec duo praedicata non repugnant: ergo. Quartum est: forma accidentalis spiritualis petit subiectum spirituale: ergo etiam forma aliqua substantialis spiritualis petet subiectum spirituale, siquidem est longe perfectior forma accidentali.

Quintum est: non implicat materia spiritualis propter imperfectionem, quam dicit comparatione materiae: ergo non debet negari: probatur antecedens, accidens est imperfectius quam materia; et tamen potest esse spirituale: ergo et materia. Sextum est, in genere substantiae incorruptibilis non implicat compositum ex materia et forma, ut patet in caelis: ergo in genere substantiae spiritualis non implicat compositum physicum.

Haec sunt fundamenta partis oppositae: caeterum ad primum respondeo, non minui divinae omnipotentiae commendationem, ex eo quod non asseramus plures res esse possibiles; non enim commendatur divina omnipotentia, ex eo quod possit producere aliquid implicatorium, sicut esset illa materia spiritualis. Ad secundum respondeo, negando minorem; implicatio enim est esse materiam, et esse independentem intrinsece a natura pure materiali, ut potest corpus esse; et illi

Jvenire gratum, et raones spiritus.

Ad 4m; licet accidens spirituale petat subtum spirituale, q° ope accidens pendet naliq à subto, et repugnat res spiritualis pendere à corpore tanqm à subto; at fra subtalis spiritualis n pendet à subto; et propterea potest recipi in subto corporeo, alioqui corpus humanum n esset corpus, aut anima ratlis n esset spiritualis. Ad 5m; Jcedo n implicare mas propter imperfectiones, quas dicit Jcertus mg; d: propter alias raones pro nostra sententia allatas. Ad sextum omitto ans, de quo alibi dicemus; et nego cõas: implicat n Jpositum phicum spirituale, q esset, et n esset Jpositum phicum.

Hinc é, qd repugnet mla spiritualis, que recipiat fras corporeas; nam mla, utpote subtum, debet éé imperfectior frã; at hic fra corporea esset imperfectior qn illa, utpote spiritualis: g°.

Disputatio 2a

Aqd Jstituatr potius mla in raone subti, qn forma?

Caput 1m

Refertr, et expeditr aliorum iudicium

Diximus, precedenti 3° capite, mam ultimo, et adequatè Jstitui per hoc, qd sit receptiva frarum subtalium, et in hoc differre à cris mas; hec solum potest recipere fras accidtales: unde inquirimus modo, qd praestat in mla, pqd potius dicatr éé subtum frarum, qua autem n dicatr subtum mg? hanc questionem paucis abhinc annis in scholas invectam, et agitatam apud RRs invenio

naf apud antiquos Philosophos sanctum erat, materiam esse subiectum, quae formam recipiebat; formam vero non item, quae recipiatur in materia.

Ceterum res est ingentis difficultatis Patribus Suari, Oviedo, Alfonso, et aliis satis res explicatu difficiles patentibus aggredi; licet inanes et futiles quaestiones aliqui iudicent, ut si quis rogaret, inquiunt ipsi, utrum quadrare lapis est lapis? — immerito quidem, si ad illud scandalum ad illud locus difficultatis est, scilicet in quo consistat, quod materia recipiat formam lapidis; forma autem lapidis materiam non recipiat.

Circa hanc difficultatem tot sententiae, quot fere ingenia; prima sententia defensatur a P. Suar. de Ca Physicorum, esse rationem tenendi illud extremum subiectum, quod denominationem accipit ab altero; illud vero dici formam, quod alteri praebet denominationem: unde materia dicitur subiectum formae, quia denominatur a forma; at forma non denominatur a materia, ideoque forma non dicitur subiectum materiae: sic materia ab anima rationali denominatur rationalis, sicut a qualibet forma denominatur informata: anima autem nullam accipit denominationem a materia.

Sed impugnatur 1o quia, sicut materia denominatur informata a forma, ita etiam forma denominatur recepta, et completa a materia, a qua illam accipit hanc denominationem, si ipsi de se ad invicem se denominant: ergo non sola forma praebet denominationem materiae, sed etiam materia ipsi formae. 2a contra quia in sententia Patris Hurtado potest dici albedo parietata, sicut dicitur paries albus: ergo quod albedo sit forma, et paries sit subiectum, non consistit in denominatione.

Secunda sententia Patris Arriaga de Ca Physicorum numero 22 asserit, ex duobus extremis unitis substantialibus, illud dici subiectum, quod est prius, et praesuppositum ad aliud; id vero, quod posterius est dici formam. Sed contra est: quamvis licet hanc prioritatem respectu cuiuslibet formae corporeae concedamus, ex eo quod ultima corporea generetur, producitur dependenter a materia prima; at intelligi non potest quomodo materia praesupponatur ad animam rationalem

et causetur à mta; cum certo constet, istam neque generari, neque ullo modo causari, seu dependere à subto: quia mta non habet prioritatem supra animam ralis: probo conseq. quia illa prioritas, vel esset temporis, vel naturae; non temporis, nam si produceretur anima ralis simul unita cum mta, eo modo, quo admittitur contra Grasseros fuisse productam simul cum mta nullo modo anima ralis esset prior mta tempore. Item illa prioritas non esset naturae, aut causalitatis; nam mta non causat animam: ergo nullo genere prioritatis realis foret prior mta, quam forma: ergo ratio subti non consistit in praedicta prioritate.

Simili modo impugnatur 3a sententia aliquorum RRm, quos citat Arri ibidem sectione 2a subsectione 1a, constituens rationem subti in eo, quod mta causet materialiter formam, aut saltem unionem cum illa: nam licet anima ralis non causetur materialiter, causatur tamen eius unio; ac propterea dicitur anima ralis recepta in mta. Contra tamen est, quia plurima potest recipere mta, quorum non est causa materialis; ut exemplo animae ralis fit manifestum, quae non petit produci dependenter à subto tanquam à causa mali: ergo ratio subti non consistit in ratione causae malis.

Quarta senta Patris Oviedo 1a 2a Phicae puncto 3o, nuro 28, sic se habet: illud extremum est subtum, quod est perfectibile per aliud extremum, et illud esse formam, quod est perfectio alterius: haec senta sic contra exposita nulla est: nam non assignat, quod sit illa perfectio, et quod speciale detur in mta, ratione cuius perficiatur à forma; et non forma à mta: ergo non est potior ratio, quod mta sit perfectibilis, aut in ratione subti à forma differat: ast in quo sit haec senta verissima sit, capite sequenti videbimus.

Quintam sentam tenet Pr. Francus Alfonsus De La Phicae, sectione 1a, qui docet, de esse mtae esse in ratione subti esse potiam receptivam unionis substantialis cum forma; quam essentialiter unionem habet forma: haec senta nulla est;

38

q adhuc n assignatur specialis ratio, quare materia habeat tales substantias ... praeterea committitur circulus vitiosus; quia rogatus praedictus Doctor, quare materia est subiectum formae? respondet, quia unio recipitur in sola materia, quando autem rogatur, quare unio recipitur in sola materia, respondet, quia materia est subiectum formae: ecce circulum.

Sexta sententia aliorum ... apud Pm Obiedo est asserentium materiam ideo esse subiectum constitui per esse ... receptivum operationum compositi: sed haec sententia rem adhuc litigiosam relinquit; nam rogo, quare operationes dicantur recipi in materia, et potius non dicantur recipere materiam, aut recipi in forma? Septima sententia apud eundem authorem, autumat, ideo materiam constitui in esse subiecti; quia est radix impenetrabilitatis, seu quantitatis, non formam. Contra tamen: nam nulla implicatio est in eo quod detur aliqua forma corporea, quae sit impenetrabilis seipsa, sicut est materia: quia et caetera. Item adhuc lis est, quare materia est receptiva quantitatis, et non potius quantitas recipit materiam, aut recipitur in forma, et cetera.

Octava sententia demus sit, quae docet, ideo materiam esse subiectum formae, formam vero non e contra; quia materia est indiferens ad varias in specie formas, ut ad equum, leonem, et ... autem non est indiferens ad plures materias specie distinctas; sed ad summum ad plures numero distinctas. Sed impugnatio aperta est; nam primo non implicat materia ex se determinata solum ad recipiendum unicam in specie formam, et de facto materiam caelestem ad formam tantummodo caeli determinari, probabile ab aliquibus reputatur. Secundo, quia etiam possibilis est forma quae ex se sit indiferens ad varias in specie materias. Tertio gratia sanctificans, quae dicitur forma, est indiferens ad diversa subiecta in specie, scilicet ad hominem, et Angelum: ergo ratio subiecti non constituitur per indiferentiam ad plura, ut a forma discriminetur. Caput 2um ad nostrum transitum ... quae supposita statuuntur.

caput 3m

ad nostrum iudicium praesupposita statuuntur.

In re adeo topica, et ad libitum pro uniuscuiusque genio decisa, congruenti ratione mea mens exponetur. Quarta in ordine senta á P. Oviedo propugnata, quae illas partes compositi dici substantiae altérius, quae perficitur ab alia; illas vero formas, quae alteras perficit; si ad mentem sui authoris speciali modo á nobis explicetur, nullas alias sententias ex refutatione aliarum probabiliores senceo.

Et ut clarius liqueat specialis modus noster opinandi scire oportet, quae sit ista perfectio, quam á forma recipit materia, et non econtra. Suppono 1o. non loquimur de perfectione qua ad invicem perficiuntur, et perfectibiles sunt duae partes componentes compositi substantialis media unione substantiali; nam sic haec substantia eque se habent materia, et forma; neque aliqua specialis perfectio relucet in forma, quae non reluceat in materia.

Suppono 2o. materiam non esse perfectibilem a formis, sicut quaelibet res constituta perficitur per sua constitutiva; certum enim est in hoc sensu, materiam non perfici a forma, quae non constituitur intrinsece, et essentialiter per formas, neque hae sunt constitutiva ejus. Suppono 3o. materiam non perfici a formis substantialibus eo modo quo perficitur per accidentia, quae materiae debentur connaturaliter, et sunt á natura intenta propter eam, tanquam propter finem; quia forma substantialis non est intenta á natura propter materiam, tanquam propter finem; alioqui forma quaelibet substantialis vere esset accidens.

Suppono 4. haec nomina, subjectum, et forma esse aequivoca, et convenire relationem diversorum extremorum diversas rationes subjecti, et formae sortiri: unde in praesenti non intendimus indagare, quae sit ratio subjecti, et formae in quacumque

ex modis, quae intime uniuntur, sive sint modi, sive accidentia, sive proprietates substantiae; tantum igitur indagamus, quae sit ratio substantialis, quae est in materia ut pars substantialis; et quae sit ratio formae, quae est in forma substantiali ut in materia.

Suppono 1°, nos agere de perfectione physica, non morali: certum namque est, dari aliquas formas, quae deturpant subiectum moraliter loquendo, non physice; nam per quamcumque formam licet turpem in genere physico perficitur subiectum; sic licet intellectus, et voluntas deturpentur per peccatum, et errorem moraliter; at physice perficiuntur per entitatem peccati et erroris; nam actus intellectus, et voluntatis, licet moraliter mali, physicam tamen perfectionem conferunt intellectui, et voluntati;

Secundo suppono, materiam posse intrinsece perfici, a forma ratione materiae, vel formaliter extrinsece; quia perfectio, quam illi forma communicare potest est diversi generis, et speciei; alia perfectio, qua materia in suo esse intrinsece perficitur, et est eiusdem ordinis cum illa: solum enim poterit materia perfici intrinsece per formas, quatenus materia est in composito, et prout intrinsece compositum perficitur, et ratio est, quia forma communicat composito nobiliora praedicata, materia autem vix item, ut inferius dicam; et consequenter compositum perficitur non ratione materiae, sed ratione formae: unde etiam perficitur materia, quatenus a forma communicat illa praedicata materiae, prout est in composito: exemplum sit, de homine dicitur quod sit corporeus, mobilis; et haec praedicata illi conveniunt non ratione animae, sed ratione materiae: insuper dicitur de homine, quod sit vivens, intelligens; haec enim nobiliora praedicata, quam illa, ac per consequens perficiunt hominem ratione formae; et quidem etiam perficiunt prout est in homine: itaque ut uno verbo dicam, materia non perficitur specificative, sed reduplicative prout pars compositi.

Caput 3m nostra sententia ex dictis depromitur.

sit nostra re solutio; ideo m̃la ē subtus f̃ræ, q̄ coicat ꝯposito m̃ minus nobilia p̃data, illa vero ē f̃ra, quæ magis nobilia, et perfecta p̃data exhibet ꝯposito; probatur, 1°, quia indubitatum est derivari in ꝯpositum perfectiora p̃data ab una parte, m̃ ab alia; et perfectiora p̃data derivantur a f̃ra: ergo minus perfecta a m̃la: probatur minor; nequit intelligi una pars perfectior alia, n̄ quoniam perfectiora p̃data; et f̃ra ē perfectior m̃la; ergo: hæc minor constat apud Aristoteles, et antiquos Philosophos Platonicos, Peripateticos; qui uno ore f̃ras appellant, quod divinum, optimum, pulchritudinem, ornamentum, et perfectionem ꝯpositi: et e converso m̃las impropriant ignobilissimas substantias informes, turpes, propter nihil, et necessitate vitæ: quare si roges, cur m̃la minus nobilia p̃data, q̄ f̃ra coicat ꝯposito? respondebo, q̄ m̃la ē quid ignobile, et imperfectum, f̃ra vero quid nobile, pulchrum et perfectum. Unde dicitur m̃la perfici a f̃ra prout pars ꝯpositi ē, et non e converso.

Probatur 2°; q̄ si omnia ꝯposita substantialia, quæ de facto dantur, indagemus, plane reperiemus, semper illis ꝯvenire nobiliora p̃data ratione f̃ræ, q̄ ratione m̃læ; nam igni ꝯvenit durare, et ubicari non solum ratione m̃læ, sed etiam ratione f̃ræ; at f̃ra nobiliora p̃data superaddit; nam ignis ratione solius f̃ræ ē productivum alterius ignis, et est radix caloris: ergo sufficienter discrimen assignatur, quare m̃la dicatur subtus f̃ræ, f̃ra autem non subtus m̃læ.

Sed statim opponens; possunt duo extrema uniri, q̄ sit subtus illud, quod minus nobilia p̃data coicat ꝯposito, et q̄ aliud extremum sit f̃ra ex eo quod nobiliora exhibeat: ergo male assignatur discrimen inter m̃las, et f̃ras in ratione subti: ans probatur multiplici exemplo; Pro unitus cum albedine ꝯpositum accidentale, cui minus nobilia p̃data exhibet albedo; et tamen in isto ꝯposito accidentali albedo ē f̃ra, et subtus ē Petrus, qui nobiliora p̃data illi

pposito coicat: ita Angelus unitus cum intellectione eodem modo habet, et tamen Angelus est substantia et intellectio est forma: ergo.

Respondendum est distinguendo ans; possunt duo extrema uniri substantialia, quorum sit substantia illud, quod minus nobilia predicata coicat, nego ans; possunt duo extrema uniri accidentalia, quorum sit substantia et talia, concedo ans: itaque ut in supposito 4º dixi, hec nomina substantia, forma, sunt nomina equivoca, et cum inter censeo non dari rationem communem substantiis et formis abstractam a substantiis, et formis accidentalibus, et substantialibus, unde assignamus rationem communem substantiis et formis abstractam a substantiis, et formis tantummodo substantialibus de quibus agimus, et in illis recta ratio discriminis a nobis tradita est; ad exempla ordo admittenda esse: ceterum non loqui de ppositis accidentalibus, bene tamen de substantialibus.

Rursus oppones; si per impossibile duae naturae intime unirentur inter se vna natura, quae de facto existit, et altera in specie distincta possibilis, quarum una esset perfectior altera, illa perfectior esset forma, quae coicaret nobiliora predicata illi pposito; hoc autem est absurdum, cum utraque natura posset esse forma: ergo.

Respondendum est, casu quo illae duae naturae in supposito factae impossibiliter intime unirentur inter se illa perfectior natura possibilis esset forma etiam alterius naturae existentis cum qua uniretur tanquam cum extremo minus nobili: nam sicut non repugnaret in illo casu unam naturam cum altera uniri; ita etiam non repugnaret, naturam perfectiorem esse formam alterius minus perfectioris: unde illa natura minus perfecta haberet rationem substantiae, quae exhiberet pposito predicata minus perfecta.

Solutis iam restat explicemus discrimen, quod reperitur inter substantias, et formas accidentales; ad quod premitto, omnes illas entitates, quae est causa mali alterius rei adequate distincte, apud omnes Philosophos vocari subiectum: illa autem dicitur causa mali, quae recipiendo formam, coicat esse pposito per hic

tio ne subsistentatis; sic materia quae dicitur causa materialis equi, quae recipiendo formam equi, et exhibendo suam subsistentiam communicat esse equo. Praemitto 2o. nullum accidens, proprietas, et modus quae coexistentias [illegible] assignabilis est, qui non petat causari à causa materiali, et eo entr produci, et generari ex natura sua dependenter à subiecto, seu causa materiali.

Sit 3 discrimen; quoties duo extrema intime uniuntur, illud dicitur forma, quod causatur, vel petit causari ab alio; et illud dicitur subiectum, quod causat vel est aptum causare materialiter alterius: quod patet; cum omnia accidentia, modi, et proprietates substantiae petant saltem causari ex natura sua à causa materiali, seu subiecto; substantia autem non causetur ab accidentibus, modis etc. Unde infertur 1o, si accidens ut calor existens in suo subiecto non causaretur ab illo materialiter, sed crearetur à Deo, esset forma adhuc illius subiecti, quia licet actualiter à subiecto non causaretur, peteret tamen materialiter causari ab illo. Infertur 2o, si accidens aliquod non debitum connaturaliter subiecto, ut albedo, quae non debet connaturaliter Angelo, uniretur cum illo non esset forma Angeli, quia non causaretur ab illo: nec Angelus esset subiectum talis albedinis, quia albedinem non causaret.

Disputatio 3;

An potentia materiae receptiva formarum substantialium distinguatur à materia ullo genere distinctionis

Caput 1mi

praedictam potentiam minime distingui realiter à materia censemus.

Diximus satis est de superiori cap. duplicem potentiam receptivam

92.

et passivas, tam formarum substantialium quam accidentalium considerari posse in materia prima ... potentias formales receptivas, et passivas formarum spiritualium, et corporearum substantiarum esse de quibus est in methaphysica. Rogamus modo, an haec potentia essentialis receptiva (idest dictum est de potentia passiva) sit extra partes materiae, vel in materia; id est, an distinguatur haec potentia realiter a materia, vel sola ratione?

Ocationes disputandi praebuere praecipue Themistius, Albertus, et alii antiquiores interpretes; siquidem affirmare videntur, materiam non immediate recipere formas, sed potius omnes recipere in sequendas potentias superadditas realiter distinctas ab illa, quae potentia immediate recipiat formas substantiales. Contra dicunt omnes ..., et ex antiquis, non pauci a P. Suar. relati De 13 Metaphysicae sectione 8.

Qua ... adstruimus; potentiam formalis receptiva formarum substantialium non distinguitur realiter a materia prima et ... in materia ... ipsius: probatur, quia haec potentia si realiter distincta foret a materia, illa vel esset substantia, vel esset accidens: sed neutrum potest dici: ergo non distincta realiter. Probatur minor; imprimis, si dicas esse substantiam, contra est, quia ista potentia substantialis immediate immediate uniretur cum materia non media alia non media alia potentia; alioquin daretur processus in infinitum; ergo sicut materia prima immediate reciperet illas potentias substantiales, etiam poterit recipere immediate formas substantiales: ergo superflueret illa potentia substantialis distincta.

Secundo si dicas, esse accidens; contra est, quia absurdum est, quod formae substantiales recipiantur immediate in accidenti: praeterea nullum daretur compositum substantiale, omnia composita forent accidentalia; constarent essentialiter illa potentia accidentali, quod sufficit, ut composita dicerentur accidentalia: ergo talis potentia accidentalis nequit admitti.

Hinc infero 2°, potentias receptivas, et passivas formarum

substantias nullatenus realiter distinqui à materia [?]. Infero 2º tales potentias receptivas, quae passivas formarum accidentalium, quae licet non sint de essentia metaphysica materiae, sunt tamen propriae metaphysicae illius; minime distinqui realiter à materia. Infero 3º ex divisione a nobis facta potentiae cessare praesedentis non debere admitti potentias radicales formales, et remotas distinctas realiter à materia.

Cuarto nec distinctas admitto potentias proximas; si nomine potentiae proximae praecisse intelligatur entitas materiae receptiva formarum: at si nomine potentiae proximae intelligantur accidentia, et dispositiones superadditae, quae ad formas recipiendas disponunt proxime materias, certum est, potentias proximas distinqui realiter à materia; siquidem haec realiter distincta est ab accidentibus: et quoad praesens attinet, non loquimur de his dispositionibus, quae revera non exercent proprie rationes potentiae in ordine formarum substantiarum.

Argues 1º: manente materia, perit potentia ad recipiendas formas: ergo ea potentia est aliquid realiter distinctum à materia: probatur ans 1º; quando materia est sub unica forma, non potest alias recipere naturaliter: ergo tunc perit potentia ad alias formas: 2º, quando una forma destruitur, materia non potest illas iterum recipere; cum talis forma non possit naturaliter reproduci: ergo. Confirmatur 1º, adveniente actu, destruitur potentia: ergo advenientes formas, destruitur potentia, quam materia habebat ad illas recipiendas; et consequenter realiter distinguetur à materia: probatur ans, quia quando advenit actus, iam entitas non dicitur esse in potentia, sed in actu: ergo. Confirmatur 2º; materia est ex se indiferens ad recipiendas plures formas specie diversas: ergo debet habere aliquas potentias ab se realiter distinctas, media qua determinetur potius ad unas, quam ad alias formas.

Respondemus negando ans; ad primam ipsius probationem distinguitur ans; quando materia est sub unica forma non potest alias recipere naturaliter in sensu composito, seu simul cum alia; concedo ans: in sensu diviso, seu divisive, nego ans: materia enim prima

94

nunquam habuit potias, ut recepta una forma, simul recipiat alias vel alias; et ut deposita una forma, alias recipiat: ad 2m probationem distinguitur ans; quando una forma destruitur materia non potest illas iterum recipere quantum est ex se, nego ans; quantum est ex parte agentis naturalis non potentis reproducere formas destructas, concedo ans. Ad 3m confirmationem negatur ans; ad eius probationem concedo ans; eius que postat bene, quod materia habeat, et retineat potias ad recipiendas formas receptas, sicut priusquam illas reciperet, potias retinebat. Ad 2m confirmationem concedo ans, et negatur cons; et detractius, quod materia habet potius ad unas, quam ad alias formas, non est potia superaddita; detrahit non sufficienter ab agente, quod hanc speciem formae inducit in materias, et non alias: et etias detrahit ab ipsa forma, et ab ipsis dispositionibus praeviis ad uniones.

Argues 2o; causae efficientes producunt suos effectus non immediate per suas essentias, sed mediis potiis operativis realiter distinctis quam anima rationalis non producit intellectiones per suas substantias immediate, sed per intellectus realiter distinctos ab anima: item ignis non producit immediate per suas substantias alios ignes, sed mediis accidentibus, et praemedio calore: ergo similiter causis materialibus, et passivis, non est denegandum potiam receptivam realiter distinctam ab illis.

Confirmatur 1o: materia potest recipere formas ad quas nullas ordines aut potias dicit, sed hoc non posset, nisi daretur potia superaddita realiter distincta: ergo. Confirmatur 2o; ideo repugnat, quod accidens dictas recipiat formas substantiales, quia accidens imperfectius substantia; sed materia licet sit substantia, est imperfectior forma substantiali, et adhuc illas recipere potest: ergo non repugnat, formas recipi in potia accidentali realiter distincta.

Respondeo 1o negando ans, quod in causis physicis non invenitur cum differentia; 2o omitto ans, et nego cons; ratio discriminis est, quod forma substantialis debet constituere unus per se substantiale cum subiecto, in quo recipitur; potia autem illa esset accidentalis, et coeuntibus ex illa, et ex

et forma substantiali non resultaret unum substantiale: at effectus substantiales ignis producti non constituuntur unum per se substantiale cum causa efficiente, unde non implicat produci à causa accidentali. Ad 2um confirmationem nego antecedens; nam alias possemus affirmare materiam posse id, quod non potest, et habere potentiam, quam non habet. Ad 3um negatur antecedens; nam repugnantia non oritur ex eo quod accidens sit imperfectius substantia; sed provenit ex eo quod ex accidenti, et forma substantiali nequeat constitui unum compositum, substantiale per se.

Caput 9um

Neque ratione nostra distinguitur à materia potentia receptiva formarum substantialium.

Diximus supra, in hac materia ipsius materiae per suam entitatem, nullam potentiam receptivam superadditam interpositam, ad formas substantiales recipere: inquirimus modo, an in materia saltem per intrinsecam rationem ratiocinatam distinguantur potentia ondita, et potentia immediata receptiva formarum substantialium? seu quod idem est, an ratione nostra potentia formalis praedicta (sive receptiva, sive passiva) distinguatur à materia eo modo, quo multi Doctores, qui negant, intellectum, et voluntatem esse potentias realiter distinctas ab anima, concedunt, posse illas distingui ab anima ratione nostra; cuius examen, nunc supprimo; donec ad libros de anima, Deo favente accedam.

Primo quidem indubium certum non potest, quod in materia formalitates plures includantur ratione ratiocinata distinctae: cum dicitur enim in illa ratio entis, substantiae, corporis, potentiae atque aliae complures rationes. Secundo neque dubito, quod conceptus potentiae passivae, sive receptivae formarum substantialium distinguatur ratione saltem in materia à potentia passiva, sive receptiva formarum accidentalium, ut inferius dicemus.

Judico igitur, nec ratione

nostra potentia illa habitis praedicta receptiva formarum substantialium distinguitur, absurda m̃ est: probatur, quia ut formalitates identificatae realiter distinguantur ratione, oportet, ut una explicetur in ordine ad aliquos terminos, et altera in ordine ad alios; sed ratio m̃ nequit explicari per alios terminos, nisi per eos ad quos essentialiter explicatur ratio potentiae receptivae: ergo neque ratione distinguitur a materia praedicta potentia.

Confirmatur 1°; nam ratio adaequata potentiae receptivae materiae explicatur essentialiter in ordine ad omnes terminos, in ordine ad quos potest materia explicari per quam essentiam: ergo non distinguuntur ratione; antecedens probatur; nam potentia essentialiter explicatur in ordine ad terminos omnes substantiales, quos materia potest recipere; sed praeter omnes terminos substantiales, quos potest recipere materia, nullus omnino restat, per quem materia essentialiter explicetur: ergo. Confirmatur 2°. vel materia habet terminos, quos potentia non habet, vel non; si secundum; ergo eosdem terminos respicit potentia atque materia: si primum, falsum est, nam etiam per illos diversos terminos materia nullo modo explicatur, siquidem videmus explicatur per omnes, quas essentialiter recipere potest, et non per alios. ergo.

Hinc tamen aliter dicendum venit de potentia receptiva, et passiva formarum accidentalium, quae quidem distinguuntur formaliter ratione nostra a materia, et ut potentia proprium metaphysicum illius; nam materia quae explicatur essentialiter per terminos, seu formas accidentales, quas passive in ordine ad formas substantiales potest recipere materia; et similiter potentia receptiva accidentium in ordine ad formas accidentales; quin per eosdem terminos una, et altera explicetur. Hinc etiam est ratione (non realiter) distingui solum inter se potentiam receptivam et passivam formarum substantialium. Item eadem distinctione solum inter se distinguitur utraque potentia formarum accidentalium. Rursus potentia receptiva, et passiva formarum substantialium a potentia receptiva, et passiva formarum accidentalium solum per intrinsece concernunt, et ratio est, quia illa distinguuntur ratione ratiocinata, quae verum aliud identificantur, et explicantur

tamen pro ordine ad diversos terminos; ideo potentia receptiva et passiva est plures secundum diversos terminos, ut receptionis, et sustentationis; et praeterea potentia receptiva, et passiva formarum substantialium, et accidentalium in ordine ad terminos diversos substantiae, et accidentis dicuntur.

caput 3um
triplicis dubii solutione historia dirimitur.

Primum dubium sit, utrum in potentia reali materiae seu ad recipiendas formas, seu reali entitate illius, sive sit illa, quae essentialis est materiae, sive illa, quae proprie illius est metaphysicus modo denotetur passive, modo receptive, possint distingui ratione nostra habitates diversae pro diversitate formarum substantialium, et accidentalium, quas materia recipere potest; vel an distinguatur a parte rei potentia, quae recipiat formas accidentales vel substantiales, ut calores, vel formas equi, ab illa potentia, quae recipiat frigiditates, vel animas rationales? longissima contentione disputatur hic a Patribus huius provinciae; et non immerito, nam res adeo facilis est, ne dicam nauci, praesertim in nostra sententia ablegante praecisiones obiectivas.

Sciendum est 1°, et in memoriam revocandum quod de distinctione rationis diximus; certum nempe, illam consistere in duplici cognitione attingente totam intrinsecam entitatem obiecti in ordine ad unum terminum, sed connotatum, et non in ordine ad aliud: unde eadem res indivisibilis realiter alia, atque alia apparet intellectui, et sic ex parte obiecti habitates intrinsecae praescinduntur: insuper illa connotata distincta ab actibus intellectus, quae sunt fundamentum necessario petitum ad praedictas distinctiones, possunt provenire ex operationibus diversis, quas entitas illa obiecti realis exercere potest: vel provenire ex fecunditate, aut aequivalentia illius ad plures entitates distinctas ita ut unica indivisibilis entitas plura exerceat munia, quae diversae entitatis

realiter distę exercerent.

Sciendum est 2º, materiam, quę de facto datur, habere potentiam realiter indivisibilem ad recipiendum quascumque, imo infinitas formas tam substantiales, quam accidentales inter se specie, aut solum numero distinctas. Sciendum est 3º, nos non agere de materia potentia dicta in specie ab ista de facto existente, quę reciperet unicam tantum formam; certum namque est in potentia istius materię ~~im~~ possibilis non posse prescindi plures habitudines in ordine ad formas specie, vel numero diversas.

Dico igitur, in potentia indivisibili realiter materię primę possunt per intellectum prescindi plures habitudines, imo, et infinitę in ordine ad diversas formas, sive substantiales, sive accidentales, sive in specie, sive numero tamen inter se distinctas: probatur conclusio; nam in predicta potentia datur sufficiens fundamentum ad distinctionem multiplicitatis habitudinum propter fecunditatem, et equivalentiam illius ad plures entitates realiter distinctas, exercendo ea munia, quę diversę entitates exercerent: ergo predicta indivisibilis potentia prescindibilis est ex parte actus, ita ut alia, atque alia appareat in nostris mediis conceptibus, in ordine ad diversa connotata, seu formas substantiales, et accidentales, quin ex parte potentię habitudines intrinsece prescindantur.

Confirmatur, nam, qui cognoscit potentiam receptivam formę leonis, non cognoscit potentiam receptivam formę equi, quatenus talis est; item, qui cognoscit potentiam receptivam ~~passivam~~ figurationis hominis Petri, non cognoscit potentiam receptivam alterius hominis Pauli; ergo debet distingui ratione ratiocinata in ordine ad diversas formas specie, vel numero inter se distinctas: ergo.

Secundum dubium est, utrum in potentia reali materię detur unicus respectus realiter, et ratione indivisibilis, vel saltem ratione divisibilis, quo potentia respiciat omnes formas, quęcumque sint, substantiales, vel accidentales specie, vel numero diversę: indubitatum non est, dari respectum ad omnes formas in materia, qui consistit in ipsa met reali

entitate potiæ indistinctæ à m'a, et consequenter transcendentalem intrinsecum quod dicit, non distingui realiter neque ratione à m'a, et potia: quod eisdem rationibus, quibus identitates reales, et formalitates potiæ cum m'a ce præcedenti propositione [illegible] persuadendum est.

Etiam sine dubitatum est, non distingui realiter plures respectus in m'a; sed unicum realiter indistinctum m'am, et potiam in formas, omnes realiter tendere; et ratio est, quia iste respectus identificatur realiter cum m'a, et potia; sed m'a, et potia est unica realiter indivisibilis entitas: ergo et respectus nequit esse distinctus realiter: maior probatur, tunc quia superadditus alius respectus, qui realiter à potia distinguatur, superfluus esset, nec admittendus; tunc quia respectus transcendentalis est ille, qui explicatur in ordine ad terminum alium, quem respicit, sed m'a, et potia explicantur in ordine ad terminos, scilicet ad formas, quas respiciunt: ergo prædictus respectus cum m'a, et potia realiter identificatur.

Quare solum restat difficultas, an ille respectus realiter indistinctus, sit ratione distinctus tenendum est, quod dicitur, tot dari respectus intrinsecos distinctos, quot formas: probatur distinctio; nam sea distinguuntur ratione, quæ cum idem sint realiter, tamen comparantur in ordine ad terminos diversos; sed respectus ad formam equi, et respectus ad formam leonis comparantur ad formas diversas: ergo ratione distinguuntur. Unde adverto, non esse inconveniens, multiplicari istos respectus (sicut formalitates potiæ) iuxta numerum formarum, quas respiciat m'a; adeo, quod, si forte in quantum infinitum numerum excresserent, infinitos respectus non veremur concedere.

Sed statim opponens, si darentur in m'a singuli respectus, et singulæ formalitates potiæ ad singulas formas, darentur in m'a infinitæ perfectiones, quæ illam redderent infinite perfectam, hoc autem dici nequit, quia habere infinitas perfectiones solius Dei proprium est: ergo non sunt concedendi plures respectus, sicut nec plures potiæ formalitates propter multiplicatem formarum. Confirmatur, quod dari infinitum

multiplicitur in intentione, et extensione, ergo dari infinitos gradus qualitatis in eadem parte subiecti, et similiter infinitas partes in diversis partibus subiecti: ergo simili modo dabitur infinitas in perfectione quando dantur infinitae qualitates, et infiniti vires in eadem entitate reali.

Respondeo, non sequi ex eo quod vires, et qualitates sint infiniti, materiam esse infinite perfectam; nam de ratione infiniti in perfectione est, quod habeat infinitas perfectiones, nulla imperfectione admixta, et quod ipse non habeat aliud perfectius, sicuti Deus se habet; at materia licet habeat infinitas illas qualitates, et vires, nihilominus stare imperfectionibus [illegible] entis creati, prope nihili, dependentis ab alio [illegible]. Ad confirmationem omitto antecedens, negata consequentia; quia adhuc non infertur, materiam infinitatem esse in perfectione propter dicta.

Tertium dubium est, an qualitates et vires, quae per intrinsecum in potentia reali distinguuntur, se mutuo includant, vel potius se excludant. breviter dicendum est in nostra sententia non admittente praecisiones obiectivas ex parte obiecti, non dari praedictas inclusiones, aut exclusiones qualitatum, siquidem ex parte illius nulla qualitas distincta ab alia praescinditur. unde quaestio erit circa qualitates ex parte actus distinctas, utrum duae qualitates, vel duo vires taliter se habeant, ut altera ad aliam ad invicem se [illegible], vel non?

Dico 1°, in re adeo futili, omnes illae qualitates, quae praescindi possunt formaliter loquendo minime se includunt ad invicem, nam [illegible] qualiter distinctae sint qualitates, recipere formaliter unam, non est recipere formaliter aliam qualitatem. unde non inferuntur formaliter hae propositiones ad invicem; a datur qualitas potentiae receptiva praedicamentalis accidentalis: ergo datur qualitas potentiae receptiva formae substantialis, item, materia recipit qualitatem [illegible] et [illegible] similiter recipit [illegible] Petri: ergo et [illegible] Pauli, et sic de aliis illationibus, quae formaliter non inferuntur, bene tamen specificative

et indentice possunt inferri, prout sertis in potia realis materiae existentis de facto; non de possibili, quae tantum unicam formam recipere posset, ut supra dixi, non disputo.

Dico 2o; omnes illae habitates, quae praecindi possunt ratione nostra, se ad invicem excludunt: probatur, quia non datur alius modus se excludendi in habitatibus, nisi quatenus cognitio eorum dicit entates in ordine ad unum connotatum, et non in ordine ad aliud, quorum quodlibet sine alio optime potest intelligi explicite, et formaliter (contamen implicite, et ex parte obiecti) v. g. potest decipi animalitas in ordine ad formam leonis, et non in ordine ad formam caloris; ad formam hominis, et non ad equini; ad formam Petri, et non ad Pauli: ergo se excludunt ad invicem praedictae habitates. Hinc vides discrimen [illegible] rationes, quae praecindi formaliter possunt; hi quidem minime se includunt explicite; bene tamen se excludunt propter dicta 1o, et 2o relatione proxime statutis.

Disputatio 6a;

Utrum materia prima propria gaudeat existentia, vel potius existat per existentiam formae?

Caput 1

Status difficultatis aliquis praemonitis evulgatur.

Materiam primam non habere propriam existentiam; sed solum existere per existentiam formae, rigide, et tenaciter celebris scholae totius Thomisticae prosapio propugnat; unde inferunt, neque de divina omnipotentia posse materiam existere sine forma; siquidem non potest existere sine existentia etiam supernaturaliter, quae quidem existentia illius dicta venit; ita Caietanus, Sonsinas, Ferrara, Capreolus, quos refert, et sequitur Rubius de 2a Metaphysicae sectione 3a numero 60, qui in suo de more absolvent, [illegible]

gati sunt Carmelitæ Excalceati.

Hæc sententia præcipue fulcitur athoritate Patris, aliorumque Philosophorum, sancti Thomæ, Sancti Augustini, et Sancti Damasceni, quæ apud Patrem Comin invenies 1o libro Physicorum, lectione nona quæstione articulo 1 quæstiones perspecta videntur illam tueri; siquidem Pater inquit habitibus materia dicitur pura potentia, ens sine actu, actuari et informari per formam, et ex se ipsa nullam existentiam habere; itaque solitarie materia non sit quidquid lignum aut lapis, sed solum in potentia sit lignum aut lapis. Quæ testimonia minime favent suæ opinationi, si recte perpendantur; nam ex authoritatibus Philosophorum et Patrum solum deducitur materiam non habere ex se actum completum physicum independentem a forma, nec habere existentiam completam, quod libenter concedit omnis Iesuitica cum Scoto, et eius asseclis doctorum multitudo.

Quapropter omnes nostræ societatis authores, nemine excepto, oppositam sententiam tuentur, asserunt materiam propria existentia gaudere, qua possit ad summum existere, sive naturaliter sive supernaturaliter existentiam formæ emendicare cogatur. Cuius sententiæ, ut clarius innotescat veritas aliqua præmonenda duximus, ut adeo efficaciores rationes, inductoque solum animo veritatis indagandæ, et propria affectione deposita, veri calamo statim decurramus.

Præmoneo 1o materiam habere veram, et realem entitatem, essentiam distinctam ab entitate formæ; nam si materia non esset ens reale, esset pure nihil, et formæ quæ dependenter a materia generantur, et nihilo generari dicerentur: nec hoc thomistæ negant, sed admittentes materiam habere entitatem realem, et veram essentiam distinctam ab essentia et entitate formæ; asserunt illam ab omni actu destitutam, et per formam actuari.

Præmoneo 2o materiam non habere rationem puræ potentiæ metaphysicæ, qualis est genus, quod per differentiam contrahitur, et in tali specie metaphysica determinatur; cui potentiæ correspondet actus metaphysicus vel differentia essentialis cuiusque rei; sicut in materia, cum definiatur per genus et differentiam, includit rationem actus

me-taphisicum, seu diffinitionem essentialem sui constitutivam. Ceterum dicendum est, an dicatur pura potentia, quatenus caret actu phisico, et informativo, qui quidem actus est forma phisica, quae materiam implet, et perficit actualiter; materia quae quid informem, et imperfectam, usque dum a forma perficiatur mediante informatione illius.

Solum autem hic erit de potentia logica, seu non repugnantia, quam habet ens posse, ut producatur, et existat; et huic potentiae correspondet actus entitativus, seu existentialis; et rogamus utrum materia sit talis pura potentia, ut omnino careat actu proprio entitativo, nempe existentia ac per consequens solum per existentiam formae existat?

Praemoneo secundo; hoc nomen essentia duas acceptiones habere. essentia enim primo accipitur pro illa essentia, quae est in actu, et iam producta; sic dicimus antequam produceretur, non erat actu, est tamen factum, postquam producitur: 2do vero accipitur pro essentia non dum existente, ac solum possibili; vel saltem pro essentia, prout abstrahit ab actuali existentia, et non existentia; ut homo, sive existat, sive non; aut solum possibilis sit, essentia illius est animal rationale: unde essentia non existens, sive mere possibilis, id est distinguitur actualiter cum essentia iam producta; quia essentia mere possibilis actualiter nihil est; cum quidquid extra Deum est, creatum est ab illo et id quod mere possibile est, antequam existat a Deo non creatur: tantum ergo loquimur de essentia iam producta, et actu in hoc rerum ordine posita.

Hinc inferendum est, existentiam rei non distingui realiter (immo nec formaliter ex parte rei) ab essentia ipsius rei; sed esse ipsammet essentiam, prout ex vi actionis productivae transit ad statum existentiae: quia existentia nihil aliud est, quam id medio, quo res traducitur de statu mere possibilitatis ad statum existentiae; sic res mere possibilis fit existens ex eo quod per ipsam terminet actionem productivam. Unde dicit propriam entitatem, et non per alienam terminat actionem, qua producitur, et extra causas in quo est actuali constituitur. Hoc praemonitum

antequam intelligatur existens; pro in deo ñ requiri existam, ut mā exerceat physicam causalitatem circa effectus. Et tamen, quia sic etiam efficere possemus, formam informare mām antequam existat ipsa forma: insuper dari totum compositum, et productum, quam aliqua illius pars existat: ulterius quod quod ē absolute causa creata, ē absolute producta ab alio, cum nequeat ēē a seipsa producta; quia in eo instanti in quo intelligitur producta, intelligitur existens, et in eo instanti exercet suam causalitatem circa effectus; quia ante existam intelligitur existens et si existentia illius distincta sit.

Caput 3

Thomisticis argumentis facilis exhibetur solutio

Primo insurgunt in nos Thomistæ male sanctum Doctorem interpretantes, qui 1ª parte quæst. 3 articulo 2º asserit, mām sine existentia per se ipsam in rerum natura, quia ñ ē ens actu, sed potentia: et quæst. 4ª dixit mām ñ habere in rerum natura existere actu, nisi per formam: quod confirmant, quia ex definitionibus ab Aristotele, et divo Thoma traditis ad explandam mām ñ continet verbum aliquod, quod exprimat rationem actus: quia ratio actus ē de essentia mæ; sed solum ratio puræ potentiæ.

Respondetur in prædictis authoritatibus aliam omnino ēē mentem divi Thomæ, volebat enim, mām sine forma ñ habere in rerum natura actum physicum, nisi informetur, et perficiatur a forma, quod recte stat cum eo, quod mā habeat proprium actum entitativum, seu existentiam, sicut habet actu suam entitatem, et essentiam distinctam ab essentia, et entitate formæ. Confirmatio nulla ē; quia in omnibus definitionibus semper supponuntur, nec explicite afferuntur generalia communia rebus, ut ēē ens, verum, bonum et aliquid: unde generalissimum commune ē habere actum entitativum, quam ēē aliquid; ideo in definitione mæ ab Aristotele, et divo Thoma tradita, ñ explicatur quod sit actus; sicut neque explicatur in definitione hominis, quod animal rationale sit actus.

Secundo insurgunt,

ioz primis m̃a q̃a ẽ pura potia: ꝗ habet actuꝭ; ꝺ existã ẽ actus: ꝗ n̄ 107
habet existaꝭ propriaꝭ, ꝺ illaꝭ a fra participat. Secundo m̃a ẽ prope
nihil; ꝺ illud qd habet propriaꝭ existaꝭ, n̄ ẽ prope nihil: ꝗ m̃a n̄ habet
propriaꝭ existaꝭ. Tertio fr̃a ẽ causa m̃z: ꝗ tribuit ẽẽ existaꝭ m̃z. Qu-
arto existere actualitr ẽ actus perfectissimus: ꝗ talis actus nequit
Ↄvenire enti informi, qualis ẽ m̃a. Quinto ens reale dividitr
in actuꝭ, et potiaꝭ: ꝗ eo ipso, qd aliqd sit potia, licet n̄ habeat ac-
tuꝭ erit ens veruꝭ, et reale: ꝗ n̄ ex eo qd m̃a sit entas vera, et rea-
lis, recte colligitr, habere aliqꝭ actuꝭ entatiuꝭ. Sexto, si m̃a
haberet propriaꝭ existaꝭ esset ens in actu; ꝺ nequit ẽẽ ens in actu;
siquideꝭ ex duobus entibus in actu n̄ potest resultare unuꝭ pse; ens
ꝺ pse solum resultat ex actu, et potia.

Rẽtr ad 1m, distinguendo ans;
m̃a ẽ pura potia in ẽẽ phico actus, Ↄcedo ans; in ẽẽ entatiuo actus;
nego ans: actus phicus ẽ fr̃a sine qua m̃a dicitr pura potia; at
actus entatiuus ẽ ipsa existã m̃z, sine qua nequit stare, et ꝙ u cu-
ius m̃a n̄ ẽ pura potia, ꝗ illuꝭ Ↄstituitr in ẽẽ entis realis.
Ad 2m, licet m̃a sit prope nihil, adhuc n̄ ẽ ipsuꝭ nihil; aliqd ẽ cha-
bet extra causas, ꝓpt n̄ ẽ nihil, et ꝓpt existit. Ad 3m omitto, qd
fr̃a sit causa m̃z; nec inde sequitr, m̃aꝭ habere existaꝭ a fr̃a;
naꝭ etiaꝭ m̃a ẽ causa fr̃z; et tamen inde n̄ sequitr, fo[r]maꝭ ex-
istere p m̃aꝭ. Insuper, si forma ẽ causa m̃z, m̃a ut pote effũs
diversaꝭ existaꝭ ab existã causz habebit.

Ad 4m distinguo ans;
existere actualitr ẽ actus perfectissimus ꝙ u n̄ entis, omitto
ans; in ꝓpa du entis nego ans; naꝭ in hoc gradu entis ẽ omniuꝭ
imperfectissimus, primusqꝫ. Ad 5m nego aliꝭ cõa; naꝭ illud, qd
ꝓꝺ dicie ẽ in potia, n̄ ẽ ens veruꝭ, et reale existens, ꝺ pole tan-
tuꝭ in statu mere possibilitatis, et n̄ dunc extra causas, sbrgata
a nihili illud ens, qd n̄ repugnat existere, modo solum requirar

modo solum loquimur de materia in se spectata et in illo statu posito ad statum sao[?] ... tum, in quo est ens verum, et reale actum entativum involvens. Ad sextum ... respondetur, esset ens in actu entativo seu existenti, concedo: ens in actu physico nego: unde ex duobus entibus in actu entativo potest resultare unum per se; non tamen ex duobus in actu physico seu duplici substantia infra[?] ... atis.

Tertio insurgunt: primo materia nullam habet operationem ergo neque existentiam: consequentia probatur a paritate ex communi axioma esse est propter operari. Sed hoc argumentum in thomistas retunditur nam etiam forma non haberet essentiam, quia essentia est propter operari; sed materia non habet operari ergo nec essentiam. Secundo insurgunt, si materia non existeret per existentiam formae, non dependeret a forma; sed dependet a forma: ergo existit per existentiam formae. Tertio materia denominatur existens ab existentia formae: ergo non indiget alia existentia distincta ab existentia formae; siquidem non potest habere duas existentias. Quarto omne esse actuale includit aliquam formam: sed materia existens haberet aliquid quod esset actuale: ergo haberet aliquam formam, per quam existeret.

Respondetur ad negando antecedens; materia non operatur suas passiones saltem immanentes ut ... de se[?] expositum est: si instent quod operari axiomatis dicere operari transeuntem, cum distinctione ad antecedens respondendum, esse principii activi est propter operari, concedo antecedens; esse principii receptivi, seu passivi propter operari, nego antecedens: itaque cum materia sit prius passivum satis est sufficiens finis, ut dicatur per suam esse existere.

Ad 2um nego maiorem; optime potest una res dependere ab alia, sine eo quod existat per existentiam illius. Ad 3um negatur antecedens; nam existentia formae immediate recipitur in forma, non in materia; unde materia non denominatur existens ab illa. Ad 4um distinguitur maior omne esse actuale includit formam aliquam existendi, seu entativam, concedo maiorem: aliquam formam informantem, nego maiorem: ipsa enim ratio existendi dicitur forma entativa materiae; ...

fra informationis, quam m'a in suo eē entativo existat.

Disputatio 5a

Utrum m'a sola possit eē in rerum natura naturaliter vel saltem supernaliter absque omni fra substali.

Caput 1m

Posse mam 1m eē divinitus absque omni fra substali concedimus.

Nostri Thomistae, qui in praecedenti m'a assm, propriam existam habere distam ab existā fra̅e, negarunt, etiam illam, nec divinitus posse eē in rerum nara sine frā intulerunt. At ex dictis in nostra senta propriam m'ae existam n̄ denegante, consequenter est, defendere mam saltem supernalitr posse absque omni frā subtali in rerum nara existere, et conservari.

Probatr 1o haec resolutio; nam propterea negatr a nostris adversariis, posse mam existere divinitus sine frā, quia negant, quod illa habeat propriam existam; sed vere existam habet propriam ut in praecedenti probatum est: ergo potest supernalitr existere sine frā. Secundo probatr; nequit absque urgenti funto denegari Deo, quod possit mam sine frā substali conservare; siquidem nulla implicatio reperitur in huiusmodi conservatione: ergo. Tertio probatr, magis pendet accidens a suo subto, quam m'a pendet a frā; sed accidens potest divinitus sine subto existere, ut fide tenemur credere in Eucharistiae sacramento: ergo etiam m'a divinitus existere poterit sine frā; probatr maior; nam accidens pendet a suo subto tanquam a causa matli; m'a vero n̄ pendet a fra tanquam a causa matli, aut formali; siquidem m'a n̄ componitur

L 10

intrinsece ex m.a, et ex f.a: ergo magis pendet accidens a subto, quam m.a a f.a.

Contra tr. 1o; licet m.a existeret de facto per existam f.ae, nullo ostenditur implicatio in eo, quod m.a posset existere supernaliter sine f.a; nam posset Deus aliam existam supernalem producere, quae non esset exista f.ae, sed potius m.ae; sicut et ipsi thomistae admittunt, m.am, et f.am rationales Christi Domini existere non per proprias existas, sed per existam verbi divini, quod f.a non est. Contra tr. 2o, quia f.a corporea in senta thomistarum potest esse divinitus sine m.a (de f.a rationali non est dubium naliter non potest existere sine m.a) et tamen, ergo f.a habet propriam existam. tunc sic, sed etiam m.a habet propriam existam: ergo m.a potest existere supernaliter sine f.a.

Ceterum obiiciunt 1o ex Sancto Thoma quaest. de veritate arculo 1o; implicat aliquid esse sub aliquo genere, quin sit sub aliqua determinata specie; sed si m.a esset supernaliter sine f.a, esset sub aliquo genere, et non sub aliqua determinata specie: ergo. Minor probatur, quia m.a esset sub genere substae, siquidem vere est substa; et non esset sub aliqua determinata specie; cum non esset sub specie v.g. equi, aut leonis: ergo. Resr distinguendo maiorem; implicat aliquid esse sub aliquo genere, quin sit sub aliqua determinata specie physica corporis completi, nego maiorem; sub aliqua specie determinata m.ae, seu corporis incompleti, concedo maiorem: itaque m.a supernaliter esset sub determinata specie corporis incompleti, non tamen corporis completi; sicut esset f.a in senta thomistica sine m.a supernaliter existens sub determinata specie tantum corporis incompleti, non vero in specie completa hominis, aut leonis.

Obiiciunt 2o; omne esse accidentale proveniat a f.a accidentali; nam nulla res potest habere aliquid esse accidentale, quin habeat aliquam f.am accidentalem: ergo omne esse substantiale provenit a f.a substantiali; et consequenter habebit f.am substantialem; sed m.a sola habet esse substantiale: ergo impossibile est, quod existat etiam divinitus sine

gra substali.

Contratr 5o; magis pendet m'a a gra substali, q a gra accidali; d nequit divinitus existere sine gra accidali: g nequit existere sine omni gra substali. Contratr 6o; si m'a divinitus existeret sine gra existeret in actu sine actu: in actu, q existeret; sine actu, q sine gras que actus illius e; d hoc implicat: g. Contratr 8o; impossibile e, q[uo]d detr species humana, q sit Itracta ad aliq[uo]d individuu: g impossibile e, q[uo]d detr m'a, que in Itrahatr ad aliquas gras: g nequit de potia absoluta Dei sine gra existere.

Rtr Jcedendo ans negata coa; q omne navio e gra, que petit inhaerere subto; at n[on] o[mn]is substa e gra; nam m'a n[on] e gra; et tamen e substa, sicut Angelus, et Deus s[ed] q[uo]d substale; et tamen n[on] s[un]t gre: g licet m'a habeat ee substale, poterit ee sine gra substali.

Ad 1m Jfraonem negatr maior; nam magis pendet m'a a sua creatione, et ubicatione, q[ua]m a gra substali; cum nequeat ee in rerum n'ara, quin sit creata, et in aliquo loco; at sine gra substali saltem supernalitr existere potest. Ad 2m distinguitr maior; existeret in actu existentiae sine actu existentiae; nego maiorem: in actu existentiae sine actu phico, seu sine gra; Jcedo maiorem; in quo nulla implicatio datr, ut De praecedenti exposui.

Ad 3m Jcesso ante, negatr coa; rao discriminis e; nam n'ara humana realitr idem titificatr cum induiis, ideo nequit separari realitr ab omni identificatr cum aliqua gra substali; at m'a neque realitr identificatr cum aliqua gra substali; ideo q sine gra p[er] suam entatem absolutam independentem a gras poterit existere

Caput 2m.

Nunc m'a sa etiam nalitr possit existere sine omni substali gra decernit.

102 Apud omnes fere Philosophos vulgare est omnes formas quae de facto dantur, aliquas dependentias habere, aut connexiones cum forma substantiali, ita ut materia naturaliter existere non possit sine illa; non tamen facile distingui potest cuiusnam generis futura sit ea dependentia. Ad quod suppono, praedictas dependentias non obstare, ut defenseemus, ut defensuri sumus, materiam existere per existentiam diversam ab existentia formae; nam licet materia existat per suam propriam existentiam, possumus adhuc quaerere, an materia pendeat a forma ex natura sua taliter ut naturaliter nequeat nudari forma, nec? Triplex genus dependentiae reperitur, alia est dependentia a priori; alia dependentia a posteriori, et alia, quae proprie loquendo, neque est a priori, neque a posteriori, et dicitur dependentia a conditione sine qua non. Dependentia a priori est, quam habet effectus naturaliter a sua causa, a qua accipit suum esse, et quae ordine naturae prior est effectu; sic creatura pendet a Deo, calor ab igne.

Dependentia a posteriori est, quam habet causa naturaliter ab effectu, quem naturaliter causa infert, vel naturaliter producit; sic ignis naturaliter nequit esse sine calore; et sol sine luce. Dependentia a conditione, sine qua non sive a priori, sive a posteriori est, quam habet res naturaliter ab alio tanquam requisito, sine quo naturaliter nequit existere talis res; sic unio connectitur cum extremis, sine quibus nequit existere; ignis nequit concurrere sine applicatione ad passum, et alia similia exempla. His positis rogamus, an aliquo ex his modis dependeat materia a forma, ita ut nequeat sine forma naturaliter existere? Sit prima conclusio, materia non dependet a forma naturaliter tanquam a causa, dependentia scilicet a priori; ita Philosophi communiter sentiunt quibus sequela et ratio est; nam si materia prima dependeret a priori a forma corporea (de forma reali certum est, non dependere materiam a priori ab illa tanquam a sua causa) esset prior, et non esset prior quam talis forma; et similiter forma corporea esset posterior materia, et non esset posterior; sed hoc implicatorium est. Ergo etiam implicat, quod materia pendeat

à priori à f̃rã corporea: maiores probo; nã ois causa ẽ prior nãra,
quã effũs: effũs autẽ ñ ẽ prior nãra, quã causa; ˡd m̃a ẽ causa f̃rẽ
corporeẽ: ergo esset prior nãra, quã f̃rã: rursus m̃a esset effũs f̃rẽ corpo=
reẽ: ergo m̃a ñ esset prior, ˡd posterior nãra, quã f̃rã: si vero f̃rã cor=
porea esset causa, et effũs m̃ẽ: ergo esset f̃rã prior, et posterior nãra,
quã m̃a: deniqȝ mutua causalitas int causas phicas pro eodẽ
ẽ instanti repugnat: ergo.

Hinc ẽ, qd m̃a ñ dependeat à f̃rã à priori
tanqm à conditione, sive requisito: et rão ẽ, qa potius m̃a, disposita mediis
accidentibus ẽ conditio prius requisita, ut producat f̃rã corporea; ñ tamẽ
ẽ contra f̃rã ẽ conditio rõe m̃ẽ; cuius prius nãra sit, dari m̃as, quæ ẽ causa
f̃rẽ corporeẽ, qm dari f̃rãs ut conditiones requisitas ad m̃as. Si dicas,
m̃a ãt ñ dependere à priori à f̃rã quoad suas essas; sed quoad suas exis=
tentias. Contra erit, nãs m̃a ñ existit p existãs f̃rẽ: quorsus etiã si exis=
teret p existãs f̃rẽ, adhuc posset Deus supernaliter supplere existãs f̃rẽ
alia existã supernãli solius m̃ẽ. Unde constat, posse m̃as superna=
liter, imo naliter existere sine omni f̃rã substãli, si solũ attendatr
precise ad independẽas à priori, quã habet m̃a rõe f̃rẽ.

Secunda Conclu=
sio sit; m̃a sa et nãra sua, pro priis, et viribus ñ dependet à f̃rã
substãli à posteriori tanqm ab effũ; sic Pr Oviedo contra 2a Phico=
rum puncto 7 nuro 13, qui satis diffuse, conatr probare, nullas dla=
ri dependeas à posteriori inter aliqua duo: ˡd immerito; nã ñ
potest negari dependea à posteriori in pluribus entibus def=
acto; cũ constet ex ipsa experientia, rerũ essas semper cum suis pa=
ssionibus ex nãra rei esse coniunctas; sic nix cum frigiditate, ignis
cum calore connectitr, quæ connexio dependea à posteriori vocatr.

Probatr
contra nostra conclusio; nullus fundus apparet alicuius modi dependeas
ad struendas rõe m̃ẽ à f̃rã, quia illa ñ ẽ concedenda: probatr ant. 1o, cois

causa e prior natura effectu: ergo ante effectum supponitur tanquam existens, et coenter independens a quocumque effectu subsequenturo: ergo secundo, id quod posterius est, non potest deservire ad existentiam rei, quae prior natura est. Consequenter materia, quae prior natura est forma, non dependet ab illa tanquam ab effectu: quae ratio a Sancto Thoma in 4 dist. 44 quaest. 1 articulo 2 probatur, ubi ait, quod semper remoto posteriori, remanet quod est prius.

Tertio materia non influit in animas rationales: ergo non dependet ab illa tanquam ab effectu: cur? Quia anima rationalis substantialiter, et essentialiter est forma corporis, ut definitur a Concilio Viennensi, et ergo ens incompletum ordinatum ad constituendum compositum cum materia; et tamen non dependet a materia tanquam a causa: ergo similiter materia poterit non dependere a forma tanquam ab effectu, licet sit ens incompletum ordinatum ad componendum compositum cum forma. Quas ob res nec materia ex natura sua pendet a posteriori a forma tanquam a requisito, vel conditione.

Ex dictis ergo consectarium nobis est defendere, materiam posse naturaliter existere quantumvis ex se, et ex natura sua sine forma omni substantiali: pro hoc asserto stant ex antiquis Marsilius, Gabriel, imo et Augustinus lib. 1o de Genesi ad Manichaeos cap. et , Chrisostomus, et Basilius asserentes in ipso mundi exordio extitisse materiam sine forma; quare interpretantur verba Genesis c. 1o ex ad nostram mentem, terra autem erat inanis, et vacua, ex quibus verbis colligunt, materiam caruisse tunc omni forma; quando terram materiam intelligunt: scio tamen hunc Genesis textum aliunde explicari, ideo ergo non multum praedictis interpretationibus adhaereo. Caeterum nostram sententiam tenent Pater Oviedo citatus, et in illam inclinant Patres Complutenses disputatione 2a Physicorum numero 19, et alii PP. maximo pere non audientes communi sententiae refragari: quam tamen fundamentis a nobis propugnatur, iam obtendo.

Caput 3m

Ratione probatur, et argumentis obviatur sententia nostra

Materiam quantum est ex se posse naturaliter existere sine omni forma. Defensamus probatur. Quia vel consideratur materia in instanti sui productionis a Deo, ut authoris naturae; vel consideratur prout informata est iam forma substantiali, et a natura agentis naturalis creati; de facta duplici consideratione, materia denudatur naturaliter 121
omni forma substantiali. Probatur. Et in primis in instanti sui productionis materia nullas speciales ex se habuit indigentias formae; ita ut non posset Deus illas materias conservare sine omni forma: probatur. Rursus materia prout est informata aliqua forma, nullum fundamentum aut indicium datur, propter quod videatur exigere tales formas: ergo quantum est ex se non petit naturaliter formas.

Et ut clarius percipias, notabis, tribus modis posse materiam, quae de facto datur existere sine forma, quos modos possibiles iudico; primo, si materia produceretur a Deo nullis dispositionibus praeparata ad recipiendas formas: 2° secundo, si praecise cessarent causae, quae formas iam productas, vel eius dispositiones conservabant, neque aliae dispositiones de novo introducerentur ad alias formas recipiendas: 3° tertio, si accidentia aliqua naturalia sufficerent ad auferendas formas a subiecto, quae non sufficerent ad disponendum ipsum ad alias formas: hi tres modi assignati naturaliter sunt possibiles; et id de facto posse accidere, ex nullo capite repugnat; unde illis positis naturaliter existeret materia sine forma; neque aliquod miraculum intercederet: probatur.

Secundo probatur, quia id de facto contingisse videtur, ut per aliquot exempla licet dictare; primo quando destruitur forma igni et defecta pabuli non satis constat, an semper dispositiones, quae remanent in materia disponere possint ad alias formas: ergo non datur urgens fundamentum, ut asseramus, non contingere naturaliter existere materiam sine forma. Secundo quoties forma viventis recedit a corpore sive forma sit viventis insensibilis, sive sensibilis, tunc solum intrus advertit, formas viventis recessisse quia corpus illud iam non augeri, nec crescere, uti crescunt plantae viventes.

118

neque sentire, ut sentiunt bruta; neque ratiocinari, ut homines ratiocinantur. Et deinde si alia successerit, nullo inditio potest interius iudicare, et nullo sensu apprehendere, siquidem ab eo corpore anima expoliato, neque profluit aliqua passio aut proprietas, neque ulla apprehensio spatii, quam arguat formas denuo introductas: ergo. Ceterum haec ratio in mea sententia admittente formas corporeitatis, nullam vim habet; ast in sententia communi urget praedicta ratio.

Sed dices, unitas esse, quod materia nequeat existere sine forma. Dico hoc esse petitio principii, nam huius rei rationem inquirimus. Respondeo dices, suntque eo esse experientias, quas videmus frequentes transmutationes et variationes, quas propter iudicamus, semper advenire formas, et numquam manere materiam absque forma; sed dico nullas adducit esse sufficiens fundamentum, quo asseramus, non posse materiam existere quantum est ex se naturaliter sine forma: quod autem quotidie experiamur, materiam ita munitam sua forma substantiali, ut nullus agens naturalis possit illam divestere a forma, hoc non provenit ex natura ipsius materiae, sed ex decreto aliquo divino extrinsece decernente, non producere, nec servare materiam sine sua forma; sicut decrevit Deus non producere ignes, nisi produceret calores.

Quapropter iudicandam nihil esse cum Scoto citato, materiam de facto dependere a forma solum extrinsece ratione decreti Dei ita decernentis ut authoris naturae, a quo omnia proveniunt dispositae, quae non fortuito in rerum natura, sed divina providentia accidere dicuntur; et consequenter materiam de facto non posse absolute existere absque forma, tenendum est.

Insuper propter appetitum naturalem, quem materia habet ad formas saltem vage, et sub disiunctione, et similiter propter inclinationes quae in ipsa materia delitescit ex ratione entis incompleti ad complementum suum radicaliter, non posse materiam connaturaliter existere absque aliqua forma substantiali, quae non potest existere modo sibi debito, et magis conformi ad suam naturam, quam sub aliqua forma; unde datur discrimen inter nos naturaliter, et connaturaliter, sic lapis

quoties centro potitur, dicitur connaturaliter existere; at si violentiam patiatur, itaut non feratur deorsum, sed sursum ascendat, dicitur naturaliter existere, licet non conformiter ad naturam lapidis. [117]

Sed arguitur 1°. materia est incompleta: ergo non potest esse naturaliter sine forma; alioquin completa esset, et non ordinaretur ad constituendum unum per se cum forma. Confirmatur 1°. forma corporea non potest esse naturaliter sine materia: ergo neque materia sine forma. Confirmatur 2°. in rebus physicis quod semper accidit, dicitur naturaliter esse naturium; sed semper accidit, quod materia sit cum forma substantiali: ergo id est naturaliter naturium. Confirmatur 3°. materia dependet naturaliter ab aliquibus accidentibus, itaut non possit existere naturaliter sine illis, ut sine actione creativa, sine quantitate: ergo similiter nequit existere sine forma substantiali.

Respondeo negando consequentiam, etiam forma substantialis naturalis est incompleta, et adhuc potest existere naturaliter sine materia: ergo similiter poterit materia incompleta existere absque forma. Ad confirmationem primam concedo antecedens, et negabis consequentiam, quia forma corporea non creatur, sed dependenter a subiecto producitur; quare absque materia, ut pote subiecto, nequit existere naturaliter: at materia creatur: ergo. Ad 2am concedo maiorem, et minorem distinguitur cum; ergo id est naturaliter ... naturium ex intrinseca indigentia ..., negatur consequentia; ex providentia extrinseca Dei, conceditur consequentia. Ad 3am concedo antecedens, quia materia habet essentialem dependentiam ab actione creativa, sine qua nec divinitus potest existere; at dependentiam illam ex indigentia ... ab aliqua forma substantiali materia non habet.

Arguitur 2°. materia sine forma esset otiosa, at natura expellit a se omne otiosum: ergo non potest materia naturaliter esse sine forma: probatur maior, quia ea materia nihil ageret, nihil reciperet, nihil constitueret: ergo. Confirmatur 1°. natura esse alicuius rei est posse operari; sed materia sine forma non operaretur: ergo non esset in rerum natura. Confirmatur 2°. materia sine forma esset deformis, et adeo turpis; natura autem abhorret omnes deformitates et foeditates: ergo. Confirmatur 3°. nullum agens naturale potest

118.- expellere f[orm]as à m[ateri]a, nisi alias introducat; q[uod] a[nte]s probatu[m] q[uod] a[xioma] p[hilos]oph[or]um: generatio unius ē destructio alterius; etia[m] q[uia] n[atu]ra n[on] intendit corruptiones, quæ maturæ n[atur]æ q[uae] e[st], destructio aute[m] p[er] accidens evenit; q[uia] f[orm]a præcedens n[on] potest stare simul cu[m] f[orm]a de novo producta. q[uo]d. Contra f[orm]a 4; q[uia] nu[n]q[ua]m existit m[ateri]a sine f[orm]a; q[uia] nequit natur[alite]r existere; si qui[dem] d[icere]s q[uo]d nu[n]q[ua]m natur[alite]r sit, impossibile reputatur.

Re[spondetur], negando ma[iorem]; na[m] m[ateri]a sine f[orm]a deserviret n[atur]æ, ut plura accid[enti]a reciperet, et neq[ue] prorsus otiosa esset, produceret suas pa[ssi]ones; deinde, quem ad modu[m] in domo artificis otiosus n[on] ē lignu[m], et quo potest statua fingi, quamvis f[orm]as artificiales n[on] du[m] recepit; ita neq[ue] m[ateri]a in n[atu]ra esset otiosa, in qua poset n[atur]a f[orm]as suas introducere. Ad 1[am] con[tra] f[ormat]iones 1°. re[spondetur], negando, q[uo]d u[n]iq[ue] ēē aliquius rei ēē propter operari, na[m] ēē m[ateri]æ n[on] ē propter operari: et licet dependeret à f[orm]a, ut operaretur, poset adhuc existere sine f[orm]a; sic a[nim]a rationalis n[on] potest producere operationes sentiendi, sine m[ateri]a; et tame[n] potest existere sine illa. 2°. re[spondetur]; m[ateri]a p[e]r se suas passiones operatur abs[que] f[orm]a. Ad 2[am] con[tra] f[ormat]iones, deest ma[iori], negatur minor; potuit n[on] n[atu]ra monstra p[ro]ducere, quæ multo horridiora s[un]t, et deformia q[ua]m m[ateri]a ipsa. Ad 3[am] re[spondetur], hoc solu[m] argu[ment]o probari, q[uo]d agens n[atura]le n[on] potest corrumpere, nisi denuo producendo propter co[mmun]es authoris n[atur]æ providentias, n[on] tame[n] q[uo]d m[ateri]a et propria sua indigentia n[on] posset existere n[atura]liter sine f[orm]a; unde ad 4[um] axioma re[spondetur], o[mn]es generationes, quæ de facto datur, ut in plurimu[m] ēē corruptiones f[orm]æ p[ræ]existentis, n[on] tame[n] o[mn]es corruptiones n[atura]les p[e]r se deberent ēē generationes; na[m] sicut contingit in aqua nimio calore affecta, q[uæ] s[ua] for[ma] adimit calore[m], deinde longo tempore frigiditate[m] producit; ita fieri posset, ut post corruptiones unius f[orm]æ, n[on] succederet altera

im mate; d. paulatim m.a ad fras disponeretr. Adl.m omittendo aiis, negatr coa; plura n nunq. fiunt, quae ab intrinco n[atu]ralitr potias, licet ab extrinco in potia dicantr: unde ab extrinco propter decretus divinus impole e, m.a sine fra permanere.

Disputatio 6.a

Unitates, et specificas distiones m.ae in dagandas suscipimus.

Caput 1.m

Plures ee poles m.as in specie diversas ab existenti propugnatur.

Antequam diversitates in specie materierum pdiu sermo fiat, expendendque s. aliquot nota: 1.a sit, questione presentem procedere in senta thomistarum negantias, m.as species habere; certum enim m.as habere diffras essales, per quas differt ab aliis; nam licet sit pura potia physica, quae n habet actus phicus, ideo fras; habet tames actus metaphisicus, et sic diffras. Secunda sit, habere species, nitil aliud ee, q habere essas istitutas; m.a n in specie detiata istituta e, q ex gratis essalibus metaphisicis species m.e ipsius pponitr.

Unde specificativum aliud intrincus, et aliud extrincus; specificativus intricus cujusque rei p. grata essalia ipsius, per quae eius esa istituitr, et differt ab omni eo, quod n e talis res; sic rationale e specificativus intrincus hois, per qd istituitr homo, et differt in specie ab equo. Specificativus extricus, et tamquam signo, ex quo colligimus rem ee in tali specie istitutas, e aliquis essalis actus, per quem arguimus, tales rem ee talis naturae, et n alterius; sic actus rattiocinii e specificativus extrincus hois

120

q homo in sua essa constituitur per ordinem ad actus rationis.

Ita nota sit, specificativum intrinsecum materiae esse potentiam ad formas; nam per potentiam tales intrinsece constituitur in specie materia; et per illam differt ab omni ego de omni materia. Ad specificativum extrinsecum materiae unanimi consensu omnes Philosophi docent, esse collectionem formarum substantium, quas essentialiter respicit materia: unde tanquam a signo colligimus unam materiam esse eiusdem speciei cum alia, quia respicit easdem formas atque alia; sicut ideo Petrus est eiusdem speciei cum Paulo, quia ambo constituuntur per ordinem ad rationis... at si una materia respiciat formas, quas alia materia nequit recipere, tales materias in specie differre indicandum erit, et ideo est, quia sic in omnibus sentitur, duae causae sunt specie diversae, quoties omnes effectus collective sumpti producibiles ab una causa, diversi in specie ab omnibus effectibus alterius causae; sic homo, et equus, diversi sunt in specie, quia ordinem dicunt ad operationes specie diversas.

Dices, diversitas specifica formarum non desumitur ex diversitate materierum: ergo nec diversitas materierum a formis desumi debet: antecedens probatur, quia formae distinctae in specie respiciunt eandem in specie materiam: ergo similiter materiae distinctae in specie respicient easdem in specie formas; et contra ab illis non desumi debet materierum diversitas.

Satisfit concesso anti, negando consequentiam, quia materia cum sit pura potentia ad formas, et non sit principium operationum propositis, non potest diversificari ab alia, nisi per formas specie distinctas: formae vero praeter informare materiam, habent esse propria plurium operationum principia, quas essentialiter respiciunt, et a quibus specificantur; quin necesse sit specificari a diversis specie materiebus.

Ex dictis colligitur, quod rogemus in praesenti, utrum scilicet intra genus materiae sit possibiles sint plures species, id est utrum possibiles sint plures materiae, quae specie differant inter se, et a materia de facto existente esse quod nullum, ut arbitror, potest esse litigium; nam ab rego puncto negabitur possibiles

ēē plures m̄ās, quarum quælibet respiciat collectionem fōrarum specie distam à collectione fōrarum alterius m̄æ; siquidem ordines transcendales specie diversificantur, quando termini specie diversificantur. Ergo m̄ā q̄a sit ordo transcendentalis ad fōrās, erit specie diversa, si illę sint specie diversę.

Item nulla repugnantia datur in eo, quod possibilis sit m̄a, quæ tantum recipiat fōrās incorruptibiles, et m̄a possibilis ē, quæ corruptibiles tantum recipiat; imo superet una, quæ fōrās spiritales, v.g. ăĭās rātes, et altera, quæ fōrās corporeas, v.g. ăĭās equi, et leonis, possibiles sunt: at harum m̄æ distinguuntur specie; siquidem distinguuntur fōrās, quas recipiunt: ergo.

Nec solum possibiles sunt m̄æ specie diversæ modo dicto, sed etiam m̄æ receptivæ fōrarum, quæ ex aliis elementis generarentur; quæ m̄æ specie distinguerentur à m̄a, quæ solum reciperet fōrās, quæ ex quatuor his elementis generantur: quis autem ausus ē negare, possibilem ēē alium mundum, qui aliis elementis specie distis à nostris componeretur?

Rursus cur possibilis non erit m̄a, quæ unam tantum fōrām substālem corruptibilem ex his, quæ de facto in nostra m̄a recipiuntur, vel ex aliis possibilibus recipiat; quæ quidem à nostra m̄a specie differret; nam hæc respicit tres plures specie diversos; illa vero illos non respiceret: nec esset inconveniens, quod illa fōra corruptibilis destrueretur ab agente nali, et alia introduceretur de novo; nam probatum manet De præsenti posse m̄am naliter existere sine omni fōra substāli.

Rogamus præterea, an sit possibilis m̄a dista in specie à m̄a existenti, potens recipere aliquas fōrās ex his corruptibilibus numero solum distis, non omnes fōrās illius speciei; v.g. m̄a, quæ tantum reciperet duas fōrās equinas aliasque eiusdem speciei, respondemus negativè; et rāo ē, quia cum fōræ eiusdem speciei nequeant habere temperamenta dista in specie, eo ipso quod una m̄a

posit recipere temperamentum, et dispositiones ad unam formam, potest recipere illas dispositiones ad alias formas eiusdem speciei. Insuper, quia alioqui possent dari duae materiae specie distinctae inter se, quarum una reciperet solum duas formas leonis, et alia duas alias formas leonis, quae quidem formae solum numero distinguuntur; unde specifica distinctio materiarum ex diversis in specie formis non desumeretur.

Nihilominus tamen Doctor Subtilis, Suares de Metaphysica, sesse 12 numero 6º, Ponce, Rubius, Ponce, Gaz, Joannes de Coelo, sesse 2a, et alios, opinio nostra sit, posse dari materiam distinctam in specie ab existenti, quae posset recipere aliquas formas sublunares corruptibiles, ex his existentibus, non tamen omnes existentes distinctas in specie: in quo nullam implicationem invenio, nam posset illa materia recipere has formas, vel illas sine dispositionibus, aut cum aliis dispositionibus specie diversis ab existentibus, quae de facto in materia praecedunt: ergo talis materia erit concedenda.

Caput 2

Obiectis occurrit

Primum ex Thomistarum obiectis est, si essent possibiles materiae distinctae in specie, illae possent esse inaequales in perfectione, una non esset perfectior altera, at hoc repugnat, nam materia est omnium entium imperfectissima, et prope nihil, ut loquitur Augustinus lib. 2º Confessionum c. 4, nihilque imperfectius est illa: ergo non sunt possibiles materiae specie distinctae. Contra tertio, materia non requirit continere in se formas, solum non dicit unionem cum illis: ergo eo ipso, quod recipiat unam formam, poterit recipere omnes; ac proinde non erunt possibiles materiae distinctae in specie, quarum una possit recipere plures, vel pauciores spirituales vel corporeas, corruptibiles vel incorruptibiles formas. Confirmatur 2º: non potest dari pura potentia perfectior alia: ergo nequit dari una materia perfectior alia, ut potest pura potentia.

Occurres tamen necessario, negando minorem; ad probationem dices, quod licet materia sit ex genere suo om

nius entium imperfectissimus ens; adhuc id n̄ obstat, ut intra genus m̄ę plures species reperiantr, quarum altera sit perfectior aliis, aut imperfectior: nec huic solutioni ꝯtrarius ē divus Augusti-nus qui nō e m̄ę, aut res corporeas, seu m̄ales intelligit; aut m̄ā ꝯ̄ ū aliorum entium sub tali ratione ēē imperfectissimam.

Primę ꝯtraōni occurres, omisso ant̄e, negata cōa; nam licet m̄a n̄ ꝯtineat f̄ras, quas recipit, n̄ inde infertr posse recipere omnes diversę speciei intrise distas; ex eo q̄d possit reci-pere aliquas; lapis n̄ potest naltr recipere albedinem, et tamen n̄ potest recipere oēs f̄ras accidales, ꝯ̄ ut intellectiones, divinas gratias.

2ę ꝯtraōni etiam occurres, negando ant̄; nam licet m̄a sit pura potia ꝯ̄ ū actus phisici, ꝯ̄ ut f̄rę, et imperfecta sit satis, adhuc excessum, et decrementum imperfectionis sustinere potest, siquidem habet ēē ens reale sub r̄one abstracta, et coentr actum metaphisicum, seu diff̄ram specificam.

Qm obiicies sit, oīs species desumitr ex f̄ra; s̄ m̄a p̄ seīpsa n̄ habet f̄ram: ḡ neque speciem, et coentr nequeunt m̄ę p̄tes distingui in specie. Confirmatr 1ᵒ, oīs species vel ē actus, vel includit actum; s̄ m̄a neq̄ includit actum, neq̄ ē actus: ḡ neq̄ ē species: maior probatr, q̄ spe-cies ē ens tale includens diff̄ram metaphisicam, quę ē f̄ra: ḡ. Confir-matr 2ᵒ, oīs species ꝯponitr ex genere, et diff̄ra; s̄ m̄a n̄ ꝯponitr ex ge-nere, et diff̄ra: ḡ n̄ ē ~~ex~~ species: minor probatr, ex m̄a solum po-test desumi genus, eo q̄d sit pura potia, sicut ē ꝯ̄ ē Deo, q̄ d̄ purus actus, n̄ potest desumi genus, s̄ sola diff̄ra.

Occurres negando maiorem; q̄ Angelus n̄ habet f̄ram, et tamen speciem habet, desumitr in spe-cies ex propriis reī p̄ratis metaphisicis, licet a f̄ra tanq̄ā specifi-icativo extrinco species intrinca m̄ę colligatr. Ad 1ᵐ ꝯtraō-nem distinguo maiorem; includit actum essalem, concedo maiorem; actum in-formativum, nego maiorem; m̄a n̄ includit actum essalem, scilicet

124.

diffras proprias in eius defone 9stitutas. Ad 3m nego mores, ad probaones neq. ans; nas ex quacunq. entate, sive Deus, sive Creatura sit, potest desumi genus, et diffra, p. quq definiatr.

Demas 3a ultimas opinionis nostrq resolutiones obiicit Pascuarez ibi citatus, eadem virtus receptiva requiritr ad recipiendas fras leonis, ac ad recipiendas fras equi, vel quanlibet alias et corruptibilibus, quq de facto existunt: q. implicat m'a, quq habeat virtutes ad recipiendas aliquas fras ex existentibus, et n omnes diversq speciei. Confratr 1o; q. omnes frq sublunares 9veniunt in hoc, q. ple corruptibilitr uniri m'q: q. m'a, quq aliquas ex his fris corruptibilitr potest recipere, poterit eodes modo recipere ones. Confratr 2o; m'a, quq recipit unas fras corruptibilitr potest natlitr illas amittere: q. illa expulsa poterit recipere alias, et hac expulsa alias: et sic p ones fras contrarias potest discursus effrari.

Respondemus negando ant: nas licet de facto eadem specie virtus, m'q sufficiat ad recipiendas ones fras corrptibiles; potest tames diversa virtus in specie requiri ad aliquas fras corruptibiles distas in specie, quq n sit sufficiens ad alias recipiendas. Ad 1m 9firmones 9cedo ans, et neg. coas, licet n omnes frq corruptibles existentes 9veniant in illo p'dicato coi, attames differunt essalitr p alios speciales 9ceptus, ratione quorum poterit una nra recipere aliquas fras, et n ones, sicut 9tingit in fris corruptibus, et incorruptibus, quq 9veniunt in hoc, q. sint infraq m'as, et tames sine bene colligitr tang certas, m'as receptivas fratum corruptibilium posse etias recipere fras incorruptibles. Ad 2m 9cesso anti distinguitr coans: q. illa expulsa m'a poterit recipere alias, si respiceret ex nra sua, 9cedits coa; poterit recipere alias, m' q. n respicit natlitr, negatr coa; illa igitr m'a p obistantias ex nra sua posset recipere illas, ad quas diceret ordines ntales, n tames omnes, quas natlitr n respiceret. Nihil deest

caput 4

an sit possibilis m[ateri]a, quae f[orm]as corruptibiles, et incorruptibiles recipere possit?

Ex s[upr]a relatis constat, non repugnare duas m[ateri]as, quae distinguantur specie, quarum una sit tantum receptiva f[orm]arum corruptibilium, qualis habetur in oibus sublunaribus, et alia tantum incorruptibilium, quales in metiogisenta (?) ssfr[a]e caelorum: inquiro modo, utrum de potentia Dei absoluta possibilis sit m[ateri]a, quae per eandem potentiam utrumque munus exerceat: an detur de facto talis m[ateri]a, inferius videbimus. Possibilitatem talis m[ateri]ae, quae recipiat successive inquam f[orm]as corruptibiles, et alias etiam incorruptibiles, affirmant aliqui graves D[octore]s, ita opinantur Bonaventura 2° distinctione 12 articulo 2° quaestione 1a, Scotus in 2° distinctione 14 quaestione 1a, P. Molina tractatu de opere sex dierum, P. Suarez 1a p[ar]te de caelo, P. Arriaga 2a Phisicae numero 1059, et quam plures alii Aut[ore]s.

Huius sententiae fundamentum omissis iis, quae ex sacrae Scripturae authoritate desumuntur, quoniam de iis inferius nobis erit sermo, unicum est ex divinae omnipotentiae perfectione deductum, cui minime denegari debet quod manifestam non involvit contradictionem, at nulla implicatio, nec repugnantia est in eo, quod eadem m[ateri]a sit capax recipiendi f[orm]as corruptibiles, et incorruptibiles: ergo talis m[ateri]a nequit denegari: probatur minor, nam f[orm]as esse incorruptibiles, solum efficit, quod illa sit inseparabilis intrinsece a m[ateri]a, ponique incorruptibiles, ita ut licet obviciantur qualitates contrariae corrumpentes f[orm]as, adhuc illa f[orm]a non possit expelli: deinde implicatoria, quae sit capax recipiendi eiusmodi f[orm]as, licet recipiat f[orm]as corruptibiles: ergo.

Confirmatur de facto eadem in specie m[ateri]a sublunaris potest recipere f[orm]as ligni, quae facile

à m.ª separari potest, et ites f.ª adamantis, quæ dificilime dimovetur à m.ª: q.º licet f.ª adamantis esset incorruptibilis ab intrinseco, quæ nunquam expelli posset à m.ª, n̄ ideo m.ª esset incapax ex se recipiendi f.as corruptibiles.

Opponunt PP.s sententiæ oppositæ, ult. S. Thomas, et eius eminentiores discipuli Soncinas, Capreolus, Ferrara, et reliqui; si m.ª ex se esset capax recipiendi f.as corruptibiles, et incorruptibiles, quando actualiter haberet f.as incorruptibiles posset naliter recipere f.as corruptibiles; siquidem posset recipere ultimas dispotiones ad illas f.as corruptibiles, v.g. posset recipere frigiditates, ut octo ad f.as ... ; d tunc nario destrueretur f.a præexistens incorruptibilis, cum n̄ naliter duas f.as simul nequeat recipere: q.º illa f.a incorruptibilis, corruptibilis ... foret, et e contra naliter posset recipere f.as corruptibiles.

Retr. 1.º negando maiores; qd ult. m.ª illa duceret infrata f.a incorruptibili, posset absolute recipere f.as corruptibiles, aut ultimas dispotiones ad illas: licet quantus ex se e, posset illas f.as corruptibiles naliter recipere, et ultimas dispotiones ad illas: absolute n̄ impediretur introductio f.æ corruptibilis præcise decretus Dei, quo Deus statuit, ut præsente f.a incorruptibili nulla alia corruptibilis induceretur ab agente nali; n̄ ex parte m.æ illa resistentia daretur, si ... manente incorruptibili f.a corruptibilis introduceretur: nulla n̄ repugna e in eo qd duæ f.æ sint in eadem m.a n̄ habentes dispotiones contrarias.

Secundo retr., qd absolute illa m.a infrata f.a incorruptibili reciperet ultimas dispotiones ad f.as corruptibiles, n̄ tamen reciperet ipsas f.as; q.ª posita ultima dispotione in m.ª, adhuc potest n̄ introduci f.a propter impedimentum unionis incorruptibilis, imo de facto potest contingere, qd posita ultima dispotione, n̄ introducatur f.a defectu ... requisiti, quando ... unio f.æ præcedentis e incorruptibilis n̄ dantur

requisita omnia ad formas denuo introducendas.

Opponunt 2°: materia habens formas incorruptibiles, non potest illas amittere; ergo non potest recipere alias formas sive corruptibiles, sive incorruptibiles, nisi dimittendo priores; quod implicat materia receptiva utriusque formae. Confirmatur 1°: cuicumque potentiae passivae absolute naturali correspondet potentia activa naturalis; sed nulla datur potentia activa naturalis, quae possit expellere formas incorruptibiles a materia, et alias corruptibiles introducere: ergo materia nullas potentias passivas habet naturales ad formas corruptibiles recipiendas.

Confirmatur 2°: frustra est potentia, quae nunquam reducitur ad actum, ut commune axioma testatur; sed potentia illius materiae semel informatae forma incorruptibili, nunquam posset reduci ad actum recipiendi formas corruptibiles, cum nunquam posset deponere formas incorruptibiles: ergo talis potentia otiosa foret.

Respondetur concessa majori, distinguendo minorem; non potest proxime recipere alias formas, nisi dimittendo priores, concedo minorem: non potest remote saltem, nego minorem: impeditur enim materia a forma incorruptibili, ne possit proxime recipere alias quascumque formas; ast remote potest, siquidem non aufertur eius potentia ex eo quod impediatur forma incorruptibili.

Ad 1am confirmationem distinguo antecedens; cuicumque potentiae passivae absolute naturali correspondet potentia activa naturalis, quae quantum est ex se possit inducere formas, concedo antecedens; quae absolute possit dare alicuius impedimenti, nego antecedens: itaque potentiae passivae materiae correspondet potentia activa naturalis agentis, quae potest absolute introducere formas, si non adsit impedimentum alterius formae incorruptibilis; ast si adsit, solum quantum est ex se poterit introducere formas.

Ad 2am confirmationem distinguitur major; frustra est potentia, quae non reducitur ad actum, propter defectum ipsius

potiæ, concedo maiorem: propter aliquid impeditum extrinsecus, et pacti lensad veniens, nego maiorem: nam non dicitur potentia otiosa quando extrinsece est impedita, et nequit proxime ad actum reduci; sed quando ratione sui, et alicuius defectus, ut ad actum reducatur, nequit reduci, dicitur omnino otiosa.

Opponuntur 3º, si potentis esset materia, quæ ex se respiceret formas corruptibiles, et incorruptibiles, haberet appetitum ad illas; hoc implicat; ergo: probatur minor, illa materia dum esset sub forma corruptibili appeteret formas incorruptibiles, ut pote nobiliores, et consequenter appeteret impedimentum suæ perfectionis propriæ, qua recipere potest formas corruptibiles; ergo. Confirmatur 1º, quia si materia dum est sub forma corruptibili appeteret formas incorruptibiles, appeteret destructionem formæ præcedentis. Confirmatur 2º, si possibilis esset præ dicta materia, posset etiam recipere diversas in specie formas incorruptibiles, sed hoc implicat; ergo.

Respondetur distinguendo maiorem, haberet appetitum ad illas formas raze, et sub disiunctione, concedo maiorem: determinate, nego maiorem: itaque cest Disputationis 1 dixi, materiam non appetere simul, nec successive, nec determinate aliquam formam, nec aliquam perfectionem, sed solum raze; secus autem esset violentia, dum esset sub forma corruptibili: unde illa materia non appeteret impedimentum suæ perfectionis determinate, sed solum ex suppositione, quod nullam aliam formam esset habitura. Ad 1m confirmationem dicendum, materiam non appetere potius formæ præcedentis destructionem determinate, quam conservationem illius. Ad 2m nulla implicatio, quod materia illa posset recipere quantum est ex se duas formas specie distinctas incorruptibiles.

Caput 4

De unitate specifica materierum de facto existentium.

Unum restat, ut unitatem specificam materierum, quæ de facto dantur, expendamus; itaque difficultas est, an omnes materiæ de facto existentes sint eiusdem

specie, et per se tis, utrum materia coelorum, et sublunarium rerum materia differant in specie, vel non? haec difficultas liquido expedienda erit, si aliquibus praemissis circa unitatem materiae fidem habeas.

Praemitto 1°: materiae quae de facto existenti convenit unitas, et pluralitas numerica; unitas quidem in singulis suppositis, quia in quolibet adest una numero materia; pluralitas vero in collectione plurium suppositorum, quia cuique convenit una materia numero distincta ab ea, quae alteri supposito convenit: hoc constat manifeste, si loquamur de suppositis in eodem tempore existentibus, quia nequit eadem res naturaliter existere in pluribus locis distantibus, vel proximis; aut in suppositis omnino separatis, atque distinctis: quia non potest esse materia eadem, quae est in Petro, et quae est in Paulo simul existentibus. Hinc est in pluribus suppositis plures esse materias.

Sed dices, etiam in uno supposito essent plures materiae, et consequenter non conveniret materiae unitas numerica. Contra; nam docemus, in uno supposito unam tantum esse materiam: et probamus, nam si essent plures materiae, aut omnes continuarentur media unione continuationis, aut non, si continuarentur, efficeretur ex omnibus una materia continua; sicut ex pluribus guttis efficitur una aqua; et nos hoc tantum intendimus, fatemur enim materiam unius suppositi constare ex pluribus partibus; de quibus omnes uniuntur, ideo unam materiam numero appellamus.

Si non continuarentur, rogo, vel sunt plures materiae in eadem parte situs; et sic superflue: sufficit enim una pars materiae ad alteram partem situs illi respondentem: vel sunt in diversis partibus situs; quia omnes illae partes materiae contiguae unientur inter se, sicut uniuntur quae partes aquae statim atque contiguantur; et sic unam materiam numero reddent in unoquoque supposito.

Praemitto 2°: si sermo sit de pluribus suppositis successive existentibus, quorum alia in alia supposita transmutantur; e contra dicendum est, eadem numero materiam

unius compositi transire in compositiones alterius; quod probatur eis dem rationibus, quibus probamus materiam primam existere in rerum natura. Prima ceterum et potissima ratio desumitur ex rerum transmutatione, qua aliquod substantiale, quod erat in composito corrupto transit ad compositum denuo productum, quod substantiale vocamus materiam primam: sed eadem numero materia, quae erat sub forma ligni, transit ad compositum cineris, et successive utrumque compositum constituit.

Praemitto 2º materia omnium corporum sublunarium habent unitatem specificam, id est esse eius dem speciei, probatur, nam illae materiae sunt eius dem speciei, quae respiciunt eandem collectionem formarum; sed omnes materiae sublunares eandem formarum collectionem respiciunt: ergo omnes sunt eius dem speciei. maior constat, nam species materiae desumitur a potentia, et capacitate ad recipiendas omnes formas tam substantiales, quam accidentales; at in quacumque materia sublunari invenitur haec potentia, et capacitas: ergo. Minor probatur, nam materia quaevis potest omnes formas recipere successive, et saltem remote, hoc est aliquas post alias, licet enim materia Petri non possit illico devenire in compositionem lapidis, poterit tamen paulatim, si prius alias formas recipiat quibus recipiendis magis apta, et propinqua est.

Arguitur hinc materia vermiculi nequit recipere formam elephantis, siquidem huius formae ingens moles in ea minima quantitate materiae vermiculi nequit existere ergo istae duae materiae specie distinguntur. Respondetur materiam vermiculi posse recipere formam elephantis si simul cum aliis partibus materiae eius dem rationis adhaereat: nec inde infertur illas materias distingui in specie sicut aquae gutta non distinguitur in specie a flumine, licet flumen per mille leucarum spatia, et eo amplius divagetur, gutta vero intra unius vasculi metas diffundi capiat. Arguies item, materia elementorum est diversae speciei: ergo materia sublunaris non est unius speciei: antecedens probatur, nam si materia aeris esset eius dem speciei cum materia ignis iste ageret in aerem producendo formam ignis: ergo. Nego tamen, nam aer est capax formae ignis ut ipsa experientia testatur cum saepe ex aere generetur ignis, et aqua generetur terra; et ex quovis elemento quodvis compositum sublunare generetur: qua propter ex alto Dei providentia fit, quod inter se mutua concordia elementa consistant, et ex illis omnia sublunaria

proveniant, in materia illorum omnium unius speciei sit.

Praemitto 4 omnes materias caelorum, astrorum, phenomenorum, seu corporum apparentium esse eiusdem speciei inter se; et non loquimur in sententia illorum, qui affirmant, caelum unicum esse, vel solidum, in quo vacuitates constituunt, in quibus astra collocentur; vel aereum, in quo quasi in mari pisces, soles, lunas, et astra innatare credunt. in hac sententia, sicut unum est caelum, ita una erit materia, quae caelestes formas recipiat.

Procedimus ergo in sententia admittente multiplicitatem caelorum (an solidi, vel fluidi sint inferius videbimus) sive caeli sint tres, ut plures existimant, sive septem, sive octo alii; sive, ut communior sententia docet sint usque undecim: primus caelum Lunae, 2m Mercurii, 3m Veneris, 4m Solis, 5 Martis, 6m Jovis, 7 Saturni, 8 firmamentum, 9 Christallinum, 10 primum mobile, 11 empyreum, quod est Dei, et totius caelestis Beatorum agminis secura Patria.

Infert Doctissimus Societatis nostrae Pr Christophorus Clavius rerum mathematicarum ad stuporem usque peritissimus, qui nobiscum, et aliis Philosophis indicat, decem primos caelos compositos esse materia, et forma; Empyreum autem esse omnino simplex; quia cum sit locus summae felicitatis, debuit ab aliis caelis secerni; licet ego indicem, etiam compositum esse ex nobiliori materia distincta in specie a materia reliquorum caelorum.

Unde omnes decem materias caelorum, et materias astrorum, Phenomenorum quorum meliori modo in sententia, esse eiusdem speciei inter se, quia frustra ponitur tanta materierum varietas specifica; et licet formae caelorum essent diversae speciei; attamen non inde infertur materias debere esse diversae speciei, sicut materiae sublunares, quae recipiunt diversas in specie formas, nec inde colligitur specie inter se differre.

Sed dices, formas caelorum, astrorum, Cometarum quae esse alias corruptibiles, et alias incorruptibiles; ergo materia de facto existens non potest recipere eius modi formas

corruptibiles, et incorruptibiles, quæ diversæ in specie magis concedendæ sunt in corporibus cælestibus. Ratio, materiam cælestem de facto existentem posse recipere absolute formas tam corruptibiles, quam incorruptibiles (si forte ita se habeant formæ corporum cælestium ut infra ca. 6° dicam) eo modo quo asseruimus materiam potentiam receptivam formarum corruptibilium, et incorruptibilium non implicare: sicut autem omnes corruptibiles omnino sint, posse eandem materiam quantum est ex se incorruptibiles formas recipere, sene concludo.

Caput 5

Nostra sententia producitur.

His præmissis præcipuæ difficultatis nodum dissolvo; indico non magis sublunarium rerum non distinguuntur specie a materiis cælorum, omniumque corporum cælestium, et eandem specificam unitatem præseferunt: longam authorum seriem pro nostra opinione non producam vitandi fastidii, quæ quis apud Patres conimbr. 1° de cælo ca. 2° quæst. 6a. articulo 1° videndi sunt, et apud Tannerum de b. quæst. 2a dub. 4, ubi innumera Patrum testimonia, et sacræ scripturæ inter ceteros authoritates compilat. Hæc tamen opinio seclusa authoritate, nulla et efficaci ratione probari, aut suaderi nequit; imo nec opposita opinio aliqua ratione sufficiente valido duci potest, in hac non lite solum ad libitum, et ornere conjecturalibus rationibus pro utraque parte Patres desertant.

Qua propter authoritate sacræ Paginæ potissimum nostræ sententiæ fundamentum iaciemus, ut testatur Pallavicinus noster lib. 6 Annalium veteris testamenti anno Mundi 1° die 2a etc., Pater Molina 1a. parte quæst. 2a, et sequentibus; Pater Martinus del Rio in caput 1m Genesis dubio 3° 4; præcipuum in hac re testimonium est 1° Genesis dicentis: in principio creavit Deus cælum, et terram; et quo aperte in exordio Mundi colligitur, 1° die terram, ut fundamentum, et cælum Empyreum velut totius architectus perfectiorem ad spatium, creata fuisse, illisque duas superadditas, quæ adspicua fierent: totiusque spatium, quod inter Empyreum et terram interiec

tus erat, aquis erat repletum; siquidem antequam 2a dies adveniret, aquae 133
fuerunt productae, sic sacro textu testante, et spiritus Domini ferebatur
super aquas.

Unde in 2a die, mediis aquis creavit Deus firmam-
entum, et caeteri caeli producti sunt; ut patet dixit quoque Deus, fiat firma-
mentum in medio aquarum, et dividat aquas ab aquis; vocavit-
que Deus firmamentum caelum: quae verba PP. Ecclesiae S. Clemens, San-
ctus Cyrillus, S. Crisos., Tertullianus, Theodoretus, Beda, et Nobiliores
Sacrae Scripturae commentatores sic exponunt, et sentiunt quod magna
pars aquarum congregata fuit in caelestes orbes, infra quos eae dictae sunt aquae,
quae in unum locum, ut mare congregatae sunt, et supra ipsos superfuerunt aquae
reservatae inter Empyreum, et firmamentum, seu caelos, quae dividunt
aquas ab aquis maris; sic in cantico puerorum propheta Daniel
ait, benedicite aquae omnes, quae super caelos sunt Domino, et Psalmo
103 Davidis extendens caelum sicut pellem, qui tegis aquis superiora
eius, et Psalmo 148, laudate eum caeli caelorum, et aquae omnes, quae
super caelos sunt.

Tunc sic pro nostra sententia; caeli facti sunt ex aquae materia, sed materia
aquae est eadem in specie cum materia corporum sublunarium: ergo eadem est in
specie materia corporibus caelestibus, et sublunaribus; probatur minor,
nam illae aquae sunt eiusdem naturae cum nostris elementaribus aquis, ut con-
stat ex illo Genesis 1o fecit Deus firmamentum, divisitque aquas,
quae erant sub firmamento ab iis, quae erant super firmamentum.
Confirmatur

1o. quia omnia, quae in 1a die a Deo facta sunt, non ex nova materia, sed ex materia
iam creata Deus produxit; sed caeli in 2a die non sunt facti ex Empyreo,
ut pote perfectissimo, nec ex terra, ut pote materiali, ergo ex immediata aqua
pro dictis sunt, quoniam materia caelorum eadem est cum nostra aquae materia. Confirmatur
2o. quia non sunt ponendae absque necessitate plures entitates specie distinctae, sed
nulla necessitas est ponendi distinctam in specie materiam caelorum a materia

corporum sublunarium: quae eadem materia in specie pro utrisque corporibus adstruenda est. Itinere, quod astra omnia (et si vellis omnia phenomena) ex materia ignis elementalis facta sint, unde eadem cum nostra materia censetur: de huius rei discutio accuratiori indagine in libris de caelo, vel speciali nostro tractatu, si quotiens sequerit a nobis pertractabitur.

Sed dicunt aliqui ex interpretibus, nomen firmamenti appellari aërem, unde caelum non ex aqua, sed ex diversa materia compactum. Quae est, quia numquam in Scriptura firmamenti nomine aër appellatur; deinde quia eodem cap. dicitur Deus stellas in firmamento posuisse; sed solem, et lunam Deus non constituit in aëre; sed in veris sphaeris caelestibus: quare nomine firmamenti non intelligitur aër, qui nubibus inferior est; sed verum caelum intelligitur, ut a sacra pagina vocatur, cuius verbum in omni rigore ubi comprehensum est, accipiendum.

Ulterius obiciunt hinc sequi caelos corruptibiles esse: certe hoc non infertur, quia caeli licet sint constituti ex aqua corruptibili materia, possunt tamen ipsi esse incorruptibiles, si in hoc nulla implicatio est, sicut non repugnat ex eadem materia corruptibili, et incorruptibili componi. Secundo obiciunt, sequi saltem aquas illas quae supra caelos constitutas corruptibiles esse; et iam tot saeculis stagnantes corruptas fore. Concedo esse corruptibiles, nego tamen, corruptas fore; ut non ait P. Martinus del Rio, cum non possit corruptio a Deo impediri; vel illas conservari ob aliquam qualitatem illius loci aptam ad conservationem illarum.

Tertio, aquas illas non posse propter suam gravitatem supra centrum quod aërem consistere, nedum supra caelos. Respondetur, caelos forte densiores esse quam aër et aqua sunt; propterea quod non posse aquam dilabi; sicut neque delabitur a vase vitreo, quo continetur: praeterea non implicat corpus fluidum supra aliud liquidum sustentari, ut oleum sustentatur ab aqua, quod feratur ad imas partes aquae: item illae aquae supernaliter sustentantur supra caelos; nam connaturaliter nequeunt

existere quod cœli globum, non sua gravitate deorsum circumque ferantur.

Quarto obiiciunt, nullum esse finem, propter quem Deus in cœlos aquas collocarit. Respondetur cum beato Delrio, nullum ex hominibus ita sibi arrogare debere, ut altissimos suæ providentiæ fines assequi posit; ad nos enim satis revelata à Deo expectat credere, non autem fines illius nimis curiose indagare.

Caput 6

Materia de facto existens absolute est receptiva formarum corruptibilium, et incorruptibilium.

Ad calcem 4.i capitis adnotavi, materias cœlestes, quæ de facto dantur, sive ipsæ cœlorum astrorumque sint incorruptibiles partim, et partim corruptibiles esse absolute receptivas tum formarum corruptibilium, tum incorruptibilium. modo assero formas cœlorum, stellarumque omnium esse incorruptibiles ab intrinseco; quod probatur authoritate Aristotelis; ita etiam Sanctus Dionisius de divinis nominibus cet, Sanctus Gregorius Nisenus, Sanctus Thomas, Sanctus Bonaventura, et cum eis asserto Philosophorum gentibus, imo omnium fere Patrum; quod probari posse videtur experientia, quæ per tot annorum spatia veracissimo ignis elemento supposita adhæserint, numquam tamen ab eo, vel minima parte cœli ita absumpti; et indefectibilitatem permansisse, quod incorruptibiles esse omnino demonstrant. Nec licet, constantiam illam indefectibilem ad extrinsecam Dei providentiam revocare, et ad intrinsecas ipsorum cœlorum naturas. Scio tamen, sententiam oppositam esse probabilem; et scio etiam, pro utraque sententia nullum urgens fundamentum assignari posse.

Assero præterea; corpora cætera cœlestia, utpote cometæ. in censu trabes, maculæ solares, et cætera, quæ non in aëre efformantur, ut falso iudicavit Aristoteles, sed in cœlorum orbibus, altiores

136 q̃ aliqq stellis, ut p tubus opticus quotidie ab Astronomis obser-
vatum iri, attestatr P. Scheinel in toto libro Rosa ursina, ēē corrup-
tibilia; et vāo est q̃ summa cum admiratione Doctissimus ex nostris As-
tronomus, P. Ioannes Cisatus anno 1606 27 cū corpus sunt obserua-
vit, in cęlis surgere quosdam vapores, qui dissolvuntr, ac dissi-
pantr eo modo, quo nebulę, ad pp° potius cū corpora elementalia
conglobantr, et dissipantr; ex qq vaporibus sic argumentum effari potest: prę-
dictę nebulę requirent dissolvi, Cometes deficere, Maculę solis resolvi nisi
p aliquius corporis desitionem, et corruptionem: q̃ Phenomena ista corruptibilia
sūt.

Hinc inferimus, m̄ām nostram sublunarem, quę eadem in specie ē cū cęlesti, non ab-
lute recipere formas tam corruptiles vel sublunares, et cęlestes corporum apparientium,
q̃ sūt corruptibiles, vlt desem cęlorum: qd eisdem iuntis, qq probamus, n̄ implicare
potest m̄ā corruptibilium et incorruptibilium, de nostra m̄ā existente equiore
improvari potest. Nihil deest.

Solum restat modo expendendum, utrum cęli sint liquidi, aut
solidi. Aliqui existimarunt, idest ēē cęlos incorruptibiles, ac solidos, et ēē
corruptibiles, ac fluidos; haec n̄ omnio diversa; nam potest intelligi, qd sint
incorruptibiles, et fluidi, aut e°. Non loquimur hic de Cęlo empyreo,
qd solidum ēē, et immobile adstruimus propter eius nobilitates.

1a senta docet apud Pm Oviedo 3ª de cęlo puncto 8; tam illi cęli, qq inerran-
tes stellę fixę sūt; quam illi cęli, in qq Planetę moventr, solidi omnio sūt. 2a senta
defendit, cęlos Astrorum inerrantium solidos ēē; eos vero qq stellę errantes
insident, fluidos, ac liquidos ēē. 3a senta propugnat, cęlos omnes,
sive errantium, sive inerrantium stellarum fluidos omnio ēē: ita quam sancti
PPs, et doctissimi Astronomi, quos Par Schreiner pro se allegat c. 29
et 30.

Probatur hęc 3a senta (quę nobis placet) ex observatione plurium

Mathematicorum, quis experientia observant, Planetas aliquos iam supra Solem esse, iam infra ipsum, et transeant illud spatium caelorum liquidum; nam si caeli essent solidi, contingeret, quod penetrarent eius eam partem caeli, per quam ascendunt supra Solem; quod non permittit bona Philosophia; vel contingeret, quod disrumperent illud corpus solidum caeli, quod non conceditur ab illis, qui adstruunt soliditatem caelorum: et nec absurda haec admittantur, debet admitti, Planetas per fluidos caelos, sicut pisces per aquas moveri: et licet aliae stellae sint inerrantes, et fixae, non inde colligitur, caelos, quibus affiguntur, solidos esse.

Argumenta in oppositum nulla sunt; primum desumitur ab authoritate sacrae Scripturae Proverbiorum 8. Dominus sapientia fundavit terram, stabilivit caelos prudentia: quod facile solvitur, nam ex praedicto loco caelorum constantia, et indefectibilitas in suis motibus, et duratione solum denotatur. Secundum similiter superari illa verba ex libro Iob cap. 37, versu 18, tu forsan cum eo fabricatus es caelos, qui solidissimi, quasi aere fusi sunt: quod primo est, nam haec verba non sunt prolata a sancto Iob, nec ab authore libri sacri, quod ab stulto homine Eliud, qui a Deo propter eius garrulitatem capite sequenti carpitur, quis est hic involvens sententias sermonibus imperitis. Secundo iste sermo solum est de aere, ut volunt omnes interpretes. Tertio ex nostro Pineda ex illis verbis solum colligitur admirabilis providentia Dei, qui rem fluxam, qualis est caelum, reddit ita constantem, ut ex aere videatur consistere.

Appendix ad huius tractatus seriem de privatione altero principio corporis in fieri naturalis.

Breviter tamen, licet tamquam propria sede hic privationis naturam investigamus: carentia in communi, quasi una communis opposita entitati in omni

138

dividitur in privationes, et negationes: negatio est carentia entis in nullo subiecto, aut in subiecto incapaci formae, qua caret: privatio autem est carentia formae in subiecto capaci ipsius formae: dicitur carentia loco generis, quia in eo convenit privatio cum negatione; differt tamen a negatione in eo, quod omnis privatio sit in subiecto capaci: unde privatio dicitur prius ad corpus naturale in fieri prout transitus est, non tamen dicitur carentia in communi, aut negatio, quia ad rationem transitus requiritur aptitudo subiectum transiens, in quo sit privatio; privatio vero essentialiter petit subiectum capax; siquidem capacitas subiecti est pars intrinseca privationis: at carentia in communi, aut negatio in nullo subiecto, aut in subiecto incapaci petit existere.

Sed rogabis 1o, an privatio dicenda sit ens? Antiquiores appellant illas ens rationis; quod autem huius sit ens rationis, in nostro de Ente rationis tractatu diximus: Recentiores autem appellant ens reale privativum, sicut negationes omnes, et carentias entia realia negativa vocitant: ens reale dicitur ut distinguatur ab ente ficto, quod independenter ab intellectu datur: privativum dicitur, ut a positivo differat; nam hoc nomen ens reale est equivocum; et semper stat pro famosiori, videlicet pro ente reali positivo, sicque debet dici privatio ens reale privativum.

Caeterum non erit vere ens reale privatio; nam esse ens, dicit vere, et realiter posse existere, quod neutiquam privationi, et negationibus convenit; non enim ipsae existunt vere, et realiter, sed auferunt existentiam alterius rei, et in se nihil sunt; nam si supponamus, nullo modo rem existere, tunc certius erit dari negationes a parte rei; non tamen, quod vere existant, siquidem nulla datur causa, quae illis existentiam communicet.

Rogabis 2o, an distinguantur inter se privationes? Respondeo, inter se distingui in specie illas privationes, quae resident in subiectis in specie distinctis, quamvis eiusdem formae sint privationes, ut privatio formae equi, quae est in materia hominis, differt a privatione eiusdem formae equi

quæ est in materia leonis: et ratio est, quia privationes includunt essentialiter subiecta: ergo si subiecta sunt diversa in specie, etiam privationes differunt in specie.

Deservnuntretiam privationem in specie, etiamsi subiectum sit idem, quando formæ, quarum sunt privationes, sunt in specie diversæ: ratio est, quia plus differt privatio formæ leonis a privatione animæ rationalis, quam ab alia privatione formæ leonis; ergo hæc maior differentia inter privationes est specifica: ergo probatur minor, plus differt forma leonis a forma rationali, quam ab alia forma leonis; ergo hæc differentia est specifica formarum: ergo et illa differentia privationum. Eædem rationes distinctionem numericam inter privationes probant, quando et subiecta, et formæ numero differunt, etiam differunt numero privationes.

Præterea censeo, quando subiectum forma spoliatum non advenire diversam privationem ab ea, quæ in eodem subiecto præcesserat priusquam formam ipsam adquireret; ergo eandem numero privationem esse unam, quæ aliam in subiecto: probatur, quia quando eadem numero forma est, et idem subiectum, est eadem numero constitutiva privationis; ergo eadem numero est privatio: patet consequentia; nam privatio illa, quæ in subiecto præcesserat antequam formam reciperet, erat extremum contradictorium ipsius formæ, quæ carentia excluditur, adveniente forma: ergo quando deinde forma destruitur, redditur eadem numero privatio: probatur consequentia, quia destructo uno contradictorio advenit alterum e duobus, alioquin si eadem numero privatio non adveniret, recedente forma, sequeretur e duobus contradictoriis neutram adesse, quod est impossibile: ergo.

Rogabis, an privatio, et forma opponantur immediate? Respondeo, si abstrahamus ab omni subiecto forma, et privatio non opponuntur immediate, et contradictorie, quia lignum neque habet formam visivam, neque eius privationem, et Angelus, neque est cæcus, neque videns, siquidem lignum, et Angelus non sunt subiecta capacia: si vero dentur forma, et privatio in subiecto capaci opponuntur immediate, et contradictorie; quia in eadem parte aëris non datur esse lucidum, et tenebrosum.

142. Rogabis ultimo, quaenam privatio sit ea, quae ad generationem corporis in fieri prout transitus est concurrit; an privatio formae, an privatio unionis, an utraque simul; nam antequam adveniat forma, materia est privata forma, et unione? Assero igitur ad generationem in fieri prout transitus est, concurrere duplicem privationem, scilicet privationem formae tanquam prius quod, et privationem unionis, tanquam prius quo; quae privatio unionis sicuti unio dicitur prius ut quo compositi in facto esse, quod simul cum materia constituit unum prius quod, ut Log. Disp. 2 in tractatibus de notavi; ita similiter erit prius quo, quod simul cum privatione formae constituit unum prius quod compositi in fieri. Ubi advertendum est primo neque materiam absolute dicendam esse transire de privatione formae ad formam ipsam, nisi forma uniatur materiae; quamvis enim producta sit forma, attamen materia illa forma carebit, si separata sit, ut constat in anima rationali separata; ideoque semper in materia perseverat formae privatio, donec illi uniatur, et consequenter auferatur privatio unionis, ut compositum existat, unde concurrunt tam privatio formae, quam unionis privatio, ut unum prius quod.

Secundo advertendum est, sicut non auferatur a materia omnium formarum privatio, ita neque auferatur omnium unionum privatio, sed unius unionis tantum, quae talem formam, et materiam copulent. Tertio advertendum est dupliciter posse tolli privationem; vel positive per ipsam formam, cuius est privatio: vel negative, si privatio in negatione consistat, eo quod subiectum reddatur iam ineptum ad recipiendum formam. Plura de privatione videantur apud RR. Conimbricenses libro 1° c. nono q. 12, et apud P. Suarez, P. Hurtado, et P. Arriaga.

Tractatus 3us
de forma substantiali, quae 2a corporis naturalis pars est.

Quamvis formae substantiales veteres aliquos Philosophos latuerit, eam cognitio

tamen agnoverunt Pitagoras, et Plato, qui hęc ... in profu-
nda formę substantialis existentia egregie desudavit; quapropter
multis in locis ostendit in rerum natura admittendas esse alteras
entitates substantialem, quę rude, et impolitam esse materiam exornaret: unde
hę duę compositi entitates ita mutuo se se debere respiciunt, ut vix de una ali-
quid concinne dixeris, quod simul de alia dixisse non debueris: hic tamen
ad substantialis formę naturam discutiendam, annuente numine, iam iam pro-
pius accedam.

Disputatio 2.a

existentiam, quidditatem, et perfectionem formę substantialis indigitat.

caput 1.um

Formę substantialis existentia, et definitio statuitur.

Praeter materiam aliquid dari in corpore naturali aliquid quod sit in se quid substantiale, et
ad quidditatem ipsius compositi pertineat, tamquam indubitatum apud omnes habetur: quapropter superba carnufex erit, qui eos speciatim referre cum
omnes Philosophorum sententia Philosophus ipsum sequuta, tamquam omnem demonstratione
physica evidentem sanxit. Discernamus igitur, compositis omnibus natu-
ralibus suas formas inesse substantiales praeter materiam eorum, quę eadem in specie est
in omnibus compositis: probatur primo existentia formę substantialis a priori.
Plures
sunt substantię sublunares (etiam cęlestes) quę inter se distinguuntur specie;
sicut equus specie differt a leone, et uterque ab homine: ergo aliquid in
eis debet dari, ratione cuius hęc diversitas specifica stare possit;
sed id provenire nequit a materia, quę communis est omnibus compositis naturalibus:
ergo admitti debet in illis pars aliqua substantialis praeter materiam, per quam inter se
specie composita distinguantur; sed ea pars est forma substantialis: ergo.

Confirmatur, quia materia est ens indifferens sua natura, ordinatum ad constituen-
dum verum per se in consortio alterius partis: ergo necessario ad unum compositum
per se alteram substantialem partem, quae forma sit, debet concurrere. Confirmatur 2º, in
homine videmus praeter materiam dari partem alteram substantialem, et spiritualem,
vt animam rationalem, quae cum materia unita constituit integrum hominem; quia
anima rationalis est vera forma hominis, et actus corporis: ergo similiter in reliquis
compositis naturalibus aliqua substantialis pars praeter materiam admitti debet.

Probatur
2º a posteriori, vt ex assidua mutatione, et vicissitudine, quam
materia virtute agentium naturalium mille quotidie formas, et figuras induit, tunc
sic: si praeter materiam nulla alia pars substantialis adesset, sequeretur naturalia composita
non posse generari, aut corrumpi virtute agentium naturalium; id ideo omnino falsum,
et contra evidentes experientias, quia videmus, virtute agentium naturalium quam
amplurima composita generari, et corrumpi: ergo praeter materiam debet dedi
alia entitas substantialis, quae sit terminus generationis, et corruptionis:
sequela maioris probatur, quia materia tantum est ingenerabilis, et incorr-
uptibilis ab agente naturali, siquidem a solo Deo per creationem fuit produ-
cta in subiectum, quod nulli alteri adhaeret, producitur, et agens naturale re-
quirit aliquid ex nihilo producere: ergo si composita nihil praeter materiam sub-
stantiale continerent, ipsa essent ingenerabilia, et incorruptibilia, quod
omnino absurdum est. ergo.

Probatur 3º, ex varietate operationum, et functio-
num, quas abundare cernimus composita substantialia naturalia; videmus
enim equos hinnire, leones rugire, homines ratiocinari, atque discurr-
ere; quae varietas harum operationum attribui non potest soli materiae; tunc, quia
eadem est in omnibus his compositis; tunc quia licet, diversa foret, nul-
la materia ex se habet operationes praedictas: ergo praeter entitatem materiae ad-
mitti debet entitas alia, cui ea varietas operationum tribuatur, quae proinde
est forma substantialis. ergo.

Sed dices, eas operationes, et functiones, et diversos

proficisci à forma instructa diversis accidentibus, quæ in diversis materiis causant dissimiles operationes. Ergo nulla alia entitas substantialis in compositis naturalibus admitti debet. Prob. 2. namque; sicque accidentia etiam sunt diversa in diversis materiis; etiam in equo sunt diversa accidentia, et dispositiones ad hinniendum, et in leone ad rugiendum; quæ non sunt diversa ratione materiæ; nam eadem materia in equo, et leone existit, quæ non magis has, quam alias dispositiones postulat: ergo hæc varietas accidentium à forma substantiali provenire debet, quæ quia diversa est in diversis compositis, ideo resultat accidentium varietas.

Hinc colligitur exacta, et ab omnibus Philosophis admissa formæ substantialis definitio; forma est actus physicus, substantialis primus materiæ 1æ; in qua definitione breviter perstringere aliquot eius partes oportet. Dicitur igitur forma substantialis dicitur actus, per quas partes convenit cum formis accidentalibus; cum omnes sint actus propriorum subiectorum, in quibus recipiuntur: deinde dicitur physicus, ut distinguatur ab actu metaphysico scilicet differentia, quæ realiter non distinguitur à re; forma vero substantialis physica debet esse, quam actuat, et constituit; forma vero substantialis physica debet esse realiter distincta à subiecto, ut dicemus infra.

Dicitur substantialis, ut distinguatur à formis accidentalibus, ut calore, et frigiditate, etc. Item absolutus; ad cuius explicationem adverte, dari formas, alias absolutas, alias modales, tam substantiales, quam accidentales. Absolutæ sunt, quæ uniuntur per rationem cum subiecto realiter distinctas ab ipso, ut formæ equi, leonis, et aliæ substantialis, et similiter formæ caloris, et frigiditatis: modales sunt, quæ uniuntur per seipsas cum subiecto, nec indigeant alterius unionis superadditæ, tales sunt unio, ubi, actio, tamque positiones talis, quas accidentalis.

Tertio dicitur actus absolutus, ut distinguatur ab unione, et à reliquis formis modalibus. Ultimo est actus materiæ primæ; quia ordinatur ex

nara q̃ua ad constituendum unum per se cum m̃a, requiritur, ordines ad potias, quas actuat, et concurs quod incompletum; alioquin si foret aliquod completum, non ordinaretur ad componendum unum per se cum alio: sic entitas fõrmã substalis explicatur per ordines ad m̃am, sicut, et m̃a per ordines ad fõram explicatur; itaque mutuo se transcendentaliter respiciunt.

Hinc e, quod potia (sicut, et res), quam ex se habet fõa, ut cum m̃a uniatur, et illam perficiat constituendo compositum, non est aliquod distinctum realiter, aut fõrmaliter ab ipsa essa fõrme; quod eisdem argumentis, quibus probavimus, potiam m̃ẽ receptivam fõrmarum substalium ab ipsa m̃a non distingui, comprobatur.

Plures fõrmarum divisiones reperies; primo dividitur fõrma in artificialem, et nãles; nalis vero subdividitur in accidentales, et substãles, in spiritales, et corporeas, in vivientes, et non vivientes: ceterum has omnes fõras non intendimus per definionem traditam complectere, sed tantum fõrmas substãles nales, et sic: quod si velis omnes fõras definione aliqua describere, quia ab omnibus illis potest abstrahi aliqua ratio communis ratione alicuius convenientiæ, quas in se contineant, sic poteris eas definire, quæ per se ipsas alterius rei conditiones determinant.

Substalis fõrmã plura nomina, quæ in nostris Authoribus Com. hic articulo 2º adinvenies; Pitagoras illam unitatem appellavit, quia constituit ad unum indivisam m̃am; Aristoteles mentem, eo quod inter creata entia divini actus perfectioni similius sit; a Platonicis divina proles appellata est; dicitur etiam effigies, et character, quia fõrm proprialem effigiem compositum describit; appellatur denique pulchrum optimumque, quia omnia quæ in rerum nãra permissa caligine, et ex squalore sordescebant, suam pulchritudinem hauriunt.

Caput 2um.

Fõrmæ substalis perfectio stabilitur

si formas formis, quoad perfectionem inter se comparemus, certum est, alias esse alijs perfectiores; perfectior enim est forma viventis, quam non viventis; et exigentibus perfectiores illis non, quae perfectius operantur, et vivunt: ex formis non viventibus, ut plurimum sunt imperfectiores illis, quae tenatius haerent in materia, et quae plus attendunt substantia, aut qualitate humida, et frigida participant. Deinde formae cum materia comparari possunt; et certum est, omnem formam substantialem esse perfectiorem materia, cum a qualibet forma materia perficiatur. Formae demum substantiales cum composito comparentur; et tenendum est, formam non esse perfectiorem toto composito, nam compositum includit formaliter omnem perfectionem formae, et addit perfectionem materiae, et unionis: ergo perfectius est compositum forma.

Hinc oritur specialis difficultas, quam attigi etiam libro 1° tract. 1° Def. Cap. 1°, utrum talis sit perfectio formae substantialis, ut ea sit tota essentia compositi. Docuere aliqui ex antiquis philosophis totam quidditatem compositi esse solam formam; materiam dicunt vero non esse partem essentialem compositi, sed formae vehiculum: nos tamen cum meliori, et communiori sententia astruimus, formam non esse totam essentiam compositi; 1° propter rationes allatas citato loco; 2° quia ea pars est essentialis composito, qua ablata, impossibile est in quacumque hypothesi compositum manere; sed ablata materia, vel unione, impossibile est manere compositum: ergo. Confirmatur, nam sequeretur, quod tota essentia hominis esset sola anima rationalis; quare etiam separata diceretur homo, quod falsum omnino: ergo.

Argumenta in praeteritis, quae praedicto citato loco a nobis solvuntur, leviata; primum sit ab auctoritate Philosophi dicentis formam esse totam essentiam compositi, quia appellat eam quidditatem; ergo. Secundo, alioquin composita substantiae, quae in materia distant, sola forma est de essentia compositi substantialis: antecedens probatur, quia corruptis speciebus Eucharistiae solent generari vermes, sed in vermibus non adest materia, quae ibi non adest: ergo tota vermium essentia erit sola forma; minor probatur, quod

Sthomam asserentem, formas ignis in sola quantitate recipi, si species sacrales comburantur: quod ibi non adsertum: attamen sola ratio tamen compositam ignis, et ibi ita: forma sola forma est de essentia compositi.

Respondetur item solum denotare, quod illa verba, quod caro fit cinis, et eam partem positiuo ei vero, quam compositum distinguitur in species absolutis. Confirmatio nulla est: nam vermes, qui generantur corruptis speciebus sacratis, et ibi forma ignis; quis produceret, illis combustis, non sine materia; nam Deus in eo instanti miraculose reproduceret antiquam materiam destructam, aut aliam de novo crearet, in qua forma vermium, et forma ignis reciperentur: unde non acquiescimus doctrinae Sthomae, quae nec in Eucharistia est quantitas; vel etiam si foret ibi quantitas, nequit in meliori sententia forma substantialis in quantitate accidentali recipi.

Secundum est, in die extremo dicitur resurgent idem numero homines, et cum eadem materia, quam habuerunt, quando mortalem vitam degebant, iuxta illud Iob, et in carne mea videbo Deum salvatorem meum; ergo resurgent cum eadem materia; sola forma est de essentia hominis. Minor probatur, quia fortassis eadem materia erit communis tunc duobus hominibus, si nimirum cadaver hominis in piscibus deponeretur, et alter homo ex illis piscibus comedat, et in propriam substantiam convertat: 2°. quia non possunt resurgere cum tota materia, quam successive in vita habuerunt, alioquin resurgerent homines gigantei: ergo.

Respondetur, homines resurrecturos esse eosdem numero physice, et numero moraliter, et quidem si quotidie dierum spatium, media nutritione amittit homo plures partes materiae, et alias acquirit, et tamen durat idem homo numero physice, quid mirum, quod resurgat idem physice in novissimo die, in homine ut tenetur Iob. Ad tamen probationem et 2am respondetur, Deum sua providentia ita gubernaturum esse, ut unusquisque resurgat cum maxima parte eius materiae, quam in vita habuit, non cum tota, quam successive habuit

Si autem roges, quae pars materiae futura sit illa; an ea, quam adquisivit quando natus est homo; an illa, quae illi erat tempore mortis? dicam, nullo fundo certo id constare propter: ast aliqua coniectura ductus, dicam materiae partem esse illam, quam tempore mortis habebat homo; nam in morte opus totius vitae perfecit, ideoque actus resurgit, ut illi aeternum praemium condonetur.

Hic tractari solet, an formae, et quales educantur de potentia materiae, et quid sit ea eductio? id tamen aptius, et opportunius sub libri secundi tractatu de causalitate materiali subiecti in formam indagabimus, ne eadem bis repetere cogamur, cum brevitati consulimus.

Disputatio 2a

quotenae formae sint in singulis corporibus de facto existentibus?

caput 1um

Varie varii opinati sunt.

Quorundam Philosophorum error fuit, unicam esse rerum omnium formam, qua tota haec universitas in ratione unius corporis constituebatur in diversas partes distributi. et ex his ipsis non pauci docuere, universum hoc esse vastissimum animal diversis muneribus vitae fungens: nec audienda est Manichaeorum [illegible] vesania asserentium, in quolibet homine esse duas animas rationales alteram a Deo, alteram a daemone creatas, a quibus bonae et malae actiones procedunt. quam impugnat acerrime Augustinus et Sinodus 4 Concilio Toletano generalis canone 12 damnat tamquam contra propria fidei, quos errores divina fide illustrati merito ridemus.

Suppono 1o, ut praesens quaestio decidatur, non procedere difficultatem de possibili; sed de facto, quomodo res nunc se habent; nam esse solitatem

148.

de potentia absoluta Dei. De sequenti dicemus, posse illi duas formas ultimo complentes in eadem materia residere. Non disputamus de facto de formis ultimo complentibus materiam; certum enim est, naturaliter non posse concurrere duas formas, quarum quaelibet compleat adaequate materiam, nam tamen ex defectu capacitatis materiae, vel oppositione transmutationis, vel decreto exhibente Dei impediente, ne simul in eadem materia duae formae adaequate introducantur, et serventur; solum inquirimus, utrum in compositis naturalibus sint plures formae, quarum collectio compleat materiam, et subordinatae sint ad complendam ultimo, et adaequate materiam.

Et ratio dubitandi stat in eo quod videamus, dari in quolibet vivente diversas functiones corporum; et ex operationibus, functionibus que colligamus, dari in quolibet composito aliquod principium substantiale; et consequenter ubi datur diversitas operationum, dari diversas substantiales formas tanquam principia earum operationum. Quia idem corpus substantiale cum eisdem carnibus, ossibus, et nervis, quod fuerat in vivente, manet postea cadaver: ergo signum est, aliam esse formam substantialem corporis; et aliam formam, qua vivit et spirat.

Prima igitur opinio est Platonis, ut refert S. Thomas 1a parte quaestione 76 articulo 3, quem secuti sunt Jandunus, Philoponus, et Paulus Venetus apud Fonsecam 5 Metaphysicae capite 10, quaestione 17 citati, asserentes, in quolibet homine tres animas realiter distinctas reperiri, aliam scilicet formam rationalem in cerebro, aliam sensitivam in corde, et aliam vegetativam in hepate.

Consentanea est huic 2a sententia quam habemus apud [illegible] asserentis, dari totidem formas, quot gradus vitae in compositis viventibus, plantis videlicet quae gradu vegetativo solum gaudent, unicam formam dominantem, brutis tamen duas, quae sunt vegetativa, et sensitiva; et hominibus tres vegetativam, sensitivam, et rationalem

sed hq dag sentq o'vo falsq th, et ut Pr Suares citatus adstruit partem tutq in fide impugnant ls; q omnes illq operaones sors= hunt provenire ab unica entitate animq ralis in homine, in qua n distinguntur tres aiq, d unica indivisibilis realiter concurrit ad operationes vegetandi, sentiendi, et ratiosinandi; alio= quin anima rationalis, quq superveniret composito sensitivo iam constituto, n potest componere unum per se cum illo, d per accidens, nec homo esset unum realiter vivens; sed tria viventia adequate adequate adequatq adequate adequate adequate adequate adequa distra: mansus oio idem contingeret in equo constituto fr ac sensitiva, si adveniret denuo fr vegetabilis realiter distincta. Impug=

nantr 2o; nam tenentr asserere, qui predictas sententias tuentur, omnes illas tres fras unitas fuisse personalitati divinq, ut Christus Domi= nus vere, et integre dicatur assumpsisse naram humanam; d Pr Scotus in quarto singulari dicunt unam tm fuisse assumptam: q. Deinde vel aia vegetativa, et sensitiva in corpore Christi Domini remansit mansq runt, vel n, si pm erroneum e, q sic Christus n maneret mort= uus, ut pote haberet illas aias. si 2m; q illq aiq in Christo corruptq fue erunt, qd male audit in fide; nam quod Christus semel assumpsit, ut theo= logi cum prologuis, numquam dimisit, quantum vlt ad precipuas par= tes corporis, et aiq attinet. si dicas, illas aias n corruptas, d separatas miraculose ee: contra; namquis audivit in triduo mortis Christi tres aias ee separatas:

Sa secta docet, fras Elementorum, terrq, aquq, aeris, et ignis existere in quolibet composito nali mixto, sive viventi, si vere viventi, preter fras proprias talis compositi, quale e quolibet corpus sublunare: ita Avicenna, Averroes, Simara, inquit Galenus, et plures ex Medicis apud Ch. super Metaphs. tertio, nuro 41. d hec senta oio a Philosophis deseritur, quis n credet in

L.50 ∴ papiro, aut in ligno arido ex fraxigmis, et frasque cum adhuc
longus erat, quod calor intensus, et intensa frigiditas coniungerentur na=
turaliter in eodem subiecto.

Quarta sententia defendit, tot esse formas substantiales in com=
posito realiter distinctas, quot sunt praedicata metaphysica illius; unam, qua compo=
situm ens, alteram ratione substantiae, alteram ratione animalis, et aliam ratio=
ne rationalis. Hanc sententiam tenuere Aegidius Senensis, Henricus de Gandavo
apud Patrem Suarez ibidem, qui improbabilem illam iudicat, et patitur duas
manifestas instantias: prima, quod in qua cumque illarum formarum, quae in
sua entitate est indivisibilis, potest distingui etiam ratio substantiae, ratio entis,
et sic de aliis praedicatis superioribus, et generibus usque in infinitum; ergo praedic=
ta multitudo, et divisibilitas praedicatorum metaphysicorum nullo mo=
do arguunt multitudinem et divisibilitatem formarum realiter dis=
tinctarum; alioqui praedicata metaphysica compositi non solum ratione, sed realiter
distinguerentur.

Secunda instantia, etiam in quolibet composito possunt dari
plures animae realiter distinctae, quae etiam in anima habet plura praedicata metaphysica es=
sentialia, ut ens, substantia, incompletum, receptivum, etc. Sequitur ergo, quod ead=
em entitas realiter indivisibilis plures habere potest rationes formales secun=
dum dictas: ergo frustra, et sine necessitate multiplicandae forent formae rea=
les pro multiplicitate praedicatorum essentialium metaphysicorum.

Quinta
sententia, eaque plausibilior inter scotistas sectae, qui in 4 distinctione
11 quaestione 3 articulo 2 adstruit, formam aliam communem substantialem corporei=
tatis, quam aliqui iudicant, omnibus compositis corporeis viventibus
inesse; alii solis hominibus: asseritque prima illam disponi materiam ad unio=
nem cum forma vivente, eandemque in singulis viventibus perse=
verare post animam corruptam: sic omnes scotistae, et ex nostra soci=
etate Hieronymus Dandinus lib. 2 de anima textu 11 digressione
8 parte 2, ubi ex Aristotele apprime sententiam illustrat, Aegidius

dignis de sacramentis q.ne 7a articulo 9o dubio 7o et unus, vel alterex nostris Patribus, licet non audeant illas aperte defensare; tamen sentias ab inconcussis à meo Magistro didici, et avidus fuis mentis exhausi, quas validissimis propugnati, capite sequentia dicens.

Sexta senta com. inter theologos, et Phos Patres propugnat unicam fram substalem in omnibus spiritibus substalibus; cuius raones ad examen vestris sententiis recensere, et discutere libenit, licet spondeant, se hanc nram sentam manifestis argutiis fracturos et nostram nullius ponderis raone probatam expugnaturos; di iam ad palestram accingor.

Caput 9m

Aliqua scitu digna circa fras corporeitatis prælibamus.

Quanto sit probabilior senta adstruens fram corporeitatis in singulis viventibus materialibus, data probat Praelatus, sed dandi nos tamen pro ex potiore existeemodi fra adverti, inquis, fram corporeitatis in quocumque vivente adstruentis ... quem citat, et in progre... Doctor dicat, in solo hoe illam fram posuit, ... qui, ut inquit, reliqua viventia ut equus, Planta &c producunt ab unico agente, et p unicam mutationem; unde unica fra in illis reperitur; homo autem p duplicem mutationem substalis in illis reperitur, homo autem p duplicem mutationes à duobus agentibus creato, et increato; corpus enim à generante, alia vero à Creatore Deo producatur.

Sed 2a insistat Scotus et nos; nam illæ duæ actiones, vel mutationes ad duas fras inter se subordinantur, et constituunt unum p se. Ergo non repugnat dari

[12 in compositis substantialibus duplicem formam, quae vegetativas, vel sensitivas, et corporeitatis. Praeterea etiam in equo, Plantis et [illegible] dantur duae actiones essentialiter diversae; quarum una ordinatur ad corpus, alia ad animam; et actio ordinata ad corpus, est prior tempore, quam actio ordinata ad animam: ergo in equo, et Plantis debent concedi duae formae substantiales ordinatae ad constituendum unum compositum completum, et [illegible] [illegible].

Advertimus 2°, formam corporeitatis esse heterogeneam, id est constantem ex formis partialibus substantialibus diversae rationis inter se; quarum altera informat carnem, altera sanguinem, altera ossa, et altera nervos; omnesque istae formae partiales constituunt unam formam adaequatam corporis, quae constituit compositum sub ratione corporis, non tamen in ratione viventis; nam illa forma ex se non animat nec perficit functiones vitae, sed quod ad illas tantummodo disponit, caeterum magis conducit ad operationes vitae, nempe ad vivendum, videndum, audiendum, quam forma lapidis; sicut in sententia adversariorum dispositiones accidentales vitae, licet ex se non animent, conducunt tamen magis ad vitam, quam dispositiones lapidis.

Quod autem carni, ossibus, et talibus correspondeat sua partialis forma substantialis diversae rationis probatur; nam primum substantiale, et tale ~~[illegible]~~ accidentium in sententia Philosophorum, ut bene fatetur P. noster doctissimus Cardinalis de Lugo De [illegible] de sacrato Eucharistiae [illegible] non est aliud, quam id quod separat, restaurat, et producit in se talem determinatam collectionem accidentium; at in ossibus, et carne datur primum quod per se diversas sui partes separat, et restaurat, et producit in se diversas collectiones accidentium: ergo in carne et ossibus datur principium substantiale constans diversis partibus diversae rationis: minor probatur, nam quis sensibus nostris poterit denegare, in ossibus et carne esse diversam collectionem accidentium? ergo.

Idem

sicut dicendum esse de omnibus viventibus in quibus praedictas formas partiales distinctas rationes corporis, ut in arboribus, et plantis cernere licet, in quibus manifesta diversitas substantiae in radice, in stipite, in cortice, et foliis, quod etiam distat ex definitione animae viventis, anima vero est actus corporis physici organici, nam anima ex sua conditione, et natura suarum actionum, ad quas ordinatur, exigit illam varietatem substantiae organicas in partibus formae corporeitatis.

Advertimus 5°, easdem numero formas a nobis poni in embrione, in vivente, et in cadavere; ita quod licet tres formae in sententia adversariorum solum in ratione corporis nullo modo a nobis distinguantur, sicut verificatur dictum, et placitum Patrum, qui passim dicunt, idem corpus Christi Domini fuisse receptum in visceribus beatae virginis, idem cum idem in sepulchro, et in Eucharistia sacrato idem residere; et quamvis aliquot partes materiae illi fuerint adiectae naturali nutritione, aliquas tamen partem materiae illius corporis assumpti fuisse deperditam, et contra nullam partem formae corporeitatis amissam, censet, et probat Eruditissimus Ioannes de Roca parte 1. de praerogativis Deiparae in ...

Sed ne in vanum loqui videamur, in primis probo, formam substantialem Embrionis perseverare in vivente; quia si non perseveraret, accedente forma viventis, illa forma Embrionis expelleretur per easdem causas, a quibus introducta fuit in materiam, quod naturaliter repugnat: ergo forma Embrionis perseverat in vivente. probo antecedens, quia causa producens formam Embrionis est illa quae disponit materiam ad formam viventis; sed eadem causa expelleret formam Embrionis, introducendo formam viventis: ergo eadem causa produceret, et expelleret formam Embrionis.

Si autem dicas, naturam debere expellere formam embrionis,

[34in. q̃a nequeunt simul in ma̋ existere duę fr̃ę: 3ᵃ ẽ; nam ex nu-
llo capite repugnat, illas duas fr̃as simul existere subordinatas
inter se ad cõstituendum adęquatẽ cõpositum. Sed advertas, brevi, ad-
venientem fr̃a viventis, deperdi solam extrinsecam denotationem,
q̃m dicit embrio; denominatque post modum fr̃am corporeitatis.

Dico 3ᵒ,
eandem fr̃am, quę prius extrinsece denotabat embrionis, et postea
corporeitatis in vivente, in cadavere tamen, denominabat cadave-
ricam, q̃n in hõe mortuo alia fr̃a cadaveris introducatur dicta
ã fr̃a substãli corporeitatis, quę in vivente, et in embrione resi-
debat: et ratio ẽ, q̃a ex nulla pr̃ia potest inferri, diversam ẽẽ car-
nem corporis viventis, diversa ossa, et nervos a carnibus, ossibus,
et nervis corporis emortui, ut ex ipsorum sumũ experientia
patet: sic et concors ẽ, sñus PP. m. Lyceticę asserentium, idem cor-
pus Christi, q̃d iacuit in sepulchro, idem resurrexisse vivum,
nõ ĩ idem corpus s̃m solam externam figuram; sed s̃m fr̃am substã-
lem corporeitatis &.

Advertimus, hanc vocem vivens, triplici-
ter decipi posse: 1ᵒ pro vivente radicaliter, et quasi in actu 1ᵒ
ut homo, licet nullum actum eliciat, dicitur vivere, pro solam
unionem aĩę habentis existam in potẽa. 2ᵒ sumitur actualiter
pro habente nõ solam fr̃am vivendi, sed etiam pro habente actum
vitę. 3ᵒ potest sumi pro corpore substãli, et organico aĩato, ut sa
ab Aristotele definitur, et de facto datur; in hac 3ᵃ acceptione loqui-
mur; quare vivens ẽ concretum, q̃d nõ solam dicit corpus, nec aĩam
viventem; sed insuper dicit hãc aĩam, ita dispositam, et organicatam
fr̃a corporeitatis.

Unde nõ renuant concedere, hoĩem (sicut, et alia
viventia) ẽẽ plura composita, seu concreta partialia, quorum neutr-
um sit homo adęquatẽ; sed solum inadęquatẽ; cum manifestum sit,

fioem constitui ex corpore, et aīa; et raone corporis erit decretum
mortale partiale, et raone aiæ erit aliud similiter partiale, quæ
quidem subordinata inter se unum compositum adæquatum, et ulti=
mo completum constituunt.

Caput 3m

Philosophica argumenta pro fṁa corpo= reitatis depromit.

Duo ex præcipuis hostibus, qui acriter in fṁam corporeitatis in=
vehuntur, ut illam improbabilem reddant Doctores Thomistæ sese ibi
ba Pr. Ferre adstat, nec minimus noster Cardinalis de Lugo; relatus, quocum
speciatim nobis erit colluctatio: hanc nostram sententiam validissimo
raonis pondere, tum theologico, tum philosophico firmare possumus:
incipiamque a philosophicis raonibus.

Probatur 1o; in hoc quamplurima acc=
identia dantur, quæ nequeunt radicari neque mate, neque immediate in aīa;
di illa accidentia neque radicantur in mā; siquidem ex se illa accidentia
non petit: ergo in aliqua fṁa substantiali radicari debent. minor est certa;
probatur maior, quia gravitas corporis, durities ossis, et tenere itudo car=
nis ab aīa non procedunt: ergo a fṁa corporeitatis. Probatur 2o, corpus homi=
nis ab aīa... unum est corpus completum, et abilitum prius omnium operaonum
corporearum quas potest producere quæcumque entitas ex parte spiritus;
... non completur in raone corporis per aīam raonalem, quæ spiritualis, et
incorporea est, neque per alam... quæ ... completa est: ergo per aliam fṁam
substantialem completur.

3o viventia corporea constantur ex corpore, et aīa;
... nōe corporis non intelligitur sola mā, ergo intelligitur materia
informata per formam corpoream. probatur minor iuxta
communem sensum, usum loquendi, ipsius Ciceronis.

11 § 5º de tusculanis l. c. 5º et Philosophorum; quia viventia dicuntur constare corpore, et anima, ipositaque non viventia non dicuntur constare ex corpore, et forma; id solum ex materia, et forma: quia nomen corporis non intelligitur sola materia, sed etiam forma corporeitatis

4º ex una, et eadem collectione accidentium inferimus unam, et eandem formam substantialem; sed in embrione, corpore vivo, et cadavere datur eadem collectio accidentium: ergo et eadem forma substantialis corporeitatis, cui talia accidentia debeantur. maior patet, quia illud est principium, unde colligitur, dari formam substantialem: minor diligenti medicorum observatione, et Anathomicorum experientia est aperta; nam omnino eadem accidentia corporis viventis, et mortui: quis autem sensus falli potest, quando accidentia oris humani cernit, in cadavere post centum annos eadem esse, ac quae in vivente prius cesserunt, et accidentia cedri post mille annos perseverare incorrupta ergo.

5º Si materia organicata, sive disposita in formam capitis, cordis, cerebri, etc. non potest provenire a solis accidentibus: ergo materia ante adventum animae disponitur forma substantiali: antecedens probatur, nam cor differt a capite: ergo ea diversitas non provenit a solis accidentibus: ergo a forma corporeitatis substantiali.

Sexto: ossa, caro, et nervi animalis teste inferentur anima rationali, non minus differunt inter se, quam aurum, argentum, et ferrum; sed haec differunt specie substantialiter, id est quoad formas substantiales inter se: ergo etiam ossa, caro, et nervi habent suas formas saltem partiales substantiales, per quas differant specie inter se.

Septimo, quando occidit vivens, tunc nulla introducitur forma substantialis; sed tunc manet materia sine forma, quod providentia saltem Dei: ergo permanet forma, quae antea erat in materia. antecedens probatur, quia nulla est causa efficiens, quae producat tunc talem formam, per quam quandam homo fugiens trans-

sequitur fugio non habet virtutem producendi formam tactam stem[?] minime. Ergo.

Octavo: sequeretur quod quaelibet pars hominis esset homo, v.g. manus esset absolute homo, caput esset absolute homo; sed hoc non est dicendum, siquidem homo distinguitur distinctione includentis ab incluso a singulis partibus integralibus. Ergo debet admitti forma corporeitatis. Consequentia probatur, nam partes informent diversas partes hominis. Maior probatur, quia homo nihil aliud erit, quam materia et anima rationalis unita; in manu vero dantur materia, et anima rationalis unita; in capite, in cerebro similiter. Ergo manus erit absolute homo, et caput erit absolute homo.

Vltimo probatur, caro viva, et mortua univoce conveniunt in ratione carnis: ergo ab eadem forma denotatur caro, dum vivebat animal, ac denotatur, quando est mortuum; sed haec forma nequit esse forma viventis, quae corrumpitur mortuo animali. Ergo debet esse forma corporeitatis. Praeterea caro mortua est vera caro; nam propterea illarum in ieiuniorum, idest ab ecclesia prohibetur diebus quadragesimalibus, secus autem in qua unque die ieiunii ab ecclesia prohibita caro posset licite comedi; nam fideles non comederent potius carnem ovilam, bovilam, aut porcinam, quam comederent ferrum, lignum etc.; solum enim materiam formam ovis, bovis, et possiderent, quae non est minus materia istorum viventium, quam materia ferri, ligni etc.

Rursus, quis non dicet, carnem non dicere aliud, quam animam et accidentia quae ridiculum sit habendum homo carnes comedens, nihil eorum edat praeter materiam formam, et accidentia et dum comedit panem in senta adversorum aliquid substantiale comedat. Ergo sicut in pane non solum dantur materia, et accidentia, sed etiam forma substantialis; ita similiter in carnibus eadem substantialis forma debet adstrui.

Hinc scies 1°

 ut iustas adversarius dilluas, et praedicta pro nostra senta quasi philosophica confirmentur, et altas radices emittant. licet si verum sit, quod aïa brutalis in se formaliter non sit capax vegetandi, virtualiter tamen, et eminenter possit producere vegetaonem, mediis accibus, adhuc m.a. tan cum illis ē in completa in raone corporis, et capax ulterius compleri per aliud corpus: ergo ut in raone corporis compleatur, debet habere aliam fram corpoream, non obstante aïa jam recepta; nam si ex aliquo capite impedire rer illius forma, esset eductio maxe, quia haec m.a. eret completa; ergo si mediis accibus in raone corporis in completa ē, completur utique per fram corporeitatis.

Scies 2o; fram corporeitatis eē radicem omnium accium, quae reperiuntur in cadavere; unde licet deficiant calor, et color lividus, adhuc persistit fra illa cum reliquis accibus, quae illi debentur; calor enim, et color lividus illi non debentur, nam per accidens est ad fram carnis vegetatis, quae reperitur in vivente, quod habeat illum calorem, aut colorem, vel non habeat; sive sint dispositio ad aïam, sive sint passio proveniens ab aïa.

Scies 3o; illa accia, quae sunt in cadavere, non fuisse relicta a fra praecedenti viventi; nam propria sunt illius fre corporeitatis, quae ē in cadavere, et nequeunt corrumpi nisi fra corrumpatur; licet verum sit, quod per aliquod tempus duret in cadavere calor, et color, ut pote accidentia frae viventis; sicut in cinere accia ignis, ut calor, et siccitas aliquantulum perseverant.

caput 4

theologicis funtis fulcitur nostra senta

Primum fundamentum nostrae opinionis theologicum sit; corpus in raone talis dicit aliqd entitatem praeter materiam formam; sed hoc negavit eē aïa rationalis, neque aliud aliqd praeter fram corporeitatis: ergo corpus dicit

essaliter per dictam formam: probatur maior, quia in sacra Eucharistia ex vi verborum Consecrationis, sub accidentibus panis ponitur corpus substantiale humanum Christi Domini; quod ponitur anima rationalis ex vi verborum, ut est fide constat ex Tridentino Concilio sessione 13 capite 4, et canone 2. neque ponitur sola materia cum accidentibus, quia materia non est corpus substantiale humanum potius, quam belluinum, aut lapideum: ergo ponitur ex vi verborum forma corporeitatis.

Dices, poni ex vi verborum materiam organizatam cum accidentibus. Contra est, quia non daretur conversio substantialis, sed accidentalis in Eucharistia, quia non transiret substantia panis in substantiam corporis Christi, sed substantia panis transiret in accidentia corporis Christi, et consequenter non transubstantiatio, sed transaccidentatio diceretur: ergo non ponitur materia cum solis accidentibus: patet antecedens, quia actio illa transsubstantiativa nequit terminari ad accidentia; sed necessario terminari debet ad aliquod substantiale; ideoque conversio eucharistica transsubstantiatio dicitur, quia destruitur substantia panis, et ponitur substantia corporis Christi; sed materia cum solis accidentibus non est substantia corporis Christi: ergo ex vi verborum non ponitur sola materia cum accidentibus; siquidem non potius erit materia Christi, quam materia lapidis: materia non distinguuntur specie substantialiter per accidentia; sed per aliquam formam substantialem: ergo si ponitur ex vi verborum substantia corporis Christi potius quam substantia lapidis, per formam corporeitatis debet a lapide discerni.

Primo Confirmatur; quia transsubstantiatio petit de ratione tamquam terminum a quo substantiam unius compositi, quae ita proprie sit substantia panis, ut dicat formam substantialem per quam non potest esse, neque cum veritate dici substantia alterius compositi, ut concedunt ipsi adversarii: ergo terminus ad quem petit ita proprie esse substantia corporis Christi, ut dicat formam substantialem, quae ita proprietalis sit, ut nequeat dici substantia alterius compositi belluini, aut lapidei

2º Confirmatur; corpus, ut corpus est, pertinet ad essam hominis; sed accidentia m. quae non pertinent ad essam hominis: ergo corpus ut corpus est non dicit in suo conceptu essaliter accidentia, sed formam substantialem: ergo ex vi verborum in Eucharistia ponitur forma substantialis, non tamen accidentia.

3º Confirmatur; si Ostia consecrata a Christo in Cena permansisset per triduum suae mortis in pixide, utique permansisset eadem numero substantia ibi producta, et contenta sub speciebus panis; sed non permansisset corpus vivum, quia Christus erat mortuus tunc: ergo corpus mortuum permansisset: modo sic, quae accidentia non ponuntur in Eucharistia ex vi verborum; probo consequentiam; quia ex vi verborum non ponuntur accidentia formae cadaveris; insuper accidentia formae viventis non manerent in illo cadavere: ergo illud corpus cadaverium Christi Domini, quod permansisset, non diceret materiam cum accidentibus, sed formam substantialem, quam antea habebat, dum ibi productus fuit sub speciebus panis. Praeterea si Sacerdos, vel dicunt Apostoli, intra dies mortis Ostiam consecraret, ex vi verborum non poneretur forma cadaveris in sententia adversariorum, sed non ponuntur accidentia m. ut probatum est; ergo sola materia poneretur, sed hoc non est dicendum: ergo poneretur sub forma corporeitatis.

Quarto confirmatur; ex vi verborum debet poni corpus Christi substantiale; sed materia organicata cum accidentibus non est corpus Christi substantiale: ergo. probo minorem; materia organicata substantialiter concretum substantiale, quod essaliter, vel in recto, vel in obliquo dicit formam substantialem tanquam sui partem essalem; sed materia organicata cum accidentibus ut potest concretum accidentale, non dicit essaliter neque in recto neque in obliquo tanquam sui partem essalem, formam substantialem, sed accidentales: ergo illa materia non est corpus Christi substantiale. Et ut vim rationis capias, reddatur nunc omnis organitatis accidentalis imperfecti, quod ergo tunc poneretur in Eucharistia ex vi verborum, sola materia? minime; quia sola materia non est corpus substantiale proprium Christi; licet materia in se nam materia sola quod ipsa sit in se aliquid substantiale, et sit corpus, non est potius corpus Christi, quam corpus hominis, vel equi.

sit qd substale, et sit corpus: ergo poneretr Christi corpus, qd e. decre-
tum substale afferens in aa organicatam substalitr, et decretum
substale essalitr dicit fram substales: ergo.

Sed confirmatum e. Pislonine
citati, si ma accepisset nobam fram in morte Christi Domini,
sequeretr, qd vere, et realitr corpus, et caro Christi fuisset corrupta
in sepulcho; at hoc n. e. dicendum, hoc atestante divo Petro
Actorum c. 2o nuro 27, neque caro eius vidit corruptionem: ergo
inducta fuit de nobo in ma Christi fra cadaveris, quae corr-
umpenda esset ois presurrectionem Christi Domini: ergo mansit
in morte Christus cum eadem fra substali corporeitatis, quam an-
tea habebat: probatr sequela; quia illud vere, et proprie in rigore
phico corrumpitr, quando ma spoliata aliqua fra transit ad aliam
fram habendam; si ma Christi spoliata fra cadaverica, quam haberet
in sepulcho, transiret ad habendam aiam ralem Christi: ergo vere corr-
umperetr corpus, qd iacuit in sepulcho.

Respondet Arluzo citatus,
ideo dici corpus Christi Domini incorruptum, sicut et alia corpo-
ra sanctorum; quia n. abiit in cineres, et vermes. Sed 2o a, quia si denuo in-
troduceretr fra cadaverica, vere, et proprie cadaver Christi fuisset
corruptum; nam ideo reliqua corpora dicuntr corrumpi, quia destruit-
itr illorum fra cadaverica, et ma transit ad fram cineris, et
vermium habendam: ergo si transiret ma Christi emortua ad haben-
dam fram aliam viventis, vere, et proprie eius corpus corrumperetr;
et conentr amisisset verbum divinum qd semel assumpsit.

Confirmatum
sit de propositum ex coi consensu PP. Ecclesiae attestantium, ut
de 2o breviter adnotavi, corpus Christi Domini, qd mansit in se-
pulchro, in caelos ascendisse: item qd in pabulum se in Cena
Apostolis dedit, qd perpessum fuit verbera, qd patrabit miracula

1.62 quod susceptum fuit ex Virgine, et pependit in ligno, idem ipsum in sepulchro iacuisse? Videatur obsecro subtilis Scotus, qui eruditissime in 4 distinctione 11 articulo 2o quaestione 3a allegat pro sua, et nostra sententia S. Ambrosium, S. Leonem, S. Augustinum, S. Fulgentium, qui omnes expressis verbis ad nostram mentem loquuntur: videatur etiam Pater Egidius Lonine, et Pater Joannes Baptista supra iam relatus, in quo innumera testimonia sanctorum Patrum invenies.

Ast Pater Arriaga inquit, plurimae partes corporis Christi amissae fuerunt per nutritionem: ergo sancti Patres solum loquuntur moraliter non phisice. Sed contra est, quia phisico rigore accipi possunt testimonia sanctorum Patrum; nam Pater Suares tomo 2o in 3am partem De 1a sessione 2a sic ait, potest facile credi, illam substantiam carnis, quam Christus assumpsit ex Virgine, nunquam fuisse omnino dimissam, et multis Medicorum argumentis comprobatur, aliquas partes illius materiae primitivae toto vitae tempore permanere incorruptas; quia anno quadragesimo, et quinquagesimo vitae solent erumpere morbi hereditarii Parentum: ergo non solum moraliter, sed phisice idem corpus Christi, quod pependit in ligno etiam in sepulchro iacuit.

Caput sextum

Nostra sententia a calumniis vindicatur.

Opponunt primo; si daretur in homine alteratio forma corporea praeter animam rationalem, homo esset ens per accidens; sed hoc est falsum: ergo. maior probatur, ens per accidens resultat ex ente completo, et alio ente superaddito; atqui materia cum forma corporeitatis esset ens completum, et superadderetur anima rationalis: ergo resultaret ex illis ens per accidens. Confirmatur 1o; materia sola compleretur per formam corporeitatis; sed ens completum non potest ulterius componere, et efficere unum per se: ergo.

Confirmatur 2o; quia si materia non compleretur ultimo per formam corporeitatis, non posset persistere, absente anima rationali; neque aliquo modo habe

sum poterit perxistere absque aia vegetativa; cum eque ultimo completum sit, ac ferrum: ergo. probatur sequela; quia sicut materia non potest exsistere absque omni forma, quae est incompleta, sic etiam non poterit existere cum forma corporeitatis, quae etiam incompleta est. Confirmatur 2o; eo ipso, quod materia posset recipere simul illas duas formas, non posset naturaliter existere absque utraque; hoc non est dicendum: ergo. probatur maior; si simul posset recipere illas duas formas, neutra sola satiaret appetitum eius, neque compleret illius incompletionem; at per quamlibet satiatur eius appetitus, et satis completur: ergo.

Satisfit argumento negando maiorem; ad probationem omissa maiori negando minorem; materia cum forma corporeitatis non esset ens completum, sed incompletum absolute; licet per quod diceretur completum; quia adhuc materia illa ordinaretur ad accipiendum ulterius complementum substantiale in ratione viventis; neque hinc sequitur resultare duo composita adaequata; sed duo tantum partialia, substantialia subordinata ad constituendum compositum praedicamentale adaequatum.

Ad 1am confirmationem distinguitur maior; compleretur per formam corporeitatis ultimo, nego maiorem: non ultimo, concedo maiorem: et similiter distinguitur minor: itaque datur in materia ultimum complementum, et non ultimum, seu perfectibile, quod appellamus formam corporeitatis, et haec destructa permanet illa: unde non repugnat, materiam sub forma imperfecta, et ex se ulterius perfectibili admittere maiorem completionem, et effici cum forma partiali vitae. ad quam ex natura sua ordinatur.

Ad 2am confirmationem negatur antecedens; et falsum est, quod lignum abscissum sit completum omni perfectione, quam habebat, dum erat sub forma vitae; lignum non potest perfici ulterius; ferrum autem in suo esse ulterius non perficitur per aliam formam substantialem: ad sequelam

164 Omitto qd mā ñ posset existere connatiter absque omni fmā; bene tamen potest existere sine omni perfectione, quam habere potest per aliam fmām ad quam ultimo ordinatur. Ad 2um nego minorem: ad probationem, concedo, qd una sola fmā ñ satiaret appetitum illius mē, neque repleret illam; adhuc tamen sine alia fmā posset existere naliter contra nostra principia; sic aqua habet appetitum ad frigiditatem, et tamen potest naliter existere quando ē calida, quin habeat frigiditatem.

Opponunt 3o fere innumeri authores; fmā corporeitatis superfluit, quia absque fundto, et rone ōnē adstruenda; cum ñ sint multiplicandæ fmæ in compositis naturalibus absque necessitate: probant ants, quia si aliqua rō urgeret, maxe varietas dispositionum, et organizationum; sed ista varietas potest sufficienter origi ab aīa, ut evidens ē; nam aīa petit ipsam varietatem dispositionum saltem mātē: quæ ab ipsa aīā proveniunt, quin intercedat alia fmā corporeitatis: quæ hæc superfluit.

Sit satis, respondendo, ñ multiplicari a nobis fmās absque necessitate; nam experientia, et rones capitibus præcedentibus allatæ nos cogunt ad illam asserendam. Præterea fmā cadaveris ab adversariis asserta superflua ōīo ē, et absque necessitate multiplicata; nam contra apertam suam experientiam probatur idem corpus, qd fuerat in vivente, manere in vita functo, in alia fmā de novo introducatur; quo in sentª adversariorum aliqua fmā multiplicatur absque necessitate.

Si dicant, illam fmām cadaveris necessariam ēē, ne mā maneat naliter sine omni fmā: contra ē; quia si mā fuisset cum fmā corporeitatis, ñ erat opus introducere denuo illam fmām cadaveris. Unde potiori iure admittenda ē nostra sentª, quam adversariorum; nam nostra pauciores fmās substales admittit in

generaone omnium viventium; admittit n. duplices frãs
subtales, nempe frãs corporatis, et aĩãs, ex qq. resultat unica
frã adequata: senta autem opposita tres frãs adequatas admi=
nimus debet admittere, nempe frãs Embrionis subtãles, quę
prcesserit in m'a, deinde frãm viventis, et demum frãm cada=
veris: gº raone multiplicitatis frarũm verior nostra sentaẽ.
Si dicant,
se illas tres frãs successive tantum adstruere, n. vº simul; q.
unam tantum admittunt existentem adequatam ẽt in m'a:
veo Zo, etiam nos admittimus unam tantam frãm adequatam
ex duplici partiali cflatam: gº n. multiplicamus frãs: cur=
sus perfectius erit cpositum, qd mutationibus pautiori=
bus ex ponatr; d in nostra senta cpositum cs humanum
pautiores, imo nullam mutationem plicam frarũm nec=
e dentium admittit. gº perfectius a nobis cpositum astruitr.
Oppon=
unt; generatio unius frę ẽ corruptio alterius frę, et eã:
gº quando generatr aĩa vivens, debet corrumpi frã Embrio=
nis: gº etsi sitr destructa aĩa viventi, debet generari
de novo alia frã subtalis, vlt frã cadaveris: alioquí
corruptio unius n. esset generatio alterius, et eã. gº frã cor=
poratis n. remanet simul cum frã vivente; nec destruc=
ta hac, potest illa perseverare.
Retr distinguendo ans;
generatio unius frę ultimo cplentis se sola ẽ corruptio al=
terius; cedo ans: ultimo cplentis simul cum alia frã ẽ
corruptio illius cum qua cplet, nego ans: sc. litr corruptio
unius frę ultimo cplentis se sola ẽ generatio alterius,
n. vº corruptio unius frę, quę cplet in csortio alterius, ẽ gen=
eratio illius: itaque adveniente frã vitę n. destruitr

 fra Embrionis, id est fra corporeitatis; et anima simul cum illa ultimo complet compositum adequatum: nec destructa fra viventi, introducitur alia de novo fra cadaveris; quia fra vivens non est per se sola ultimo complens adequatum compositum: unde ad absentiam animae, remanet fra corporeitatis, cum qua componebat ultimo unum compositum prius.

Opponunt 4; eo ipso quod in eodem composito dentur duae aliquae formae, si una est substantialis, altera necessario est accidentalis: ergo duae formae substantiales nequeunt in eodem composito reperiri: antecedens probatur; quia fra substantialis ex conceptu substantiae habet esse primam radicem, non effectivam, sed finalem eorum omnium, quae in composito existunt; itaut omnia propter talem formam substantialem a natura intendantur; sed fra vivens, ut substantialis est prima radix finalis: ergo fra corporeitatis erit accidentalis, siquidem propter formam viventem a natura intenditur: ergo fra corporeitatis non erit substantialis; sed accidens; alioqui darentur duae primae radices.

Rnetur illas duas formas esse duas primas radices partiales, et substantiales, mutuoque incompletas, quae constituunt unam primam radicem adequatam; non quod altera sit alterius prima radix, quod necessarium erat, ut fra una esset substantia, et altera accidens: itaque utraque simul est primaria, et radix reliquorum, quae in composito stant, et eo ipso utraque simul substantialis esse debet. Haec est pro opposita sententia tela, quae in formas corporeitatis venenata ingrediunt; sed adhuc contra praedicta non occumbit, nec oppositae sententiae herbam porrigit nostra sententia

Disputatio 3a

an plures formae inter se non subordinatae possint supernaturaliter introduci simul in eandem materiam?

caput 1m

qua raone n̄ possint naliter simul recidere in m̄a existenti de facto duæ f̄ræ n̄ subordinatæ p̄ræmittitr.

De duplici f̄rā ultimo c̄plente m̄ āon, p̄ȝ de f̄rā equi, et f̄rā leonis quæstio præsens versatr, utrum p̄t duæ f̄ræ ultimo c̄plentes, n̄ subordinatæ inter se substāles absolute adequatæ possint in eadem m̄a de p̄otiā Dei absoluta simul introduci: ad cuius ex... p̄editionem noto 1º, dupliciter posse iudicium ferri de præsenti quæstione; 1m ē, an eadem m̄a possit de p̄otiā Dei absoluta; seu supernalitr recipere media unione, duplicem f̄rām substāalem simul, v.g. duas aiās rationales? 2m ē, an supernalitr possit m̄a duas f̄rās simul substentare, et causare nalitr, v.g. f̄rā equi, et leonis; huic duplici difficultati satis ā nobis fiet: ubi advertendum ē, posse procedere hanc duplicem difficultatem, tam de m̄a, et f̄ris p̄o̊ibus, q̄ de m̄a, et f̄ris de facto existentibus.

Noto 2º; ex variis capitibus potest provenire, qd duæ f̄ræ substāles adequatæ in eadem m̄a repugnent simul. primo provenire potest ex eo, qd f̄ræ incompatibiles sint inter se raone suarum entatum, ita ut licet subiectum sit ex se capax illas simul recipiendi, et dareter virtus in agente nālē ad illas simul introducendas quantum ē ex parte sua; adhuc tamen inter se pugnent ex nāra sua, et in eodem subiecto nequeant simul c̄pati.

2º. provenire potest duarum f̄rarum repugna in ordine ad idem subiectum raone dispōtionum contrariarum, et inter se pugnantium, quas illæ f̄ræ exigant. unde licet raone suarum entatum n̄ se mutuo perimant duæ f̄ræ; attamen, si quælibet petat dispōtiones oppositas dispo=

168. nibus alterius, ratione dispositionum illæ formæ incompatibiles redduntur simul existere in eodem subiecto.

3o; provenire potest incompatibilitas formarum in eodem subiecto ratione incapacitatis ipsius subiecti, quia adeo exiguæ, et limitatæ virtutis, et potentiæ sit, ut simul nequeat duas formas recipere, aut sustentare; unde etiam ex hoc capite oritur repugnantia formarum, licet nullam aliam incompatibilitatem inter se habeant. 4o: incompatibilitas duarum formarum provenit in eodem subiecto defectu virtutis agentium naturalium, quorum nullum possit duas formas simul in eandem materiam introducere; licet ex aliis capitibus repugnantia non detur.

His praedictis, asserendum est, in materia de facto existenti cur non reperiuntur duæ formæ simul ultimo praesentes, naturaliter loquendo, esse decretum Dei nolentis concurrere in hoc rerum ordine cum agentibus naturalibus, ut simul duas formas in eandem materiam introducant. Probatur conclusio, supposita prius effectuum experientia, qua videbimus agentia naturalia numquam duas formas simul in eandem materiam introducere; sed semper ad introductionem unius formæ praecedentem corrumpi, aut expelli; unde colligimus a posteriori, numquam naturaliter duas formas simul concurrere in eadem materia.

Probatur igitur, solum decretum Dei esse impedimentum extrinsecum, ne simul naturaliter introducantur; 1o, quia ex divina dispositione provenit hoc ita contingere; siquidem itares disponere voluit, ut facilius, et expeditius quodvis compositum suas functiones, et operationes exerceret, atque omne otiosum, et superfluum a rerum natura tolleretur.

2o; probatur, facta inductione per varia praerelata capita, ex quo potest oriri repugnantia, ut naturaliter non reperiantur in materia simul duæ formæ subs=

tales; im primis non provenit repugnantia ex defectu virtutis in agentibus naturalibus; quia agens naturale v.g. ignis, qui produxit unam formam ignis in materia, habet quantum est ex se naturalem virtutem ad producendam aliam formam ignis in eadem materia: ergo defectu virtutis in agentibus naturalibus nequit accidere, quod materia non habeat de facto plures formas simul.

Probatur antecedens; quia ille idem ignis habet virtutem naturalem producendi aliam formam ignis in alia materia distanti: ergo etiam in illa, in qua priorem formam produxit: patet consequentia; quia non est cur huius materiae non habet ignis producens maiorem virtutem, quam cum alterius distantis materiae; nec non quando producit in alia distanti materia, illi accrescit maior virtus activa: ergo quantum est ex se habet virtutem producendi simul plures formas in eadem materia; licet non absolute possit illas producere simul propter voluntatem Dei id impedientis.

2o non provenit repugnantia ex incapacitate materiae; nam materia capax est ex natura sua recipiendi simul duas formas de facto, ut recte probat Pr. Suarez De 15 Metaphisicae sessione 10, et Pr. Oviedo 3a 9 puncto 2o 3a etiam Vasquez plures; et therese 10, et ratio est quia omnis materia de facto existens potest ex natura sua recipere plures formas successive: ergo et simul; probatur consequentia, quia non requiritur ex parte materiae maior virtus ad recipiendum simul plures formas, quam ad illas successive recipiendas, cum materia non recipiat, exhibendo aliquam virtutem, aut influxum activum; sed praecise exhibendo suam entitatem ad uniendum sibi formas, quae ab agentibus producuntur: ergo entitas materiae aeque parata est ad omnes simul, si illas successive potest recipere.

Unde inferes, materiam, quae de facto datur, ex natura sua capacem esse subsistentandi, et causandi

l. 10 naliter plures fr̃as corporeas simul: huic illationi contrarius est Pr. Ovi. ꝗ citatus, et ibi nobiscum sentiens; sed inconsequenti ratione procedit, ut inferius videbimus: probatur hęc nostra illatio eadem ratione præcedenti; nam m̃a de facto existens potest ex natura sua substentare, et causare naliter plures fr̃as corporeas successivè; ergo et simul; proba conseq.; n̄ requiritur maior virtus ad causandum simul, quam successive plures fr̃as: ꝗ utrumque poterit.

Probo ant̃s; ꝗ m̃ am substentare, et causare naliter fr̃as nihil aliud est, quam ꝗ m̃a exhibeat suam entatem, ut cum ea uniatur actio productiva fr̄ę, et inhęreat m̃ę tanquam subiecto; sed eodem modo præbet m̃a suam entatem, ut uniatur cum unica actione generativa fr̄ę, ac cum duplici generativa duarum fr̃arum: ergo nulla maior virtus est m̃a requiritur, causando naliter plures fr̃as simul, quam successive.

Tertio n̄ provenit repugna ex contrarietate fr̃arum inter se, aut ex repugna dispotionum inter se utriusque formę; ꝗ licet verum sit, quod contrarietas fr̃arum, aut dispotiones oppositę illarum inter se sint sufficiens ratio repugnę, ut simul in eadem m̃a de facto existenti n̄ reperiantur duę fr̄ę subtales: nihilominus tamen ex capite oppotionis fr̃arum, aut dispotionum n̄ provenit præcise, quod m̃a naliter duas fr̃as simul n̄ habeat, nam si duę fr̄ę oppositę n̄ opponerentur, adhuc n̄ possent naliter persistere simul in m̃a: ergo ex oppotione, quam habent duę fr̄ę inter se, n̄ provenit præcise repugna prædicta.

Videmus n̄ duas fr̃as rationales omnino ęquales, vel duas fr̃as ignis inter se similes, quę nullam contrarietatem vel ratione suarum entatum, vel ratione dispotionum inter se habent; et tamen n̄ reperiri de facto in eadem m̃a: ergo signum est, caput repugnę n̄ esse

sistere praecise in oppositione formarum, aut contrarietate dis-
positionum: ergo debemus recurrere ad solum extrinsecum decret-
um Dei impedientis, ne simul in materia existentes de facto
duae formae introducantur, et in rerum natura aliquid superfluum per-
sistat.

Caput 2m.

Doctrina proxime statuta ab obiectionibus expeditur.

Prima obiectio sit ab experientia, quae suadet, in materia naturaliter in-
formari duplici forma substantiali: quando ferrum accenditur, et totum
ignitum apparet, ibi in illa materia duae formae substantiales simul;
namque ibi est forma ferri, ut evidens est, siquidem cessante calore, ea-
dem forma ferri apparet, quae erat ignita: item ibi simul est forma
ignis, quia illud ferrum eandem vere urit, et lucem emittit,
qui effectus non provenirent ab alio principio, quam a substantia ignis:
ergo vere ibi reperitur substantialis forma ignis: ergo naturaliter duae formae si-
mul reperiuntur in materia, nisi aliquod decretum Dei id impediat.

Fateor
equidem me toto mentis pondere in veritatem huius obiec-
tionis propendere; si mihi fas esset, duas formas substantiales
libenter adstruerem, et concurrere
naturaliter in materia pare reperiri, nullum decretum Dei esse, quod impediret duarum formarum simul
receptionem in materia: sed ne a principiis communis sententiae, et apud
omnes statutae exorbitem, respondeo ad argumentum negando duas;
nam in ferro in censo non est vere forma ignis; quod probatur ex eo,
quod si illud cineribus tegatur, non conservatur, aut durat, sed statim
colorem, et calorem amittit: praeterea si in ferro candenti esset
forma ignis, illud aliud ferrum sibi applicatum accenderet, sed
non accendit, immo ad suum naturalem statum citissime vergit; ergo:

172 unde licet lucem emittat ferrum; et vere comburat, hoc provenit a quibusdam veriis exhalationibus in poris ferri, quae (…) vere sunt, et cum nimio calore afficiuntur propter densitatem m(…), comburunt, et splendent: a qualis (…) videat huius solutionis inanem larvam.

Secunda obiectio sit Pis Oviedo; talis natura materia de facto existens ut possit uniri non tam pluribus formis simul, non tamen capax est, ut ab illa plures formae simul materialiter causentur; siquidem non potest uniri cum pluribus actionibus earum: quae materia, quae de facto datur ex natura sua incapax est causandi materialiter duas formas simul.

Confirmatur 1o; ex eo, quod materia possit materialiter causare plures formas successive, non infertur posse illas simul causare: ergo male arguitur, capacitatem naturalem reperiri in materia ad sustentandum duas formas simul, ex eo, quod capax sit plures divise causare: probatur ans; quia non ex eo quod causa efficiens causare possit plures effectus successive, infertur, illos omnes simul posse causare; cum maior virtus requiratur in causa ad causandum simul plures effectus, quam ad eos omnes divise producendos: ergo similiter. Confirmatur 2o; potest Deus creare materiam aliquam, quae ex natura sua capax sit causandi materialiter plures formas successive, non tamen illas simul causandi: ergo maior virtus requiritur ex parte materiae ad causandum simul plures formas, quam ad eas divise causandas.

Respondeo gratis omne ans argumenti ab Oviedo adstrui; nego igitur primam partem antis; nam ipse Oviedo adstruit, materiam posse uniri cum pluribus formis simul; quia erga illas nihil aliud exercet, quam praebere suam entitatem; et ad sustentandum plures formas simul nihil aliud exercebit praeter exhibitionem suae entitatis; ergo sicut potest uniri cum pluribus formis simul, poterit etiam uniri cum pluribus actionibus simul: praeterea ipse censet,

implicare de potentia absoluta materiam, quae possit successive uni-
ri cum pluribus formis, et non cum illis simul: ergo debet concedere, im-
plicare materiam, quae possit successive causare, et non possit simul;
cum causatio materialis nihil aliud sit, quam uniri materiam cum actionibus
generativis formarum.

Ad secundam confirmationem nego antecedens; ad probationem concedo
antecedens, et nego consequentiam: ratio disparitatis est; nam diversimode causant
causa efficiens, et causa materialis: causa enim efficiens applicat
totam virtutem, et illam exhibet actionem, ut producatur
effectus a qua totus ille procedit; unde deficit illi virtus ad
plures effectus simul producendos: at causa materialis nullam
aliam virtutem praestat, neque aliter causat, quam exhibendo
suam entitatem, quae non minuitur ex eo, quod se exhibeat pluribus
simul formarum actionibus; ideo eadem omnino perseverat substen-
tando plures simul.

Ad tertiam nego antecedens; quia non est potentialis materia de po-
tentia absoluta, quae possit substentare plures actiones generati-
vas successive, et non omnes simul; nam pro hoc nulla maior
virtus in materia requiritur; sicut non implicat, quod Deus creet ali-
qualem albedinem, quae successive possit et se videri a Petro,
et a Ioanne; et ab illis simul et se videri non possit; siqui-
dem ex parte albedinis nulla maior virtus requiritur, quan-
do videtur ab illis simul, ac quando videtur successive;
aeque enim parata est albedo ad utrumlibet.

Tertia obiectio
sit; si materia de facto esset capax recipiendi duas formas simul,
sequeretur, quod possent simul existere in eadem materia forma vi-
vens, et forma cadaveris; id hoc implicat: ergo: probatur minor;
quia illud compositum simul esset vivum, et mortuum, atque adeo
vivum, et non vivum: ergo. Confirmatur 1o; si materia esset capax

17ª forma lapidis, et forma ignis in eadem materia recipi possent, et cer-
ter illud compositum esset simul leve, et grave ferretur que
deorsum sursum, et at ferri sursum, et deorsum simul, impossibile est. Confirmatur
2o; hinc est, quod materia posset recipere infinitas formas simul, si duas simul re-
cipere posset; unde esset infinite perfecta; nam recipere unam formam
est una determinata perfectio, et recipere duas, est perfectio duplo maior.
ergo recipere infinitas formas est infinita perfectio.

Respondeo, in nostra sententia
admittentes formam corporeitatis nullum inconveniens esse, quod in eadem
materia sint simul forma viventis, et forma cadaveris, licet non denominetur ca-
daveris; denominatio autem cadaveris dicit formaliter privationem
animae, quae privatio ibi non daretur, quia simul existeret anima; unde
illud compositum simul non esset vivum, et mortuum, vel vivum, et non
vivum.

Ad confirmationem respondeo distinguendo maiorem, illud com-
positum esset simul leve et grave, ferretur quoque sursum, et deorsum, si
gravitas, et levitas essent aequales; nego maiorem; si essent inaequa-
les, concedo maiorem; si aequales essent, versus nullam partem fer-
retur, si autem inaequales, ferretur versus eam partem, ad quam for-
tior qualitas ex illis duceret. Ad 2m admitto, posse materiam re-
cipere infinitas formas, ex quo nulla arguitur perfectio infinita
cum sit tantum mera potentia receptiva, quae multiplices imper-
fectiones involvit in defectu recipiendi: praeterea etiam
quod possit successive infinitas recipere, et hoc probare minime
intendunt adversarii: quia neque et illud probari potest.

Caput 3m;

Divinitus duae formae simul in eandem materiam intrudi possunt.

Pr Gabriel Vas= 3a parte De 20 nuro 22 alios antiquio=
res secutus existat etiam de potentia Dei ablata esset prorsus
impote, nam (sive potentia sive existentes de facto) re-
cipere duas formas simul substantiales, ultimo complentes, absolutas, tan-
potes, quam existentes; hanc sententiam tenet etiam Pr Vaz citatus
tus supra paragrafo 4, Conclusione 4; quorum fundamenta inferius de-
movimur. 2a nostra sententia tenet, nullam repugnantiam, aut impossibilitatem repperiri in simultanea duarum formarum recep-
tione; ita Pr Suares De 15 Metaphisicae sectione decima nuro 60
Pr Gut De 4 Phisicorum paragrapho 89, Arriaga De 5a Phisico-
rum nuro 206, et alii.

Sit nostra Conclusio; supernaturaliter possunt re-
cipi, imo, et causari materialiter duae formae simul ab eadem materia: pro-
batur ratione generali, qua utimur in hisce quaestionibus de
potentia, quia quod contradictionem non involvit, concedendum est Deo
posse; atqui recipere duas formas simul non involvit contradictionem; ergo;
maior est certa; minor suadetur 1o ex solutione argumentorum contradicendo, et tradita: 2o ex capacitate materiae, ut probatur
est: 3o quia Deus non haberet opus, supplere aliquem concursum naturae
indebitum, qui materiae adiuvaret ad recipiendum, vel ca-
usandum materialiter duas formas simul; et solum contrahere suo de-
creto generali extraordinarie operando, et hunc rerum
ordinem a se statutum interturbare, inferendo aliquem
rerum naturae.

Rursus probatur ex incompatibilitate
formarum non provenire repugnantiam; nam incompatibilitas dua-
rum formarum in ordine ad idem subiectum in eo consistit, quod una
petat ex natura sua, quod Deus alteram non conservet in eodem
subiecto, in quo ipsa est; at persistente hac exigentia naturali unius
formae, potest Deus minime ullo modo non necessitare, et conservare alteram

176 in eodem subto: quia duæ fræ incompatibiles, et contrariæ in re possunt divinitus conservari simul in eodem subto: sicut enim potest Deus absoluta sua potentia facere aliquid contra exigentiam, et propensionem nalem alicuius rei, v.g. solem esse sine luce; licet nalitr sol petat esse cum luce; et conservare accidens sine subto, licet accidens nalitr exigat subiecto inhærere; sic similitr poterit conservare unam fram substalem ad præsentiam alterius, licet una petat ex nara sua, quod altera non conservetur.

Ulterius non provenit ex contrarietate dispositionum; sicut enim Deus potest conservare unam fram substalem ad præsentiam alterius contra eius nalem exigentiam; sic dispositiones unius cum dispositionibus alterius sibi contrariis poterit conservare: sic etiam potest idem corpus divinitus recipere plures ubicationes nalitr incompatibiles, &c. Ultimo etiam ex defectu virtutis in agentibus nalibus non implicat; nam potest Deus supplere virtutem effectivam, quæ deficiat in agentibus nalibus, siquidem infinitæ virtutis est: quia ex hoc, imo ex nullo capite, repugnat conservatio duarum frarum in eadem. Materia

Notandum autem 1o quando duæ fræ contrariæ nalitr inter se contrariæ in eodem subto, una expellit aliam formaliter in actu 1o, non tamen in actu 2o; nam entitas unius fræ, ut unitæ subto, non est ratio fralis actualis, quare altera expellitur, sed ulterius requiritur, quod Deus cesset alteram conservare: unde si Deus non cessat actu conservare fram præhabitam in subto, licet altera denuo adveniens, quantumvis ex se expellat priorem, et petat, quod Deus cesset ab eius conservatione, non dabitr actualis expulsio.

Secundo notandum est, si Deus duas fras contrarias inter se simul coniungat, non mutabit earum

intrinsecas essentias; ac proinde semper intrinsece remanent opposita; quia una petit destructionem alterius: caeterum potest Deus de potentia absoluta facere contra earum formarum exigentiam, et inferre illis aliquam violentiam, non ponendo id, quod naturaliter et intrinsece exigunt; nam earum essentia non consistit in actuali expulsione alterutrius; sed in eo quod petant expelli.

Dices, quod quaelibet forma substantialis duplicem effectum primum, et secundum habeat; primus est, constituere compositum; secundus est expellere formam praehabitam in materia; sic forma est causa adaequata primi effectus primarii, non tamen est adaequata causa secundarii; nam actualis expulsio dicit praeter entitatem formae praesentis expellere aliam, quod Deus cesset a conservatione formae quae expellenda est: unde Deus non potest impedire effectum primum bene tamen secundum, non cessando a conservatione formae praeexistentis.

Sed argues; nequit divinitus unum compositum substantiale idari cum alio; et si duae formae substantiales, verbi gratia hominis, et equi simul essent in eadem materia, unum compositum identificaretur realiter cum alio, esset quia verum dicere homo est equus, equus est homo: ergo. probatur minor, quia subiectum formae hominis, et equi esset idem realiter, sed ut propositio sit vera, satis est, quod subiectum sit realiter idem, licet formae sint diversae, ut contingit in subiecto habente simul albedinem, et dulcedinem, tunc cum veritate praedicamus album est dulce: consequentia in nostro casu.

Confirmatur 1o; si Deus de potentia absoluta posset duas formas simul in materia constituere, materia completa per unicam formam, posset iterum compleri per aliam, quod impossibile est; siquidem ens completum nequit iterum compleri: ergo. Confirmatur 2o; quia idem effectus formalis nequit a duplici causa formali adaequata provenire: ergo nequit materia compleri per duas formas, cum quaelibet est causa adaequate

170 Cplens mām.

Rēō cōcessa māri, negando mōrem; ad eius probationem cōcedo, qd subiectum utriusque frē esset realitr idem; at hoc n̄ sufficit, ut vere praedicaretr homo ē equus; nam ad veritatem propositionis affirmativē requiritr identitas realis intrinsq qd affecti in recto ex parte subiecti, et ex parte praedicati, ut in nostro de denominationibus tractatu adnotavi; in ea autem ppōne homo ē equus, homo, et equus sūt concreta quidditativa, quē afferant n̄ solum directo māam, sed etiam frām, et unionem; cum autem falsum sit, qd frā hōis sit frā equi, ita falsum ē, qd homo sit equus: in concretis autem denominativis accidentalibus secus contingit; nam ea solum afferunt in recto subiectum, et sic ē vera ppōtio album ē dulce, si id unicum sit subiectum; q̄ solum affirmatr idētas intr subiecta, n̄ vero intr frās in obliquo allatas.

Primē objectioni rēō distinguendo ān̄s; māa cōpleta p unicam frām, potest iterum cōpleri p aliam ad eius dem cōpositi; nego ān̄s: ad diversi cōpositi; cōcedo ān̄s. Secundē objectioni rēō omisso ān̄ti, negando, vel distinguendo cōn̄s; requiritr māa p plures frās cōpleri sub rōne unius cōpositi, vel eadem cōpletione; cōcedo cōn̄s: rōne diversi cōpositi, vel diversa cōpletione; nego cōn̄s: itaq asero, in illa māa n̄ causari unicum effectum fralem, sed plures; q̄ effūs fralis frē ē cōstituere cōpositum sibi n̄ unicum, sed plura cōposita cōstituerentr, quē revera cōplerentr rōne diversarum frarum simul cōcurrentium in eadem māa.

Pro ppōtr qd indico, ex introductione plurium frarum simul diversa cōposita substālia resultare, q̄ si frā hōis, et frā leonis in eadem māa cōstituantr, vere resultabit cōpositum humanum, et leoninum; qd probatr, q̄ ut unum cōpositum sit distinctum realitr ab alio, satis ē, qd includat aliqd, qd aliud n̄

habet; id compositum humanum aliquid includit ultra animam rationalem, quod non habet compositum leonis: ergo essent realiter distincta, et essentialiter in specie diversa composita; quamvis materia eadem sit in utroque composito.

Unde si duae formae, aut plures, quae introducuntur in eandem materiam, solo numero distinguantur, duo, aut plura composita solum numero distincta resultabunt: ast, ut verum fateamur, illa composita non essent adaequate distincta, et ratione omnium partium; cum unum aliquam partem alterius ultra animam suam includeret; id ut absolute distincta realiter dicantur, ea adaequata distinctio non requiritur; nec inde sequitur, quod materia cum duplici forma sit unum per accidens; siquidem illae formae vere uniuntur cum materia; id duo sint composita per se; ad unum non per accidens requiritur, quod duo, vel plura composita adaequate distincta illud constituant.

Caput 4m;

quadruplici quaestiunculae superstitae fit satis.

Prima quaestiuncula sit, an materia possit divinitus recipere duas formas, ad quas non habeat potentiam naturalem, seu capacitatem, nec dicat respectum transcendentalem, seu ordinem naturalem ad illas? negative respondet Pr. Vasq., et Pr. Ovi. 3a. 8 puncto, quorum vestigiis insisto: probatur 1o, et quamplurimi RR. quod potentia quae datur ex parte subiecti ad recipiendas formas est ipsamet entitas subiecti, ut probatum est Desa 2i tractus: ergo si deficiat potentia ex parte subiecti ad recipiendas formas, nequit divinitus illas recipere; siquidem Deus nequit addere materiae potentiam receptivam: probo consequentiam; quia nequit Deus addere subiecto entitatem, qua intrinsece recipiat, id potentia, qua intrinsece

180. recipit, e entas subti: ergo.

Confirmatur; implicat, quod aliquod subtum materia ex se recipiat duas formas simul, et quod illas non recipiat per suam entatem naturalem materiae: ergo implicat quod illas recipiat absque potentia naturali.

Probatur 2.ᵒ, non solum de potentia receptiva materiae; sed etiam de potentia passiva: nam potentia passiva materiae est ipsa entas materiae, quae recipit actiones generativas formarum: ergo si entas materiae est incapax ex se recipiendi eius modi actiones, neque divinitus poterit illas recipere: consequentia constat; quia Deus non potest adiuvare materiam, ut ex se patiatur, et substentet formas, communicando illi per elevationem veram potentiam passivam, quam ex se non habeat: licet enim posset Deus praebere concursum supernaturalem, ut producantur formae simul, quae materia substentandae sunt; at ille concursus non est virtus receptiva, nec patitur formas: ergo id quod patitur illas solum est entas materiae: ergo si haec est impotens, et incapax; neque divinitus poterit fieri capax.

Hinc est, quod licet Deus concurrat supernaturaliter in genere causae efficientis conservando, vel producendo duas formam corpoream independenter a causa naturali; adhuc non addit materiae aliquam potentiam receptivam, quam materia ex se non habeat: nec supplet defectum causae materialis praestando influxum similem illi, quem praestat causa materialis; nam Deus in genere causae efficientis nequit in se recipere, aut pati formas: ergo nequit praestare materiae illam potentiam receptivam, quam Deus in se non habet.

Probatur 3.ᵒ; loquendo de ordine transcendentali, seu ordine naturali, quem naturaliter materia dicit ad formas: potentia naturalis subti est entitas illius; sed nequit subtum divinitus recipere formas, quin habeat entatem: ergo nequit recipere, quin habeat potentiam naturalem ad id, quod recipit; atqui potentia naturalis est ordo, et ordo eius ad id, cuius est ordo, et potentia: ergo. Confirmatur, quia subtum in genere receptivo ad=

iuvari intrinsece nequit, nisi illi adveniat intrinsece nova
aliqua potentia receptiva, quae formas recipiat respiciat; sed concur=
sus supernaturalis Dei, non est potentia receptiva, sed solum in genere causae
efficientis, nec sub eo potest advenire aliqua ~~forma~~ potentia receptiva
intrinsece ipsi: ergo per concursum supernaturalem Dei nequit sup=
pleri defectus potentiae, quae intrinsece dicat ordinem ad for=
mas, quas divinitus possit recipere.

Unde ex eo quod superna=
turaliter plura subiecta recipiant aliquid, quod nat=
uraliter nequeunt recipere, non infertur, quod defec=
tu potentiae receptivae naturaliter nequeant illud
recipere; sed solum defectu virtutis activae in agente
naturali; sic agens naturale nequit producere
naturaliter in anima gratiam sanctifican=
tem et tamen ex parte animae non deficit po=
tentia naturalis naturalis naturalis naturalis
naturalis naturalis naturalis naturalis naturalis
potentia naturalis ex se ad recipiendum illam, sic similiter visio bea=
tifica, lumen gloriae, aliaque dona supernaturalia, quae supernaturaliter
in anima producuntur, et aliquid supernaturale in illis miscetur, non quod
se teneat ex parte animae recipientis, sed ex parte virtutis agen=
tis.

Secunda quaestiuncula sit, utrum duae distinctae numero in specie,
vel numero possint supernaturaliter uniri cum unica forma substantiali,
sive corporea, sive spirituali? assero igitur, idem dicendum
esse de hac difficultate, ac de praecedenti discussa capite 8 ei=
dem que rationibus probari debere: unde resultabunt duae
composita specie distincta, si vel numero specie differant: at numero di=
versa tantummodo, si numero solum numero distinguantur: in u=
niversi forma illam dicat potentiam, et unum transcendentalem ad

182 illas duas materias; neq̄ divinitus poterit illas infrare simul; qd probatr, q̄ potētia infrañ illa, quę se tenet ex parte fr̄ę ipsamet natis entas formę; id nequit Deus fr̄ę addere aliquam nobam entatem: q̄ nequit addere aliquam potiām, seu p̄am natēm: q̄ manebit semper illa fr̄a incapax infrari de etiam divinitus plures m̄ as, si semel et se, et ex nāra sua n̄ habeat capacitatem natēm, et p̄ām ad illas infrandas.

Sed quęstio incidens sit, an uniones, et actiones, p quas dię fr̄ę subtales inter se ɔtrarię subto unā antr, et ɔservantr simul supp. ... natr in eodem subto, sint supernales quoad entatem, vel solum quoad modum? R̄eo tales uniones, et actiones ēē supernales solum quoad modum, ita ut illę fr̄ę in eadem m̄a univerentr p easdem uniones nāles, p quas uniuntr successivē, et p easdem actiones, p quas ɔservantr, quando n̄ simul essent; sic Doctori De Sᵃ Q̄hi eorum esse ... si Deus collocaret duas fr̄as incompatibiles, idem dicendum a fortiori de fr̄is, quę n̄ eius dem rationis, et nullatas ɔtrarię, in una m̄a p easdem uniones, et actiones nāles, sufficienter intelligitur, quomodo miraculose ɔservarentr simul. q̄ taper... uniones, et actiones entitative supernales: ans probatr, q̄ miraculum ɔsistit in eo qd, violentr leges nārę in ɔiunctione utriusq̄ fr̄ę, ɔcurrentibus ibi simul eisdem unionibus, et actionibus nalibus: q̄ solum illę uniones, et actiones n̄ supernales quoad modum; siquidem modus supernalitatis ɔsistit in eo, qd ɔiungantr aliqua ɔᵃ leges nāturę; ea ɔiunctione procedente a voluntate Dei violante eiusmodi leges.

Ubi nota, duo munera pręstare agens nāle, v.g. ignis dum producit summam calorem; primum ē producere calorem; et 2m resistere frigiditati; producere calorem ɔsistit in actione; resistere frigiditati ē aliqd distinm ab actione; nam actio n̄ resistit ɔtrario, id ipsa virtus intrinseca agentis nālis p suam entatem

eandem actiones, et uniones, quae uniuntur, et producuntur simul formae in subiecto, si naturales; quod autem illae conserventur simul, et retineantur extrinseca voluntate Dei, quando attenta naturali exigentia illarum formarum inter se contrariarum, non erant retinendae propter resistentiam mutuam utriusque, hoc quod supernaturale est, vel aliquo ad modum.

Quarta quaestiuncula sit; an duae formae accidentales per suas entitates contrariae, ut intensus calor, et intensa frigiditas (idem rogandum est de duabus formis accidentalibus non contrariis, imo eiusdem rationis, quae defectu finis naturaliter non reperiuntur in eodem subiecto, ut duae albedines, duae ubicationes) possint esse supernaturaliter simul in eodem subiecto? Respondeo, de his omnibus eodem modo exponendum esse, ac de formis substantialibus; nam, quod naturaliter illae esse non possint simul, non provenit ex incapacitate subiecti; nam si illud capax esset, nec divinitus [illegible] quod divinitus simul esse possint, nec provenit ex aliis ca- [illegible] repugnantiae supra delatis: ergo

capitibus repugnantiae

Disputatio 4

an plures formae substantiales supernaturaliter in eadem materia constitutae recipiantur in potentia obedientiali, vel naturali?

caput primum;

exponitur potentia obedientialis, ut a naturali distinguitur.

Ut intellectus praecipuum difficultatis scopum attingam, praemittendum duxi, quid sit potentia obedientialis, quid potentia naturalis; potentia naturalis dicitur illa virtus causae, quae vel se sola sumpta, vel simul cum aliis comprincipiis, aut causis, quae illi naturaliter possunt

 adiungi, potest producere effectus cum concursu generali Dei; V.g. ignis vel caloris habet virtutem productivam nalem; et similiter intellectus adiutus speciebus, vel specie impressa ... actuum naturalium.

Potentia obedientialis dicitur illa virtus causæ, quæ præcise sumpta, aut quatenus coniuncta cum aliis principiis, et etiam accedente concursu generali Dei, adhuc insufficiens est ad producendos effectus; at si illos producitura sit, necessaria est alia virtus supernalis, et extraordinaria, quæ illam adiuvet, et elevet ad id, ad quod ex se est insufficiens per vires nales; V.g. virtus nalis intellectus nec se sola, neque simul cum specie impressa est sufficiens per concursum generalem Dei ad producendos actus supernales; sed ulterius eget virtute alia supernali, quæ illam adiuvet, et elevet ad effectus supernales producendos. unde potentia obedientialis dicitur, quæ obedit, et subordinatur agenti supernali ad aliquid, quod est supra vires naturæ: hinc est quod potentia nalis, et obedientialis realiter non distinguantur, sed solum ratione per res diversas connotata, vel agens nale, et supernale agens.

Duplex est potentia obedientialis, alia activa, alia passiva: potentia activa est, quæ potest producere effectum non quidem per vires proprie naturæ debitas, sed elevata, et adiuta ab agente supernali; V.g. aqua baptismi elevatur ad gratiam producendam: potentia obedientialis passiva, sive receptiva, de qua sequenti re, est quæ elevatur ad recipiendum, et patiendum formam, quam naliter nequit recipere; sic anima nalis habet potentiam obedientialem passivam, ad recipiendam gratiam sanctificantem: eodem modo potest distingui alia potentia obedientialis passiva, per quam forma potest elevari ad informandum aliquod subiectum; sic calor potest elevari supernaliter, ut uniatur cum Angelo.

Hinc venit exponendum, quod constituatur potentia obedientialis in esse; an constituatur formaliter per virtutem illam, quæ elevatur, vel per virtutem simul cum elevatione? breviter dico, in potentia obedientiali duo formaliter asserri dicta, vel entitatem illam, quæ elevatur, et ele-

vationem, o quam elevatr: si loquamur de illa poa, quę denoatr obediālis, tantum ē virtus illa nālis, quę elevari dicitr; sic poa specificatiue obedialis ūq; raonālis, quę n̄ distinguitr ab ipsa entāte aīę, ē nālis: si autem sermo sit de illa poa reduptive, ut elevata, fralitr stituitr, tam p entatem, q̄ p elevationem distam ab entāte potię: unde eadem potia obediālis dicitr nālis, et supernālis: nālis in sua entāte; supernālis quātus elevatr ab āgente supernāli operante ꝑ vires indebitas nārę, et illud connotat: coentrā poa obediālis ē aliqd superadditum creaturę raone elevationis, n̄ tamen raone entātis poę, quę elevatr.

Deinceps poa obediālis, ut talis potest dupliciter se habere, vel in ordine ad sūbstam, seu entatem supernālem effūs; vel simul in ordine ad modum supernalem, quo effūs nālis producitr. in ordine ad substām effūs ē, quando poa nālis requirit aliam virtutem supernalem sibi indebitam ad producendum effectum; sic potentia naturalis intellectus elevatur ad producendum medio lumine gloriæ, visionem intuitivam Deí, quę quoad substantiam quoad substantiam supernalis ē: potia obedientialis quoad modum effūs ē, q̄ ūę producit effūm in sua entate nalem, modo tamen indebito nārę; in circunstantiis v.g. indebitis nārę, proęcipue, si desit aliqua ditio requisita; ut ignis introducens in mām calorem sine propriis dispositionibus, q̄ cum habeat ex se virtutem adęquatam ad eius modi calorem, eum producit modo indebito nārę.

Sed nota discrimen intr potiam obedientialem quoad substām effūs, et quoad modum talis effūs; potia enim obedientialis quoad substām effūs ē solum ex se virtus incompleta, et inadęquata in raone virtutis riu effūs supernalis, proinde petit compleri p aliam virtutem supernalem, quę illi adiungatr, et elevet ad effūm producendum: quoad modum autem ē virtus ex se adęquata riu effūs; ac proinde

18b non petit compleri per virtutem aliam sibi indebitam supernaturalem, praeter generalem concursum Dei cuicumque causae debitum; quia tamen talis concursus denegari potest a Deo in circunstantiis, in quibus aliqua conditio requisita deficit naturaliter, ideo dicitur potentia illa, quoadmodum producendi, elevari supernaturaliter ad producendum effectum entitative naturalem.

Unde inferes 1o cum Patre Herice prima parte tractatu 4o De 36 capite 4o, dari aliquos concursus, qui iure naturae debentur causis creatis ad productionem suorum effectuum, supposita illarum existentia; at si illa supposita, talis concursus denegaretur, procul dubio violentia illis inferretur; alios etiam dari, qui nullo modo debentur causis creatis verbi gratia ad producendum gratiam gratum sanctificantem, aut ad reproducendum formam destructam; et quoties isto effectus producunt dicuntur elevatae: quia propter ad primos effectus causa habet ordinem naturalem; quia illos potest producere ex intrinseca natura vel adiuta concursu debito Dei, aut alterius causae debitae; ad secundos vero solum ordinem obedientialem dicit.

2o cum P. Suarez, P. Vasquez 1a parte De 10 ... quos sequitur Provi... Inferes in causa, quae efficitur elevata ad producendum vel ad recipiendum debere praecedere virtutem aliquam intrinsecam, et nativam, saltem inchoatam, qua possit producere, alioqui neque a Deo poterit elevari in aliquo genere causae: et ratio est, quia quando creatura aliqua elevatur a Deo ad aliquem effectum causandum, non solum dicitur Deus causa illius effectus; sed etiam creatura saltem tanquam instrumentum: quia creatura aliquam virtutem tribuit ex se ad illius effectus: quia in te aliqua naturalis virtus saltem imperfecta, et inchoata praesupponi debet: quae non virtus diceretur producere, non absolute, sed ... et imperfecte effectum ad quem elevaretur; et eo nervi in proportionata ... ratione ... suae entitatis; secus vero, si illi adiungatur elevatio.

Sed dices, sicut aquae Deus tribuit potiam, quam in se non habet, ad producendam gratiam in Baptismate, sic poterit tribuere cuicumque causae virtutem effectivam, aut receptivam, quam in se nec inchoate habeat. Contra tamen, si aqua phisice dicatur producere gratiam, habebit utique propriam virtutem saltem imperfectam, quae elevetur a Deo; alioquin non elevaretur, si Deus tribueret potiam, quam in se non habeat; atque eo ens metaphisice, et moraliter diceretur producere gratiam: ergo.

Infertur 3o contra Egidium Lucitanum thomo 2o de beatitudine, libro 1o quaestione 2a articulo 2o asserentem, potiam obedientialem esse meram non repugnantiam ex parte causae, quae elevatur; ipsam potentiam obedientialem, ut positivam entitatem causae, quae elevatur, esse potiam obedientialem, ut positivam entitatem ... nam virtus, quae elevatur, vere, et proprie efficit, aut recipit aliquid; et mera non repugnantia nec efficit, neque recipit aliquid: ergo.

Caput 2m.

Specialis difficultas circa potiam passivam obedientiales.

Celebris quaestio ab Authoribus agitatur circa potiam passivam obedientialem; et nec videtur in signis de nomine est altercatio, utrum scilicet detur potentia, quae in recipiendo, et causando naliter aliquam entitatem supernaturalem sit obedientialis; certum enim est apud omnes, dari potiam receptivam, et passivam, quae denominatur extrinsece obedientialis, quia connotat agens supernaturale, et illi subiicitur; sic potentia animae rationalis gratiam sanctificantem, et alios actus supernaturales scilicet fidei, spei, et charitatis recipiens, denominatur extrinsece obedientialis, quia obedit concursui supernaturali Dei ad productionem gratiae, et aliorum actuum, quos in se recipit; quare per extrinsecam denominationem denominatur supernaturaliter recipiens, et obediens Deo in receptione formae supernaturalis productae ab ipso quoad substantiam, vel quoad modum.

188 Solum quod disputamus, an detur potentia obedientialis, quae obedientialis sit, non quod recipit gratiam productam ab agente supernali, et extrinsece denominetur talis; sed quod intrinsece egeat ex parte sua aliqua potentia, et virtute adiutrice, ut recipiat? sententiam affirmativam tenet Pr Ioannes Ripalda, ea, qua viget eruditione tomo 1o de ente supernali Disp. 2a, quem secuti sunt omnes fere RRs: negativam tamen tuetur Pr Oviedo 3a 8 puncto 2o paragrapho 1o cum paucis et RRbus.

Ubi advertendum est, citatos pro utraque sententia authores solum in modo loquendi, non tamen in re dissentire, nam quod dictus Ripalda, et eius assedae loquuntur de potentia passiva, quatenus connotat agens supernale, Oviedo autem de intrinseca virtute receptiva omnino. Secundo advertendum est, eisdem rationibus, quibus affirmemus, vel negemus potentiam receptivam obedientialem, probandam, iam constituendam a nobis esse potentiam passivam obedientialem; itaque indiscriminatum, et pro nobis tunc loquemur de utraque, parvi [illegible] iudicium faremus.

Asserimus igitur, nullam potentiam passivam posse elevari, quatenus passiva est, ita ut intrinsece probam virtutem supernalem non adhibeat ad recipiendum id, quod ex natura sua incapax est: probatur illis rationibus, quibus disputatione praecedenti probavimus, non posse mentem supernaliter recipere gratiam, ad quam ex se non habeat virtutem, et ordinem nalem. Secundo quod eadem est potentia obedientialis, et naturalis quantum ad id, quod se tenet ex parte subiecti recipientis: quod datur adaequata virtus receptiva in subiectum quoad formas supernales, quam, quoad nales: antecedens constat ex ipsis adversariis asserentibus, quod eadem entitas subiecti sit, quae connotat agens nale, et quae connotat supernale: ergo ex parte subiecti non est diversa potentia una, ac altera. Hunc sic; sed entitas omnino, quae connotat agens nale est adaequata virtus receptiva formarum, quas naliter recipit.

ergo eadem entitas, quando connotat agens supernale, est adaequata virtus receptiva earum formarum, quas supernaliter recipit.

Confirmatur 1º; virtus receptiva naturalis materiae, quae connotat agens naturale, non est virtus elevata per virtutem adintrinsecam extrinsecam, cum sit omnino eadem una, ac altera potentia; confirmatur 2º; virtus, quae connotat agens supernale non erit virtus elevata per adiutamen virtutis extrinsecae. Confirmatur 3º; ubi in aliquo genere est adaequata virtus, nulla datur elevatio; sed in genere receptivo est adaequata virtus ad formas supernaturales: ergo; probatur maior, non datur elevatio in aliquo genere, nisi in eo genere noba, et superior virtus addatur; sed nulla superior virtus additur materiae ex eo quod illa connotet agens supernale: ergo.

Probatur 3º; solum connotantur agentia, quatenus agunt, et efficienter producunt; sed passionem effectivam non elevatur potentia effectiva in suo genere: ergo per connotationem agentis non elevatur potentia passiva in suo genere: maior est aperta; minor probatur; quia per actionem effectivam solum elevatur causa agens: ergo non patiens. Confirmatur 1º; demus, Deum hunc calorem nunc, qui de facto datur, non produci nisi ab agente supernali; tunc non elevabitur materia ad receptionem illius, aut maiorem virtutem receptivam additam requireret, ut evidens est: ergo.

Confirmatur 2º; sicut in productione ignis connotat materia tale agens, et in productione hominis aliud agens diversum, quin in materia dabitur elevatio in genere, quin in materia detur elevatio; cur etenim in materia dabitur elevatio in genere receptivo ex eo, quod connotet agens naturale, et supernale, cum haec connotatio sit accidens, et extrinseca sit receptioni ex parte materiae: ergo.

Dicitamen notandum est, ad totam receptionem duo afferre; 1º productionem rei productae ab agente productivo ante ipsam receptionem: 2º per rei productae ab agente productivo ante ipsam receptionem: 2º vel post productionem agentis actualem unionem rei productae cum

19° causa mali recipiente, deficiente n. quolibet horum, n̄ verificatr ablute, subtum recipit, vel subtum ē ablute receptivum: cum ḡ constat, q̄d deficiente omni eo, quod se tenet ex parte agentis, maneat eodem modo subtum, et ele[vatio] verificetr, q̄d q̄antum ē ex se potest recipere, et q̄d n̄ possit recipere ablute, ex defectu agentis provenit, q̄ elevatio se tenet ex parte illius; virtus autem adequata ex parte subti.

Item notandum ē, quando virtus activa agentis ē supernalis, receptio q̄s in subto dicitr supernalis ablute; nam sufficit, q̄d aliqua causa q̄s productiva sit supernalis, et indebita nārę, ut receptio illius sit ablute supernalis; sic receptio gratię in anima ē supernalis, q̄ ea receptio supponit productionem indebitam nārę: unde liquet, q̄uomodo potia passiva dicitr ablute obedialis, seu supernalis, n̄ ab aliqua virtute adiuvante in genere receptivo; q̄ quatus productio q̄ę recipienda in subto ē supernalis.

Ex dictis in hoc capite colligitr, quam expers utilitatis, et fructus R. R. in labor sit in assignandā proportione, quę requiritr, ut duo extrā supernalitr univantr; longum n. esset, ab illis op̄ones inventas singullatim referre, et refutare; quapropter eorum conatus ā nobis ... loci habendi sūt: certum n. ē, q̄d ista proportio n̄ ē aliud, quam ordo nālis, et congenitus, quem dicit unum extrūm ad aliud; et ubi n̄ reperiatr p̄dictus ordo, impolis erit unio informationis, et receptio, sicut impolis ē elevatio ad phicam productionem supernalem, ubi n̄ datr potia inchoata saltem ad efficiendum, ut ī diximus: quare una m.ā n̄ poterit univī unione informationis supernalitr cum altera m.ā, et in illa recipī, nam una ex illis esset f.ra, et actus phicus, r.ū alterius, q̄d ... essentiam m.ę tę, quę ē pura potia phica; idem dicendum erit de una f.ra recepta in alia f.ra.

Remus, si vo ... quomodo extra ... nascantr, in q̄ ... h.it ordo, et potia

et potia reperiatur, et ideo, nullam regulam generalem tradi pos-
se, sed solum à posteriori, et ab experientia cognosci posse praedicta essentia, et
specifica materiae de facto existentis in ordine ad formas sublunares, et coel-
estes, quas solum potest recipere, et non alias potentes; et similiter praedicta
essentia alterius materiae potentis receptiua aliarum formarum ex potentibus non
tamen existentibus: unde concludo, non dari in omnibus extremis
ad omnia extrema, siue potentia, siue existentia, siue substantialia, siue
accidentalia potentiam obedientialem passiuam, siquidem quaelibet forma non
dicit respectum, ordinemque natiuum ad unionem suam ad quodcunque sub-
iectum, nec econtra.

Caput 8m;

Praecipuum disputationis punctum proponitur, et sententiae referuntur.

Dictum est non dari potentiam obedientialem passiuam, seu receptiuam
in eo sensu, ut subiectum eleuetur per additionem nobilioris virtutis recepti-
uae; sed solum dici obedientialem per extrinsecam denominationem, quatenus con-
notat agens supernaturale ad productionem formae, quae in materia recipienda
eodem modo, quo denominatur eadem potentia naturalis, quatenus connotat naturale
agens. Disputamus ergo, an in potentia, quatenus denominatur obedientialis vel
prout denominatur naturalis, sint recipiendae duae formae substantiales ultimo
complentes, casu, quo illas simul de potentia sua absoluta Deus in eadem
materia constitueret?

Statuto ex dictis supra, ex parte materiae recipien-
tis esse potentiam naturalem ad omnes illas formas simul habendas, quae si talis
potentia deficiat, neque diuinitus possent constitui simul in materia.
Statuto etiam formas recipiendas esse in duplici differentia; aliquae sunt in pot-
es produci ab agente naturali; quae in illo non datur virtus ad illas produ-
cendas; quare potentia denominatur quoad subiectum obedientialis, quoad subiectum

-92 illarum connotat agens supernale: aliquid, quae quantum ad substam possunt produci ab agente nali, non tamen quantum ad modum, quo ipsae producuntur, videlicet in circumstantiis indebitis, in quo nario requiritur agens supernaliter operans quoad modum; unde etiam potia denominatur obedialis quoad modum.

Statuo 3o, agens connotatum a ma et multiplicitate posse dici supernale quoad modum; ut si Deus producat in ma duas fras simul, vel unam solitarie sine dispotionibus: 2o, si producat simul duas fras ex nara sua ctrarias, ut fram ligni, et fram ignis. 3o, si tales dispotiones sint ctrariae, quales petunt frae hois, et equi. 4o, ex eo solum, quod Deus producat simul duas fras, licet non repugnent per suas entitates, et dispotiones, erit agens supernale quoad modum; quia simultanea productio unius frae cum alia nequit ab agente nali produci.

Contra statutis primam sentam tenet Pr Suares tho. mo 3o in 3m partem disp. 48 sect. 6, quem ex parte secutus est Pr Oviedo 1a Physicorum puncto 2o nuro 19, et pauci alii defendentes, omnes fras simul in potia nali recipi: probant igitur, quia productis duabus fris verbi gratia aquae, et ligni, si destruatur fra aquae, utique manebit in potia nali fra ligni, sed in eadem potia, in qua existeret tunc, existebat etiam cum fra aquae: ergo utraque fra simul producta residebit in potia nali. Confirmant, si ponatur aliquid corpus in duplici loco, per duplex ubi, quod naliter successive potest habere, illa duo ubi recipientur in potia nali: ergo similiter.

Sed contra est; quia licet fra ligni maneret in potia nali destructa fra aquae, adhuc utraque simul non maneret in potia nali quoad modum, sed solum entitative; nam modus est sciunctio utriusque frae, quae sciunctio est indebita narae, et exigentur supernalis; unde destructa qualibet ex illis fris, non manet sciunctio, et simultaneitas, neque manet aliquid connotans agens supernale etiam quoad modum, et exigentur, nec aliquid denans

potiam illam nálem obediatem. Ad 3iam rnem falsum e, qd illa duo ubi simul in potia náli recipiantr, coniunctio n illarum supernatis e quoad modum.

Secunda senta inter RRes plansibilis autumat, unam ex illis fris in potia náli recipi, alteram vo in obedientiali; ita placet Patri Rubio lo Phicorum tractu 4 de fra qque 7, et quamplurimis ex RRbus: precipuum huius sentre fundum sic stabilitr quoad im partem, quae difficultatem ingerit; illa e potia náli passiva, quae connotat agens nále, e altera illarum frarum in sui receptione, et conservatione solum connotaret agens nále: ergo illarum altera in potia náli reciperetr: minor probatr, qa si dicimus productam fram aque in ma, agens potens illam lo producere, sufficientr potest illam cservare: ergo in dicta altera fra, priorem nálitr cservare poterit.

Confirmatr, qa in quocunque casu teneatr Deus tanquam author nárae cservare aliquam fram in ma, si quidem n potest nálitr ee sine fra: ergo solum agens nále connotatr a ma ad receptionem alterius ex illis fris.

futile vero argutum; minor n falsa e; nam quaelibet illarum frarum, quoad modum existendi connotaret agens supernále, neque illa deberetr existere, praeexistente altera fra in ma; et licet verum sit, qd agens, qd praesupponitr potens lo producere fram, potens sit etiam cservare illam eo modo, quo lo producta fuit, at si diverso modo cservetr, atq lo producta e, licet cservatio quoad substam sit nális, quoad modum erit omo supernatis. Confirmatio nulla e; qa Deus teneatr, ut author nárae, servato hoc ordine rerum cservare mam cum una fra, et n cum pluribus, si autem illam cservet cum pluribus, plures illae frae supernalitr quoad modum, imo, et ipsa ma, existent.

194 sentiam reiicimus 1o, supponamus quod existere in potentia obedientiali materiae formam ignis, et in naturali formam ligni; tunc sic: forma ignis existens in potentia obedientiali petit ex natura sua expellere formam ligni; quod formalis est expellenda naturaliter est, nisi retineatur virtute agentis supernaturalis: quod si retineatur, id fiet virtute agentis supernaturalis, atque adeo in potentia obedientiali retinebitur.

Respondent, potentiam obedientialem, et naturalem ad invicem non repugnare, atque adeo formam existentem in potentia naturali non expelli per formam in potentia obedientiali existentem. Contra est, quia, quod forma ignis sit in potentia obedientiali, nihil aliud est, nisi, quod producta sit, et conservata ab agente supernaturali; sed per hoc non tollitur illi virtus, quam habet ad expellendam formam ligni; siquidem natura ex natura sua petit non associari cum illa; quia ex natura sua peteret forma ignis expellere formam ligni.

Reiicimus 2o; quando duae formae simul inducerentur in materiam, non esset potior ratio, quare una esset in potentia naturali, quam in alia: quod vel utraque, vel neutra in obedientiali recipienda est. Respondent, Deum esse determinaturum pro suo beneplacito, quaenam ex illis formis recipienda sit in potentia naturali, et quaenam in obedientiali. Contra est, quia, quod forma sit in potentia obedientiali, et agens, quod inducit formam, sit supernaturale, consistit in eo, quod recipere illam formam sit contra naturam materiae, et quod indebitum ipsi: quod Deus non potest determinare pro libito, quaenam forma esse debeat in potentia obedientiali; cum id pertineat ad essentiam formae, et materiae, et a natura utriusque sufficienter determinatum sit.

Tertia demum sententia inter doctos aliquos huius Provinciae Magistros adeo celebris docet, omnes illas formas, si divinitus constituantur simul in materia, collocandas esse in potentia obedientiali, sive sint repugnantes inter se, sive non; aut cuiusque conditionis, et naturae considerentur: hunc opinandi modum prae caeteris avidius iam diu complexus sum, licet eam non

et aliis sanctis nunc stabilitam.

Caput 4.

Verior tertia sententia fulcitur.

Omissis aliorum probationibus probatur 1° nostra resolutio:
quia potentia obedientialis recepta est illa, quae connotat agens super-
nale in productione formarum, quas recipit; sed materia recipi-
ens duas formas simul, connotat agens supernale, quod illas formas
simul producat, et conservet in materia: ergo illas recipere debet
et in potentia obedientiali: probatur minor; nullum agens naturale po-
test conservare in materia unam formam substantialem adaequatam ad prae-
sentiam alterius, sed naturaliter una debet expelli; ergo ut una conser-
vetur ad praesentiam alterius, requiritur agens supernale, quod
contra vires agentis naturalis operetur: confirmatur; simultanea prod-
uctio, et conservatio duarum formarum simul excedit leges
naturae, quas Deus decrevit, non producere novam formam, nisi corr-
upta praecedenti, neque conservare prius existentem, introducta
nova forma: ergo si introducta nova forma non corrumpitur praecedens,
et conservatur ad praesentiam advenientis, sic tam existentia
praecedentis, quam existentia advenientis erit supernaturalis
quoad modum, et consequenter in potentia obedientiali pertinet.

Probatur 2°; unicuique illarum est debitum iuxta ordinem naturalem non per-
severare cum alia; ergo si eo modo existit una, ut perseveret
et cum alia, et haec non corrumpatur ab illa, quae denuo intro-
ducitur, neutra existet in materia eo modo connaturali, quo modo pro-
ducitur, neutra existet in materia, sed modo conaturali quo modo pro-
sius indebito, et supernali; ergo in potentia obedientiali utraque
recipietur. Probatur 3°; in potentia, voluntatem Dei tendentem ad
duas formas simul conservandas in materia, quae est utriusque supernaturaliter

operetur: ergo impossibile est, quod utraque illa forma non sit in potentia obedientiali recipienda; probatur antecedens; nam quod Deus vellet conservare in materia formam hominis, et equi est velle conservare formam hominis ad praesentiam formae equi, et e contra: ergo concurrit voluntas Dei ad simultaneam existentiam duarum formarum in materia: at haec simultanea existentia est supernaturalis: ergo debet conservari in potentia obedientiali.

Sed opponitur: supposita existentia unius formae in materia v.g. formae leonis, quae conservetur ab agente naturali, si Deus voluntate supernaturali vellet in eadem materia conservare formam equi, nihil curando de forma leonis, utraque illa forma in materia persisteret; at voluntas Dei supernaturalis solum exerceretur [illegible] in conservatione formae equi: ergo forma leonis maneret in potentia naturali: ergo non esset utraque in potentia obedientiali. Confirmatur: tunc forma recipitur in potentia naturali, quando non superat vires agentis naturalis eius receptio; at vires naturales non superat receptio unius formae: ergo una forma ex duabus, vel pluribus saltem in potentia naturali recipi debet. Confirmatur: saltem una ex illis formis est debita materiae: ergo erit in potentia naturali. Confirmatur: non minuitur virtus agentis naturalis ex adventu alterius formae, quae supernaturaliter inducitur in materia: ergo forma illa, quae in sui productione connotabat agens naturale, etiam adveniente forma altera illud connotabit, conservabiturque in potentia naturali.

Occurres, negando minorem; nam voluntas Dei exerceretur ibi in conservatione etiam formae leonis, quae conservatio ad praesentiam alterius formae equi a Deo introductae esset supernaturalis, et forma leonis, quae antea conservabatur naturaliter in materia, transit ad modum existendi indebitum naturae, scilicet ad existendum cum forma equi: et sic conservatur utraque ex vi voluntatis divinae operantis in circumstantiis indebitis, quod est sufficiens, ut ambae in potentia obedientiali recipiantur: unde

sive eadservatio proveniat ex duplici voluntate diva, sive ex unica tantum supernali quoad modum erit.

Primę confrationi obviam ibis, distinguendo morem: de recep-tio unius frę n superat vires nales dive, et seorsim sumptę frę; cedo: mo temę collé nego morem: superat tn vires nales frę; conceditur; et simultaneitas frarum, quę licet n sit aliqua coniunctio, et simultaneitas frarum, quę licet n sit aliqua entas excedens vires narę; at ē modus supernalis exist-endi ratione utriusque frę; n vero ratione unius dive ab alia: nam dive n tantum una, d plures in potia nali recipiuntr. Ad 2m confraonem, distinguendo ans, ut ad primam. Ad 3m confraonem cedo anti negatr csēa; quia licet n minuatr virtus agentis nalis, adveniente altera fra; adhuc n pote-rit fram a se introductam cservare tunc, nisi applicetr concursus agentis supernalis, qd cservet illam ad frę existentiam alterius.

Tractatus quartus de unione substali ūte ~~compositio~~ corporis nalis.

Preter partes illas nempe m am, et fram, quę corpus nale in facto ēē constituunt, entatem alteram additurum eę plures docuimus, vlt unionem, quę n per modum partis, vel; d per modum causę, seu partis ut quo ad imaginandam naturam corporum structuram, requiratr; siquidem n tam pars corporis, qm nexus, et ratio fralis copulandi unio dicitr. Unionis igitr in fratiois naram, et proprietates in presenti tractu venamur; nam quę ad unionem cinuationis spectant, ad librum 6 transferimus. Et quę de unione in

198 tentionis in gradus eiusdem qualitatis in sua generatione indagare oportebit: quod Theologi de unione hypostatica inter subsistentiam verbi divini, et naturam humanam investigent.

Disputatio 1.a

Naturam unionis substantialis in communi, nec non eius distinctionem ab extremis inquirit

Caput 1.m

Definitur, et statuitur unio substantialis in ratione.

Notum quippe apud omnes Philosophos est, dari unionem in rerum natura; cum certum sit perire hominem, non tamen perire animas rationales, nec earum materiam primam; unde aliquid aliud esse in illis, quod pereat, recte colligitur: id quod appellari solet unio, sive sit entitas modalis, sive absoluta, sive substantialis, sive accidentalis; sive de novo sit superaddita extremis, quae copulat, et nectit; sive solum denominatio extrinseca relativae, ut inferius videbimus. Probatur ergo existentia unionis informationis, de qua in praesenti, vere, et proprie. Ergo Vg est confectum esse; datur enim per se propter partes non unitas; ergo propter partes inter se unitas vera, et reali unione.

Confirmatur 1.o si quando anima rationalis, vel Angelus assistens, et praesens corpori Petri, non propterea diceretur illud corpus uniri vera ratione, vel vivificari: ergo aliquid aliud habet anima Petri viventis respectu suae materiae, quod non haberet illa anima assistens, vel Angelus: et hoc aliquid appellatur unio: ergo etc. Confirmatur 2.o quia videmus plurima indicia huius unionis, et dissolutiones illius; dum anima V.g. equi corpori coniungitur, facit illud videre, audire etc.; quando autem notamus, iam nullam vitalem operationem illud corpus exerceret, dissolutam esse unionem, et disiunctionem animae cum corpore colligimus.

Datur unio propria, et im propria; hec est, que constituit unum per accidens; et nihil aliud est, quam approximatio, vel aggregatio plurium, ut accidit in acervo lapidum, et edificiis, que ex lapidibus, lateribus, et lignorum compagine assurgunt; hec autem non est proprie unio; sicut neque propria acervus una entitas, neque unum in rigore dicitur. Unio propria est, medium, quo unum per se, ubi per se coalescit ex pluribus; sive sit accidentale; ut album ex subiecto, et albedine unitis; sive substantiale, ut homo ex corpore, et anima copulatis: quod sit unum per se; quod unum per accidens; satis a nobis tractatu De Anima expositum est.

Definiri potest unio hec propria, que omnem unionem informationis tam substantialem, quam accidentalem comprehendat, ita: est modus substantium, et formam intrinsece copulans: at definitio unionis substantialis informationis hec erit: est modus substantialis, qui nectit materiam tantum cum forma substantiali. Genus huius definitionis est ly modus: per ly substantialis differt unio hec ab unione forme accidentalis cum subiecto; per ly materiam tantum cum forma substantiali differt etiam ab unione continuationis, et inventionis, que connectunt unam partem cum alia, tantum formas cum subiecto, in quo recipiatur; sive actum phisicum cum potentia phisica. Secus vero unio, de qua loquimur. Quapropter dicitur unio informationis.

Dicitur modus, seu entitas modalis, non absoluta; nam ille est modus, qui est talis ex se ipso unitur cum subiecto; Unde actio, ubicatio: at ipsa unionis est uniri, seu unitur cum extremis actualiter; ergo est modus illorum. Probatur minor; si unio non uniretur se ipsa cum extremis, uniretur medio alio; et hoc aliud, medio alio uniretur, et sic in infinitum: ergo unitur unio se ipsa actualiter cum extremis. Confirmatur; quia id quod est ratio formalis, ut duo uniantur debet se ipso uniri cum illis; cum aliter non possit reddere duo unita, nisi uniendo se cum illis: at quod se ipso unitur alteri, est modus; ergo unio debet esse modus. Hinc est, quod unio etiam

 de potia Dei absoluta nequit existere sine extremis; alioquin, si existere posset sine illis indigeret alia unione, et sic abiremus in infinitum; et consequenter non foret essentia modi uniri seipso actualiter cum subiecto, cuius modus est: quia propter rem absolutam differt illa, quae non unitur actualiter; vel si uniatur actualiter per ipsam non unitur cum subiecto, dupliciter unionem distam unitur, sic ... alia, sic forma substantialis saltem supernaturaliter se habent.

Praeterea unio haec est substantialis, non accidentalis; quia unio compositi substantialis est de essentia ipsius compositi; sed nullum accidens est de essentia compositi substantialis: ergo ea unio non est accidens; sed substantia. Maior probatur, nam deficiente unione, quamvis partes aliquae existant, in quacumque hypothesi impossibile erit compositum permanere: ergo est de essentia compositi. minor probatur; nam ob hanc causam forma compositi substantialis est etiam substantialis; quia est de essentia compositi: ergo. Confirmatur 1o; homo substantialiter differt ab aggregato ex corpore, et anima rationali: ergo hoc aggregatum aliquid addit substantiale, scilicet unionem. Antecedens probatur; quia possunt existere simul in eodem loco per corpus, et anima rationalis (quemadmodum existere potest Angelus, et corpus) nec tamen resultabit substantialiter homo: ergo per unionem differt substantialiter ab illo aggregato; at si unio esset accidens solum differret accidentaliter, sicut homo albus ab homine nigro. Confirmatur 2o; aliquid substantiale producitur quando producitur homo, et aliquid substantiale corrumpitur, quando homo occiditur; sed non producitur, aut corrumpitur materia, vel anima rationalis: ergo unio substantialis.

Caput 2um

An unio substantialis realiter distinguatur ab utroque extremo?

Praesens quaestio difficultatis est; an unio distinguatur realiter ab extremis, sitque entitas superaddita illis? 1a sententia docet, unionem informationis non distingui realiter ab extremis. Pro ea citantur Scotus in 2um

distione 12 q. 10 a 10. Caietanus 1a p. q. 28 a 2. Gregorius, et cum eo alii Nominales. 2a sententia contra omnibus fere Philosophis recepta propugnat unionem informationis esse entitatem realiter distinctam ab extremis: ita Pr. Suares D. 13 Metaphisicae sect. 6 n. 6. Pr. Vasq. Pr. Hurtado. Pr. Arriaga. Pr. Oviedo, et plurimi alii; quam verissimam iudico: et sic statim probo.

Si essentia unionis esset solum materia, et forma, quoties existeret materia, et forma daretur unio; sed hoc est falsum. Ergo. Maior patet siquidem impossibile est existere essentiam rei, et, quod non existat ipsa res. Minor probatur, quia mortuo hoc, remanent existentes materia, et anima realiter, et tamen tunc non manet unio utriusque. Ergo existente materia, et forma, non existit unio. Idem argumentum efformari potest de formis materialibus; nam licet hae naturaliter existere nequeant separatae a materia, possunt tamen divinitus. Ergo saltem divinitus existere materia, et forma, absque eo, quod existeret eius unio. Ergo etiam in praepositis formis materialibus inductis unio est realiter distincta a materia, et forma.

Maxime haec ratio vexat oppositae sententiae fautores; qua propter in varios respondendi modos distrahuntur. Respondent 1o, unionem esse ipsam materiam, et formam dependenter ab approximatione locali, seu intima praesentia, qua materia, et forma sunt inter se intime praesentes, et penetratae. Sed contra est 1o: ad hoc, ut duo extrema uniantur non sufficit utriusque penetratio: ergo sola penetratio, seu praesentia localis non est unio. Antecedens ostenditur in Deo, qui intime praesens est omnibus creaturis, et tamen cum illis non uniri indubitatum est, ut tenet catholica fides; praeterea Christus Dominus dum natus est, penetravit se cum corpore Beatissimae Virginis; et tamen anima Christi non fuit unita cum illa. Rursus mortuo hoc, potest Deus relinquere animam realem in eodem loco, in quo antea erat, et ibi illam conservare; et tunc ibi non daretur unio, licet intima prae-

 presentia ibi daretur: ergo unio realiter distinguitur ab intimâ praesentiâ; et penetratione materiae, et formae.

Contra est 2o; si praesentia localis esset unio materiae cum formâ, homo adquireret novam unionem, quoties localiter moveretur, siquidem corrumpuntur praesentiae materiae, et formae, et aliae de novo adquirit homo per quamlibet partem eius motûs, ut dicemus libro 4: atqui quoties cunque movetur homo, non corrumpitur unio: ergo distinguitur ab intima praesentiâ materiae et formae. Probatur minor; nam si quoties movetur homo localiter unio corrumperetur, homo destrueretur, et generaretur toties; et primum movens localiter hominem, illum destrueret, et de novo generaret: ergo etc. quod in Philosophia absurdum est.

Respondent 2o; unionem addere supra extrema dispositiones, et proportionem ipsorum, quo unum dispositum, et proportionatum est ad constituendum unum compositum cum alio. Haec autem responsio falsa est, sive intelligatur, ut alii volunt, quod unio consistat in iis dispositionibus, et proportione; sive in extremis simul cum dispositionibus, ut alii dicunt. Reiicitur ergo 1o; quia compositum substantiale addit supra materiam, et formam aliquid substantiale; atqui dispositiones non sunt aliquid substantiale: ergo unio est ab illis realiter distinguitur: probatur maior; quia alioquin compositum substantiale non differret substantialiter, et accidentaliter solum ab eo, quod non est compositum, scilicet ab aggregato ex utroque extremo; nam materia, et forma, ut dispositae solum differunt accidentaliter à seipsis, cum carent dispositionibus; dispositiones enim sunt accidentia.

Reiicitur 2o; quia impossibile est compositum existere sine unione; atqui non est impossibile compositum existere sine dispositionibus: ergo dispositiones non sunt unio. Maior est evidens; minor probatur ex communi sententia asserente posse Deum formam unire materiae non dispositae: ergo. tertio, quia existentes de facto dantur omnes dispositiones formae, sine eo, quod detur forma, ac proinde sine unione formae ad materiam: in Eucharistia enim manent

dispotiones frę panis, sive accida illius, et tamen ibi nō ē unio frę panis cum mā, ut cstat ex fide: ergo illę dispotiones realitr distinguuntr ab unione; alioqui si illę dispotiones essent unio, implicaret, qd illa accida existerent, et qd nō unirent actualitr mām cum fra panis: siquidem essa unionis stat in eo, qd actualitr uniat extrema. Confirmatr; ergo existente unione, impossibile ē nō dari cōpositum; sed existentibus dispotionibus in mā, et frā, nō ē impossibile cōpositum nō dari: ergo dispotiones nō sūt unio. Maior ē certa xª narrám unionis, quę modus ē; minor in senta cōi patet; nam disposito ligno ad frām ignis, potest Deus suspendere cursum suum, quō fra ignis, etiam si producatr nō uniatr mę: ergo etc.

Respondent 3º; aliqui illis ad sua connotata accurrentes; sicut potest dari, ut ipsi indicant adequata fra alicuius denoationis, et adequata essa rei; qn tamen detr ipsa res, aut denoatio propter deffectum alicuius connotati extrinseci, quo adveniente, ponitr res, et denoatio; sic mā, et frā sm suam entatem precisse sūt unio fralitr, et quoad prata essalia; nō tamen denominantr unitę mā, et frā donec adveniat connotatum extrinsecum, nempe dispotiones, qē positis ponuntr, et denoantr unitę. Sed iam satis in tractatu de denominationibus prędictos connotatores impugnatos velim; et iterum ad illationis prędicamentalis decisionem illos requiram: nunc brevitr impugno.

Entates mę, et frę precisse sumptę sūt de essā adequā unionis: ergo implicat, qd dentr entates mę, et frę, et qd nō detr unio, licet dispotiones, seu connotata deficiant: probatr coā; nihil aliud ē unio, qm essa adequa unionis: ergo implicat dari essam adequam unionis, qn detr unio; sed essa adequa unionis salvatr precisse in entate mę, et frę xª illos: ergo implicat dari entatēs mę,

et fr̃is, q̃n detr unio: ergo absq̃ connotato aliquo superveniente dabitr unio: Si dicant, dari unionem quoad entitatem; non vero quoad denotationem, quando praecise dantr extrema. Contra est; quia quod extrema denoentr unita, vel est fraliter aliqd distum realiter ab extremis, vel non fraliter extrema ipsa? si 1m: ergo iam unio est fraliter aliqd realiter distum ab extremis, siquidem fraliter denoantr unita per unionem, et qd denoentr unita aliqd ab extremis realiter distum dicit.

Si 2m: ergo eo praecise, qd dentr extrema secundum suas entitates, etiam si deficiant dispositiones, et extrinica connotata, denoabuntr extrema unita, cum ea denoatio debeat dari, quando dantr omnia eius constitutiva fralia, et essalia; sed connotatum extrincum non est frale constitutivum denoationis uniti, ut fatentr adversarii: ergo antequam connotatum adveniat dabitr unio quoad denoationem, et quoad entitatem.

Omitto alios Ths recurrentes ad voluntatem efficacem Dei, quae decernat, m̃am copulari cum fra; nam adhuc mine consequentr, unionem esse indistinctam ab extremis; voluntas enim Dei non tratr ad se ipsam; dicendr, tanquam ad trum ad unionem extremorum. Praeterea unio est de essa compositi substalis; at voluntas Dei fraliter non est ipsa unio, siquidem non est de essa compositi: ergo etc.

Caput tertium.

Obiectionibus solutis; specialis difficultas expeditur.

Quae obiici possunt, facile expediuntr; Imo obiiciunt: m̃a, et fra uniuntr immediate; siquidem univentr media unione distã; ergo unio non est dista ab ipsis extremis. 2o obiiciunt: ipsa entitas unionis unitr per se ipsam cum extremis; ergo similiter m̃a, et fra poterunt

per se ipsas univi. Ad 4um neo negando ans; nam licet inter-
cedat unio dicta non ideo extrema mate uniuntur; cum rão fõrmalis
uniendi, non impediat immediationem unitionis, sicut nec rão
fõrmalis causandi impedit immediationem causæ. Ad 5um n'etr conc.
cesso ant. neg. cons. Cuius discrimen est, quod neque ma, neque fra est rão
fõrmalis uniendi se cum altera, cum sint ad invicem separabiles:
unio vero est ultima rão fõrmalis in genere uniendi, sive unio sui cum
extremis: atque adeo non indiget aliâ entitate, per quam deterretr ad
hoc, ut uniatr; eo modo, quo actio, quæ est ratio fõrmalis agendi, non eget
aliâ actione, quâ fiat.

Ex dictis colligitur, unionem mæ, et fræ
esse modum, ut capite 2o iam probatum est; atque adeo distingui rea-
liter ab extremis, distione non rei à re; sed modi à re: ita communis fere
sentã Philorum; quod etiam probatur, ut selectione præcedenti iam
à nobis persuasum est.

Hic specialis diffõs excitari potest: an unio
compositi substãlis pure mãlis distinguatr realiter ab actione educ-
tiva, per quam fõrma corporea substentatr à m'a. Rão difficultatis est,
quia Pr. Alfonso placet De 2o Phicorum sect. 2a, et aliis RRbus,
qui indicant in compositis pure malibus, in quibus fõrmæ non creantur, sed
in quo, non dari duos modos distinctos; quorum alter sit accidens;
nempe actio productiva fõrmæ; et alter sit substãlis, nempe unio;
sed solum dari unicum realiter modum substãlem, qui utrumque
munus præstet, producendi, scilicet, fõrmam, et illam uniendi cum m'a.
Sed quia autem in hoc duos modos realiter distinctos admittant, nam
cum actio creativa aiæ non uniatr cum m'a, neque ab illa depen-
deat, necessario debet admitti alia entitas dicta unionis, per quam
aia uniatr cum illa.

Tenendum indico, in compositis pure mali-
bus unio distinguitr realiter ab actione eductiva, per quam m'a

210 sustentat frām corpoream, sic P. Alfonsus, P. Ovi. et P. Hurtado.
omissis aliorum rationibus sic sentām probo; q̄ actio eductiva unio-
nis humanę distinguitr realiter ab ipsa unione; q̄ actio eductiva
frę equi distinguitr realitr ab unione eiusdem frę. Sequela pt a
paritate raonis; ex 9ceptu eductionis actio eductiva n̄ habet ee
unionem suitri cum m̄a: q̄ neq̄ actio eductiva frę equi erit unio
suitri cum m̄a. Ans probatr; actio eductiva unionis humanę
ē generatio totius 9positi: q̄ d propter ipsum 9positum humanum, et ra-
tione illius habet ee, qm intendatr á nāra propter se, d propter com-
positum; tunc sic: id, qd intenditr á nāra propter 9positum, tam-
qm propter finem, ē essalitr accidens, ut certum ē: q̄ actio generati-
va totius 9positi humani ē accidens; d unio 9positi humani nequit
ee accidens; alioqui n̄ esset 9positum unum pre substāle: q̄ actio
eductiva unionis humanę distinguitr realiter ab eadem unio-
ne; q̄ similitr actio eductiva frę corporeę distinguetr realiter ab unione
ipsius frę.

Ubi animadvertes, 1mo; qd licet p actionem eductivam
frā corporea ponatr in m̄a p dependentiam tanqm á sua causa, quę
dependentia ideo dicitr inhęrentia, q̄ petit inhęrere subto; at frā
tn̄ conectitr cum m̄a p actionem tanqm p raonem frālem informandi
et 9stituendi unum pre cum m̄a, qd requiritr ad 9ceptum frālem
unionis, de cuius munere ē ita nectere m̄am cum frā, ut cum illis
9stituat unum 9positum substāle pre. 2do animadvertes; n̄ ideo
admittimus defacto unionem distām ab actione eductiva, q̄ pre-
cise actio accidens ē; d ulterius, q̄ eductio ex sua raone frāli n̄
habet ee unionem suitri cum subto.

Sed adhuc maior diffās excitari
solet, utrum frā accidalis, Vg albedo uniatr subto, cum quo 9sti-
tuit unum accidale pre p unionem accidalem distām ab actio-
ne eductiva, vel n̄? ad hanc dubitationem P. Oviedo citatus

dubius haeret; nos tamen indicamus in compositis accidentalibus debere etiam concedi duplicem modum accidentalem distinctum, quorum alter sit actio eductiva, per quam forma accidentalis v.g. albedo producatur dependenter a subiecto substante albedinem, alter vero sit unio accidentalis informationis, per quam subiectum informetur ab albedine. Ratio

Ratio

a priori huius doctrinae est, quod eductio ex sua ratione formali eductionis non est unio sui termini cum subiecto: ergo etiam si terminus ex alio capite sit determinatus ad unionem cum subiecto, unio erit distincta ab actione eductiva. Probo antecedens; actio eductiva non unitur cum termino; sed solum cum subiecto; et ergo etiam si constituat suum terminum dependentem a subiecto, tanquam a causa, adhuc requiritur unio distincta, ut subiectum intelligatur cum termino unitum, et informatum per illum. Confirmatur etiam, ratione in tacta difficultate praecedenti.

Caeterum advertas; accidens absolutum v.g. albedo ex duplici titulo conectitur cum subiecto; petit enim uniri cum illo media unione accidentali ad constituendum unum accidentale per se, et insuper petit dependere ab illo tanquam a causa materiali, media actione, per quam producitur; qui duo modi, nempe unio, et actio, ex natura rei inter se conectuntur, ita ut nequeat naturaliter accidens esse unitum subiecto, quin sit ab illo eductum, neque e converso, possit esse eductum, quin sit unitum; unde fit, quod idem subiectum exercet rationem subiecti informationis, quatenus terminat unionem cum albedine; exercet vero rationem subiecti sustentativi, quatenus recipit actionem productivam albedinis, per quam albedo pendet a subiecto tanquam a causa materiali; sed de hoc fusius libro 2o.

Disputatio 2a;

quotuplex unio detur in quolibet composito substantiali?

Caput 1m; opposita sententia refutata, nostra stabilitur

208 Ex dictis à nobis in superiori tractatu supponendum est 1°, in quolibet composito viventi dari triplicem unionem realiter distinctam saltem partialem, quoniam in quolibet datur duplex forma substantialis realiter diversa; quarum quaelibet unitur per unionem distinctam; unde forma corporeitatis habet suam unionem ad materiam, quae semel producta fuit in Embrione, et immutata perseverat in vivente; neque deficit nisi deficiente cadavere: rursus anima vivens aliam unionem substantialem requirit, media, qua unitur cum corpore. Hic autem praesens controversia versatur circa unionem, quae intercedit inter materiam, et formam corporeitatis; vel inter unionem, quae copulat animam viventem cum corpore: licet quidquid dicatur circa hanc unionem, similiter dicendum erit de unione inter materiam, et formam corporeitatis. Supponendum est 2°, nec sermonem nobis esse de partibus integralibus unionis; nam certum est in capite dari diversam partem unionis, quam in manu: est autem sermo de partibus essentialibus unionis, utrum scilicet intercedat duplex unio essentialis inter materiam, et unicam formam?

His suppositis è regione appositus nostrae menti Pater Guar adest. Des. Philosophicorum secte, qui opinatur dari unam unionem ex parte materiae, media, qua materia recipit formam, quam unionem appellat materializationem, et ait recipi in sola materia, formamque solum esse eius terminum; et aliam unionem ex parte formae, media, qua forma informet materiam, quam vocat informationem, et in sola forma recipi, materiam vero solum esse eius terminum defendit.

Opposita sententia verissima à Patre Suares Disp. 13 Metaphysicae sect. nona, Pater Arriaga, innumerisque aliis defenditur: probatur 1°, haec nostra sententia; quoniam ex vi unionis per quam materia unitur cum forma, forma unitur cum materia: ergo non datur duplex unio in composito substantiali. Antecedens probatur; quoniam quaelibet unio aequaliter est nexus, et vinculum duorum: ergo illa unio nectit extrema [illegible]

et coentr ex vi illius tam m'a unita ē cum fr'a, q̄ in fr'a cum m'a: ḡo otiosa erit, et superflua altera unio, vel ex parte fr'ę vel ex parte m'ę.

Primo ȝ'fratr: nam si tollatr una ex illis unionibus, ad huc permanebit ȝpositum substāle adeq̄uē, et perfecte ȝstitutum: ḡo duplex unio adstruenda n̄ ē: ant probatr remanente fr'ę cisse illā unionē, p quam m'a recipit frām, d'ę equi datr frā equi inf'ans m'am, et coentr equus: ḡo unica unione ȝpositum substāle erit adeq̄ue ȝstitutum. Secundo ȝ'fratr, q̄ unica entās potest transcendentaliter respicere duo extrema, quę uniantr intrse: ḡo simplex unio unica entās potest duo extrema unire. Ant probatr exemplis; cognitio unica ad obtum refertr, et ad intrum, et utrunq̄ unit intentionaliter, et eadem actio causam respicit, et effūm, atq̄ utrunq̄ unit in ratione producentis, et producti: ḡo sic itr unica unio ȝiunget extrema in raone recipientis, et recepti, vel raone subti, et fr'ę.

Ex dictis inferr 1o, receptionem, et infrationem ēē unicam, et indistinctam entitatem, ita ut implicet etiam de potia Dei ablūta dari unionem, quę sit receptio fr'ę in m'a, et n̄ sit infratio m'ę p frām. Probatr; nam unionem ēē receptionem, ē ēē unionem m'ę cum fr'a; et ēē infrationem ē ēē unionem fr'ę cum m'a; sꝫ implicat de potia Dei ablūta unio m'ę cum fr'a, quę n̄ sit unio fr'ę cum m'a: ḡo implicat de potia ablūta unio, quę sit receptio, et n̄ infratio. An autem potis sit duplex unio, quarum q̄ęlibet, sit adeq̄uate receptio, et infratio, inferius dicemus.

Inferr 2o; receptionem, et infrationem, nec raone ratiocinata distingui intrse probabilr, et ratio ē, supposita nostra doctra de distione raonis, n̄ potest dari distio raonis ratiocinatę, quando n̄ dantr connotata diversa in ordine ad quę eadem entitas p diversas

2o to cognes attingantr; d n̄ habent talia connotata in ordine ad quae cognatr entitas unionis, ut e receptio, et ut e informatio: g.o informatio, et receptio n̄ distinguntr ratione ratiociata: probo mnrem, q tunc cceptum receptio affertr entitas unionis in ordine ad m̄am, et frm̄; g.o putrumq cceptum affertr idem obtm̄, et sub eodem connotato attingitr; d p cceptus cognentes obtm̄ in ordine ad idem connotatum, n̄ fit distio rationis ratiocinatae: g.o p illos cceptus receptio, et informatio n̄ fit praedicta distio. Confirmatr, q unionem ee receptionem formalissime ee id, medio, quo m̄a recipit frm̄; itemq unionem ee informationem, e ee id, medio, quo frma informat m̄am: g.o p utrumq cceptum attingitr maria m̄a, et frma, et eadem idem connotatum.

Dico, qd receptio, et informatio distinguantr adhuc in unione distione rationis ratiocinantis: probatur; q isti duo cceptus receptio, et informatio habent p illas entitates diversos modos cognendi; iste n̄ cceptus receptio attingit entitatem unionis in ordine ad m̄am in recto, et frm̄ in obliquo; et e cverso, iste cceptus informatio attingit entitatem unionis in ordine ad frm̄ in recto, et m̄am in obliquo; itaq penes diversos modos cognendi attingitr tota entitas unionis, sicut homo, et aial rale, qui cceptus, licet stat apud omnes obiectum eadem, nomen distione raonis ratiocinantis distinguntr.

Caput 2m;

Fundamenta opposita diruit, et aliquot quaestiunculas dirimit.

Arguitr 1o, ltra sentiam 2ae ctatis; unio debet recipi, et maliter causari a m̄a, et frma, d eadem unio n̄ potest recipi, et maliter causari a m̄a, et frma simul; g.o n̄ e una, et eadem unio in hoc; d duplex. Maiorem probat, q unio e perfectio tam m̄ae, qm frmae; d una entitas n̄ potest

perfici, nisi p entatem, quam maliter causat: ergo. Minorem vero
probat; quia unio si corporea sit, non potest maliter causari ab spiritu;
q si spiritualis sit, non potest dependere à corpore: ergo. Confirmatur,
nam in hoc informatio est spiritualis, ut pote recipitur in aña rali;
materialisatio vero est corporea, ut pote in mà recipitur: ergo disting=
untur realiter: atqui eodem modo, quo se habent in hoc materi=
alisatio, et informatio se habent in reliquis spositis ergo in omnibus
realiter distinguuntur. Confirmatur 2o: informatio est perfectio frmæ; ma=
terialisatio autem est perfectio mæ; di perfectio frmæ realiter non
est perfectio mæ; aut econtra, distinguuntur realiter.

Respondetur, dessa mári,
negando morem: ad probaonem negatur minor, ex illa autem anis proba=
tionis morís; nullum non inconveniens est, quod res corporea producatur
dependentrat extrío spirituali, ut constat in bitris de aña; nec
ad hoc, ut una entas perficiatur per unionem, requiritur, ut maliter
illam causet, solummodo requiritur, quod resultet sposium perfe=
ctius, quam est illa entas, quæ perfici dicitur; ad quod sufficit, quod
unio copulet extra, et restituat sposium. Ad primam confraonem
negatur anís; nam in hoc informatio non est spiritualis, sed est cor=
porea, sicut est materialisatio, sicut ibi eadem unio corporea
unitur se ipsa cum mà corporea, ita potest uniri cum aña sp=
irituali; et sicut in mà, ita etiam in aña recipi potest.
Si vero noe receptionis intelligat per separatam causalitatem ma=
lem, negandum est informationem causari maliter ab aña rali; nam
tam materialisatio, quam informatio à sola mà causatur maliter.

Ad 2am
confraonem distinguo marem: materialisatio est perfectio mæ, et
informatio perfectio frmæ, ut quo, concedo marem; est perfectio, ut quod
nego marem; nego item co aim; nam eadem entas unionis dicitur
spiritualis, mediante qua mà completur sposium, et frà per mam, et adinvicem

2o 12 perficiuntur, in quo sane nulla ratio repugnat, quod unio eadem sit perfectio materiae, et formae; nam sicut eadem unio se ipsa unitur cum utroque, ita etiam perficit utrumque, ut ipsae ad invicem perficiantur, ut dixi; non tamen materialisatio, et informatio sed ipsa entitas materiae, quae recipit, et formae, quae informat.

Arguitur 2o: quando destruitur unio positiva datur duplex carentia unionis; ergo antea dabatur duplex unio: consequentia patet, quia carentiae non multiplicantur, nisi pro numero terminorum, quos negant: antecedens probatur, quia una carentia unionis datur in materia, et altera in forma, siquidem unica carentia nequit subiectari in duobus extremis. Confirmatur 1o in sententia distinguente relationem praedicamentalem a fundamento, et termino non sufficit unica relatio, quae subiectetur in uno extremo, ut utrumque referatur ad invicem, sed requiruntur duae relationes distinctae in uno, ac in altero extremo: ergo similiter in unione dicendum est. Confirmatur 2o: materia, et forma sunt duae causae realiter distinctae; ergo debent habere duas causalitates distinctas; cum autem unio sit causalitas materiae, et formae a nobis posita, duplicem unionem habebunt.

Respondetur negando antecedens; et ad probationem nego suppositum, quod carentiae existant intrinsece in extremis, quod videtur in argumento supponi; negationes enim cum nihil sint, neque subiectantur sicut forma, neque sunt intrinsece subiectis, neque uniuntur alio modo cum entibus positivis. Ad 1am confirmationem respondeo omisso antecedenti negando consequentiam; nam data illa falsa opinione Thomistarum, adhuc posset dici, quod unio ex eo quod uniat duo extrema, ipsa est unita cum utroque, atque ideo non indiget quodlibet extremum unione distincta; at relatio Patris Petri non posset esse unita cum Paulo, quia nisi in unoquoque sua relatio distincta inveniretur. Ad 2am confirmationem negatur consequentia; quia eadem entitas potest esse causalitas duplicis causae, ut constat in actione, et passione, et suo libro dicemus.

Hic breviter exponendas iudico

aliquæ quæstiones de rebus possibilibus, ad quas, ut potes, parum utiles
invitus trahor. Prima quæstio sit, an extrema plura, quæ duo pos-
sint divinitus uniri, unica nectique possint. Circa quam advertendum est
nos non loqui de unione, quæ ex natura sua solum sit nexus duorum
extremorum; de hac enim nequit dici posse divinitus plura extrema
coniungere; solum investigamus an sit possibilis unio ex natura sua potens
unire plura extrema, v.g. duas, aut tres formas cum materia, aut duas materias
cum una, vel duabus formis.

Respondeo affirmative, et probatur generali ratione:
quia quod non involvit contradictionem concedendum est divinæ omnipotentiæ;
sed eiusmodi unio nullam affert contradictionem: ergo illa est admitt-
enda possibilis. Ubi pro argutorum solutione adnotabis, speciem
physicam unionis compositi, quod ea unione constaret, differre ab ea, quæ
eisdem partibus constaret unitis unione alterius speciei, quæ duo
tantum extrema uniret; quia unio est essentialis composito, ideoque specie di-
stinguerentur ea, quæ unionibus specie distinctis constarent. Secundo quamvis
unione unica plura illa extrema copularentur, tamen non omnia immediate
copularet; quia unio non esset ratio formalis uniendi quamlibet cum qualibet,
et hanc materiam A v.g. cum hac forma equi; et illam materiam B cum forma;
non tamen uniret materiam B immediate cum forma equi. Tertio praedictam
unionem fore entitative supernaturalem; et aggregatum totum ex illis
extremis, cui ea unio deberetur, fore etiam supernaturale saltem quoad
modum; siquidem secundum partes divisim naturale esset.

Secunda quæstio sit,
an duo extrema possint pluribus unionibus adæquatis divini-
tus coniungi; admitto pluralitatem earum unionum, quia in illis nulla rep-
ugnantia reperitur, quod commune argumentum est, ad affirmandum aliquid esse possibile omni-
potentiæ divinæ, et licet superfluæ sint ad propositum efficiendum, tamen sup-
erfluitas, ut recte advertit Philosophia, reiicienda est a natura, non vero a potentia
absoluta; potest enim Deus alios fines intendere, ad quod naturam sit ..., quod

 ad fines nãrę superfluum reputatr.

Unde scies, tot ꝑposita ablute dista (mo quo ideoque diversa, et ratione omnium partium) in tali casu debere resultare, quot uniones subtales darentr, etiam si una tantum daretr mã, et unica frã subtalis. Et probatr; q̃ ut multiplicenter ꝑposita sabtalia ablute diversa, nõ opus est, q̃d omnes partes multiplicentr, sed sufficit multiplicari unam partem, quę sit essalis ꝑposito, saltem ut quium, atque, dummodo à ꝑposito afferatr in recto; atqui unio é de essã ꝑpositi subtalis, saltem utque et ab illo afferatr in recto, cum ꝑpositum sit mã, frã, et unio: ergo ex multiplicitate unionum, argui debet multiplicitas ꝑpositorum. Vide, quę diximus tracta anti de 3o cap 8o, et nostro de ꝑretis tractu.

3a questio sit, an polis sit unio corporea, quę mãm, et frãm corpoream uniat indivisibiliter; ita ut totam frãm uniat toti mę, et totam cuilibet parti mę, et prętérea quęlibet pars unionis uniat totam frãm? iudico hanc unionem polem eẽ, quia nulla repugna illa involvitr; et ulterius simile q̃d invenitr in unione humana, quę totam frãm unit toti mę, et cuilibet parti; et quęlibet pars unionis totam frãm afficit, q̃d etiam suadetr exemplo ubi de lu charitatis, quo totus Christus Dominus collocatr in tota hostia, et in qualibet parte hostię: ergo etc.

Disputatio 3a;

Quodnam sit subtum unionis informationis?

Caput 1um

nostra senta in lucem profertur.

Rem satis dubiam, et efficacibus fundtis destitutam in pręsenti decidimus; q̃dq̃d alii censeant, quęstionem hanc solam eẽ de noĩe iudicamus; omnes n. conveniunt, in eo q̃d unio unitr cum mã, et

cum forma substantiali, controvertimus n. in quo recipienda sit unio tanquam in subiecto receptionis, et sustentationis; an in toto in sola forma, an in sola materia, an denique in materia, et forma simul recipienda sit: vel an quodlibet extremum dicatur subiectum unionis? quod, ut praestemus memoriam refricabis eorum, quae diximus tractatu 2o De 3a agentes de constitutivo formali entis, et de ratione subiecti, quae in illa datur, comparatione formae substantialis. Deinde ibi adnotavi hoc nomen subiectum esse aequivocum, nec dari rationem communem subiecti informationis, quae sit communis omnibus subiectis tam accidentalibus, quam substantialibus: solum n. indagavimus, quae sit ratio subiecti substantialis.

Praeterea notandum est, aliud esse subiectum receptionis, et aliud subiectum sustentationis: illud dicitur subiectum sustentationis, seu passivum, quod materialiter causat formam, cum qua componit unum per se; sicut se habet materia respectu animae equi, quam non solum recipit, sed etiam sustentat, quoniam illam causat materialiter, ut libro 2o dicemus: subiectum autem receptionis est illud, quod cum alio ordinatur ad constituendum unum compositum; at actio productiva formae non recipitur immediate in ipso subiecto; quod materialiter illam non causat, sicut materia respectu animae rationalis, in qua actio creativa non recipitur immediate, sed solum in ipsa anima: hoc autem subiectum passivum ab aliquibus appellari solet subiectum inhaesionis, et subiectum pure receptivum, subiectum adhaesionis: quapropter anima rationalis, et similiter actio creativa illius solum dicitur adhaerere materiae: e contra vero forma corporea, et actio generativa illius, quae vocatur inhaerens, inhaerere materiae dicuntur.

Varie opinati sunt Doctores; alii affirmant, solam formam esse subiectum adaequatum unionis compositi substantialis, materiam vero esse solum terminum intrinsecum illius: alii indicant oppositam sententiam teneri debere: alii censent unionem recipi, ac subiectari in materia, et forma simul: alii aiunt unionem compositi humani subiectari in sola materia, in reliquis autem compositis subiectari in sola forma: alii demum oppositum huius sententiae tenendum esse

21b volunt: quas omnes sententias nimis lubrice sui authores propugnant, nec satis exponunt, quid significent nomine subiecti receptivi, aut substantive unionis; quae alioquin in terminis minime pugnant, et solum de nomine dissidium quod illas haberi perspicimus.

Quare breviter resolvenda est praesens difficultas. Sit 1a solutio, tam materia, quam forma est subiectum informationis unionis compositi substantialis, et consequenter recipiatur unio in utroque extremo, tanquam in subiecto receptionis: sic Pr. Arri. D. 4 sect., et Fabre et 4. Probatur, quia non est maior ratio, cur in uno recipiatur, quam in altero extremo: ergo recipitur in utroque. Consequentia probatur: quando aliquae causae ad eundem effectum simul concurrunt, non est maior ratio, cur ab una procedat, quam ab altera effectus, ideo ab utraque dicitur procedere, ut videre est, si duos ignes pariter ad idem lignum applices; materia, et forma sunt causae concurrentes simul ad recipiendam unionem, et aeque applicatae, et nullatenus impeditae: ergo materia, et forma pariter unionem recipiunt: probatur minor, quia tam materia, quam forma unitur, utraque perficitur, utraque immutatur per unionem: ergo. Confirmatur, quia unio est modus materiae, et formae, et unitur essentialiter cum utraque: ergo utraque pars est subiectum informationis unionis.

Sit 2a solutio: sola materia est subiectum passivum unionis compositi substantialis, et consequenter in illa solum recipitur unio tanquam in subiecto sustentationis. Oppositum tenet Pr. Arri.; sed pro nobis stat Oviedo d. 4 puncto 8o; probatur, quia ex conceptu unionis informationis non petitur, quod utraque pars, quae unitur, sit subiectum passivum unionis; nam licet unio informationis ex natura sua crearetur, omnino ab utraque parte, nec ab aliqua ex illis sustentaretur; et tunc vere esset unio informationis: ergo licet de facto unio generetur, non petit plura subiecta passiva; sed tantum illud, quod sit subiectum formarum materialium, a quo ipsa unio, ut pote corporea sustentetur. Confirmatur: illud est subiectum passivum unionis, quod recipit eius actionem generativam; sed actio generativa unionis solum recipitur in materia prima: ergo sola materia est subiectum passi-

Sed obiicies 1º contra 1am conclusionem: ut unio nectat extrema duo, non opus est ut recipiatur in utroque: ergo unio in solo uno extremo recipienda erit: antecedens probatur; quia unio hypostatica, qua verbum Divinum unitur naturae humanae non recipitur in ipso Deo: ergo non est opus, unionem in utroque recipi. Confirmatur 1º; quia sequeretur, unionem recipi mediate in materia, quod falsum est: sequela probatur antecedens; quia; quidquid recipitur immediate in forma, mediate recipitur in materia; sed unio recipitur immediate in forma: ergo mediate in materia.

Confirmatur 2º nam in composito quidquid est receptivum est subiectum: sed sola materia est subiectum: ergo sola materia est receptiva unionis. Confirmatur 3º; quia informatio non debet recipi in causa, a qua provenit: ergo unio non debet recipi in forma. Sequela patet, quia unio, ut informatio provenit a forma: antecedens probatur; quia sola receptio est, quae debet recipi in causa a qua ut receptio procedit. Ratio ad argumentum.

Respondetur ad argumentum; distinguendo antecedens; ut extrema duo praecise uniantur, non est opus, concedo antecedens: ut uniantur, et per unionem in utroque recipi; concedo antecedens: ut uniantur, et per unionem in utroque recipi; concedo antecedens: ad probationem dico, quod sola sufficiantur; nego antecedens: ad probationem dico, quod sola humanitas perficiatur per unionem; Verbum autem Divinum non perficitur. Unde quid mirum, quod humanitas solum unionem recipiat? Ad 1am confirmationem respondeo negando maiorem. ad probationem, distinguo antecedens, quidquid recipitur in sola forma, recipitur mediate in materia; concedo antecedens: quidquid recipitur in materia, et forma simul, recipitur mediate in materia; nego antecedens. Ad 2am confirmationem concessa maiori distinguo minorem; sola materia est subiectum formae, sive subiectum formarum; concedo minorem: sola materia est subiectum unionis; nego minorem. Ad 3am confirmationem; nego antecedens; ad probationem; omisso antecedenti; negatur consequentia; nam unio est receptio dupliciter; prius

218 qdm ẽ receptio frẽ in m̃a, et ita provenit à m̃a, deinde vere ẽ receptio
suiipsius in m̃a, et frã, et ita, ut receptio suĩ, provenit tantm̃ à m̃a, q̃m
à frã, et in utrãque recipitr.

Contra 2m̃ solutionem obiicies 1o cr̃ Pe Arri; tam m̃a, q̃m frã, sũ suf-
ficienter applicatę, ut causent malitr unionem: g̃ unio ab utraq̃ subtatr, et causatr
malitr: probatr coã; q̃ qndo duo ignes sũ applicati ad producendum calo-
rem, uterq̃ producit, et calor utriq̃ tribuitr: g̃ tam m̃a, q̃m frã causa-
nt malitr unionem. Confirmatr 1o à Pe Guor; unio recipitr in utroq̃ extremo
tanq̃m in subto informationis: g̃ causatr malitr ab utroq̃. Probatr coã; q̃
eo ipso, q̃d unio recipiatr in utroque extremo, utrumq̃ perficitr intrin-
sece p unionem, et utrumq̃ immutatr; ñ autem datr mutatio, et motus
sine causalitate malĩ: g̃. Confirmatr 2o; ideo subsista verbi divini
ñ perficitr p unionem hypostaticam, cum qua unitr intrinsece, nec
p illam mutatr, q̃ ñ ẽ subtum passivum talis unionis: g̃ si m̃a, et frã,
perficiuntr, et mutantr p unionem, utraq̃ illam malitr causabit.

Resp.
negando ans, q̃ applicatio causę ad causandum effum, supponit virtu-
tem in ipsa causa ad illũ effum, ideo q̃ uterq̃ ignis calorem producit;
at frã ex nãra sua ñ habet virtutem causandi malitr unionem, ut
applicata simul cum m̃a illam causet. Ad 1m̃ confirmaõnem concedo antũ
et nego coam. Ad eius probaõnem concedo maiorem, et nego minorem: utroq̃
ñ potest dari mutatio, et motus, q̃n detr causalitas malis; solum n.
requiritr, ut res mutetr, q̃d vere recipiat tanq̃m subtum, q̃ vo ut sub-
stentet fralitr aliqd. Ad 2m̃ confirmaõnem nego ans; ideo n. subsista
verbi divi ñ mutatr, nec perficitr p unionem hypostaticam, q̃ illa
ñ recipit, nec habet raõnem subti illius, ñ tamen, q̃ ñ ẽ subt-
um passivum talis unionis; ẽ autem de raõne subti eẽ incompletum,
et potens ab alio perfici; verbum autem divinũm ñ ita se habet: q̃d
si ita se haberet, p illam unionem mutaretr, licet illam malitr ñ cau-
saret.

caput 2m

expenditur an unio compositi humani sit spiritualis, vel corporea?

Vltimo obiicitur: unio compositi humani ē spiritualis: ergo requirit mām substāre, et causare materialiter talem unionem; et consequenter in sola āīa rōāli recipietur. Resp. negando anṡ; nam unio compositi humani ē corporea: ita contra opinantur PP. nri Pm Suares, et Pm Vasq: probatur nostra resolutio; quia unio habet eam divisibilitatem partium, et dimentionem, propter quam corpus definitur, ut suo loco dicemus: ergo unio compositi humani ē corporea, siquidem illa constituta ē ex partibus integrantibus; Vt abscissa manu, destruitur unio, quā āīa unita erat manui, et tamen perseverat unio, quā eadem āīa brachio unitur: ergo predicta unio ē corporea.

Confirmatur, quia quando homo nutritur nō solum adquirit nobas partes mā3; sed etiam nobas partes unionis; siquidem partes antes unionis nō sūt ratio sufficiens uniendi āīam cum partibus mā3 denuo adquisitis; ergo ut uniatur āīa rōālis, unio corporea debet admitti.

Arguitur tamen; unio subiectatur in āīā rōāli, quę spiritualis ē: ergo unio ē spiritualis: probatur csā; ut aliqua frā subiicetur in aliquo subiecto debet ēē illi proportionata; sed unio corporea nō ē proportionata spirituui: ergo. Confirmatur 1o; si unio esset corporea, denoaret āīam rōālem corpoream, et extensam; sed hoc ē impōle: ergo. maior probatur; quia omnis frā prębet suam denoationem subiecto, cui inest: ergo. Confirmatur 2o; si unio esset corporea, unirentur partes illius per uniones alias; hoc ē falsum; ergo.

Resp. concesso anṫi, negando csām; ad probationem distinguo maiorem; debet ēē illi proportionata in genere

120 entis; nego maiorem: in genere receptibilis; concedo maiorem: solum enim requiritur, quod forma (sicut et unio) habeat aptitudinem ad informandum illud subiectum, sive spirituale, sive corporeum sit. Ad 3m confirmationem negatur maior; quia unio corporea non est ratio formalis denominandi subiectum corporeum; sed denominandi illud unitum; et sicut in sententia adversariorum unio spiritualis non denominaret materiam spiritualem, sic unio corporea non denominaret animam corpoream, et extensam. Ad 2m confirmationem; negatur maior; quia partes unionis per se ipsas uniuntur cum materia, atque anima absque alia unione.

Sed quaeres, utrum sit possibilis unio spiritualis inter materiam, et animam rationalem? indico possibilem esse talem unionem; nam sicut anima rationalis est tota in toto, et tota in qualibet parte corporis; sic unio poterit esse indivisibilis, et carens partibus, et tota uniens totam animam toti materiae, et totam cuilibet parti materiae; in quo nullam repugnantiam reperio. Unde utrumque extremum esset subiectum receptionis illius; sed sola anima esset subiectum passivum illius unionis spiritualis; nam actio generativa, per quam illa unio produceretur, foret spiritualis, et reciperetur solum in anima: quia et etiam unio subsistentaretur, ut supra ante conclusionem 2a probatum est.

Deinde quaeres, an aliqua unio informationis possit creari, et non causari in genere causae materialis? censeo impossibilem esse; quia unio informationis in eo habet suam essentiam, ut producatur dependenter a subiecto, a quo essentialiter dependet: quia nisi mutetur eius essentia, non poterit creari. Quod autem possit dari aliqua unio, quae informationis non sit, et creetur, nullum inconveniens erit; quia ex ratione modi non habet unio, quod inhaereat extremis, sed satis est, si illis adhaereat, praesertim si illa non sit unio informationis.

Ultimo quaeres, quid dicendum sit de unione compositi accidentalis? quidquid non diximus in toto hoc tractatu de unione substantiali, idem dictum esto de unione accidentali: itaque erit

simpliciter essabitur; dista ab extremis; recipietur in utroque; et ab uno illorum sustentabitur; et quod de primi assertum est, eidem applicare poteris. Atque satis pro primo Physicorum libro; utinam fortunato eventu!

Liber 2us Physicorum de causis corporis naturalis, et illarum causalitate. Tractatus 1us de causis in communi.

Postquam superiori libro egit Aristoteles de principiis intrinsecis corporis naturalis, mox ad causas eiusdem corporis indagandas stylum promovit et quidem, ut ista sit ex dicendis, causae corporis naturalis aliae sunt extrinsecae, aliae vero intrinsecae de utrisque in hoc 2o libro sermo nobis futurus est in quatuor itidem tractatus distributis: et ne videatur Philosophus otiosam docere repetitionem eadem discutere, scias obsecro, de materia, et forma iterum agi, non quatenus solum segnitur sui praesentia, et exhibitionem tanquam principia corpus naturale constituunt; hac ratione scopus superioris libri fuere; sed quatenus afferunt motum aliquam ratione cuius corpus naturale denominatur principium, et causa motus, et quietis.

Praemittimus vero in hoc 1o tractatu de causis in communi, et earum universalioribus proprietatibus in communi tractationem, ut recto docere ordine facilius deinde ad causas in particulari rerum maturemus: quam autem claritate, et brevitate rem totam proponemus studiose lector, si meis dictis suffragaris non ibis inficias. Vale.

Disputatio 1a

Quid sit causa in communi, et per quod illa tamquam per ultimum in actu 1o constituatur? Caput 1um

227. Definitur, ac dividitur causa in communi.

Causa communissime accepta, et prout comprehendit omne genus causae non dicitur potius hanc, quam illam, una aliqua ratione, et definitione, non potest facile comprehendi: quapropter multiformiter divisi sunt Doctores in ea assentientia exponenda; nos autem, reiectis aliis definitionibus, quas incongruas iudicamus, sic definiendam esse statuimus; causa in communi est, quae communicat esse alteri diversae naturae: priores voces communes sunt principio, et aliis rebus, quae causae non sunt; ideoque cum Patre aeterno convenit, qui principium Verbi Divini dicitur, quia communicat esse, seu entitatem; est enim proprium causae dare existentiam rei: particulam alteri denotatur distinctio inter causam, et effectum; nemo enim dicitur esse causa sui saltem quoad sui esse.

Demum per illa verba diversae naturae solum intelliguntur res diversae essentiae, quarum una sit causa, et altera effectus; sic enim excluduntur ab hac definitione productiones divinae, nam Pater aeternus, licet producat filium non est causa filii, neque filius est effectus Patris, quia sunt eiusdem essentiae, et naturae.

Ubi advertendum est primo, in definitione praedicta involvi quodcumque genus causae, quae proprie loquendo talis sit, nempe causa intrinseca, sive materialis, sive formalis, nam revera communicant esse per positivam exhibitionem: similiter causa finalis, et exemplaris non excluduntur, quidquid alii Doctores censeant, nam in suo genere aliquod esse dant effectui. itaque dicendum est omnes praedictas causas univoce convenire, et explicari univoce in ratione communi causarum per definitionem supra traditam.

Secundo advertendum est, requiri ad essentiam causarum, quod effectus sequatur ex causa, non sequela temporis, quomodo nox sequitur diem; neque sola sequela logicae, quae sufficiens est ad communem, sed sequela realis causalitatis, quomodo lux a sole derivatur, non econtrario sol a luce. unde solemus arg

guaeri ab effectu ad causam, ut datur lux; ergo et sol, non autem contra; nisi quando causa naturalis est, et cum omnibus requisitis non impedita. 223

Tertio requiritur, quod effectus dependeat a sua causa, cum aliter existere non possit; non autem causa dependeat ab effectu, quae quidem ex suo conceptu potest optime existere sine illo. Quarto requiritur, quod quidquid proprie effectus est, habeat omne suum esse naturaliter productum a causa; ideoque filius divinus non est effectus; quia illius essentia non fuit producta a Patre, sed solum communicata, quod est proprium principii, aut ad summum causae latissime acceptae; vide infra tractatu de ... Demum quatuor haec requiruntur, ut causa concurrat et alterius: ... causa, quae concurrat; causalitas, id est exercitium, medio quo causat; effectus causatus diversus natura, numero, vel specie; et conditio requisita, ut approximatio ignis ad passum, de quo uberius dicendum est.

Dividitur causa in communi adaequate in causam efficientem, materialem, formalem, et finalem, inter quas omnes Philosophi adnumerant causam exemplarem, quae ut alii volunt, constituit quintum causae genus; et ut alii contendunt, ad causam efficientem reducitur, et ut nos censemus ad causam intentionalem reducenda est: unde quatuor solum genera praedicta causarum Aristoteles adnumeravit; cum nulla sit causa, quae ad aliquam ex numeratis non reducatur: cum nullas causarum definitiones modo non tradimus, nam quae liber ... habet proprium locum, in quo eius quidditas a nobis expendatur. Hic inquires, an ubique naturaliter concurrant omnes hae causae? Respondeo primum, omnes posse concurrere ad effectus compositos; nam compositum fit ex aliquo subiecto, subiectum vero est causa materialis: item detrahitur ad certam compositi speciem ab aliis, et haec est causa formalis: deinde totum compositum generatur ab aliis, et haec est causa efficiens: tandem, si causa

 hic ordinate operetur, aliquem finem debet habere, propter quem operari dicatur; et hic est causa finalis; licet agentia creata saepe operentur non propter finem. Resp. 2m; causa efficiens est omnino necessaria ad omnes effectus; et in effectibus non compositis causa finalis, et materialis concurrere nequeunt.

Caput 2m;

Aliae subdivisiones causarum explanantur.

Subdividitur causa in communi in physicam et moralem; physica est, quae per suam entitatem physicam influit in effectum; ut calor in calorem: causa vero moralis est, quae licet non producat physice effectum, illi tamen tribuitur effectus in prudentum aestimatione, ac si vere produxisset, ut qui praecepit aliquid fieri, dicitur causa moralis effectus producti vi illius praecepti.

Ulterius subdividitur causa in extrinsecam, et intrinsecam, causa intrinseca est, quae componit intrinsece effectum, in eoque includitur, ut pars illius: causa extrinseca, quae est extra entitatem effectus, ut causa efficiens, et finalis. Rursus subdividitur in realem, et intentionalem; causa realis dicitur, quae independenter a quolibet actu cognitionis causat, ut omnes causae efficientes, omnes causae intrinsecae: causa intentionalis est illa, quae per cognitionem sui causat, ut omnes fines, omnes causae motivae, et exemplares, quas causas intentionales non esse proprie, et physice causas, id est solum morales, existimo cum Patre Suarez, Conseca, Guar= et aliis, licet non omnis causa moralis est intentionalis.

Praeterea subdividitur causa in totalem, seu adaequatam, et in partialem, seu inadaequatam: adaequata est illa, quae sufficiens est se sola ad causandum effectum: inadaequata est, quae indiget, ut adiuvetur ab alio: ubi nota causam adaequatam, seu totalem dici, quatenus in omni genere, vel in aliquo sit adaequata; et sic dicitur causam inadaequatam, seu partialem dici, quatenus in uno genere sit partialis, licet in alio sit totalis, ut

Deus, et homo non causa efficiens totalis hominis in genere efficientis; non vero in omni genere, quia praeter causam efficientem concurrunt ad hominem causa materialis, et formalis.

Solet subdividi causa in causam per se, et per accidens: causa per se est, quae vere, et physice causat effectum: causa vero per accidens est, quae impertinenter se habet ad effectum, quae quidem appellatur impropriè causa, quia invenitur simul cum vera causa effectus; sic se habet homo currens, qui simul est Medicus, in quo Medicina dicitur causa per accidens cursus.

Demum subdividitur in causam mediatam, et immediatam: causa immediata seu proxima est, quae propriam entitatem producit effectum, nulla alia interveniente causa: causa vero mediata, seu remota dicitur, quae producendo causam a se productam concurrit ad effectum; ut ignis, qui producit calorem in aqua, dicitur mediate producere calorem in manu, quae calefacta est immediate calore aquae.

Sed rogabis, an causa mediata sit propriè causa? negative respondeo cum P. Hurtado, et fere omnibus Recentioribus, et ratio est; quia causa est, quae communicat entitatem effectui; sed causa mediata non communicat entitatem effectui; ergo ignis, qui producit calorem in aqua, non communicat entitatem effectui manus; nam si ille calor ab igne per impossibile existeret, non diverso modo calefaceret, atque nunc calefacit; ergo causa mediata non est propriè causa.

Pro opposita causas remotas asserit, non esse veras causas, si illae non existant, quando effectus producitur a causa immediata; ut avus cum effectus a Nepote producitur, at si existat conservans causam immediatam, quando ista producit effectum, esse propriè causam, siquidem ab illa dependet causa immediata; ut ignis producens in aqua calorem producentem alium calorem in manu. Sed contra est, quia etiam a causa remota dependet effectus praesens: nam si nunquam extitisset avus, nunquam extiturus esset Nepos; respondeo, quod a causa remota non existente non dependet effectus, tanquam a causa

226 sed solum tanquam additione praecedente: ergo similiter a causa mediata existente non dependeret effectus, nisi tanquam a conditione praeexistente requisita vel effectus causae immediatae; quod si dicatur ignem vere influere per se ipsum in calorem manus: respondeo est; quia tunc ignis non est causa remota, sed immediata.

Caput 3um existentiam requisitam in causa ad causandum expostulat.

Nisi id a thomistis negatum fuisset, hic ab omnibus Philosophis tanquam certum supponitur, videlicet causam veram, et realem, non tamen intentionalem, requirere existentiam actualem, ad physice, et realiter effectus producendum. Thomistae non docent, posse causas physicas, et reales physice producere effectus in eo instanti, in quo non existunt; dummodo in instanti immediato antea extiterint, quod ita verum reputat suas auctor Cabezudo quaestione, quaest. 66, ut oppositam sententiam improbabilem iudicet, parcite tanto capiti, ac iudicio. Probant 1o; quia viventia, dum moriuntur, moventur vere, et realiter; sed in instanti mortis, non non neque existunt: ergo in instanti, in quo non existunt moventur, et operantur realiter. Confirmant; quia dispositiones frigidae ignis disponunt quando non existunt: ergo causa aliquid causare potest, licet non existat. Ridiculum sane argumentum, ut merito notat Perdomus: respondetur, negando maiorem; quia viventia dum moriuntur, non moventur, et operantur physice, et moraliter, bene tamen movetur corpus, et transit in instanti mortis de habere vitam ad non habere vitam; ea enim non est mutatio viventis physica; sed solum logica; ibi tantum corrumpitur forma vivens, quae fuisse supponitur in instanti antecedenti vitae; unde non valet in hoc instanti datur mors; ergo datur operatio aliqua viventis, quia tunc non est vivens; sed fuit in instanti praecedenti. Ad confirmationem negatur ans, nam si dispositiones realiter, et post exhibitionem non existant, quomodo nunc animam disponent?

Probant 2o quia causa ut causet non petit intimam penetrationem cum effectu; sed sufficit si sit contigua: ergo neque requiritur, quod causa existat

in eodem instanti, in quo effectus producitur. Confirmatur: quia causa, quae non existit causat formaliter denominationem praeteriti: ergo non est de ratione causae, quod actu existat, quando causat. 227

Hoc argumentum etiam nihil valet: retorquetur antecedens negando consequentiam: discrimen est, quod quando causa extinguitur cum effectu, habet actu virtutem existentem, qua possit fluere operatio actualis in illum; at causa modo non existens, modo est omnino nihil; ac proinde non datur virtus actualis, a qua fluat operatio. Ad confirmationem dices, denominationem praeteriti non esse veram, et realem secundum totum, quod dicit, ac proinde de ...minum, quod illud quod non est reale possit causari ab aliquo non existente.

Nostra sententia sit communis, et vera; probatur primo a priori; causare et includit existentiam illius, quod actu est actuale exercitium entis, et includit existentiam illius, quod causat; ita quod causare sit formaliter speciale genus existendi: ergo implicat dari causam non existentem, quae causet actualiter: probatur antecedens, quia exercitium verum, et reale alicuius rei vere exercitium est existentiae, sicut cursus alicuius entis vere cursus est; ergo sicut fictitium est intelligere rem currentem, quae non existit, ita fictitium erit intelligere entitatem causantem, quae non existit.

Confirmatur 1o; quia causa per potentiam veram, et realem causat: ergo ubi non datur vera, et realis potentia, non datur causatio. Confirmatur 2o; quia in sententia thomistica causa materialis nequit causare in aliquo instanti, in quo non existit: ergo neque causa efficiens; siquidem non minus requiritur ad existentiam effectus causa efficiens, quam causa materialis: antecedens patet; quia ideo negant thomistae, accidentia corrupti manere in genito; quia periit forma, quae erat causa materialis talium accidentium.

Sed dubitas, an existentia requisita in causa se habeat ut ratio formalis producendi, vel solum, ut conditio? in nostra sententia

128 nõ admittente distiõnem intrissam, et extrissam, dicendum ẽ, extrissam requiri, tanqm raõnem fralem producendi; nam virtus cæ requiritr tanqm raõ fralis producendi; sed existentia virtutis ẽ realitr ipsa virtus; ergo requiritr tanqm raõ fralis producendi.

Caput 4um

Per qd cstituatr causa tam in actu 1o, qm in actu 2o?

Duplici modo csiderari valet cã, vel in actu 1o, vel in actu 2o. Cã in actu 1o dicitr, quæ potens ẽ præcisse producere effum, qn intelligatr cum exercitio producendi: cã vo in actu 2o, ẽ illa, quæ ad virtutem potentem producere, addit actuale exertium: dicutimus ergo qdnam sit cstitutivum essãle cæ in actu 1o, et 2o? præmoneo igitr, actum 1m causæ alium ee proximum, et alium remotum; actus 1s proximus datr, qndo nõ solum datr virtus causæ; sed etiam dantr omnia requisita, et cditiones, ut cã operetr, ablato omni impedimento: actus vo 1s remotus erit qndo virtus cæ detr, nõ tamen sint posita omnia requisita, aut impedimenta ablata. Vg ignis dicitr ee in actu 1o proximo ad alium ignem producendum, si dentr omnia requisita, ut actualitr exeat in operaõnem; secus autem erit in actu 1o remoto.

Dico 1o; cã in actu 2o cstituitr essãlitr per causalitatem, quæ ẽ exertium cæ: probatr 1o; nam actio, quã ignis producitr a Deo ẽ fra denoãns effum productum a Deo: ergo ẽ fra denoãns Deum producentem; ans cstat; cõa probatr; idem ẽ, qd Deus actualitr producat ignem, et qd ignis actualitr producatr a Deo: ergo si ignis habeat ab actione, seu causalitate tanqm a fra, qd producatr a Deo; ab eadem fra Deus denoatr producens actualitr ignem; siqui dem nõ datr diversa fra, qndo eadem ẽ denoatio; ergo per talem causalitatem cã in actu 2o cstituitr.

Præterea, si deficiat præcise existentia actionis, licet determinis virtus causæ, et omnia, quæ requiruntur, ut proxime possit operari, non erit causa operans in actu 2o. Rursus denominatio causæ actualiter causantis distinguitur realiter ab ipsa intrinseca virtute causæ: ergo in actu 2o per aliquid aliud distinctum ab intrinseca virtute causæ constituitur in actu 2o; sed nihil aliud distinctum datur, nisi causalitas: ergo; antecedens probatur, quia existit causa cum sua intrinseca virtute, quin aliquando actualiter causet: sed hoc, quod est causare actualiter, realiter distinguitur ab ipsa entitate causæ. 229

Dico 2o; causa in actu 1o constituitur per suam propriam virtutem causativam: probatur 1o; quia causa in actu 1o est potens quantum est ex se causare; sed potens causare constituitur quantum est ex se formaliter per propriam virtutem causativam: ergo causa in actu 1o per hanc virtutem constituitur. Quod si quis dicat, non posse intelligi causam, ut causam, nisi intelligatur effectus in ordine ad quem constituitur causa: concedendum est, non posse intelligi, nisi connotetur effectus, ut terminus relationis transcendentalis, quam ad illum habet causa, ut inferius dicemus; at effectus non est constitutivum formale causæ; siquidem relatio nunquam sine suo termino saltem in esse termini potest intelligi; et tamen non constituitur formaliter per entitatem termini.

Probatur 2o; nam siquidem aliud præter virtutem causæ pertineret ad constitutionem causæ in actu 1o, id esset, vel causalitas, vel effectus, vel conditiones requisitæ ad operandum; sed nihil ex his pertinet: ergo sola virtus causæ est illius constitutivum: maior patet, minor probatur; nam per effectum, causalitatem, et conditiones extrahitur causa ab actu 1o ad 2um: ergo haec non constituit præcise in actu 1o.

Probatur 3o contra eos, qui dicunt, causalitatem pertinere ad constitutionem causæ in actu 1o; quia causalitas procedit a causa: ergo id

230 a quo procedit n̄ cõstituitur p causalitatem; siquidem id a quo procedit causalitas ē cā illius: ergo. Confirmatur; q̄ ratio, quã cõstituitur cā in actu 1o ē relatio transcendentalis causæ ad effectum; sed relatio transcendentalis nihil aliud ē, q̄m virtus ipsa cõnotatur idẽtitate cum causã: ergo.

Et hinc colligitur, causam in actu 1o proximo potentem absolute producere, cõstitui p possibilitatem causalitatis, nam ex præcise, q.d actio sit impossibilis, n̄ datur q.d causa possit proxe, et ablute producere; licet detur ex parte causæ virtus ad productionem effectus; ergo cā in actu 1o proximo p possibilitatem actionis cõstituitur.

Sed occurres; id q.d existens cõstituit causam in actu 2o, idipsum, ut p̃ble cõstituit causam in actu 1o, ut patet exemplo; intellectus n. cognoscit in actu 2o p cognitionem existentem; at potens cognoscere, cõstituitur p cognitionem p̃blem. ergo si in actu 2o cā cõstituitur p causalitatem, etiam in actu 1o. Confirmabis; q̄ id cõstituit causam in actu 1o, sine quo impossibile ē, ut causa sit potens causare; sed nulla causa potest causare, sine causalitate: ergo.

Satisfit distinguendo ans; ipsum q.d cõstituit causam in actu 2o; cõstituit ut p̃ble causam in actu 1o proximo cõcedo ans; in actu 1o præcise; nego ans: itaq. causa in actu 2o necessario importat exercitium, seu causalitatem existentem; nam aliter n̄ fit effectus, nisi cõcurrenti eiusmodi causalitate: at vero causa in actu 1o præcise importat tantum virtutem, quã quælibet causa quantum ē ex se potest causare; licet in actu 1o proximo p possibilitatem causalitatis denotetur illa causa proxe, et ablute potens producere.

Ad cõfirmationem distinguo maiorem q.d cõstituitur causa in actu 1o, sine quo n̄ potest causare, id ē sine quo n̄ datur potentia causandi, cõcedo maiorem; sine quo n̄ datur potentia cõiuncta

cum actu; nego maiorem; sine causalitate non datur potentia causan= 251
di, nec causetur aliquid sine causalitate: similiter distinguenda est
minor

Disputatio 2a

Utrum causa dicat respectum transendalem ad effectus, et conectatur cum illis, ut relatibus.

Caput 1um

relatis sententiis nostra seligitur.

Celebris admodum diffusa, et unius doctrina de relatione tran=
sendali ad plures Philosophiae, atque Theologiae difficultates enodandas
in praesenti agitatur. imprimis respectus transendalis est ordo unius
ad aliud non ut pure terminum: ubi advertes cum Pe Suares, illum dici
relationem transendalem, quia omnia praedicamenta transendit, et per illa
vagatur, ad distinctionem relationis praedicamentalis, quae dicitur talis, quia per=
tinet ad decem illis praedicamenta, et annumeratur, ut unum cum illis,
ut vidimus in logica.

Insuper praedictus respectus non fertur ad terminum,
ut pure terminum, id est, non praecise dando illi hoc, quod est esse terminum, et relac
tum; sed respiciendo illum, vel ut causam, vel ut effectum, vel ut formam,
vel ut subiectum, vel ut obiectum agendo circa aliquid erga illum. sic materia
quae intrinsece dicit respectum transendalem ad suum obiectum, illudque respi-
cit tanquam obiectum, quod repraesentat; ignis respicit calorem, non solum respi=
cit tanquam obiectum, quod repraesentat; ignis respicit calorem, non solum res=
cit tanquam obiectum, quod repraesentat; sed ut etiam illum producat; quod non reperitur in relatione
praedicamentali; nam relatio similitudinis inter duo alba non exercet
aliud circa terminum, nisi dare illi esse terminum, et prospectum.

Caeterum non

 repugnat, quod in eodem subiecto sit ratione eiusdem termini detur utraque relatio sub diversa tamen consideratione. Vg in filio datur relatio filiationis ad Patrem, quae nihil aliud dat filio, nisi comparare illum ad Patrem, et Patri nihil aliud dat, nisi esse comparatum, et respectum á filio; et praeterea datur in eodem filio relatio transcendentalis, quae respicit Patrem tanquam causam sui.

Aliud discrimen invenies: relatio transcendentalis ex suo conceptu communissimo potest referri ad terminum actu non existentem, at praedicamentalis relatio illum existentem necessario petit. Vg actus intrinsecus respicit transcendentaliter suum obiectum, quod tamen obiectum potest esse ens rationis, impossibile, aut possibile, atque adeo non existens; nec tamen ideo actus desinet essentialiter illud respicere; at vero relatio similitudinis inter duo alba utrumque existens necessario petit; alioqui esset verum, hoc album est simile albo non existenti.

Ubi notabis, aliquas reperiri relationes transcendentales, quae nequeunt intelligi sine termino actu existente, sic se habet unio, quae nequit dari sine extremis unitis; sic etiam actio sine termino producto; caeterum id non est ex conceptu communi relationis transcendentalis, sed ex speciali differentia illius, et natura; quod per accidens est ad commune conceptum relationis transcendentalis.

Aliud etiam discrimen assignari potest, ut indicat Pater Hur., Pater Arr., Oviedo, et alii; quod relatio transcendentalis est adaequate identificata cum subiecto; at vero relatio praedicamentalis tantum est inadaequate identificata cum quolibet extremo divise, ut fert melior sententia statuens essentiam relationis praedicamentalis consistere adaequate in fundamento et termino relationis, ut inferius dicam; Vg relatio transcendentalis actus intrinsecus ad obiectum est adaequate identificata cum ipso actu; est enim intrinseca tendentia, et perfectio actus circa obiecta: caeterum relatio similitudinis inter duo alba cum quolibet albo divise non est adaequate identificata.

His praemissis duplex difficultas hic agitari potest, quas confundunt RRs tam theologi, quam Philosophi; 1a est, an causa dicat r[elatio]nem transcendentalem ad effectum, et quomodo effectum respiciat? 2a est, an connectatur cum possibilitate effectuum. Prima sententia asserit, omnes causas tam creatas, quam increatam dicere ordinem transcendentalem ad suos effectus, et cum possibilitate eorum conecti. 2a sententia solis causis creatis talem relationem, et conexionem concedit: tertia sententia ait, causas creatas dicere r[elatio]nem transcendentalem ad effectus, quos per potentiam naturalem producere possunt, secus autem, si per potentiam obedientialem producant: ultima sententia defendit, neque causam increatam, neque creatas dicere r[elatio]nem transcendentalem ad effectus, neque cum eorum possibilitate conecti.

Nos vero, ut primae difficultati satisfaciamus, asserimus 1o, quaelibet causa creata dicit r[elatio]nem transcendentalem ad suos effectus: probatur 1a ratio; illa entitas dicit r[elatio]nem transcendentalem ad aliud, quae nequit explicari quidditative, aut cognosci, nisi in ordine ad aliud; sed omnis causa productiva, ut talis sic se habet in ordine ad effectus, quos producere potest: ergo omnis causa productiva dicit r[elatio]nem transcendentalem ad suos effectus: maior constat ex definitione; probo minorem; nequit quidditative explicari ignis ut productivus caloris, nisi in ordine ad calorem, quem sinse continet; sed hoc est formaliter ignem respicere transcendentaliter calorem: ergo similiter omnis causa productiva sic se habet.

Confirmatur, quia aliquid specialiter est in igne, propter quod sit productivus caloris, non vero frigiditatis; item quae sint in aqua quare sit productiva frigiditatis, non vero caloris, et sic de singulis causis poteris discurrere; sed hoc speciale nihil aliud est, nisi r[elatio]nes transcendentalis, et habitudo ad hos potius effectus, quam ad alios: ergo.

Duo hic notanda veniunt; 1m est, r[elatio]nem

transcendalem causam non esse ad possibilitatem effectuum, sed ad eorum existentiam: quia ad illud dicitur causa relativum, quod in se continet, et in lucem educturam; sed non continet in se effectum, quatenus praecise possibilis est; sed etiam quatenus exiturus est: ergo in ordine ad existentiam effectus causa explicatur. Confirmatur, ad id dicitur causa relativum, quod est suum correlativum; sed causa existit; ergo respicit effectum, ut correlativum substantia existens: ergo. Item declaratur exemplo, actus desiderii salutis nullo modo respicit salutem possibilem, sed salutem prout existentem; quia non desiderat salutem esse possibilem sibi; sed eodem modo se habet causa productiva sui effectus: ergo.

Secundum est causam non dicere relativum transcendalem ad aliquam rationem communem effectuum, sed immediate ad effectus omnes in particulari: probatur; quia relatio realis causae solum tendit ad reale, et absolutum; non vero ad rationes abstractas, ut tales sunt; nec respicit causa media actione, producit rationes communes, sed immediate effectus in singulari secundum suam ultimam individuationem.

Quod si dicas, potentiam intellectivam non dicere relativum transcendalem ad obiectum in communi, quod potest cognoscere; ergo similiter causa: respondetur negando; quia potentia intellectiva solum dicit relativum mediatum ad obiectum in communi, et relativum immediatum ad singularem actum intellectus, qui actus potest repraesentare obiectum ut sic; quia non communicat entitatem obiecto, at causa physica communicat esse effectui; ideo in singulari communicat.

Ad 2am difficultatem asserimus 2o: causa creata non habet connexionem cum possibilitate suorum effectuum: hanc assertionem frequenter negant Doctores, qui affirmant, taliter connecti causam cum possibilitate sui effectus, ut si iste impossibilis redderetur, omnino causa repugnaret, et contra eius relativus: sed pro nobis stat Pater Oviedo in Metaphysica controversia decima puncto 4. et Ginzeniesis aliquot Recentiores: probatur assertio nostra; nullum datur fundamentum neque ab experientia, neque a ratione ad adstruendam praedictam connexionem inter causam creatam, et possibilitatem effectuum: ergo illa non debet adstrui: antecedens patet; nulla non experientia est, quae suadeat

qd c'a redderetr impolis, si effus, quem potest producere, re-
pugnaret: neq ulla ratio id suadere potest, & stat optime r'ius
transendalis ad trum sine connexione cum polit ate illius, ut
inferius amplius 9stabit.

Probatr etiam assertio, q si c'a connec-
teretr cum politate effus, deberet etiam connecti cum exista il-
lius; d c'a n connectitr cum exista effus: g neq cum illius poli-
tate: probatr maior; q cum eo connecteretr c'a, qd intrince res-
picit; d c'a intrince respicit existam effus: g deberet con-
necti cum exista illius. Hinc scies, idem de diva omnipotia, qd
de causis creatis dictum dicendum ee; illa n transendaliter res-
picit Creaturas poles n tamen connectitr cum politate earum,
ut in m'a de omnipotia PP. theologi propugnant.

caput 2m

oppositis occurrit, et duplex corollarium elicit.

Opponitr 1m assertionem, q n ex eo qd c'a sit exse productiva effus
dicit r'um transendalem ad illum: g talis r'us n reperitr in
causis: ans probatr; q potia obedialis activa n dicit r'um tra-
nsendalem ad effus supernales, v.g. ad visionem claram Dei.
2. Confirmatr; q omnipotia diva e virtus quatum e exse produc-
tiva chymerę; et tn n dicit r'um transendalem intrincum
ad chymeram. g.

Rio negando ans, ad probaonem dcessa maiori
negando morem; nam potia obedialis tam activa, qm pa-
ssiva dicit r'um transendalem intrincum ad effus super-
nales, si ad illos aliqm virtutem exse saltem inchoatam
habeat. Ad 9fraonem negatr minor; utiq diva omnipotia

236 potia dicit v^{um} transendalem ad chymeram, eo modo, quo potest qntm e ex se illam producere: qd autem chymera sit impolis n oritr ex defectu virtutis divę; sd ex repugna, quam chymera ex parte sua affert.

Sed instabis; v^{us} transendalis causę e ad existam effus; sd in chymera nequit ee exista; g^o requirit ee talis v^{us} in diva omni potia. Reo distinguendo marem; v^{us} transendalis causę e ad existam effus, ita ut cum illa conectatr; nego marem; ita ut solum respiciat; ccedo marem; itaq e a respicit existam effus; sd taliter respicit, qd etiam si effus, sit impolis ex parte sua, adhuc causa qntum de se e respiciet existam illius: unde n petit causa intrinse, qd effus existat, aut sit polis, vel impolis; sd solum ordinatr qntum ex se e ad coieandm existam effus.

Contra 2am assertionem etiam opponitr; repugnante effu, repugnat virtus causę: g^o virtus causę conectitr cum politate effus: probatr ans; q^a si repugnante effu, maneret virtus causę ad illum, virtus causę ctineret in se effum repugnantm, vt chymeram; sd hoc implicat: g^o. Confratr 1o; politas effus conectitr cum causa: g^o similitr causa conectitr cum politate effus: patet ans; q^a creatura essalitr pendet a Deo, ita ut si Deus redderetr impolis, creatura quoque repugnaret: g^o; eoa illa recte infertr, q^a n minus causa respicit effum, qm effus causam. Confratr 2o; q^a requiritr politas ex parte effus, ut ca proxe, et absolute possit illum producere: g^o similitr requiritr politas effus, ut illum respiciat; et coentr cum illa conectitr.

Reitr negando ans; ad probaonem distinguo marem; virtus causę ctinet in se chymeram sub raone existę; ccedo marem; sub raone repugnę illius; nego marem: similitr minor distinguenda e: itaque ca semper tratr ad existm politicam effus, sive illa

existã sit põlis in se, sive repugnans, et chymerica: unde n̄ ɔtineatr in ea repugna, aut politas effũs.

Ad 1m ɔfraonem negatr añs: ad probaonem distinguitr añs; Creatura existens pendet es= aliter á Deo, ɔcedo añs: Creatura põlis; nego añs; Creatura n̄ polis ex parte sua ac unihil ẽ; d̃ qd logicum; ideo n̄ dependet á Deo ablúte, et simpliciter; d̃ tantum dependet ɔditionaliter, si ponatr in re; q̃ si ponatr, existens erit. Ad 2m ɔcesso añti, negatr ɔña; q̃ licet ea, ut producat requirat effũs politatem; adhuc illam n̄ requirit, ut respiciat; ideo qũe cum illa n̄ conectitr.

Hinc infero 1o, ut unalius doctrám traditm ad alias quaestiones politicas applices, omnem entatem, quae dicit ordinem transendalem ad aliam habere connexionem cum illa: probatr; q̃ cognio chymerae dicit n̄ ordinem transendalem ad chymeram; d̃ cognio chymerae n̄ conectitr cum politate chymerae, siquidem impolis ẽ: g.o n̄ ẽ de raone ordinis transendalis, qd conectatr cum politate tri: probatr maior, q̃ cognio chymerae ẽ essaliter relativa ad illam (sicut quaelibet alia cognio ad suum obtum) ; nec quaeqit essaliter exɔplari. Confirmo 1o, q̃ qd rerum, et tale ẽ nempe cognio, n̄ conectitr cum obto impolis: g.o licet respiciat chymeram, n̄ conectitr cum illa. Confirmo 2o; q̃ obtum impõle potest cognosci ɔ cognem, et tamen n̄ connectitr cum illo, ut poli, vel impoli:

Sed arguunt adversarii; repugnante tro relaonis transendalis n̄ ẽ trus relaonis; qualis n̄ ẽ trũs relaonis, relao transendalis n̄ ẽ: g.o relao ut existat, requirit politatem tri, et cum illa connectitr. Facile reo distinguendo maiorem; repugnante tro relaonis n̄ ẽ trũs relaonis in ẽẽ rei, ɔcedo; seu in ẽẽ polis, seu in ẽẽ existentis; ɔcedo maiorem: n̄ ẽ trus

vel in ee obti, vel in ee reprationis, vel in ee trati; nego maiorem: sibtr distinguo morem; &c quando n e trus in ee rei, n e relao; nego morem; quando n e trus in ee obti, n e relatio; cedo morem.

Caeterum dices, nullam ee distionem applicatam; nam nihil aliud e trus in ee obti, vel in ee reprationis, quam ipsa entas relaonis trata ad trum; unde, si entas respicit trum in ee obti tta, respicit seipsam; nulla n res dicitur seipsam respicere. Contra e; nam duplex datr terminabilitas, duplex cognoscibilitas, duplex reprätio; alia activa, alia passiva; activa se tenet ex parte entatis relaonis; passiva vo ex parte tri, qui in se im pblis, vel pblis, aut existens e: itaq entas relaonis tratr n ad terminabilitatm, tta activam; sc ad aliqd distum a se ipsa, vlt vel ad terminabilitatm, vel cognoscibilitatm passivam, quae se habet ex parte tri: unde ad hanc cognoscibilitatm passivam dicit o um, et si libuerit dices, entatem relationis connecti cum cognoscibilitate praedicta. Instabis; cognoscibilitas passiva tri e illius pblitas; sed entas relaonis connectitr cum cognoscibilitate passiva tri: ergo et cum pblitate illius. Distinguo maiorem; cognoscibilitas passiva tri e pblitas existe realis; nego: e pblitas trattiva tantm cognis; cedo.

Infero 2o; omnem entatem conexam cum alia, ut se habet unio cum extremis, et actio cum to, dicere o um transcendtalem ad illam: et ratio e; q quaevis entas conexa cum alia nequit explari quiddatiue, aut cognosci sine illa; cum qua conectitr p suam entatem intrincam: ergo dicit o um ad trum cum quo conectitr; siquidem tunc datr o us transcendtalis, quando nequit quiddatiue explari nisi in ordine ad aliud. Hic omitto plura alia de relatione transcendtali, quae nullius frugis st, et potius ad Metaphicam spectant: nihilo minus tn, ne vos relaonis praedicalis doctrinae avidos tandiu teneam,

hic aliqua prelibare, ut eius notia vobis offulgeat levi ma=
nu satis e.

Caput 3m;
brevis de relaone praeli notitia.

Cum ad Metaphicam attineat de relaone praeli questionem ins=
tituere, nihil brevitr, et summatim sermo nobis erit: relao praelis
e r'us unius ad aliud tanqm ad purum trm r um; q expressio ex
dictis p ca defionem relaonis transendalis aperte liquet; hinc
vus modi e relatio, vlt Paternitas, similitudo, equalitas, mensura
&: in relaone n solent distingui rceptus in, id e relatio, ut aff=
ert subtam in qua e; et rceptus ad, id e relatio ipsa, ut affert trm,
ad quem ferir.

Dividitr relao praelis in realem, et raonis: illa e,
que datr ante opus intus, ut similitudo duorum; et solet etiam dici
relatio sm ee, q vera, et propria e: relao raonis e, que datr inter
habitudines, ut inter genus, et differam, que solet appellari sm dici,
q im propie ad trm referetr.

Dividitr relao in mutuam, et n mu=
tuam; mutua e, que datr in Patre ad filium, et econtra; solet
etiam dici relatio disquiparantie, q sub diversa raone se res=
piciunt; et equiparantie diceri, qndo sub eadem raone adinvicem
se respiciunt due albedines: relao n mutua a PPbus melio=
ris notae n admittitr, q nulla datr relao, que n sit mutua
saltem sub diversa raone.

Non defuere Philosophi ex veteribus,
qui relaonem praelem negaverint, in dem rit n fidei doctra
negari n potest; cum stet, divas Personas relaonibus intrr
habitis se mutuo respicere: preterea in creatis p relaonem
nihil aliud intelligimus, nisi fram, p quam una res

refertur ad alteram; datur enim similitudo, datur aequalitas etc., quae sit independenter ab intellectu dantur; siquidem hoc, quod est unum esse Patrem alterius, et unam albedinem esse alteri similem, independens est a nostra cognitione; unde est vera propositio, Petrus ideo vere cognoscitur, ut Pater, quia vere est Pater; falsa autem est, ideo vere est Pater, quia cognoscitur, ut Pater.

Ut intelligas naturam relationis praedicamentalis, percipe tria, videlicet fundamentum, terminus, ratio fundandi, relativum, et correlativum: fundamentum relationis remotum, seu subiectum relationis, est illud extremum, quod refertur ad aliud: terminus est illud, ad quod refertur relatio: ratio fundandi, seu fundamentum proximum, est ratio ob quam fundamentum remotum refertur ad terminum, qua posita necessario resultat relatio; secus vero, si non ponatur: haec ratio fundandi, vel est convenientia, vel est disconvenientia rerum distinctarum, vel actio, vel passio causae, et effectus, et similes aliae. Relativum est extremum, quod refertur ad alterum: correlativum est illud ad quod refertur: exemplum in dicta sit, relatio Paternitatis; fundamentum remotum, et relativum est Pater; terminus, et correlativum est filius; actio generativa, quae praecessit Paternitatem, est ratio fundandi, et fundamentum proximum.

Relatio praedicamentalis in ratione talis consistit solum in fundamento tam remoto, quam proximo, seu ratione fundandi et termino simul cum eadem ratione fundandi; non vero consistit in entitate aliqua media, et distincta realiter ab illis: probatur, posito praecise fundamento, et termino relationis, verbi gratia duplici albedine, datur integra illa relatio similitudinis in albedine independenter ab alia entitate relativa realiter distincta: ergo praecise in fundamento, et termino relatio praedicamentalis consistit: probatur antecedens; nam posita praecise Petro, et Paulo cum albedine, Petrus est similis Paulo in albedine; siquidem independenter ab entitate superaddita ipsi habent eandem qualitatem in specie, et intentione: ergo. Confirmatur in relatione aequalis, esse duas tabulas

unius utroq intrse fraliter equales, nihil aliud e, nisi unam habere extentionem utroq; et alteram siliter; et hoc absq relatione superaddita: g

Unde relatio nec e aliqua fralitas, seu gradus, meta rhicus essaliter relativus q inclum distus ab entate fundamenti; nam precisa entas fundti prout distinguitr ab illa fundamenti; nam precisa entas funti prout distinguitr ab illa similitate, si coexistat V. g Petro albo, erit sililis in albedine ipsi Petro; cum detr ex parte utriusque eadem qualitas: g superflurit illa fralitas, sicut quelibet alia entas superaddita extremis. Ast verum e, qd requiratr cognitio iudicativa, ut relao predicetr de utroque extremo; et apprehentio saltem virtualiter complexa, ut cognoscatr relatio, V.g similitudo inter Petrum, et Paulum; at n requiritr ullo modo cognitio, ut relao constituatr fraliter, et essaliter; n ante omnem operaonem intellectus datr relatio fraliter, et essaliter, n solum, quo ad entatem; d etiam quoad denominationem; siquidem datr tota essa relaonis.

Hinc e, qd funtum, et terminus pertineant essaliter ad conceptum relaonis; n tn consistit relao in funto constitutivo essaliter ad conceptum relaonis, ut volunt Connotatores, quos iam superius notando trum extrinsece, ut volunt Connotatores, quos iam superius destruxi: probatr, nam ablato precise, aut termino illo, illius conceptu trius affirmativo relaonis, n intelligitr relao: g in illius conceptu trius affirmativo relaonis, n intelligitr relao: et probatr ans; nam abiecto, aut mortuo Paulo albo, cui Petrus erat sililis in albedine, Petrus n manet illi fraliter similis in albedine: g in coexistentia Pauli cum Petro consistit essaliter relao.

Scies tn 1o; relaonem adequate sumptam ee partim intrinsecam, et partim extrinsecam funto: nam omnis relatio pratis dicit preter entatem funti remoti funtum proximum, qd aliquando e intrinsecum subto; sic albedo e intrinseca, seu intrinsece unita Petro albo: preterea e extrinseca partim funto

242 nam relao dicit essaliter trum; at hic e extrinecus fundto, hoc e distinctus realiter ab illo: ergo. Sed nota, si raõ fundandi e extrinca, relaõ erit extrinca utrique subto, qd afficitr illa raone fundandi, ut duus cognita peognem, quæ illis extrinca e.

Scies 2o, relaonem pralem trari ad absolutam entatem trī; n tn ad relaonem illius; vg relaõ Patris ad filium tratr, cujus Pater e vere Pater; at Pater vere e Pater ob eius entatis absolutæ filii: ergo tratr ad entatem absolutam trī; similitr e relaõ similitudinis, et equalitudine. Ceterum una relaõ pralis potest ēē fundum alterius relaonis pralis; nam una similitudo vg e silis alteri in essendo relaonem pralem; et sic de aliis.

Scies ultimo, qdcumqe ens reale, sive substa, sive accidens potest ēē fundum, et trus relaonis pralis realis; n tn ens raonis, ens impole etc; nam fundum, et trus essaliter cstituunt relaonem realem; ens autem raonis nequit cstituere qd reale: unde n potest dari raõ cois relaonis raonis, et realis relaonis, et raonis, ut in logica dictum sat e. Preterea cceptus ad, et cceptus in, solum e realis in relaone reali, n vo in relaone raonis; nam in hac solum e metaphoricus ad similitudinem relaonis realis: vg inter aial, et rationale nulla e vera relatio; at apprehendimus illos cceptus inter se relatos. Hic totam de relaone pdrali doctrinam in compendium reddactam.

Disputatio 3a;

an duæ causæ possint se ad invicem causare? et an quælibet possit ēē sui ipsius causa?

caput 1m;

premittitr prioritas, et distinctio requisitæ in causis ad effectum.

Ad præcipuum difficultatis nodum præmittimus 1o, an requiratr

prioritas causae ad effectum producendum? certum est dari priori-
tatem temporis, seu realem; illud dicitur prius tempore, quam aliud,
quod existit in aliquo instanti reali, in quo aliud non existit, dicitur illud
praecedit tempore, ut dicitur paterna est prior ... haec prio-
ritas per se non requiritur in causis respectu suorum effectuum, licet per accidens
reperiatur, ut in Deo respectu creaturarum.
Alia tamen datur prioritas naturae,
seu originis, quando prius, aut causa, et praecipue efficiens est prior
suo effectu, ut sol respectu lucis; ignis respectu caloris: haec prioritas dicitur
a quo; quia a causa, vel per eius ortum, et originem trahit effectus; prae-
terea datur prioritas naturae in quo; ut fert melior sententia idem, ac
prioritas in subsistendi consequentia, ita quod ex uno termino ad aliud valeat
consequentia, non tamen econtra; ut est rationale: ergo est animal; non vero; est animal; ergo est ratio-
nale: ubi animal dicitur prius prioritate in quo.
Ast notandum
est, in causis naturalibus sufficienter applicatis cum omnibus requisitis,
et ablatis impedimentis, valere optime consequentiam a causa ad effectum,
et econtra, ex vi materiae tantum, ut existit sol; ergo et lux: existit
lux; ergo et sol: unde in illis distinguitur prioritas a quo, non prio-
ritate in quo, modo dicto; caeterum formaliter ex conceptu causae quae-
cumque causa etiam naturalis independens est ab effectu; quia inter cau-
sam, et effectum formaliter non datur mutua consequentia; nec mutua prioritas
naturae; ideoque prioritas a quo, et in quo non distinguuntur inter
se; et consequenter omnis causa est prior suo effectu duplici praedicta pri-
oritate: id tamen adverto, si haec duplex prioritas reperiatur inter
formalitates, et praedicata metaphysica, non esse prioritatem naturae, sed solam
rationis; secus vero si detur inter entitates reales distinctas: vide quae
diximus in logica de 2o termino post praedicamenta, et natura de existentia
numero 43. 44.
Hinc dico, causam priorem naturae in actu 2o respectu effectus

244 et effectum posteriorem natura in actu 2o, a' qua causa constituitur formaliter per actionem: ratio est; nam prioritas naturae dicitur formaliter unum habere esse ab alio; sed nequit formaliter in actu 2o unum habere esse ab alio, nisi media actione: ergo nequit formaliter, et in actu 2o unum esse prius natura, et aliud posterius, nisi media actione.

Hinc est 2o, actionem non esse priorem natura causa termini, quem producit prioritate absoluta; sed solum modali (idem dicendum de omni illo, quod constituit causam in actu 1o proxime; aut applicatio) nam quaevis actio revera non est id, a' quo dependet effectus; sed solum illud, medio, quo dependet a causa: unde actio non dicitur prior in quo effectu; imo in subsistendi coa est simul cum effectu; siquidem actio et effectus, ut quo; quare prioritate modali, de qua ante diximus, dicitur prior effectu.

Tertio dependentia requisita ad prioritatem naturae, non est quaelibet connexio unius cum alio; sed solum dependentia causalitatis, sive dependentia unius ab alio tanquam a' causa, quae quidem debet habere independentiam non ut causa; sed ab effectu, ut prior natura sit. Quare causae phisicae et reales sunt priores natura suis effectibus: de efficienti non est dubium; causa materialis, et formalis sunt priores natura composito; quia ex illis intrinsece constituitur compositum, quod absque illis nequit dari: idem dicendum est de unione, licet sit prior prioritate modali: at causa moralis non est prior natura effectu; verbi gratia urgens persuasio ad actionem furti non est prior natura ipsa actione; nam illa actio furti absolute non dependet a causa morali; sed a causa effectiva; siquidem eadem actione potest quis furari, licet ad id non persuaderetur.

Praeterea causae intentionales non sunt priores natura effectibus; nam a' causa exemplari quando hic assumitur verbi gratia a' Pictore ad imaginem depingendam, effectio talis imaginis omnino non dependet; quia sine illa recte potest eandem

imago fieri, licet non adequa sui perfectione. Item propter causam finalem; quae propter sanitatem assumit egrotus medicamentum; illa actio sumendi non dependet a causa finali ablata; siquidem posset egrotus illam exercere, et non propter sanitatem.

Premittimus 2°; inter omnes causas, sive intentionales, sive reales debet intercedere distinctio realis ut a suorum effectuum: et imprimis causa materialis, et formalis, distinguuntur realiter ab effectu, vel saltem inadequate, ut diximus disputatione 2a tractatus 1i. causam moralem et dubium unicum efficientem similiter; nam nulla res potest seipsam se producere, et servare efficienter, ut inferius constabit. de causa finali, et exemplari idem dicendum iudico; nam illa res, quae tractat ad finem, nequit tractari, ut finis; debet esse medium ad finem requirendum; at medium distinguitur realiter a fine ergo.

Item inter exemplar obiectivum, et rem, cuius est exemplar, debet dari similitudo; quae dicit rem aliquam esse similem ergo. Praeterea probatur pro omnibus causis in communi a definitione causae in communi, quae convincit esse alteri diversam, non eiusdem: ergo. Confirmatur ex relatione reali inter causam et effectum; cum non relatio non sit eiusdem ad seipsum, fit, ut nequeat idem esse causa sui.

Caput 2um;

Utrum duae causae possint se adinvicem causare, resolvitur.

Rogandum est, an duae causae possint se mutuo causare; ita ut ignis A producat ignem B, et pariter ignis B producat ignem A: procedit igitur difficultas de causis in eodem genere; vel in diverso genere se adinvicem causantibus: rogamus 1o, an vel duae causae efficientes in eodem genere causae

246 saltem superna l[illegible] se mutuo causent efficienter; vel duae materiales materialiter; et sic de reliquis? Suppono 1o; causas eiusdem generis posse considerari quoad primum esse, vel quoad 2m esse, seu conservari; primum esse est existentia rei in eo solo instanti, in quo accipit esse a causa: in reliquis vero subsequentibus instantibus dicitur 2m esse. V.g. ignis B, qui producitur ab igne A in eo instanti, in quo accipit esse ab igne A; tunc dicitur habere primum esse; in reliquis vero, in quibus conservatur, habet 2m esse.

Suppono 2o; in causis intentionalibus, quae non requirunt ullam existentiam physicam ad causandum, videlicet in causa finali, et exemplari potest dari realiter mutua causalitas in eodem genere; possunt enim duae causae finales se ad invicem causare, tum diversarum voluntatum, et tum eiusdem voluntatis, si plures id fiat per diversas intentiones. Tum diversarum voluntatum probatur; nam potest Petrus velle sanitatem propter ludum pilae; ita ut ludus pilae comparetur a Petro tanquam finis; et sanitas, ut medium: et deinde Paulus potest velle exercitium pilae in Petro, ut ipse Petrus sanitatem conservet; ubi respectu voluntatis Petri ludus pilae est finis, et respectu voluntatis Pauli sanitas est finis. Etiam respectu eiusdem voluntatis datur mutua causalitas; nam potest Petrus per unum actum velle valetudinem propter venationem, et per alium actum velle venationem propter valetudinem.

Similiter duae causae exemplares possunt in eodem genere se mutuo causare; videlicet si Pictor mente concipiat imaginem, ad cuius similitudinem illius efformet aliam imaginem; et rursus ad similitudinem illius, quam depinxit, exprimat illam eandem, quam mente prius conceperat, utique datur mutua causalitas inter exemplaria.

His suppositis de causis phisicis, quae petunt realem existentiam ad causandum, praecipua quaestio est: sit 1a assertio; causa materialis, et formalis nec supernaturaliter possunt causari a suo effectu primario, videlicet composito,

in eodem genere, in quo illud causant, sive in 1o sui ee; sive in
2o ee: probatr; q ambę causę causant cpositum, ut partes intrinsecę
illius; ꝗ implicat o[mn]i[n]o, qd totum sit pars intrinseca causę m[ateri]alis, et fra-
lis: ergo implicat eius modi causalitas.

Ulterius inter causam m[ateri]alem,
et eius effum secundarium, velut fram, quę substatr à m[ateri]a, etiam
repugnat dirimitus in eodem genere mutua causalitas: et rao e; q
subtum causans m[ateri]aliter fram, habet ex se potiam nalem ad illam re-
cipiendam: et silitr fra, quę educitr, habet ex se potiam nalem in-
formandi subtum ex quo educitr; ꝗ implicat fram habere potiam
nalem recipiendi subtum; et subtum habere potiam nalem infor-
mandi fram: 2o; probatr minor; nam ut dictum e de constitutivis subti,
subtum e imperfectius fra; fra vo e perfectior subto, vlt materia;
ꝗ implicat aliqd ee simul ablute perfectius, et imperfectius: 3o
implicat mutua receptio, et informatio inter m[ateri]am, et fram. Idem
omnino dicendum e de duplici causa m[ateri]ali; et duplici causa frali
inter se cparatis; nam una m[ateri]a r[espect]u alterius m[ateri]ę esset perf-
ectior, et imperfectior; et una fra silitr se haberet r[espect]u alterius
fræ.

Sit 2a assertio; nec de potia Dei ablutam possunt duę causę effi-
cientes se adinvicem causare in eodem genere quoad 1m ee, ita ut
nulla ex illis supponatr producta ab alia tertia causa creata, vel
increata: omittendo alias Juniorum raones, sic assertionem probo
1o; omnis causa prioritate naturę præsupponitr existens ante eff-
ectum; q antequam producat effum, præsupponitr adeque producta;
ergo non potest dependere ab effu tanqm à causa; alioqui presuppone-
retr ante effum, et effus presupponeretr ante causam, qd implicato-
rium e. Confirmatr; si duo ignes se mutuo producerent, 1o ignis esset
prior, et posterior natura seipso; ꝗ hoc implicat; 2o: probatr maior,
nam primus ignis esset causa, et effus r[espect]u alterius ignis.

248 Probo 2°; quia implicat, quod actio supponat anterior ad se ipsam terminum producendum; sed si duae causae se mutuo causarent, actio supponeret suum terminum anterior ad se ipsam, siquidem supponeret effectum anterior ad se ipsam tanquam causam suae causae: ergo. Confirmatur, nam inintelligibile est, quod duae entitates nunquam existant, et nihilominus, repente simul appareant productae sine influxu alterius causae tertiae; ergo inintelligibile est, quod in eodem instanti suae productionis mutuo se causent.

Hinc asserendum est, etiamsi una ex illis causis supponatur aliquo modo producta ab aliqua tertia causa, v.g. Deo, repugnat supernaturaliter praedicta mutua causalitas: contra Complutenses, et Oviedo, et pro illa doctissimi stant, quae quidem probatur eisdem rationibus, ac praecedens assertio. Sed respondet Oviedo, si ignis A supponatur productus a Deo per actionem adaequatam, et in eodem instanti producat ignem B, posse tunc produci ab igne B per aliam 2m actionem; nam tunc ignis A esset prior, et posterior causa alterius ignis per eandem actionem, et prior causa ignis B per 1m actionem, qua productus fuit a Deo, et posterior causa ignis B per 2m actionem, qua producitur ab illo.

Sed contra est: quia licet ignis A praesupponatur productus a Deo, adhuc eandem vim habent rationes adductae; quia actio, qua ignis A producit ignem B, supponit priorem natura ignem A; et talis actio supponeret etiam priorem natura ignem B, qui est causa ignis A: ergo illa actio supponit anterior ad se ipsam, ut productum, terminum producendum; et consequenter effectus est prior natura sua causa, et haec posterior.

Tertia assertio sit; duae causae quoad 2m esse, seu conservari, non possunt supernaturaliter in eodem genere conservari: quia in nullo instanti, in quo causa influit, vel producendo, vel conservando physice effectum, potest effectus influere in causam eodem modo causalitatis, ut recte probant rationes adductae; alioquin actio conservativa supponeret anterior ad se ipsam, ut conservatum

effectum conservandum; siquidem esset ille causa suam causam conservans.

Dices; manus fricatæ se mutuo calefaciunt; Carbones accensi se ad invicem fovent, ac conservant: ergo. Resp. manus non se calefacere mutuo, sed per motum evocari sanguinem in partes extimas manus, quo sanguine calefiunt. Item Carbones accensi non se conservant per influxum utriusque, sed quatenus resistunt contrariis; quia virtus unita fortior est se ipsa dispersa; et facilius destrueretur calor, si essent Carbones divisi.

Caput 3m.

nec in diverso genere duæ causæ se ad invicem causant.

Quam plurimi Authores per seXtim thomistæ licet resolutioni præsedentis capitis suam fidem obligent, opinantur tamen, nullo modo repugnare, quod duæ causæ se mutuo causent in diverso genere quoad fieri, vel quoad esse: nos vero cum selectiori Rbm acumine, consequamur, nec de potentia Dei absoluta id posse contingere, si proprie loquamur de causis phisicis realiter existentibus inter se comparatis in diverso genere; non tamen de causis intentionalibus quæ comparantur inter se, aut cum causis realibus.

Primo certum est, quod causa finalis, et exemplaris, cum non petant realiter existere ad causandum; possint se mutuo causare; si enim Artifex imaginem delinearet propter finem, videlicet, ut alia imago illis a discipulo fieret; tunc imago Magistri esset exemplar imaginis discipuli, et hæc imago esset causa finalis illius depictæ a Magistro.

Ulterius 2o, inter finem, et causam efficientem potest dari mutua causalitas; Medicamentum est causa efficiens sanitatis, et sanitas est causa finalis medicamenti.

Quapropter nostra resolutio sic suadetur.

2.º rationibus in causas physicas in eodem genere se mutuo causantes capite praecedenti allatis. Secundo, quoties aliquod genus causandi requiritur essentialiter ad aliud, id quod requiritur, est prius natura illius, ad quod requiritur; ergo si ad causalitatem, qua anima verbi gratia efficit, et producit aliquid, requiritur essentialiter causalitas materiae, causalitas materiae, licet diversi generis praecedet natura caulitatem efficientem: ergo in eadem causantem efficienter, et materiam materialiter causantem implicat mutua causalitas.

Tertio, omnis causa physica cuiusvis generis requirit existentiam physicam ad causandum effectum: ergo si in eodem instanti, in quo causat physice effectum (sive producendo, sive conservando) sit ipsa effectus eiusdem effectus, existet, et non existet prius ad causandum; et consequenter effectus existet, et non existet realiter.

Respondent ad hanc rationem adversarii, causam praesupponi ad effectum, ut existentem, non vero ut productam, unde causa materialis potest praesupponi, ut existens ad effectum, licet ab eo efficienter producatur. Sed contra est; quia inde sequeretur, quod non admittunt adversarii, non implicare mutuam causalitatem in eodem genere; siquidem ignis A potest praesupponi, ut existens, non tamen ut productus ab igne B, qui potest influere in ignem A in eodem instanti, in quo efficitur. Praeterea quidquid est causa physica existentiae requiritur a priori ad existentiam: ergo si effectus causae esset causa physica existentiae suae causae, ille praesupponeretur ad existentiam suae causae; et per consequens pro eodem instanti existeret, et non existeret.

Sed obiicitur 1º, materia causat formam, ut causa materialis, et ab illa causatur in genere causae formalis: ergo datur mutua causalitas in diverso genere causae physicae. Secundo, forma pendet a materia tanquam a causa materiali, et materia pendet a forma tanquam a causa formali: ergo. Tertio, actio causat efficienter terminum, et causatur materialiter a termino, in quo recipitur: ergo. Quarto, ignis producit in se calorem efficienter, et a calore ipso redditur calidus in genere causae formalis: ergo.

Ad 1m negabis ans quoad 2m partem, licet n verum sit, qd m a 2 causet maliter frām corpoream; ē oio falsum (ut meum indicium proferam) frām causare m am in genere causę fralis; nam fra solum ē causa fralis vu 3positi, n vº v a materię. Ad 2m nego ans quoad 2m partem; m a n pendet á fra, n á priori, et intrinsce tanqm á causa; d solum á posteriori, et extrinsce tantm, ut ex solo decreto extrinseco Dei; ut ex De quinta libri 1i tractu 2o colliges: ubi adverte, n sufficere quancunque dependeam mutuam, ut duę entitates se mutuo causent, ut capite 9o dixi; d dependeam causalitatis narió requirit. Ad 3m nego, qd actio causetr á tro maliter; nam si actio eductiva ē, n recipitr in tro ut fra, sed in subto oīē, et á subto causatr maliter: si tn creativa sit, recipitr in tro, ut in subto informationis, n vº ut in subto passivo. Ad 4m nego, qd ignis causetr á calore fraliter, frá m n causat subtum; d totum 3positum.

Caput 4m
an aliqua entitas possit ēē causa sui ipsius declarat.

Ex dictis facilis ad pręsentem difficultm panditr aditus; et licet procedit ēē quamlibet causam phicam, pręcipuus tn sermo ē de causa phisica efficenti, nam certum oio ē, causam malem, aut fralem, n posse seipsam cuasare etiam supernaliter; siquidem repugnat causam malem phisice seipsam recipere, aut pati; et causam fralem se ipsam 3ponere, aut infrare: quare potest 3sīderari causa effic: ens quoad 1m sui ēē, seu productionis in 1o instanti, vel quoad 2m sui ēē, seu 3servari in subsequentibus instantibus: quoad 2m sui ēē extra 3troversiam ē, n posse etiam divinitus aliquam entitatem se ipsam 1o producere; sic con cors DDm senta; licet n defuerit falsa, ne dicam vecors alicuius Resentioris mens, quę oppositam sentam

212 in publicas scholas futili, et inani raonis larva intrudere praesumpserit, cuius funta oppugnare, otiosum e, illaque relegare, narium.

Atque ad 1um ee non adeo certum e, ut inter viros doctos non subeat maximum dissidium: in primis Pr Suar thomo 3o in 3m partem D 50 sece 4 docet, de facto christum Dominum seipsum phisice, et vere producere in Eucharistia p 1m actionem adaequatam, quem sequuntur Egidius de Conink, et in re philosophica Pr Arri. Secunda senta negativa e valde familiaris, quam tuentur Pr Vasq, Pr Cardinalis de Lugo D septima de sacramento Eucharistiae, sece 2a, ubi acriter in oppositam sentam invehitr; docenti igitr, repugnare divinitus causam se ipsam secundo producentem, vel servantem: haec senta adeo evidens censetr, ut contrariam, perpensis solum raonibus, et non authoritate extrinseca, nullo modo probabilitate consistere, nobis persuasum sit; imo, et in eo errare illius fautores procedere, indicatr; nunquam n. confirmare potuimus, qd nihil possit se ipsum 1o causare x.a sentam adversariorum, et inde 2a productione, et servatione possit affirmari oppositum.

Qua propter probatr 1o nostra resolutio; de raone causae phisicae, et realis e dicere relaonem realem ad effum; sed nihil potest dicere relaonem ad seipsum: ergo nihil potest ee causa sui ipsius: maior admittitr ab omnibus, imo ab ipso Suares, de cuius consequentia, quando concedit, aliqd posse se ipsum producere, ego non curo: minor probatr, ideo nullum subiectum potest se ipsum recipere; et nulla fra se ipsam informare, quia tam recipere, quam informare dicit realem relaonem ad aliud: ergo ex conceptu relaonis nihil potest ad se ipsum dicere relaonem; tunc sic, ergo nihil potest ee causa efficiens sui ipsius; cum nulla ex capite sit fortior ratio intr causam malem, et effum, quam inter efficientem, et effectum suum.

Respondet tn Pr Arri, non repugnat, qd una res producta puram

actionem, quę oriatr à Deo, sit prior se ipsá, prout ē producta p aliam 2ᵃᵐ actionem ortam ab illa re; ꝯ neque repugnat, q̃d res producta p primam Dei actionem, seipsam producat p aliam 2ᵐ actionem adęquatam; unde sufficit, q̃d sit prior ex vi unius actionis, licet ex vi alterius ñ sit.

At contra ē; q̃ ut Arriaga fatetr, implicat, q̃d aliqd producatr efficienter á suo effu, quando id ñ supponitr aliunde productum; ꝯ implicat aliqd se ipsum producere p 2ᵐ actionem adęquatam, licet supponatr productum ab alia prima actione; probo cñam; q̃ ideo implicat, aliqd produci á suo effu, quin supponatr prima actio; q̃ esset prius naṫá se ipso; ꝯ etiam p 2ᵐ actionem esset prius naṫá se ipso; ꝯ: probatr minor; quia id ē prius naṫá, quod ē virtus effectiva illius; ꝯ illa entas quatus se produceret p 2ᵐ actionem, esset virtus effectiva sui: ꝯ esset prior se ipsa p 2ᵐ actionem.

Probatr 2º; implicat, q̃d aliqua actio neque sit adęquata, neq̃ inadęquata; ꝯ actio p quam entas seipsam produceret, neq̃ esset adęquata, neq̃ inadęquata: ꝯ talis actio repugnat, et cõnter q̃d aliqd se ipsum producat: probatr minor; imprimis illa ñ esset inadęqua; adęquata ñ supponitr ab adversariis: 2º, ñ esset adęquata; quia actio adęquata ē, quę se solá potest dare ēē effui, licet deficiat omnis alia actio; ꝯ actio, quá entas seipsam produceret, ñ posset se solá dare ēē effui; cum nꝗ supponat essaliter actionem aliam, quá Deus eandem entatem producit; nam alioquí ñ posset se ipsam producere, ut ipsi concedunt: ꝯ.

Sed 1º opponunt ꝯᵃ nostram sentam; Christus Dominus in Eucharistia se ipsum saltem partialiter producit; nam opera omnia miraculosa, quę ad Christum pertinent, ab ipsius humanitate ut instrumento divinitatis patrantur, ꝯ productio ipsius humanitatis in Eucharistia ē opus miraculosum. ꝯ. Secundo

2.° opponunt, non opus est, ut prium adequatum distinguatur adequate à suo producto; ergo poterit res esse causa saltem partialis sui ipsius; consequentia patet, nam ex hoc, quod esset sui partialis causa, solum fit, quod causa adequata distinguatur ab effectu tantum inadequate; antecedens probatur, quia partes non causa totius, à quo non distinguuntur adequate; preterea Pater eternus est principium filii secundum totum, quod habet, à filio autem solum distinguitur secundum relationem Paternitatis, et filiationis; non vero secundum naturam, que eadem numero est in principio, et in suo producto. Tertio non implicat, quod aliquid seipsum respiciat vera relatione: ergo; probatur antecedens, cognitio dicit relationem ad obiectum, et tamen cognitio potest esse obiectum sui ipsius: ergo.

Ad 1.m resp., stante theologica opinione illorum, qui iudicant, actionem conversivam Eucharistiae solum terminari ad producendum ubi, quo Christus Dominus ibi assistit; quare non producitur in Eucharistia humanitas christi, sed ipsius ubi. Ad 2.m distinguitur antecedens; non opus est, ut principium divinum adequate distinguatur à suo; concedo antecedens: non opus est, ut principium creatum effectivum adequate distinguatur; nego antecedens: et quidem ineptum est arguitum à rebus divinis, quas mirabiles fides nos docet, ad res creatas; quid enim mirabilius, quam Patrem producere filium; utriusque vero naturam cum utroque identificatam unam esse, et eandem numero? Et quis hec ad res creatas traducet? ad 1.m probationem verum est, quod non a, et forma causent compositum, à quo distinguuntur inadequate, at non dicuntur seipsas causare adequate, neque inadequate: ad 2.m probationem antecedentis iam dictum est. Ad 3.m negatur antecedens, et illius probatio; nam cognitio creata, que est relatio vera ad obiectum, non potest seipsam respicere, ut de Logica constat.

Disputatio 4,
an due cause adequate possint eundem effectum producere?

caput 1m

de causis subordinatis in vi[?] semo pr̄e it.

Ex causarum divisione de qua facta est, qd sit causa adaequata, qd inadaequata; et nunc breviter clarius expendam: causa adaequata dicitur, quae habet sufficientem virtutem, ut se solá producat effectum, quae causa dicitur proportionata effectui v.g. ignis cum concursu simultaneo Dei est causa adaequate productiva alterius ignis: causa inadaequata est, quae ex se non habet sufficientem virtutem ad causandum, et proinde indiget consortio, et auxilio alterius causae v.g. calor ut duo non est potens producere se solo, et sine iuvamine alterius causae quatuor gradus caloris; quae causa dicitur improportionata cum effectus.

Rursus alia est causa adaequata, et inadaequata in actu 1o; adaequata in actu 1o est, quae habet sufficientem virtutem in se, licet illam non exerceat: inadaequata est, quae non continet in se virtutem sufficientem. Praeterea alia est causa adaequata, et inadaequata in actu 2o; illa est adaequata, quae per actionem se sola producit effectum: inadaequata est, quae per actionem non praestat sufficientem virtutem.

Ubi advertendum est, posse aliqd in actu 1o esse causam adaequatam, et in actu 2o solum esse inadaequatam, quia temperat suam virtutem, et illam non exhibet totaliter; sic duo homines levantes onus, qd a quolibet sufficienter levari potest, non exhibet quilibet per actionem tantam sustentationis vim, ac si onus ab uno solum levaretur; cuius rei est manifestum indicium, qd non tantum lassatur unus, quando simul cum alio sustinet onus, atque quando illud solus sustinet.

De causae inadaequatae virtute, seu subordinatione alteri praemittimus notitiam: subordinatio nihil

216 aliud signat, quam concursum simultaneum causarum; ubi duplicitur potest contingere, quod causae concurrentes ad effectum invicem subordinentur, aut per se, aut per accidens; quoties causa est in actu primo inadaequata semper subordinatur per se alteri causae; V.g. causa 2a subordinatur per se causae primae; et calor, ut duo subordinatur per se alteri ad producendum calorem, ut quatuor: causa per accidens subordinatur alteri, quoties est adaequata in actu primo, et solum attemperat suam virtutem ob concursum accidentalem alterius causae.

Hinc est, quod ex duabus causis concurrentibus ad aliquem effectum, possit una per se subordinari; altera non item; quia una per se potest esse inadaequata, cum per accidens omnino sit alteri concurrere inadaequate; V.g. Deus, et Creatura concurrunt ad effectum producendum diversimode, nam Deus in actu primo est causa adaequata; ideo non subordinatur per se Creaturae; secus autem Creatura per se subordinatur Deo, quia est in actu primo causa inadaequata.

Hinc etiam est, causas intrinsecas, ut pote inadaequatas semper concurrere per se ad constituendum intrinsece compositum, quod causant; et contra nullam esse, quae non subordinetur alteri: unde de subordinatione ad causas solum extrinsecas efficientes per se subordinatas doctrina revocanda est; nam de causis intentionalibus non est curandum, siquidem non sunt verae causae; et in suo genere solum per accidens invicem subordinantur.

Inquirunt aliqui Recentiores unde nam dignoscendum sit, an causa sit adaequata, vel inadaequata per se, seu in actu primo omnino effectus? respondeo, id non posse certo, ac generaliter definiri; quia ad id opus est, cognoscere a priori naturam causae, ut sciamus, an illa sit ex se virtus adaequata omnino effectus, vel an sit inadaequata. Caeterum aliqua principia assignari valent, ex quibus id colligi possit. Primum sit, quoties effectus, qui producitur

ab aliquo principio efficienti, ē perfectior ipso, illud prin-
cipium n̄ ē causa efficiens adequata effūs; sed solum inadequa-
ta; causa n̄ adequata debet saltem equare effectionem effūs.
Secundum principium sit; quoties nullum datur fundamentum asserendi,
causam ēē inadequatam, et neque ex parte effūs, neque ex modo ope-
randi ipsius causę, causam influere inadequate colligitur, illa
tenenda ē pro adequata, et n̄ subordinata pro alteri.

Tertium pri-
ncipium ē Patris Vasq., quem sequuntur P. Ildefonsus, et plures alii,
quod generaliter acceptum falsum iudicamus: ait n̄ Vasq. illam
ēē causam adequatam, et n̄ subordinatam, cui correspondent om-
nes formalitates effūs, et illam inadequatam, et subordinatam, quando
in effectu relucent aliquę formalitates, quę causę attribuuntur; sic
noster intellectus ē causa inadequata visionis intuitivę Dei; quia formali-
tas supernaturalitatis, quę ē in visione, n̄ potest attribui intellectui nos-
tro, qui supernaturalis n̄ ē; et similiter lumen glorię ē causa inadequa-
ta; quia in visione reperitur formalitas vitalitatis, quę nequit respon-
dere lumini glorię; sed soli intellectui; unde intellectus, et lumen glorię
n̄ causa adequata visionis beatę.

Iudico 1º, quando datur in effectu
illa relucentia diversarum formalitatum (ut exemplum allatum
tum probat) datur sufficiens principium ad dignoscendas causas
pro subordinatas ad productionem effūs; et ratio ē; quia quoties
datur aliqua perfectio pręcipua, et specialis in effū, illa
attribui debet causę; siquidem ab aliqua causa debet prove-
nire. Est hoc intelligendum, n̄ quod una formalitas, vel per-
fectio effūs producatur ab una causa, et n̄ ab alia; sed ita ut
tota entitas realis effūs indivisibiliter producatur a qualibet subor-
dinata, totalitate vero effūs.

Iudico 2º; n̄ ubicumque reperitur

218 correspondentia omnium qualitatum in effectu cum causa, arguitur, causam esse adequatam: ratio est; nam equalis perfectionis sunt v.g. duo calores unus productus ab alio; et huic tanquam causa correspondent omnes perfectiones illius; et tamen calor producens est causa inadequata, et per se subordinata primae causae scilicet Deo ad productionem alterius caloris. Preterea sol, qui est causa equivoca, ut sciamus, esse adequatam, vel inadequatam, non attendimus ad qualitates ex parte effectuum, quos producit, nam cum solis nullae qualitates in effectibus reluceant, v.g. in Planta.

Sed hic rogari potest, an duae causae subordinatae v.g. duo ignes concurrant ad effectum producendum per unicam actionem adequatam, an singulae causae per singulas actiones inadequatas? certum est, Deum v.g., et ignem concurrere per eandem actionem adequatam, ut suo loco dicemus; qua propter respondeo cum communi sententia, plures causas partiales vario concurrere per unicam actionem adequatam procedentem indiviser a qualibet causa, totalitate utriusque actionis, non adequatione causae.

Nihilominus censeo, posse affirmari, duas causas partiales per duas actiones inadequatas concurrere; quod evidens meo videri probatur exemplo duorum hominum concurrentium ad pondus levandum, quorum quilibet per suum singulum physicum partialem concurrit ad illud pondus; et ex mea sententia admittente duplicem unionem partialem in compositis viventibus constantibus formis viventis, et corporeitatis, inter se subordinatis, a paritate rationis duplex actio partialis cum duplicis causae inadequatae recte colligitur: ubi nota discrimen, Deus, et ignis, non possunt concurrere per duas actiones inadequatas; quia Deus non solum concurrit immediate ad effectum producendum; sed etiam producit actionem, qua Deus, et ignis influunt in effectum.

Caput 2m

Duæ causæ totales efficientes naturaliter nequeunt concurrere simul ad eundem effectum producendum; bene tamen supernaturaliter.

Ad præsentem disputationis resolutionem aliqua præmon-
enda decrevi: primo præmonendum est, hic nos agere de causis
adæquatis in actu 2o; ita ut quælibet adæquate det esse effectui, et
sufficiat sola ad existentiam effectus: de causis non adæquatis in actu 1o non loq-
uimur; cum possint duæ esse adæquatæ in actu 1o circa eundem effectus, et in ac-
tu 2o concurrere inadæquate, utpote attemperantes suam virtutem.

Secun-
do præmonendum est, a nobis non intelligi nomine causæ adæquatæ aliq-
uam causam, quæ ita præbeat sufficientem influxum effectui, ut po-
sitive excludat aliam; sed tantum, ut non egeat illa, et in actu 2o
admittat alterius concursum, mere negative se habens; nam si una
afferret exclusionem alterius circa eundem effectum in suo, vel in di-
verso genere, evidens est, non posse plures causas adæquate concurrere ad
eundem effectum: præterea, hic nomine causæ adæquatæ intellige causam
creatam, ut completam concursu generali Dei, qui numquam exclu-
dendus est, quando asserimus, causas creatas esse adæquatas circa effectum.

Tertio
præmonendum est, non disputari, an necessarium sit, ut ex causæ adæq-
uatæ concurrant; et an superfluus sit illarum adæquatus concursus;
constat enim, causam unam adæquatam eo ipso, quod sit adæquata, suffi-
cere ad effectum producendum; cæteras vero esse superfluas, si naturæ necessitas attendatur; licet ad fines Dei, quos potest intendere, non minus
sit ille concursus causarum.

2° Ob. Quarto praemonendum est, difficultatem propositam posse procede-
re circa singulas causas in suo genere; et in primis circa causas materiales,
aut formales, assero, non posse nec supernaturaliter unum compositum a pluribus
causis materialibus, aut formalibus adaequatis fieri; nam eo ipso, quod [illegible]
eveniret formae plures, aut plures materiae supernaturaliter, resultarent plura com-
posita, ut de 3a cap. 3 adnotavi: at si loquamur de effectu causae ma-
terialis, qui est forma, et de effectu causae formalis, qui est materia, ut quidam opi-
nantur, dicendum erit, posse duas causas materiales adaequatas superna-
liter pati unicam formam, et duas formas adaequatas unicam materiam caus-
are; nam qualibet materia, aut forma deficiente, persisteret materia ex vi
alterius causae formalis; et forma similiter ex vi alterius causae materialis.

Rursus plures causae adaequatae exemplares possunt ad opus idem concurrere non solum supernaturaliter, sed etiam naturaliter; nam quis prohibet, Pictorem omnino similes imagines Beatae Virginis sibi ob oculos ponere, ut ad earum imitationem aliam exprimat? in quo eventu, quaevis ex illis imaginibus independenter ab alia sufficienter dirigeret Pictorem ad effectionem operis. Monuerim tamen, per diversos actus intrinsecos, qui sunt causalitates, illa duo exemplaria causare opus artificiosum, ita ut ex vi cuiuslibet causalitatis unum exemplar sit independens ab altero; et evenit adaequatum esse operis: secus vero erunt inadaequata, si per unicum actum causent.

Quod attinet ad causas finales adaequatas, vel illae considerantur in ordine ad effectum immediatum, nempe internum actum amoris, aut in ordine ad effectum mediatum, nempe externam operationem, quae ab eius motivi actu imperatur: si comparentur in ordine ad effectum immediatum, dicendum est, implicare etiam divinitus, dari duas causas finales adaequatas respectu eiusdem effectus: probatur, quia finis non alio modo causat actum amoris, quam per modum obiecti illum actum terminando; sed implicat dari duo obiecta adaequata eiusdem actus

quorum quodlibet, etiam si alterum abest, posset actum trahere. 2.° 62
3.° minor probatur: quia quilibet actus vitalis essentialis tendentia in obiectum, ad quod semel fertur: ergo si semel actus amoris tendit in duo obiecta, impossibile erit, ut unum absit, et tunc maneat essentialiter ille actus: necesse non erat, ut quolibet ex illis obiectis ablato, maneret actus, sicut ante erat, ut possit causari à duplici fine adequato.

Si verò comparetur finis in ordine ad effectum materialem, nempe opus externum, quod ab actu interno amoris imperatur, adhuc naturaliter posse concurrere duas causas finales adequatas eiusdem effectus; probatur, quia potest quis habere duos actus efficaces propter duo motiva adequata, quorum altero vellit, v.g. Ecclesiae obedire in servando ieiunio; altero vero propter attenuationem corporis, quae ex observatione ieiunii, et inedia adquiritur; in hoc casu quilibet ex iis finibus adequatis potest ita efficaciter movere voluntatem ad servandum ieiunium, ut licet alter deficeret, eodem modo moveret: ubi notabis, non sufficere unicum actum efficacem, qui complectatur utrumque motivum; nam tunc non essent causae adequatae, ut supra proximè dixi.

Restat 3.° praecipua difficultas, utrum duae causae adequatae efficientes possint concurrere ad eundem effectum naturaliter, vel saltem supernaturaliter? Adstruendum est 1.°, naturaliter non possunt praedictae causae concurrere ad eundem effectum; ita communis Philosophorum sententia Praeter Fabri[?] Vallem, Ocanum, et alios Antiquiores: probatur, quia causa ad id ordinatur à natura, ut det existentiam effectui: ergo si detur una causa adequata, quae se sola det existentiam effectui, altera causa erit superflua; natura non nihil otiosum patitur: ergo naturaliter non possunt duae causae adequatae concurrere ad eundem effectum.

Confirmatur 1.° ideo idem subiectum, ut omnes admittunt, non redditur naturaliter album per duplicem albedinem

2.kr adequatam; quia una albedo est sufficiens dealbare subiectum.
3º. confirmatur 2º ex experientia, quando duo homines elevant pondus, neuter prestat conatum, quo solo fieret elevatio; quod si naturaliter quilibet posset prestare adequatum conatum, reipsa prestaret: ergo si non prestat, sequitur, quod non possit saltem propter aliquod impedimentum.

Impedimentum vero meo iudicio, non provenit ex aliqua repugnantia, quae se teneat ex parte causarum, neque ex parte effectus, sed solum oritur ex lege extrinseca Dei authoris naturae, ita providentis in hoc universo, ut aliae causae ab aliis sublebentur, et adiuventur; quare in hac providentia nullus est finis naturalis, ut quaelibet causa concurrat simul cum alia per totam, et integram suam virtutem ad eundem effectum. Ast ut verum profitear, si liceret, nulla datur lex prohibens, praesertim in duabus causis libere operantibus, quae pro arbitrio suo exhibent virtutem, ut quaelibet exhibeat adequatam virtutem in actu 2º naturaliter, quando simul concurrunt; cum ab utraque concurrente successive possit idem effectus produci, ut a multis docetur.

Adstruendum est 2º; supernaturaliter possunt duae causae efficientes adequatae concurrere ad eundem effectum. oppositum tenet Scotus in 2m distinctione 2a quaestione 2a, et Vasquez thomo 1º in 3m partem De 29, et Pauci eius assecle: ratio conclusionis est eadem, quae solet adduci in similibus quaestionibus de potentia absoluta; quia quod non implicat contradictionem, Deo concedendum est; sed concursus duarum causarum adequate concurrentium non implicat, ut ex solutione argumentorum constabit: ergo.

Confirmatur 1º; non repugnat ex parte causarum; quia datur virtus adequata tam in actu 1º, quam 2º; neque ex parte effectus, quia solum facit terminare simul actiones, quas successive potest terminare: ergo ex nullo capite repugnat, quod idem effectus a duplici causa adequata producatur. confirmatur 2º; licet corpus ad existendum in rerum natura non exigat nisi

unicam solum ubicationem, attamen de potentia absoluta potest plures habere; quod de Christi Domini corpore in Eucharistia contingit, fatendum est: item idem numero effectus adaequatis ubicationibus ubicato, fatendumque: item idem numerum potest supernaturaliter duplici ei substantiae infrari: consequenter, et tandem colliges, duas causas operaturas diversis actionibus, imo id foret omnino naturalem; cum causae adaequatae ex natura sua postulent actiones adaequatas, et realiter inter se distinctas, ut sequenti capite defendam.

Caput 3m

Obiectorum vires enervat.

Adversus sententiam asserentium obiicitur; possunt dari naturaliter duo fines adaequati unius eiusdem effectus; ergo unius eiusdem actionis externae, ut statui; quin unus sufficiat, et alter sit superfluus: consequenter poterunt dari naturaliter duae causae adaequatae efficientes unius eiusdem effectus, quin una existat aliqua indirecte. Confirmatur; homo elevans pondus potest, etiam si alter concurrat, tantum conatum praestare, quantus sufficeret ad ponderis elevationem.

Retrocesso antecedens, negando eandem rationem discriminis; quia actus interius, et voluntatis praeter tendentiam in obiectum, habent ulterius ordinari ad perfectionem subiecti, ob quam aliquotiens in quantum est: unde fit, quod absque superfluitate possit amare plures actus magis, et magis perficientes propter diversa motiva, et diversos fines adaequatos aliquod obiectum: ut in causis physicis non ita contingit, quia virtus operatur eo tantum fine naturali, ut det existentiam effectui, quia posita adaequate ex vi unius causae, omnino superfluit naturaliter alia causa, quae eandem existentiam conduceret.

Ad confirmationem nego antecedens; nam si unus homo sufficientem conatum praestaret, quantus sufficit ad elevationem, alter

Q. 54 nullum influxum tribueret; ergo si ambo influunt, signum est, quod non operantur secundum totum, quod possunt; et unus ab altero impeditur, utpote tam virtutem quilibet impendat: quod idem dicendum erit, si apponas in ligno duos ignes potentes singulos calorem ut octo producere; nam tunc attemperant concursum, ne duos adaequatos calores, sed unum, ut octo producant.

Contra 2m assertum obiiciunt 1o, si effectus fieret supernaturaliter a duabus causis adaequatis, effectus dependeret, et non dependeret ab illis: dependeret quidem, quia ab illis produceretur; et non dependeret, quia qualibet seclusa, perxisteret effectus: quod implicat. Confirmant 2o non potest naturaliter idem effectus procedere a duplici causa adaequata; ergo nec supernaturaliter. Probatur consequentia, quia ideo naturaliter nequit; quia effectus non eget intrinsece, et essentialiter simultaneo concursu utriusque; at supernaturaliter illo non eget, siquidem Deus nequit mutare eius essentiam.

2o Confirmant 2o implicat, quod effectus sit productus ab una causa, et denuo producatur ab altera: ergo etc. antecedens 1o probatur, quia totum quod secunda causa posset producere, iam est productum a priori; ergo 2a nihil aget: 2o probatur; quia res semel destructa non potest iterum ab altera causa destrui, quia iam destructa est: ergo similiter res producta ab una causa nequit ab altera produci, quia producta iam est. Idem omnino argumentum efformant de actionibus adaequatis praedictarum causarum, et similiter confirmant.

Solutio sit, negando antecedens; ubi animadvertes, si liceat dependere denotet idem ac produci, re vera effectus ille ab utraque causa dependeret, cum ab utraque produceretur: quod si denotet exigentiam, qua effectus postulet causam, a neutra ex iis causis determinate dependeret: sed solum ab una illarum sub disiunctione; quia unam tantum sub disiunctione petit, ut in rerum natura persistat: unde de facto, cum effectus producitur, aut conservatur ab unica causa, taliter ab illa accipit esse

ut non petat illam determinate; siquidem virtute cuiuscunque alterius 261
causae, quae aequalis foret virtutis, posset effectus absolute persistere; qua propter
effectus determinatus, licet petat causam determinate sui productivam, attamen non petit causam determinatam sui, sed solum sub disiunctione.

Ad con-
firmationem concesso antecedenti, negatur consequentia: ad eius probationem concessa maiori, et minori, distinguitur consequens: quod nequeant supernaturaliter concurrere duae causae adaequatae ex indigentia effectus, concedo consequentiam: ob fines supernaturales a Deo intentos, nego consequentiam. Ad 2am confirmationem negatur antecedens: ad 1um illius probationem concesso antecedenti, distinguitur consequens: quod 2a causa nihil aget, id est, nihil distinctum ab eo, quod iam actum est, concedo consequentiam. nihil aget, id est non impedit verum influxum in effectum independenter ab influxu primae causae; nego consequentiam.

Ad 2am illius probationem concedit antecedens, et consequentia negatur; ratio discriminis est; quod destructio est ablatio existentiae; et res, quae semel destructa est, non habet existentiam, quae auferri possit: caeterum res, quae iam est producta, ex nullo capite impeditur, quominus possit novum influxum, et actionem accipere, quae licet novum esse non conciliet effectui distinctum ab eo quod iam habebat, conciliat tamen idem esse novo titulo participatum. sicut res, quae mihi furto ablata est, nequit iterum auferri; at eadem res potest mihi duplici titulo adaequato dari; ut si quis eleemosynam eroget, et quia pauperrimus, et quia eleemosyna ipsa aliunde titulo iustitiae mihi debebatur. Notam praedictam accommodabis ad actiones adaequatas applicati, et confirmationum solutionem.

Obiiciunt 2o: causa adaequata est illa quae praeter illam nihil aliud causat adaequate: ergo implicat dari causam adaequatam in consortio alterius adaequatae. Confirmatur 1o: idem numero effectus nequit provenire a duplici causa adaequata

266. successive; ergo neque à duplici simul. Confirmatur 2º; quaelibet causa creata est essentialiter inadequata: ergo implicat effectus idem provenire à duplici adequata.

Solutio sit, distinguendo antecedens, causa adequata positivè se habens est illa [illegible]; concedo antecedens; causa efficiens merè se habens negativè est illa [illegible]: nego antecedens; hic recole capitis 2i secundum praemonitum. Ad 1am confirmationem negatur antecedens; quia effectus productus á causa 2a saepissime conservatur naturaliter á solo Deo; et conservatio nihil aliud est, quam continuata productio: rursus si separetur ab aqua [illegible] agens calidum, quod produxit calorem in illa, et succedat aliud diversum agens calidum conservans illum ipsum calorem; ille calor productus tam in virtute unius, quam alterius agentis continetur: ergo tam ab uno, quam ab altero seorsim 1º produci potest; huc advoca solutionem 1i arguti. Ad 2am confirmationem vide capite 2º praemonitum 2um, et hic illud applica.

Obiiciunt 3º; implicat, effectum habere duplex esse adequatum: ergo implicat, quod detur duplex actio adequata supernaturaliter vel eiusdem effectus. Consequentia probatur quia de essentia actionis est non solum ponere á parte rei suum esse, sed etiam ponere esse effectus: ergo si datur duplex actio adequata, poneretur á parte rei duplex essentia adequata effectus; et consequenter duplex effectus.

Confirmatur 1º; si daretur duplex actio adequata, una deberet continere eminenter, et virtualiter aliam actionem; sed actiones creatae, cum sint limitatae virtutis, non ita se habent: ergo Confirmatur 2º; si supernaturaliter concurrerent duae causae adequatae per duas actiones adequatas, etiam naturaliter possent simul concurrere; siquidem actiones sunt naturales; sed naturaliter non possunt: ergo.

Sit solutio, concesso antecedenti, negando consequentiam; ad illius probationem distinguitur antecedens; de essentia actionis est ponere

eē effūs diversum ab eo, q'd habet; nego ants: ponere idem oīo, p̄ponet diversum, q'd habet, ɔcedo ants: item distinguitr coens; q̄ ponetr duplex essa adequata effus; quę absolute duplex esset; nego coam: quę esset duplex quoad fieri illius effus; ɔcedo coam.

Ad 1m ɔfraonem negatr ants; q̄ licet actiones creatę sint limitatę virtutis, ad hoc quęlibet ɔtinet adequate effum, et independentr ab alia potest illum adequate producere; nec requiritr, q'd una ɔtineat eminentr aliam. Ad 2m negatr maior; nam licet illę actiones sint entitative nales, siquidem dive posset idem effus causari ā qualibet; at qtio ad modum sunt supernales; nam illud ē supernale quoad modum, in quo lex aliqua natę violatr; ā in concurrentia utriusq actionis lex natę violatr, quā decrevit Deus, ne simul duę causę adequatę eiusdem effus darenr: q̄.

Caput 4m;

Per unicam actionem duplex causa adequata nō valet supernalitr influere.

Anima huius disquaonis agitationē, in casu quo duę causę totales supernalitr producerent eundem effum, posset Deus efficere, ut ambę per eandem nūro actionem influerent? Affrativam partem sequuntr RR. aliqui Magistri explicando simul modum, quo causę illę forent adequatę, si per unicam actionem ɔcurrerent; asserunt eni, illam actionem eē duplo maioris virtutis, quam realizet effus; et equivalere in virtute duabus actionibus realitr distinctis; Vg si effūs nempe calor sit talis perfectionis, ut solum exigat exercitium virtutis ut quatuor; et actio per quam illę causę ɔcurrerent, petat virtutem, ut octo.

Admitto libentr

2.68. [illegible]bitatem actionis duplo uberioris à duabus causis procedentis; nec ullam repugnantiam invenio in illa supernaliter adstruenda. Solum igitur restat, an illae causae concurrentes per talem actionem dicendae sint adaequatae, necne? quaestio de nomine revera est: probant igitur praedicti RR., dicendas esse adaequatas, primo; quia posita actione ut octo, et effectu exigente virtutem ut quatuor, quaelibet ex illis causis praestaret virtutem ut quatuor, sed effectus ex se solum petit exercitium virtutis ut quatuor: ergo quaelibet ex illis causis esset adaequata respectu effectus; siquidem illa est causa adaequata, quae praestat virtutem sufficientem ad effectum, et quantam poscit effectus: ubi advertunt, causas illas futuras esse adaequatas respectu effectus; at inadaequatas respectu actionis; quia nulla divisive causaret totam foecunditatem actionis.

Secundo probant à paritate aliarum causarum; duae causae exemplares adaequatae possunt dirigere supernaliter ad opus unica cognitione: item duo finales adaequatae unico actu amoris: ergo. Confirmatur; duae causae adaequatae intrinsecae possunt causare compositum per eandem causalitatem, videlicet unicam unionem; siquidem unio per nos non repugnat, quae nectat plura, quam duo extrema, per quam illa tanquam causae materiales, aut formales suum effectum, nempe compositum causarent: ergo similiter duae causae efficientes adaequatae per eandem actionem poterunt influere.

Nihilominus tamen proximiorem veritati iudico opinionem Patris Suarez, et et aliorum RR. asserentium, causas adaequatas nario poscere duas actiones adaequatas; quod si actio unica sit, easdem causas futuras esse inadaequatas: hac unica, et efficaci ratione probatur; causa adaequata est illa, quae se sola producit effectum independenter ab altera causa; quod si causa sit in actu primo adaequata, debet in actu primo habere potentiam, ut se sola, et independenter ab alia producat effectum; si vero sit adaequata in actu 2o, debet in actu 2o ex vi influxus, quem impendit, ita effectum producere, ut non dependeat ab altera concausa

etiam si hæc abiit; et quando actio duarum causarum est una, et eadem, quælibet ex iis causis dependet ab alia, ut nequeat producere effectum per illam actionem, quin adiuvetur ab altera; et si abesset una, altera non posset influere: ergo non essent adæquatæ: maior patet, quia est ipsa definitio causæ ab omnibus admissa, licet ad versariis rem denique quæ scivisse videantur dum causæ adæquatæ definitionem aliter ad suam sententiam adaptant; minor etiam patet; quia eo ipso, quod una causa desit, et actionem cum actio sit eadem, eo præcise, quod una causa desit, et actionem abesse necessarium est.

Unde ad fundamenta partis oppositæ respondendum est; ad 1um concessa maiori, et minori, negatur consequentia; nam causa adæquata non est quæ tribuit sufficientem virtutem; nam etiam tota virtus sufficiens provenit à singulis aliis causis partialibus totalitate effectus; opus est, ut proveniat etiam tota totalitate actionis, et causæ; id est tota à causa sola, vel independenti ab alia.

Ad 2um nego, quod unico actu intrinsecus duæ causæ exemplares adæquatæ in actu 2o possint etiam supernaliter causare; et unico actu voluntatis duæ causæ finales adæquatæ; nam eo ipso, ut capite 2o animadverti, quod per unicum actum concurrant, erunt inadæquatæ, siquidem una dependeret ex aliter ab alia, ut influeret. Ad rationem concesso ant., negatur consequentia; discrimen est, quia licet unica unio sit formalis, quæ nectat duas materias cum duabus formis, esset tamen causalitas illarum unius cuiusque materias ... quælibet materia adæquatè causaret diversum effectum; et ita compositum à composito, quod altera causaret; unde una non penderet ab altera in ordine ad eundem effectum; nam diversus effectus proveniret à qualibet, quæ est causa sui proprii effectus esset adæquata totalitate causæ; cæterum quælibet causa efficiens unica actione pendet essentialiter ab altera, tanquam à producente eundem

27º oro effum, q'd e' d'a raonem causæ adæquatæ

Tractatus 2us

de causa efficienti, ac de illius speciebus.

Acturi igitur de causis corporis nalis in parti, congruenter ab ea, exordimur, quæ inter cæteras dignitate, et utilitate viget; talis autem cum sit causa efficiens, cogimur, longiorem pr aliis tractationem alterere; ut quæ cæteris perfectione antecellit, eisdem etiam loci, et tractatus dignitate præeat, sicut melius exercigiendum, cum plurimæ difficultates in posterum discutiendæ, hac præeunte face, minime caligare censeantur.

Disputatio 1a;

q'd sit, et quotuplex causa efficiens.?

Caput 1m;

def.io, ac divisio causæ efficientis statuitur.

Quæ longis ambagibus tradunt AAs pro definienda causa efficiente, forte possemus facilius multo proferre; hanc n. ex Aris totelis mente so Meta phisicæ textu 20. acceptam defionem depromo; causa efficiens e, quæ pse phisice influit in effum: nomen causa ponitur loco generis; p illud convenit cum reliquis causis phisicis, et intentionalibus: reliquæ parte gerunt vices differentiæ; nam nulla e causa, cui convenire possint; causæ n. finalis, et exemplaris solum intentionaliter concurrunt ad suos effus, quin phisice influant. deinde causæ malis, et fratis, n. proprie influunt in compositum; nam verbum influere solum proprie significat dare existam p actionem tro adæquate distinctio, extra

quem ē causa; ac proinde causæ intrinsecæ non proprie dicuntur influ-
ere in compositum; quia non dant existentiam per causalitatem, nisi tantum inadæ-
quate distincto intra quem causæ sunt: additur verbum per se; quia causa non
efficit effectum, nisi per suam entitatem concurrat ad illam producen-
dum; causa non per accidens nullo modo influit in effectum.

De influxu,
seu causalitate causæ efficientis hic non agimus, cum libro 8o nobis
futurus sit sermo; hæc nihil aliud ē, quam actio, exercitium, ratio fo-
rmalis influendi in effectum realiter distinctum adæquate a causa, et
quidem ē aliquod accidens receptum in termino producto, ratione cuius
ita pendet effectus a causa influente, ut si hæc cessaret ab exerci-
tio productionis, statim effectus in nihilum abiret.

Exposita satis
definitione causæ efficientis præter divisiones tractatu præcede-
nti factas, quæ causæ efficienti conveniunt, dum in communi di-
visiones causæ exposuimus disputatione 1a, et aliis disputationibus
discutimus, breviter reliquas illius species hic adnumerabimus.
Io dividitur in causam universalem, et particularem; universalis ē, quæ ex se
indifferens ē ad producendum plures effectus diversæ speciei; quæ et
quæ determinatione alterius causæ, ut intra talem speciem produ-
cat; v.g. Deus determinatur a causa creata ad productionem talis
effectus sublunaris, et non alterius, etiam sol, cæli, et astra determi-
nantur ab alia causa particulari, v.g. a seminibus, ut influant in ar-
bores, herbas, etc.: causa particularis ē, cui tribuitur immediata determinatio
ad talem determinatum effectum, et non ad alium; v.g. ignis dicitur causa
particularis alterius ignis, et caloris; determinat quia Deum ad hos potius
effectus, quam ad alios. Affinis ē huic divisioni altera in cau-
sam primam, a qua omnes aliæ causæ essentialiter dependent, ut
Deus, et in causam 2am, qualis ē creatura.

Dividitur præterea

27 Causa efficiens in univocam, et aequivocam; univoca est, quae producit effectum aequalis perfectionis, et speciei, ac ipsa est, ut calor respectu alterius caloris: aequivoca est, quae dat esse effectui diversae naturae et speciei a se ipsa; ut Sol, qui lucem, ignem, metalla, aliaque producit; et ignis respectu caloris; Deusque respectu Creaturarum.

Item dividitur in immanentem, et transeuntem; causa transiens dicitur, quae in extraneo subiecto producit effectum, ut ignis producens calorem in manu; immanens causa est, quando in se ipsa producit effectum, ut anima producit in se actus internos; aqua in se frigiditatem; quae quidem causa affert receptionem effectus in se ipsa, non ex praecisio conceptu causae efficientis; id est subiectum receptivum illius.

Ulterius dividitur in causam liberam, et necessariam; causa libera est, quae positis omnibus requisitis ad operandum, potest operari, et non operari ut est nostra voluntas: causa necessaria est, quae positis omnibus requisitis, et ablatis impedimentis ad operandum, non potest suspendere operationem, ut ignis applicatus; rursus alia est causa vitalis, quando effectus est vitalis ut anima respectu actus internos; alia non vitalis, cuius effectus non est vitalis, ut aqua respectu frigiditatis.

Caput 2um;

Causae principalis, et instrumentalis divisio expenditur.

Ut concinnam expositionem divisio causae principalis, et instrumentalis accipiat aliqua notatu digna praemittuntur: praemitto 1°, omnes illas causas, quae sunt perfectiores suis effectibus, aut aequales illis in perfectione, vocari causas principales; sic Deus est causa principalis, dum producit creaturam; sic etiam ignis est causa principalis, dum producit calorem, qui est minus perfectus

ym ignis, et dum producit ignem, quia aeque perfectus cum illo. Praeterea omnes illae causae, quae sunt imperfectiores suis effectibus vocantur causae instrumentales; sic calor dicitur causa instrumentalis in sententia asserente, calorem simul cum substantia ignis esse productivum alterius substantiae ignis; qui quidem calore imperfectior igne producto.

Praemitto 2o: causa instrumentalis tripliciter dividitur in artificialem vel, naturalem, et obedientialem. causa instrumentalis artificialis dicuntur instrumenta, quibus habilis redditur artifex ad aliquid efficiendum, ut serra ad dividendum, Dolabra, ad dedolandum ligna; hinc est ex Divo Thoma secundo contra gentes cap. 21, quod haec instrumenta nihil operentur propria virtute, sed tantum, ut mota a causa principali, vel Artifice; ex vi enim impulsus Artificis serra tabulam findit: quare quodlibet instrumentum fabrile dicitur esse causa instrumentalis immediatior effectui immediatione suppositi; quia causa principalis nihil nisi interiecto instrumento operatur; causa vero principalis dicitur immediatior effectui immediatione virtutis; quia virtus activa est immediate in Artifice, et mediate in instrumento.

Causa instrumentalis naturalis dicitur accidens, quod inservit substantiae ad suos effectus producendos; hoc instrumentum naturale aliud dicitur disponens, aliud efficiens; disponens est, v.g. calor, ut actio immissus ab igne in lignum, ut illud disponat; ideoque dicitur causa instrumentalis dispositiva de qua non loquimur: alia est efficiens, quae immediate, et propria virtute simul cum causa principali producit effectum; nam non est de ratione causae propriae instrumentalis concurrere mediate ad effectum; causa enim mota non est propriae causa; at causa instrumentalis est vere causa efficiens

2.º4. cum causa efficiens in com̄i dividatur, eque in causam principalem, et instrumentalem, quæ ab illa ratione com̄i participant veram rationem causæ.

Causa instrumentalis obedientialis est causa naturalis egens concursu causæ supernaturalis, et superioris ordinis ad producendum effectum supernaturalem; quare eadem entitas dicitur naturalis causa respectu effectus, quem per suas vires naturales efficere valet; obedientialis vero dicitur respectu effectus, si egeat concursu alio supernaturali; sic humanitas Christi Domini fuit causa instrumentalis respectu miraculorum; sic intellectus, et voluntas respectu actuum supernaturalium; et aqua baptismi respectu gratiæ sanctificantis in sententia aliquorum: ubi adverte, quoties non reperitur in qualibet causa naturali virtus inchoata activa, toties nequit elevari, ut instrumentum ad effectum supernaturalem producendum; ut de potentia obedientiali in com̄i dictum sat est, et inferius capite sequenti dicendum.

Præmitto 3.º, causam instrumentalem talem dici per ordinem, et comparationem ad causam principalem, á qua adiuvatur, vel elevatur ad producendum effectum; nam causa instrumentalis, vel est imperfectior effectu, et sic indiget concursu causæ perfectioris adiuvantis, vel non habet virtutem naturalem sufficientem ad effectum; et sic eget concursu supernaturalis virtutis illam elevantis: at causa principalis non dicitur talis per ordinem ad causam instrumentalem; siquidem sine instrumentis potest causa principalis plures effectus producere, v.g. Deus. Unde causa principalis dicitur proportionata respectu effectus producendi; instrumentalis vero improportionata; cum sit imperfectior effectu; vel solum ad illum dicit ex se virtutem inchoatam.

Præmitto 4, non esse de ratione causæ instrumentalis accipere aliquam motionem, seu impulsum á causa principali, ut operetur; nam licet motionem hanc admitta

mus in instrumentis artis; at in causa instrumentali naturali otiosa est, et inutiliter a Thomistis adstruitur; nam illa non requiritur, ut calor v.g. habeat immediatam virtutem in effectum; nec, ut sit causa instrumentalis: ergo ad nullum finem requiritur.

Præmitto 5º, non esse de ratione causæ instrumentalis habere præviam actionem ad effectum causæ pra-bis; et salvatur essentia causæ instrumentalis sine dependentia talis actionis; ut videre est in specie, quæ deterat potentiam visivam ad actum visionis; quin species visiva, ut potest instrumentum, producat aliquid prævium ante productionem visionis.

His præmissis, sic definio causam principalem, est quæ cum habeat virtutem naturalem producendi effectum, est maioris, aut æqualis perfectionis cum effectu; instrumentalis causa est, quæ vel est imperfectior effectu, vel non habet sufficientem virtutem naturalem ad illum producendum: exempla utriusque causæ, et expositionem habes in præcedentibus paragraphis.

Caput 3m;

An quælibet entitas creata possit a Deo elevari ut instrumentum ad quamlibet?

Occasione causæ instrumentalis obedientialis hic rogari potest, an quælibet entitas creata possit elevari divinitus ut causa instrumentalis ad quemlibet supernaturalem effectum producendum? pro cuius decisione recolas, quæso, quæ diximus tractatu 8º De la; nunc supponendum est 1º, potentiam obedientialem activam esse virtutem inchoatam, et imperfectam, quæ nequit producere effectum supernaturalem, nisi adiuta superiori, et extraordinaria virtute; v.g. intellectus habet potentiam inchoatam ad actus supernaturales producendos; nec valet illos producere, licet

27.b adiungatur species, et concursus generalis Dei; nisi non prius sibi debitis solum potest actus naturales elicere: quare naturalis requirit adiunctum prius supernaturale sibi indebitum, vel habitum supernaturalem, vel applicationem divinae omnipotentiae, cum qua concurrit in actu vel ad actus supernaturales.

Supponendum est 2o, potentiam obedientialem, ut talem, (quoad substantiam vel, de qua loquimur) dicere formaliter duo, nempe virtutem naturalem inchoatam, quae elevatur; et virtutem supernaturalem, per quam elevatur; nam potentia obedientialis prout elevata dicit formaliter elevationem: ergo utramque virtutem formaliter dicit: ast si loquendum sit de illa potentia, quae denominatur obedientialis, certum debet esse, illam non distingui realiter ab entitate naturali, in qua est; alioquin si esset dicta vel virtus animae ad actus supernaturales producendos, anima immediate non produceret; sed tantum illa potentia dicta; et consequenter haberet anima potentiam illos producendi: ergo dicendum est contra aliquos Recentiores, potentiam, quae denominatur obedientialis, non esse aliquid superadditum, sed omnino identificari cum ipsa entitate naturali.

Supponendum est 3, nullam entitatem divinitus elevari posse ad aliquem effectum producendum, nisi in illa supponatur potentia saltem inchoata: et probatur; nam entitas, quae elevatur ad producendum vere producit effectum saltem tanquam causa instrumentalis, et inadaequate concurrens; sed nequit intelligi, quod actu producat sine potentia aliqua intrinseca producendi: ergo nulla entitas elevari potest ad effectum supernaturalem producendum; si ex natura sua non dicat talem potentiam inchoatam: secus vero illa entitas, quae elevaretur, non diceretur causa illius effectus, neque instrumentalis dum nihil efficeret. Quare si roges, an quaelibet entitas creata poterit elevari a Deo ad productionem cuiuscumque alterius entitatis; respondendum est sub distinctione; si habeat inchoatam virtutem, utique: sin autem non habeat, minime.

Supponendum 4, hanc potiam obedialem activam, seu poti=
am inchoatam in pluribus entatibus defacto inveniri; quia vo=
luntas humana defacto concurrit efficienter ad actum supernalem
charitatis; ergo intrinsece habet hanc potiam; cons liquet ex dic=
tis; ans probatr 1o; quia actus charitatis supernalis e actus vitalis;
ergo debet oriri á principio vitali, nempe voluntate; 2o ille ac=
tus e liber voluntati; non autem esset liber, si voluntas in ordine ad eius=
am potiam non influeret; 3o anima mere passivé se haberet er=
ga actum charitatis, qui meritorius e; quod e contra Concilium Tri=
dentinum damnas asserentes liberum arbitrium nihil omnino
agere, et mere passivé se habere circa actus meritorios; ac
adverte, nullum principium á priori assignari posse ad cognos=
cendum, quænam entas defacto potiam inchoatam habeat; sed
solum á posteriori valebit assignari in aliquibus, ut de
voluntate nostra dictum é.

Suppositis his affirmát Pr Suares, tomo 1o in 3am partem, quem sequuntr Arriaga, Hurtado, et alii, quamlibet entatem defacto posse elevari, ut instru=
mentum ad producendum quaelibet supernalem effectum; quia supponunt dari in qua=
libet potiam intrincam saltem inchoatam: negativam partem
tenet Pr Vasq 1a parte De 10 78 cap 30, Pr Oviedo, et complures
RRs negantes in quacumq entate predictam potiam; quare ad
suam sentam adstruendam, et nostram fundamenta adducemus ad ta=
lem potiam denegandam; nam si hoc probemus; non posse quam=
libet entatem elevari, ut instrum ad quamlibet certum erit,
ut supposito 3o patet.

Probatr 1o 2a senta; nullum datr fundum
ad adstruendum defacto in qualibet entate virtutem in=
trincam ad quemcumq effectum producendum: ergo cuilibet entati
non e concedenda: probatr ans, fundum assignatum ab adver

278 sariisé, q̃d ñ repugnet dari entatem, quæ divinitus posit elevari; & ex hac ñ repugnã, ñ inferti dari de facto in omnibus entatibus virtutem inceptam ad quenlibet effũm producendum: ꝰ nullum ẽ fundum ad illam de facto adstruendam.

Confirmatr 1º; q̃ ñ implicat contradictionem creatura aliqua, quæ ñ habeat virtutem intrincám inchoatam, ac proinde ñ posit elevari ad quenlibet effũm producendum; & nullum datr fundum, ut asseramus, ñ ita se habere creaturas existentes: ꝰ. Confirmatr 2º; q̃ nullo modo commendatr diva omnipotia p hoc, q̃d lapis habeat potiám intrincám ad producendum equum; nec minuitr p hoc, q̃d ñ posit elevare lapidem ad productionem equi, si defectus se teneat, et repugnã ex parte lapidis; sic et ñ minuitr diva omnipotia ex eo q̃d Deus ñ posit absolute producere chymæram, q̃ chymæra ex parte sua repugnat; nec commendatr ex eo, q̃d ñ repugnet: ꝰ similitr.

Probatr 2º; q̃ ñ datr in m̃a potia nátis recipiendi quancunq formam, ut constat loco citato supra: ꝰ neq in qualibet entate datr potia nátis activa producendi quanlibet aliam: cõa constat ã paritate, q̃ sicut requiritr in entãte virtus receptiva intrinca, ut divinitus aliam recipiat; sic ut elevetr ad producendum, requiritr in illa nãrio virtus activa saltem incepta.

Confirmatr; q̃ quælibet entás de facto existens habet determinatám lineám, et sphæram effũum, quos potest producere, et extra illam nequit divinitus elevari, sic lapis ñ potest vitalitr intelligere, nec oculi vitalitr audire p elevationem; et ratio ẽ; q̃ nulla ex illis entatibus habet potiám inchoatam ad alios effũs diversæ lineæ producendos.

Hinc disces 1º, verificari duo cõadictoria ex eo q̃d aliqua

entitas de facto existens expers potentia intrinseca elevaretur 279
ad producendum quamlibet aliam; produceret si ut supponitur, non
produceret; quia nullam haberet potentiam inchoatam. Disces 2º, ex eo
quod aliqua entitas naturalis sit intellectiva, et volitiva elevata virtute supernaturali possit producere actus supernatales, non inde infertur quamlibet aliam entitatem id ipsum posse; nam quaelibet nec dicit proportionem, nec virtutem inchoatam ad effectum producendum, quod patet in aqua baptismi, quae ut potentia improportionata, et tali virtute physica indigens, solum moraliter in sententia plurium gratiam sanctificantem producit.

Disces 3º,

perfectius dominium Dei in creaturas dari, quando potest uti creatura ut ipsa non habenti potentiam inchoatam ad quemlibet effectum, non tamen quando datur repugnantia in creatura ut elevetur, dari perfectius dominium, nec Dei omnipotentiam commendari. Unde pertinet ad excelentiam supremi artificis uti instrumentis vilissimis, si, haec non repugnent esse instrumenta; illa non instrumenta, quae potentiam naturalem non habent, implicat esse vera instrumenta, quibus uti possit supremus Artifex.

Caput 4m

Alia divisio causae efficientis in primo producentem, et servantem assignatur.

Causa primo producens dicitur, quae influit in effectum, qui antea non extiterat in aliquo instanti: causa servans est, quae influit in effectum, qui antea in aliquo instanti extiterat: ut intelligeam, requiri 1º notabis ad huius modi divisionis ad rationem causae primo producentis, quod taliter debet esse effectum in hoc instanti, ut effectus a nulla alia causa antea habuerit esse; si tamen effectus ab alia supponeretur productus, illa causa non

2.º diceretur 1º producens; et conservans effectum, qui fuerat iam productus.

Dico nobis duplicem esse actionem 1º productivam, et conservativam; 1º productiva est, dum in 1º instanti producit, et facit transire rem de non esse ad esse: actio conservativa est, quae post 1m instans retinet effectum in suo esse: hae non duae actiones, si dista sit causa, quae conservat, ac illa, quae 1º producit, distinguuntur realiter, si vero eadem causa sit 1º producens, ac conservans, non distinguuntur inter se, nisi tantum per denominationem extrinsecam, et duplici modo consideratam.

Unde spesificative eadem numero entitas, ignis, qui 1º produxit calorem, illum conservat eadem actione; nam conservatio, seu actio conservativa est continuata productio effectus, et actio ratione suae entitatis non alligatur praecisse huic instanti determinato; ita ut illo instanti iam elapso, necessario actio destruatur; utique in sequentibus instantibus potest perseverare, si idem agens persistat, quod 1º produxit: at si separetur agens, etiam mutabitur actio conservans illum effectum, non quia datur instans diversum; sed quia ipsa est exersitium actuale agentis, et cum illo essentialiter connectitur.

Caeterum si actio 1º productiva reduplicative accipiatur, ut est 1º producens formaliter, necessario distinguitur inadaequate ab actione conservativa ut tali; quia actio 1º producens involvit formalitatem, nempe non extitisse antea effectum, et actio conservans dicit formalitatem oppositam, videlicet antea effectum extitisse; eo modo, quo idem omnino subiectum modo denominatur calidum, et postea frigidum: ita quae manet eadem actionis entitas in sequentibus instantibus, non tamen formaliter, ut 1a productio, et ut conservatio.

Duplex difficultas hic discutitur; 1a est, an requiratur maior virtus ad 1º producendum effectum, quam ad illum conservandum, vel eadem? ex communi placito tam Antiquorum

q̄m ab. m statt, n̄ requiri maiorem virtutem p se loquendo ad un=
um, q̄m ad aliud: dixi p se; nam potest ɔtingere, q̄d in 1a produc=
tione effus vincantr à causa aliquæ ɔtrariæ qualitates, quæ n̄ occu=
rrant in ɔservatione ipsius effus; quare tunc maior virtus requi=
ritr ad 1m productionem; cæterum n̄ ad producendum præcise; sd
ad resistendum ɔtrariis, q̄d p accidens ratione 1æ productionis.

Probatr

efficaciter cōe placitum; q̄ 1a productio solum ē extractio de n̄ ēē
ad ēē pro 1o instanti productionis; ɔservatio ē etiam extractio de
n̄ ēē ad ēē pro sequentibus instantibus; ḡ eadem virtus, quæ sufficit
ad 1o producendum, sufficit ad ɔservandum, et eɔo: ans probo; q̄ po=
sita illa extractione de n̄ ēē ad ēē pro instanti A, datr 1a produc=
tio; et posita pro instanti B datr ɔservatio; ḋ q̄d extractio conno=
tet diversa instantia temporis, n̄ arguit maiorem virtutem: ḡo.

Confirmatr

1o; q̄ actio 1o productiva ē eadem cum ɔservativa quoad entitatem,
et solum differunt p extrīnsecam denominationem ratione di=
versi temporis, in quo præcesserit, vel n̄ effus; ḋ hoc n̄ auget,
nec minuit virtutem, quæ requiritr, ut effus habeat ēē in 1o, et
in sequentibus instantibus: ḡ. Confirmatr 2o; quia invariatus manet
effus, qui ōno idem ē in 1o instanti, et in sequentibus; nec minu=
itr, aut augetr perfectio effus: ḡ eadem ē virtus, quæ applicatr
à causa in 1o instanti, ac in reliquis.

Dices tn̄, si ignis produ=
cat calorem in aqua, et separetr ab illa, minori ɔcursu ɔser=
vatr calor in aqua à solo Deo, q̄m 1o productus fuit ab igne;
siquidem aqua si ignis absit, frigefit; si autem adesset, n̄
frigefieret: ḡo à solo Deo minori virtute ɔservatr, ac produc=
tus fuit. Confirmatr; aqua nequit 1o produci, nisi cum frigidi=
tate summe intensa; ɔservatr 2o cum remissa. Solvitr homo

28 in senectute debilioribus dispositionibus conservatur, quam in iuventute.

Resp. negando ant.; nam non ideo aqua frigefit separato igne, quod concursus Dei sit minor in conservatione, sed quia ignis prius productionem caloris impediebat, ne aqua produceret frigiditatem, quod impedimentum Deus non apponit, quod Deus non infert violentiam naturae aquae, quae restaurata frigiditate, minuit calorem contrarium. Ad confirmationem concedo ant., nego conseq., quia per accidens omnino est, quod dispositiones aquae, et senis sint debiliores in conservatione, quam in sua productione; cum proloquendo tam homo, quam aqua primo produci potuerunt illis dispositionibus debilioribus, quibus conservantur.

Caput sm

Difficultatem superstitem complectitur.

Secunda in ordine difficultas est, an effectus naturales creati simul producti a Deo, et causis secundis conserventur tam a Deo, quam a causis, vel a solo Deo? cum esse senta presupono primo duo genera effectuum; primum est eorum, qui possunt a causis 2is separati naturaliter existere; ut ignis, qui ab alio producitur, potest ab eo separatus naturaliter existere: 2m est eorum, qui nequeunt naturaliter existere separati a suis causis, ut lux a sole, actus vitalis a potentia.

Insuper 2o presuppono, nos in presenti solum loqui de rigorosa conservatione, quae fit per influxum immediatum, quo res perseverat in suo esse; non non agimus de alio conservationis genere, quo res a contrario protegitur, et quando Pater avertit imminens periculum Paulo, dicitur illius vitam conservasse. Tertio presuppono, illi effectus, qui a solo Deo primo producuntur, a solo Deo conservantur, ut materia prima, Angelus, etc.

Quarto presuppono;

effus omnes creati quicunque illi sint, immediate debent conservari à Deo saltem concursu partiali et munere causæ universalis: de conservatione Dei mediata, quæ de fide est, non agimus, de immediata conservatione, quæ fiat immediato influxu modo probatur; et iterum probabo ad duplicandum de sequenti de immediata productione: probatur nunc; nam ad perfectam Dei dominium in Creaturas pertinet, quod ipsæ non solum pendeant immediate à Deo in sui ita productione; sed etiam in sui conservatione; siquidem Deus potest effectus creatos destruere, nec posset idem modo facere, nisi immediate concurreret: ergo effectus omnes creati conservantur à Deo immediate, eo modo, quo primo producuntur immediate.

Præsuppono 1°; nullus effectus creatus potest seipsum conservare etiam inadæquate, et ratio est, quia nihil potest seipsum producere, neque inadæquate; sed conservatio est productio rei pro secundo instanti sui esse; ergo nihil seipsum conservare potest etiam partialiter: ergo maior constat ex dictis De 3a capite 10; minor vero liquet. Confirmatur; quia quævis causa est prior natura effectu; sed si effectus seipsum conservaret, supponeretur prior natura ad seipsum, quod est impossibile: ergo. Si dicas, nullam rem se conservare per veram, et propriam actionem; sed persistentiam, aut persistentiam, in suo esse: contra est; quia illud, quod conservat instantiam, et resistit, est prius natura ipsa resistentia, et res conservata: ergo aliquid non potest se conservare; cum alioquin esset prius seipso. Ad hæc

præsupposita sit assertum; omnes effectus creati producti à Deo, et causis 2is simul conservantur tam ab illo, quam ab istis, si vel causæ secundæ maneant post 1m productionem eodem modo applicatæ ad effectum: probatur, quia conservare effectum nihil aliud est, quam illi dare esse in 2o instanti: ergo causa 2a, quæ potuit dare esse effectui in 1o instanti, poterit etiam dare esse eidem in 2o instanti, si causa 2a non separetur.

288 Sed dices, si ignis maneret applicatus alteri igni, quem 1º produxit, illum n̄ cservaret: ergo falsa e͗ solutio: ans probatr, quia alioqui sequeretr, quod si ignis 1º producens separetr ab altero igne, et iterum applicetr, mutetr actio cservativa ignis, et cōnar detr multiplex variatio actionis cservantis effūm: ergo dicendum e͗, solum Deum alterum ignem cservare. Confirmatr, etiam sequeretr, duos ignes se mutuo cservare, si essent intrse applicati; siquidem n̄ e͗ maior ratio, quare unus cservet alium, n̄ tn̄ e cª: ergo.

Rēo negando ans; et ad probaonem admitto dari illam variationem actionum, etiam si millies separetr, et applicetr causa cservans; in quo n̄ apparet ullum inconveniens in re philosophica. Ad confiraonem negatr quia; nam maior, et potior ratio e͗, ut ignis, qui causa e͗, et 1º produxit, cservet alterum ignem, qui effūs e͗, quam quod ignis, qui effūs e͗ conservet suam causam; alioqui ordo huius precedentiæ inverteretr.

Hinc colliges, quoties causæ 2æ destruunatr, vel separantr à suis effectibus, et ipsi separati naliter existere possunt, toties cservantr à solo Deo; quia effūs existentes ab aliqua causa conservari debent: ergo si n̄ detr causa creata cservans, à Deo authore naræ supplente defectum omnes causarum 2arum, debent cservari: aut hoc intelligendum e͗ de effectibus, qui n̄ repugnent cservari à solo Deo; nam actus peccati nequit 1º produci, aut cservari à solo Deo; secus n̄ Deus se detraret ad illud producendum, aut cservandum; et malitia peccati in ipsum Deum refunderetr, ut inferius cstabit.

Disputatio 2a;

utrum Deus cœurrat immate cum causis 2is ad omnes illarum operaones? Caput 1m; præludia ad dicenda statuimus.

Praeterquam fide divina certum est, lumine naturae ipse Aristoteles variis in locis demonstravit, dari quandam causam improductam, à qua caeterae causae resident; cum ipsa causa quae vocatur prima, à nulla dependeat, et quo cedat: et ratio est; quia collectio omnium creaturarum ab alio habuit esse; cum cum cum cum cum cum cum in illa nulla sit Creatura, quae à se acceperit esse; neque ullae sicut causae duae, quae sibi mutuo causent; siquidem id impossibile iam probatum est: ergo necesse est, quod collectio omnium Creaturarum dependeat ab alio; tunc sic, hoc aliud non potest accipere esse ab alio aliquo, alioqui esset Creatura, et contineretur in illa collectione Creaturarum, quae non est à se: ergo illud à quo omnia esse habent, est ens à se, improductum, indefectibile, et continet omnium causa prima, ante quam nulla alia.

Confirmatur; tota illa collectio Creaturarum contingenter existit; ergo tota potest non esse; in casu quo nulla existeret Creatura, esset possibile, res produci, et non ab aliqua Creatura ex illis non existentibus; ergo ab aliqua causa existente, et indefectibili; et haec est Deus rerum omnium conditor: ergo.

Supposuimus capite ultimo Disputationis praecedentis tanquam de fide certum, omnes Creaturas in sui conservatione dependere à Deo saltem mediate: quod etiam naturali ratione ostenditur; omnis enim Creatura dependet ab alio, si increato: ergo à Deo, qui solum increatus est: si creato: vel, concedes processum in infinitum, quod est absurdum; vel tandem devenies ad aliquid creatum, quod immediate pendeat in suo esse existenti à Deo.

Supposuimus ibidem, omnes Creaturas etiam immediate conservari in suo esse à Deo propter dominium perfectum Dei in Creaturas, quare difficultas praesens est, an omnes causae non solum pendeant à Deo immediate quoad conservationem, et sui existentiam

28. Et etiam quoad operari; itaut nullus effectus possit immediate fluere ab aliqua causa 2a quin ad illum immediate cum illa Deus influat. Sed advertas 1o. non hic dubitari, an causae 2ae propria operatione concurrant ad suos effectus; in dubitatum non est, omnes effectus causarum 2darum ab illarum potentia proficisci; quare non audiendus est error Veterum, qui causis creatis effectivam omnem virtutem denegabant; Deum vero adstruebant solum omnia efficere ad praesentiam causarum; ideo vero aliquibus creaturis attribui aliquos effectus, qui a Deo efficiuntur; verbi gratia calor productus a Deo, praesente igne, igni tribuitur. Nec alius admittendus error asserentium, solas creaturas spirituales posse efficere, corporeas vero non posse; vere igitur res spirituales, et corporeae efficiunt, et concurrunt ad suos effectus operando; quod quidem est de principia fidei, sic Genesis 1. attestante, germinet terra herbam virentem; et Concilium Tridentinum supra citatum decrevit anathema esse, siquis diceret, liberum hominis arbitrium nihil omnino agere. Neque libertas hominis in operando sustineri potest, nisi homines vere operentur; alioquin homines non peccarent; sed peccatum Deus solus efficeret ad praesentiam voluntatis nostrae; quod horrent aures. Praeterea non possemus viventia a non viventibus distinguere, si omni operatione vacarent; cum non aliter eorum essentias venemur, nisi per ordinem ad operationes: frusta etiam potentia inclivae, et motivae; frusta visiva, auditiva etcaetera se haberent; frusta demum medica facultas herbarum, et medicamentorum naturam, et virtutem inquireret. Advertas 2o. Deus duplicem concursum habet ad creatos effectus; unus est concursus ad intra, ut loquuntur theologi, seu concursus in actu 1o; alter est concursus ad extra; vel in actu 2o. Prius concursus est decretum divi-

voluntatis, quo voluit ab æterno divam suam omnipotiam appli-
licare causis omnibus 2is; ut ex omnipotia, et virtute creata
constituatr una causa adæquata productiva effus: quiquidem
concursus, quia Deus pre indiferens é, detrahitr quæ á Creatura ad
hunc potius effum, quam ad alium producendum, ideo deno-
tatr indiferens, prout é á Deo; et silitr unalis, et prior, quod
tantum denotat, Deum ee unalem causam, et priorem Creatura.

Concur-
sus Dei in actu 2o é ipsa actio productiva effus, quæ nõ solum á
Creatura, sd etiam á Deo immãte fluit: quatus nr refertr ad De-
um, procedit quasi ab eo concursu in actu 1o vel decreto divo, dicitr
actio Dei; quatus vo respicit Creaturam, é actio Creaturæ: unde
si consideretr illa actio, nõ ut precise é actio Dei, quia sic é prior
actione Creaturæ; sd prout é actio cum Creatura simul, illa
appellatr concursus simultaneus; quia sic nõ é prior, nec posterior
actione Creaturæ, sd é simul cum illa; et sicut relatio pralis
simul constituitr ex utroque extremo, et ex neutro prius, aut pos-
terius; quia é duorum coëxistentia; ita actio in ratione concursus
in actu 2o constituitr æque ex Deo, et Creatura simul concurren-
tibus ad effum.

Caput 2m;

vera senta præter unum Durandum ab om-
nibus statuitr.

Durandus de Sancto Portiano Dominicanus frater in 2o sen-
tentiarum distione 1a quæstione 5a, et distione 37 quæstione 1a;
huic ante paucos annos suffragatus é Ludovicus de la Capuc-
cinorum fratrum ordinis per integrum volumen, ab ut negat
Concursum immediatum Dei cum causis 2is tam ad actiones bonas,
quam ad pravas, cuius rationes præcipuas inferius proponam.

288 Adversus hanc Durandi sententiam Philosophi omnes insurgunt, eamque temerariam esse erroneam, atque etiam haereticam diversi censent; videatur Pr. Suares De 22 Metaphysicae sectione 1a, et alii qui Doctores moderni, omnes in oppositam sententiam tenent, quam pluribus, iis quae urgentibus sacrae Scripturae testimoniis comprobant, quae apud ipsos videri possunt; et ipsis supersedeo, cum in re versemur citra dubium omne adeo certa; licet Patres Sur. et Torr. iuridice dicent esse probabile, Deum posse cessare ab immediato concursu pro suo libito.

Sit nostra resolutio; Deus de facto immediate concurrit ad omnes effectus causarum 2darum, ita ut sine hoc immediato concursu illae nullatenus possint aliquem effectum producere: probatur 1o; si Deus non concurreret immediate ad effectus creaturarum, Deus non posset effectum destruere manente causa; atqui Deus ex ratione perfectissimi Dominii potest destruere saltem supernaturaliter quemlibet effectum manente causa: ergo immediate concurrit: minor est certa propter subordinatam dependentiam, quam omnes res creatae habent a voluntate Dei in sui existentia: sicut enim dixit imperio suo Deus, fiat lux, et facta est lux, ita similiter imperare potest, destruatur lux, et statim in tenebris caligabit: maior probatur; destruere effectum est cessare ab influxu; sed Deus non posset cessare ab influxu, siquidem non haberet influxum, ut supponitur: ergo non posset effectum destruere.

Si dicas, Deum posse destruere effectum, faciendo, quod causa creata non conservet illum: contra est; quia vel id faciet Deus actione positiva, vel actione negativa, id est negatione actionis positivae cessando scilicet ab influxu? si actione negativa, plane infertur, Deum habere immediatum concursum in eos effectus, cum possit cessare a suo concursu: si vero actione positiva; contra est, quia actio positiva non datur nisi ad effectum positivum producendum, non tamen ad illum destruendum; negatio enim actionis est illa, per quam ponitur non esse Creaturae; actio autem positiva, est quae dat esse Creaturae: unde

positivé Deus non potest effectum destruere; sed solum negativé cessando á suo concursu.

Secundo probatur; quia Deo concedendum est dominium in Creaturas omnium perfectissimum, quod excogitari possit; sed ad tale dominium necessarius est concursus simultaneus cum omnibus causis secundis actu operantibus: ergo; maior est certa, si bene sentias de Deo; minor suadetur; quia eo maius est dominium Dei in creaturas, quo maior est dependentia Creaturarum á Deo; sed maior dependentia est immediata Creaturarum á Deo, quam mediata: ergo ad dominium perfectius omnibus necessarius est immediatus concursus Dei.

Confirmatur; si non concurreret Deus immediaté non posset suspendere actionem causæ 2æ, et facere per actum suum perfectissimum dominium, ne causa applicata producat effectum; sed sic, quod potest suspendere, sicut suspendit actionem ignis in fornace Babylonica ardentis, ne tres illos pueros combureret: ergo. Probatur maior; quia non potest suspendere actionem Creaturæ, nisi cessando á suo concursu: sed non potest cessare á concursu, quem immediate non præstat: ergo si non concurrat Deus immediate, non posset suspendere actionem Creaturæ.

Hanc rationem Pater Arriaga debilitare conatur; ait enim, sicut ignis ad comburendum necessario dependet ab approximatione ad passum tamquam á conditione; ita dici posse, omnem causam, ad hoc ut operetur, dependere tanquam á conditione á voluntate diuina, atque adeo causa 2a operabitur, quando Deus vellit; et cessabit ab operatione, quando Deus nolit illam operari.

Sed contra est; quia debemus supponere, dominium perfectissimum in Deo ita constitui, ut in quolibet statu, in quo causa potest operari, sit potens Deus cohibere operationem; et in quocumque statu, in quo potens sit non operari, possit

2.9º Deus impellere illius actionem; ad hoc requirit intelligi, si voluntas divina se habeat tantum, ut mera conditio, quae nihil operatur; ergo ut possit Deus dominari in creaturae actiones, requiritur, quod simultaneè influat cum illa; et hanc rationem explicant sacrae litterae, Actorum capite 18, in Deo enim vivimus, movemur, et sumus.

Aliter 1º respondet Ludovicus Dolan, Deum posse impedire actionem causae sive liberae, sive necessariae, stupefaciendo, et hebetando virtutem illius, eo modo, quo magnes alliorum succo perfricatus hebetatur, ne possit ferrum attrahere; item quia Deus de facto tribuit qualitatem stupefactivam pisciculo, qui appellatur remora, qua in medio cursus sistit naves.

Sed contra est, quia non potest Deus efficere, quod illa qualitas applicata non stupefaciat, vel impediat actionem causae, si non concurrat immediate, et consequenter non habebit perfectum, et immediatum dominium in illam actionem creaturae, quae impeditur, sed solum dominium mediatum, quatenus illud habet immediate in illam qualitatem, quae impedit.

Secundo respondet, posse etiam impedire Deum actionem creaturae, augendo resistentiam in passo: contra 4º, quia adhuc non salvatur perfectum Dei dominium; augere enim resistentiam in passo, non est dominari actioni creaturae, sed contrariae passi a Deo accipientis maiorem virtutem resistivam. 3º respondet, posse etiam impedire producendo aliquid contrarium illi operationi creaturae: contra est; nam absurdum est in divina omnipotentia non posse unam entitatem destruere, nisi producendo aliam in rerum natura; inferretur enim, quod non possit Deus in unico instanti destruere omnia entia creata, cum ad illa destruenda, necessarium esset prius produci alias entitates, ut illa destruerentur.

Hinc inferimus 1º, Deum concurrere immediate cum

causis 2is, et per eandem nuro actionem, ut capite praecedenti animadverti, per quam concurrit simul ipsa causa 2a: ratio est, quia causa 2a nihil potest efficere, aut producere, nisi praestet concursum causa prima; quod si esset diversa unio, posset causa 2a se sola producere; siquidem ad illam actionem Creaturae Deus non concurreret. Obijcit ignis, et Deus possint supernaliter concurrere per duplicem actionem; at actio, quam ignis produceret, fluere et simul à Deo, ut causa universali; et altera actio à solo Deo, ut causa parti.

Inferimus 2o, non esse possibilem aliquem effectum, qui non pendeat immediate in sua productione à Deo; quia sicut impossibilis est effectus, qui non sit creatura, ita impossibile est, qui non pendeat in sua productione à Creatore: unde nulla formalitas potest distingui in effectu creato, ad quam non concurrat immediate Deus; nam quaevis formalitas, quae distinguatur, vere est creatura, et consequenter pendere debet à Deo.

Inferimus 3o cum communi sententia, Deum immediate concurrere ad eas entitates producendas, quae in se peccata sunt; et probatur, omnes effectus, qui non sunt peccata indigent influxu immediato causae primae; quia effectus, qui sunt peccata, secundum entitates suas physicas indigent influxu immediato primae causae: patet consequentia; quia idem actus, qui modo non est peccatum, ex eo fit peccatum, quia prohibetur denuo; quia cum idem actus secundum suam entitatem modo sit peccatum, modo non sit, aut numquam indigebit concursu immediato Dei; aut semper, etiam si peccatum sit; cum semper eadem entitas sit; nec Creaturae superaddatur aliqua virtus productiva, quando denuo prohibetur.

Inferimus 4o contra Cur. et Arri. non esse possibile, quod Deus prohibito suo possit cessare ab influxu alicuius effectus, dum modo existit; et ratio est, quia aliquin non haberet Deus perfectum dominium super Creaturas; siquidem non posset tunc illum effectum destruere; et effectus existeret absque Deo, quod est contra rationem

 Creaturæ oio subordinatæ in sua exista Deo: unde licet ablute non sit imperfectio in Deo, qd non producat actualiter effum, at ex suppositione, qud Creatura existat, imperfectio maxima est, ut illa non producatur, vel conservetur, immediate a Deo.

Caput 3m;

Funta Durandi labefactantur.

Primum Durandi fundamentum est, huic maxe fidit citatus Dola; si Deus concurreret immediate cum creaturis ad earum effus, posito concursu Dei necessario voluntas nostra operabitur, nec posset operaonem omittere; sed hoc est evertere libertatem nostræ voluntatis: ergo non concurrit Deus immediate; probatur maior; nam concursus Dei, ut supra dixi, identificatur cum ipsa actione Creaturæ: ergo non posset Creatura omittere operaonem.

Respondetur distinguendo maiorem; necessario voluntas nostra operabitur necessitate consequenti, concedo maiorem; necessitate antecedenti, nego maiorem: ut ergo concursus Dei in actu 2o de quo loquitur obiectio, tolleret libertatem Creaturæ, debebat esse antis, et independens ab operaone voluntatis; cum vero concursus Dei non sit antis, sed sit ipsa actio Creaturæ, non inducit necessitatem antem, sed solum consequentem, quia voluntas se libere determinabit ad operaonem; ideo non potest non poni operatio: at vero concursus Dei in actu primo est antis ad voluntatem; nec tamen lædit libertatem, quia est omnino indifferens, et nullo modo determinans, aut necessitans operaonem voluntatis; sed solum Deus habet suam omnipotentiam paratam ad concurrendum cum causa libera, si ipsa se determinaverit: unde concedo ab æterno Deum decrevisse dare eiusmodi concursum immediatum in tempore; nec tamen infertur, tale decretum Dei etiamsi foret absolutum, et efficax tollere libertatem Creaturæ, præsertim si sit dependens a scientia media; sed de hoc iudicium non fero, quia rei physicæ limites transgrediamur.

Secundum suntum e: si Deus currerret immate simul cum 2.9...
Creatura, aut Deus produceret totum effum; aut Creatura totum
produceret; si 1m. go otiosus esset influxus Creaturę in effum;
qui totus producitr a Deo; si 2m. go otiosus influxus Dei: rur=
sus si Deus produceret tantum partem effus, altera pars pro=
duceretr a sola Creatura; et cum n requiratr maior virtus ad un=
am partem effus, quam ad aliam, posset se sola alteram Dei partem
producere. go.

Confratr 1o. q Creaturę habent sufficientem virtut=
em, ut se solis producant suos effus; cum habeant maiorem, vel saltem
ęqualem perfectionem cum effectibus: go impertinens e concursus Dei
immatus. Confratr 2o. Deus n concurrit simul cum causa mali, ca=
usando in eo genere: go neq currit cum causa efficiente producendo
efficientr eius effum.

Rebis, causam tm producere totum effum, et
causam 2m totum effum, licet n totalitate causę; at vero tota=
litate effus; ex quo n arguitr otiosa aliqua ex illis causis, quarum
quęlibet attingit totum effum p virtutem inadęquatam; ita ut
quęlibet n sufficiat seorsim ab alia ponere effum ea raone, quâ
p actionem applicatr; nec inconveniens e, qd currat Deus, ut
causa partialis; attemperat n suam virtutem, ut Creatura
simul currat ad suam operaonem; ideo q Deus dicitr partia=
lis causa, n go ex defectu virtutis id habeat.

Ad 1m confraonem
negas ans; nam licet perfectio causę creatę sit maior, aut ęqualis
cum perfectione effus, inde tn n arguitr, qd sit causa adęquata
rei effus; ut probavi Def. tractatus fi libri 2i. Ad 2m conce=
sso anti, negas cōam; q esset imperfectio in Deo genere mundus
causę malis, et recipere in se formam equi, leonis etta: quam im=
perfectionem n arguit efficientr currere cum causa efficienti

294 imo potius commendat divam perfectionem, et dominium in Creaturas.

3m Arguntum; nequit eadem actio realiter esse exercitium duplicis agentis specie distincti, scilicet Dei, et Creaturae; quod debet esse actio dicta; tunc sic, actio per quam Creatura producit effectum non dependet immediate a Deo, cum Deus non concurrat ad illam partialem actionem: ergo Deus non concurrit immediate cum illa actione, quae Creaturalis tam est. Confirmatur; si eadem esset actio, esset simul immanens, et transiens; immanens actio est, quatenus intellectus producit intellectionem intra se, et transiens esset, quatenus Deus influeret in intellectionem per illam, nec manet intra Deum: ergo per eandem actionem nequeunt concurrere Deus, et Creatura.

Resp. negando ans: nam id ab omnibus admittendum est in Sole concurrente partialiter cum causis sublunaribus ad suos effectus; nec inconveniens est id admittere in Deo partialiter concurrente cum Creaturis; nam alioquin ut benet suadet argumentum, Deus per dictam actionem concurrens non attingeret immediate actionem Creaturae. Ad confirmationem: admitto sequelam; velut quod eadem actio sit immanens, et transiens quoad diversorum agentium; caeterum illa actio intrinsece absolute dicitur immanens, quia talis actio denominatur ab intra, illique tribuitur, et non Deo, qui solum concurrit tamquam causa universalis: at non dicitur absolute transiens; nam ad talem denominationem necessarium est, quod nullo pacto sit immanens; siquidem denominatio immanentis aliquid positivum explicat, per negationem vero denominatio actionis transeuntis.

Quartum Arguntum est: Deus communiter dicitur operari mediis causis 2is; sic non dicitur medio Sole illuminare, et medio igne calefacere: ergo Deus immediate non concurrit ad eos effectus producendos. Confirmatur 1o. ideo asserimus, Deum immediate concurrere ad effectus creatos, quia tales effectus debent Deo attribui; sed ut

effus Deo tribuantr, n̄ ē necesse, q̄d ad illos immate concurrat; cum productio filii v.g. tribuatr absoluté Patri, quin tn̄ ab isto immate producatr filius; ñ solum ā semine. q̄. Confratr 2º, q̄ virtus qquam Deus 9currit immāte, n̄ ē infinita, cum effūs n̄ sit infinitæ perfectionis: q̄ virtus illa tantum ē finita; ñ virtus omnis finita suppleri potest āb agente creato, et finito. q̄.

Rēbis, ut effectus causarum 2m tribuantr Deo cum omni modo subordinatione, n̄ sufficere concursum matūm Dei, ut ē late probatum ē; unde n̄ ē attendendum ād vulgarem locutionem, Deus ēnim simul cum sole, et igne immate illuminat, et calefacit. Ad 2 r̄aonem concessa mari, distinguis morem, ut tribuantr utcunq. 9cedo morem: unem, ut tribuantr perfectiori modo, quo potest, nego morem: unde v.g. filii Pater ē causa mata; q̄ hoc sufficit illius imperfectioni; at Deus, qui perfectissime productivus ē, debet habere immatūm influxum, sine quo r̄aonem perfectissimā operantis amittet.

Ad 2m r̄aonem rēbis, virtutem influxivam ēē realitr infinitam, ipsam q̄ omnipotiam divām; ideoq n̄ producere ēcum infinitum, quando ignem producit v.g., q̄ exerceatr p actionem finitam. Et si Roges, quare exerceatr p actionem finitam producendo ignem? dicendum erit, ideo exerceri p illam actionem, quia illam, et n̄ uberiorem exigit ignis productus, qui finitus ē.

Quintum funtūm Dei sit 1º, potest Deus efficere, q̄d causa libera, vel n̄aria sit adequata causa suarum actionum; at in nostra senā Deus n̄ posset; cum q̄ g. Aibet Creatura sit subordinata dominio Dei, et proptr hanc r̄aonem 9cursum immātum illius astruamus: q̄ falsa ē nostra senā. 2º, Deus ē omnium fīis n̄, licet omnia ad ipsum

296 non referantur immediate: ergo non poterit Deus esse causa per omnium effectuum, licet actualiter non decurrat immediate. Ergo; concursus in actu 1o est ipsa entas Dei parata exire in operationem. ergo non identificatur concursus Dei cum concursu Creaturae.

Rebis ad 1m, verum nostra sententia repugnare, Creaturam, quae se sola producat sine concursu immediato Dei; quia in illam Creaturam non haberet Deus perfectissimum dominium, quod efficit perfectioni divinae, et licet demus, aliquam Creaturam esse posse talis naturae, quod Deus a se illius dominium abdicavit; adhuc de facto id contingere nequit. Ad 2m patet discrimen; nam ad perfectionem dominii Dei non requiritur, quod sit omnium immediatus finis; bene tamen quod sit immediata causa. Ad 3m; verum proferret Dota, si in praesenti loqueremur de concursu Dei in actu 1o; ast de concursu in actu 2o nostra resolutio est.

Caput 4m
explicat, cur Deus non sit author peccati.

Praecipuum Durandi argumentum est; si Deus concurreret immediate ad effectus omnes Creaturae, consequenter concurreret ad peccata immediate, esset ergo author, et causa peccati; nam nequit intelligi, quomodo Creatura efficiat immediate actum turpem adversus Deum; Deus autem concurrens per actionem eandem cum actione per Creaturae, non peccet: Sic probatur ans; quia ideo Creatura dicitur causa peccati, quia vere, et physice producit immediate actionem inhonestam, ac moraliter malam; ergo si Deus immediate influat in eandem actionem, pariter dicetur causa peccati.

Confirmatur; nostra sententia videtur damnata fuisse in Concilio Tridentino sesse 6, canone 6, si quis dixerit, non esse in potestate hominis vias suas malas facere, et mala opera, ita ut bona, Deum operari non permissive solum, sed etiam

ppriè, et pse, adeo ut sit proprium eius opus n̄ minus proditio Iudæ, quam vocatio Pauli, anathema sit. Videtr autem inferri ex nostra senta, Deum eodem modo operari peccata, ac bona opera, q'd à Concilio damnatr: &c.

Plurimis viris conati sũt DDi explicare, cur, et quomo Deus n̄ sit author peccati: Respondet arguto in primis Pr. Molina cum pluribus thomistis, Deum tantum influere in raonem entis, quæ ẽ in peccato; n̄ vº in raonem, qua fraliter peccatum ẽ. Sed hæc responsio nulla ẽ; q̄a ratio entis ẽ idẽtas realiter cum omnibus suis indiviis; atq ideo n̄ potest influxus realis, et physicus ad raonem entis trahi, quin tratr realiter ad raonem idẽtatam realiter cum ente: ergo n̄ solum Deus influit in raonem entis; s'd etiam in raonem peccati.

Sin vº velint hi authores sua solutione Deo n̄ tribui malitiam peccati propter indifferẽtem generalis concursus, quõ Deus concurrit ad peccatum, id à pluribus DDbus defensatr, licet à nobis expugnetr, ut infra constabit. Alii, ut argumto satisfaciant, respondent, Deum solum concurrere ad materiale peccati; Creaturam vº concurrere ad male, et frale illius, ideoq̃ ẽẽ causam pse peccati, Deum autem ita supponunt

verè operari in peccato m̄ale, et frale; m̄ale ẽ entitas ipsa actus peccaminosi; frale vº ẽ privatio debitæ rectitudinis, quæ privatio cum sit ens negativum, et consistr nihil, nõ mirum, q'd à Deo n̄ causetr.

Sed facile ostenditr solutionis huius insufficientia (q'dq'd sit de constitutivo frali peccati) nã: n̄ si frale peccati ẽ privatio, ac penes nihil, neq̃ à Deo neq̃ à Creatura causabitr p verum, et positivum influxum: præterea ideo privatio rectitudinis tribuitr Creaturæ

298 quia concurrit influxu physico ad entitatem malam peccati, alioquin non tribueretur, quod Deus etiam ad hanc entitatem immediate concurrit: ergo etiam Deo tribueretur privatio rectitudinis, et formale peccati. Postremo:

complures quoque Authores duo afferunt, ex quibus solutio difficultatis pendet; primum est, causam ex se indiferentem, etiamsi concurrat determinato ab alia causa, non esse moralem causam actionis pravae; quod exemplo comprobatur: Paulus vendit gladium Petro; licet Petrus eodem ense occidat Ioannem, Paulus non est patrator occisionis; quia hic vendit gladium omnino indiferentem sine animo depravato. Secundum, Deum tribuere causis secundis concursum omnino indiferentem in actu, et non magis determinatum ad actum bonum, quam ad malum; et potius Deus illum tribuit animo, ne Creatura illo abutatur ad malum; unde inferunt, Deum non esse dicendum authorem, et causam moralem peccati; quia illi non imputatur peccatum; est Creaturae, a qua Dei concursus indiferens determinatur.

Sed displicet haec solutio; nam ille dives, qui venditur alicui instrumentum emortuum, et non liberum; et Paulus, qui vendit gladium solum concurrit immediate ad actum venditionis gladii, quae ex se neque bona, neque mala est; at si immediate concurreret vendens gladium ad actum homicidii, nullo modo excusaretur a peccato: unde si Deus tradit immediate suum concursum in actum malum, vere illi tribueretur peccatum.

Confirmatur, qui promisso decerneret, iuramento semper suum dictum confirmaret, sive falsum, sive verum, utique peccaret: ergo sibi tribueretur Deus qui decernit concurrere ad quamlibet actionem Creaturae sive bona, sive mala sit, utique peccabit: ergo solutio assignata nulla est. Rursus confirmatur, si quis polliceretur servo alteri opem suam ad actiones omnes, sciens, eam ope usurum esse ad prava opera, utique hic

peccatum committit; nam eo ipso se exponit ad peccatum fa-
ciendum, licet ipse non se detret, sed potius detrahatur ab altero, scilicet
Deus.

Praeterea dicunt, Creaturam solum esse causam moralem, quia se
detrahat quoad speciem, et quoad exersitium actus, quia introspici-
em furti ad lege, vel illud furtum exersendum; Deum autem
non ita; licet detret Creaturam ex munere causae universalis, non posi-
tive, sed negative ad individuum furti; quia non vult Deus positive,
ut furtum absolute fiat; sed tantum removet caeteros actus furtii,
et unum solum permittit; quia lege authoris naturae tenetur non impe-
dire effectus Creaturae: quare quod furtum fiat, tribuitur creaturae, non
Deo; imo potius ipsi tribuitur, quod alii actus furtii non fiant.

Contra

est; quia species, individuum, et exersitium actus idem sunt realiter; ergo
causa detrahens ad unum, ad caetera detrahat: ergo si Deus detrahat quoad indi-
vidualium, etiam quoad exertium detrahat; et consequenter dicetur causa mo-
ralis, cui imputetur, quod absolute peccatum fiat. Rursus, neque ne-
gative Deus detrahat; quia hoc quod est parare Creaturae concursum ad in-
dividuum furtii, si malum per se sit, quae lex potest Deum obli-
gare ad eum concursum parandum? imo potius tenetur ad illum
non praestandum; quia moderator universalis non solum debet non committere
peccata; sed etiam debet ea non permittere, cum sciat, et possit
vitare; unde si moderator Hispalensis possit vitare, et sciat,
quomodo vitari possint furta, et homicidia, si non vitet, peccat,
quia ad id lege Moderatoris universalis tenetur.

Quare ad praecipu-

um argumentum Durandi possumus dupliciter respondere;
primo in eorum sententia, qui in theologia morali tenent, nihil
esse moraliter malum, nisi quia prohibitum aliqua lege; unde
cum lex omnis a Deo dependeat, sequitur evidenter, illam tan-

3.o tum obligationem inducere posset, quae legi ipsi a Deo per-
mittatur; et contra Deum non teneri legibus, quibus solas creaturas tene-
ri voluit: et cum ratio peccati consistat in transgressione legis, ex hac sententia
infertur, Deum nullo modo peccare, cum nullam legem transgrediatur
transgrediatur transgreditur transgrediatur; nulla in lege Deus tenetur.

Secun-
do modo poterimus vere in alia communiori sententia asserente, plures
esse malitias intrinsecas, et inde pendenter a lege, quod odium Dei est intrin-
sece malum; peccatum quod foret, Deum odisse, licet tale odium nulla
fuisset lege prohibitum; quia praecise illius entitas dissonat rationi. in
hac non sententia dicendum est, Deum non peccare; quia licet concurrat immediate ad
odium sui, ille concursus neque per se intrinsece malus est, nec alio modo di-
ssonus rationi.

Dices, de hoc esse litigium, utrum dissona sit rationi illa
Dei concurrentia cum creatura, sicut dissona rationi est concurrentia,
vel coadiuvatio, quam praestat aliquis homo ad peccatum alterius.
Respondeo, manifestam esse disparitatem; quia Deus cum produxerit
voluntatem liberam, quae eo ipso quod libera sit ad peccandum, et non
peccandum, absolute exigit omnia requisita ad ponendum, quod
maluerit ex illis. Deus inquam eo ipso tenetur ex munere Creato-
ris, et causae universalis ad praebendum quod ad requisita ad libertatem
proxime expeditam; cum autem aliquod requisitum sit concursus
Divinus paratus ad concurrendum cum creatura se determinante, sequitur
non esse malum per se, nec dissonare rationi, quod Deus cum illa concurrat;
imo dissonaret rationi, si, cum produxisset causam liberam, ut lib-
ere se exerceret eidem denegaret concursum: implicarent non dicam
illae divinae voluntates, altera, qua vellet causam liberam expe-
dire ad operandum; et altera, qua vellet per denegationem concursus
illius causae libertatem impedire, ex hac duplici solutione
colligitur, Deum concurrere ad physicum, non vero ad malitiam peccati, ut talem

Disputatio 3a

an præter concursum immediatum Dei requiratur præmotio physica ad operationes Creaturarum?

Caput 1um

Status difficultatis, et authorum placita recensentur.

Gravissimam sane difficultatem aggredimur, quæ propter nobilissimarum Religionum hinc inde pugnantium rixas maximam apud scriptores omnes famam contraxit: docent fere omnes ex Dominicana familia Patres non contenti concursu simultaneo Dei cum Creaturis iam explicato, insuper necessarium esse quandam prænotionem physicam, quam constituunt in quadam entitate, aut qualitate superaddita causæ creatæ, qua posita, redditur omnino impossibile, quod Creatura non operetur: addunt præterea duo; 1um, hanc qualitatem omnino independenter á nobis, in nobis á Deo imprimi, quin in nostra potestate sit, quod existat illa præmotio, aut cum nostra voluntate uniatur: 2um, quod absque illa præmotione nulla causa possit operari, neque se determinare ad operationem; nempe quia voluntas nostra est omnino incompleta in ratione virtutis ad effectum producendum; nec aliter operari potest, nisi compleatur per istam præviam qualitatem.

Primus, qui in Scholas id præmotionis genus invexit, quem sequitur præter thomistarum agmen Zumell, Mathin, Cabrera, Petrus Lorneso, Gaspar Ram, Gibiuf, et Carmelitæ excalceati, aliique apud patrem Jacobum Ruiz de montoia, qui miro eruditione authores, et varios modos defendendæ sententiæ compilavit tomo de scia

302 Dei Dei, fuit frater Dominicus Vañes professor Salmanticensis Dominicanus 1a p. q. 23 articulo 3. dubio 3.

Ceterum eidem Vañes non omnes thomistæ suffragantur, physicæ in præmotioni refragatur Ioannes Gonsales Albenda, qui Romam missus pro præmotione tuenda, quæ publice denuntiata, et delata fuit, disputaturus accessit coram sanctissimo Domino Clemente octavo, et illustrissimis Cardinalibus, assistente simul reverendissimo Patre Generali Dominicanorum, et duobus sui Ordinis theologis simul cum Albelda; ac Patre nostro generali claudio aqua viva, tribusque societatis Iesu itidem theologis; et eum fructum suscepit ex Disputationibus, ut testatus sit postea in commentariis in 1am partem summæ theologiæ sancti thomæ, semper sibi displicuisse præmotionem physicam. Etiam Dominicus Soto, et ex nobioribus, ut testatur Per Oviedo, Ioannes Vincentius, Laurentius Gutierres, Antonius debielma, Episcopus Almeriensis, et plures alii Dominicani.

Vnde etiam illi ipsi, qui admittunt hanc præmotionem in varios respondendi modos distrahuntur; alii enim dicunt, esse qualitatem per modum habitus transeuntis; alii vero negant, esse qualitatem, aut habitum, licet admittant esse entitatem mediam inter actum 1m, et 2m: alii iudicant, esse actionem procedentem á solo Deo propriam ad actionem Creaturæ, et ab illa realiter distinctam. Alii autem censent, præmotionem non distingui realiter ab actione, quá Deus simul cum Creatura concurrit, et hi omnino deficiunt á sententia præmotionis. Demum ab aliis requiritur physica prædeterminatio, seu præmotio ad omnes effectus Creaturarum, ab aliis ad aliquos effectus, ad liberos requiri affirmant aliqui, ad varias totum non nullam: perpende, quæso, studiose lector, quam sibi ipsis inconstans falsitas est.

Universa Societatis Iesu familia praemotionem physicam, qualiscunque illa sit, et quomodo a suis defensetur, dirissime semper execrata est; eam quippe tamquam libertati Creaturae inimicam, Deo ipsi indecoram, naturae otiosam, et causis secundis omnis superva caneam e suarum Scholarum suggestis, quam animis, Scriptorum libris sollicite curabit exulare; nec in eius modi praemotione respuenda ullus Societatis author extitit, qui coacte illam respuat; ipsa in sua falsitate se prodit: nobiliores autem, et qui rem magis ex professo discusserunt, ut Suares, Vasquez, Valentia, Belarminus, Lesius, Fonseca, et Molina, qui primus de Societate in thomistarum praemotionem vexillum extulit, apud citatum montoya videri possunt; sicut et alii innumeri ex Sacris Religiosorum familiis, qui integris voluminibus scientiam nostram mediam amplexati sunt; praemotionem vero serio, ac constanter reiiciunt; sic ex celebrioribus universitatibus Doctissimi Magistri, sic sapientissimi Ecclesiarum Antistites, sic Scholasticarum universus coetus; sic ex ordine Cirtensiensi, sic ex familia Sancti Augustini, Sancti Fransici de paula Stronuissimi pro nostra senta milites, unde nescio, qua sinceritate, et veritate Candidi, et Viri qui Excalseati Carmelitae dicant, nullum esse extra Societatem Authorem, qui scientiam mediam admittat; et suam de praemotione sententiam passim doceri á Sancto thoma, eaque communi inter Antiquos Philosophos; cum primum, omnino á veritate aberret; et secundum nullo modo astet, cum nullus ex thomistis ante Magistrum Vañes praemotionis meminisse Comperiatur.

caput 2um

Efficaciter physica praemotio expungitur.

Impugnatur 1o efficaciter physica praemotio authoritate Concilii Tridentinii sesse 6 cap. 5o Canone 4, siquis dixerit

 hois arbitrium á Deo motum, et excitatum nihil cooperari Deo assentiendo excitanti, atq. vocanti quo ad optinendam gratiam iustificationis, ut se dis ponat, ac præparet, neq. posse dissentiri, si velit, anathema sit. Ubi damnatur heresis Calbini docentis voluntatem moveri á Deo motione adeo efficacitam ad actus bonos, quam ad malos, ut resistere nequeat voluntas; ita ille Heresiarcha libro 2o institutionum cap. 3o, quem sequuntur eius innumeri sectarii.

Tunc sic: ì sic se habet præmotio phica; nam posita illa tam ad actus bonos, quam ad malos voluntas nequit resistere, ut ipsi thomistæ fatentur, q. præmotio á Catolicis n. defensanda ê; præsertim, cum frater Petrus de Sancto Ioseph ordinis Cistertiensis in suo libello, quem inscripsit defensio Sancti thomæ a thomistas; et in sua concordia probet, parum distare præmotionem phicam á senta Calvinistarum, ut testatur unus ex illis Amerius, hæc senta thomistarum sic explicata ê plane nostra, et alibi; neq. sensus nostrorum ê alius, quam qui á thomistis approbatur; sic Albares inter alios, qui illam docet De 22 quæro 7. Quæ á me dicta, n. ut aliqm sensuram, aut notam sentæ huic innuerant, ì solum argutandi causa, obsecro, accipias.

Respondent thomistæ, posse voluntatem dissentiri præmotioni in sensu diviso; n. tn. in sû composito, et dam natum ee á Concilijs, n. posse dissentiri in sû diviso. Contra ê; q. Calvinus expresse docet, voluntatem in sû diviso posse resistere voluntaliæ præmoventi, ut constat ex libro citato Calvini, et alijs eius asseclis, qui videri possunt apud citatum Petrum De sancto Ioseph: ergo qd. damnatur á Concilijs ê voluntatem compositam cum præmotione n. posse resistere.

Impugnatur 2o ratione, quæ male gerat eius fautores; præmotio phica funditus evertit libertatem humani arbitrij; nam causa

libera ē illa, quę positis omnibus requisitis in actu 1º, potest operari, et n̄ operari; sed posita in voluntate prę motione phȳsica, n̄ ita se habet voluntas: ergo posita prę motione, n̄ manet indiferens, et libera; probatur minor; maior ē definitio libertatis admissa ab omnibus Theologis, et Philosophis; tunc implicat, quod voluntas n̄ operetur, ergo n̄ manet indiferens ad operandum, et n̄ operandum; atque adeo necessitata manet. 301

Confirmatur 1º; quia prę motio de Thomistas necessario, et metaphȳsicè conectitur cum operatione Creaturę, et n̄ posita prę motione impossibile ē, quod voluntas ponat operationem: ergo admissa necessitate prę motionis, ut voluntas operetur, nunquam datur in voluntate potestas absolute, et simpliciter ad operandum, et n̄ operandum; et consequenter nulla causa libera assignaretur. Confirmatur 2º; quia n̄ ē in voluntate Creaturę, quod ponatur prę motio, vel n̄ ponatur; et insuper illa posita, n̄ ē potens Creatura cessare ab operatione; ergo absolute, et simpliciter ē necessaria operatio; patet hęc consequentia; quia quando unum contradictorium ē absolute impossibile, alterum ē absolute necessarium; sed posita prę motione in voluntate, ē absolute impossibilis n̄ operatio: ergo ē absolute necessaria operatio, et consequenter n̄ libera.

Confirmatur 3º, quia cui n̄ ē liberum antecedens, n̄ ē liberum consequens: sed voluntati nostrę n̄ ē libera prę motio; quę ē antecedens infallibiliter inferens operationem; cum independenter a nobis immittatur voluntati, ut aiunt ipsi; ergo n̄ ē libera operatio: maior ē evidens apud principia summulistica; nam alioqui, si antecedens esset necessarium, et consequens liberum, esset in potestate voluntatis coniungere cum ante necessario negationem consequentis; unde ex antivero posset sequi consequens falsum: rursus posset esse consequens contingens; nam si posita prę motione, esset liberum ponere, vel n̄ ponere operationem, contingens erit, ponere illam, vel n̄ ponere; hęc n̄ absurda sunt: ergo.

3o ℓ. Tertio impugnatr; si Deus præmoveret ad peccatum, utiq foret causa peccati; at Deus ēē n̄ potest causa peccati; gō neq præmovere potest ad peccatum, ut adversarii admittunt: probatr maior, ille dicitr moraliter causa alicuius actionis, qui ponit aliqd in re, ex quo infalibiliter sequitr illa actio; sic qui applicat ignem stupæ, ē causa combustionis; at Deus ponit aliqd in voluntate, vtr præmotionem, ex qua infalibiliter sequitr peccatum: gō.

Confirmatr 1o; qa Deus solus ē causa præmotionis ad furtum vg; at posita præmotione, nariam ē poni furtum: gō Deus ē causa, ut ponatr furtum; siquidem qui ē causa antis, ē causa cœntis, qd narīo ex anti infertr. Confirmatr 2o; qui maximis persuationibus et consiliis movet alium, ut peccatum committat, dicitr causa peccati alterius: gō potiori raōne dicetr causa peccati, qui phisice præmovet, et prædeterminat alium, ut peccatum committat.

Hinc infertr 1o, præmotionem hanc ēē oīo inutilem, et otiosam; siquidem illa n̄ reqviritr, ut causæ creatæ subordinentr Deo; qa ad hoc sufficit ɔcursus simul tancus Dei: nec reqviritr, ut suppleat aliquam virtutem causis, ut producant; nam earum virtus sufficienter suppletr p ɔcursum generalem Dei; gō ad nihil utilis, imo otiosa ē: unde tenendum ē ad nullam operationem ēē nariam præmotionem phicam.

Secundo infertr, n̄ ēē pōlem præmotionem phicam etiam de potia Dei absta, manente illesa libertate creaturæ. gō n̄ ēē pōlem, etiam supernalitr præmotionem, quæ prædeffiret saltem ad entatem malem peccati, et multo minus ad frale illius, ut infra videbis. Est pōlem in dīcis præmotionem, qua causæ nariæ præmoveantr cum id n̄ repugnet causæ nariæ: insuper pōlis ē præmotio, quæ necessitet, et cogat creaturam ad operandum, eius libertatm evertendo

Caput 3m;

Responsio Præmotorum ad dicta diruitur.

Prima Præmotorum solutio sit ad 3am rationem à nobis traditam; licet posita præmotione, impossibile sit, quod voluntas non operetur in sensu composito cum præmotione; at in sensu diviso, et ablata præmotione, posset non operari; et hoc sufficit, ut salvetur libertas Creaturæ. 3a est 1o; nam ut Creatura libera sit, debet posse componere non operationem in sensu composito cum omnibus causis, et requisitis, quæ antecedunt ex parte actus 1i ad operationem; ita ut possit operari, et non operari; sed præmotio physica necessario antecedit ex parte actus 1i; ergo ut sit libera Creatura, cum præmotione deberet posse componere non operationem: secus non quælibet causa necessaria foret libera; nam quælibet necessaria nequit non operari in sensu composito requisitorum; potest tamen non operari in sensu diviso, quando non adsunt antea requisita.

Rursus neque Beati necessario amarent Deum, sed libere ferrentur in eius amorem, quod Thomistæ negant; nam licet visio clara Dei necessitet ad amandum Deum, potest tamen Beatus in sensu diviso ablata visione, non illum amare. Item verius homo, cuius pedes ferreis Compedibus hæreis, et catenis devinciuntur, quas nulla humana vis superare posit, non habet libertatem ad currendum; sed potius necessitati adquiescendum; et tamen in sensu diviso, contrariis que compedibus, atque catenis potest currere; ergo ut aliquis habeat libertatem non sufficit, quod in sensu diviso; sed etiam in sensu composito antecedenti ad operationem possit operationem omittere.

Ut firmetur standum est duplex sensus compositus necessitans; alius antecedens, cuius necessitas oritur ex aliqua causa dicta, aut requisito antecedenti ad ope

308 raonem, et sic libertatem evertit; quia non est in potestate volunta-
tis ponere, vel tollere eam necessitatem, quam inducit causa antecedens
et prius est coens, cuius necessitas non tollit libertatem; quia provenit ob
ipsa operatione libera ex suppositione ipsius operationis; et suppositio-
ne vg. quod Petrus currat in sensu composito cursui non potest cessare a cursu
non quia habet potestatem iungendi simul cursum, et non cursum. Sic
plures acceptiones libertatis congerunt Praemotores; quod ridicule sane,
quae congruentius refellentur in libris de anima, ubi ex professo de liber-
tate agitur.

Respondent 2o ad eandem raonem; ut voluntas sit
libera posita praemotione, sufficit, quod voluntati per iudicium
indifferens, sive per cognitionem proponatur obiectum, ut amabile, vel ut
odibile. Contra, quia adhuc posita illa indifferentia iudicii, voluntas
cum praemotione non habet indifferentiam, ut resistat, et non operetur; ergo ad-
huc non est libera; patet conseq. quia libertas non intrinsece; quod in voluntate
recidet formaliter: quod licet proponatur obiectum iudicio indifferenti, ma-
net voluntas necessitata. Alioqui homo pedibus devinctis, simi-
nimirum habeat cognitionem, qua cognoscat cursum, ut amabilem, vel
ut odibilem, poterit pro suo nutu, et libertate cursum exercere.

Sed mi-
rabilem aliam solutionem exhibet Ioannes Mattheus de Rispolis
libro 2o de auxiliis, qua totam difficultatem se superasse putat; ait
enim ex eo praemotionem non laedere libertatem, quia illa se habet per modum
lenientis, et confortantis voluntatem, ut operetur. Satis digna risu
haec solutio est; rogo enim, quis revelaverit Rispoli, quod praemotio, qua
se ipsum Iudas strangulavit, illum leniret, et confortaret, et si do-
nemus, praemotionem esse farmacum lenitivum, quod hoc ad libertat-
em proficeret? nectarea, suavissimaque potio lenit, et confortat,
quae si nario, et violenter illam assumeret Petrus, et venenum in-
cluderet, quod Petrum, vel mente, vel vita privaret; tunc ne illi

pro deesset suavitas, et lenitudo. Q. g.º præmotio licet leniat, pri-
vat libertate voluntatem, si in illa ponatur.

Alii recurrunt
ad mysteria, et docent non posse intelligi, quomodo homo sit liber
posita præmotione, attamen esse credendum, hominem manere cum
libertate; sicut credimus non pauca mysteria de fide, quæ
ratione naturali capere non possumus. Contra est; quia præmotio physica non
est revelata in Sacra Scriptura; nec inter fidei articulos ab
Ecclesia collocatur; ergo eius ratio debet examinari, et tanquam
mysterium fidei non tenenda. Rursus Calvinus supra citatus, ut
vim argumentorum Catholicorum eludat, quo urgetur, cum docet,
Deum præmovere ad peccatum, retenta libertate Creaturæ, sta-
tim inclamat, hoc esse mysterium ineffabile, et impenetrabile.

Alii
dicunt, quod non potest voluntas resistere præmotioni, et ponere oppo-
situm; semper tamen, et infallibiliter voluntas conformabitur cum
præmotione. Contra est; nam vel posita præmotione, est metaphysi-
ce infallibile, quod voluntas operabitur, necne. Q. si primum; ergo
posita præmotione, non potest voluntas omittere operationem; siqui-
dem omissio illius est metaphysicé impossibilis, quia naturaliter operatur: ergo
voluntas non esset libera, nec libere conformaretur cum præmotione.

Si secundum;
ergo non ponetur infallibiliter operatio; ergo iam non erit præmotio, qua-
tis ab illis adstruitur: sin autem dicant, ut vere aliqui à præ-
motione declinant, eventuram esse operationem infallibili-
tate solum morali, quâ vult homo famelicus, appositis sapi-
dissimis cibis, iudicatur necessitatus ad prandendum; utique
amico foedere sua, et nostra sententia coadunantur; semper enim au-
thores nostri concessere auxilia solum moraliter necessi-
tantia, quo voluntas absolute possit resistere præmotioni.

3.10. Secunda solutio sit ad 3m oẽnem, vt Deum predetrãre ad malẽ peccatiẽ nõ v° ad frãle; atq adeo solum ẽẽ causam entatis malis peccatiẽ, nõ tñ fr̃alis. Contra ẽ P°; nam eo ipso qđ premotio detert ad entatem peccatiẽ, detrãt etiam ad frale illius; quia si frale peccatiẽ sit qđ positivum, ad illud cucurrit Deus media premotione; siquidem ad quancunq entatem positivam cucurrit: si tñ sit qđ negativum, qđ sequatr ex entate mali peccatiẽ, sicut homo dicitr causa peccatiẽ, q͡a efficacitr cucurrit ad entatem, ad quam sequitr negatio; ita sititr Deus diceretr causa peccatiẽ, q͡a impelleret hominem, ut poneret illam entatem indutam eiusmodi negatione: vide caput 4 antis disputationis.

Secundo; ideo a Concilio damnatr Calvinus, q asseruit, Deum ẽẽ authorem peccatiẽ quoad malẽ illius, nõ v° quoad frãle, ut cstat ex libro citato institutionum Calvini: q° assere, Deum ẽẽ ultimo detrãtem causam ad malẽ peccatiẽ, ẽ cstituere illum authorem illius. P°; siquis persuadeat efficacitr alteri, ut efficiat entatem malem furtiẽ, nõ intendendo directe offensam Dei, seu malitiam fralem, ẽ proprium commodum, ille suasor absq dubio esset causa moralis furtiq siltitr Deus.

Quarto; magnam excusationem haberent peccatores coram Deo iudice eos arguente, cur tot peccata commisissent? vere n respondervent, q, dedisti nobis vehementem impulsum, et premotionem ad furtum, ad sacrilegium etc, qua posita, impõle fuit nobis alitr operari; sicut, et premotionem tuam repellere a nobis, impõle fuit.

Caput 4.

Oio ruunt funtã premotionis phisice.

Cẽ funtã authoritatis, quã thoemistẽ suam sentam probant

videri potest P. Montoia citatus; omnia n. eam interpretationem habent, ut Deus moveat Creaturas ad operandum, quatenus iis contulit virtutem, media, quæ possunt operationes suas exercere, illasq. actuali influxu iuvabit ad eius modi operationum exercitium; solum n. loquitr Scriptura de peculiari providentia, qua potest Deus deducere hominum voluntates, quo voluerit, non præmovendo illas præmotione phisica; sed impertiendo auxilia tunc, cum scit per suam scientiam mediam, hoc eis bene usuros, et finem à Deo intentum à hominibus exequendum.

Arguunt tertio ratione; si voluntas operaretur sine præmotione, voluntas esset causa 1a. sed solus Deus est causa 1a. ergo; probatur maior; illa est causa 1a, quæ operatur independenter ab alio, et sine præmotione &. Confirmatur 1o; Deus non est sufficienter causa 1a per hoc, quod concurrat concursu simultaneo cum Creaturis, cum eodem modo Creatura concurrat cum Deo; ergo ut differat à Deo, debet indigere præmotione, quâ Deus non indiget. Confirmatur 2o; quando voluntas operatur, aut determinatur à Deo, aut determinat seipsam? si 1m, ergo iam datur ante determinatio Dei, seu præmotio: si vero 2m; ergo voluntas est 1m determinans, et 1m liberum; ac per consequens causa 1a in genere agentis liberi.

Satisfacit negando maiorem, et eius probationem; gratis n. dicitur, causam 1m esse illam, quæ sine præmotione operatur; essentia n. causæ 1æ consistit in eo, quod producat causas 2s, et concurrat immediate cum illis. Ad 1m confirmationem respondes, non ex eo præcisse, quod concurrat Deus concursu simultaneo cum Creaturis esse causam 1m; sed quia necessario debeat concurrere cum illis, et ipsas producat, et conservet, unde sufficienter differt Creatura à Deo, licet non indigeat præmotione.

Ad 2m respondes, Creaturam non à Deo, sed seipsam

312 ad operaonem liberam determ.are; et distinguis conseq.: quod voluntas est sufficienter determinans actionem; concedis consequens; sufficienter determinans applicationem concursus Dei in actu 2o negas consequentiam. Deus non dicitur sufficienter determinans, non quia actionem Creaturae determinat media praemotione, sed quia se determinat ad praebendum suum concursum indifferentem, et universalem, quia a Creatura determinatur pro actionem; quare Creatura, nec esset sufficienter determinans, nec causa 2a.

Argumentum 2o; a principio indifferenti, ut indifferens est, nequit oriri determinata actio, nisi ab alio principio determinetur; sed voluntas nostra sine physica praemotione, est indifferens; ergo nequit ab ea oriri actio determinata, nisi media praemotione physica determinetur a Deo. Confirmatur 1o; si voluntas posset se determinare sine praemotione, esset in eodem instanti simul indifferens, et determinata, sed hoc implicat; ergo. probatur maior, esset indifferens, quia causa libera; esset determinata, quia determinaret se per ipsam operaonem.

Confirmatur 2o; nemo dat, quod non habet, sed in indifferentia voluntatis non habet determinationem in actu 2o convenientem suae operaoni: ergo voluntas non dabit determinationem: ergo debet a Deo praedeterminari, ut operetur in actu 2o. Confirmatur 3o; causa 2a actu operans est in ultima actualitate actionis; sed ultima actualitas actionis nequit provenire a causa 2a, siquidem admixta est potentialitate: ergo actualitas actionis debet provenire a physica praemotione.

Sed hoc argumentum in thomistas retorqueri potest; voluntas divina est perfectissime libera, ac proinde indifferens ad effectum, vel eius carentiam: ergo ab alio principio praemovetur ad ponendam actionem determinatam; quod est omnino falsum: dicitur, distinguendo maiorem, a principio indifferenti negative, vel ob defectum principii, aut requisiti nequit oriri actio determinata, nisi

determinatr ab alio; concedir maior; à principio indifferenti po- 319
sitive, vlt habenti omnia requisita ad operandum; nega=
tr maior; quando n indiffa principii provenit ex eo, q̃d il=
li deficiat virtus sufficiens, aut aliq̃d requisitum ad ope=
raonem, utiq̃ debet determinari ab alio; at quando prium ẽ indi=
ferens, q̃ ẽ liberum, et Dominus suarum actionum, eius essa
ẽ determinari à se ipso, et ñ ab alio: sicq̃ se habet nostra volun=
tas cum concursu Dei, quin à Deo praemoveatr.

Ad 1m confirmaonem distinguo marem: esset in eodem instanti simul indiferens in actu 1o, et determinata in actu 2o; concedo marem: indiferens, et determinata in actu 2o; nego marem: itaq̃ potia voluntatis quatus potia ẽ s̃m se, et ñ attenta operaone, ẽ indiferens in actu 1o; q̃a repugnat ẽẽ liberam, et ẽẽ determinatam in actu 2o: at talis potia, attenta operaone, quatus producit in se actum voluntatis, determinatr p̃ ipsum actum, dicitrq̃ determinata in actu 2o; in quo nulla implicatio ẽ.

Ad 2m distingues marem; nemo dat, q̃d ñ habet formaliter, nec virtualiter; concedis marem: q̃d formaliter tantum ñ habet; negas marem; nam raõ in Deo, nec in causa creata, formaliter effus eiusdem causae, sed tantum virtualiter: similiter minor distinguitr: indiffra voluntatis ñ habet determinationem in actu 2o virtualiter; negatr minor; formaliter; concedtr: in diffra n in actu 1o ẽ virtualiter determinatio in actu 2o conveniens suae operaoni; quare voluntas talem dat determinationem.

Ad 3m concedo marem, et nego morem; nam causa creata, quae in actu 1o ẽ in potia ad agendum, quando se determinat in actu 2o producendo actionem, dat actualitatem actioni, sed causa q̃ pari prae

§14 motione; actio autem n̄ ē in potentia; q̄ eius essa ē, cē exercitium actuale producendi: unde actio, quę ē effus, et ipse actus 2s n̄ habent maiorem perfectionem; q̄ habent minus potentialitatis, seu indiffę; maior n̄ perfectio ē habere in actu 1o maiorem indiffām, qām actus 2s habet: ast si per potentialitatis intelligatr entatiua potialitas, quę in causa habet tam in actu 1o, qām 2o actualem existām, et entatem.

Arguunt 3o; premotio phisica n̄ evertit libertatem voluntatis creatę: ergo ex hoc capite n̄ ē reiicienda; probant ans; q̄ Deus media premotione n̄ im mutat essam voluntatis; sed hęc antequam premoveatr, ē libera essalitr: ergo posita premotione, etiam manet essalitr libera. Confirmatr, n̄ potest Deus facere, qōd causa nāria libere operetr; ergo neque qōd causa libera nārio operetr.

Rēo, negando ans; ad probaonem dico, si premotio a Thomistis adstruatr tanquam requisitum requisitum detrans ad operaonem, certum ē, qōd absque hoc requisito n̄ habeat voluntas potestatem ad operandum, vel n̄ operandum cum illo, et consequentr destruatr essa voluntatis liberę; siquidem destruitr radicalis libertas illius, q̄ ante positionem premotionis ē impotens ad operandum, et illā posita ad n̄ operandum. Ast si dicant, voluntatem habere plenam potestatem ad utrunlibet ante positionem premotionis, illa posita, evertitr usus libertatis, seu libertas proxima; licet n̄ destruatr radicalis libertas, et essa voluntatis; et consequentr hic, et nunc n̄ potest voluntas se libere exercere; qōd ē contra libertatem. Ad confirmaonem concedo ans; q̄ sequeretr, qōd causa nāria esset, et n̄ esset nāria; eius q̄ essa inverteretr: at Deus apponendo, impedimentum extrinsecum causę liberę, quo eius indiffā expedita n̄ sit ad utrunlibet, sufficienter intelligitur necessitata ad operandum; quare consequentia merito negatr.

Disputatio 4;

an substa creata sit immate productiva tam accidentis, qm alterius substantię?

Caput 1m;

substa creata immate producit accidentia tam intra se, qm in alieno subiecto.

Uno agmine thomistę docent, substas creatas nõ habere virtutem producendi immate ullum effum; sed omnes effus immate oriri ab accidentibus: in praesenti capite probabo verissimam sentam docentem substę creatę virtutem effectivam omnium accium tam intra se, qm in alieno subto. Noto 1o, triplex ee genus accidentis: aliud accidens ē proprietas, seu passio, qd semper inest substę; et ipsi inhęret, qualis ē calor rũ ignis, et frigiditas rũ aquę, lux rũ solis: aliud ē, qd licet proprium sit alicuius substę, nõ semper ei inest; ut actus visionis, intellectionis: aliud ē, qd nõ ē proprietas, seu passio, sed sunt accidentia communia, ut impetus lapidi impressus, albedo, et calor in aquam immissus: de accibus 3i generis nõ loquimur; certum ē, illa produci ab agente producente substam, vel ab alia extrinsecé se habente rũ substę.

Noto 2o, productionem accium, quę sũ passiones, dici emanationem, nõ qd vera actione nõ producantur, sed q̃a modus specialis producendi ad intra p actionem, provenientem ab entate rei in se ipsa, dicitr emanatio: si litr quęlibet productio intra ipsum subtum, etiamsi nõ sit productio passionum, dicitr emanatio; sic aia p emanationem producit actus vitales. 3o, apud omnes

§ib certum est, unum accidens posse produci ad quae ab alio accidenti; ut videmus ipsa experientia, calorem ferro in haerentem calefacere; et frigiditatem argento impressam imprimere etiam aliam frigiditatem in manu.

Sit 3a conclusio; substantia producit immediate intra se accidentia, quae sunt proprietates, et passiones illius: probatur 1o; quia substantiae ex ratione formali substantiae non repugnat virtus immediate effectiva; cum Deus sit substantia, et sit causa efficiens immediata omnium universalissima; ergo nulla datur ratio, quare substantiae creatae talis virtus denegetur. Probatur 2o experientia, qua compertum est, aquam ab igne calefactam, cum amovetur ab igne, calorem paulatim a se abiicere, atque in frigiditatem suam se restituere; tunc autem, nulla adest causa, a qua efficienter producatur frigiditas, praeter ipsam substantiam aquae; non aër, ut thomistae aiunt; quia accidit tepefieri aquam, aëre ambiente non frigescente: non agens, quod produxit aquam; quia forte iam hoc destructum est, aut longe distat; non solus Deus; quia adest causa creata, cui tribuatur ille effectus, quin recurramus ad Deum, demum non aliqua occulta qualitas conficta a Gabello, quae praeter ipsum omnium Philosophorum oculos latuit: ergo dicendum est, passiones, et proprietates cuiuscumque substantiae conservari, et effici ab ipsa substantia immediate.

Unde illud Antiquorum proloquium, quod substantia producit suas passiones non generantis: intelligendum est, non quod substantia non sit immediate productiva suarum passionum, sed quod producat illas illa virtute, quam a generante acceperat, sic etiam intelligendum est illud commune dictum, qui dat formam, dat consequentia ad formam; id est agens producens formam substantialem, dat illi virtutem efficiendi consequentia ad formam, sive proprietates formae ipsius. Hanc 3am conclusionem intellige

etiam cum subsistentiae producentis accidentia sui propria, quae non semper ei insunt, ut supra notavi.

Sit 2a conclusio; substantia creata habet se sola virtutem producendi immediate accidens in extraneo subiecto: haec conclusio ab aliquibus ex nostris improbatur, et ab aliis cum interioris notae propugnatur, sic illam probo; quia substantia ignis verbi gratia habet virtutem productivam caloris, si applicetur subiecto capaci; ergo potest calorem producere in tali subiecto; patet consequentia; quia substantia ignis potest producere in se illum calorem: ergo sicut, si applicetur alteri subiecto capaci, poterit; siquidem non requiritur maior virtus ad unum, quam ad aliud; neque effectus, qui est intra ignem, et qui est in alieno subiecto distinguantur specie ergo.

Confirmatur; quia actioni productivae accidentis est quid omnino accidentale, et contingens, esse emanationem, vel non esse emanationem: ergo substantia poterit se sola per eam actionem producere accidens, sive sit in se, sive in alieno subiecto. probatur antecedens; nam actio, qua substantia producit verbi gratia calorem, tantum petit esse exercitium huius subiecti, quo calor producatur: ergo per accidens illi actioni est, quod sit emanatio, necne. Unde concludo, si substantia supernaturaliter expoliaretur accidentibus, se sola accidentia produceret.

Pater Arriaga asserit, de facto producit accidens in extraneo subiecto tantummodo ab alio accidenti; quia substantia ignis verbi gratia impeditur a calore, quem in se habet: bene tamen supernaturaliter substantia ignis posse producere se sola calorem; et si non impediatur a calore in se producto: oppositum nobis tenendum est; assero igitur, de facto quando simul inveniuntur substantia, et accidens, subordinantur tanquam causae per accidens subordinatae (nam quaevis earum

§ 18. sola sufficit) attemperando suum concursum, quae immediate producunt accidens in extraneo subiecto; et ratio est, quia ignis ex se habet virtutem producendi calorem in ligno, et calor, qui est in igne habet virtutem producendi calorem in ligno: ergo quando uterque concurrit, uterque immediate producit: patet consequentia; tunc duae causae variae concurrunt ad eundem effectum, quando habent sufficientem virtutem, applicanturque subiecto, et nullo interposito impedimento: ergo uterque immediate producit; ut videre est in duobus ignibus circa alterius ignis; et in calore ignis, et in luce solis circa caloris producti in manu.

Respondet Arri., calorem esse magis proportionatum, quam est ignis ad producendum calorem in ligno; atque adeo quando uterque applicatur passo, solum calorem immediate producere illum; contra est, quia falso dicitur, calorem esse magis proportionatum, quam substantiam ignis, ut producatur alius calor; potius videtur ignis magis proportionatus, quam calor; quia est substantia perfectior calore: quod autem calor sit magis similis alteri calori non facit, quod ignis suspendat suam virtutem; nec proportio desumitur ex similitudine imperfectione; sed ex sufficientia virtutis, ut in causa aequivoca patet.

Pro obiectionum solutione scies 1o. facilius producitur calor, et citius, ab igne, et calore simul, quam a solo calore; sicut duo ignes simul facilius, et celerius producunt ignem, quam unus tantum; et ratio est, quia quando calor est simul cum igne, habet maiorem sphaeram activitatis, et maiorem extensionem, quia extenditur ad destruenda agentia contraria, quae circundant subiectum; puta partes aeris, vel frigiditatis; at quando solus calor producit, tardius operatur; quia tunc non habet tantam activitatem, imo ipsa contraria illam minuunt. Scies 2o. ex eo quod aqua produceret in alieno subiecto frigiditatem, non produceret maiorem, quam in se

habet; nam si non detur impedimentum, eo modo, quo producit 319
in se octo gradus frigiditatis; etiam in alieno producet.

Caput 2um;

Substantia creata potest immediate producere se sola substantiam aliam.

Celebrior questio agitatur, quam postulat eius difficultas; quare in re adeo facili immorari non permittitur: difficultas est, an quando aliqua substantia producitur a causa 2a, tunc concurrat ad eius immediatam productionem substantia causae 2ae; vel an sola accidentia illius; vel accidentia simul et substantia? 1a opinio est Thomistarum asserentium, nullam substantiam totaliter, aut partialiter esse productivam alterius substantiae. 2a opinio plausibilior est, quae asserit, substantiam, ut causam principalem simul cum accidenti, ut causa instrumentali producere aliam substantiam; ita ut utrasque debeant simul concurrere; ita Pater Suares, quem sequuntur innumeri Recentiores.

3a est Scoti, et omnium Scotistarum, quae subscribunt plures ex nostris authoribus, defendit enim, solam substantiam habere virtutem immediate productivam alterius substantiae. Quarta aliquorum Doctorum tuetur, substantiam de facto posse se sola producere aliam; et etiam posse simul cum accidenti; ita tamen ut nunquam solum accidens possit substantiam producere. 5a est aliorum opinantium, solam substantiam posse immediate producere aliam, et etiam solum accidens posse; solummodo quod se habeant tanquam causae et accidens subordinatae.

Primam sententiam Scoti obviis amplector ulnis, duplicem partem continet, quam probabo; sit 1um assertum; substantia se sola potest producere alteram substantiam

32º et de facto producit; ratio sit; quia ut praecedentis tractus 1º et capite 10 statui ad cognoscendam causam adaequatam alicuius effectus ex nullo capite colligitur unam substantiam essentialiter dependere ab accidentibus, et illis subordinari: deinde, neque ex modo agendi ipsius substantiae; neque ex parte effectus producti; neque ex perfectionibus, quae competant diversis causis, et non soli substantiae in adaequatio sub... atque arguitur: ergo sola substantia est causa adaequata alterius substantiae.

Confirmatur 1º quia substantia esse est proportionata cum altera substantia; et aequalis perfectionis: ergo una est causa adaequata alicuius alterius. Confirmatur 2º: unum accidens potest se solo producere alterum accidens: ergo si libet una substantia alicuius alterius substantiae; siquidem eadem proportio, et aequalis perfectio reperitur.

Sit secundum assertum, nullum accidens potest se solo producere substantiam: probatur; nam accidens est omnino improportionatum respectu substantiae: cum accidens sit essentialiter imperfectius substantia; ac proinde nequeat continere nec formaliter, nec eminenter illam, quod est ~~proportionatum~~ causae adaequatae: ergo nequit se solo producere substantiam substantiam: probatur antecedens; accidens non est aequalis perfectionis cum substantia, et ideo non continet illam formaliter, nec maioris perfectionis est, ideoque non continet eminenter: quia est imperfectius essentialiter substantia, et omnino improportionatum.

Respondent Thomistae, tunc causam continere formaliter, aut eminenter effectum, quando nomine proprio, et propria virtute illum continet: at accidens nomine, et virtute substantiae producit substantiam: rem explicant exemplo Regis constituentis Proregem; quod quod Proregem efficit, non arguit in eo aliquam perfectionem, quoniam vilis homo potest esse Prorex; sed solum arguit perfectionem in Rege, in cuius virtute

et noe suo Pcorrex agit.

Sed 3ª e; 2ª q qd accidens operetr noe, et virtute subste, vel e, q subsa coicet accidenti aliquam virtutem, vel n? si hoc 2m; g gque improportionatum manet accidens r u subste, sive operetr eius noe, sive n; tum illi n adiungatr noba aliqua virtus, neq reddatr intrinsece perfectius. Si tm, rogo, illa virtus, que accidenti coicatr a subsa, vel e substalis, vel accidalis? si substalis; g iam n solum accidens producit immate substam: si accidalis, g que improportionata manet, ac ipsum accidens, cui adiungitr ad substam producendam. Praeterea thomistas n caleo; dicunt, substam nullam habere virtutem producendi substam, et ex alio capite affrant, accidens producere substam virtute subste; ecce incoam!

Pm assertum sit; accidentia de facto neque inadequatam habent virtutem ad producendam substam: probatr, q absq funto tribuitr accidenti virtus etiam partialis ad producendam substam; cum nulla id experea cstet, neq aliqua rone urgenti comprobetr, unde n e concedenda talis virtus de facto (qdqd sit de poti) q ad ponendum aliqd positivum pratum de facto, cogimur positive aliqd urgens fundum afferre; ceterum ad denegandum pratum positivum sufficit, q pro eo n assignetr aliqd fundum: g.

Sed devenimus ad funta thomistica; pone; 2ª q Aris, et Sanctus Thomas semper docent, actionem n reperiri nisi inter contraria; substantie autem n e 2ª ria; d solum accidentia: g productio immata subste ab accidentibus fit; et econtr nulla subsa e productiva subste. 2m e; 2ª q potia, et actus debent ee eiusdem lineae; sed actio e de linea accidentis: g et potia productiva

3tio: 3º, q aliquin sequeretr substãm posse agere in distans, quin agat in re proximiori: ergo.

Quarto; potiã operativa spesificatr ab actu operandi; sed substã n potest spesificari ab actu operandi, nempe ab actione, quę accidens ẽ; ergo substã n producit alteram. Quinto producere immate substãm sine instris, seu accidentibus, arguit infinitam perfectionem; siquidem ẽ solius Dei proprium sine illis operari: ergo. Sexto; causa, quę producit ultimam dispotionem producit frãm; sed sola accĩa producunt ultimam dispotionem; ergo ẽ substãm.

Septimo; aliquas experẽas congerunt, qǫ sua sentã vigeat; 1a ẽ, animalia imperfecta gignuntr ex putrefactione, quę á solis qualitatibus, seu accĩbus fit: 2a, traiecto p cristallum calore solis, accenditr suppositum lignum, vel pannum; et in visceribus terrę producitr aurum á calore, ab accibus solis ibi productis: 3a collatione mutua flammantr duo ligna, duplex saxum, duplex ferrum: ergo.

Remũs adiuncta satis debilia; ad 1m St. Thomam et Aristotelem loqui de primis operaonibus, quę fiunt cã substantiam; nam semper una substã incipit producendo qualitates cõtrarias qualitatibus prę existentis suorum. Ad 2m negatr ans; nam Deus producit Creaturam, quin sit in eadem linea cum Creatura: imo potius hoc argũtum militat cõa Thomistas; nam si substã, et accidens n sũt in eadem linea; ergo accidens nequit producere substãm. Ad 3m negatr ans; nullo modo infertr, qǫd intendunt.

Ad 4 dico, substãm posse spesificari ab actione tamquam ab spesificativo extrinco, sive tanquam á tro, vel in dtio, n tanqam ab intrinsio cõstitutivo: intrinsecum

constitutivum solum ē differentia propria, et essentialis causae primae Dei. Ad 1m, substantia creata n̄ est infinita in perfectione ex eo, q̄d substantiam producat; quia ex dependentia, à Deo, à subiecto, à dispositionibus, et mille aliis eius perfectio limitatur, modus quoque operandi illius à proprio operandi Dei modo longissimè distat. Ad 2m, negatur maior; accidens n̄ producit ultimam dispositionem ad formam realem; et tn̄ n̄ potest creare illam.

Ad septimum dicendum, in his, et similibus experientiis, Deum concurrere substituendo vices causae secundae naturalis; nam ad munus causae primae pertinet haec substitutio; sicut ad illam pertinet conservare effectus, deficiente causa 2a: propterea contra sententiam probabilem congruentius videtur, Deum providisse causas 2as universales Solem, Lunam, et Astra, quae ad multos effectus concurrant, quando n̄ adest causa partialis, quae illos producat.

Contra 2m, et 3m assertum nihil momenti opponitur nam licet concedamus de facto capite antecedenti, q̄d substantia ignis simul concurrat cum calore, et uterque attemperet suam virtutem; sint que causae subordinatae per accidens ad productionem accidentis in extraneo subiecto; quia quilibet seorsim habet virtutem sufficientem, et ē proportionatus effectui producendo; at in accidenti; nullum datur fundamentum, ut asseramus, hanc virtutem adaequatam, nec inadaequatam reperiri; quia omnino in proportionatum ē substantiae producendae: quare solum disponit subiectum, et expellit qualitates resistentes, ut substantia immaediate producat aliam substantiam.

Dices, dari fundamentum positivum, ut calor habeat virtutem productivam ignis, cum semper videamus, ignem producere alium ignem in consortio caloris, et sine illo n̄ producere. Respondeo, hoc fundamentum

 ee nihili; nam etiam approximatio produceret in mate ignem, quae semper comitatur ignem producentem; quod ridiculum est. 9° Ex dictis in ad fundamenta aliarum opinionum, quaecunque illae sint, hic genuinam solutionem depromas.

Tractatus 3us

de causis intrinsecis materialis, et formalis.

Satis abunde egimus libro 1° de materia prima, et forma substantiali, plures que difficultates hic discutiendae ibi, et libro 2° tractatu 1° de causis in communi expeditae, et expensae sunt; quae vero supererant ad praesentem tractatum annectuntur solvendae: unde quid sit causa materialis, et formalis in genere facilius captu deprehendes ea qua utimur dispositionis methodo, quam scis, quam que voluimus, ne doctrina nostra perperam, et inconsinne dispesceret.

Disputatio 1a

geminam causam, et utriusque effectus, et causalitates indigitat, et inquirit.

Caput 1um

de utraque causa, causalitate, et effectu primario agit.

Non solum comprehendimus nomine causae materialis, et formalis materiam primam, et formam substantialem; id quod exercet propriam rationem subiecti recipiendo in se formam aliquam; sive id, quod formam recipit, sit substantia, ut anima recipiens in se actus vitales; sive sit accidens, ut sententia probabili quantitas subiectans in se calorem, et alias qualitates: similiter nomine causae formalis non solam

fram subs talem; et quancumque alteram accidalem, quae vere, et proprie recipiatur in subiecto, assignamus: per quod constituatur ratio subiecti, et ratio formae vel compositi substantialis, et accidalis satis dictum libro 1o tractatu 2o de 2a.

De hac vero duplici causa hic loquimur in communi, non quatenus praecise sunt causae intrinsecae compositi, quod per sui exhibitionem constituunt tanquam partes illius: sed quatenus sunt causae materialis, et formalis: quare dupliciter considerari potest causa compositi; 1o quatenus componit praecisse compositam; et sic non dicit, esse causam materialem, aut formalem: sed solum esse partem: 2o quatenus componit, ut causa materialis, vel formalis; et sic dicit, esse partem materialem, aut formalem compositi; unde absolute causae materialis, et formalis sunt partes compositi; licet secundum quod, seu in suo genere quaelibet dicatur causa adaequata compositi: vide quaestionem 2am tractatus 1i libri 2i.

Hinc facile definiuntur causa materialis, et causa formalis in communi; causa materialis est, quae per exhibitionem suae entitatis recipiendo formam communicat esse alteri. Ut materia 1a est causa materialis compositi equini per se substantialis; quia communicat esse equo, exhibendo illi entitatem suam, et recipiendo formam equi: rursus Petrus est causa materialis compositi per se accidalis Petri albi; quia exhibendo illi composito suam entitatem, subiectat in se albedinem. Causa vero formalis est, quae per exhibitionem suae entitatis informando subiectum communicat esse alteri; sic anima rationalis est causa formalis compositi humani; et albedo vero compositi albi.

Circa effectum causae materialis, et formalis, dicendum est, effectum formalem utriusque causae primarium esse compositum resultans ex causa materiali, et formali unitis: probatur; nam ille est effectus formalis primarius harum causarum, ad quem illae primario ordinantur

 et cui ex sua essa habent coi care ēē exhibendo suam entitatem; ḋ causa malis, et fralis primario ordinantr ad coicandum ēē toti composito p exhibitionem suarum entatum: ḡo ꝯpositum ē effus primarius utriusq̄ causę: minor patet, nam pordinem ad compositum primario explicantr; et quivis alius effus deficere potest manente essa utriusq̄ causę in actu 2o; et ablato compositō n̄ maneret in actu 2o.

Hinc inferes, partes integrantes compositi integralis n̄ ēē causas intrincas malēs, et frales; nam una n̄ est sabtum, nec altera ḋ fra q̄u alterius: at causę intrinsecę pręcise rōnem habebant. imo in ꝯposito accidens, nempe in acervo lapidum quilibet lapis ē causa intrinca acervi.

Quęnam sit causalitas primaria causę malis, et causę fralis rogatr; ex ꝑ dictis tractatu de causis in coi ꝯstat, causalitatem ēē exersitium actuale, q̄d causa in actu 2o ꝯstituitr et denoatr actualitr causans: ḡo insuper q̄d subtum pse ipsum n̄ sit actualitr causans, et coicans ēē composito, et similitr fra, ex eo patet, q̄d datr m̄a sine eo, q̄d causet actualitr q̄ hoem, et similitr fra: ḡo q̄d causet actualitr hoem, n̄ ē ipsa m̄a, nec ipsa fra; ḋ aliqd a m̄a, et fra distum; siquidem utraq̄ potest existere sine eo, q̄d causent actualitr compositum; atq̄ adeo n̄ h̄t pse ipsas exersitium causandi actualitr.

Dicendum ḡo ē, unionem ēē causalitatem primariam utriusq̄ causę q̄u compositi, q̄d ē effus primarius: probatr, illa ē causalitas prāria, quę ē rāo fralis deducendi primario ad actum 2m virtutem causę; ḋ unio sic se habet: ḡo ē causalitas prāria utriusque causę: maior ē certa, probatr minor, q̄ causa malis, et fralis in actu 2o habent virtutem ꝯponendi totum; ḋ unio

e actualis compositio totius; quae reducit ad actum tam causae materialis, quam formalis virtutem; sicut utriusque e vinculum, et nexus.

Unde 1o adverto, in omnibus compositis absolutis, sive substantialibus, sive accidentalibus hanc causalitatem contrariam subti, et formae seu unionem extremorum, esse realiter distam ab illis, ut late 4 tractu de unione libro 1o probatur; at in aliis compositis modalibus unionem, seu causalitatem contrariam non distinguitur realiter a causa formali, bene tamen a materiali; sic in composito, quod resultat ex anima rationali, et eius ubicatione, anima e causa materialis, ubicatio e causa formalis, et etiam e unio sui ipsius cum causa materiali; cum modo debeat se ipsum uniatur; alioqui processum unionum in infinitum admitteremus.

Adverto 2o, non sequitur mutuam causalitatem inter materiam, et formam ex eo quod unio sit utriusque causalitas; nam non sufficit, ut talis sit, quod se exhibeat circa materiam, et formam, sed requiritur quod det esse illi ad quod primario ordinatur, et circa quod se exhibet; sic ignis, non ideo praecisse e effectus ignis, quia circa illum exercetur actio; sed quia exercetur coicando illi esse; materia enim non dat esse formae per unionem, neque illam componit; et similiter forma nec dat esse, nec componit materiam per illam; sed ad compositum primario quaelibet ordinatur media unione, quam in actu 2o exercent suam virtutem componendi totum, nec ex eo, quod materia, et forma sint termini unionis, infertur, quod sint effectus; solum enim ille terminus e effectus causae, cui causat esse per talem causalitatem.

Sed obiicitur 2o causalitatem a nobis assignatam 2o causa materialis, et formalis non distae causae; quae causant per distas causalitates. 2o, unio e causa compositi; ergo non e causalitas partium. 3o quaevis causa causat per influxum suum effectum; sed unio non e influxus: ergo nec causa

328 litas. 4. causalitas est actualis dependentia effectus a causa; sed unio non est actualis dependentia compositi a suis partibus: ergo. Quinto causalitas debet causari a causa in eo genere, in quo est causalitas; sed unio non causatur in genere causae materialis, et formalis a subiecto, et forma ergo unio non est causalitas utriusque causae respectu compositi. Sexto, nulla causalitas fit media alia causalitate; sed unio utriusque causae fit media alia causalitate, nempe media actione causae efficientis: ergo non est causalitas.

Solutio sit ad 1um negando consequentiam; nam partes dictae causae nullo modo alio causant compositum, quam se exhibendo illi; cum autem per unicam unionem, ut probavi tractatu unionis, se exhibeant, ita per unicam causalitatem causant. Ad 2um distinguitur antecedens; unio est causa compositi, ut quod, nego, ut quo, concedo; hoc enim pacto est causalitas; quia est ratio formalis, media qua partes constituant ut quod compositum.

Ad 3um concedo maiorem, si loquatur de causis extrinsecis phisicis, non de intrinsecis, quae solum causant per sui exhibitionem; sic conceditur minor, et distinguitur consequens: ergo unio non est causalitas in suo genere; nego consequentiam; absolute concedo illam. Ad 4um concessa maiori, negatur minor; vere unio est dependentia, qua totum dependet a suis partibus.

Ad 5um concedo, maiorem esse veram, si loquatur de causalitate causae extrinsecae non tamen causae intrinsecae: ratio discriminis est; quia causae efficientis extrinsecae est natura, ut vere, et efficienter influat in effectum, et causalitatem; ideo in eodem genere effectus causalitas fieri potest ab eadem causa: causa vero intrinseca non vere influit in compositum, nec efficit unionem, media qua influat; ideo quod causalitas illius non causatur in eo genere, in quo est causalitas; nam licet compositum componatur ex subiecto, et forma, unio tamen non componitur ex subiecto

et formã. Ad 2um distinguo maiorem, nulla causalitas fit media alia in eodem genere, in quo est causalitas; concedo: in diverso genere; nego: unio licet fiat media actione causæ efficientis; at non fit per aliam causalitatem causæ intrinsecæ intra quod genus causalitas est; et hoc sufficit, ut salvetur ratio causalitatis.

Caput 2m;

Exponit effectum secundarium, causalitatemque secundariam utriusque causæ.

Præter effectum primarium causæ materialis, et formalis alium effectum, quem vocamus secundarium, agnoscimus: ille inprimis est effectus secundarius causæ materialis, qui producitur per generationem, et cum dependentia essentiali à causa materiali; et uno verbo dicam, omnis forma, quæ substatur à subiecto, est effectus secundarius illius: hac ratione forma equi, quæ producitur dependenter à materia, est effectus secundarius materiæ, et materia est causa materialis illius; sic intellectio est effectus secundarius respectu Angeli substantis illam.

Dicitur non effectus secundarius; quia subiectum non est proprie causa materialis formæ; tunc quia subiectum non influit in formam; id solum productio formæ dependens à subiecto: tunc etiam, quia non convenit esse formæ exhibere dari illi entitatem suam, solum enim dicitur res aliqua exhibere entitatem suam alicui effectui, quando constituit illum, ut pars, vel ut causa intrinseca; subiectum autem non est pars formæ nec causa intrinseca illius: quod vero subiectum uniatur cum formã, quam patitur, et substentat, non facit, illud debere dici causam intrinsecam formæ; nam nomine causæ intrinsecæ solum significatur absolute pars componens intrinsece effectum; non vero id, quod unitur cum effectu.

§ 3º In causa fr̃ali diversus eff.us secundarius assignatur, et hic
e negativus, nempe expulsio alterius fr̃ae ab eodem subto,
in quo causa fr̃alis e; unde expulsio fr̃ae praesedentis e eff.us se-
cundarius fr̃ae advenientis; quod intelligendum e in fr̃is, quae
vel raone sui, aut raone dispotionum, sunt repugnantes, et natiam in-
compatibiles, ut se habent summus calor, et summa frigiditas; itemque
fr̃a ignis, et fr̃a aquae, et aliae: vel quae non sunt raone sui, aut dispotionum
oppositae ex nara sua; ut duae fr̃ae ignis; quae raone tantum decreti ext-
insecti Dei decernentis ad praesentiam unius fr̃ae advenientis praece-
dentem non servare, ne coes narae leges violentur; quare inter fr̃as non
repugnantes expulsio fr̃ae praesedentis tantum moraliter fit a fr̃a
adveniente; quod sufficit ad raonem eff.us secundari causae fr̃alis.

Vocatur
etiam iste eff.us secundarius; quia dum una fr̃a expellit aliam, sive
phisice, sive moraliter, non exercet proprie munus causae fr̃alis: causa
sa in fr̃alis coicat ee alteri per exhibitionem suae entitatis; quae fr̃a non
coicat ee expulsioni alterius fr̃ae, exhibendo illi suam entitatem,
quae non e proprie causa fr̃alis illius expulsionis, nec expulsio e propr-
ius eff.us illius; minor constat, nam fr̃a adveniens non constituit ut pars,
sive ut causa intrinseca expulsionem fr̃ae praesedentis.

Restat di-
cendum inprimis, quae sit caulitas secundaria causae m̃alis, et
fr̃ae, quae e eius eff.us secundarius? conveniunt omnes in eo, quod haec
secundaria causalitas nihil aliud sit, quam passio, et substenta-
tio subti, quâ substat, et patitur fr̃as, quae producuntur per genera-
tionem, et cum dependeat ex ali a subto: in quonam consistat haec
passio, et substatio, seu eductio, res valde difficilis explicatu e;
ad Dm sequentem attinebit explicare.

Modo investigamus se-
cundariam caulitatem, per quam fr̃a causet expulsionem

sive phicam, sive moralem frē prȩsedentis, quȩ expulsio ē eius effūs secundarius: pro quo animadverte, frām sive substantialem, sive accidalem n̄ habere aliquem influxum phicum in subtum, cum quo unitr, et q̄d informat; nam prȩdictus influxus sua falsitate se prodidit his nostris diebus, licet á plerisq̄ olim acriter defensabatr: impugnatr igitr 1o: nam influxus verus, et reatis frē substālis, qui in m̄ am n̄ ē narius, ut m̄a 1a producatr; nam Deus solus illam p creationem producit, neq̄ narius ē, ut m̄a dicatr dependere á frā; nam m̄a solum pendet ab illa á posteriori tanquam ab effū, n̄ á priori tanqm̄ á causa: 2o ad nihil deserviret iste influxus. 2o, q̄ iam causa creata videlicet frā substālis produceret p creationem m̄ am 1m; nam creare nihil aliud ē, q̄m efficienter producere p creationem; ā frā substālis p actionem creativam efficienter produceret m̄am: ḡo illam crearet.

Ulterius animadverte, quando frē sūt oppositȩ, quȩlibet habet exigeam nalem in actu 2o, quā petit, q̄d Deus cesset á ɔservatione frē prȩsedentis in subto, unde adveniente frā ɔa ria Deus n̄ ɔservat prȩsedentem frām oppositam, tum propter exigeam nalem frē advenientis, tum ne invertatr ordo nalis rerum á sua voluntate statutus: ast si frē n̄ sitnt oppositȩ Deus etiam habet prȩdictam voluntatem propter leges universi statutas ab ipso; et frā adveniente, licet hȩc n̄ destruat prȩsedentem in rigore phisico, ā tantum moralitr, ut sa dixi, Deus tunc cessat á ɔservatione prȩsedentis, q̄ decrevit n̄ ɔservare illam, si adveniat altera: vide caput 5m Disputationis 2ȩ de frā tracta.

Rursus animadverte, frā petens expellere in actu 2o frām á subto, n̄ ē prȩcissa entitas frē sm̄ se, ā prout unita subto; nam una frā n̄ expe

332 -ttit aliam a rerum natura; in hac non possunt connaturaliter ex-
istere forma ligni, et forma ignis: ergo secundum suas entitates praecisse non hab-
ent oppositionem, si in ordine ad subiectum; at quia non possunt simul exis-
tere formaliter in subiecto, nisi per unionem: ergo forma in actu 2o non petit ex-
pellere aliam a subiecto, nisi ut unita subiecto. Hinc est, quod ut forma
actualiter expellat aliam a subiecto, necessarium est, quod detur entitas formae
et entitas unionis: at ut forma expellatur a subiecto sufficit, quod deficiat unio
formae praecedentis cum subiecto, licet forma non deficiat.

Sit nostra resolutio; secun-
daria causalitas, per quam causa formalis expellit in actu 2o aliam formam
a subiecto, resultat formaliter ex entitate formae advenientis, ut unitae subiecto, et
ex voluntate divina de non conservanda forma, quae praecesserat in eodem subiecto;
probatur, quia posita forma adveniente de novo, ut unita subiecto, et posita
voluntate divina de non conservanda forma praecedenti, nequit non dari ac-
tualis expulsio formae praeexistentis; ergo praedicta duo formaliter constituunt se-
cundaria causalitas. Confirmatur; sola forma adveniens ut unita subiecto,
sive sit 3a via, sive non, non satis est expellere aliam, si absit voluntas
divina praedicta; neque haec sufficit, si non adveniat de novo forma subiecto: ergo illa
duo tanquam adaequata ratio actualis expulsionis causalitatem
secundariam constituunt.

Hic rogari potest, utrum Deus possit suppl-
ere causalitates causae materialis, et formalis? dico 1o, non potest suppleri
a Deo causalitas primaria causae materialis, et formalis; nam nullo modo
fieri potest, quod resultet compositum, ut effectus ex causa materiali, et
formali unitis inter se sine unione, quae est primaria illarum cau-
salitas: ergo non potest suppleri a Deo. Dico 2o; causalitas secunda-
ria utriusque causae bene potest a Deo suppleri; nam 1o tunc suppl-
etur causalitas secundaria causae materialis, quando ea forma, quae produc-
ebatur dependenter a causa materiali, producitur a Deo sine dependentia
ab illa causa; et hoc de facto praestat Deus in accidentibus Eucha-

xistit, quae inde pendent a causa mali separantur. Secundo potest Deus expellere a materia formam ligni, licet non adsit forma ignis, aut alia, quae expellat, aut exigat expellere formam a materia: ergo potest Deus supplere causalitatem secundariam causae formalis. 338

Disputatio 3a.

An sit eductio, quae est secundaria causalitas causae materialis?

Caput primum sententiae DD. referuntur, et refelluntur.

Ante disputationis ingressum aliqua praemittenda iudico; primum est, causalitatem secundariam causae materialis solum attingere illas formas, quae educuntur de potentia materiae; quoniam formae quae nunquam educuntur nullo modo causantur a materia. Deinde est, causalitatem secundariam non esse eam, quam materia tantum exercet primariam esse dictam est primarium, et non exercet eandem secundariam causalitatem circa compositum, et non exercet eandem circa formas, imo nullam exercet circa animam rationalis.

Deinde est, nomine causae materialis circa effectus secundarii nihil aliud intelligi, quam subiectum non solum receptivum, id est et passivum, et sustentativum formae, quae ex eius potentia educatur. Quartum hoc nomen passio solere usurpari multoties pro qualibet qualitate producta per emanationem tanquam rei proprietate, ut calor immanens in igne; etiam passiones dicuntur immodicae affectiones animi, male a subiectis rationi, ut affectus immoderati honoris, aut divitiarum etc. item dicimus pati id quod contra naturae inclinationem accidit; in his tribus acceptionibus non loquimur: solum accipitur in praesenti pro exercitio, quo subiectum patitur, et subiectat eas tantum formas, quae essentialiter dependent ab illo subiecto per generationem, et quae dicuntur

334 educi de potentia illius; unde hoc exercitium dicitur passio, a qua subiectum denominatur formaliter patiens, et sustentans; et similiter dicitur educi de potentia subiecti forma, quod idem formalissime est.

Investigamus ergo, quaenam sit essentia, et natura passionis, seu eductionis. Ante paucos annos frequentissima inter scriptores, et satis celebris sententia fuit, eductionem formae, nempe causalitatem secundariam materiae consistere in influxu reali, et reali proveniente in formam; ita ut per illam actionem, per quam forma ... producitur effective ab agente, produceretur etiam a materia per eandem actionem; unde eadem actio est causalitas utriusque causae efficientis, et materialis; quatenus enim per illam causa efficiens influit, dicitur actio; quatenus vero per illam subiectum influit, dicitur passio: pro hac sententia stant Patres Rubius, Fonseca, Conimbricenses, et alii.

Sed primus omnium, qui hunc influxum aperte infitiatus est, fuit Pater [illegible] libro 8o de summo bono, quem sequuntur [illegible]. Impugnatur primo a nobis, quia causalitas secundaria materiae in eo consistit formaliter, quod omnes formae materiales essentialiter dependeant a materia ex vi productionis; sed ad istam dependentiam ex vi productionis superfluit ille influxus; ergo non est admittendus; maior constat, minor patebit ex probatione nostrae sententiae.

Secundo impugnatur, quia nequit intelligi quo pacto subiectum vel materia, quae est substantia imperfectissima, et ignobilior qualibet forma substantiali, possit influere, et causare quantam entitatem tot, tamque diversis formis substantialibus, et accidentalibus, cum nulli alteri causae creatae efficienti eius modi virtus concedatur ad tot effectus specie distinctos: ergo perfectior esset materia omnibus causis efficientibus.

Respondent adversarii, influxum materialem esse ex se valde imperfectum, quia petit, ut subiectum mutetur, seu uniatur cum

fra in quam influit; secus autem in causa efficienti, quae ideo est perfectior causa materiali, quod non unitur cum effectu, in quem influit. Contra est, quod quod uniatur, vel non uniatur substantiam cum forma non facit, quod sit minor virtus illa, quae vere influit in formam; nam eadem virtus manet applicata per actionem ad formam: ergo influxus causae materialis non esset imperfectior; imo perfectior esset; quia extenditur ad infinitos per effectus, ad quos influxus causae efficientis nequit extendi.

Secundo impugnatur quia si materia influeret per actionem in formas, illa esset causa efficiens formarum; hoc est inauditum; ergo vere non influit in formas. Probatur sequela; quia causa efficiens est, quae influit per operam, et realem actionem; et ipsa tantum haberet materia ut in effectum adaequate a se distinctum; ideo ergo. Respondent, materiam non esse causam efficientem, quia unitur cum forma, quam producit; at causa efficiens non unitur cum effectu producto. Contra est, quia causa efficiens immanens, v.g. anima rationalis respectu intellectionis, quam producit, etiam unitur cum ipsa intellectione, quia ex unione cum effectu non excluditur materia a ratione causae efficientis. Dices, animam habere rationem causae efficientis, quatenus influit in intellectionem, et rationem causae materialis, quatenus unitur cum illa. Egregie; dicetur etiam materia erit causa efficiens, quatenus influit in formam, et recipit, et erit causa materialis, quatenus cum illa unitur.

Secunda sententia aliquorum, quam docet, passionem, seu eductionem consistere formaliter in actione productiva formae, quae actio licet recipiatur in ipsa forma, essentialiter tamen respicit unionem formae cum subiecto. Sed ni fallor, gratis asseritur, et contra hoc essentialis connexio inter actionem productivam formae, et unionem eiusdem cum subiecto; nam actio essentialiter connectitur cum agente, cum subiecto, et cum termino; at unio formae non est terminus, non agens, non subiectum; ergo fictitia est talis essentialis dependentia inter utramque; siquidem

336 una non est modus alterius, neque exercet aliquod munus circa aliam. Praeterea si deficiat unio, et actio aliqua maneat, quamquam aequum essentialiter pendeat a subiecto, dabitur passio subiecti: ergo haec non consistit in connexione actionis cum unione. Dices, non implicare talem connexionem essentialem utriusque. Contra est, quia non est sufficiens fundamentum ad admittendum de facto praedictam connexionem, quod ea sit possibilis, forte in qualitate illius aliquid fundamentum involvitur, quod nobis de facto manifestet.

Tertia sententia asserit, passionem consistere formaliter in actione productiva formae in data realiter cum unione eiusdem ad subiectum. Haec sententia satis a nobis debellata est, cum opinati fuerimus tractatu 4 de unione sectione capite 5o, actionem generativam, seu eductivam realiter distingui ab unione; dicitur non uniri cum termino producto, quod solum recipitur in subiecto termini; ac proinde non est unio substantiae cum subiecto; quod dependet forma a subiecto tamquam a causa; non tamen passionem formaliter unitur.

Quarta, et verissima sententia semper nobis arrisit, et tenetur; causalitatem secundariam, seu passionem cuiusque materialis consistere formaliter in actione productiva formae competenti essentialiter recipi tamquam in proprio subiecto in subiecto formae; unde fit, quod eadem numero entitas actionis prout deducitur, et derivatur ab agente, dicatur actio; prout vero petit recipi in materia tamquam in subiecto inhaesionis propriae dicatur passio, eductio et subtractio formaliter. Pro hac sententia stant ingeniosissimi ... quid autem fundamentum stet, sequens caput iam declarat.

Caput 2um. Fulcitur, et oppositis obsistit nostra sententia.

Quartam sententiam relatam propter fundamentum et efficaciam tueri tenemus; tamen sit primum id formaliter causatur materialiter forma a subiecto, quod pendet essentialiter a subiecto ex vi suae productionis; ideo praecise, quod productio formae petat essentialiter recipi in subiecto formae, forma pendent essentialiter a subiecto ex vi ...

ex vi suæ productionis: ergo per id formaliter causatur materialiter à materia; maior est certa: minor constat; quia forma æquivoca nequit existere, aut conservari sine actione sui productiva: ergo eo ipso, quod actio petat recipi essentialiter in materia; ita ut, quod modus illius, nec de potentia Dei absoluta existere possit sine materia, forma æqui pendet essentialiter à materia quoad esse, et conservari ex vi suæ actionis.

Confirmatur, quia hæc dependentia formæ à subiecto, nequit consistere in influxu physico ad formam, neque in connexione essentiali, nec in identitate actionis productivæ cum unione eiusdem; nec aliud quid quam assignari valet, in quo consistere possit: ergo solum consistit in eo, quod actio productiva formæ recipiatur in subiecto, et ab illo essentialiter dependeat.

Secundum punctum sit; causalitas secundaria subiecti in formam est formaliter passio, seu subiectatio formæ; ideo præcise, quod actio productiva formæ recipiatur in subiecto formæ, intelligitur subiectum pati, et sustentare formam, cum subiectet eius productionem: ergo hæc actio, ut recepta in subiecto formæ est formaliter passio.

Quoniam sit, sic recte percipimus quomodo quodcumque subiectum formæ non sit activum, sed mere passive se habeat erga formas, quæ ab agente naturali illi introducuntur. 2o sic satisfit, cur formæ corporeæ educantur de potentia materiæ; nam eo ipso, quod actio materialis dependeat à materia, quæ in illa recipitur, satis patet, etiam formam dependere materialiter à materia, ut posterius illius actionis, qua deficiente, et formam interire, necessum est; et actione manente, et ipsam formam manere.

3o sic explicatur, cur materia dicatur pati solum formam corpoream, et illam subiectare; non vero formam spiritualem; quia cum recipiat in se immediate actionem, qua forma producitur, illam patitur, et consequenter patitur quod connexum est

·nario cum illa; at formam spiritualem, non dicitur pati; quia cum anima rationalis producatur actione creativa, quae immediate recipitur in ipso termino producto, seu ipsa anima, et non in subiecto illius; fit, ut ex vi suae productionis non constituatur dependens a materia: quare quodlibet subiectum dicitur ratione utriusque corporeae subiectum inhaesionis; at ratione utriusque spiritualis subiectum adhaesionis.

Arguitur contra 1o; causa materialis est vera causa formae, quam patitur, id absque influxu phisico non manet vera causa: ergo influxus phisicus adstruendus est. Confirmatur 1o: ideo causa efficiens vere influit in effectum, quia effectus educitur de potentia illius: ergo si forma educitur de potentia subiecti, subiectum vere influit. Confirmatur 2o: si anima rationalis uniretur unione incorruptibili cum materia, utique dependeret a materia, et tamen haec non esset causa materialis ratione animae; ergo ut sit causa materialis, necessarius est influxus subiecti in formam.

Respondetur negando maiorem; solum ratione effectus primarii, nempe compositi causa materialis est vera causa intrinseca. Ad primam confirmationem distinguo antecedens; ideo vere influit, quia effectus educitur de potentia activa illius; concedo antecedens: de potentia passiva illius; nego antecedens. effectus non continentur in potentia activa causae efficientis, quae ideo efficienter influit in illos: formae autem solum continentur in potentia passiva causae materialis, quae non influendo, id patiendo, et sustentando formas causat. Ad 2am negatur consequentia, concessa maiori, et minori; non nisi praecise, quod datur dependentia formae a subiecto, datur passio subiecti; id requiritur, quod datur dependentia ex vi actionis productivae formae: ut a nobis ponitur, et explicatur absque omni influxu phisico in formam.

Arguitur 2o; actio quae primario recipitur in termino, quem producit: ergo falso supponimus, actionem eductivam formae recipi in passo, sive in subiecto termini. Confirmatur 1o; potest salvari ratio eductionis, et passionis, si actio, quae essentialiter dependeret a subiecto formae, reciperetur in forma: ergo non requiritur, quod re

cipiatr in subto. Confratr 2o; nequit dari naliter fra educta ex subto, quin sit unita cum illo; et tn actio eductiva n exercet aliqd munus et unionem frg; go debet admitti conexio intr actionem eductivam, et unionem, et coentr p illam conexionem passionem ostitui.

Rebis, ut latius lib 1o 8o, actionem eductivam n posse recipi intro; nam eo ipso, qd dependeret a subto in illo reciperetr: in hoc n distinguitr ab actione creativa. Ad im pbraonem nego ans; q si ita se haberet illa actio, nec esset passio; q ex vi illius subtum n substaret fram; nec esset creatio; q dependeret essaliter a subto; et coentr fictitia illa actio esset. Ad 2m distinguitr coens; debet admitti talis conexio mata, Icedo coam; immata, nego coam: nam cum actio eductiva frg conectatr nario cum fra, et hec naliter existere nequeat sine unione ad subtum, fit, qd solum mate conectatr eductio frg cum unione eius dem.

Caput 3m.
An fris conveniat educi de potia subti resolvit

Meam fidem exspondi libro 1o tractu 3o De ea capite 2o in hunc locum disputatum vre, an frg, et quales educantur de potia mg, et cuiuscunq subti. Hic clarius et dilucidius rem totam oficiam, supposito iam, qd eductio, seu generatio sit productio frg dependentr essaliter a subto, in quo naturalis recipiatr, tanqm in proprio subto cionnato; ac proinde de fra, que educitr pendeat essaliter a ma ex vi actionis, qua producitr.

Suppono preterea; dari discrimen aliud preter assignatum intr actionem eductivam, et actionem crea=

-344- tivam; actio n. creativa creatur sicut terminus per illam productus, et non independens a subiecto inhaesionis: at actio generativa generatur sicut, et terminus, quem producit; nam et ipsa educitur ab illo subiecto, cui inhaeret, et de cuius potentia educitur terminus generatus.

Rursus suppono discrimen inter animam rationalem, et omnes formas materiales; quam illae separatae a materia existere nequeunt naturaliter; anima vero rationalis naturaliter separata a materia existere potest, suasque operationes exercere: et ratio est, quia illae per actionem generativam; haec autem per actionem creativam producitur: inde minor dependentia reperitur in anima rationali; dixi minor dependentia, quia anima pro tunc quod, et pro primo instanti suae creationis, in quo requirit tamquam conditionem materiam ..., dependet ab illa; non tamen absolute, quia non dependet tamquam a causa materiali, et proprio subiecto inhaesionis ex vi actionis, qua producitur.

Duplex igitur difficultas controverti hic videtur; prima est an formae materiales, quae educuntur de potentia subiecti, praecontineantur in illo; itaut prius in illo praeextiterint; nam materia, quia est causa materialis formarum corporearum, illas praecontinere debet, cum quaelibet causa suos effectus praecontineat, quos producere potest. Error antiquorum Philosophorum fuit, formas materiales priusquam ab agentibus naturalibus generarentur, praeexistere in subiecto secundum totum suum esse, et in eo subiecto abscondi; postea vero in lucem edi per generationem, tamquam si ex aliquo carcere, quo in ... tenebantur, educerentur: cuius erroris fortassis resolutionem peperit nomen eductio, quod significare videtur extractionem rei ab aliquo occulto loco ad ... ...

Alii vero Philosophi deinde ... opinati sunt, formas materiales non praeexistere in subiecto secundum totum suum esse, sed secundum aliquid sui; itaut solum praeexisterent in subiecto quaedam inchoationes formarum, quas agens naturale perficeret, et ad in

treyras fras reduceret. Demum Durandus quasdam formarum qualitates in subto apposuit, que destruerentr ab agentibus nalibus p adventum formarum.

Sed predicte opiones oes iam corruere, tan in intelligibiles e; nam si forme preexisterent in subto s^m totum suum ee, plures ex illis essent contrarie, que se mutuo expellunt ab eodem subto; Vg forma ignis, et forma aque, intensus calor, et intensa frigiditas, que naliter possent existere in eadem subto, qd Philosophia n admittit. Sa secunda opinio falsa e; nam ille formarum inchoationes, que in subto preexisterent; essent partes aliquae formarum; et plures opposite intrse; nam pars ignis produxit intensum calorem; et pars aque intensam frigiditatem, que naliter possent simul persistere. Preterea ille partes formarum n generarentur ab agentibus nalibus; cum iam supponantur existentes in subto: ergo forma n diceretur generari s^m totum; sed s^m aliquam partem. Ad opinionem Durandi dicendum e si vellit signare p illas qualitates aliqd actuale preexistens in subto, vere impugnatur rationibus precedentibus: si nihil actuale signet, nihil erit; cum id qd potentie e, actu nihil sit.

Unde assero, formas omnes materiales, que educuntur de potia subti, precontineri solam virtualiter in illo; sicut quivis effus in sua causa contineatur; que continentia n arguit preexistam formalem formarum; sed solum virtualem, id e subtum habere virtutem ad causandas formas materiales recipiendo immediate earum actiones generativas. Nec e, qd causa efficiens debeat habere maiorem, vel equalem perfectionem cum effu quod continet virtualiter effum; nec ex ratione cause precisse; sed qd e causa principalis, que habet nobiliorem modum causandi: at causa materialis licet imperfectior sit qualibet forma substali, adhuc potest virtualiter precontinere in se formas, quas ex sua essa recipere

§ 2 et pati valet.

Secunda difficultas est, quaenam formae educantur de potentia subiecti, sive subiectum sit materia, sive quodcunque aliud dependentia quo aliqua forma producatur? tenendum est, omnes formas naturales, quae producuntur per generationem, sive sint substantiales, sive accidentales, corporeae, aut spirituales; absolutae, vel modales, educi de potentia suorum subiectorum, id est, virtualiter contineri in virtute illorum ad illas naturaliter causandas.

Imprimis omnes formae substantiales corporeae educuntur de potentia materiae; alioqui crearentur, possentque naturaliter existere independenter a materia, possetque forma equi, et leonis exercere suas operationes, sicuti anima rationalis, quod falsum esse, omnes fatentur: ergo formae praedictae petunt ex potentia materiae educi. Hoc ipsum intellige de formis caelorum, elementorum, quae in prima mundi conditione revera fuerunt eductae ex potentia materiae, ut diximus libro 1 tractatu 1o De Caelo capite 1o: licet oppositum teneat sententia Suarez iudicantis formas caelorum fuisse creatas ex illud Genesis capite 1o, in principio creavit Deus caelum, et terram: at illud verbum creo late accipitur in sacra scriptura saepissime pro eodem ac producere, sicut et a latinitatis authoribus usurpatur.

Secundo omnes formae accidentales absolutae corporeae educuntur de potentia materiae; nam omnia accidentia, quae ab agentibus naturalibus producuntur, dependenter a materia fiunt; alioqui agentia naturalia vim creandi haberent. Tertio accidentia absoluta spiritualia, sive naturalia, sive supernaturalia educuntur de potentia sui subiecti, sic gratia de potentia animae; visio beatifica de potentia intellectus educuntur; nam omnia haec accidentia petunt produci a subiecto, cui inhaereant, siquidem actio, qua producuntur, eius naturae est, ut essentialiter pendeant a subiecto.

Quarto omnes formae modales, sive corporeae, sive spirituales, naturales, aut supernaturales educuntur de potentia subiectorum

quorum modiss: et ratio ē, q̃ omnes modi essaliter pendent in sua productione à subs̃tis; sic unio; sic actio generativa; sic ubicatio se habent; si excludas actionem creativam, quę licet modus, tn̄ n̄ educitr de potiā subti, ut libro 8o expendam.

Tractus 4s

de causa finali, nec n̄ causa exemplari

Peractis iam causis phisicis, et realibus, quę ante omnem intus operaonem influunt, ad causas intentionales tractationem nostram dirigimus; intr quas potissima causa finalis merito obtinet locum; ut pote vel ipsi theologi ad theologicas dissertationes extricandas eius notiam appulerint: causę n̄ exemplaris expositio paucis absolvitr, fortassis pene nullius frugis ē: utriusq; tn̄ in periculum adducimus naram, reliqua quę ad eius discussionem ɔducentia: adeste animis.

Disputatio 1a

causa finalis, eiusq; virtutis motivę ɔstitutivum explanatr.

Caput 1um causam finalem definit, et indagat.

Etsi noen <u>finis</u> in rigorosa acceptione usurpetr pro eo qd ē terms, seu extremitas rei, in quam res finit, et ultra n̄ progreditr, ut ultimum punctum lineę dicitr eius finis; et mors vitę finis: adhuc in pręsentiarum accipitr metaphorice ad signandum id, ad qd ultimo diriguntr operaones agentis, et ultra qd n̄ progreditr eius intentio; quare n̄ immerito dicitr finis; et q̃ in illo sistit intentio agentis; et q̃ ē illud qd prius ē in intentione, et posterius in executione, ut coē prologuium dictitat.

344 Restio finis ex Aristotele varis in locis sic definitur: finis est id, cuius gratia aliquid fit; vel ut alii, cuius amore aliquid fit; vel ut clarius dicam, id propter quod consequendum aliquid fit: exemplum sit in hoc aegroto, qui propter instaurandam, et consequendam sanitatem amaram potionem bibit, ubi sanitas est finis, cuius amore ille movetur, et impellitur ad potionem sumendam.

Unde sequitur, quod finis ametur, quia cognoscitur bonus; et reliqua media amentur, quia finem amore prosequimur, et licet illa media, quae amantur propter finem, saepius in se nullam habeant bonitatem, nisi intuitu finis; at finis aliquam in se bonitatem debet habere saltem existimatam, cuius cognitione, et amore media in finem tendant: quare non requiritur ad rationem finis, quod ipse in se, et a parte rei bonus sit; sed quod referatur ut bonus ad nostrum intellectum.

Sed adverte 1o: triplex ratio bonitatis vulgo assignatur, 1m bonum honestum; sic se habent actus virtutum, et quod decens, et decorum est: 2m est bonum commodum, quod ad usus nostros, vel ad aliarum rerum utilium consequutionem conducit: 3m est bonum delectabile, in cuius amore ducitur voluntas complacentia sui, vel delectatione aliarum potiarum; ex his tribus bonis aliquid necesse est, quod amplectatur voluntas, ut in finem suas operationes dirigat.

Adverte 2o: particulam propter signare proportionem finis cum mediis, ita quod propter eam connexionem, et proportionem cognitam moveatur voluntas ad agendum, et operandum. 3o eadem bonitas potest esse medium, et finis respectu diversorum actuum, sicut potio ametur, quia est suavis, ita ut propter eius delectationem illam aegrotus amplectatur, utique bonitas potionis habebit rationem finis; si tamen eandem potionem ille appetat propter valetudinem, potio erit medium, et valetudo erit finis.
Quarto illae res, quas Petrus verbi gratia amat propter seipsas, non finis

illa ergo, quas amat propter alias, si media; actus, quo finem amat, dicitur intentio, quo vero amat media, dicitur electio.

Duo dubitabiliter indaganda veniunt; primum est, an finis sit proprie causa? 2um an sit causa phisica, vel solum moralis, seu intentionalis? quoad primum attinet, dico, finem non esse vere, et proprie causam, sed solum metaphorice: ratio est; quia causa est illa, quae confert entitatem alteri; sed sanitas v.g. non confert entitatem potioni, aut applicationi potionis, quae est medium: ergo finis non est proprie causa mediorum. Confirmatur; finis eatenus solum est causa, quatenus movet, et allicit voluntatem ad exequenda media; sed allicere voluntatem ad exequendum media, non est dare existentiam mediis, aut eorum executioni: ergo non est proprie causa: minor patet exemplo illius, qui persuasit furtum; nam licet moverit voluntatem alterius ad iuvandum, ipse tamen non est causa furti, dando per se illi existentiam.

Secundum est an finis sit causa phisica, vel solum moralis? ex dictis infertur solum esse causam moralem intentionalem; et ratio est; quia causa phisica requirit existentiam realem ad causandum; sed finis non requirit existentiam ad causandum; imo causare potest repugnante omnino existentia illius: ergo non est causa phisica. Quod autem sit causa intentionalis, patet; nam quatenus habet existentiam intentionalem, et cognoscitur ab intellectu causat effectum. Quod dicatur causa moralis dicatur constat, quia causa moralis dicitur illa, quae etiam si phisice non det esse effectui, illi tamen tribuitur in prudentum estimatione, sic qui suadet furtum, licet ipse non furetur, censetur causa furti; sed ita se habet finis movendo voluntatem: ergo est causa moralis. Unde effectus, ut effectus vere ponatur in re: ergo est causa moralis. Unde effectus vere pendet à causa finali morali improprie causante.

Obiicies; finis causat ante omnem operationem intellectus fingentis: ergo est causa

348 realis, et phisica; probatur cons; illud non est reale, quod est ante operationem intellectus fingentis: quod si sanitas movet voluntatem ante operationem intellectus fingentis ad querenda medicamenta, erit causa realis, et phisica. Confirmatur, finis causat per causalitatem realem scilicet per cognitionem, que est aliquid verum, et reale, et insuper causat effectum realem, scilicet actum amoris, quem voluntas elicit ad amandum finem, et eligenda media propter eius consequutionem: ergo est vere, et proprie causa realis.

Resp. distinguendo ans; finis causat ante omnem operationem intellectus fingentis metaphorice, concedo ans; proprie, nego ans: ut non esset causa phisica, necessarium erat, quod ante omnem operationem intellectus fingentis proprie, et phisice entatem daret effectui: causa finalis non ita se habet; quam licet sine fictione causet, non tamen causat phisice, et proprie; sed tantum per metaphoram dicitur suum effectum causare, que metaphora non est fictio intellectus, sed solum accomodatio nominis ad aliam rem signandam propter aliquam similitudinem.

Ad confirmationem distinguitur ans; finis causat per causalitatem realem, que propria sit in ratione causalitatis, nego; aliter: que sit propria ans: sicut enim homo pictus est vere, et realiter pictura, et solum metaphorice homo, ita cognitio est vere, et realiter cognitio in se, et respectu finis metaphorica causalitas.

Caput 3m

divisiones finalis cause, et eius effectus enumerantur.

Dividitur 1o finis in finem qui, et in finem cui; finis qui est bonum quod desideratur, et appetitur. finis cui est Persona illa, cui appetitur, sic quando quis desiderat Petro egrotanti sanitatem, et ex hoc desiderio apponit media, ut Petrus sanitatem obtineat;

sanitas ē finis, qui; et Petrus finis cui: at censuere aliqui, solum finem cui ēē proprie causam finalem, nō vº finem, qui; et probant; q finis, qui nō amatr propter se; d propter finem cui; ego nō amo sanitatem Petri propter ipsam sanitatem; d potius propter Petrum: gº potius Petrus, qm sanitas, ē proprie finis.

Dicendum nobis ē cum cōi DDm, solum finem, qui ēē proprie finem; nam ille ē proprie finis, propter quem assequendum aliqd fit; et ad cuius assecutionem ordinantur media; d medicamenta v.g. nō fiunt propter assequendum Petrum; d propter assequendam sanitatem Petri: gº sanitas, seu finis qui ē proprie finis: unde respondendum ē adversariis, sanitatem nō amari propter Petrum; d amari propter se, Petro, sive ut bonam Petro.

Secundo dividitr finis in finem, quo, et in finem qui; id ē in finem obtivum, et finem fᵒralem: obtivus ē ille, qui se habet, ut obtum actu nostrorum actuum; v.g. amor divitiarum habet pro obtō, et fine obtivo divitias: fᵒralis ē, qui sibi pretendit ipsam possessionem, v.g. si quis amaret nō solum divitias; d actum gaudii resultantem ex possetione divitiarum, ille actus gaudii foret finis fᵒralis: similitr potest quis amare actum visionis Dei, in quo ɔsistit fᵒralis beatitudo; et potest obtum actus v.g. Deus amore prosequi, talis actus ē finis fᵒralis; Deus autem finis obtivus.

Tertio dividitr in finem efficiendum, et finem obtinendum: efficiendus ē, qui vere et realitr fit ab ipso intendente, qualia artefacta sunt v.g. artificis: finis obtinendus ē, qui intenditr, et nō fit ab ipso intendente, d ab alio; v.g. qui intendit calefactionem, obtinet finem qd ignis v.g. calefaciat, quin tn ipse efficiat calefactionem.

Quarto dividitr in finem operis, et in finem operantis: ille dicitr finis operis, cum quo opus ex nāra sua habet conex

§ 4.º ionem; ut actus speculativus, qui ex se ordinatur ad veritatem in indagandam: finis operantis est, in quem ordinat opus ex intentione agentis; ut qui navat operam scientiis speculativis ut media illa honorem assequatur, vel dignitatem Ecclesiasticam.

Ultimo dividitur in finem ultimum, et non ultimum: ultimus est, ad quem omnes alii fines ordinantur, ipse autem ad nullum ordinatur, neque amatur propter alium. non ultimus finis est, qui ad alium ulterius dirigitur, et ordinatur, licet propter se ametur, et in ordine ad illum consequendum adhibeantur media. Ut si aegrotus intendit sanitatem, et ad sanitatem consequendam ebibit potionem, et Phlebotomiam patitur; nec propterea sistit in ipsa sanitate; sed illam amat, ut efficiat opera meritoria, quibus salutem aeternam consequatur, vita aeterna est finis ultimus; et sanitas finis non ultimus.

Circa hanc divisionem dubium excitavit Pater Vasquez, utrum finis non ultimus sit proprie finis, cum fines intermedii reipsa media sint? negative respondet ipse Vasquez, 1.º quia Aristoteles asserit finem esse illum, cuius gratia caetera fiunt; ipsumque non fieri gratia alterius: 2.º finis non ultimus est medium utile ad alium finem: quod nequit amari, ut finis: 3.º sequeretur, quod aliquid creatum, quod Deus vult tanquam medium ad suum honorem, et gloriam, possit habere rationem finis operis Dei.

Affirmative respondeo cum veriori sententia; quia ille est finis, cuius gratia aliquid fit; sed finis non ultimus sub una ratione potest amare propter se, et movere, ut alia fiant propter ipsum: ergo; quod autem sub alia ratione sit medium, non inde infertur, sub nulla ratione finem esse: unde Aristoteles intelligendus est praecise sub ratione, qua medium est. Etiam ad 2.um aliqua ratio bonitatis reperiri potest in fine non ultimo; nam ieiunare, precari, et cetera utilia sunt ad vitam aeternam consequen-

dam, et insuper in se honesta &c. Ad 3m nullum est inconveni-
ens, quod Deus habeat pro fine non ultimo aliquid creatum.

Secunda huius capitis pars est, quot, et quinam actus dicantur effectus causae finalis? 1o suppono, cum aliquid fit, vel amatur propter finem, multi actus solent concurrere, licet non semper omnes, et eo ordine, quo hic numerantur; praecedit igitur cognitio bonitatis finis, quae voluntatem movet et ad sui amorem; tunc 1o voluntas elicit amorem inefficacem finis, aut simplicem complacentiam in bonitate illius, quin de fine obtinendo adhuc cogitet, aut decernat: subiungitur 2o efficax desiderium obtinendi finem: 3o efficax decretum, quod vocatur intentio, qua voluntas sese ad finem obtinendum determinat: 4o cognita per intellectum proportione mediorum cum fine, et facta inquisitione illorum illorum, efficit voluntas actum, quo amat media proportionata ad finem consequendum, qui vocatur electio: 5o sequitur executio externa mediorum: sexto consequutio finis: septimo tandem actus gaudii, quo voluntas gaudet bono possesso. Ex his vero actibus quidam dicuntur eliciti a voluntate, id est, qui immediate a voluntate efficiuntur, qui et imperantes vocantur, ut amor, intentio, electio, gaudium; quidam dicuntur imperati, id est qui ex motu, et ordinatione voluntatis ab aliis potentiis efficiuntur; ut motus localis, executio externa mediorum, etc.

Secundo suppono, electionem mediorum, et executionem externam apud omnes Philosophos esse proprie effectus causae finalis; nam quocumque modo explicetur dectio finis, vere electio, et executio mediorum fiunt gratia finis, et in ordine ad finem consequendum. Unde ut electio sit proprie effectus finis, non requiritur quod ipsa reflexe ametur, sed solum quod eliciatur a voluntate mota, et determinata per amorem finis ad eius consequutionem: insuper

510. actiones externę, sive executio mediorum, ut sint effūs finis, sufficit, qđ sint liberę in alio, vt in actu interno imperante qui liber ē.

Tertio cognō bonitatis finis n̄ ē effūs illius, n̄ apparet modus, quo finis posit causare cognem sui. Item cognitio, et inquisitio proportionis mediorum ad finem, n̄ ē effūs finis. Hoc etiam dicendum de consequutione finis; nam consequutio sanitatis vg ē ipse finis intentus a voluntate; at ꝙ adeo n̄ ē effūs ipsius sanitatis. Rursus gaudium de fine posseso n̄ ē effūs finis, ut finis ē, q̄a ut aliqđ sit effūs finis, debet fieri propter finem consequendum; ꝰ gaudium de bono posseso n̄ habetr propter finem consequendum, cum supponatr iam possessus talis finis: ꝰ.

Quare tota questio de voluntate ad amorem finis sive efficacem, sive inefficacem; ide complacentiam simpliciter in bonitate illius, sive desiderium efficax: defendendum nobis ē, tam actus amorem, sive efficacem, aut inefficacem, et desiderium efficax, aut inefficax n̄ ēē effūs finis, ut talis. Et ita Pr. Vasq. 1a 2ę Dis. 5a capite 2o, et quamplures RR: probatr; nam finis ē illud, cuius amore cętera fiunt, ꝰ amor finis n̄ fit ex amore finis: ꝰ amor predictus n̄ ē effūs finis: illi n̄ sˀ solum effūs finis, qui presupponunt amorem finis, quo amor de trat ad eos effūs.

Insuper probatr; ꝙ nusquam in voluntate fit aliqđ propter finem consequendum, nisi voluntas ordinet actum suum ad finem consequendum; ꝰ voluntas quando amat finem, n̄ ordinat amorem suum ad finem consequendum: ꝰ amor finis n̄ fit a voluntate propter finis consequutionem. Confirmatr, si amor finis esset effūs causę finalis, nullum esset obiectum voluntatis, qđ n̄ esset causa finalis q̄ cuiuslibet actus amoris; ꝰ hoc ē falsum, siquidem multa amamus, et n̄ ut finem consequendum illa nobis pro

ponimus; obiectum ut obiectum nostrae voluntatis se habent: unde non sufficit, quod bonitas obiecti moveat amorem, ut tale obiectum sit causa finalis; sed requiritur deinceps, ut moveat ad sui consequutionem. Quare definitio Aristotelis sic intelligenda est, cuius consequendi gratia aliquid fit. Ex dictis infertur, solam electionem, et executionem externam, seu actiones externas mediorum, ut sic notavi, esse effectus causae finalis ut talis.

Caput 8um;

In quo constituatur formaliter virtus motiva finis concludit

Cum certo certius sit ex dictis, quemlibet finem debere esse saltem apparens bonum; et sic ipsam bonitatem petere, quod cognoscatur cum nihil sit volitum, quin praecognitum, dubitamus an cognitio sit ratio formalis motiva, seu media qua moveat finis: vel an cognitio tantum sit mera applicatio finis, ita ut tota ratio formalis movendi sit in ipso fine, et nullatenus in cognitione.

Pro difficultatis expeditione praenotabis 1o vulgo assignari duplex formale motivum voluntatis: motivum scilicet formale quod, id est obiectum illud, quod habet bonitatem, et alii vocant obiectum materiale; alii vero, obiectum per motum: aliud motivum est formale quo, id est ipsa bonitas, quae relucet in illo subiecto; et ut alii malunt, dicitur obiectum formale motivum; vel ut alii, motivum proximum.

Praenotabis 2o, cognitionem proponentem bonitatem finis in sic praedicto non esse motivum formale quod, neque motivum quo, id est amoris, quia finis amatur, et ratio est, quia tam subiectum bonitatis, quam ipsa bonitas movent voluntatem per modum obiecti cogniti ad sui amorem; sed cognitio finis non est obiectum cognitum, cum non cognoscatur per aliam

 cognem, nec ipsa amet: ergo cognitio proponens obiectum bonum quae est motivum formale quod, nec formale quo. Ergo nos solum loqui de cognitione directa, quae proponit obiectum bonum, et quae reflexe per aliam cognitionem non attingitur; nam si cognitio per aliam cognitionem repraesentetur ut bona, certum est illam movere posse voluntatem ad sui amorem; qui desiderat veritatem scientiam acquirere, amat ipsam cognitionem veritatem, quae ut amabilis voluntati proponitur, sic ipsa visio Dei, et contemplatio divinarum perfectionum se habet.

Quaestio restat ut rogamus an finis constituatur in ratione moventis per cognitionem tanquam per rationem formalem, non quidem tanquam per rationem formalem intrinsecam, in quam tendat actus voluntatis, sed per rationem formalem, quae etiam non detrahet, et moveat extrinsece voluntatem ad actum amoris, vel potius sit tantum conditio, et mera applicatio, ut finis moveat. Haec difficultas pro coincidit cum illa, quam discussimus in logica, an praemissae formales simul cum obiectis sint ratio formalis motiva, vel solum, ut mera conditio requisita actus solutionis; et meo iudicio haec praesens quaestio de nomine solum est, an illa cognitio dicenda sit mera conditio, vel ratio formalis extrinseca, ut quo: varie varii Doctores suum iudicium ferunt.

Sit solutio 1a, cognitio proponens bonitatem finis, physice non movet, sed tantum se habet, ut mera conditio necessario requisita actus amoris quo finem amamus: probatur, quia talis cognitio non habet aliquam causalitatem physicam in amorem, sed solum est applicatio virtutis intrinsecae motivae finis: ergo solum in genere physico habet rationem conditionis requisitae amoris, sic applicatio virtutis intrinsecae ignis ad passum dicitur conditio requisita combustionis, quae in genere physico non est virtus comburens, nec causalitas, nec actio: unde sola bonitas finis physice movet.

Sit solutio 2a, cognitio solum movet intentionaliter

est ratio formalis reducendi ad actum secundum virtutem intrinsecam 213
motivam finis: haec solutio praecedenti non opponitur, nam stat optime, quod cognitio in genere physico, quae intrinsece non movet, quia non est virtus intrinseca motiva amoris, habeat rationem merae conditionis sine qua non amoris; et simul in genere intentionali sit causalitas metaphorica sine qua non eiusdem amoris; sicut applicatio ignis ad comburendum est in genere physico mera conditio sine qua non combustionis; et simul est ratio formalis applicandi virtutem productivam, ut comburat; et tamen moraliter censetur causalitas sine qua non illius, qui applicat ignem domui stuppae ut illam comburat.

Probatur solutio; quia bonitas obiecti non movet in actu secundo voluntatem ad sui amorem, nisi si cognoscatur; ergo actus secundus motionis intentionalis, et ratio formalis applicandi virtutem intrinsecam motivam finis est cognitio; probo consequentiam; quia aliquid debet assignari, per quod bonitas finis constituatur formaliter movens in actu secundo, quod nihil aliud est, nisi cognitio: ergo illa constituit actum secundum movendi: probatur minor, quia ablata praecise cognitione, bonitas finis non movet in actu secundo; et illa praecise posita, datur quod quid requiritur, ut bonitas finis moveat in actu secundo: ergo cognitio est virtus motiva intentionalis extrinseca, et metaphorica, et ratio formalis reducendi ad actum secundum virtutem intrinsecam motivam finis.

Hinc dico 1o, quod cognitio finis sit tantum virtus motiva ut quo intentionalis, quatenus est applicatio virtutis moventis finis, non quod sit formaliter ipsa virtus intrinseca ut quo motiva finis. Dico 2o, cognitio finis formaliter non atrahit voluntatem, nec huius atractionis est ratio formalis, ut male autumat Arriaga; nam atrahere voluntatem ad amorem, est formaliter movere voluntatem; sed sola bonitas, quae per cognitionem proponitur, movet voluntatem ad amorem: ergo cognitio non atrahit, nec impellit.

§. 54

Disputatio 2a

caulitas causæ finalis, et quænam agentia operentur propter finem statuitur.

Caput 1m

Circa caulitatem finis aliorum et nostra sententia profertur.

Longiores, quam par esset, hic Authores sunt; nos tamen breviter litem dirimemus; eo enim devolvitur difficultatis articulus, ut assignemus causalitatem, qua finalis causa reducitur ab actu ad 2m; et est in actu ali exercitio causandi effectus supra assignatos, scilicet electionem, et executionem externam, seu actiones externas mediorum.

Prima sententia inter Authores celebris Patris Suarez est, caulitatem finis esse ipsissimam actionem causæ efficientis, quatenus dependet à causa finali; ita actio, qua ægrotus efficienter sumit potionem, est caulitas, media, qua sanitas causat sumptionem potionis: probatur, quoties aliquæ causæ sunt subordinatæ inter se, intelliguntur concurrere per eandem actionem; sed causa efficiens, et finalis inter se subordinantur ergo concurrunt per eandem actionem. Confirmatur, illa est caulitas alicuius causæ, quâ communicatur esse effectui; sed media caulitate causæ efficientis, communicatur esse effectui causæ finalis: ergo.

Impugno tamen hanc sententiam; vel causa finalis influit vere, et physice per actionem causæ efficientis vel non; sed solum metaphorice quatenus movet causam efficientem, ut per illam effectum producat? si 1m: ergo causa finalis est causa efficiens; hæc enim sola vere influit; illa tamen non est causa physica, nec petit, ut causet, existentiam: si 2m, ergo aliquid aliud dari

propter actionem causæ efficientis, per quod causa finalis causet effectum; patet consequentia; quia finis in actu se movet intentionaliter ad electionem, et actio causæ efficientis non est motio intentionalis: ergo aliquid aliud est motio intentionalis finis: et actio non est causalitas illius.

Impugno præterea; ut aliqua sit causalitas alicuius causæ, necesse est, quod posita ea causalitate, effectus non maneat indiferens, ut proveniat ab ea causa; et de contrario, ut ab illa proveniat; et posita actione, quæ fit medium, effectus fit indiferens, ut causetur etiam à causa finali: ergo maior constat, quia cum effectus de se sit indiferens ut procedat ab ista causa, vel non, per causalitatem determinari, ut dicatur procedens à tali causa: minor probatur; nam eadem deambulatio, quæ modo fit à me propter sanitatem, poterat fieri, licet non respiceret eandem sanitatem: ergo posita actione, qua deambulo, deambulatio ut potentiæ effectus manet indiferens, ut respiciat, et non respiciat sanitatem, quin ullam connexionem habeat cum sanitate.

Quare respondeo ad fundamentum opinionis, negando, quod duæ causæ subordinatæ videlicet efficiens, et finalis concurrant per eandem actionem, et causalitatem. Ad confirmationem negatur minor, exhortatio, et motio causæ finalis, quæ movet ad amorem mediorum præcedit actionem efficientem, qua causa efficiens exequitur media: unde non concat talia movi per actionem causæ efficientis.

Secunda sententia, ait causalitatem causæ finalis consistere formaliter in denominatione extrinseca resultante ex finali causa. et effectu, videlicet ex entitate bonitatis, et actu amoris, seu electionis, aut actu externæ executionis mediorum; ita ut entitas bonitatis afferatur in recto; effectus vero in obliquo: probatur, quia media hac denominatione extrinseca reducitur ad actum primi bonitus

356. motiva causæ finalis; ergo hæc denominatio est illius causalitas: antecedens probatur nam non est aliud, quod finis actu causet, nisi quod actu ametur; sed tunc actu amatur, quando actu causat, quin excogitabilis sit alia entitas distincta, quæ causalitas sit. Confirmatur; finis non alio modo causat, nisi quatenus est obiectum; sed esse obiectum est extrinseca denominatio: ergo quod finis causet, est extrinseca denominatio.

Sed displicet hæc sententia; nam aliquid aliud datur præter entitatem finis, et actum amoris, quod sit ratio formalis, per quam finis moveat in actu secundo; alioquin non daretur potior ratio, quare finis moveat ad hunc actum amoris potius quam ad actum odii. Præterea; ergo prius intelligitur causalitas causæ finalis, quam effectus, et extrinseca denominatio finis amati: ergo prædicta denominatio non est causalitas, siquidem non est prior ipso effectu, imo posterior est illo. Rursus actus externus v.g. deambulatio, quæ fit propter sanitatem est indifferens, ut fiat propter hunc finem, vel propter illum: ergo ex bonitate finis, et externa deambulatione non conflatur causalitas finis; cum requiratur, quod illa deambulatio fiat ex motione huius, et non alterius finis.

Ad fundamentum illius respondeo negando antecedens; non enim illa virtus motiva reducitur ad actum secundum; imo supponitur iam reducta, siquidem eius effectus supponitur causatus. Ad probationem distinguo maiorem, non est aliud quod finis actu causet, nisi quod actu ametur per amorem iam causatum, nego maiorem; per amorem in fieri, concedo maiorem. Ad confirmationem, totus syllogismus conceditur; hæc tamen inde sequitur, denominationem extrinsecam esse rationem formalem, mediante qua finis amorem causet.

Secunda sententia docet, causalitatem causæ finalis sitam esse in solo amore efficaci, seu intentione efficaci finis: sed hæc sententia, ut iacet falsa est; nam causalitas finis est illa, quæ destinat ad effectum, ideo ad electionem, vel executionem mediorum; sed solus amor efficax

finis non ita determinat ad talem effectum: ergo maior constat, minor proba-
tur, quia licet detur amor efficax finis, adhuc potest non dari electio, et exe-
cutio mediorum, si ultimo non detur cognitio mediorum: ergo ad talem
effectum non determinat sola intentio efficax finis.

Propter haec iudico,
causalitatem causae finalis constitui formaliter ex amore efficaci
finis, et ex cognitione proportionis medii determinati ad finem con-
sequendum: itaque quando aegrotus potionem sumit ex amo-
re efficaci sanitatis, sanitas est causa finalis, sumptio potion-
is eius effectus, et amor efficax simulque cognitio potionis, ut utilis
ad sanitatem est causalitas: probatur conclusio, illud est causalitas,
ratione cuius attribuitur causae, quod actualiter causet: at ratione
solius amoris, nisi interveniat cognitio medii determinati non attribu-
itur causae finali, quod causet actualiter: ergo per utrumque causalitas
constituitur.

Confirmatur, nam si praecise deficiat in Petro amor effi-
cax, verbi gratia dignitatis, licet detur in eius voluntate amor indul-
gendi litteris, non dicetur amor litterarum oriri in Petro, ex
impulsu, et motione dignitatis: item si praecise deficiat cog-
nitio, qua Petrus cognoscat studium litterarum esse medium
proportionatum ad dignitatem consequendam, licet efficaciter
amet dignitatem, non tamen movebitur ad elligendum studium
propter dignitatis consequutionem: ergo ex voluntate efficaci, et
cognitione proportionis medii determinati conflatur causalitas finis.

Iudi-
co praeterea causalitatem finis esse actus ellectionis medii
non determinati, quo voluntas se determinat ad inquirenda media,
si sibi occurrerint, quin determinate aliquid elligat, quod nullum
illi occurrit tantum esse amorem efficacem finis: haec con-
clusio cum prima sententia supra relata convenit, illiusque fundamentis

318 Hæc nostra solidatr.

Ultimo in dico, caulitatem, quâ finis causat positionem, seu executionem externam mediorum ɔstitui adæquate p actum ellectionis imperantem media executioni mandari; nam pactum præcise, quo infirmus efficacitr amat potionem ad sanitatem consequendam, sanitas causat sumptionem potionis, quæ ē effūs exterous: & actus ellectionis v̄l executionis medii ē causalitas adæquata finis.

Hinc infertr, has tres s̄ assignatas caulitates, solum ēē caulitates morales, et metaphoricas, n̄ phisicas; siquidem illarum causa nempe finalis tantum ē causa moralis intentionalis v̄l suorum effuūm, et licet causet ante omnem operaonem intrīs fingentis, adhuc metaphoricē causat, vide caput 1m Dis antis: quare hæ caulitates, etsi in suis entitatibus sint proprié, cum sint actus intrīs, et voluntatis, veri, et reales; in rāne caulitatis metaphoricæ st, qđ solum moralitr causa finalis moveat ad effūm ponendum.

Caput 2m;

Quænam agentia proprie proptr finem operentr assignat.

Rogamus an solum agentia intellectualia vg, Deus, Angelus, homo operentr proptr finem, vel etiam brutta operentr proprie proptr illum? extra dubium ē, hoēs, et Angelos operari proprie proptr finem, cum sint agentia intlualia, quæ cognoscendo proportionem, et ɔvenientiam cum fine, plura media elligunt, et applicant ad illius ɔsequutionem.

Prætera certum ē, agentia insensibilia qualis ē ignis, lapis et tia n̄ operari proprie, nec appe

tere finem ex cog.ne proponente illum, ut consecuibilem p media; siquidem cog.ne, et amore talia agentia orbata sunt; ast impro prie loquendo, aliquando operantur propter finem, quando illa tendunt in aliquem terminum innata sua potentia, et sua vi entativa inclinant; sic lapis dicitur tendere in centrum tanquam in finem, et ignis moveri sursum; id de hoc improprio modo operandi propter finem non loquimur.

q.d attinet ad Deum, an operari; oppositum teneret, apud omnes in confesso esset, Deum proprie operari propter finem; nam eas operaones externas, quas Deus proprie efficit, propter finem aliquem efficit; Mundum n. condidit, ut ostenderet suam omnipotentiam, et ut à Creaturis honoribus coleretur; sic ex sacro textu constat, Deus n. dicitur factus homo propter nos homines, et propter nostram salutem. Ceterum si loquamur de actibus divinae voluntatis, dicendum iudico bonitatem divinam non esse causam finalem illorum actuum, licet ferantur in illam, quia isti realiter non distinguuntur ab illa bonitate; effectus autem causae finalis etiam intentionalis debet ab illa realiter distingui.

Maior, et precipua difficultas, an bruta animantia operentur propter finem. Ratio sententiae negativae, q.d ad raonem finis ordinarium sit, q.d intrius p.r cognoscat proportionem mediorum cum fine, inferendo p discursum potionem finis ex potione mediorum; bruta autem nec discurrere, nec agnoscere videntur predictam proportionem; nam hirundo, quae primo vere construit nidum, illa quidem amore Prolis educandae talem nidum construit; minime tamen cognoscit proportionem, quâ valet illa nidi constructio iuvare ad Prolis educationem; id solum posito amore nati sympatia, deducitur ad quirendum paleas, illas q. bitumine liniendum.

§. 6o. Opposita sentª affirmat, bruta agere propter finem; sic docere videtur sanctus Thomas 1a parte quae 78 articulo 4, ubi ait, avem nidificare propter utilitatem, et commoditatem inde consequendam, ovem lupum fugere, ut hostem sui naturae; ita defendit Arriaga De octava phisica sec 6a subsec 2a, et sic probat 1o; quia quando quis ostendit panem cani, et illico accurrit ad ostendentem, manifestum est, quod canis aliquid de pane cogitat, et se movet, ut acquirat panem; et evidens est, quod non se movet canis tanquam lapis ad centrum, sed movetur, et ducitur ex cognitione obiecti, ac ursus non se movet propter solum motum: ergo se movet propter panem, quem sibi agnoscit utilem.

Secundo probat, quia eodem fundamento, quo dicitur bruta non operari ex cognitione proportionis mediorum cum fine, posse etiam defendi, bruta non operari ex cognitione obiecti, nec illud appetere ex eius attractione; sed solum ferri in obiectum modo insensibili, ut lapis, quod absurdum est: ergo dicendum est bruta operari propter finem.

Sed dico; quod licet bruta bonum consequendum ament, et media adhibeant ad consequutionem boni amati deservientia, attamen id non oritur ex cognitione, qua cognoscant, illa media esse apta ad illum finem consequendum; canis enim non cognoscit utilitatem motus ad capiendum panem; sed solum movetur ad illum arripiendum; quia ex natura sua destratus est appetitus canis ad obiectum sibi bonum, quod videt; et a tali appetitu oritur motus, qui revera utilis est ad finem, quin formaliter utilitatem ut talem canis agnoscat.

Qui modus imperfectus operandi brutorum etiam multoties in hominibus reperitur, saepissime manum ad defentionem capitis repente adhibemus imminente ictus periculo, quin consideremus motum localem manus esse medium aptum ad caput tuendum: sic saepe cibum mandimus, et deglutimus, sine

eo q'd recordemur, ad nutritionem ēē medium aptum operatio= nem dentium, aut gutturis deglutionem. § 41.

Ad 2m mine sequitr ex nostra sentā, bruta ferri in obtā insensibili modo, et velut lapis in centrum vergit; nam experiēa docet, bruta percipere obtā p sensus, et hęc appetere, illa vo respuere; ast nulla experiēa claret, bruta operari ex cogne. pro portionis mediorum cum fine; imo Philosophia oppositum tenet, vlt q'd brutā n̄ discurrant, neq raone moveantr, sd solum instinctu, et sympatia nālī.

Vbi advertas, aliud ēē brutā cognoscere, et appetere obtā sibi bona, et utilia; aliud illa cognoscere fralitr ut utilia: bruta n cognoscunt ea quę sibi utilia st, illa q appetunt eo tempore, et circumstantiis, in qq revera st utilia, et convenientia; at bruta cognoscere utilitatem mediorum ad finem fralitr ut talem, mine conceditr, q'd narium erat ut propter finem operari diceren tr, Vnde stat nostra sentā, quę ait sola agentia rationalia operari propter finem, cuius doctrę ratio ex dictis colligitr.

Vltimo hic rogabis, an sit de raone effūs causę finalis, q'd sit liber, vel possit ēē narius? Respondeo n̄ requiri ad raonem effūs causę finalis, q'd sit liber; sd sufficere q'd narius sit; et ratio ē; quia Beatus Vg ex visio ne Dei necessitatus oīo ē ad diligendum Deum, dt q adeo ad exequenda omnia precepta Dei, si n Beatus iuveatr á Deo procurare salutem alicuius hōis, ille quidem nario adhibebit media apta ad eum finem consequendum; cum sit necessitatas ad amandum Deum, nec possit n obedire Deo precipienti: go potest stare effūs causę finalis, quin liber sit. Alias quęstiunculas tractu ro de causis in coi adinvenies á nobis

3 ~~62~~ excusas.

Disputatio 5ª

De causa exemplari, illiusque proprietatibus.

Causæ exemplaris definitionem sic communis tenet, et approbat, est forma quam opus imitatur ex intentione operantis determinantis sibi finem: 1º dicitur forma, quæ ponitur loco generis; per illam autem designatur forma rigorose talis, quæ per unionem intrinsecam informet subjectum, et quævis perfectio denotatur, cui res alia assimilatur: reliquæ tamen particulæ loco differentiæ apponuntur; unde per illa verba, quam opus imitatur indicatur, quod ad rationem exemplaris requiritur, quod opus, seu effectus agentis re ipsa fiat similis illi perfectioni, seu exemplari.

Præterea ex intentione agentis; nam ad rationem exemplaris non sufficit, quod duo aliqua sint similia, aut quod opus artificis casu evadat simile alteri; sed requiritur, quod artifex eam similitudinem intenderit; ideo si depingatur imago Petri Hispali, quæ casu similis evadat alteri Cordubensi, nec tamen erit effectus illius imaginis Hispalensis, quia pictor non intendit hanc illi assimilare. Demum determinantis sibi finem denotat agens, quod operatur ad similitudinem exemplaris non solum debere habere cognitionem, a qua dirigatur in effectionem operis; sed etiam debere operari proprie propter finem, cognoscendo proportionem effectus cum exemplari.

Hinc 1º, res insensibiles non posse habere causam exemplarem in suis operationibus; nam insensibilia carent cognitione a qua dirigantur, ut suos effectus producant ad imitationem alicujus exemplaris; cum solum ipsa operentur vi, et impetu naturæ. 2º bruta non operari ex imitatione exemplaris; quia ad hoc non sufficit, quod operans habeat cognitionem, quæcumque illa sit; sed quod operetur

ex fine reali, et cognoscat proportionem, quae datur inter exemplar,
et inter effectum, quem producit, sic similiter licet observent actiones
humanas, et mox alias producant ad earum imitationem, adhuc
non operantur ex imitatione exemplaris: ad operandum enim requi-
ritur, quod operans cognoscat similitudinem, et proportionem, et quod ex fi-
ne operetur, secus autem similiter.

Ad quod genus causae revocetur causa
exemplaris, inquirendum nobis est; diximus iam tractatu 1º d. 1a
huius libri ad causam intentionalem moralem revocari; unde
in rigore non est causa; sed metaphorice tantum, ut de causa finali
dictum est; nam exemplar non vere, et physice concurrit cum effectu, nec
requirit existentiam physicam in se ad causandum; potest enim Pictor
meminisse statuae Caesaris iam destructae, illamque mente retine-
re, et ad eius similitudinem picturam facere: solum enim moraliter
exemplari tribuitur effectus, quia illud aliquo modo conducit ad operis
perfectionem, quin tamen physice influat in opus.

Effectus causae exem-
plaris est opus, quod fit ad similitudinem alterius, est imago, quae
fit ad similitudinem alterius imaginis: cum tunc effectum vocatur,
an sit de ratione causae exemplaris, quod ille fit ab agente cum con-
tingentia, aut libertate? respondeo non requiri; et ratio est, quia ex
ratione exemplaris solum petitur, quod effectus ex intentione agen-
tis, et ex directione cognitionis evadat similis exemplari, et fiat ad
eius imitationem; sed hoc totum potest stare, licet agens nul-
lam prorsus libertatem, aut erroris contingentiam in operis per-
fectione habeat: ergo non requiritur, quod effectus cum libertate fiat:
quod necessario fiat, non tollit, quod sit effectus causae exemplaris.

Dividi-
mus causam exemplarem; duplex est exemplar, (quod etiam vocatur
idea) obiectivum, et formale: obiectivum est illud obiectum, quod artifex

- imitari intendit, et ad cuius similitudinem vult efformare aliud; talis e imago, quam Pictor imitari vult aliam sibi exprimendo: exemplar formale e cognio qua artifex cognit exemplar obtivum. Dividitur insuper in exemplar internum, et externum; ipsa -qr imago externa, quam artifex imitandam sibi proponit, dicitr exemplar externum; quatus vo trat cognem artificis, dicitr internum. Vlterius in exemplar nale, qd nara operans imitatr; de quo n loquimur; et in exemplar artificiale, qd vlt imitatr artifex hoc proprium exemplare, et presentis instituti, ut imago Petri, aut ipse Petrus.

Hic disputari solet inter Patres Pica et Suares, quos innumeri Drs utrinque secuti, an ratio causae exemplaris conveniat exemplari obtivo, an vero exemplari formali. Dico igitur, exemplar obtivum e proprie causa exemplaris; nam illi convenit defio tradita; cum exemplar obtivum sit id, cui evadit simile opus ex intentione agentis; go. Confirmo; q si rogetur artifex quid, qd velit imitari? q respondebit, se velle imitari imaginem externam, quem presentem habet, aut vidit, aut concipit; n respondebit, se velle imitari suam cognem, quae dicitr exemplar formale: qd autem cognio n sit causa exemplaris patet; q effus seu opus non evadit simile cogni: go haec n e causa exemplaris: item illud habet raonem exemplaris, qd cognoscitr; d artifex n cognit reflexe suam cognem, imo opus artefactum construit, quin suae cognitionis meminerit.

Unde 1o colliges, exemplar obtivum in raone causae exemplaris constitui adequate n solum p entatem talis obti; d etiam p intentionem artificis volentis asimilare suum opus illi obto: illud n solum obtum secundum suam entatem praecise indiferens e, ut assumatr ab artifice, vel n, ad opus faciendum, ex imitatione illius: go requiritr

intentio artificis, ut adequate in raone causę exemplaris constituatr.

Jo colliges, caulitatem exemplaris obtivi ee cognem, quę tratr ad illud: nam illa e caulitas causę moralis, raone cuius attribuitr effus causę morali; et causa exemplaris e causa moralis; et cognio e illud raone cuius opus factum attribuitr causę exemplari. go e illius caulitas. Contrabis 2o; q ideo dicimus, opus evasisse egregie elaboratum ab artifice, q egregie scit perficere opus; et cognio exemplaris obtivi, e scientia dirigens ad opus faciendum. go cognio e caulitas causę exemplaris. 3o; q exemplar sine se non potest dirigere agens, nisi ab ipso cognatr. go cognio ratio formalis, p quam dirigit. Aliq quęstiunculę hic agitari solitę in tractu de causis in cōi iam a nobis expensę fuere.

Liber 3s Phicorum.

Tractus unicus de actione, et passione, necnon motu, et quiete.

Ut Infiniti notiam ad 8m librum de 3potione Continui remitteremus qm maxe profuturam; in 30 libro de Infiniti nara res agitr tota, quę in hoc 3o a Philopho, et aliis Phbus subiungitr: ast ex raonis perscripto a nobis provisum e, ut de actione, et passione, motu, et quiete hic in periculum raonem adducamus, ut dubus idius quę de causis superfuerant dubiola oio evaneant: res succedat votis, et dis cipulorum incremento respondeat.

Disputatio 1a; utrum actio distinguatr a passione; necnon ab agente, et tro.

Caput 1m

inter actionem, et passionem inquiritur discrimen

Sat multa diximus libro 2o tractatu 5o de actione, et passione, et non nulla oportunius dicenda venient libro 1o de generatione; nunc aliquantulum altius actionem, et passionem indagabimus. Premitto quod non omnem actionem esse passionem; siquidem certum est dari aliquam actionem, quae realiter distinguatur a passione; hujusmodi est actio creativa, quae nullatenus rationem passionis involvit; aliter tamen passio se habet; cum omnis passio dicat essentialiter actionem, ut a nobis loco citato expositum est.

In primis actio in communi est ratio formalis efficiendi actualiter: actionis autem divisiones alias assignare possumus ex ipsa actionis entitate, quarum aliae sunt spirituales, aliae corporeae: aliae successivae, et aliae permanentes: alias ex agentibus effamus, quarum aliae dicuntur vitales, aliae non vitales: alias ex terminis productis, quarum aliae dicuntur emanationes, aliae non: alias ex terminis simul, et agentibus, quarum quaedam appellantur transeuntes, et quaedam immanentes: denique alias ex tempore, et circumstantiis, quarum sunt quaedam productivae, quaedam conservativae.

Ex quibus omnibus constat sub genere actionis contentum esse duas species actionis fere diversas, quales sunt actio creativa, et actio eductiva, seu generativa. actio creativa est productio termini independenter a subiecto: actio generativa de qua in praesenti, ut pote causalitas causae efficientis loquimur, est productio formae dependenter a subiecto: creativae actionis intelligentia ex dictis tractatu 5o citato accipitur, et plenior accipienda erit ex libro 1o de generatione.

Praeterea passio nihil aliud est, quam ratio formalis, per quam forma educitur dependenter a subiecto, et ipsum dicitur pati formam; quare passio dicitur secundaria causalitas causae materialis materialiter causantis formam. Rogamus igitur, an hae duae causalitates, nempe actio, et passio inter se realiter adaequate vel inadaequate ratione tenus distinguantur? ex inibi a nobis iactis de libro tractatu 3o De Ia capite 1o liquet cum communiori, et veriori sententia, actionem eductivam, seu generativam, et passionem identificari inter se realiter, et adequate; nam passio consistit in entitate actionis, ut recepta in subiecto suo tamen; unde eadem entitas indivisibilis realiter est actio, et passio.

Et ut firmem adhuc dilucidius probo 1o; passio est secundaria causalitas subiecti in formam; sed per entitatem eductionis subiectum causat formam: ergo passio est entitas eductionis; minor probatur, sed id causat subiectum, per quod forma educitur de virtute subiecti; non enim aliquid causat subiectum, per quod forma educitur de virtute subiecti; non enim aliquid ... effectus causatus a sua causa efficienti, nisi quatenus exit a virtute causae; sed formam exire a virtute subiecti, est educi de potentia subiecti: ergo causatur a subiecto per entitatem eductionis; atqui id, per quod forma causatur a subiecto, est passio: ergo eductio, seu actio generativa est passio.

Probo

2o non est multiplicandae entitates reales absque necessitate; sed nulla est necessitas distinguendi realiter actionem eductivam a passione: ergo; minor constat, quia per illam actionem, per quam forma educitur de potentia subiecti sufficienter pendet a subiecto, quia dum illam substat, et patitur; sed id per quod forma producitur dependenter a subiecto, est passio et causalitas subiecti: ergo nulla est necessitas distinguendi entitates reales passionis, et eductionis: essentia enim passionis consistit in eo, quod actio productiva formae recipiatur in subiecto. Hinc, quod de entitate indivisibili verificetur, quod constituat causam agentem, et subiectum passivum. Sed quaeres, an saltem per intrinsecum actio generativa

rativa, et passio distinguantur? affirmativam partem tuentur Arriaga, et Oviedo, qui inter passionem, et eductionem requirunt distinctionem rationis ratiocinatae: nos tamen illam requirimus, loquendo de actione eductiva ut tali, et quatenus explicatur hac voce eductio: probatur nostra resolutio; actio eductiva essentialiter constituitur per ordinem ad causam efficientem, et per ordinem ad subiectum, a quo dependet; sed passio essentialiter constituitur per ordinem ad subiectum, et per ordinem ad causam efficientem: ergo non datur in entitate actionis, et passionis aliquod caput distinctionis rationis ratiocinatae, cum ad talem distinctionem diversitates, seu connotata requirantur, in ordine ad quae possint concipi et praescindi ex parte actus diversae formalitates, ut in logica statutum est.

Maior est certa syllogismi: minor probatur, non enim intelligitur esse passio per hoc solum quod intelligatur esse dependentia a subiecto; unio enim est dependentia a subiecto, et tamen non est passio: ergo ut intelligatur esse passio, debet intelligi in ordine ad subiectum, a quo dependet; et a causa efficienti, quae producit dependentiam ab illo. Confirmatur: nam actionem in mea sententia esse eductionem, formalissime est fluere ab agente, et recipi in subiecto tamen, quod passum dicitur, et similiter actionem esse passionem formalissime est esse in subiecto tamen, seu passo, et fluere ab agente: ergo idem prorsus, et in ordine ad eosdem terminos significatur per hunc terminum passio, atque per hunc eductio.

Confirmatur

Dices: per id formaliter substat forma a subiecto, per quod educitur de potentia subiecti; sed educitur forma per eductionem formaliter, ut talem, et substat per passionem formaliter, ut talem: ergo eductio, et passio non sunt formaliter idem. Et vide ad loca quae de receptione, et informatione contra Hurtado sensimus, tractatu 4 libri 1 De [illegible]. Sed ad veritatem, si consideretur entitas actionis in communi, potest quidem praescindi formalitas actionis in communi, quae formalitas non dicat in suo conceptu passionem; ab illa ergo potest ratione ratiocinata distingui, siquidem po-

potest concipi ratio actionis, sine eo quod concipiatur esse dependens aut independens a subiecto, solum non negamus actionem generativam, ut talem aliquo pacto distingui a passione, cum una sine altera concipi nequeat.

Advertas 2o, diversum quid esse agere, et pati ab actione, et passione; nam agere concretum est, quod praeter rationem formalem eductionis dicit entitatem principii agentis, seu causae efficientis, et similiter pati concretum est, quod praeter rationem formalem passionis dicit entitatem passi, seu subiecti; quare passum, et agens realiter distinguuntur, et ratio est, quia multiplicata qualibet parte concreti quidditativi, multiplicantur concreta absolute, et realiter distincta, licet non adaequate. Cum ergo multiplicantur subiectum, et ratio illa formalis per quam passum constituitur patiens, et agens constituitur educens, et formalissime eadem, quae denotat subiectum patiens, et agens denotat producens.

Dices: potest distingui ratione ratiocinantis eductio, ut talis, et passio in entitate actionis, nam per diversos modos cognoscendi iste conceptus eductio attingit entitatem actionis in ordine ad causam agentem in passo, et iste conceptus passio attingit illam entitatem in ordine ad subiectum passionis ab agente causa: ergo per diversos modos attinguntur idem tamen saltem quoad casus obliquos, et eadem entitas eductionis, et passionis diversimode explicatur, ut homo, et animal rationale.

Caput 2um;

an actio distinguatur realiter ab agente, et termino?

Inquirimus in praesenti, an actio, quae appellari solet a Philosophis causalitas, exercitium, determinatio causae efficientis ad ponendum effectum a parte rei, et influxus causae in effectum,

37° dependēa effectus ā causa efficienti; fieri effūs,
an inquam actio distinguatr realitr ab agente, et tio, id ē cau-
sa efficienti, et effū, non solum divā; ā ab utroq simul sumptis?
disputās, ut veris principē rem absolvamus, quæ dupliciter potest agitari;
1m qd de possi tenendum sit? 2m qd cā actionem, qua Deus pro-
ducit effūs dicendum? 3m qd de facto cā actionem generativam
agentis creati iudicemus? 4m qd cā actionem creativam de-
fendendum veniat?

Cā 1m difficultatis punctum sit solutio 1a;
repugnat actio generativa, quæ realitr identificetr cum agente
creato, cuius actio ē: probatr; nō ē possibile principium creatum pro-
ductivum, qd Deus impedire nō possit ab omni operatione, et effū:
ergo nō ē possibilis actio generativa idāta cum agente creato; conse-
quentia infertr, qa si aliqua actio esset realitr idāta cum agente, ag-
ens esset essentialitr determinatum ad illam actionem, et ad effūm ex vi illius,
ita ut nec divinitus posset ab effū separari: ergo eo ipso, qd Deus possit
impedire quancumq actionem agentis creati, quin illud destruat,
infertr nullam actionem posse identificari cum agente creato; nul-
lum nō ē evidens argumtm distinctionis realis inter aliqua duo, quam pos-
se unum separari ab alio; ā potest Deus separare quodcunque agens
creatum ab omni actione: ergo nulla actio potest ēē, quæ sit idāta
cum agente creato.

Probatr deinceps; si fingatr principium produc-
tivum creatum, qd sit actio, et ratio formalis ponendi effūm, illud
necessario dependeret ab alia causa; cum nō posset ēē ā se ipso: ergo esset
exercitum illius causæ ā qua penderet, ac proinde esset actio ag-
entis realitr ā se distincti: patet conseq; quia illa entās dicitr
actio, quæ ē determinatio virtutis causæ ad ponendum effūm; ā ita
se haberet entās illa de qua loquimur, respectu causæ ā qua penderet:
ergo esset actio vīu illius; ā tunc realitr distingueretr ab agente

à quo penderet: ergo esset actio realiter distincta ab agente. Demum probatur; nam Deus immediate concurreret ad eam actionem, sicut ad quamlibet entitatem creatam: ergo mediante ea actione produceret Deus effectum illius actionis; probatur consequentia; nam qui producit actionem mediante illa, producit effectum: ergo si Deus immediate produceret actionem, illa mediante, effectum produceret: tunc sic, illa actio esset exercitium, nullo tamen modo esset causa; siquidem illud quod est exercitium alicuius causae, non dicitur causa: ergo repugnat quod causa creata identificetur cum actione; esset non causa, et non causa.

Secunda conclusio sit; nulla invenitur implicatio in eo, quod actio identificetur realiter cum termino, seu effectu producto: ratio est, quia non implicat, quod de essentia effectus sit esse actualem productionem sui, et exercitium agentis, à quo agens denominetur actualiter producens; neque aliqua in contrarium occurrere ratio potest, quae non militet etiam contra ipsam actionem realiter distinctam ab effectu: quaelibet non actio est effectus ab agente productus, et non per aliam rationem; sed per se ipsam.

Contrarius; quod actio de facto non constituitur in ratione actionis ex eo quod distinguatur à termino, licet hoc habeat ex ratione talis actionis; sed ex eo quod se ipsa proveniat ab agente, sitque se ipsa detractio virtutis agentis; sed nulla implicatio est, quod aliqua entitas se ipsa sit essentialiter detracta, et proveniat ab agente, quin productio sit alterius termini à se distincti: ergo.

Hinc colliges, idem quod de actione generativa, dicendum pariter de passione, illam posse identificari cum suo termino; cum non sit de essentia passionis, immo nec actionis in communi dicere relationem ad terminum, trebatio [?] realem distinctionem in suo conceptu affert. Est passio nequit

376

non distingui realiter à passo passo; quia passio dicit ex suo conceptu formali esse actum subiecti patientis: dico actum patientis, id est formam receptam in illo: ergo cum nihil possit recipi in se ipso, necessario distinguitur passio à subiecto passivo: unde passio, sicut, et actio, dicit relationem realem ad subiectum, cuius actus est.

Sed opponitur 1º contra 2am conclusionem; omnis actio producit effectum: ergo omnis actio distinguitur realiter ab effectu; siquidem non potest se ipsam producere. Respondeo distinguendo antecedens; omnis actio distincta ab effectu producit effectum; concedo antecedens; actio identificata cum effectu; nego antecedens: nam actio identificata non producit effectum, quia nihil se ipsum producit: at verificatur, quod ille effectus se ipso producatur a causa.

Opponitur 2º; actio est ratio formalis agendi: ergo aliquid agit: ergo agit, seu producit effectum. Confirmatur; omnis ratio formalis participat denominationem, quam alteri praestat; sed actio qua producitur Angelus denominat causam producentem Angelum: ergo ipsa actio denominatur etiam producens Angelum. Respondeo distinguendo antecedens; est ratio formalis agendi, id est ratio formalis, per quam causa agit; concedo: id est ratio formalis, per quam actio agit; nego antecedens: non enim verificatur de actione, quod agit ipsa, nisi quando distinguitur realiter a termino. Ad confirmationem concedo totum syllogismum loquendo de actione, quae realiter distinguatur à termino; non tamen de actione cum illo identificata

Caput 2um

2um difficultatis punctum expedit.

Circa 2um difficultatis punctum capite antecedenti propositum assero, repugnat actio eductiva, quae sit identificata realiter cum agente increato, nempe Deo: probatur, quia repugnat actio eductiva, quae absolute necessario sit ab aeterno; sed omnipotentia divina fuit necessario ab aeterno cum ipso Deo identificata: ergo repugnat actio eductiva, quae identificetur

cum Deo: minor est de fide; maior est certa; quia licet sit probabile, creaturam posse esse ab aeterno per actionem a Deo productam; at illa non esset absolute necessario ab aeterno; cum libere a Deo posset non produci, et reipsa producta non fuit, ut fides docet, nihil creatum esse ab aeterno; et in tempore omnia esse condita. ergo

Confirmatur; quia id quod potest identificari cum Deo, necessario est identificatum cum Deo: ergo si actio eductiva posset identificari cum Deo, necessario esset idem cum Deo: ergo esset ab aeterno terminus illius actionis, sicut Deus ipse; et hoc contra fidem; ergo nulla actio eductiva potest identificari cum Deo. Nec obstat, quod Connotatores adstruunt, scilicet ab aeterno dari actionem, quoad entitatem; non vero quoad denominationem; hoc satis a nobis aliis in locis reiectum est; nihil non est dari quoad denominationem, quam, quod dentro omnia constitutiva formalia actionis; et hoc nem, quam, quod dentro omnia constitutiva formalia actionis; et hoc daretur ab aeterno: ergo etiam denominatio. Unde actio eductiva debet actio necessario distinguitur ab agente increato.

Maiorem non scripturus est, utrum repugnet, quod actio eductiva, qua Deus solus producit effectum creatum identificetur realiter cum tali effectu? Scotus in 2o distinctione 1a quaestione 5a censet non solum non repugnare, immo de facto creaturas omnes fieri a Deo per se ipsas, actionesque earum productivas cum ipsis realiter identificari. quam sententiam cum aliquibus Recentioribus amplector; quae ut clarius constet, animadverto; quando generatur v.g. forma ignis ab agente, datur duplex influxus alteritatis cum forma ignis, per quem dependet ignis a solo Deo: alter vero distinctus realiter ab ipso igne, qui influxus simul est actio causae 2ae, et Dei: et quidem quod hic influxus, per quem causa 2a influit in ignem, debeat de facto distingui realiter ab igne capite sequenti videbimus; quod vero Deus concurrat etiam per talem influxum, seu actionem causae 2ae, patet; cum nulla

377 entitas creata sit ipsa, quae dependeat immediate à causa 1a. Quare solum restat probare, quamlibet entitatem creatam esse actionem sui à 1a causa.

Probatur 1o; actio nihil aliud est, quam actualis quaedam dependentia effectus à causa efficienti, dependentia, inquam, non ut cunque, sed specialis per modum participationis proprii sui esse à tali causa; sed omnis Creatura est actualis dependentia sui à causa 1a efficiente per modum participationis proprii sui esse ab illa; ergo omnis Creatura est actio causae 1ae; et consequenter actio eductiva Dei identificatur cum ipso effectu producto, nempe Creatura.

Secundo probatur; omni Creaturae concedenda est major, et strictior dependentia à causa 1a possibilis, et excogitabilis; sed nisi Creatura per seipsam actualiter dependeat, non habet strictiorem dependentiam possibilem, et excogitabilem à causa 1a: ergo quaelibet Creatura per seipsam, et seclusa actione realiter distincta, dependet actualiter à causa 1a: maior liquet, quia cum dominium Dei circa productionem Creaturae sit maximum, quod excogitari potest, ita illi correspondere debet maxima dependentia excogitabilis: minorem probo; quia nisi Creatura per se ipsam dependeat actualiter à causa 1a, non tam stricte dependebit, ac actio ignis dependet ab igne, etenim actio ignis per se ipsam, et sine media alia entitate, ab igne actualiter dependet; Creatura vero non per se ipsam; sed per entitatem aliam distinctam dependeret; atque adeo non haberet tantam dependentiam, quantam habet actio.

3o probatur; ideo actio productiva ignis ut producatur ipsa, non indiget alia actione, quia talis actio per ipsam determinata est, ut producatur ab isto agente determinato, taliter, quod nec de potentia Dei absoluta possit existere sine eo, quod a tali agente fiat: rursus unio ideo non indiget alia unione distincta, ut uniatur extremis, quia per ipsam determinata est, ut illis uniatur

itaut impossibile sit, talem unionem existere absque extremis; d
sic se habet quaelibet creatura ex u Dei: ergo non per aliam actionem
distam; d per se ipsam detrata e, ut producatur a causa ta.
Arguestr

1o; si forma ignis esset actio sui ex u Dei, Deus, et creatura concurre-
rent ad formam ignis per actiones oio diversas; concurreret ergo Deus per
sam formam ignis; et creatura per actionem distam; d hoc implicat:
cat; ergo. Probatur minor; actio creaturae non fieret a Deo; unde dic
qd esset creatum, qd a Deo nullo modo immediate fieret. Satisfac
tio, negando majorem; Deus non concurreret bis ad ipsam formam ignis
1o adequate per ipsam formam, quae e actio adequata sui; 2o inadequ-
uate per actionem creaturae.
Argues 2o; sequeretur, quemlibet effectum cre-
atum produci naturaliter per duas actiones adequatas, qd naturaliter repugnat,
ut passim docent Philosophi, et nos diximus libro 2o tracta 10: ergo cre-
atura non procedit per se ipsam immediate a Deo: probatur ans; ergo potest Deus
se solo conservare effectum, qui e actio adequata sui: 2a vo actio cum
procedat a Deo simul, et a creatura, esset etiam adequata: ergo.
Satis-
fit distinguendo majorem; per duas actiones adequatas unam identicam,
et aliam distam ab effectu concedo majorem; per duas actiones distas
adequatas effectus produceretur nego majorem: de duabus actionibus
distis adequatis naturaliter loquuntur Philosophi, et ex u agentium cre-
atorum, quae non possunt concurrere per duas distas actiones adequa-
tas naturaliter ad eundem effectum producendum ob extrinsecam Dei le-
gem; nulla autem lex Dei e prohibens, effectum produci ab actione Dei
identica cum ipso; et ab actione Dei, et creaturae dista.
Argues 3o. ivac-
tio Dei identificaretur cum forma equi, haec produceretur simul per ge-
nerationem, et creationem; hoc non e dicendum: ergo; major e certa;

37 produceretur non ab agente naturali, sed per generationem; siquidem agens naturale creare non potest: deinde actio cum ipsa forma identificata, esset creatio; quia forma equina saltem supernaturaliter potest existere absque subiecto: ergo actio identificata cum forma independenti à subiecto, esset creatio. Satisfit negando maiorem; tam à Creatura, quam à Deo illa forma equina produceretur per generationem, cum à subiecto dependentiam essentialem haberet, nec supernaturaliter posset existere absque illo: Creatio autem nullam dicit dependentiam à subiecto.

Caput 4um

3um, et 4um difficultatis punctum capite 2o propositum examinat.

3um difficultatis punctum sic se habet; utrum de facto omnis actio eductiva distinguatur realiter ab agente creato, et termino simul? Prima sententia affirmat, omnes actiones eductivas identificari cum agente creato, et termino simul. ita plures antiqui, quorum nonnullos refert apud Pater Hurtado de 01. Thicorum sectione 2a. Secunda sententia tenet, dari 3um distinctam realiter ab effectu, et agente creato, quae sit actio eductiva: ita Suarez Disputatione 18 Metaphysicae sectione 2a numero 5o, et Hurtado citatus: hanc sententiam admittimus loquendo de actionibus non vitalibus, nam vitales specialem continent difficultatem, quam in libris de anima dirimam.

Probatur 1o, omnis non effectus creatus provenire potest ab hac vel illa causa creata; ergo omnis effectus indiferens, ut proveniat ab hac, vel ab illa causa, producitur de facto per actionem realiter distinctam ab agente, et termino: ergo omnis actio eductiva de facto existens distinguitur realiter ab agente creato, et termino: maior est certa Doctor dicta libro 2o tractatu 1o De 4 capite 3o

minor probatr; stante entate effus, qui se ipso n̄ ē essalitr, detractis, ut pendeat ab hac, vel illa causa, potest effus n̄ produci ab hac detracta causa: ẽº q.ᵈ producatr ab ista detracta, ē aliqd realitr distũm ab entate istius causę, et huius effus.

Patet coñª; q. id distinguitr realitr à causa, et effu simul sumptis, q.ᵈ ē separabile ab entate utriusq simul existente in rerum natura; ᵈ existente igne A, et igne B, potest ignis B n̄ produci actu ab igne A; ẽº q.ᵈ ignis B actu producatr ab igne A, ē aliqd realitr distũm ab entate utriusq simul accepta; ᵈ hoc distũm in quo ɔsistit actualis productio dicitr actio: ẽº quælibet actio effus indiferentis, ut proveniat ab hac, vel illa causa, ē realitr distĩa ab entate causę, et effus simul sumptis; vide quę diximus de unione realitr dista ab extremis libro 2º tractat. De 1a capite 2º, et hic eadem applica.

Debit aliquis 1º, ignem B produci ab igne A nihil ēē aliud, nisi entatem utriusq et etiam omnipotiam divam, quę ē partialis causa necio requisita. Contra ē; q. stante in rerum natura igne A, et igne B, et omnipotiâ divâ, potest ignis B n̄ produci ab igne A: ẽº q.ᵈ actu producatr, aliqd aliud distũm.

Dices, illud aliud ēē decretum divę voluntatis applicantis omnipotiam, ut actu ignis B producatr ab igne A. Contra ē, q. illud qd Deus de novo vult, n̄ habet pro obto omnipotiam, nec entates ignis A, et B; q. iam p̄existentes: ẽº habet pro obto aliqd aliud distũm ab illis; ᵈ hoc ē actio distâ: ẽº.

Debit 2º, actionem ɔsistere in agente cum applicatione ad passum, et in utroq simul sumptis. Sed ɔª ē, nam Deus potest facere, q.ᵈ positis

378 agente, et termino, et approximatione ad passum, istud agens non influat in effectum; ergo solum ipse Deus. quod actio separabilis est ab agente, et approximatione, et termino simul, et consequenter realiter distincta est. antecedens probatur, Deus potest suspendere concursum, ne agens applicatum producat suum effectum, sicut in Camino babylonico suspendit concursum, ne ignis produceret effectum suum in pueros: ergo.

Dices tamen, si actio esset distincta ab agente, et termino, sequeretur processus in infinitum; quia ut actio produceretur necessario esset alia actio, et sic de reliquis in infinitum, ergo actio non est distincta ab utroque. Respondetur negando antecedens; nam non est opus, quod actio fluat a causa per aliam actionem distinctam; siquidem actio est essentialiter determinata se ipsa, ut fluat hoc determinato modo ab hac causa, et non ab alia: at effectus indifferens est, ut fluat hoc vel illo modo ab hac vel illa causa, unde si daretur effectus, qui se ipso esset determinatus essentialiter, ut procederet a tali causa creata, et tali determinato modo, ille non indigeret actione distincta, ut ab ea causa produceretur; sicut non indiget et illa effectus, qui a solo Deo producitur.

Quartum difficultatis punctum erat, utrum actio creativa distinguatur realiter ab agente, et termino. aliqui docent, creationem, seu actionem creativam non distingui ab ipsa voluntate Dei volentis existere effectum; ita Pater Valentia. Ferrara, et Nominales opinantur, non distingui realiter a voluntate Dei, et a termino creato. Pater Vasquez affirmat, creationem adequate identificari cum termino creato; non tamen cum agente increato. Pater Suares tuetur, creationem esse realiter distinctam ab agente, et termino.

Sententiam Patris Vasquez tenendam indico; pro me habeo Sanctum Thomam, Scotum, Conimbricenses, et alios Doctores Magistri nostri: probatur in primis omnibus fundamentis, quibus capite antecedenti, actionem eductivam distingui ab agente increato, non tamen distingui ab effectu creato, ob firmatum est. Secundo probatur, quia de facto nulla res creata

e à causis 2is; d. à solo Deo; q. dependet à solo Deo; d. eo ipso q. dependeat à Deo p se ipsam dependet, quin egeat actione dista; actio creativa idatr cum tro creato.

In super illa dependêa, quâ Angelus, materia 1a, et alia, quę natr educuntr, et miraculose creantr, Vg accidentia Eucharistica, e actio idatr cum Angelo, materia 1a etta, d. n. e actio, quę facit dependere Angelum à subto; cum actio creativa sit quę e pro ductio independentrá subto: illa actio esset creativa.

Solutionem ad argũta in contrarium allata adhibebis xa dicta, capite anti, refutatio aliarum sententiarum etiam perviae; nam ad 1m Patris Valentia dico, si à voluntate Dei n. distingueretr creatio, ab ęterno daretr actio creativa Angeli, et ipse Angelus ab ęterno existeret, q. d. e 2a eidem, ut capite prę cedenti diximus. Idem dicendum ad 2m Ferrarę et Nominalium sentam. Sa Patris Suarez ex rationibus nostrę sentę recta illius improbatio colligitr.

Disputatio 2a;

qd nam sit actionis eductivę, et creativę subiectum? ubi alia dubia expenduntr.

caput 1m

de actionis eductivę subto iudicium fert.

Ne gratis, et absq. fundo dictum sit à nobis, actionem eductivam recipi in subto, seu causa materiali, in illaq. consistere essentiam passionis, ut à nobis libro 2e tractu 3o Deo 2a statuitr, nunc robo randa nostra sentta erit. Duplex subtum agnoscitr à Philosophis, aliud inhęsionis, et aliud adhęsionis: subtum

380. inhesionis dicitur illud, quod per secundariam caulitatem causat formam: subiectum adhesionis dicitur illud, quod non est ullo modo causa materialis formae, ut aggregabilis: rogamus modo, quale sit subiectum inhesionis actionis eductivae. Hic notabis non loqui nos de actionibus eductivis educitivis immanentibus, nam si immanentes sint certum est, recipi in agente: quia cum subiectum talis actionis immanentis, sit ipsum agens, fit actionem immanentem in agente recipi, ut intellectio, quae producitur ab intellectu, et recipitur in illo: de actionibus ergo transeuntibus, ex quarum terminus productus non manent intra ipsum agens loquimur in praesenti, ut actio, quâ ignis in ligno alium ignem producit.

Docet igitur 1a opinio, omnem actionem eductivam recipi in agente tanquam in subiecto inhesionis; pro illa stant Scotus, Caietanus, cui favet Divus Thomas; sed communiter ab aliis reiicitur haec sententia; 1o quia si ob aliquam rationem actio reciperetur in agente, maxime, ut istud constitueretur agens in actu 2o; sed potest constitui in actu 2o agens, quin recipiat in se actionem ergo: probatur minor a paritate; Deus enim perfecte agit per actionem eductivam, quâ simul cum creatura concurrit, et tamen Deus non recipit in se actionem eductivam; cum Deus nequeat exercere rationem subiecti ratione formae creatae: ergo etiam agens creatum erit perfecte agens in actu 2o, quin recipiat in se actionem eductivam.

2o reiicitur, quia actio eductiva in nostra, et veriori sententia Philosophorum est passio, sed passio non recipitur in agente, sed in passo: ergo actio eductiva non recipitur in agente; dico quia simul reciperetur in agente, et passo; et si distarent inter se in diversis locis eadem entitas eductionis esset simul in duobus locis adaequatis, quod nobis repugnat. Oppones; si actio reciperetur in passo, illud denominaret efficiens, cum effectus formalis actionis sit, denominare efficiens: ergo ut solum denominet efficiens primum, in solo agente debet recipi. Respondeo negando antecedens; solum enim denominat efficientem suam

causam, non tamen subiectum, quia actio non praestat omnem denominationem, quam praestare potest cuicumque subiecto; subiectum autem denominat patiens, et terminum denominat productum; sic se habet unio, quae ex sua ratione habet solum denominare subiectum recipiens, et formam instantem; non tamen tribuit subiecto, aut formae quamcumque denominationem, quam tribuere valet.

Quarta opinio valde plausibilis apud Thomistas adstruit, actionem eductivam recipi tanquam in subiecto inhaesionis in termino, qui per illam producitur. Sed displicet hoc mihi; sic illam reiicio; si actio subiectaretur in termino tanquam in subiecto inhaesionis, causante illo materialiter actionem, ut admittunt hi Doctores, terminus productus esset causa materialis sui ipsius; sed hoc implicat; ergo: probatur maior, quia aliter causa effectum causat, nisi quatenus causat causalitatem ipsam, per quam causatur effectus; sed terminus causaret materialiter ipsam causalitatem, qua ille causatur: ergo esset causa sui ipsius.

Dices, causam materialem non esse proprie, et vere causam respectu effectus secundarii; unde ille terminus non esset proprie causa materialis respectu illius actionis; et consequenter non esset vere causa sui ipsius. Contra est; quia licet verum sit, hoc in nostra sententia; adhuc ille terminus esset in suo genere causa improprie illius actionis; atque eodem modo dependeret a se ipso tanquam a causa impropria sui ipsius.

Praeterea reiicio; quia subiectum requiritur generatione, et natura prius, quam ipsa res generata: ergo si terminus esset subiectum inhaesionis respectu actionis, esset prior natura ipsa actione; sed implicat, quod terminus sit prior natura actione: ergo implicat, quod sit subiectum illius. Confirmatur illis omnibus rationibus, quas libro 2o tractatu 1o de causis praestavimus, non posse duas causas se mutuo causare, nec se ipsam qualibet aliam entitatem.

Hinc est actionem generativam nullo modo recipi in termino, etiam tanquam in subiecto adhaesionis; nam eo ipso quod

9.82 actio generativa reciperetur in termino, reciperetur in illo, ut in subjecto inhaesionis; et hoc implicat, ut supra dixi: ergo; maior constat; nam cum actio sit modus producitur cum essentiali dependentia a suo subjecto inhaesionis; et illa actio haberet essentialem dependentiam a termino, siquidem dependenter ab illo produceretur; ergo terminus esset subjectum inhaesionis actionis eductivae.

Vera sententia tenet, actionem eductivam recipi in solo subjecto termini tanquam in subjecto inhaesionis, quod passum, et mobile solet a Philosophis appellari: ita P. Suares de 48 Metaphysica sect. 4, P. Arriaga, P. Oviedo, et alii docti iuniores. Probamus 1º hanc sententiam; actio eductiva non recipitur in agente creato, nec in increato; item nec in termino, ut constat ex impugnationibus praecedentibus 1ª, et 2ª sententiae; et non restat aliud, in quo possit recipi, nisi in subjecto termini; ergo in illo recipi debet.

Secundo probamus; actio eductiva est idem cum passione secundum nostram sententiam; et passio recipitur in passo, sic attestante Aristotele, qui passionem definivit, esse actum huius in hoc, id est actum agentis in passo: ergo actio eductiva recipitur in passo tanquam in subjecto inhaesionis a quo essentialiter dependet. Hinc colliges, illas actiones eductivas, quas Deus se solo producit identificatas cum terminis recipi necessario in passo; quia in terminis non recipiuntur, identificantur enim cum illis; non in agente creato, ut dictum; ergo in passo creato recipi debent.

Sed arguunt 1º oppositi PP.; actio magis proprie est perfectio intrinseca termini, quam passi; ergo in termino debet recipi actio eductiva. Probatur; actio non ordinatur ad dandam existentiam passo; et solum termino; ergo magis perficit intrinsece terminum, quam mobile. Confirmatur actio eductiva est modus termini; ergo est unio sui cum termino; at ergo adeo cum illo immediate unitur. Solvitur negando antecedens; ad probationem concesso antecedenti, negatur consequentia; quia non perficit actio subjectum, et terminum; nec inde sequitur

id recipiatur in utroque, sed tantum non recipitur in subiecto, a quo essentialiter dependet. Ad confirmationem negatur antecedens, solum enim illa actio non dicit passionem, cum qua unitur se ipsa.

Arguunt 2o; actio generativa denominat terminum intrinsece productum: ergo debet recipi in termino: probatur consequentia, quia forma nequit praebere denominationem intrinsecam, nisi uniatur cum illo, quod denominat: ergo eo ipso, quod actio denominet terminum intrinsece productum, debet cum illo uniri, et in illo recipi. Respondeo negando antecedens; actio non eductiva non denominat intrinsece terminum productum, componendo videlicet illum intrinsece; sed extrinsece tantum denominat in genere causae efficientis, quae actio, ut quo communicat existentiam effectui, quin cum illo uniatur.

Caput 2um;

actionis creativae subiectum investigatur.

Quodnam sit subiectum actionis creativae, difficile certe a nobis dicendum poterit assignari: certum quidem est, actionem creativam non recipi in subiecto termini, tanquam subiecto inhaesionis, quia terminus, qui creatur, ipse saltem ut creatus non habet subiectum, ut Angelus, et materia prima, quae non creantur dependenter aliquomodo ab aliquo subiecto; licet enim anima rationalis creatur dependenter a materia, tanquam a subiecto, caeterum dependentia quae ab illa habet non est proprie et stricta ex vi actionis; sed dependentia secundum quid, quatenus videlicet materia se habet ut conditio, ut Deus creet animam rationalem, sic creatur dependenter ab illa; non quia actio creativa, qua creatur dependeat essentialiter a materia, sicut actio generativa dependet: alioquin actio creativa foret eductiva, nec ullo pacto distingueretur a passione.

Insuper a nobis iam probatum est capite 4 disputationis praecedentis, actionem creativam de facto nullo modo distingui a termino creato; ut etiam constat ~~de facto~~ contra actionem eductivam ex eadem dis

384 putatione: unde nullo pacto actio creativa intra poterit recipi, siquidem recipi dicit distinctionem actionis ab illo in quo recipitur. Ulterius constat, actionem creativam non recipi nisi pro agente v. g. Deo, tunc quia Deus non potest recipere in se modum creatum nec exercere rationem subiecti respectu huius creati; arguit enim imperfectionem, quod Deus recipiat; siquidem ratio subiecti dicit perfectionem à forma: tunc etiam, quia loquimur de actionibus transeuntibus, quae non remanent in ipso agente.

Quare tenendum est, si res illa v. g. anima rationalis, quae creatur, producatur dependentia non stricta modo explicato, dependentia materiam, seu subiecto, actio creativa illius, quae identatur cum anima recipitur in materia tanquam in subiecto adhaesionis; et ratio est, quia creatio excludit omnem dependentiam strictam à subiecto: anima autem non habet dependentiam essentialem, imo nec naturalem à subiecto ex vi suae actionis: unde materia non est causa materialis animae; nec subiectum inhaesionis, quia anima supernaturaliter, imo naturaliter existere potest absque materia: at quia aliqualem dependentiam habet à materia ut supra dixi, in instanti suae creationis, actio creativa cum anima identata, tanquam in subiecto adhaesionis recipitur in materia.

Praeterea affirmo, si actio creativa distinguatur realiter ab effectu creato, seu termino, v. g. Angelo, aut anima rationali, talis actio recipitur intra passive tanquam in subiecto adhaesionis: ad cuius probationem suppono primo, nullam dari implicationem in eo, quod actio creativa (sicut et actio eductiva Dei) distinguatur realiter à termino creato; nam licet de facto identificetur, ut statuimus, cum tali termino, at de possibili nullam repugnantiam reperimus, et ipsi DD, qui de facto identitatem actionis cum termino adstruunt.

Qua propter probatur conclusio, quia actio creativa, ut pote accidens modale debet necessario habere aliquod subiectum, id tamen est aliud, nisi terminus: ergo debet recipi in termino: antecedens constat, cum terminus

qui creatur ex eius non habeat subiectum, et licet habeat non dependet ab illo absolute: insuper non recipitur in ipso Deo, ut probatum: ergo debet recipi in termino tanquam in subiecto adhesionis: probatur consequentia, nam si creatio reciperetur in termino tanquam in subiecto inhesionis, a quo dependeret essentialiter, illa esset generatio, quae causaretur materialiter ab illo: insuper ille terminus, ut capite antecedenti ostendi, esset causa materialis sui ipsius; esset etiam prior natura ipsa actione, et demum actio, et terminus se mutuo causarent: quod hoc implicat: ergo tantum reciperetur in termino tanquam in subiecto adhesionis. Hinc est, quod creatio dicta ab anima rationali potest recipi tam in materia, quam in anima tanquam in subiecto adhesionis prima 3a dicta.

Obiicies contra; actio creativa eo ipso, quod recipiatur in termino, pendet essentialiter a termino: ergo educitur de potentia illius; et consequenter terminus est subiectum inhesionis actionis creativae. Confirmatur 1o; actio eductiva causatur materialiter a subiecto termini, in quo recipitur: ergo etiam actio creativa debet causari materialiter a suo termino, in quo recipitur. Confirmatur 2o; de ratione accidentis est inhaerere subiecto; sed actio creativa est accidens: ergo illa debet inhaerere termino.

Respondetur distinguendo antecedens; pendet essentialiter a termino dependentia a priori, et tanquam a subiecto causante materialiter nego antecedens: pendet essentialiter a termino, id est cum illo unitur essentialiter: concedo antecedens: itaque non quaevis dependentia a subiecto sufficit ad causalitatem materialem subiecti; sed requiritur dependentia a subiecto passivo, et inhesionis, quae est dependentia a priori: at creatio non pendet a termino hac ratione; sed solum a posteriori; si actio sit prior termino vel concomitanter dependet, si simul sit cum termino: quod autem detur dependentia essentialis a subiecto, quin detur causalitas materialis subiecti patet: nam unio pendet essentialiter ab extremis; et solum in uno extremo recipitur tanquam in subiecto adhesionis, cum quo essentialiter unitur; nec tamen dependet ab illa a priori, et tanquam a causa.

398 Ad 3m objectionem, concesso antecedenti, negatur consequentia; discrimen est, quod actio eductiva essentialiter dependet á subjecto sui termini, et ubicunque reperiatur, habet esse passionem, et causari naturaliter ut quo ab ipso passo, vel ab ipso termino, si in illo recipiatur: cæterum actio creativa non habet esse passionem, nec causari naturaliter á subjecto, vel á termino in quo recipiatur.

Dices, actio creativa est modus, qui dependet essentialiter á termino tanquam á subjecto inhæsionis, sicut actio eductiva, per consequens est modus, ideo causaretur naturaliter á termino. Contra est, quia actio eductiva non præcise modus, qui ratione modi ut sic solum petit unionem sui cum subjecto; sed est talis modus generativus, qui petit non solum se ipso uniri; sed etiam naturaliter causari; quod non habet actio creativa, quæ licet est modus, nisi creationis petens præcise ex natura sua univeri essentialiter se ipso cum termino, in quo recipitur.

Ad 4m objectionem distinguitur antecedens; de ratione accidentis est inhærere subjecto, id est causari naturaliter; nego antecedens: de ratione accidentis est inhærere, id est uniri subjecto; concedo antecedens: de essentia vero accidentis in communi est solum habere subjectum, cum quo uniatur; cum sit essentialiter forma illius, cujus est accidens, abstrahendo ab eo, quod subjectum causet naturaliter, vel non.

Caput 3m

alia dubia circa actionem in communi expendimus.

Primum dubium sit, an possit supernaturaliter, unam actionem fieri per aliam? loquimur hic de potentia Dei absoluta; nam naturaliter loquendo, perspicuum est, non posse unam actionem per aliam produci: et ratio est, quia cum quælibet actio sit essentialiter se ipsa de ratione virtutis agentis, se ipsa fit ab agente: superfluum autem est, actionem existentem se ipsa in rerum natura accipere existentiam ab alio agente per aliam actionem

distan, quia obiositate naturam non patitur. Circa predictum dubium non adhuc mens [illegible] liquet; quod tum indicavero, iam de promo. Sit reso=lutio nostra; nulla actio potest divinitus produci per aliam actionem, quecumque illa sit; videlicet unam actionem creativam non posse per aliam creativam; nec unam actionem generativam per aliam generativam; nec actionem creativam per aliam generativam; nec actionem generativam per aliam creativam produci, loquendo videlicet de actione distanti a termino producto; probatur generaliter hac ratione; actio ut talis habet ex sua ratione formali esse actuale exercitium potentie active in qua continetur: ergo nequit etiam divinitus produci ab aliquo agente per actionem a se distam.

Consequentia patet; quia si actio produceretur per actionem a se distam ab aliquo agente, non contineretur in potentia illius ut actuale exercitium eius virtutis active; sicut calor non continetur in potentia alterius caloris tanquam exercitium actuale potentie active caloris; eo quod contineatur ut producendus per actionem distam; quod eo ipso, quod sit de essentia actionis esse actuale exercitium potentie active, in qua continetur, nequit divinitus produci ab aliqua virtute activa, nisi tanquam actuale exercitium illius, et consequenter non per actionem distam, sed se ipsa.

Secundum dubium sit utrum anima rationalis supernaturaliter possit per actionem generativam produci? Assero nullam implicationem inveniri... assero cum Patre Oviedo 2a [illegible] physicorum puncto 6 dubio 3o, nullam implicationem inveniri in eo quod anima rationalis per generationem supernaturaliter producatur; petat enim eius actio generativa essentialiter unionem anime cum materia. Nec inde sequitur, quod anima rationalis esset dependens, et independens a materia ex vi actionis sue generative: verum non est, quod foret independens a materia ex vi actionis sue generative: verum non est, quod foret independens ab intrinseco, id est petens existere sine ulla dependentia a materia; at extrinsece ex vi talis actionis esset dependens; quae quidem

388 dem ut ii grata 1ª plicto iia. Nec propterea a(ctio) illa realis esset corruptibilis; nam possunt modi incorruptibiles, quales sunt in coi(n)sentia unionis, qq (quibus) form(ae) c(a)elorum materi(ae) s(u)(ae) uniuntur: sic ergo actio illa generatio q(uae) esset incorruptibilis.

Jam dubium sit, ex quo individuis, et specificativo extrinseco, seu signo colligenda sit diversitas specifica, et individualis actionum? Facilis est resolutio ex dictis a nobis libro 10 tractatu 2º De b(?) capite 1º: et quod attinet ad specificam diversitatem certum est, specificativum intrinsecum cuiuscunque rei esse ipsius propriam differentiam constitutivam: procedit autem difficultas tam de actione creativa, quam eductiva: eductiva respicit tria, a quo extrinsece specificari posit, scilicet terminum, agens, et subiectum: actio vero creativa solum duo respicit scilicet agens, et terminum; cum creatio subiectum non respiciat, nec illud petat.

Dico 1º cum tantentibus id omnibus, actionem, quecunque illa sit, specificari extrinsece a termino, si illum habeat distinctum; itaut quoties termini sint distincti in specie, toties actiones inter se in specie differant: et ratio est, quia actio quaevis habens terminum a se distinctum, est essentialis relatio ad terminum, et cum eo connectitur essentialiter: ergo variato termino in specie, necesse est quoque est, variari in specie actionem: patet consequentia, quia quando diversi sunt termini conectionis, et relationis, diversus relatio, et conexio est, at talis relatio, et conexio est ipsa entitas actionis: ergo diversa erit essentia actionis in specie pro diversitate terminorum.

Dico 2º, actio specificatur ab agente adequato, ita quod illae actiones sint specie diversae, quae respiciunt agentia adequata diversa, etiamsi effectus, seu termini sint eiusdem speciei, scilicet actio, qua sol producit calorem, et actio, qua ignis producit etiam calorem sunt distinctae in specie, licet calores non sint distincti in specie, sed solum numero: ratio est, quia quaevis actio est seipsa relatio essentialis ad agens, et seipsa conectitur

essalitr cum illo; d. rūs ē ipsa essa actionis: ḡo quando ē diversum in specie agens, ē diversa in specie essa actionis. Hinc q. d. actio essalitr, se ipsa pendeat ab hoc agente, ad illud q. sit determ̄ata; unde q̄ n̄ potest variare agens: at effūs se ipso n̄ pendet ab agente, q. d. media actione, et sic indiferens ē, ut ab hoc, vel ab illo agente producatr.

Dico 3o. actiones eductivæ spesificantr á passo, seu subto: hæc conclusio eadem ratione, quá antec. conclusio, probatr; actio n̄ eductiva essalitr respicit passum, et cum illo conectitr; ḡo ab illo spesificatr. Hinc ē 1o, actionem eductivam semper distingui in specie ab actione creativa; q. creatio nunquam potest conecti essalitr cum passo; secus vo actio eductiva. 2o ē, ad distinctionem in specie actionum eductivarum sufficere, q. d. vel solus trus, vel solum agens, aut saltem passum sit distum in specie; ast ut sint ejusdem specie requiri, q. d. tam trus, qm agens, et passum sint ejusdem speciei.

Hic rogabis 1o, an actiones spesificentr á tro, á quo privativo, quatus sunt mutationes, seu transitus, vel á tro, á quo positivo, quatus st conversiones? respondeo; nulla actio defacto existens spesificatr á tro, á quo, sive sit privatio, vel fra positiva in subto præexistent. ratio sit; q. nulla actio præ petit trum á quo; cum eadem actio, p quám lignum convertitr in ignem, deservire potest, ut producatr ignis in ea mā, quan vis non præcedat fra ligni, tanqm trus á quo: ḡo p accidens de tionis ē, q. d. præcedat trus á quo, q. d. idem dicendum ē de transitu an' ē ad fram ligni: ḡo n̄ spesificatr actio ab illo tro.

Sin autem forte actiones sint, quæ habeant conexionem essalem cum tro á quo, illæ n̄ á tali tro spesificabuntr, ex eo generali pēo, q. d. quælibet entas spesificatr ab eo tro, cum quo nariò conectitr. Rogabis 2o, an actiones spesificentr præcisse á modo tendendi in tros, licet sit illa

39º rum idem, solo tum agens, et terius? indico n. nullam ex actionibus, que de facto dantur, spesificari precise ex diverso modo tendendi in effectum; ex actione, q actio creativa nunquam potest esse diversa in specie ab actione eductiva ex diverso modo tendendi precisse; nam semper eductio recipitur in passo illi q inhaeret; creatio vero semper adaequat termino, nec unquam essentialiter exigit passum: ergo semper creatio, et eductio sunt diverse in specie ex alio capite, quam ex diverso modo tendendi in terminum. Quod autem sit possibile, quod spesificentur ex modo tendendi, nullam repugnantiam invenio.

Quod attinet ad individuale, seu numericam diversitatem actionum restat, explicemus: dicendum est ex dictis de spesificatione actionum, actiones distingui numero pro diversitate numerica agentis, termini, aut passi: probatur; quia actio non solum essentialiter conectitur se ipsa cum tali agente, et termino in specie, sed etiam cum tali numero agente, et cum tali numero termino; quod si actio eductiva sit, cum tali numero passo: ergo actiones evadunt numero diverse, pro diversitate numerica agentis, termini, et subiecti. Hinc est, actiones non individuari a tempore; nam actio productiva, et conservativa est eadem entitas numero actionis, quae potest quantum ex se est producere effectum in hoc instanti, vel in alio, quin sit essentialiter conexa cum tali determinato instanti temporis, ut constat libro 2º. tractatu 2º. D. 1º. capite 4.

Sed inquires, an possibile sit, quod duae entitates distinctae realiter producantur per eandem numero actionem? Respondeo id naturaliter evenire non posse, posse vero supernaturaliter, in eo quod nulla implicatio est; nam tunc terminus adequatus illius actionis coalesceret ex illa duplici entitate distincta, itaut una nequiret existere absque alia; implicat non existere actionem sine termino adequato illius; et neutra entitas separata ab alia esset adequate producta.

Disputatio 2a.

Quid sit motus? Caput 1um

De quietis, et motus constitutivo, divisioneque. 395

Iuxta communem DDm consensum Aristoteles definitur motus, est actus entis in potentia, prout in potentia, quae definitio ita exponi debet, ut per partem actus intelligatur ratio illa formalis per quam subiectum actuatur; siquidem per illam partem ens in potentia intelligitur subiectum potens actuari ipsa forma: hic non solum denotatur subiectum passivum ut tale, annuente communi sententia, sed etiam subiectum receptivum; nam ut inferius dicemus, potest dari motus, qui passio non sit.

Denique additur reduplicatio prout in potentia, quia dupliciter potest aliquid contineri in potentia, vel perfecte, vel imperfecte; calor v.g. continetur perfecte in igne per gradus intensos, et perfectos; et continetur imperfecte per gradus imperfectiores, et remissiores; quomodocumque moveatur potentia, sive perfecte, sive imperfecte, eo modo actuatur ens, et subiectum quod habet potentiam.

Ulterius scies, de essentia motus proprie, et rigorose talis esse quod praecedat in subiecto privatio illius rationis formalis, per quam actuatur; sic in subiecto ut praecedat privatio formae, ut dicatur subiectum proprie moveri, sed improprie. Unde esse alicuius rei non proprie movetur per receptionem suae passionis, seu proprietatis, quam producit in eo instanti, in quo existit, quia antea non exstiterat cum privatione talis passionis; similiter terminus creationis per creationem (si forte distinguatur ab illo) in se receptam non proprie moveri propter eandem rationem; non supponitur terminus existens cum carentia actionis creativae.

His statutis insurgit difficultas inter DDs, an et quo pacto distinguatur motus ab actione, et passione? res non parvi habenda est: communis sententia tuetur, motum non distingui ab illa entitate, quae est actio, et passio, sive

392 eductio, nisi per extrincam denoationem, quatenus motus proprie, et rigorose talis dicit privationem frae in subiecto, quam non dicit formaliter actio, et passio.

Nobis tamen ut clarius percipias, visum est distinguere motum quod, et motum quo: si de motu quod sermo sit, per se, et per se dicendum, distinguatur ab actione, et passione, siquidem motus, quod est terminus qui producitur phisice à causa efficienti, seu forma, quae recipitur in potentia passiva, vel receptiva.

De motu quo dicendum existimo, quando que identificari cum ipsa actione agentis, quandoque cum passione; et quandoque cum unione substantiali: probatur facile; motus est actus entis in potentia prout in potentia; sed actio est actus quo potentiae activae ut talis; similiter unio est actus quo potentiae receptivae ut talis; itemque passio est actus quo potentiae passivae modorum, et accidentium: ergo motus non distinguitur aliquando ab unione, et aliquando ab actione, nec non à passione.

Unde infero, omnem actionem eductivam esse proprie, et vere motum; non vero omnem motum esse passionem; nam etiam unio formaliter ut talis, et ut distincta à passione est vere, et proprie motus: sic non intelligitur, quomodo posita in subiecto actione eductiva, moveatur subiectum, nam illa posita est ratio formalis illud actuandi, et consequenter per illam movetur passivum: ergo omnis actio eductiva vere motus est.

Rursus sic etiam recte percipitur, quomodo eo praecise, quod subiectum recipiat formam, media unione, quam antea caruerat, proprie, et vere moveatur, licet omnis passio seclusa sit; nam vere aliter se habet nunc, ac antea se habebat, vereque movetur, si recipiat in se unionem, et animam vel aliam. Ergo etiam motus consistit formaliter in unione formae, ut condistincta ab omni passione, et consequenter datur motus, qui realiter neque sit actio, et passio. Sed notabis 1º, tam unionem, quam eductionem solam

habere rationem motus in eo instanti, in quo afficiunt substantiam in eo solum expellitur a subiecto carentia motus, quae debet praeexistere in subiecto, in reliquis vero instantibus, in quibus conservantur in subiectis, dicendum est habere propriam rationem quietis. Notabis 2º, motum, qui est idem cum eductione, et unione distingui ab eisdem principiis, et eisdem extremis, ac actio, et unio distinguitur: sicut iter eodem modo specificatur, et individuatur ab ipsis, ut in de actione expositum est. 293

Dividitur inprimis motus, alius est successivus, et alius instantaneus, successivus dicitur ille, qui per partes producitur, ita quod una pars praecedat, et altera subsequatur; ut in subiecto frigido, resistente illius frigiditate, non totus simul calor recipitur, nec in illud inducitur, sed successive, et per partes: motus vero instantaneus est, qui totus simul, et in eodem instanti datur; talis est unio, per quam forma totalis in unico instanti unitur cum materia.

Subdividitur praeterea in motum naturaliter successivum, et accidentaliter successivum: successivus naturaliter est, cuius partes natura, et indefectibiliter una post aliam producitur; sic se habet motus localis, et tempus: motus successivus accidentaliter est cuius partes possunt simul esse in eodem instanti, licet ex aliquo accidenti successive producantur, ut ignis qui potuit in unico instanti producere, et propter praesentiam frigiditatis in subiecto, successive producitur. Alia divisio motus est in motum contrarium, et non contrarium: motus contrarii dicuntur productiones terminorum contrarie oppositorum, ut productio calidi, et frigidi in gradibus intensis: motus non contrarii sunt productiones terminorum qui se non expellunt ab eodem subiecto, ut productio caloris, et productio albedinis. Ultimum quod exponendum

397 in hoc capite proposuimus est quies adversa, et opposita motui; est autem perseverantia in loco, et termino adquisito, sive locum, et terminum adquisierit motu locali, sive termini productione per hac definitione recte colligitur, quare cum motu quietem opposuimus motus dicit transitum ex uno loco, vel ex una forma ad aliam: quies autem dicit perseverantiam, aut perxistentiam in uno loco. Insuper nomen perseverantiae praeter loci adquisitionem addit durationem per plura instantia realia in illo; aliter non dabitur absolute perseverantia, seu quies: vide naturae definitionem expositam de 3a capite 2o libri 1i tractus 1i. Dividitur quies in negativam quae est perxista in negatione alicuius formae, et in positivam, quae dicitur perxista in aliquo termino, vel forma positiva a subiecto habita. Circa quietem ergo nihil specialis a Philosophis videtur controverti.

Caput 2um,

aliquot quaestionibus fit satis circa motum.

Prima quaestio sit, utrum differant inter se motus, et mutatio, seu transitus? in dico ergo absolute loquendo, nullam esse differentiam; ratio est; quia motus ex ratione motus petit quod subiectum aliter se habeat, atque antea erat per receptionem formae advenientis; et mutatio id ipsum petit: ergo motus, et mutatio non differunt. Unde motus succesivus est mutatio succesiva, et motus instantaneus cum mutatione instantanea idem est. Praeterea motus ut talis petit terminum a quo privativum, sicut et transitus, at per accidens per accidens illi est, quod praecesserit in subiecto forma positiva. 2a quaestio sit; an motus succesivus essaliter a motu instantaneo distinguatur? loquimur non de illa entitate, quae succesiva, et

instantanea ē, nam si de motu succivo, et instantaneo red[ucitur] 399
ex[pli]cative ut talibus sermo sit, certum ēē debet, essaliter dis-
tingui inter se; siquidem hac ratione includunt [entitat]ēs, quæ cons-
tituunt diversa [con]creta. Circa motum p[er] accidens succivum spe-
cificatiue acceptum extra dubium ē, q[uo]d eadem entitas, quæ p[er] ac-
cidens ē succiva n[on] distinguatur essaliter à motu instantaneo;
cum eadem v[erbi] g[ratia] calefactio, quæ modo cum successione fit, posit pos-
tea tota simul produci: ad motum narie succivum devolvitur
quæstio.

Assero cum P. e Arriaga, minime distingui essaliter ab
instantaneo motu, probatur q[uia] illa entitas positiva, quæ [con]stitu-
it motum, n[on] [con]stituitur essaliter p[er] aliquam negationem, à ratio-
ne plurimarum negationum existendi pro diversis instan-
tibus [saltem] aliquas partes sit entitas succiva: q[ui]de ēēa illius
entitatis positivæ n[on] ē ēē succivam: maior evidens videtur, nam
inintelligibile ē, quomodo aliqua entitas positiva [con]stituatur
phisice p[er] negationem: minor probatur, eo ipso, q[uo]d auferantur illæ nega-
ones existendi aliquarum partium, aliis partibus existentibus,
aufertur successio: q[uia] successio p[er] illas negationes existendi constituitur

Hinc
infertur, motum illum, qui succcesivus [est], fieri posse in instanti,
licet positus in instanti revera desi[ner]et ēē succivus, q[uo]d patet
in motu p[er] accidens succivo. 2o, dari aliquas voces taliter im-
positas ad signandum, ut signent rem, quomodocunq[ue] producta-
tur, sive cum successione, sive absq[ue] illa, huiusmodi s[un]t voces calor,
lux etc. [Dantur] aliq[ue] insuper voces s[cilicet] quæ signant rem n[on] quomodo-
libet, s[ed] successive productam, tales s[un]t tempus, dies, annus, un-
de impossibile ē, dari diem integrum, aut annum sine successio-
ne, q[uia] vox dies, vel annus signant illam emitionem lucis
p[er] cursum succesivum solis, bene t[ame]n potest dari, q[uo]d simul

 producantur omnes partes lucis, quas producit Sol successivo tempore per emisphaerium, licet dies, et annus non dicantur.

2a questio sit, an eadem res in eodem instanti simul naturaliter possit habere duos motus contrarios adequatos? supernaturaliter non loquendo, id posse evenire, constat ex dictis a nobis libro 1o tractatu de contrariis, ubi asseruimus posse duas qualitates contrarias in eodem subiecto divinitus commorari. Verum naturaliter id possit evenire rogamus, et ratio difficultatis est, quia videmus homines in mari moveri opposito motu, atque movetur navis, si illa naviter vadat ad orientem, et homines tendant ad occidentem, et muscam ipsi dentem rotae moveri adverso motu, atque rota movetur, et sic de aliis caelorum motibus ab astronomis observatis.

Quod aliquid possit moveri inadequate motibus contrariis, per verum; sic aqua movetur manum unam sursum, et alteram deorsum, contra quod ipsa pro diversis corporis partibus movetur sursum, et deorsum: et sic in via continuata, cuius una pars sit cera, altera lutum, indurescit unam partem, et aliam liquefacit.

De motibus igitur adequatis contrariis, tenendum est, non posse rem moveri naturaliter motibus contrariis: probatur, quia isti motus eo ipso, quod sint contrarii, necesse est, se expellant ab eodem subiecto: ergo compatiantur [illegible] naturaliter. Confirmatur, nam motus contrarios ponunt [illegible] in diversis locis adequatis; sed naturaliter nequit idem corpus subiectum esse in duobus locis adequatis, ut libro sequenti dicam: ergo; maior probatur; nam per motum progressivum versus Orientem constituitur mobile propinquius Orienti, et remotius ab occidenti: per retrogradum vero motum est accidit propinquius occidenti, et remotius ab Oriente constituitur; ergo per motus istos contrarios constituitur mobile in diversis locis adequatis.

Ad rationem difficultatis dico, si homo moveatur in navi

velotius ad occidentem, quam ipsa navis ad orientem movetur, solum revera movebitur homo versus occidentem, et nullo pacto movebitur versus Orientem; verum tamen erit, quod non ciebitur tanta velocitate, quantam haberet, si navis quiesceret, quia cursus retardatur navis in contrarium eunte.

Si vero navis velotius movetur quam homo, ille quidem non movebitur versus Occidentem, sed versus Orientem, quo navis impellit, retardabitur tamen motus navis ab ipso homine in contrarium eunte. Quod si aequali proportione impellatur homo a seipso in Occidentem, et a navi in Orientem, idem prorsus spatium homo retinebit. Idem prorsus dicendum est de musca se movente per totam in contrarium impulsam. De Caelorum motibus contrariis contra Patrem Clavium nullum datur fundamentum, ut dicemus, si potiorum liquerit in libris de Caelo.

Liber 4. Physicorum

Unicus tractatus de loco, et vacuo

Quia quadam corporis naturalis proprietate libro 4o egit Aristoteles, videlicet de existentia in loco, seu ubi; adiunxit quoque vacuum, quia vel locus dividitur in vacuum et plenum, vel ut locus ex opposito vacuo illustrius noceretur; de utroque nos sermonem facimus, membratimque rem discutimus, ut nulla ambiguitas in illa succrescat, nec plurimum negotii meis auditoribus facessat.

Disputatio 1a

Naturam loci investigat, caput 1um definitur, ac locus dividitur.

Duplex genus loci intrinsecum, et extrinsecum hic Doctores distinguunt

398 et nos infra trademus: de loco extrinseco in praesentiarum agimus, quem ita Aristoteles definivit, est ultima superficies corporis continentis immobilis: dicitur in primis locus extrinsecus ultima superficies, quae haec sola dicitur tangere rem locatam; nam non potest unum corpus aliud tangere, nisi per ultimam, et extimam superficiem; nam interiores partes loci non attingunt; sic vas est locus extrinsecus vini, aquae quam continet, licet solum ultima eius superficies aquam immediate attingat.

Additur corporis, ut denotetur, rationem loci extrinseci non posse convenire spiritui. Dicitur continentis, quia locus extrinsecus debet continere rem locatam, et non econtra: nam continere significat proprie ambire rem per plura latera, ne diffluat, aut dilabatur; sic aqua dicitur contineri in vase, homo dicitur contineri in domo, quae ipsum ita ambit, ut extra domum nullo modo extendatur. Quia debet intercedere distinctio realis inter locum, et rem, quae in illo continetur, nihil non potest seipsum continere.

Difficilius adhuc explicatur quo pacto locus sit immobilis; nam per turris, locus illam circumquaque ambiens saepissime movetur non solum modo apud Philosophos intelligitur hoc locus id in quo est posita, et erecta turris; sed insuper significant praedictum nomen aërem ambientem, qui millies in singulis horis mutatur: ergo falsum est, quod locus sit superficies corporis continentis immobilis: rursus, lapides qui in fluminibus permanent, pro decursu aquarum amittunt locum; nam defluunt aliae partes aquae, aliis succedentibus: ergo.

Contra has rationes in nullo abierunt solutiones Doctores Magistri in re parvi momenti quae omissis, observandum nobis est locum extrinsecum aliud esse proximum, immediatum, ac peculiarem unicuique corpori, ut est vas, vini aquae contentae in vase: aliud esse remotum, mediatum, universalem, et eundem omnibus, qualis est

coem seu tam superficies Celi Empyrei, intra quam continentur omnia corpora.

Hinc assero, qd tradita Aris defio tantum intelligitur de loco remoto, et mato, qui solum immobilis e, ambit q omnia mate, vel immate: n tn de loco immato, et peculiari uni cuiq corpori; quare ita definias locum extrincum immatum, e ultima superficies corporis stinentis: unde turris, licet maneat in eodem loco extrinco remoto immobilis, n tn perstat immobilis medio aere ambiente, qui variatur, et movetr: sic simr dicendum de lapidibus rn aquarum labentium.

Dices 1o, quelibet superficies corporis ambientis e in loco: ergo datr locus loci qui stinetr in loco. Rs, quamlibet superficiem, extra quam e alia ambiens, seu stingens, ee in loco extrinco, qd verum e de singulis superficiebus existentibus, excepta extima superficie Celi Empyrei; que, qm nulla alia ambitur, n e in loco extrinco sm se totam, ut indicat Aris.

Dices 2o, qdlibet corpus e mobile: ergo defio Aris n verificatr de loco extrinco, mediato, universali, et coi. Rs, immobile appellare Philosophum, qd alium locum adequate dictum occupare nequit: unde de superficie celi recte verificatr defio.

Supersunt loci divisiones; 1o dividitr in locum extrincum, de quo locuti hucusq sumus; et in locum intrincum, q e ubicatio, de qua in sequenti de. Subdividitr locus extrincus in unalem, coem, matum, et remotum; et in locum proximum immatum, et peculiarem, ut sup dixi. Subdividitr preterea in locum coem, et proprium; cois, qui pluribus convenit, ut aqua dr u piscium; proprius e, qui tantum uni rei determinate convenit, ut Caminus e proprius locus ignis. Ulterius in locum

4.º nalem, violentum, et neutrum: nalis e, qui debetr rei locatę, attenta illius nara, et proprietatibus; ut centrum terrę e locus nalis rei corporis gravis: violentus e, qui attenta rei nara, et proprietatibus, n debetr rei locatę, itaut hęc sit in illo loco contra suam inclinationem; sic locus aëris n debetr lapidi: ~~nempe~~ neuter dicitr ille, qui neca rei locata exigitr, nec illi repugnat, attenta ipsius narā; sic Angelus ex nara sua n petit ee in aliquo loco extrinco, cum tn illi n repugnet.

Vltimo subdividitr in locum circunscriptivum, et definitivum: circunscriptivus e, qui proportionate, et s.a rei locatę amplitudinem illam comprectitr, ita qd diversis loci partibus respondeant diversę partes rei locatę, et tota sit in toto loco; sic turris ab aëre ambiente ita circundatr, ut cum illa comensuretr, partes n aëris partibus turris correspondent: locus definitivus e, quando res locata e in toto loco, et tota in singulis illius partibus quin detr commensuratio partium rei locatę ad locum; hac ratione Christus Dominus existit in Eucharistia; taliter n a baccidentibus otinetr, ut totus sit in illis, et totus in qualibet illorum parte: siliter Angelus, et aia realis definitive existunt in loco extrinco; unde ad locum circunscriptivum immatum requiritr, qd sit ęqualis cum re locata; quatus totam illam contineat p partes corretes partibus loci, n quatus habeat tot dimentiones, at res locata habet, ac proinde ęqualitas s.m dimentiones tres n requiritr.

Caput 2.m

an prętr locum realem detr spatium imaginarium?

Prętr locum extrincum realem plurimi Philosophi, alium ee locum imaginarium, seu spatium dictum affirmant, considerant

n̄, destructo omni loco reali, remanere capacitatem quan= 401
dam, seu vacuitatem, quæ possit recipere corpora, quod ad illud
innuere, qd extra cœlos &, q tale fuit antequam Mundus crearetur;
qd n̄ erat tunc hic, ubi nunc est Mundus? ubinam erat Deus? qua=
propter insurgit difficultas, qd sit spatium istud distinctum à loco re=
ali, et an illud detur à parte rei, et ante omnem operationem
intellectus fingentis?

Prima sententia docet, ante omnem intellectus fic=
tionem debere necessario dari aliqd spatium, aliquam quæ capacita=
tem ubi corpora omnia à parte rei collocentur tanquam in lo=
co statim atque producuntur extra causas. pro hac sententia stat
P. Arrubal, Molina, Fonseca, et alii; qui hi authores revera n̄ exp=
rimunt qd sit illud spatium, quod à parte rei datur; communiter modo dat ex=
plicandi e, qd illud n̄ sit superficies aliqua positiva corporis
continentis, sed mera n̄ repugnantia recipiendi in se, et ubicandi ali=
qd corpus. hanc negationem æternam, immensam, undiquaque
protensam, et immobilem dicunt, habentem quæ omnes dimensio=
nes, longitudinem, latitudinem, et profunditatem.

Probant
suam sententiam, quia si Deus produceret aliqd corpus extra omnium
cœlorum ambitum, illud esset alicubi, qui n̄ existeret in aliquo
spatio vero, et reali: ergo in imaginario: minor est certa ex sup=
positione facta, maior probatur, quia extra omnes cœlos nihil aliud
verum, et reale, ergo esset praedicta negatio, seu n̄ repugnantia, ut in
illa contineretur corpus à Deo productum. Confirmant, quia si Deus
annihilaret omne corpus intermedium, inter cœlum, et terram,
æque distaret terra à cœlo, atque nunc distat; qui n̄ distaret per
spatium reale: ergo per imaginarium. Ut patet repugnantiam

Sed
reo, si Deus produceret aliqd corpus extra cœlum, n̄ esset alicubi

402 illud corpus, si haberet existam extra omnem locum, unde illud syllogismum, quod est alicubi est, ... dum est de effectibus nobiliter productis, et de causarum ... Ad confirmationem dico, anihilato corpore intriecto inter caelum, et terram, non daretur dista positiva, sed tantum negativa, quatenus verum foret non repugnare produci corpus tantae amplitudinis, aut distantiae.

Secunda sententia negat a parte rei quodlibet spatium imaginarium; pro ea stant plurimi ... sed adhuc divisi sunt in explicando, quidnam sit illud quod spatium imaginarium vocamus ... Vasq., Arriaga, et Oviedo censent, spatium imaginarium esse purum figmentum, et ens rationis; ... esse ipsum spatium verum, et reale, ut esse, quod imaginamur, quasi actuale sit; ... consensum esse non repugnantiam ubicationis, quae quidem non est vere spatium, licet ut spatium concipiatur, et alii deinde consent, esse quamlibet rem extensam, sive possibilem, sive impossibilem, sive negativam, sive positivam, quam nos ad modum spatii concipimus.

In hac difficultate dicendum censeo, extra omnes res productas dari non repugnantiam, ut ponatur spatium verum, et reale, longum, latum, et profundum: probatur, si prius intelligas quod per non repugnantiam intelligimus, solum enim volumus hanc propositionem esse veram, non repugnat extra omnes caelos produci aliquod spatium, et quod ... illud quod omnes ... ipsi dicimus dari non repugnantiam, sicut ... dicimus etiam dari non repugnantiam, ut sit albus; quod de illo tanquam subiecto praedicationi verificatur, quod non repugnet esse albus.

Praeterea notandum est, hanc vocem non repugnantia non significare meram, et puram negationem ... ut afferant aliqui ... sentientes ... praedicte; sed ut ... dicimus in Metaphysica, significare rem positivam ... sub conditione, negatione logica expositam, nihil prorsus esse a parte

rei verum, et reale, sed solam veritatem obiectivam conditionatam, quae non expetit rei existentiam, ergo si illud poneretur in re, existeret; positivum est obiectum, cuius veritatis conditionatae, et tamen non est aliquid, quod a parte rei ponatur, sed tantummodo modus explicandi illius, quod a parte rei non datur, sed daretur sub conditione.

Nunc probo solutionem; verum est, quod non repugnet extra omnes coelos spatium verum et reale, cum alii Mundi sint possibiles produci, et iste qui de facto datur possit removeri ex uno spatio in aliud; sed hoc tantum est, dari non repugnantiam spatii extra hos coelos ergo. Rursus non solum datur non repugnantia, ut corpus ponatur, quomodolibet, sed etiam ut ponatur trine dimensionem cum longitudine, latitudine, et profunditate: ergo.

Sentencia 2a: illa non repugnantia non est spatium, in quo collocandum sit vere, et proprie corpus, et hoc est spatium imaginarium: probatur solutio haec quo ad primam partem rationibus, quibus authores supra citati secundam sententiam muniunt; nam in illa non repugnantia, sive sit pura negatio contra illos, et secundum nos aliquid positivum allatum sub conditione, nulla entitas collocatur tanquam in loco. ergo vere locus non est illa non repugnantia: probatur antecedens; nam non repugnantia non constat ullis partibus phisicis, neque potest assignari una pars diversa ab alia: ergo nequit esse locus, in quo proprie corpus constans partibus collocetur. Confirmatur; quia etiam si concederemus in illa negatione partes distantes, adhuc illa negatio non esset locus, nam locus debet esse positivus, et realis; alioqui si illa negatio esset locus, quaecumque alia negatio rei possibilis aut impossibilis locus esset; cum non sit potior ratio de una, quam de altera: ergo.

Quo ad 2am partem probatur cum Patribus Hurtado, Arriaga, et aliis; quia esse spatium imaginarium solum est, quod

404 intrus noster ad modum spatii realis effingat raonem spatii, ubi re vera non est; siquidem nequimus apprehendere corpus esse in loco, nisi apprehendamus aliquid ambiens ad modum spatii eius modi corpus; quod spatium cum reale non sit, neque detur à parte rei habet tantummodo esse obiectivum in intellectu; ac proinde in raone spatii est pura fictio intellectus.

Caput 3um.

an Deus sit in spatio imaginario?

Occasione difficultatis praecedentis dubitatur, ubi nam Deus sit? an in spatio imaginario? et solutio nostra est, Deus non est in spatio imaginario vere, et realiter, conclusio est contra Patrem Suarez, Patrem Arriaga, Patrem Alfonsum, sed pro illa stant Patres Conimbricenses, Spiedo. probatur, et nisi quaestio sit de nomine, ni ego fallar, evidenter ex dictis, et concessis à Patre Arriaga; spatium imaginarium est ens raonis, et nihil, sed Deus non existit in ente raonis vere, et realiter; neque in illo, quod nihil est: ergo neque in spatio imaginario.

Maior supponitur à P. Arriaga. Minor probatur, ad probaonem minoris duo distinguenda sunt, primum, quod nos imaginemur spatium, ad existentiam Dei percipiendam, aut cuius alterius entis positivi extra orbem locum, et hoc verissimum est; 2um, quod existat Deus vere in eo spatio quod à nobis fingitur, et hoc falsum est. quia Deus non existit vere, et realiter in illo, quod solum habet esse obiectivum in intellectu; cum impossibilis sit coexistentia prorsus Dei cum ipso spatio: sed implicat quod existat Deus in aliquo spatio non coexistente cum Deo: ergo

Opponit 1o Pater Arriaga authoritatem S. Augustini lib. 11 de Civitate cap. 5o ubi ait, Deum esse extra mundum in infinitis

locis, ubi alios Mundos creare poterat; sic etiam docet S. Doctor, durabisse Deum p infinita secula imaginaria. Secundo opponit; nequit 9cipi producta aliqua res, cui Deus n sit intime presens, & absque sui mutatione; sed si extra Mundum hunc Deus produceret alius Mundus, in illo quidem existeret Deus s sui mutatione: ergo ante habebat presentiam ad illum locum n realem: ergo imaginarium. 2do dantr distē ubicationes corporum, qs Deus illa distituere potest, l in hoc Mundo, l in alio Mundo producto ā oies celos, sed predicta ubicatio, si ponatr ā oies celos faciet illud corpus existere alicubi, et n in spatio reali: ergo in imaginario: ergo datr spatium imaginarium, in quo existeret Deus.

Ad car-gutam nihil ii; quoniam s m vult S. Augustinus, Deum talis esse natē, ut n claudatr illius presentia hoc Mundo, nec Celorum ambitu coërceatr; sed habere existam talitr, ut ratione sue immensitatis in se sit, erit ē in quocunque loco quando cunque, et ubicunque producatr s Dei mutatione, qd quidem 9cipi nequit, nisi fingamus spatium: similitr dicendum de secullis imaginariis; verum e, Deum extitisse ab eterno, et Mundum n stitisse ab eterno; unde inferimus, Deum extitisse, antequam Mundus 9deretr, sed ex inde nullum infertr tempus imaginarium, in quo proprie extiterit Deus; sed solummodo existam Dei ab eterno n posset ā nobis 9cipi, nisi apprehendamus perfectionem tempus aliqd.

Ad 2m dēdo

maiorem, et neg. suppositum mioris, dlt, qd extra Mundum fuerit proprie locus, l ē nos fingamus, ēē locum, ftdl 9ondistinguo morem; faciet illud existere alicubi, id ē in aliquo ubi modali omitto morem; in aliquo loco extrinco;

40.b nego minorem; Deus n. in sua immensitate e.

Instat adhuc Arriaga; repugnat divinitus, rem aliqm ee extra causas, quae n. habeat suam durationem: ergo repugnat in nullo loco ee: p. t. coa; nam n. maiorem razonem conexionis habet res cum tempore propter qd dicitr durare, qm cum loco res dicitr ee alicubi: p. r ans; qa implicat, aliqd dari, de quo n. sit v.m dicere, e, fuit, l erit. Confiratr 1o. Deus durabit ab aeterno in tempore imaginario, et vere, et proprie fuit ab aeterno ante crea tempus; sd n. durabit in tempore reali: ergo in imaginario. Confiratr 2o. qa n. admisso spatio imaginario, Deus mo veretr ab uno loco in alium, sicuti Angelus movetr: sd hoc e absurdum: ergo; p. r sequela; qa si Deus n. esset in spatio imaginario, posset se Deus movere versus spatium imaginarium, et inciperet ee, ubi antea n. erat.

Rntr distinguendo ans, si duratio signet conmensurationem, et coexistam cum v.o, et reali tempore, nego ans: si signet solam actionem conservativam rei. Concedo ans: Ideo cum de tempore, et duratione agamus lib. 8, dicemus, illam ee durationem, quae dicit coexistam cum v.o tempore; et aliam, quae s.m dicit conservationem rei: itaque repugnat, qo res sit extra causas, et n. habeat aliqm durationem, seu conservaonem sui: et n. repugnat, existere absque aliqua commensuraone, cum v.o, et reali tempore: silitr de loco dicendum e.

Ad 1m confiraonem negandum e, Deum durasse ab aeterno p. correspondeam alicuius temporis, sd s.m fatum ee, qd nos semper imaginamur ad istar temporis. Ad 2am negatr maior, ad illius probaonem nego suppositum, s.lt posse aliqd moveri versus spatia imaginaria: qa illa n. dantr, sd st pure ficta: si v.o produceretr aliqd spatium extra Mundum, Deus diceretr correre alicui spatio, cui ante n. correbat

q mutaone tn Dei; sd ex mutaone spatii.

Disputatio 2a.

de loco intrinco, seu ubi, quo res existit in loco. Caput 1m nostra senta profertur.

Locus intrincus, qui appellatur etiam ubi, ubicatio, et presentia localis, sic definitur, e rao fralis, qua res figitr in loco, quare rogamus in presenti, an preter entatem loci extrinseci, et rei locatę supperaddenda sit aliqua rao fralis, p quam res dicatr fralitr existere potius in hoc loco, qm in alio? in qua difficultate 1a senta defensat ubicaonem, n ee modum distum a re locata, et loco extrinco in quo ubicatr; sd ee rem ubicatam, et sli locum extrincum: ita Nominales, et ex thomistis aliqui, ex nostris q Pr Fonseca, Pr Egidius de coninc de sacramentis, et Pr Vbadingus tractu de incarnaone quę Progeniali, ubi d orem entatem modalem asserrime invehitr.

2a senta nobis verissima videtr asserens, ubicaonem ee entatem distam realitr a re ubicata, et loco extrinco: ita Vasq, Suares, et omnes Societatis authores preter citatos: p q 1o potest existere Petrus, et existere hic locus 4i, et adhuc Petrus n esset presens in hoc loco; q aliqd aliud distum e ab entate Petri, et entate huius loci, p qd Petrus sit presens huic loco: p t eoa; cum sit infalibile signum distionis realis posse dari unum s alio: q e ipso, q d possit dari entitas Petri, et huius loci, qn q sit in loco, presentia, seu ubicao ad hunc locum realitr dista e ab utriusq entate. Vide que dicta s de unione ab extremis dista.

Dices, Petrum ee in hoc loco ee utriusq entatem slt: sd 2a a; nam sli Petrum ee in hoc loco

408 ē entitās Petri, et loci entas s'l existentes in rerum natā; q.d falsum oīo ē, l'ē aliud distum; et sic habeo intentum, q.d ubicatio realitr dista sit á Petro, et loco hoc. Instas, Petrum ēē in hoc loco, ēē Petrum prout in hoc loco: 1ª ē; q.ª potest dari entas Petri, et huius loci, q.n detr Petrus prout in hoc loco: q.º P.9 prout in hoc loco ē aliqd realitr distum ab entate utriusq. existentis in rerum natā.

Si recurras ad volitionem divam: 2ª ē. q volitio diva, qu.s tratr ad p̄sentiam Petri in hoc loco, n̄ tratr ad seipsam, neque ad entatem Petri, et loci s'mte: q.º tratr ad aliqd realitr distum, q.d appellamus ubi. Si dicas, Petrum ēē in hoc loco, ēē to dari indistam intr Petrum, et locum, 2ª ē; q.ª potest dari entas utriusq. extremi, q.n Petrus sit indistans ab hoc loco, imo indiferens sit ad quemcunque locum. q.º q.d indistans sit, et detratas ad hunc locum, aliqd realitr distum ē.

P.ª 2º; q.ndo P.9 successive movetr locali motu, exercet veram actionem; n̄ oi P.9 defatigaretr de ambulatione, si nullam actionem exerceret, q.ndo movetr localitr: q.º motus localis ē vª actio realis; at qui p motum localem n̄ producitr entas Petri, neq. entas loci: q.º producitr ubicao, p quam successive P.9 fiat p̄sens partibus loci, q.ndo movetr; s.d talis ubicao distinguitr realitr á Petro, qui se movet, et á loco extrinsico: q.º

Si dicas n̄ produci ubicaonem realitr distam ab actione, ut nos diximus ēē polē, tros cum suis actionibus idari, P. 1º cap. 2º libri 3i: dicam ego, adhuc illam ubicaonem idatam cum actione ivi distam á Petro, et loco.

Nihilominus arguunt 1º 9ª nostram sentam Adversarii; si Deus produceret unum hoem tantum, cæteris oibus damedio sublatis, ille homo n̄ haberet ubicaonem: q.º neq. modo habet. coª p.t; q.ª p̄sentia hois n̄ ordina[tr]

ordinatr, ut faciat illum correre actualiter cæteris rebus;
unde, sive hæ existant, sive n̄, illæ eandem præsentiam habere debent: ans̄ p'r; nam, ille homo qui ibi existeret, n̄ in loco reali; quem supponimus ablatum de medio, neq̄ in loco imaginario, qui n̄ datr a parte rei: ḡo n̄ haberet ubicaonem, quá figeretr in loco, siquidem, qd nullibi e, n̄ potest habere ubi.

Respondetr, negando ans̄, ad probaonem distinguitr ans̄, ille homo nullibi, id e, nullo loco extrinco existeret, concedo ans̄: nullibi, id e nullo loco intrinco, qd dicat, ita existeret, neg.o ans̄; in eo n̄ casu diceretr homo ille alicubi existere, n̄ q.a existat in aliquo loco extrinco; sd q.a præsentiam habet intrincam, raone cuius dicitr ee hic, et n̄ alibi.

Argumentr 2o: si daretr ubicao distá, sequeretr dari infinitas entates de novo, quoties m̄a de novo constitueretr in loco; sd hoc e absurdum: ḡo n̄ e admittenda ubicao dista: maior p'r; q.a cuilibet partim.e correspondet diversa pars ubicaonis; cum q.e partes m.æ sint infinitæ, darentr infinitæ ubicaones distæ. Confirmatr; si ubicao distingueretr realitr a re præsenti, in illo instanti, in quo producitr res ipsa, in se produceret suam ubicaonem, ut pote passionem suam; hoc e falsum: ḡo: p'r minor ad hoc ut res produceat ubicaonem in se, debet præsupponi applicata tali spatio; sd applicari tali spatio e habere talem ubicaonem: ḡ ut producat in se ubicaonem, debet præsupponi habens aliam ubicaonem, et similitr ad hanc requireretr alia ans, et ad hanc alia, et sic in infinitum: ḡo.

Respondetr in sententia Aris componentis Continuum ex infinitis partibus utiq̄ inferri, dari infinitas partes ubicaonis; qd nullum e inconveniens, admissa

410 tali senta: at in meliori senta ꝯponente Continuum ex solis punctis finitis, q̄ infertr infinitudo partium ubicaonis: dicemus lib. 6º qd nobis tenendum sit. Ad ꝯfiraonem negatr minor, et ad probaonem negatr maior; applicao n. ad spatium n̄ ē requisitum an̄s ad productionem ubicaonis; nam cum applicao ad spatium sit ipsa ubicao, iam ipsa ubicao esset antr requisita ad productionem sui ipsius: bene tn talis ubicao ē requisita antr, et se habet tanqm ꝯditio, ut Creatura aliqua se detrret ab intrinco ad motum localem; aliamve ubicaonem denovo adquirendam; Creatura n. n̄ potest se detrare ad eligendum potius ubicaonem Hispalensem qm Granatensem, nisi supponatr habere ubicaonem Hispali prodtam.

Arguunt 3º; si daretr ubi distum, corpus redactm ad punctum spatii, moveri n̄ posset; q̄ n̄ posset adquirere ubicaonem corpoream, et extensam: ḡ n̄ datr ubi distum á corpore. Rnetr, corpus exse dimensum redactum ad punctum, n̄ posse moveri, retenta illa ubicaone indivi, quam haberet; posse tn illâ deperditâ, et alia adquisita, quæ foret extensa, et corporea, moveri; q̄ partes illius ubicaonis corporeæ correrent partibus corporis exse dimensi.

Caput 3m.

Roga si in nullis aliquot se exhibet.

Rogabis 1º, utrum ubicao á nobis posita dista ab utroq̄ extremo, sit modus, vl accidens ablutum? Prtrr. Dēt affrāt, ubicaonem ēē accidens ablutum; cuius funtum ē, n̄ ē maior rao asserendi albedinem, nigredinem, et alia huius modi ēē accia abluta, qm asserendi ubicaonem ēē accidens ablutum; q̄ eodem modo de utrisq̄ philosophandum ē. Sd displicet oio;

nam pro opposita senta, idem argutum efficio; nulla ē maior
rao asserendi, unionem, et actionem ēē modos, q̄m asserendi ubi-
i caonem ēē modum: ergo de utrisq̄ eodem modo philosophari debet:
praeterea, cur potius asserit, ubicaonem ēē accidens ablutm, q̄m
albedinem ēē modum? ergo nullum ē funtum iactum.

Sit nostrum placitum; ubicao ē modus, seu entas modalis accidalis ita li-
gata corpori, et loco extrinco, ut neq̄ de potia Dei abluta po-
ssit ab eis seiungi, et existens dservari: pr, q̄ modus ē, qui se
ipso unitr subto, detrat q̄ ex pre ei quo suo munere essalitr
l actu aliqm in disram; sed ita se habet ubicao: ergo ubicao ē mod-
us, et n̄ accidens ablutum: pr minor; nam munus illius ē so-
lum detrare corpus ad locum; nec alius praecipuus offis illius as-
signari potest: ergo.

Contra tr; nam quoties n̄ ē necessitas multipli-
candi entates, Philosophi censent, eas n̄ debere multiplicari;
sed nulla ē rao, quae cogat ad distinguendam ubicaonem à sui un-
ione, cum corpore, et loco: ergo dicendum ē, ubicaonem ēē unio-
nem sui cum utrisq̄, atq̄ adeo modum ēē.

Rogabis 2o: quotuplex sit ubi, seu ubicatio? Rdeo ēē duplex, aliud circunscriptivum, et definitivum aliud: definitivum ē, quo res aliqua sm se totam ē in toto spatio, et sm se totam in qualibet parte spatii; corpus Xpti Domini in Eucharistia habet ubi definitivum: Circunscriptivum ē, quo corpus sm se totum toti spatio corret, et sm singulas sui partes singulis partibus spatii: sic existunt modo nali oīa corpora de facto exista.

Dividitr praeterea ubi in permanens, et succivum; permanens ē, quo spatio tempore aliquo detrato corpus praesens redditr:

412 succivum est, quod continuo motu adquiritur: an vero sit essaliter successivum ubi, an non, disputant Philosophi: ego quidem numquam percepi, res ullas esse essaliter successivas, cuius ulte partes petant post alias succedere: omnia entia succiva esse accidaliter talia, id dico, sumpta denominatione a contingenti productione partium aliarum post alias: vide cap. ultimum libri 3i.

Rogabis 2o. an singulae entitates compositi per se substalis, et accidalis singulas ubicationes habeant; an vero compositum uno eo ubi ubicetur. Non loquimur de partibus compositi integralis: nam extra dubium est, unam partem esse extra locum alterius; ac proinde per diversam ubicationem unam, atque aliam partem fieri praesentem spatio extrinseco: unde vero, partes compositi praeinformationis, et quae essaliter constat, et ipsa accia intime praesentia, et penetrata cum composito, habere unicum ubi: et ratio est, quia praesentia localis est ratio formalis, qua res ficitur in loco; sed materia est penetrata cum forma, et similiter pia accia penetrata cum composito eidem spatio intelliguntur adesse: ergo materia, forma, et quaecumque alia accia intime penetrata habent eandem praesentiam localem, seu unicum ubi: cum duo penetrari formaliter sit non habere unum, et aliud diversas praesentias locales.

Ubi adverte, non esse huius loci, dinumerare accia corporum, quae exigant penetrationem cum illis, quae penetrationem non exigunt: scire sufficiat, omnia accia, quae intimam praesentiam, aut penetrationem non habent cum subiecto, habere diversas ubicationes ~~cum subiecto~~; secus vero accia postulantia intimam penetrationem, ut dictum est.

Hinc est, quod modi illi, qui in ipsa ubicatione recipiuntur, aut cum illa essalem dicunt conexionem, non habeant ubi distinctum, sed seipsis ubicentur in illo spatio, cui praesens est ubicatio, cum qua conectitur; talis est actio per quam ubicatio producitur, et

duratio p quam durat; duratio n recipitr in ipsa ubica=
one; actio vº l't n recipiatr in illa, sd in eius subto, habet
tn extrinsecam, et essalem dependentiam immatam ab ubicaone: et
Rao e, q ex opposito sequeretr processus in infinitum, qui de=
bet vitari; illum autem sequi p'r; q si actio (eidem dic de duraone)
p quam ubicatio producitr, haberet aliam ubicaonem distam; haec 2a ubi=
catio produceretr etiam actione dista, et rursus 2a actio haberet aliam
ubicaonem, et sic in infinitum: q predicti modi n habent ubicaonem
distam.

Rogabis 4º, unde nam, ide ex quo spesificativo extrinseco colligen=
da sit diversitas spesifica, aut numerica ubicationum? haec diffas
cois e aliis etiam modis, ut de actione lib. 3º cap. 3º Dis 2a exposui. Reo,
numericam diversitatem ubicaonum desumi ex numero subtorum, quae
ubicantr; spesificam vº, ex eorundem spesifica diversitate; q dita intel=
lige, ut quoties subta sint essalitr distincta, ubicaones etiam essalitr
distinguantr; cum sint modi conexi essalitr cum his, et n cum illis subtis.
Caeterum
notandum e, posse dari eiusdem subti, v.g. eiusdem Petri duas ubicaones in
specie distas, propter diversum modum ubicandi, quem essalitr exigant esse,
v.g. si una petat essalitr Petrum definitive ubicare, et alia eundem ubicare
circumscriptive, inter se erunt specie distae. Praeterea notandum e, ubica=
tiones n spesificari ab spatio, sd a re, quam ubicat; ita ut sint diversae
in specie, et numero, quoties corpora ubicata, ut dictum e, numero, et specie
distinguuntr: et rao e, q cum ubicatio sit modus essalitr conectitr cum re
ubicata, n vº cum spatio disto a se.

Rogabis quinto, a quanam desumant
ubicaones suam immobilitatem? Rtr, ubicaonem habere se ipsa immo=
bilitatem ex propria sua essa; q ubicao nequit accipere immobilitatem a loco
extrinseco reali; siquidem hoc praecisse ablato, et reddito impossibili, adhuc per=
sistit ubicatio immobilis. Item n sumit immobilitatem a loco extrinseco

424 imaginario, cum ille fictitius sit: q° a nullo loco extrinseco, et disto ab ubicatione, hęc habet immobilitatem.

Caput 3m.

de possibili duplex quęstiuncula adest.

Rogabis in ordine sexto, an sit possibilis Creatura, quę habeat pręsentiam localem ad oĩe spatium, q.d actu existit, quin sequatr ēē immensa, l. Deus, affirmatiuè: et nullus id inficiari potest; ō immensitas, n̄ s̃n dicitt prę-sentiam ad omne corpus, spatium, entatem q., quę actus sint, sed etiam ad oĩa, et entia possibilia. Maior ō difficultas ẽ, an sit possibilis Creatura, quę habeat pręsentiam ad oĩa spatia imaginaria; id ē ad oĩa spatia possibilia, quin sequatr illam ēē Deum: l. Deo cum Patre Arriaga necessa-rio dico n̄ repugnare talem Creaturam; q° l't actualitr haberet pręsentiam ad omne spatium possibile, id tn̄ n̄ esset petitum essentialitr ab illa; sd s̃m per accidens, ac proinde ēē immensa accidentalitr; nec esset Deus, ēō aliō ēē maneret corruptibilis, l. producibilis à Deo.

Vltimo rogabis, an Creatura aliqua poterit existere diuinitus absq. ulla ubicaone? dissidium maximum ē intr Patrem Suares, et Patrem Vasq; hunc affirmantem, et illum negantem: assero cum Vasq, Patre Alfonso, et aliis, id ēē possibile; ō eo ipso, q.d producatr aliqua res extra oĩe spatium, aut destruatr spatium reale, n̄ destructa entitate rei, illa perseueraret extra oĩe spatium: q° potest res absolui ab oĩ ubicaone: patet ans; q° ubicao ut possibile modus dicit essentialitr existam duplicis entitatis, nempe loci, et rei locatę; ita q. istorum quodlibet ablato, auferatr formalitr, rem ēē in loco: q°. Confratr; ubicao distinguitr realitr à re ubicata, Vg à Petro, cursus Petrus n̄ ē modus ∝ u sequt ubicaonis: q° nulla repugna ē in eo q.d existat s ulla ubicaone.

Hic notabis, ista ēē cõdictoria, Petrus ē Hispali, Petrus n̄ ē Hispali; et per solam destructionem loci Hispalensis, inferri formaliter

Petrus n̄ ē Hispali; ast hęc eā quā illa ē Petrus n̄ ē Hispali, q̄d ē alibi; q̄ 411

à d.ª dictorio vero, n̄ valet ad affirandum d.ª rium: neq̄ à negaōne unius d.ª rii, valet ad affirationem alterius d.ª rii.

Arguitr tn̄ 1º, si Creatura aliqua careret omniubicaōne, nullibi esset; s.d implicat, q.d res existat, et q.d nullibi existat: q̄ implicat, q.d Creatura careat omniubicaōne. Confratr 1º Creatura carens ubicaōne, l. distaret ab hoc Mundo, l. n̄, si 1m: q̄ iam habet presentiam, raōne cuius distet ab hoc Mundo: si 2m, inferunt: q̄ ē proxima huic Mundo: q̄ haberet presentiam, p quam esset huic Mundo proxima. Confratr 2º, si homo vicinus esset immotus, et Deus ab illo auferret presentiam, possem ego illum manibus meis tangere: q̄ esset mihi proximus; atq̄ adeo presens huic spatio: q̄ esset presens p̄ presentia locali, q.d ē implicatio: an̄s p.a, ille homo n̄ discederet à me; nihil n̄ discedit ab spatio, ubi ē, nisi ad aliud transferatr.

Ad argutum concessa mai, nego morem, apprehentioni n̄ n̄ multum fidendum ē; l t n̄ semper rem apprehendamus, ut alicubi existentem, n̄ assignatr implicaō in eo, q.d nullibi existat; sic etiam n̄ possumus apprehendere rem, nisi existentem in aliquo reali spatio extrinco, et tn̄ potest Deus quamlibet rem producere extra oē spatium extrincum reale. Ad 1m confraōnem, concedo, Creaturam illam n̄ distare ab hoc Mundo; nec inde sequitr debere ēē proximam positivè Mundo; Chymera n̄ ē distans à Mundo, et tn̄ n̄ ē illi proxima positive; esset n̄ illa Creatura negative distans, id ē n̄ proxima; et negative proxima; id ē n̄ distans. Ad 2m, nego an̄s, ille n̄ homo n̄ maneret mihi proximus: ad probaōnem distinguo an̄s, n̄ discederet positive, concedo, n̄ discederet negative, nego: distaret n̄ à me negativè; id ē n̄ esset proximus positivè; q̄ n̄ esset in spatio vicino.

Arguitr 2º, eo ipso, q.d existat quantas, existere debet extensa, aut inextensa vario; s.d quocunq̄ modo sit debet habere ubicaōnem: q̄ implicat, q.d ubicaōne careat: p.r minor; q̄ si extensa ē, eo ipso habet frām extensionis, scilicet

416 ubicaonem; si tn inextensa: q partes eius ii penetratæ: q aliqui intra spati-
um aliarum, qd ē ubicaone fieri nequit. Confratr; ptes quantatis omni ubica-
tione destitutæ, aut aliq essent intra alias, aut extra: si intra alias: q essent
penetratæ, et in spatio aliarum: si extra: q in alio spatio: q implicat, creatu-
ram existere absq ubicatione.

Ad argutum, ɔcedo, quantatem spoliatam ubi-
caone debere habere extensionem entativam, nō extensionem fralem; habe-
ret n partes ex se assfas, ut p fralem extensionem, quæ in ubicaone ɔsistit, ex-
tenderentr: unde fralitr esset extensa, et inextensa negative; nō positive
inextensa; id ē absq ubicaone: extensa; id ē absq penetraone partium. Ad ɔfra-
onem, partes qñtitatis essent extra, et nō intra alias negative; essent extra
alias; q nō haberent penetraonem cum illis; et intra alias; q carerent ubica-
tione, pquam fralitr cum aliis facerent extensionem.

Disputatio 3a.

An idem corpus possit simul existere divinitus in duplici loco adequato circunscriptive?

Caput 1m.

Relatis sententiis verior seligitur.

Non procedit præsens ɔtroversia xa naturalem ordinem rerum: certum n
ē nō posse naliter evenire, q idem corpus constituatr in duobus locis adequa-
tis; quod, l ipsa experia suadetr: cernimus n nullum unquam corpus
ɔsistere in veteri loco, dum in alium locum pervenit: unde venit
explicandum qd sit locus adequatus; qd inadequatus: quando igitur oēs
partes alicuius corporis ɔprehenduntr, et ambiuntr aliquo spatio;
ita quod in immato spatio subsequenti corpus nō sit; illud n spatium
quod totaliter ɔprehendit corpus, dicitr locus adequatus: inadequatus autem
ē, qui nō ambit, et amplectitr oēs partes, sd aliquas: unde nō ē quæstio

Quaestio, an possit divinitus aliquod corpus esse in duplici loco inadaequato, cum id naliter eveniat; siquidem Petrus V.g. occupat plures partes spatii sibi naliter debiti, quod etiam in doctrina reali clarius patet; eadem n. e naliter in capite, et in pede hominis tanquam in locis inadaequatis.

Deinde non instituimus quaestionem de rebus spiritualibus; nam apud omnes pene certum est, posse spiritum esse in duplici loco adaequato: ulterius non loquimur de existentia eiusdem corporis definitive in pluribus locis adaequatis; est n. de fide, Corpus Christi Domini de facto existere per plures ubicationes definitivas in pluribus locis adaequatis, inquo Sacramentum sacrae Eucharistiae conficitur. Difficultas ergo procedit de duobus locis adaequatis, et inter se omnino discontinuatis, an Vlt corpus occupans unum spatium sibi adaequatum, et totale, possit divinitus occupare aliud spatium adaequate diversum, ac si esset aliud corpus realiter distinctum; itaut in utroque habeat extensionem partium, et circumscriptive se habeat.

His animadversis indagandum nobis est, undenam proveniat, quod idem corpus simul habere non possit naliter duplicem ubicationem circumscriptivam in duplici loco discontinuato? omittendo quidquid alii dicant; iudico n. id non provenire ex defectu potentiae naturalis receptivae, quam corpus ex se habet; si n. ita foret, nec divinitus posset duas ubicationes recipere in diversis locis, ut de potentia passiva lib. 1o tractatu 3o dictum est. Praeterea iudico, id non oriri ex defectu virtutis activae, quam corpus habeat ad eas simul ubicationes producendas; quia cum successive illas producere possit, utique ex se potest illas simul producere, nisi ex alio aliunde impediatur.

Vlterius iudico, id nec provenire praecise, ex repugnantia, et incompatibilitate ubicationum, quae ex natura sua, quaelibet petat non esse aliam in eodem corpore, in quo ipsa est: datur n. alia repugnantia, quae extrinsece obstet, Vlt decretum extrinsecum Dei, ne otiositas,

418 et superfluitas in verum natura admittatur. Unde infeses, duas ubicationes circumscriptivas receptas in eodem corpore, ex vi quarum illud sit in duplici loco adaequato, ambas recipiendas esse in potentia obedientiali illius, ut de furis tractu citato diximus; et advocare potest huc quod ibi dictum est, et ratio est; quia cum huiusmodi ubicationes habeant inter se repugnantiam, et incompatibilitatem ratione eiusdem corporis, quaelibet ex illis petit ex natura sua non adesse alteram in illo corpore, in quo ipsa est; ac proinde Deus faciet contra utriusque exigentiam, et inclinationem, si illas simul retineat in eodem corpore; et consequenter illud corpus connotabit agens supernale in receptione, et conservatione utriusque simul ubicationis; supernaturale inquam quoad modum; quia possunt esse entitative naturales, imo servari passiones naturales quoad entitatem, et solum supernaturales quoad modum.

Contra praecipuam difficultatem prima sententia adstruit, esse impossibile duplicem ubicationem circumscriptivam adaequatam, posse convenire simul eidem corpori ratione duplicis loci adaequati diversi: pro hac sententia aperte stat S. Thomas 3a parte, quaestione 75 arctulo 1o ad 3m. S. Bonaventura, et communiter omnes thomistae, quos sequitur P. Vasquez: secundam oppositam sententiam tenent omnes fere nostrae Societatis Patres cum Scoto, ult, posse divinitus idem corpus in duplici loco adaequato circumscriptive constitui.

Suadetur 1o haec 2a sententia argumento communi in materiis de potentia absoluta; non implicat contradictionem idem corpus constitui circumscriptive in duobus locis adaequatis: quod id concedendum est divinae Omnipotentiae ut patebit ex solutione argumentorum. 2o suadetur sententia; idem corpus collocari in duplici loco adaequato est, quod illud recipiat duplex accidens adaequatum, vel duplicem ubicationem circumscriptivam; sed nulla repugnantia est, quod idem corpus recipiat duplex accidens adaequatum; cum possit idem subiectum divinitus recipere duplicem albedinem, et praeterea idem effectus duplicem actionem adaequatam trahere, ut dixi de causis in communi tractatu 1o lib. 1o: ergo similiter idem corpus poterit recipere duplicem ubicationem. Si dicas, duas ubicationes adaequatas circumscriptivas in duobus locis

diversis afferre in se contrarietatem, et repugnantiam; ideoque divinitus non possit eidem corpori convenire; contrarietas quae, et repugnantia, et contrarietas duplicis ubicationis circumscriptivae ad summum esse potest contrarietas physica; qualis est inter duo accidentia positiva, videlicet calorem, et frigiditatem; sed potest Deus in eodem subiecto retinere simul duo accidentia contraria, et duas formas positivas ex natura sua repugnantes: ergo similiter poterit duas ubicationes circumscriptivas adequatas in eodem corpore componere simul.

Tertio suadetur; multo difficilius est, corpus existere definitive in duplici loco adequato; quam existere circumscriptive; sed tamen definitive existit in duplici loco adequato, imo multiplici, ut de fide est, siquidem fideliter credimus, Corpus Christi Domini in Eucharistia existere totum in toto, et totum in qualibet parte Hostiae: ergo a fortiori circumscriptive poterit idem corpus existere in duplici loco adequato: maior probatur, supposita minori; existere definitive in pluribus locis, praeter miraculum existendi in pluribus locis adequatis, includit etiam miraculum aliud, quo existit corpus modo spirituali, et improportionato cuilibet corpori: ergo poterit facilius existere modo proportionato, et corporeo, seu circumscriptivo.

4.o suadetur ex pluribus historiis fide dignissimis, ex quibus constat Sanctos aliquos, dum hanc vitam mortalem degerent, in duplici loco distanti conspectos fuisse, ut de Sancto Antonio de Padua in choro cantante, et alibi Contionem habente; et de Sancto Parente nostro Fransisco Xavier in duabus navibus distantibus simul viso refertur ab innumeris testibus realem utriusque praesentiam illorum attestantibus; imo ipse Christus Dominus in sua propria forma apparuit Saulo Damascum petenti manens etiam in Caelo; neque enim dicendum videtur, Christum Dominum dereliquisse Patris dexteram.

Caput 2.um

Obiectiones dilutae.

Obiiciunt thomistae 1.o; si idem corpus posset poni in duobus locis adequatis

 p duplicem ubicaonem circumscriptivam; etiam posset in eodem loco duplicem ubicaonem circumscriptive habere, et posset ēē bis, aut ter in eodem loco; sed hoc ē absurdum; ḡ. Confiratr 1º, etiam posset ɔstitui idem corpus s.l. in infinitis locis, et habere immensitatem; qḋ ē proprium solius Dei: ḡ. Confiratr 2º: si idem corpus esset s.l. Romæ ꝯg, et Hispali, esset distans à seipso, et ñ distans, ut pote sibi proxum; sed hoc implicat: ḡ. Confiratr 3º; si poneretr in duplici loco idem corpus, illud se pararetr, ac divideretr à se ipso; siquidem ɔvenirent diversa prædta ipsi, qualia ñ, ēē hic, et ēē alibi: et eo ent esset unum, et ñ esset unum; sed hoc repugnat: ḡ. Confiratr 4, si poneretr in duplici loco, occuparet maius spatium ipso corpore; hoc implicat: ḡ.

Remus admittendo sequellam, qḋ minime repugnat; s.t. ñ implicat, qḋ idem subtum possit duplicem s.l. albedinem recipere. Ad 1m ɔfiraonem Reo, idem argumtum posse fieri de ubicaonibꝰ definitivis in Eucharistia: unde admissa possibilitate infiniti in actu, admitto, posse divinitus idem corpus poni in infinitis locis p̄ infinitas ubicaones; nec tunc haberet immensitatem propriam Dei; sed aliam creatam, et dependentem essalitr à Deo, multis imperfectionibus admixtam: in sentta vō negante pol̄itatem infiniti in actu, negabo etiam illud infinitas ubicaones habere; s.t. et ipsi thomistæ negant de ubicaonibus definitivis.

Ad 2m, distinguitr maior; illud corpus raone requentatis esset distans à seipso: nego marem: illud, ut ubicatum p præsentiam Romanam, esset distans à seipso, ut ubicato p ubicaonem Hispalensem; ɔcedo marem. Ad 3m nego marem, ñ ex eo qḋ ɔveniant eidem rei duo accia diversa, s.l. duo prædta sub diversa raone, sequitr illam dividi à seipsa; ɔvenit quippe eidem Sacharo albedo, et dulcedo sub diversa raone, qn propterea dividatr à seipso; corpus ꝗ̄ licet habeat diversas ubicaones, unum corpus ē, qḋ à se ñ dividitr. Ad 4m Reo, corpus p duplicem ubicaonem circumscriptivam ñ habere spatium maius seipso; sed duplex spatium, quorum quodlibet sit ipsi æquale, ex vi ꝑ unius præsentiæ commen=

superaretur uni loco, et alteri ex vi alterius.

Obiiciunt 2º de ratione ubicationis circumscriptivae, ita ambire, et detinere corpus, ut illud nequeat detineri alia ubicatione circumscriptiva: ergo implicat corpus habere duplicem ubicationem. Confirmant 1º extentione effectus formalis quantitatis; sed nequit crescere effectus formalis, nisi crescat forma v.g. calidum crescere non potest, nisi crescat calor: ergo non aucta quantitate, nequit corpus in duplici loco habere duplicem extentionem. Confirmant 2º. non potest idem corpus simul esse in diversis temporibus: ergo neque simul esse in diversis locis.

Respondemus, negando antecedens, sed minus igitur est de essentia ubicationis circumscriptivae corpus cum extentione detinere, data autem extentione corporis in uno loco, potest supernaliter dari alia in alio, licet naliter non possit. Ad 1m confirmationem concedo totum syllogismum; nec opus est, ut corpus collocetur in duplici loco, quod habeat duplicem quantitatem, aut extentionem, quae est effectus quantitatis, sed sufficit, si multiplicentur praesentiae, et ubicationes: praeterea illud corpus haberet duplicem extensionem formalem, quae provenit ab ubicatione, tanquam effectus, non tamen haberet duplicem extensionem radicalem, quae a quantitate fluit. Ad 2m; concesso antecedenti, negatur consequentia: quia corpus coexistere potest tempore existenti, cum vero non coexistant plura tempora simul, fit, ut eis coexistere corpus simul nequeat, sed tantum successive: at vero locis pluribus potest simul coexistere, quia loca simul existunt.

Sed ergo nullius roboris quasi sit haec argumenta Patris Vasquez, aliter nostram sententiam sic oppugnat: si lapis v.g. circumscriptive ponatur in duabus extremitatibus alicuius trabis; et deinde auferatur trabs, lapis ab utraque extremitate naliter movebitur simul in centrum; siquidem ubicunque lapis est, gravitat in centrum, sive petit moveri ad centrum; sed repugnat, quod naliter duplici motu moveatur: ergo. Roboratur; quia in casu posito, si una extremitas trabis deprimatur deorsum, alia sursum ascendet, et centur lapis moveretur sursum, et deorsum simul motibus contrariis vi agentis nalis; hoc omnino repugnat: ergo. Etiam

422 repugnat, q[uo]d ponatur in duplici loco.

Facile equidem Reo, negando majorem;

Ult[erius] in utraque extremitate trabis, lapidem movendum esse naliter in centrum, ablata trabe; tunc non nullibi moveretur: sed maneret immotus, et divinitus conservatus in utroque loco: nam utraque illa ubicatio conservaretur a Deo supernaliter saltem quoad modum; quousque Deus vellet cessare a conservatione utriusque ubicationis, qua lapis erat immotus: unde casu, quo Deus cessaret a conservatione illarum ubicationum, lapis non moveretur duplici motu in centrum ex utraque extremitate trabis; sed tantum ex una, quae propinquior esset centro; quod si aeque utrumque distaret, Deus destrueret a quacumque parte erat lapis movendus; et ratio est; quia licet lapis in utroque loco haberet suam innatam gravitatem ad centrum, non tamen descenderet duplici motu; sed tantum unico; quia solum exigit unum motum ex natura sua ad sui conservationem in centro. Ad confirmationem, nego in praedicto casu, posse trabem ab agente nali moveri sursum, ac deorsum, pro ea duratione, qua Deus, ut agens supernale decrevit, utramque illam ubicationem conservare.

Caput 3um.

quae accidentia debeant, et possint commitari corpus in duplici loco, resolvitur.

Multiplex genus accidentium in composito nali reperiri certum est; alia enim accidentia essentialiter dependentia a loco destructo, in quo est corpus v.g. ubicatio, et actio per quam ubicatio producitur: alia enim independentia a destructo loco v.g. calor, frigiditas: rursus accidentia independentia a loco enim sunt duplicis differentiae: vel non enim de naturali complemento corporis; ita ut istud tanquam quod sibi debitum illa exigat: talis est calor in igne, gravitas in lapide: vel taliter se habent ad corporis, ut ab illo naliter non exigantur; sed quae bene se habeat cum illis, ac sine illis secundum suum statum connaturalem, ut calor in mari, albedo in homine.

Si non loquamur de accidentibus, quae dependent essentialiter a loco destructo censeo licet cum aliquibus DD. posse divinitus, si Petrus existat Cordubae,

et Hispali per eandem ubicationem Cordubensem locari Hispali, in quo nulla implicatio est, siquidem eadem ubicatio potest esse ratio formalis ubicandi idem subiectum in pluribus locis adaequatis. Ubi adverte, illam ubicationem fore entitative supernaturalem, quia ex natura sua, et essentialiter peteret convenire duobus locis adaequatis, id autem est indebitum naturae corporeae, quae ipsi non petit esse in unico loco secundum suam entitatem.

Censeo praeterea ubicationem Cordubensis potest collocari supernaturaliter Hispali per ubicationem aliquam distinctam; nam nullam repugnantiam invenio in eo, quod ubicatio Cordubensis, licet esset entitative, et essentialiter immobilis ab hoc unico loco, fieret praesens Hispali per aliam ubicationem, retento illo loco Cordubensi; sicut enim unio continuationis, quae unit duas partes formae liqui, se ipsa unit essentialiter continuat, et nihilominus per unionem superadditam unitur de facto materiae, cum qua forma liqui unitur; ita similiter, ubicatio, qua Petrus est praesens Cordubae se ipsa essentialiter est praesens Cordubae, et divinitus esset praesens Hispali per ubicationem superadditam.

Unde ubicatio Cordubensis esset ratio formalis se praesentandi Cordubae, non vero se praesentandi Hispali; atque adeo hunc effectum formalem novum posset divinitus accipere ab alia ubicatione Hispalensi. Rursus licet ubicatio Cordubensis Petri ipsa fieret praesens Hispali, non tamen ipse Petrus fieret praesens Hispali; et ratio est, quia ut Petrus esset praesens Hispali debebat habere rationem formalem per quam sit praesens Hispali; ubicatio vero Cordubensis secundum non est ratio formalis praesentandi corpus Cordubae, ubi ipsa est ratio formalis se praesentandi; non vero praesentandi corpus, ubi ipsa est praesens per ubicationem superadditam. Hinc est, quod Hispali retineat suam essentiam, licet esse rationem formalem se praesentandi Cordubae.

De accidentibus independentibus a loco determinato, cum quo corpus ex natura rei connectitur, et similiter de accidentibus, quae sunt de complemento illius, itaut eidem naturaliter deesse non possunt: assero 1.o, si corpus ponatur miraculose in duplici loco, ea omnia accidentia illud naturaliter comitantur; itaut esset novum miraculum, si in uno loco eiusmodi accidentia haberet,

424 et non in alio: probatur conclusio; quia quaelibet res ubicumque ponatur, petit suas passiones, et proprietates, et omnia quae pertinent ad suum statum connaturalem; siquidem ex eo quod ponatur in duplici loco, non mutatur eius essentia, et natura; ergo ignis si in duplici loco poneretur, in utroque naturaliter haberet calorem, ut pote suam passionem: ergo si in duplici loco ponatur, potest corpus in utroque habere suum complementum, vel suam proprietatem; non minus, quam si esset in unico tantum loco: sic etiam corpus Christi Domini sub specie panis existens, dicitur habere per concomitantiam sanguinem suum, id est per naturalem conexionem, seu complementum, quod corpus humanum habet cum sanguine: unde esset novum miraculum, quod ignis absque calore, et Christus absque sanguine existerent in uno loco, et in altero haberent, vel calorem, vel sanguinem.

Existimo 2o, accidentia cum quae ex natura rei non connectitur corpus, nec ad illius complementum pertinent, etiam commitantur corpus naturaliter in utroque loco, ita ut, nec divinitus, possit, quod corpus in uno loco habeat v.g. albedinem, et in alio illam non habeat; haec conclusio 3a omnes fere [illegible]; sed illam tenet Pater Vasq. Probatur: impossibile est aliquid afficere Petrum, quin afficiat omne illud, quod identificatur cum Petro; sed albedo afficit entitatem, quae est Hispali: ergo afficit entitatem, quae est Romae identificata cum entitate Hispalensi: totus hic discursus evidens est, ut non videam, quomodo possit ab aliquo inficiari: quapropter progredior in probatione: esse album non est aliud, quam albedinem afficere subiectum; sed albedo afficit subiectum, quod est Romae, et illud est Hispali identificatum cum illo: ergo idem subiectum non potest esse Hispali album, et Romae non album.

Dicunt 1o licet conveniret entitati Petri pro diversis locis albedo, et eius negatio; adhuc non convenirent praedicata contradictoria; quia absolute falsum esset, eam entitatem non esse albam; cum id significet, nullibi esse albam, et Hispali foret alba: ergo nullum est argumentum factum. Contra est, illi entitati conveniret simul, et in eodem instanti habere unionem cum albedine, et habere negationem unionis cum albedine; sed haec sunt contradictoria absolute, et specificative loquendo: ergo convenirent illi praedicata contradictoria.

Dicunt 2o existere in diversis

Locis; quivalet existe in diversis temporibus; sd in diversis temporibus potest Petrus habere albedinem, et illius negaonem: ergo etiam in diversis locis. 429
Contra est; quia inde sequeretur duos terminos contradictorios esse album, et non esse album, convenire Petro simul in diversis locis; quia successive, et pro diversis temporibus potest convenire eidem entitati habere albedinem, et non habere illam ullo pacto: insuper illud primum Aris, in quo fulcitur argumentatio syllogistica; quod accidit alicui, accidit omni identificato cum illo. verum non habet in diversis temporibus; quia in uno tempore potest aliquid uni accidere, et in altero illi non accidere; et ratio est; quia actio conservativa habet partes realiter distinctas, et Petro conservato in instanti A possunt convenire praedicata, quae non conveniunt in instanti B; nam esse conservatum, pro diversis instantibus, non est eadem entitas; sed diversus effectus, seu terminus sub ratione terminationis; caeterum entitati in diversis locis constitutae non possunt illi accidere termini contradictorii simul, et pro eodem instanti, contra praedictum Aris principium.

Dicunt 3o; cognitio recidet cum anima in solo cerebro; non vero in pede: ergo similiter poterit aliquod accidens subiectari in entitate existenti in uno loco, et non in altero. Resp., distinguendo ans; cognitio recidet cum anima in cerebro; id est in solo cerebro invenit anima dispositiones ad cognoscendum: concedo ans; in solo cerebro habet secum unitam cognitionem; nego ans: itaque cum dicimus, animam habere cognitionem in solo cerebro, non significamus animam, quae est in pede; excludere unionem cognitionis in pedem, est non habere dispositiones ad cognoscendum actu: similiter dicendum est de entitate in duplici loco.

caput 4m.

aliquot corollaria de duobus ...

Ex dictis infero 1o; accidentia, quae pendent ex connotatione extrinseca loci, optime possunt dari, et denominare Petrum in uno loco, et non in alio; potest enim habere diversas denominationes extrinsecas reduplicative, prout est Romae; et non prout est Hispali; denominationes vlt proximi, in distantis, et locati.

42 ... itaut unum decretum extrinsecum non sit formaliter aliud; Romae potest habere quattuor ulnas extensionis, a quo indistans sit, et Hispali habere tres tantum, a quo non distet: similiter potest moveri sursum, prout est Romae, et deorsum, prout est Hispali; quae quidem, et aliae similes denominationes pertinent ad totum decretum, et non afficiunt solum subiectum.

Rem totam exemplo explico; diximus enim in Logica, non posse terminari in una realitate cognitionem ad aliquam perfectionem, quin terminetur ad totam entitatem: at posse totam entitatem cognosci diversis cognitionibus; ita quod constituat entitas cum variis cognitionibus varias denominationes cogniti, et prout cognoscitur una cognitione, posse illi convenire praedicata, quae non conveniunt decreto ex entitate, et altera cognitione: Unde hoc decretum esse album Romae pendet a loco; ita dicimus per reduplicationem Petro prout est Romae, convenit praedicatum, velut albedo, quae non convenit Petro prout est Hispali: ast ipse Petrus in se consideratus specificative, cum ex eo quod ponatur Romae non habeat multiplicem rationem subiecti, nequit Hispali subiectari illi accidenti, quod Romae non subiectetur, cuius ratio tota desumitur ex identificatione, quam habet secum ipso, in quocumque loco ponatur, ut supra dixi.

Infero 2o, facile posse cognosci, quaenam accidentia debeant commitari subiectum in quocumque loco ponatur, et quae non: nam ex principio generali descernitur, quod habere naturaliter debeat ubicumque eadem accidentia, quae dimanant et recipiuntur in ipsa re, quales sunt actus intellectus, et voluntatis, actus sensuum externorum, sicut aliae proprietates, quae a subiecto producuntur per emanationem: ceterum accidentia, quae illi proveniunt ex connotatione loci extrinseci, et subiectantur in ipso loco, non est necesse, quod in omnibus locis adsint, si adsunt in uno, vel absint ab omnibus, si absunt ab uno, possunt enim loca extrinseca esse affecta aliquibus accidentibus omnino diversis, quae non reperiuntur in quocumque loco.

Infero 3o, non posse idem subiectum constitutum Cordubae, et Hispali simul recipere naturaliter Cordubae frigiditatem intensam, et Hispali calorem intensum; supernaturaliter vero posse; et ratio est; quia sicut naturaliter idem subiectum in unico loco non potest si-

recipere qualitates contrarias, bene tamen supernaturaliter; ita similiter fiet, si ponatur idem subiectum in duplici loco; siquidem non tollitur contrarietas caloris, et frigiditatis ratione eiusdem subiecti.

Infero 4°, non posse idem subiectum etiam divinitus in uno loco amare efficaciter, et in alio odisse idem subiectum simul, nec affirmare, et negare simul idem obiectum; et ratio est contra communem sententiam; quia anima pactum amoris determinata est; quin habeat virtutem ad determinandum se ad utrumque actum simul; ideo quod in uno tantum loco non potest divinitus simul amare, et odio habere efficaciter idem obiectum, et assentiri, et dissentiri eidem obiecto: quod nec divinitus potest eosdem actus simul habere in duplici loco. Infero 5°. idem subiectum constitutum Cordubae, et Hispali; si Cordubae habeat frigiditatem intensam, et Hispali calefaciat de novo ab igne ibi applicato, amissurum frigiditatem, quam Cordubae habeat, nisi illa divinitus retineretur; nec est absurdum in commodum agens naturale, videlicet ignem agere in distans, quando subiectum est idem cum illo, quod est in alio loco.

Infero sexto: facilem esse solutionem ad nulla quaestiunculas, quae hic excitari solent; videlicet an, si corpus in uno loco emitteret sanguinem, in altero necessario esset emissurum sanguinem? utrum si in una parte abscindatur brachium, aut vulneretur, in alio etiam necessario sit tionem, et vulnus acciperet? an si in uno loco esset vivum, in alio vivum necessario esset extiturum, vel posset existere mortuum? Ad quas omnes, et similes, respondendum est, habito uno accidenti in uno loco, necessario habendum est in alio; et ratio est; quod omnia illa accidentia sunt independentia a loco determinato, vel illius connotatione; et subiectantur in corpore locato, non in loco extrinseco, vel illius connotatione; quare utrobique corpus semper eadem accidentia habere necessum est, ut patet ex praecedentis capitis doctrina.

Disputatio 4ª.

de vacuo, eiusque repugnantia in natura.

428. Vacuum non accipi pro vacuitate, et innanitate, in qua nihil prorsus est, quale enim apprehendimus stitive, ante Mundi conditionem, et quidam appellant spatium imaginarium: loquimur de vacuo phisice sumpto, quod ita ab Ære definitur; est Locus corpore non repletus: hoc est vacuum est decretum, quod essaliter dicit superficiem capalem continendi corpus, et carentiam cuiusvis corporis superficiem illam complectentis; per quam carentiam differt locus vacuus á loco corpore repleto.

Dubitatur 1.º an vacuum possit dari naliter? plura experimenta á Philosophis producuntur in lucem, quæ repugnare vacuum in natura demonstrant, ex eo quod extrahatur á fistula, statim subit aqua, aut quodvis aliud corpus ad complendum extracti aëris locum, et si corpus, quod ascendere possit, non sit ad vacuitatem replendam, experimur, non posse extrahi aërem; cuius ratio est, quod repugnet vacuum in natura. Item in cucurbitis vitreis, quibus utuntur Chirurgii, et Medici ad evocandos á capite humores ad imas partes corporis, videmus intumescere carnem, ut impleat locum aëris, qui quidem maiorem occupabat locum rarefactus in vitro per ascensum ignem, extincto autem igne condensatur aër, et minorem occupat locum, quem subit caro tumida: similiter innumeræ aliæ experientiæ huc advocari possumus, quæ satis á posteriori probant vaculi repugnam: cum nulla alia ratio assignari possit á priori, nisi quod Deus ita providit, et id congruentius est ad rerum naturam, et rerum nalium conservationem.

Non desunt tamen aliquot arguta in oppositum: primo est; vas plenum cinere, vel farina recipit in se aquam; ergo dabatur in illo aliqua vacuitas; cum illa corpora nequeant penetrari. Respondeo, non dari ibi aliquam vacuitatem; sed poros plenos aëre; et in locum aëris immissa succedit aqua; aër enim ad introductionem aquæ expellitur, cuius indicius sunt aquæ orbiculi pleni aëre emergente existentes in superficie: quod patet in pane, et terra, quando madefiunt aquá; tunc enim non datur penetratio aquæ cum pane; sed enim aqua intrat poros, quos panis habet plenos aëre, quo expulso aqua eius locum, et non amplius occupat.

2.um argutum est; quando duo corpora miraculose penetrantur,

datr tunc vacuum in navi; nam spatium occupatum p corpus penetratum cum alio, navis remansit vacuum. Retr, n negari á nobis divinitus posse dari vacuum: deinde indico, Deum providisse de creatione alterius corporis in eo loco; il de rarefactione corporum circumstantium, ne aliud miraculum prætr penetrationem corporum hic patraretr.

Dubitatr 1o; an repugnet naturalitr virtus, quæ possit efficere vacuum? Athomistæ n pauci probant, repugnare talem virtutem; qa nulla vis corporea potest vincere inclinationem cōem, quá propendet hæc Mundi moles ad suî servaonem. Sd dra e; qa licet n possit absolute vincere illam inclinationem, adhuc quantum ex se e, poterit; solumqe repugnam provenit ex eo qd Deus ita præordinavit apposite ad rerum naturas, et proptr bonum universi.

Dubitatr 2o; á quo producatr ille motus corporis succedentis in locum alterius, nec vacuum relinquatr? Reo 1o, produci ab eo impulsu tanquam á Conditore, et Conservatore rerum in illud corpus, ratione cuius movetr, ut vacuum n relinquatur. 2o causam moventem corpus in cuius locum succedit aliud corpus ascendens, movere etiam eiusmodi corpus ascendens; et rao e, qa homo, qui attrahit quæ subsequitr aqua p fistulam, sentit pondus aquæ resistentis, quam simul trahit sursum.

Ultimo dubitatr, an p vacuum possit aliqd grave moveri ad centrum motu successivo? Retr affirmative, et probatr; qa gravitatio e effus fralis gravitatis: g si poneretr in vacuo moles gravis, gravitaret: rursus posita gravitate, et nullo corpore denso resistente, datr melius motus localis; sd in vacuo n intercederet corpus densum resistens gravitati: g daretr motus. Deniqe iste motus esset succivus; nam successio motus n solum provenit ex resistentia medii, sd etiam provenire potest ex ineptitudine mobilis ad producendum motum in loco distanti, quin prius illum producat in medio. Confratr, corpus n potest in duobus locis naliter simul ee, aut ita se habere, ut si locus

498 producatr, duobq simul respondeat: ergo etiam in vacuo motus succesivus debet esse, ne simul in duobus locis sit.

Unde licet non sit motus per correspondentiam ad locum extrinsecum; potest tamen in vacuo dari cum succesione partium per correspondentiam ad locum intrinsecum, vel ubi, quod ita disponat subiectum, ut in instanti A habeat ubi, quod responderet tali parti spatii positivi, quod produci poterat, et in instanti B habeat aliud ubi, quod non eidem spatio, sed alteri corresponderet, si daretur. Hic libro quarto finem imposuimus.

His exactis librum quartum, quatuorque Phisicorum Libros tandem tandem absolvimus; atque annum hoc pensum nostris Auditoribus dedimus; quod Æterno Sæculorum Regi ivi libatum, appensumque voluimus; in cuius gloriam, Laudemque Intemeratæ, et immaculatæ Deiparæ Sanctissimæ cedat.

Hispali Divi Hermenegildi
Regis, et Martiris Iesuitico collegio.
Mense Iunio in pervigilio Sancti
Ioannis Baptistæ.
Anno Cristiano.
1658

Brevis expositio omnes disputationes, tractatus, et Capitula quatuor Phisicorum librorum amplectens, et reducens horum librorum latitudinem ad breve compendium, ut visa hac expositione, omni cum celeritate quamlibet difficultatem intellectui propositam, statim inveniamus.

Liber primus Phisicorum de corpore nali completo substali, illiusque partibus. tractatus 1s de principiis intrinsis corporis nalis substantialis completi in communi.

Totius indicis finis.

Controversia

Singularis de denominativis, et de nominationibus.

quaestio prima

definitio, atque divisio rei in controversiam vocatae.

sectio 1a

definitio exponitur.

Magnum opus aggredior, quod dat mihi gloria vires; arduum enim opus, et explicatu
difficile in controversias adsisco, fateor equidem auditores mei; ast id discussa
etiam alibi, et in posteriores discutiendas difficultatibus celebras oro opportunum, ne
dicam divinum; cuius gloriam ambitiosus mihi non arrogo; quod enim labor, meque te-
nuitate consultus, et parum salutis confidens: pro vestra omnium utilitate, et in-
cremento hunc decretis, et denominationibus speciales tractatus elucubra-
turus accedam; si bonus, ipsum opus commendat, et praestat vires, si malus in ma-
teria satis lubrica vestra benignitas pepercit, scopum non attigi, licet glorias
assequi non meruerim.

Et ne vel ipsis nominibus implicemur, praemonendum oro sit, tria haec nomina
denominativum, denominatio, denominatum, quae in hoc tractatu
passim adinvenies, non in idem signandum recidere; quae singulis suam
adaptari peculiarem significationem. Denominatum est id, de quo aliquid
per rem concretum, seu adiectivum enuntiatur. Denominativum est
vel id, quod per ipsum concretum enuntiatur de aliquo. Denominatio autem, vel
est actualis, vel potentialis: actualis est ipsa appellatio, vel enuntia-
tio, qua dicitur aliquid per ipsum concretum de subiecto; ubi necesse est, quod
singularis dictio, sive vocalis sit, sive mentalis, aut scripta in vol-
vatur.

Potentialis denominatio tam in denominativo, quam in denominato consistit;

Et si potialis absolute sit, deinde addit possibilitatem actus comparantis, et enuntiantis denominativum de denominato. Claritatis gratia rem totam exemplo declaro: Petrus est albus: tria hic afferuntur: Petrus, qui est denominatum, quod de ipso Petrum scretum, seu adiectivum dicitur aliquid: albus, quod est denominativum; quod est id, quod Petrum adiectivum, seu scretum dicitur de Petro. Et tandem totum ex his duobus, et actu etiam enuntiante resultans, dicitur denominatio; quod quodlibet horum non intellecto, denominationem etiam non intelligi necesse est. Et ut clarius percipias, in quacumque denominatione tria inveniuntur, nempe forma, quae denominat, et subiectum, quod denominatur, et unio formae ad subiectum; unde collectio ex tribus surgens dicitur denominatio obiectiva.

Omnes fere Aristotelis Commentatores, sic referente Arriaga De nona Logicae sesse 1.a subsesse 2.a, nobisque annuentibus in nostra Prima Logica de Ante praedicamentis (loquuntur de denominativis formalibus, id est, de ipsis vocibus sua obiecta repraesentantibus) sic quae definiunt denominativa esse, quae ab aliquo nominis appellationem habent, solo differentia casu: quam definitionem non rigorosam iudicat Arriaga; quia albus verbi gratia est denominativum deductum ab albedine, ab illa non integrante subiectum dicitur album; et album differt nimius quam casu ab albedine; siquidem ab illa realiter distinguitur: quare falsum affert definitio, dum dicit solo casu distingui denominativum a beo, a quo nomen derivat. Praeterea si in rigore Grammatico accipiendum sit illud solo casu, plane erit falsa definitio: quia non semper denominativa casu differunt a beo, a quo appellationem habent. Verbi gratia album, et albedo, utrumque non est in nominandi casu; cum tamen album sit denominativum ab albedine deductum.

Praevidere Patres Conimbricenses et non nulli Patres huius rationis vim, et propterea docuere illud solo casu accipienda esse pro diversa terminatione, et finitione vocis: terminatio in vocis etiam dicitur casus, cadente voce a primaria sui acceptione. Itaque dicunt, album esse denominativum ab albedine, quia diversimode desinit, et terminatur vox albedo, atque album; cum si vox

obiectiva originem ducat a primo. Sic meam mentem exposui in Logica loco citato, et congruentior mihi videtur ex positio.

Unde scies, denominationem formalem, seu appellationem esse illam, quae est actualis enuntiatio, seu oratio denominativi de denominato: denominationem autem obiectivam esse conceptum resultantem ex subiecto, et forma determinante appellationem, quae denominatio concretus obiectivus dicitur; et in hac acceptione sumitur contra a Ptolibus, sicut denominativus, et denominatus pro obiecto harum vocum usurpari solet, cui acceptioni etiam nos adquiescemus, ut ex dicendis quaestionibus sequentibus palam fiet.

Sectio 2.a

Denominatio obiectiva dividitur.

Primo ab omnibus dividitur denominatio in intrinsecam, et extrinsecam: intrinseca denominatio est, quae subiecto tribuitur a forma, vel unita per se, vel identificata cum ipso: ut homo dicitur albus ab albedine per se intrinsece, dicitur etiam animal ab animalitate cum ipso identificata. Extrinseca denominatio est quae subiecto tribuitur a forma ab illo distincta realiter, atque realiter non unita: ut homo dicitur cognitus a cognitione divina, quae cum, neque unitur, neque identificatur.

In definitione denominationis intrinsecae diximus, illam debere provenire a forma per se unita; idque consulto diximus; poterit non accidere, quod forma uniatur subiecto; et tamen si quod denominatio per accidens tributa, non sit intrinseca; sed extrinseca; quia forma non per se, sed per accidens tribuenda, quod unitur subiecto; ideo non requiritur ad denominationem tribuendam, quod forma denominans uniatur, Verbi gratia cognitio, qua Petrus se ipsum cognoscit, unitur ipsi Petro, et tamen denominatio cogniti est extrinseca; quia ut Petrus denominetur cognitus, non est necesse, quod se cum habeat unitam cognitionem; cognitum non dicitur etiam a cognitione divina extrinseca. Sed observa, quod in Petro cognoscente se

ipsius; datur duplex denominatio ab eadem forma diverso modo proveniens, v.g. ab eadem sua cognitione denominatur cognitus, et se ipsum cognoscens; denominatio cognitii est extrinseca, ut dixi; denominatio vero cognoscentis intrinseca est; quia ipsa requirit unionem cum subiecto: nemo enim, ut in libris de anima latius disputabimus, cognoscere potest, nisi per unitam cognitionem.

Subdividitur denominatio intrinseca in eam, quae est adaequate intrinseca; et in eam, quae partim intrinseca, partim extrinseca est: adaequate intrinseca est illa, quae tribuitur a forma omnino intrinseca: ut homo dicitur calidus a calore: denominatio autem partim intrinseca, et partim extrinseca est, cuius forma est mixta ex forma intrinseca, et extrinseca subiecto denominationis; sic in mea, veriorique sententia actus internus dicitur verus; veritas enim, quae forma est, a qua dicitur actus verus, quae constat ex obiecto, quod est extrinsecum actui, atque constat ex ipso actu, quo nihil magis intrinsecum ipsi.

Similiter subdividitur denominatio extrinseca in eam, quae est partim extrinseca, de qua proxime diximus; atque in eam, quae est extrinseca adaequate, scilicet proveniens a forma realiter adaequate extrinseca subiecto; ut homo dicitur cognitus a cognitione divina, quae nullatenus homini identificatur, aut unitur.

Secundo dividitur denominatio in essentialem, et accidentalem. Prima est, cuius forma identificatur realiter cum subiecto v.g. homo est animal; animal est concretum metaphisicum, idest, habens animalitatem; quare animalitas est forma totius denominationis, quia animalitas, quae identificatur realiter cum subiecto, ipsi tribuit essentialem denominationem. Denominatio accidentalis est, cuius forma distinguitur realiter a subiecto; ut Petrus est albus, Petrus dicitur albus ab albedine, quae albedo, ut potest forma a Petro distinguitur realiter.

Tertio denominatio alia est respectiva, alia extrinsece comparativa: prima est, in cuius forma datur independenter ab intrinseco realis ordo ad suum terminum v.g. Petrus cognoscens

in cuius denoationis forma, nempe cognitione, datur independentia ab intra 3

comparante realis ordo ad Petrum, cuius est cognitio. Denoatio extrinsece

comparativa non potest non esse extrinseca subiecto; et est illa, in cuius forma nul-

lius datur ordo ad subiectum, nisi intrans comparans accedat. Sic Petrus

non poterit dici dexter quin mei, nisi intrus accedat conferens Petr-

um me cum: similiter dicendum iudico in denoationes similis, at-

que in aliis huiusmodi.

Quarto dividitur in denoationem physicam,

metaphysicam, et moralem: physica, meo videri erit, in qua appel-

latio formae ad subiectum est unio realis, quaecumque illa sit: sic se habet di-

namen unitam dicitur physicis, et per calorem inhaerentem dicitur ma-

nus calida. Denoatio metaphysica sit, in qua applicatio formae ad

subiectum est identitas realis cum illo; sic Deus dicitur homo ab huma-

nitate, cum qua identificatur. Denoatio vero moralis sit, cuius forma cum di-

stincta sit realiter a subiecto, neque cum illo realiter unita, ita se ha-

bet respectu illius, ac si uniretur: sic cognitio moraliter denoat parietem

cognitum physice: sic se habet voluntas regia pretium rebus inducens.

Demum

dividitur denoatio in eam, quae est directi denoativi, et in eam,

quae est directi quidditativi; quae haec duo directa in re, et substantialiter

non differre, sed modaliter tantum, idest, in modo significandi utrumque

directum, pro comperto habeo. Sed de his quaestione 3a dicemus: ex

quibus omnibus denoationibus plures alias mixtas invenire promptum

cuique erit; nobis autem fastidiosum esse videtur, illas recensere.

Quaestio 2a
de partibus denoationis obtiue
Sectio 1a
de subiecto, et forma.

Habet denoatio

obiectiva suas partes, ut ex illius definitione praesenti quaestione constat, de quibus seorsim dicendum breviter est. denominatio obiectiva includit subiectum, formam, et formae respectum ad subiectum. Igitur prima pars denominationis est subiectum; quia si physice deficiat, vel non intelligatur id, quod denominationi subiicitur, denominationem ipsam deficere, aut non intelligi, necessarium est. Probatur aperte; quia si nihil sit subiectum albedinis, aut cognitionis, quo modo dicemus, aliquid esse cognitum, aut dealbatum. Sed nota, nos hic non loqui de subiecto physico formae, de cuius ratione satis in physicis demonstravimus tractatu secundi libri egimus; sed subiectum in praesenti usurpamus pro eo, quod aptum est de quo aliquid enuntietur per nomen concretum, seu adiectivum.

Circa huius subiecti naturam dico primo: saepe accidit, quod subiectum physicum receptionis sit forma denominationis, et econtra, forma receptionis physicae sit subiectum denominationis: probatur; quia subiectum denominationis est id, de quo per nomen concretum, seu adiectivum aliquid enuntiatur, seu praedicatur; et forma denominationis est id a quo talis enuntiatio desumitur, quod saepe taliter se habent subiectum, et forma physica receptionis: ergo. Probatur minor: in primis subiectum physicum denominatur recipiens a forma receptionis. Secundo forma receptionis denominatur a subiecto recepta; id est, habens passivam receptionem: quae ad invicem rationem subiecti, et formae denominationis sortiuntur; ita ut forma physica receptionis evadat subiectum denominationis, et econtra subiectum physicum receptionis evadat forma denominationis: quod videre est in unione physica animae cum materia; quae dum dicitur anima materia recepta, est subiectum denominationis; dum autem ab illa dicitur materia recipiens, sive formaliter habens, sive unita, unio dicitur forma talis denominationis: similiter poterit se habere unio corporis animae, aut cuiusvis physicae formae.

Dico secundo: subiectum adaequatum etiam denominationis potest esse eiusdem denominationis forma partialis: probatur: in cognitione, veriori sententia veritas, et conformitas eius obiecto, quae forma est a qua

dicitr actus verus, et conformis, constituitr essaliter per ipsum actum: quia actus ipse est partialis forma denominationis veri, et conformis: cum ipse actus est adaequatus subiectum denominationis illius; quia obiectum neque verum dicitur, neque conforme; cum solus actus dicitur esse verus, et conformis: ergo ipse actus, et est subiectum adaequatum, et inadaequata forma denominationis.

Dico 3°: potest etiam aliquid simul esse subiectum inadaequatum atque adaequata forma denominationis. probatur in homine, qui totus dicitur vivens, et rationalis ab anima; cum totus homo constituitur partialiter ex anima; quia anima seipsam denominat: patet conseq. quia anima est forma denominans ditotum, in quo ipsa includitur essaliter: non enim denominat solam materiam viventem, et rationalem, neque solam unionem, neque utramque simul; cum totum resultans ex materia, anima, et unione denominat vivens, atque rationale. Modo sic: quia ipsa anima est partiale subiectum denominationis; at simul est adaequata forma talis denominationis, quia nihil est aliud, a quo homo dicatur vivens, et rationalis: ergo anima simul est subiectum inadaequatum atque adaequata forma denominationis.

Dico 4°: non minus est aliud denominationi forma, quam subiectum: clarior mihi haec est haec conclusio, quia cum forma denominationis nihil aliud sit, quam id, ex quo denominatio desumitur formaliter, et quod primum quasi exhibitione formales causat denominationes, aperte convincitur, sine tali forma intelligi non posse denominationes adaequate constitutas, et denique illas constitui: ergo Petrus albus in re, nihil est aliud, nisi totum resultans ex Petro, et albedine ipsi inhaerente: quia tam deficiet Petrus albus deficiente Petro, quam deficiente albedine inhaerente; quia qualibet parte coniuncti deficiente, eo ipso deficit totum resultans ex omnibus.

Sed dices: albedo neque physice, neque metaphisice causat formaliter, et primum album: quia non est de essentia albi: quia forma facit extra exhibitionem album: quia non est de essentia albi: cum distinguitur ab eo, non causat albedo denominationis essentiam:

album, ut positum est, nego antecedens; album enim est concretive sumptum, quod resultat ex subiecto, unione, et albedine: non causat albedo album spesificative acceptum; concedo antecedens, album spesificative est precisse id subiectum, quod dicitur esse album, sive homo sit, sive paries, aut aliud quidpiam, de hoc latius quaestione sequenti.

Dico 5: Dantur etiam denominationes, in quibus partiale subiectum sit partialis forma: id patet aperte in quacumque collectione, sive per se sit, sive per accidens; quaelibet enim pars est partialis forma denominationis totius, et quaelibet etiam est subiectum partiale, de quo vere dicitur esse totum partialiter.

Dico 6: Aliquae sunt denominationes in quibus, cum plures partiales formae concurrant, quaelibet ex illis est adequatum subiectum denominationis; v.g. Petrus, quod homo est, est similis Ioanni, qui similiter homo est: unde forma adequata illius denominationis similis in natura humana est uterque homo collective, et quilibet est forma partialis; quod quolibet deficiente, aut non intellecto, deficit formaliter ista illius denominationis. si enim Petrus desinat esse homo, quomodo Ioannes dicetur similis in natura humana? et quilibet ex illis est partialis forma denominationis; et deinde quilibet est adequatum subiectum denominationis; quod de quolibet vere dicitur absolute, quod sit alteri similis in natura humana: et idem et est partialis forma, et adequata denominationis subiectum.

Dico 7: Aliquae sunt denominationes, in quibus idem est subiectum adequatum, atque adequata forma denominationis: id accidit in denominationibus metaphysicis, v.g. homo est animal; nam ratio quare animalitas est forma adequata, et similiter adequatum subiectum est; quia realiter identificatur cum adequato subiecto, vel homine

Sectio 2a.

Quem ordinem forma ad subiectum agnoscit.

Praeter subiectum, et formam ad omnem denominationem altera requiritur specialis

a'us, atq fr̃e ad subtũs habitudo: assero igitur 1o: sine tali a'u nulla potest dari denoatio; probatur, q sibi possunt coexistere sbs, et albedo, homo, et cognitio, et tamen nequit sbs denoari albus, vel homo cognitus; subiectũ n̄ dicitur albus ab albedine inhaerente parieti, etsi ipsi coexistat; neq homo dicitur cognitus a cogne tracta adequus, licet homo, et illa cognitio simul existant; de quo pari modo fieri potest inductio p omnia subiecta, omnes denoationes fr̃as, dummodo neq fr̃e, neque subta se respiciant essaliter: ergo praeter id, qd in denoatione dicitur subiectũ, atq praeter id, qd dicitur fr̃a aliqd aliud requiritur ad denoationes.

Dices; si praecisse supponantur in rerum nãra m̃a, et ipsius unio, m̃a erit, et dici poterit unita; quare unio erit fr̃a, m̃a autem denoationis subtũs: ergo dabitur denoatio ex praecisse, qd sibi coexistant fr̃a, atq denoationis subiectum: ergo denoationis essa nihil aliud praeter fr̃as, et subiectũs petit; alioquin intelligi n̄ posset denoatio, quin illud aliud, vlt a'us, intelligeretur distinctus.

Respondeo, admisso anti, distinguendo cons: ergo dabitur denoatio ex praecisse, qd sibi coexistant subtũs denoationis, et fr̃a essaliter se respicientia, concedo coam: subtũs, et fr̃a, quorum neutrum petat essaliter denoare alterum, aut ab illo denoari, nego coam: in illa igitur hypotesi m̃a esset unita; & tunc daretur specialis a'us ad denoationes petitus, qui quidem esset idatus cum ipsa unione, quae cum modus sit uniendi m̃am, essaliter petit eam unire, atq unitam denominare.

Instabis: posita in duobus hominibus duplici albedine, sine alio prorsus respectu realiter disto, aut unione; evadunt illi duo illi homines albi: ergo etc. Respondeo, concesso anti, negando coam, in qua contenditur denoationem resultare ex solius fr̃e, et subti positione: nam n̄ recte infertur

ex illo anni cuius praeter hos illos, et albedines, quatenus haec forma est denominationis, datur in utraque albedine ordo specialis indatus, quo quantum est ex se respicit aliam albedinem, atque quantum est ex se efficit subiectum, cui inhaeret, simile subiecto habenti alteram albedinem. Licet enim albedo sit forma absoluta in existendo, quia ut existat, nullam aliam albedinem exigit existentem; at in denominando non est omnino absoluta; sed quantum est ex se, est respectiva, id est, ex se apta efficere Petrum similem Ioanni, si in illo alia albedo supponatur existens.

Assero 2°: hic ordo saltem partialiter consistit in unione, vel quasi unione formae denominationis ad subiectum: pro quo nota ex sessione 2a praecedentis quaestionis, denominationes esse intrinsici differentia, metaphysicam, physicam, et moralem; et hoc praenotato, assero: specialem hunc ordinem, habitudinemque formae denominationis ad subiectum consistere saltem partialiter, si de metaphysica denominatione loquamur, in identitate reali formae denominationis cum subiecto: si vero de physica denominatione loquamur, consistere in unione physica formae cum subiecto; quod si tandem de morali denominatione sermo sit, assero, specialem illum ordinem, saltem partialiter ex illa quasi existimata unione, seu applicatione formae ad subiectum, constituendum esse.

Probatur solutio: posita identitate reali inter animalitatem, et hominem, manebit alligata, et quasi restricta animalitas ad hominem, ut eundem, si alia inde actus ad denominationem supponatur, de quo inferius dicam, denominet metaphysice animal: similiter alligata manebit physice albedo ad Petrum, posita physica unione inter utrumque, ut eundem physice denominet album: item posita tratione cognitionis ad Petrum, resultat denominatio illa, quam diximus, appellari moralem; ergo in praedicta identitate unione, vel quasi unione, collocandus saltem partialiter est specialis ille respectus, aut habitudo formae ad subiectum, ut denominatio obiectiva resultet.

Assero 3: non sufficit illa identitas unio, aut quasi unio ad denomin-
ationes; sed ulterius requiritur capacitas passiva subiecti, et etiam ac-
tiva capacitas formae ut a subiecto recipiatur, et sic forma in ipsum tribuat
denominatio subiecto. Haec capacitas impertinens visa est nullis Authoribus
opinantibus unione petita in formas, et subiectum non posse non resul-
tare denominationem; quare lapis denominaretur intelligens, si cum
intellectione uniretur; sed quam falsi sint, nostra doctrina per suas
partes, ni fallor, ostendit.

Et solo loquor de metaphysica denomina-
tione: intellectio divina identificatur realiter actualiter cum volitivo
divino, quod denberet intelligens volitivum divinum; non alia de
causa, nisi quia volitivum capax ex se non est illius denominationis, neque
intellectio habet activam aptitudinem, ut volitivum denberet;
similiter personalitates divinae identificantur realiter actualiter cum intelle-
ctione, volitione etc., cum neque personalitates possint denominari vol-
entes, neque intelligentes; neque volitio, et intellectio possint dici
personae: quia praeter identitatem, requiritur capacitas, quam adstru-
imus, ad metaphysicam denominationem.

Forte dices; intellectio-
nem divinam non denominare volitivum intelligens, quia non habet iden-
titatem cum illo necessariam ad istam denominationem; si enim haberet, deno-
minaret: sed dico; quia ideo non habet hanc, de qua loqueris, identitatem, quod vo-
litivum ex se capax non est denominationis intelligentis; si enim esset
capax, talem identitatem haberet: Deus est, sicut et caetera entia,
habent omnem identitatem, cuius capacia sunt: nam si Deus non ha-
beret aliquam identitatem, quam posset habere, sequeretur, quod Pater posset
esse alius a seipso; atque a se distinctus realiter: nam si potest ha-
bere identitatem, quam non habet, reduc hanc potentiam ad actum; iam
Pater habebit illam identitatem, et statim erit realiter alius, quam erat,
dum non habebat illam identitatem; denuo non habebit realitatem

quas minime prehabuerat. Quae Methamorphosis nemini sano tum erit implicatoria.

Ostenditur etiam nostra assertio in denoatione phicâ; 1º: intrus humanus unitur immate mae, et intrus, et anima unum ti; et nihilominus intrus non denoat m am intelligentem, neque ipsa denoatur intelligens ab intru: 2º cognitio directa, quâ ego cognosco parietem, unitur phisicè cum meo intru, et tamen meus intrus non denoat cognitum; sed cognentem; sicut neque parietem denoat cognentem, sed cognitum. Rogo, unde haec denoationum diversitas oriatur? sane non aliunde, nisi ex eo quod meus intrus capax sit denoationis cognentis, non vero sit capax denoationis cogniti per illam cognem: et similiter paries denoatur cognitus, et non cognens; quia primae solius denoationis est capax.

Unde inferes: cognem lapidi unitam daturam ipsi denoationem habentis, aut unitionis quae huius capax est sed non daturam denoationem cognentis. 3º tandem, ut infinita alia exemplorum genera omittam: verbum divinum de facto assumens naturam humanam, assumere potuit improbatissima theologorum genta quamlibet irralem naram; in qua hypotesi personalitas verbi naram irralem denoaretur subsistentem, non vero personatam; quia primae denoationis capax est nara irralis, et incapax secundae: utramque autem denoationem tribuit personalitas narae humanae, quia haec capax est utriusque.

In ea etiam denoatione, quam moralem diximus, patet assertio: etenim cognitio tracta ad ens impossibile non tribuit ipsi denoationem entis realis; licet ipsa cognitio sit forma realis, quia ens impossibile capax non est talis denoationis: similiter eadem libertas, quae sub praecepto prohibente actionem, denoat actum moraliter malum, in indiferens illa est, ut denoet actum bonum; et tamem sub praecepto prohibente non denoat bonum: quia illis circunstansiis tollitur, vel impeditur capasitas actus ad illam denoationem.

Sectio 3a

De enuntiatione ad denoationem formalem requisita, et consequenter praedicta quaesita non nulla.

Attingebamus in duabus sectionibus praecedentibus constitutiva, seu partes denoationis obiectivae, idest obiecti denoationis, sive appellationis formalis: modo de ipsa formali denoatione dicendum restat. Illa potest tripliciter accipi: 1° omnino formaliter, idest pro ipso nomine, quo exprimitur denoatio obiectiva, qualiter de illa locuti sumus quaestione 1a sect. 1a. 2° pro obiecto praedicti nominis, quo modo, ut diximus, locuti sumus in praesenti quaestione. 3° potest accipi denoatio formalis pro ipsa actuali enuntiatione, quae necesse est involvat obiectum.

De denoatione igitur 3° hoc modo accepta, censeo, illam constitui ex forma denoationis, et subiecto, atque ex omni utriusque, et deinde addere enuntiationem; conclusionis pars 1a constat ex dictis; ut certum est, quod si actualis enuntiatio doctrinaliter probata involvit, ut certum est, obiectum sui ipsius; quia affert subiectum, formam, atque respectus, ex quibus omnibus, ut ostendimus, constat obiectum: probatur 2a pars ex ipsa nominis apprehensione: quia denoatio est idem, quod appellatio, ipse sermo, nisi vocibus ludere velimus; sed appellatio affert essentialiter enuntiationem, sive vocalem, sive mentalem, sive scriptam: ergo eandem affert denoatio.

Unum superest dubium de enuntiatione, qualis illa futura sit, indicium ne requiratur, an sufficiat apprehensio? Credo, ad denoationem formalem sufficere apprehensionem complexam, ut homo albus; mea ratio est, quia ad denoationem necesse non est, quod affirmationis ea, ut dicatur formalis, quod ad denoationem necessarium est, quod affirmetur vel negetur denoativum de subiecto; quod non requiritur in dicimus ...

probo antecedens: sufficit ad denoationem formalem illa enuntiatio, per quam formaliter exprimatur denoatio obiectiva, ut negari

ri posse videtur, id est per apprehensionem complexam exprimitur formaliter denominatio obiectiva, ut homo albus, per quas voces formaliter affirmatur, atque intelligitur subiectum, et forma inhaerens subiecto cum unione, quam diximus; in qua consistit obiectiva denominatio: quare enuntiatio per apprehensionem complexam sufficit ad denominationes formales, neque ad illam requiritur iudicium, licet etiam sufficiat.

Immo

iudicio ad denominationem formalem sufficere etiam simplices apprehensiones per quas homo, vel conceptas album, calidum et similia, quae simplices sunt apprehensiones, si adiective sumantur significant formaliter totas denominationes obiectivas: quoniam album si adiective acceptus redditur formaliter, et exponitur per habens albedinem: ubi affirmatur subiectum, unio, atque forma; id est, tota denominatio obiectiva: similiter calidus idem est ac quod habens calores, et similia.

albus

Qua potuimus brevitate, egimus hucusque de denominativis, atque denominationibus; quibus omnibus, ut lux securior affulgeat, quaeri poterit 1o: utrum ad denominationes requiratur existens subiectum? quod dubium viget etiam esse formam, atque unionem. Respondeo fixam, atque universalem regulam tradi non posse esse existam realem. Observa quod hoc universale progressum, abstrahendo ab existentia reali subiectum, forma, atque utriusque unionis debent esse in statu convenienti cum denominatione formali.

Hoc probatur, facta inductione 1o: plures sunt denominationes, in quibus requiritur, quod neque subiectum, neque forma, neque unio existant, quod scilicet haec omnia negantur existere: ut Petrus non est existens; neque Petrus, neque existentia, neque identitas utriusque datur in rerum natura. 2o: aliquae denominationes in quibus requiritur non existere unionem, et abstrahitur ab existentia subiecti et formae: ut Petrus non est albus: hic tantum negatur unitio, sive unio inter album, et Petrum: abstrahiturque ab existentia Petri, atque albi; sive existat, sive non, Petrus, atque album; si tamen album alligatum non sit Petro, qualiter supra diximus, semper manet illa denominatio Petrus non est albus

3º: et denoationibus etiam positivis multæ sunt, in quibus futurum, neque existens requiratur subiectum, et forma tamen, atque ipsius applicatio ad subiectum obiectivum, debeant existere realiter, ut Petrus cognitus actualiter, ita ut appellatur ab illa denoatione, sive existat, sive futurus sit, sive non sit, sive impossibilis reddatur, quæ cognitus appellabitur: at forma, quæ cognitio est, atque ipsius relatio ad Petrum, debet existere actualiter, quomodo non aliter dici poterit cognitum actualiter obiective. 4º: aliæ denominationes requirunt omnium partium fugam existentiam, ut Petrus albus, manus calida: et tunc deficiente non realiter vel Petro, vel albedine, vel unione utriusque, denoatio deficiat, necesse est: et similiter de manu calida, et aliis. Quinto: aliæ denoationes requirunt existentiam realem subiecti, et abstrahunt ab existentia realis formæ, atque etiam non ens: ut peccator, nemo potest denoari, nisi existat, at denoabitur peccator, sive actualiter existat phisice peccatum, quod est forma, sive non existat, sed transactum iam sit. Sexto: aliæ denoationes non solum non exigunt, sed etiam excludunt actualem existentiam subiecti: ut desideratum, futurum; id non semel dicimur habere desiderium ut futurum præsens esse non potest eo modo, quo trahit desiderium: scilicet futurum præsens esse non potest, atque eodem modo præteritum.

Ex his satis ostensum est, non semper requiri omnium partium denoationis existentiam, neque realem; imo aliquando nullius partis existentiam requiri, seu requiri etiam omnium non existentiam: quod intendebamus in ea, quam tradidimus regula universali: sed quia in eadem diximus, subiectum, formam, atque applicationem utriusque debere esse in statu congruenti cum denoatione tali, rogabis, qualis sit ille status? Dico:

Omnes partes denoationis futuras esse in statu obiectivo existentiæ, licet realiter non existant, et exemplo probabitur res: ut Petrus est possibilis: ut Petrus existeret animal rationale, si existeret: in his, et similibus propositionibus affirmatur pro subiecto Petrus: qui tamen

n requiritur, ut existat realiter; sed sufficit, si tantum existat obiective, idest, eodem modo attingitur per illum conceptus Petrus, atque attingeretur, si existeret: sicut in hac denominatione, Petrus est albus cum abstrahatur ab existentia Petri, per tantum affirmatur obiective, ut explicatum est.

Sectio 4a
Alia dubia discussa.

Quaeritur 2: a quonam desumenda sit denominatio, a subiecto, vel forma, vel respectu, an ab omnibus simul? an sibi satis reperiuntur? Respondeo ob huius quaesiti desitionem; cum saepe videant, derivationem denominationis variari, iam a subiecto, iam a forma, iam ab unione, vel identitate deduci appellationem; id nullius difficultatis apud illos esset, si distinxissent, ut nos distinximus in sectione 1a huius quaestionis conclusione 1a inter subiectum physicum receptionis, et formam, atque inter subiectum, et formam denominationis: consentaneum ad ea, quae ibidem diximus, tenendum, denominationes deducendam naturam a forma ipsius denominationis.

Probatur conclusio: ex omnium consensu forma denominationis est id, a quo oritur, atque dimanat formaliter appellatio: ergo quodcumque sit id, a quo oritur, atque dimanat formaliter appellatio erit forma denominationis: sicut homo est id, quod est animal rationale, sequitur evidenter, quod id, quod est animal rationale, sit homo: modo sic: quodcumque sit id, a quo oritur formaliter appellatio erit forma denominationis ergo a nullo alio desumi potest appellatio, seu denominatio, nisi a sua natura forma denominationis; alioquin si denominatio posset desumi ab aliquo, quod non esset forma denominationis, sequeretur, non futurum formas denominationis quodcumque sit id, a quo oritur, et dimanat formaliter appellatio; contra id, quod concessum est.

Unde inferimus, saepissime esse formas denominationis denominationis subiectus physicus receptionis

aut metaphisicus et etiam esse subiectum denominationis formam physicam, vel etiam metaphisicam: infert etiam unionem, licet idatem, iam subiecti, iam formae denominationis vices agere posse, quae omnia plures solutiones exemplis probata sunt a nobis in 1a sectione huius quaestionis. Id solum nunc ... plures esse denominationes formales, quae ex libero fidelium usu dependent: cum si potius homo dicitur ab unione mortalis, et defectibilis, quam ab anima, et materia indefectibilis, atque immortalis: cur etiam dicitur corporeus a materia, et non dicitur spiritualis ab anima? sane non alia de causa, nisi quia sic appellare homines voluere, cum aliter appellare potuissent.

Quaeritur 3o: utrum duo possint sibi invicem tribuere denominationem, ita quod unum sit subiectum, et forma alterius, et e verso, alterum sit forma, et subiectum primi: et quidem haec quaestio non est: utrum aliquid esse possit subiectum, et simul forma physica alicuius et tantum loquimur de subiecto, et forma denominationis. Negat quidam Recentior ingeniosus, quia inquit, sequeretur mutua prioritas.

Censeo 1o: potest dari mutua denominatio in diverso genere: probatur aperte quia effectus denominatur a causa, et vicissim, causa ab effectu; forma dicitur recepta a materia, et materia informata a forma: quod erat 1um. Censeo 2o: mutua denominatio potest etiam dari in eodem genere, ubi non intercedit essentialis dependentia inter subiectum, et formam: v.g. Petrus albus est subiectum, et forma similitudinis cum Ioanne albo; et vicissim Ioannes albus quoad Petrum, ut diximus sectione 1a solutione 6a. Ratio est, quia non sequitur mutua prioritas in eodem genere, quae communiter dicitur implicare; Petrus enim albus non dependet essentialiter in albedine a Ioanne, neque e contra.

Quaestio 3a

De concreto.

Sectio 5ª

Quid sit concretum, et an multiplex sit.

Sine concreto nulla potest existere denominatio, neque huius notitia sine concreti notione haberi potest: ideo hanc quaestionem hic annectere necessarium visum est, quae etiam lucem afferet pluribus in Philosophia, Theologia et aliis disputari.

Concretum, ut ex nomine constat, est coniunctum, seu conglobatum ex pluribus: unde colligitur aperte multiplex futurum esse concretum pro varietate partium concurrentium ad componendum illud totum: quare concretum invenitur intrinsecum, extrinsecum, essentiale, accidentale, physicum, metaphysicum, morale: quorum omnium explicationem habes in quaestione 1ª sectione 2ª, dum denominationem obtivam divisimus, eadem ... dicta volumus de concreto. 2º ibidem statuta: sic ... regulas logicae concretum definitur, sicut, et denominatio obtiva sectione 1ª quae ... definita fuit compositum, seu collectio ex subiecto, et forma denominante appellatione: ut homo albus, manus calida.

Communiter dividitur, et praecipue concretum in denominativum, et quidditativum: denominativum dicitur esse, cuius forma affertur in obliquo, cum subiectum afferatur in recto: ut habens albedinem; homo, seu habens humanitatem. Concretum quidditativum dicitur esse, cuius omnes partes afferuntur in recto, ut homo, albedo, et unio utriusque.

Haec communissima divisio implicatissima est variis difficultatibus modis, dum sic confuse proponitur ab authoribus, et inter alia plura ... observabis eorum ... plene satisfieri huic arguto, ut ... ... subiecto, ... afferatur in recto, tantum ... subiecto id, quod cum ipso praedicato identificari; et identitas solum enuntiatur inter rectum

subti, et rectus prati, n intro obliqua: q forma concreti denominativi
n d ipsi essalis; q afferter in obliquo: mirum e in quas n abie-
rint solutiones, difficiliores argueto, ut ipsi satisfaciant:
d forte nos solutiones ab ipsis n assecutam, inferius inve-
niemus.

Igitur multis ab hinc diebus fixum animo stat, divisio-
nes praedictam: e ipsa nullam ee; d idem concretum diversimode allatus
probo concretus quidditativum, et denominativum in re n distinguitur, con-
cretum q d dicitur denominativum, id ipsum reipsa, et nihil aliud
affert, q d affert concretus appellatus quidditativus: q reipsa idem
eross? Cons. e evidens: probo ans: Concretum, q d dicitur denominativus, re-
ipsa, et independenter ab explicatione, et conceptu mentali nihil
aliud affert, qm subtum, formas, et hz unionem ad subtum; d si e com-
mialet pri nihil aliud affert concretus appellatum quidditativus, ut
evidens e inspecto harum vocum, homo, albedo, et unio utri-
usque, q d idem ipsum realiter e, atq obtum harum homo ha-
bens albedines: q male dividitur concretum in quidditativus et
denominativus divisione reali.

Censeo nihilominus divisione no-
minali, seu explicativa posse bene dividi concretus in denomi-
tivus, et quidditativus, id e posse docent ee duplicem explicationes
us dem concreti: concretus denominativum, q album dicit formas in ee
contingenti subto; concretus autes quidditativus, q albedo, subtus
et unio, ideo dicitur quidditativum; q cum omnes illous partes
afferantur in recto, munus illud afferendi e quidditativus, id
e, explicans quidditatem concreti; quae doctra et dicendis scie
sequenti explicatior evadet.

Sectio 2a

Quae forma est essalis concreto.

(Hæc solutio à nemine, quantumvis à Connotatobus, negatur, immo neque etiam quod illam excludunt in concreto quidditativo, negant tamen, ex parte constitui denominativum concretum, probatur in concreto quidditativo allato: obiectum harum vocum, scilicet albedo, et unio utriusque intelligi non potest, nisi simul constituens intelligatur albedo, quae forma est denominationis; si ergo non intelligatur albedo, evidens, quod albedo non intelligitur: et si non intelligitur albedo, neque intelligitur scilicet albedo, et unio, haec omnino indubitata sunt.

Nota quod discrimen in concreto denominativo consistit: dicunt Connotantes, album, quod non constituatur per albedinem, sed illam afferre de connotato, ita quod ablata, vel non intellecta albedine, afferetur, aut non intelligitur album, non essentialiter, sed connotative; quod aliud nihil essentiale albi deficit, sed deficit aliquid ab albo essentialiter connotatum. Haec sententia Scoti nostro Scotulo displicuit; sed passim impugnationes urgentes patitur à Thomistis, Theologis quoque magistris: mihi rem evincit haec sola.

Album quod constituitur per albedinem, quod intelligi potest adaequate constitutum, etsi omnem prorsus albedinem fingamus reddi impossibilem: quod intelligi potest aliquid esse album, quod habeat albedinem: vel sic dignius: Confirmatur: album est essentialiter concretum: quod dicit essentialiter plures partes, quia eodem modo, dicit plures partes, quo est concretum; sed essentialiter est concretum: quod essentialiter dicit plures partes: quod aliqua ex illis non intellecta, non intelligi non potest essentia adaequata illius concreti: sed una ex partibus quas dicit, est forma, nempe albedo; quod si haec non intelligatur, nequit intelligi album in ratione concreti constitutivi.

Arguens: non intellecta albedine, non intelligitur album, atque adeo deficit non essentialiter, sed connotative. Respondeo: quod hinc sequeretur contra nostros authores, neque ex parte subiecti constitui concretum; siquidem possemus dicere, non intelligi concretum accidentaliter, seu denominative; intelligi vero essentialiter, etiamsi non inte

tilizatur subiectis, et sic omnes rerum essentias possumus evertere: ergo praefata distinctio nulla est.

Non nulli Recentiores sic distinguunt in Ceretis denominativis; album significare idem, ac esse albi; album non solum esse subiectum albedinis: esse vero albi est tota denominatio, quare dicunt, albedinem non esse essentiam albi, esse tamen essentialem toti denominationi, seu esse albi. Sed, si mens videri, Recentiores aut nihil nobis afferunt, aut plurimum falsitatis ostendunt: si non dicant, denominationem albi distingui ab albo specificative, et substantive accepto, id est pro solo subiecto albedinis, id etiam nos asserimus; quis non dicet, Petrum, qui est subiectus albedinis ab illa non distingui realiter? Deinde esse albi, dupliciter potest sumi, vel pro essentia albi, vel pro illius existentia; si pro existentia sumatur, non est certum, quod omnino opinabile esse albi, id est existentiam albi ab illo distingui, et casu, quo existentia ab albo distinguatur, quod refert ad denominationes hic distinctio. Si in autem esse albi accipiatur pro essentia subiecti, implicat esse albi distingui ab albo; dummodo album utrobique pro eodem supponatur, quod probatur, nam esse albi est essentia albi; quod implicat, album a sua essentia distingui realiter. Ergo implicat, album distingui ab esse albi. Dices, te, cum dixisti, esse, id est, essentiam albi distingui ab albo solum voluisse, essentiam totius Cereti, vel denominationis distingui ab essentia albi, id est subiecti, seu habentis. Sed nos id etiam dicimus, essentia non partis distinguitur ab essentia totius, cum pars totum non sit, et quod inclusum in toto; et subiectus, seu habens est pars totius Cereti, sive denominationis ergo etc.

Quidam Recentior addidit in hac opinione Petrus est albus, et sibi habentibus pratum Ceretum, ... seu subiectas idari ... .

habente albedinem, aut aliam quantumlibet grossam et sunt unum &c: quia in illa propositione de Petro praedicati modo identitas cum habente albedinem, modo talis identitas praedicari non potest, deficiente scilicet albedine; ergo identitas defectibilis est extingens: & cetera.

Alius modus dicendi, si identitas accipiatur stricte in terminis videtur implicare: nam identari est esse idem: ergo si Petrus identatur cum habente albedinem, idem est cum illo: ergo repugnat, quod maneat idem Petrus, qui erat, si distinguatur realiter ab habente albedinem, iam non desinet esse idem cum quo idem erat. Sed si non stricte accipiat identitatem, vocatur improbitas in hac doctrina reperta, impropriusque loquendi modus.

Unde verum est, quod illa propositio Petrus est albus est extingens; non quia identitas inter rectum subiecti et praedicati reperta sit extingens, id enim impossibile est, ut dixi: sed quia unio albedinis illataeque in obliquo est extingens. Petrus in duplici ratione connectitur duplici parti praedicati, cum recto praedicati copulatur per identitatem indefectibilem, et necessariam; at cum eiusdem praedicati obliquo per unionem extingentem: quare utraque pars collective, sive totum praedicatum dicitur extingens de subiecto, et propositio evadit extingens.

Sectio 3a

Opposita argumenta soluta.

Pro sua Philosophia introducenda obiiciunt 1o Connotantes: Petrus est albus; sed albo est essentialis albedo: ergo Petro est essentialis albedo: nego absolute consequentiam; concessa utraque premissa, et ratio est, quia non habent eandem suppositionem albus in utraque premissa; in maiori propositione albus generis masculini, sumitur quia pro Petro; in minori propositione ly albo est in neutra fractione, sumitur quoque pro ipso concreto; sin pro ipso Petro sumatur, falsa est propositio, albo est essentialis albedo: nam Petro illa essentialis

nō ē: unde claritatis gratia poteris distinguere maiorem: Petrus ē albus per idatem inadequatam cum albo, concedo maiorem; per identitatem adequatam, nego maiorem: album nō ē totum ex subiecto, unione, et albedine; et cum Petrus sit subiectum, restat, quod nō idari adequate cum toto, q̄a pars ē, nō ipsum totum; sic explicata maiori propositione, omitti poterit minor, et negari consequentia: si dicit nō valet, m a 1a ē pars compositi phisici; d compositum phisicum ē essentialis forma: ergo m ergo ē essentiale compositi phisici; d composito phisico ē essentialis forma: ergo m ergo ē essentialis forma.

Obiiciunt 2o; sufficit, quod Petrus sit pars albi, ut de illo dicatur, quod sit albus: ergo idem poterit praedicari de unione inter Petrum, et albedinem; illa nō, ut quae est pars seccio e 1a diximus ē etiam pars essentialis concreti. Confirmatur: etiam m a 1a dici poterit compositum phisicum, cum pars sit essentialis illius. Respondeo distinguendo antecedens sufficit, quod Petrus sit pars albi illata in recto, ut de illo dicatur, quod sit albus, concedo antecedens; sufficit, quod utcumque sit pars albi, nego antecedens: nam praedicatio formalis tantum requirit, et respicit idatem adequatam inter rectum subiecti, et praedicati, at albedo nō idatur cum recto albi adequate; neque m a 1a, quae in confirmatione affertur idatur adequate cum illo, quod affertur in recto a composito phisico: ergo neque de m a compositum, neque de albedine album potest praedicari, licet possit dici Petrus albus.

Obiiciunt 3o: Petro albo ē accidentalis albedo; d Petrus albus ē concretum: ergo concreto ē accidentalis albedo. Respondeo distinguendo maiorem: Petro albo sumpto significatiue, atque substantiue accepto ē accidentalis albedo, concedo maiorem; sic sumpto formaliter; et reduplicatiue, per illa reduplicationem, intra Petrus acceptus solum ē animal rationale individuum: Petro albo, ut tali, ē accidentalis albedo; nego maiorem: quia Petrus sub illa reduplicatione nō ē solus Petrus; d Petrus coexistens albedini sibi ipsi inhaerenti.

Resentio requiri dast theologus Magister in sua m a deesse inter dic- secernendus de speciei, theologice obiectiuali efficacissimis vendicat

. Hoc argutus; hec prædicatio Petrus est albus, est accidentalis: ergo albedo prædicatur contingenter de Petro: dico non prædicatur de Petro non habente albedinem: ergo de Petro habente albedinem prædicatur albedo contingenter; at quis Petrus habens albedinem est totum concretum: ergo de toto concreto prædicatur contingenter albedo, et consequenter non est formaliter essentialis concreto.

Respondeo concesso antecedente, distinguendo antecedens secundum, non prædicatur de Petro non habente albedinem præcisive, nego antecedens: non prædicatur de Petro non habente albedinem negative, concedo antecedens: etiam distinguo consequens: ergo de Petro habente albedinem specificative accepto prædicatur contingenter albedo, concedo consequentiam: de Petro habente reduplicative ut tali, nego consequentiam: reliqua, quæ infert ex solutione præcedentis argumenti 2um evanescunt.

Ut omnia, ut intelligas, adverte, Petrum considerari triplici modo circa albedinem: 1o præcisive, quatenus neque dicit albedinem, neque illius negationem; et hoc modo se habet Petrus ex parte subjecti in ea propositione, in qua de ipso prædicatur contingenter albedo, ut Petrus est albus, ex parte enim subjecti Petrus, neque albedinem, neque illius negationem dicit. 2o consideratur Petrus positive ad albedinem, quando illam habet, et sic, non est solus Petrus, sed concretum ex Petro, et albedine resultans, et de eo non albedo prædicatur essentialiter. 3o consideratur Petrus, sub negatione albedinis, et sic se habet negative ad illam, et consequenter, neque essentialiter, neque accidentaliter potest albedo prædicari de Petro.

Hoc supposito, omnino ruit Recentioris argutus, quod, ut deinde perspicias, sic illud urgeo in principio quodam evidenti, quod evertere ipse faciliter non poterit: hec prædicatio Petrus est existens, est accidentalis: ergo existentia prædicatur contingenter de Petro; dico non prædicatur de Petro non habente: ergo de Petro habente existentiam prædicatur existentia contingenter: ergo Petrus dum existit, contingenter existit, quæ ultima consequentia opponitur e regione illi evidenti principio, quod quidquid est, dum est, necesse est esse. Opponatur ergo modo suum argutus ex principiis, hoc præ dictus Recentior.

Demum si inquiunt, quidquid est alicuius essentiale, affirmatur de illius in recto; dicitur in concreto denominativo forma non affirmatur in recto: ergo illi essentialis non est. Respondeo distinguendo maiorem: quidquid est alicuius essentiale affirmatur necessario de illo in recto, nego maiorem; affirmatur, vel afferri potest in recto, concedo maiorem: saepe enim afferimus in alicuius obliquo id, quod ipsi est essentiale; v.g. homo identatur cum animali rationali; homo est animal cum rationali; in quarum 1a propositione animal rationale affertur in obliquo, et in 2a rationale: cum tamen prorsus sit essentiale hominis animal rationale; idem scies in his, et similibus propositionibus, v.g. est habens animalitatem: compositum physicum constat ex materia, forma, et unione: ergo non omne, quod affertur in obliquo est accidentale subiecto. Ergo non ex eo, quod forma veniat in obliquo inferetur, illam non esse essentialem concreto.

Quapropter fixa regula sit, id esse alicui essentiale, quod possit de ipso in recto praedicari, et si nunquam taliter praedicetur; unde concreto est forma essentialis; quia licet per has voces, habens albedinem, albedo non afferatur in recto, potest tamen affirmari, hoc, vera propositio albus concretus est subiectum, unio, et albedo; in qua albedo dicitur in recto de concreto. Ad verum est, quod ex modo enuntiandi in his vocibus habens albedinem non affertur essentialiter albedo de concreto, ergo non affertur in recto; ad hunc tamen male infertur, albedinem non esse essentialem concreto, quia se, et eo quod per illas voces non afferatur ut essentialis, et in recto: alioqui posset inferri, animalitatem non esse per se essentialem, quia in hac propositione: homo est habens animalitatem; animalitas non affirmatur de homine, ut essentialis, et in recto.

Sectio 4a

quam partem in recto, et quam in obliquo afferant concreta denominativa

et ponitur.

Non est hic sermo

de concreto quidditative tam ex parte praedicato; certum non est, ab illo afferri omnes partes in recto: solum dubium superest de concreto denominativo, modo illud essentiale sit, modo accidentale subiecto, de quo praedicatur: sit igitur primum assertum: omne concretum denominativum accidentale, si per apprehensiones concipiatur, affert in recto subiectum, et in obliquo formam, probatur, pars allata in recto, et in obliquo in concreto deprehendenda est ex vocibus, quae aequipollent concretis: album non cuius forma dexsit vox, non affert obliquum, et rectum; quare exponenda est, ut illius rectum, et obliquum reperiamus; sed si eas per voces, quae aequipollent concretum omne denominativum accidentale per apprehensiones delegamus, dicunt in recto subiectum, et in obliquo formam: ergo etc. Minor probatur inductione; manus calida exponitur manus habens calorem, album id est habens albedinem; neque aliquod concretum accidentale denominativum ore producere per apprehensiones capimus, quod per praedictum modum non veniat explicandum.

Ratio huius est ipsa vocum impositio usu recepta, et promulgata; per calidum enim volumus intelligi id, quod calori subiicitur, ita quod eo informatur. Possent, fateor, homines per calidum intellexisse calores habentes, et non habens calores subiecta afferretur in recto, subiectum in obliquo; sed etiam sicut per calidum potuerunt intellexisse equum, aut hominem, aut parietem; sed id noluisse, usu nostro constat.

Sit 2um assertum: quando in propositionibus affirmatur ex parte praedicati concretum denominativum accidentale physicum, tale concretum dicit in recto solum subiectum, atque solam formam in obliquo. probatur: Petrus est albus non potest exponi, Petrus est albedo habentis, neque Petrus est habens, et albedo, quia ut evidens est, Petrus neque identificatur adaequate, neque inadaequate cum albedine: ergo illa propositio sic exponenda est. Petrus est habens albedinem: et consequenter concretum ex parte praedicati dicit solum subiectum in recto, atque solam formam in obliquo; ratio a priori est, quia forma physica non potest identificari cum subiecto, de quo denominative enunciatur concretum, alioquin non esset forma physica, et evaderet meta-
physica

sicum deretum.

Fit 2m avertum quando in ppõibus affertr ex parte subti deretum denomativam accidale phisicum, pro varietate prati- dicati vel in recto, vel in obliquo subtas, et fra nunc in praedictis ppõibus neq semper affertr in recto subtas, neq semper fra in obliquo. Probatur ppi- tui exemplis: pp albus currit, homo artifex e aial, in his ppõibus fra dereti affertr in obliquo, et in recto subtas, si ni exponi debent, Pp habens albedinem currit, homo habens artem e aial, aliqui si exponerentr ita ut in 1a ppõne ex parte subti afferretr in recto albedo, et in 2a ppõne ars; iam in 1a ppõne praeretr de albedine cursus, et de arte praeretr aial, pratum n enuntiatur de illo, qd ex parte subti affertr in recto, et conseqr falsae oro fuerent ppõnes predic- [illegible]

In his d ppõbus: lapis calidus calefacit, papirus alba disgregat visum, affertr in recto ex parte subti fra ipsa dereti; sic calor in lapide calefacit; albedo in papiro disgregat visum; qd si exponantr ita, ut ex parte subti afferatr in recto in 1a ppõne, calor, de lapis; et in 2a albedo, de pa- pirus, falsae prorsus evaderent, qa de lapide praedicaretur, qd calefaciat, et de papiro, qd disgregat visum; cum neutrum verum sit, et utrum- q fris, n subtis deretum, vere conveniant.

Ratio a priori horum sumitur orium videtr mihi ee receptissimum illud logicae pronuntiatum; talia sunt subta, qualia permittuntr a pratis, atq adeo quando dereto convenit pratum rone subti, et n rone fris, subtas, et n fra, affertr in recto a dereto ex parte subti ppõnis fralis, ut in hac pp albus e aial: quando vero subto dereto convenit pratum n rone subti, sed rone fris, fra, et n subtum afferri debet in recto a dereto ex parte subti ppõnis fralis, ut in hac, lapis calidus calefacit.

Sit 4m assertum: eadem dicendam de concreto quidditativo substantivo quae de concreto denotativo dicta sunt: probatur; haec voces Deus, homo et similes, quae per apprehensionem depingunt concretum quidditativum substantivum, ita debent exponi: Deus, id est natura divina terminata personalitate; homo, id est natura humana unita personaliter; ergo natura utrobique est subiectum, aut quasi subiectum et forma personalitatis in concreto: ergo concretum quidditativum substantivum quando apprehensionem depingit dicit in recto subiectum, atque in obliquo formam denotationis.

Sit 5m assertum; quando in propositionibus affirmatur, vel ex parte subiecti, vel ex parte praedicati concretum quidditativum substantivum, non semper dicit subiectum in recto, et formam in obliquo; sed pro varietate praedicati atque subiecti propositionis variatur, et ponitur diversimode concretum: exemplum sit in hac propositione, Deus est unus, concretum Deus dicit in recto naturam, et in obliquo personalitates divinas, probatur; quia Deo convenit unitas ratione naturae, non personalitatum, quae sunt tres: et ut sermo verus sit, id affirmatur in recto ex parte subiecti propositionis formalis, cui ne cuius convenit praedicatum subiectum, etc.

Confirmatur: quia si personalitates afferentur in recto ex parte subiecti esset falsa haec propositio Deus est unus, quia cum unitas praedicanda sit de recto subiecti, illa praedicaretur de personalitatibus, quae tres sunt non una. Similiter discurres de hac propositione homo constat materia, forma, et unione, id est humanitas terminata per subsistentiam, non tamen est sensus subsistens terminans humanitatem; subsistentia non constat materia, forma, et unione.

Oppositum evenit in his, Deus est homo; homo est rationalis naturae individua substantia, in quibus forma affertur in recto, et in obliquo subiectum concreti, sicut sunt ex prae[dica]ntiae Deus est homo, id est subsistentia terminans naturam divinam terminat na

naturam humanam: non autem sic; natura divina terminata sua subsistentia, et natura humana terminata eadem divina subsistentia; quare etiam propositio hoc modo est exponenda, subsistentia terminans naturam humanam terminalis naturae, in individua subsistentia; quia cum esse naturae totalis individuam substantiam completam conveniat homini ratione subsistentiae, et afferenda est in recto ex parte subiecti: in ea propositione per quam id praedicatum de hoc affertur.

Similiter iudicium ferendum est de his, et similibus propositionibus, 2a persona trinitatis producitur a 1a persona; tertia persona procedit realiter a 1a, et 2a persona; in quibus tam ex parte subiecti, quam ex parte praedicati affertur in recto personalitas, et in obliquo natura divina, quia nulli personae divinae convenire potest, ratione naturae producere, aut produci, cum tamen producere, et produci divinis personis conveniat ratione subsistentiae, aut personalitatis divinae.

Maxime igitur considerandum est in propositionibus ratione cuius partis concreti enuntietur praedicatum de subiecto; et inde constabit, illam concreti partem afferri in recto ratione cuius dicitur praedicatum, et illam in obliquo, ratione cuius non dicitur: unde in hac propositione, homo est corruptibilis, homo affert in recto solam unionem, quia sola illa hominis pars est corruptibilis: similiter sic exponitur: unio mentis, et animae rationalis est corruptibilis; haec, homo est corporeus exponitur: mens unita animae rationali est corporea; in sententia eorum quia solius mentis ratione dicitur de hoc, quod sit corporeus; in sententia vero eorum, qui dicunt, unionem hominis esse spiritualem, quod ei cum alias asseras unionem esse corpoream, homo in illa propositione affert in recto mentem, et unionem, animam vero in obliquo; et qua doctrina probe in illa exponi poterunt concreta quaecumque occurrentia.

Quaestio 4a. ratio multiplicandi, et praedicandi concreta,

et abstracta. Sectio 1a quomodo multiplicentur concreta, explanat

Saepe diximus dupliciter modo sumi posse concretum; 1o quidditative; id est secundum omnes suas partes essentiales: 2o denominative; id est, in ordine ad praedicationem faciendam de aliqua parte concreti afferente reliquas in obliquo: de concreto igitur sub utraque consideratione hic loquendum est.

Existimo 1o: quavis parte concreti multiplicata, multiplicantur concreta quidditative; probatur; quia ex cuiusvis partis multiplicitate, resultant natura plura concreta inter se diversa; sed concretum quidditative consideratum est concretum: ergo ex cuiusvis partis multiplicitate, resultant plura concreta quidditative considerata: minor probatur; recepta in eadem materia, forma hominis, et equi, homo distinguetur ab equo; et resultarent duo concreta: ratio a priori est; quia ut unum sit absolute distinctum ab alio, necesse non est, quod adaequate distinguatur, sufficit si aliqua illius pars distinguatur ab aliqua ex partibus alterius; nam eo ipso non erit alterum, poteritque unum absolute deficere, altero in rerum natura permanente. Confirmatur, quia ex solius personalitatis multiplicitate, etiamsi natura eadem realiter sit, multiplicantur in Deo realiter personae; quarum quaelibet distinguitur ab aliis realiter absolute, licet cum illis habeat partem aliquam communem nempe naturam.

Dices; concretum Deus, non multiplicatur, quia non dantur plures Dii; et tamen aliqua illius pars multiplicatur, nempe personalitas: ergo non sufficit alicuius partis concreti multiplicatio, ut concretum ipsum multiplex evadat. Respondet quidam recentior hoc argumento pressus, concretum Deus, atque persona, esse diversae naturae a reliquis concretis; atque adeo in his praedictam solutionem non vigere. Haec tamen cautius in consequentiis doctrinae, omnino quae naturae mihi videtur, quod nec incommodum est, si dicam multiplicatis personalitatibus in Deo multiplicari concreta; atque adeo in Deo dari tria, quae denominentur Deus, siquidem triplex concretum resultans ex eadem natura divina, et triplici personalitate. Nec inde sequitur, tres Deos concedendos; quia Deus essentialiter dicit in recto naturam, et personalitates in obliquo; quare nisi rectum, scilicet natura, multiplicetur, plures Dii asseri

non possunt, ut in 3a solutione exponemus. Eadem doctrina applicanda est personis; quare in Christo Domino datur duplex concretum resultans ex eadem divina personalitate, atque duplici natura divina, et humana; non tamen datur duplex homo personaliter, quia non multiplicatur personalitas ablata in concreto concreto persona.

Ulterius dices, ut totum existat, non sufficit aliquam partem existere: ergo ut totum multiplicetur, non sufficit aliquam partem multiplicari. Resp. distinguendo ants; non sufficit aliquam partem existere praecise, et solum se, concedo ants; non sufficit aliquam partem existere adaitam caeteris partibus tam existentibus, nego ants: distinguo similiter conseqs; ut totum multiplicetur, non sufficit aliquam partem multiplicari, suppositis reliquis partibus constituentibus totum; nego conseqm, non suppositis reliquis partibus constituentibus totum, concedo conseqm: igitur unius partis existentia non est existentia totius. Quare

Quare ut ex una parte denuo existente totum dicatur existere, debent praesupponi existentes reliquae partes constituentes: similiter unius partis totius multiplicatio non sufficit, ut totum multiplex evadat, nisi reliquae partes coexistere supponantur: si in composito Vg. humano destruatur unio, licet millies multiplicetur materia, nullum existet compositum; quod si manentibus materia, forma, et unione hominis, superaddas aliam eamque unitam eidem materiae, duplex habebis compositum, ut dictum est.

Sectio secunda

Aliquae solutiones statuuntur.

Existimo 1o; concretum denotativum, sive accidentale sit, sive substantiale

multiplicari non potest, nisi multiplicetur ea pars, quae affertur in recto in conceptione formali ex parte subiecti: hanc solutionem tuentur aliqui Per Vasquez in 3a parte D. 2 ... cap. 4 numero 8: Pr. Guzmán de Mendoza de Deo de incarnatione sectione 4, Vbadingus de incarnatione dubio 8 paragrapho 2 dum defendunt, praedicari non posse pluralitatem de concretis subiecto eo quod multiplicentur realiter ea, quae a tali subiecto afferuntur in obliquo.

Probatur solutio: de solo recto subiecti conceptionis formalis potest praedicatum abstrahi: ergo etiam si ponatur duplex albedo in eodem subiecto adhuc abstrahi non potest, album est duplex, quia cum in illa conceptione solum subiectum afferatur in recto ex parte subiecti; de solo illo abstrahitur dualitas, cum tamen illud unum, et idem sit: ergo, ut concretum denominativum album multiplicetur, non sufficit multiplicentur albedines allatae in obliquo; sed necesse est multiplicetur habens, sive subiectum albedinis: Iam antecedens argutius probatur; quia licet praedicatum conveniat vere illi, quod ex parte subiecti affertur in obliquo, si tamen illi, quod affertur in recto non conveniat, falsa erit propositio: ergo autem si praedicatum conveniat recto subiecti conceptionis, licet obliquo non conveniat evadet vera propositio: ergo de solo recto subiecti conceptionis formalis potest praedicatum abstrahi. antecedens prioris entimematis probatur exemplis; haec propositio homo albus est albedo, non alia de causa falsa est, nisi quia albedo non convenit homini allato in recto ex parte subiecti, licet ipsi albedini, quae affertur in obliquo conveniat; haec tamen propositio homo albus est animal vera est, non alia de causa, nisi quia animal convenit homini allato in recto ex parte subiecti conceptionis, licet albedini, quae affertur in obliquo minime conveniat: ergo.

Argues; posita in Petro duplici albedine A, et B dantur duo alba, vel duo habentia albedinem: ergo ex solius obliqui multiplicitate multiplicantur concreta denominativa: antecedens probatur; quia si albedo A expellatur a Petro non manet

habens albedinem A, et tamen manet habens albedinem 27
em B; qo erant duo habentia dicta. Rco negando ans; atq
eius probationem distinguendo, si albedo A expellatur a Petro, tr
manet habens albedinem A ut tale, id dcretum ex Petro, et al
bedine A; concedo ans; qe consituitur ex Petro, et albedine A, ut
ssepe diximus: non manet habens specificative, id e subtum, qui in
stere bat albedo A; nego ans; qz id subtum solus e Petrus, qui ut supp
onis, ille manet, expulsa ab eodem albedine A.

Instas; album
e dcretum; ergo qualibet parte multiplicata, multiplicatur dcre
tum; ut in sua solutione diximus; sed qualibet parte multiplic
cata, multiplicatur album. Rd e distinguendo maiorem, al
bum, ut tale, e dcretum; concedo maiorem; album specificative e dcre
tum; nego marem; qa ut sic precise, e subtum albedinis.

Sed urgebis
distintionem; album, ut tale e dcretum afferens utramq partem
in recto; qo e dcretum quiddativum: sed si idem dcretum quidda
tivum, et denotativum. Distinguo ans, album, ut album e dcre
tum afferens utramq partem in recto p hac voce album; nego ans;
p alias voces; qz non ex ponitur essa dereti, nempe subtum, unio, et
albedo, concedo ans: distinguitur etiam ln coens; sed dcretum
quiddativum p hanc vocem album; nego coam; p alias, qz essa
sorti huius vocis album ex ponitur; concedo coam.

Docuimus in sol
utione 1a 2q disputationis, divisionem dereti in quiddativum,
et denotativum, non ee realem, sed nominalem, id e diversas ex
positiones eiusdem dereti; quando non ex ponitur omnes suas partes in
recto affertur quiddative; tuncq explicatur essa dereti; quando autem
denotative affertur, ut p has voces, album habens albedinem; tunc
licet omnes ibi partes dereti afferantur, illis tamen non explicatur

essa; q̃ n̄ omnes afferuntr in recto.

Existimo 3º; ex præcisa multiplicitate illius partis Decreti elevativi, quæ affertr in recto ex parte substantiæ spiritualis multiplicatr idem Decretum: probatr; ut verá sit præcisio

Singula affertr pluralitas de decreto elevativo, sufficit, qd pluralitas conveniat illi parti decreti, quæ ab ipso affertr in recto, et n̄ conveniat illi parti quæ affertr in obliquo: ergo ex præcisa multiplicitate illius partis, quæ affertr in recto, multiplicatr decretum: ant̄s probatr eadem ratione quá probavimus 2on conclusionem.

Dices; homo affert in recto naturam humanam; et etiam si hæc multiplicetr, decretum homo n̄ multiplicatr: ergo n̄ multiplicatr decretum ex præcisa illius partis multiplicatione, quæ afferatr in recto: probatr minor; q̃ ut docet S. Thomas 3a parte quæst. 3a articulo 7 ad 2on, si verbum Divinum assumeret similiter plures humanitates, unicus homo resultaret: ergo. Confirmatr; q̃ licet in Christo sint duæ naturæ viventes n̄ tamen st duo viventia; st unum: ergo.

Resp. negando minorem argum̄ti, ad probationem dico cum P. Vasq. D. 211, a Vasq. pluribus Thomistis, in ea hypotesi futuros in Christo plures hoes essentialiter; q̃ sic homo é natura humana: n̄ vero futuros plures hoes personaliter; q̃ cum supponas unicam tantam personalitatem in Christo, et addas plures naturas, unus tantum homo personaliter, sive una tantum persona resultabit; sicut defacto Christus é unica persona constans ex natura divina, et humana; S. Thomas allegatus, vel explanandus é cum distione prædicta; vel dicendum illum retractasse ipse sententiam; oppositum n. docuit expresse in 3o distinctione 1a quæst. 2o. Ad confirmationem respondeo in Christo ẽ duo viventia, si vivens accipiatr essentialiter; q̃ sic veniunt in recto duæ naturæ viventes, quas habet: qd si vivens accipiatr personaliter, unum tantum vivens in Christo é, id é unica persona vivens.

Dices adhuc: quod posita eadem albedine in Petro, et Paulo, resultabunt duo alba; id autem repugnare videtur; quia quis potest intelligere duo habentia, quin simul non intelligat duo habita; ergo si posita eadem albedine in Petro, et in Paulo non resultant, ut evidens est duae albedines habitae, neque resultabunt duo habentia albedinem. Respondeo concedendo consequentiam, et omnino nego implicationem, cuius probationem distinguo; nemo potest intelligere duo habentia eandem rem, vel formam, quin intelligat duo habita; nego antecedens; nemo potest intelligere duo habentia diversas formas, vel res, quin intelligat plura habita; concedo antecedens: unde nihil nobis oppositum inferatur. 48

Sectio tertia

Ratio praedicandi concreta, et abstracta.

Ne quid de denominationibus desideretur, addenda praedictis fuit ratio praedicandi concreta, et abstracta. Sed notandum est, ad veritatem propositionis requiri adaequatam identitatem saltem realem inter rectum subiecti, et praedicati propositionis; et defectu cuiusvis adaequatae identitatis falsa est haec propositio, compositum physicum est materia &c., licet compositum identificetur ultimo modo per identitatem realem inadaequatam.

Notandum est 2o: in propositionibus, in quibus pro praedicato affertur concretum, quod vulgo dicitur denominativum accidentale, praeter identitatem adaequatam recti subiecti cum recto praedicati, affirmari etiam unionem, vel applicationem formalitatis in obliquo ex parte praedicati ad rectum subiecti propositionis; ideoque in hac propositione Petrus est albus non solum affirmatur identitas adaequata inter Petrum, et habens; sed ultra affirmatur unio inter Petrum, et albedinem.

Probatur haec doctrina, quia praecisse deficiente unione inter Petrum, et albedinem, licet maneat identitas Petri cum illo, quod habebat albedinem, eo ipso redditur falsa illa propositio: ergo praeter identitatem, etiam asseritur

illa unio: ans manifeste suadetr, vel ipsa experientia; expulso calore a manu, vel albedine a Petro, neq Petrus dici ultra potest albus, neq calida manus; et tamen tunc Petrus secum ipso idatus manet idem, qm secum ipsa manus manet eadem.

Probatr 2o; qr in omni praedicatione accidali praedicatr aliqd de subto, qd cum ipso non sit idatum, alioqui praedicatio accidalis non esset; sed hae praedicationes, Petrus e albus, manus e calida sunt accidales: qr in ipsis praedicatr aliqd de subto, qd cum ipso non sit idatum. id autem qd aliud e̅e̅ potest, qm forma illata in obliquo ex parte praedicati?

His notatis, tenendum e 1o; concreta physica accidalia possunt praedicari de concretis physicis accidalibus; patet in his ppbus, album e dulce; homo niger movetr. Sed discrimen in his, et silibus ppbus rectum praedicati idari quidem cum recto subti, et obliquum praedicati uniri tantum cum recto subti, sicut e contra obliquum subti uniri tantum cum recto praedicati; qr utriusq formae idem e commune subtum, de quo proxime diximus, obliquum vero praedicati ex vi formalis ppnis neq idari, neq uniri cum obliquo subti; qr in 1a ppne obliquum subti e albedo; et obliquum praedicati e dulcedo; quas formas, neque unioni, neq idari asserit ppositio: licet enim uniantr cum uno tertio, nempe subto, non exinde infertr, inter se uniendas; actus enim potiae visivae, et auditivae uniuntr cum eadem aia; et tamen inter se non uniuntr: silitr mille alia produci possent exempla.

Tenendum e 2o; concreta metaphysica praedicantr etiam de concretis metaphysicis; patet in his aial e ratiale, loquendo de hoc, sensitivum e vivens, in quo, ut vides ex parte subti affertr aial, id e habens aialitatem, et sensitivum, id e habens potiam sentiendi, quae concreta sunt metaphysica; qr habentia, sive subta idantr realiter cum formis habitis: ex parte etiam praedicati illarum ppositionum afferuntr eiusdem generis concreta, scilicet rationale

id est habens rationalitatem; et vivens; id est habens vita-
lem potentiam, seu vitalitatem.

Sed nota, in his etiam terminis
abstrahi ab identitate illius, quod affertur in obliquo ex parte praedicati
cum recto subiecti, et e contra ratione, quia ut passim inculcavimus, praecise
praedicati identitas inter rectum subiecti et praedicati; quare illa sola praedicati in
hac propositione, animal est rationale; rationalitas autem, quae affertur in obliquo
ex parte praedicati identificatur quidem realiter cum animali; id autem ab illa
propositione non exprimitur; neque ex modo significandi rationalitatem
in obliquo illa identitas denotatur; et omnino abstrahitur ab ipsa;
praecise quod denotatur, rationalitatem applicari animali subiecto
propositionis, sive fiat realiter illa applicatio per identitatem; sive et
fiat per unionem; ad modum quo de terminis physica diximus sub ini-
tium huius capitis in notatione 2a.

Tenendum est; de abstrac-
tis physicis praeter concreta metaphysica, de utroque probatur in his propositionibus,
Deus est unus, homo est rationalis; in quarum 1a Deus praecise affert in recto
naturam divinam, virtualiter realiter distinctam personalitatibus, de illa
re sola, ut sic enuntiari potest cum veritate habens humanitatem:
in 2a etiam propositione, homo ex parte subiecti praecise affert in recto
humanitatem, et subiectum in obliquo; quia de sola humanitate
potest cum veritate affirmari habens rationalitatem, quae duo praedicata
harum propositionum concreta metaphysica: quia sic, nempe unitas, et ratio-
nalitas identificantur realiter cum suo habente; subiectum autem utriusque
propositionis homo est abstractum physicum, quia ibi est idem atque humani-
tas: similiter subiectum 1ae propositionis Deus idem ibi est atque Deitas, quae dici-
ci potest saltem quasi physicum abstractum, quia licet non realiter ac-
tualiter, realiter tamen virtualiter distincta est a personalitatibus.

Tenen-
dum est 4: de concretis etiam physicis praeter etiam abstracta me-

meta phisica; veritas solutionis constat in his, et similibus ppo-
sitionibus; album est entitas, calidum est realitas: ubi sciens de abstractis me-
taphisicis posse etiam praedicari physica concreta sic, aliqua entitas est al-
bum; quae eadem doctrina proportione servata tenenda est in praecedentibus solutionibus inverso ordine quarum, id est apponendo pro subiecto praedicatum, et pro praedicato subiectum.

Tenendum est ultimo; abstracta etiam metaphisica de abstractis vere praedicantur probatur; hae propositiones sunt verae, aliqua animalitas est aliqua rationalitas, risibilitas est aliqua animalitas; in quibus, ut videtur, formae metaphisicae abstractae, identificatae quidem cum habente realiter, praedicantur de similibus formis: haec est solutio vera, de identitate reali, quia realiter identificantur animalitas, et rationalitas; non tamen vera est solutio de identitate quali, sive formali, quia non identificantur formaliter, aut realiter illae formae metaphisicae, sed potius sua ista consideratione distinguuntur, ut ex iis, quae in logica de distinctione rationis docuimus, facile potest intelligi.

Abstracta physica sic ea non videntur posse praedicari de phisicis etiam abstractis; nunquam enim potest una forma phisica enuntiari cum veritate de alia, nisi per modum concretum; quare non omnes falsae hae propositiones, albedo est dulcedo, caliditas est calor, etc. Ista sufficiant de denominativis, et denominationibus, in quibus non pepercimus diligentiae, ut pro nostro modulo implicatiores difficultates illustraremus; plura derelinquentes auditorum ingeniis, ut nostris superaddant coeptis.

Hispali in Divi Hermenegildi Regis collegio Societatis Iesu
Mense Ianuario, anno Christi 1658, et 20 nostrae Philosophiae.
Die septimo Ianuarii.

2.–

Oia prologuia, quę passim in Philosophia evolvuntur levi calamo recensentur.

Inter multiplicem notionem prii, quam Ares 1o Methaphisicę cap. 1o brevi complexus e, notissimam hanc reperio: Ut prium ex quo aliqd cognoscitur. Pria n. ii, quę se habent veluti ante se, ex quo aliqd cognoscitur. Pria n. ii, quę se habent veluti ante se, tia p se, aut ex aliis nota; ex qq in unaquaq facultate solutiones eruuntur, quę pria, maxie, propotiones, axiomata, prioloquia vocitantur, horum n. quam plura coem Philosorum plausum sibi vendicant: etsi alia, quę quisq pro mero libito interpretatur, neq firmum sensum apud oies reddunt, iure merito e priorum dignitate deturbentur. Oia tn colligere atq firmare n. semel cogitavi in studiotiorum gratiam, qq veluti cardinibq tota Phię, atq theologię structura niteretr, nisi temporum angustię meum prope diret animum, forasq producerem: nunc q celebriora, utilissimam rei materiem producerem: nunc q celebriora, utilissimam rei materiem ora q recensere; necn, si expositione indiguerint, levi manu libet adumbrare.

Verba in definitione n. dicunt actum; 1 sed aptitudinem. Cuiuslibet n. entis essentia. Ut explicetur in ordine ad actum 2um; attamen n. petit ee in actu 2o: quare in actu 1o recte intelligitur ens constitutum. Signatum vo 2 cis stat pro famotiori analogato: id e pro significato proprio, n. pro methaphorico sumitur, Vg risus. Propotio indefinita; 3 sive negativa, sive affirativa in m.a nali, et in remota equivalet universali: ut homo e animal: homo e equs: id e omnis homo, et similiter homo n. e equus; homo n. e animal: id e nullus homo.

Propotio indefinita, sive affirativa, sive negativa 4

in materia contingenti equivalet particulari: ut homo est albus; id est aliquis homo. Paritas negationum affirmat; imparitas

6 vero negat: ut non nullus homo currit: id est quidam. Vel non nullus homo non currit: id est nullus. Quodlibet est, vel non est: id est necesse est, ut Petrus currat, vel non currat. Extrema debent esse contradictoria, nec sufficiunt contraria, ut quodlibet est album, vel nigrum.

7 Totum est maius sua parte: ut compositum maius est sua materia &c. Causa que semel est recta, semper est recta: sub eisdem scilicet circunstantiis, et sub eodem ante.

8 Que sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se: id est extremitates syllogismi, que idantur cum uno tertio, quod sit medium, realiter idantur inter se: Ergo si Petrus, et animal idem sunt cum homine; consequenter inter se idem sunt.

9 Quando duo extrema talia sunt, ut unum eorum sit realiter idem cum uno tertio, et aliud sit realiter diversum ab illo tertio, illa duo extrema distinguuntur inter se: Ergo si Petrus est idem cum homine, non tamen lapis: Petrus, et lapis distinguuntur inter se.

10 Dici de omni, et dici de nullo: id est, quidquid affirmatur de subiecto communi, aut negatur; de omnibus inferioribus contentis sub tali subiecto communi affirmatur, vel negatur. De animali dicitur, quod sit substantia: etiam de homine, et equo ecetera dici debet. Similiter negatur de homine, quod sit lapis: idem negari debet de Petro, Paulo ecetera.

11 Ex puris negativis nihil sequitur; ut nullus homo est equus, aliquis nullum ginnibile est homo: ergo nullum ginnibile est equus.

12 Ex puris particularibus nihil sequitur: ut aliquod animal est equus; aliquis homo

13 est animal; ergo aliquis homo est equus. Conclusio semper sequitur debiliorem partem premissarum: id est quando una premissa est affirmativa et altera negativa, conclusio debet esse negativa: si vero altera sit universalis, altera vero particularis; conclusio particularis erit.

14 Definitio est clarior suo definito: clarius percipitur essentia hominis per animal rationale

quam per vocem homo: si tn eadem oscuritate se habeant non erit
15 definitio. Nihil est in intellectu, quod prius non fuerit in sensu: id est
intellectus nihil cognoscit, cuius aliquod simile non perceperit sensus
corporeus ad modum entium corporeorum; licet id quod cognoscit,
16 sit quid spirituale in se. Nil volitum, quin praecognitum: id est nul-
lum obiectum prius trahitur ad voluntatem, quam ad cognitionem
17 constitutivum ultimum rei est distinctivum illius: homo n. per dif-
ferentiam rationalis constituitur, et formaliter per illam excludit identitatem
cum equo.
18 Genus desumitur a materia, et differentia a forma: id est
ad similitudinem materiae genus consideratur: quia sicut materia ad plures
formas, sic genus indiferens est, ut per plures differentias contrahatur. Similiter
differentia ad similitudinem formae desumitur; quia praebetur instar formae determinan-
19 tis indifferentiam generis. Negat intellectus assentiri falso, ut falso:
ut intellectus eliciat ascensum omne obiectum, ut verum debet proponi.
20 Propter quod unumquodque est tale, et illud magis: id est potius est tenen-
dum; causam esse talem, qualem effectum; talem inquam, vel forma-
liter, vel eminenter, vel virtualiter; propter solem n. homo, bruta, plan-
tae, et metalla sunt; et tn formaliter nullum ex his sol esse potest.
21 Quidquid est, dum est, necesse est esse: Verbi gratia dum existit, non contingenter, sed necessario
existit.
22 Deus, et natura nihil frustra molliuntur, aut efficiunt: quidquid
n. Deus, ut author naturalis, et natura efficit, ad meliorem rerum ordi-
nem destinatum est: quidquid superfluum; ad huiusmodi finem non con-
23 ducit, nec illud natura patitur. Natura semper efficit, quod optim-
um est: id est, quod conducit ad sui statum meliorem, et conservationem.
24 Natura detestatur vacuum: locus n. a natura destinatur, ut corpus con-
25 tineat. Non sunt multiplicandae entitates absque urgenti necessitate:
Ubi non urget necessitas, aut fundum positivum adstruendi entitatum
realem multiplicitatem ad rei constitutionem; unica entitas

26 adstrui debet, et sufficit. Qd qd recipitr ad modum recipientis recipitr: id e, ea raone, quâ materia 1a s^m oies sui partes recipit fram; frâ m^am infrat s^m easdem.

27 Modus operandi sequitr modum essendi: sic n. Creatura in suo ee dependet a Deo; ceentr abi pro

28 dependet, ut operetr: illesa tn illius libertate. Ese e propter operari: id e, ee principii activi e in ordine ad operaoem: n tn ee principii passivi, ut materia 1a; sit hec sit prium activum

29 suarum proprietatum, Vlt qntitatis, durationis ett. Substa producit suas passiones noe generantis: id e substa immate producit illas illa virtute, quam a generante acceperat. Qui dat fram,

30 dat coa ad fram: id e agens producens fram substatem, dat ipsi fre virtutem efficiendi coa ad fram, sive proprietates ipsius fre.

31 Qd qd e alicubi: id e qd qd nalitr, et vi causarum secundarum producitr, in loco debet ee; secus autem si supernalitr a Deo

32 extra oies celos aliqd corpus collocaretr. Qd qd accidit alicui, accidit omni idenaificato cum illo: hoc verum tenet, si loquatr de

33 eodem instanti; secus si de diversis, falsum e. Idem manens idem semper e natum facere idem: id e prium sive liberum, sive narium, idem manens, habet potiam ad operandum, vl libere, vl nario eundem effum.

34 Generatio unius e corruptio alterius; sensus huius prologuii e illativus; si unum Vg corrumpitr, alterum generatr; et dd: n tn sensus e realis identatis: nec generatio unius tri inadequati e corruptio alterius inadequati: cu tros n adequatos versatr.

35 Virtus unita fortior e ipsa dispersa: intentius n. agit calor ut octo in eadem parte subti, quam si in diversis par-

36 tibus subti agat s^m singulos sui gradus. Sile n potest agere in sibi simile: agens Vlt univocum, si inveniat productum calorem

ut sex intra subtum, nihil ultra potest in eo operari: hoc n. ita fit
propter extrincam voluntatem Dei. Agens naturale intendit 39
assimilari sibi passum: v.g. calor, ut sex n. potest producere in subto,
nisi calorem ut sex: secus autem si sit causa equivoca, quae n. continet
formaliter effectum, quem producit. Lux n. in subto calido, ut quatuor,
producere poterit ibi alios quatuor caloris gradus.

Agens naturale 40
fortius agit in proximo, quam in remoto: minus n. subta calefi-
unt per se loquendo, e longinquo, quam e proximo. Et per accidens
aliter contingat; chrystallus n. per aptiore ratione densitatis, quam
aer, ad recipiendam lucem, intentius illuminatur, quam aer, 41
Et proximior Soli; chrystallus vero distantior. Omne agens in
agendo repatitur: absolute hoc prologuium falsum est; licet n. saepius
contingat mutua actio, et passio v.g. manus calida, frigidaque ma-
nus applicatae ad invicem calefiunt, et frigefiunt: at n. sem-
per ita evenit; nec agens creatum in cor hoc petit: candela
n. cum producit lucem, ab aere nullatus repatitur.

Ex duobus en- 42
tibus in actu n. fit unum ens per se: id est ex duobus entibus completis; alias
tamen ex duobus incompletis. Nemo dat, quod n. habet: causa n. exis- 43
tens nullum habet esse de facto, contra effectui nullum esse potest coin-
care. Impossibile est idem simul esse, et non esse: loquitur de extremis contradicto- 44
riis, et respicit posse, licet impossibile subtum, negativum, seu positivum:
de quolibet n. licet verum dicere, quod nequit simul esse, et non esse; et quod illa
duo contradictoria n. possunt simul abesse.

Conservatio est continuata pro- 45
ductio: si simpliciter conservetur effectus ab agente, quod illum produxit:
alias falsum est. Non est melius contradictoria dicere, quam toti propositioni 46
adverbialem negationem praefigere: ut n. cuicunque propositioni
recte fiat contradictio, negationem anteponere subto, contentaneum est;

47 Conditio nihil ponit in ēē: ut si Petrus esset Leo, esset rugibilis.
In re g° nihil supponit prędicta cōditio.
48 Defīo debet cōstare ex gene-
re, et diffīa: id ē, ex duobus unum, in quo defīnitum cōveniat cum aliis,
et alterum in quo ab aliis differat: si p̄ aīal rōale homo cōvenit cum
49 equo, et p̄ rōale differt ab illo. Ex vero nunq̄m sequitr, nisi verum: id
ē in argutione fōrali ex anti vero nunq̄m sequitr cōens falsum.
50 Ex anti falso nō sem infertr falsum, sed potest inferri verum: id
ē ex anti falso fōraliter infertr falsum, et n̄ verum; ut Petrus ē Leo;
g° ē rugibilis. At inferri potest verum ex vi materię tantum:
51 ut oīs homo ē niger: g° Ethiops ē niger. Ex impoli sequi potest
quodlibet: vlt impole, cōtingens, aut narium.

Hęc pro presenti instituto in consinnne acceperis, studiose Lector,
si alia tibi proloquia ad manus deveniant, hic eodem tenore, ac
methodo sais anectas: fac valeas tertio nostrę Methaphisicę cur-
su, 1659.

PALLADIVM SIVE TRIVMPHVS SAPIENTIAE

PRO STATVENDIS PHYSIOLOGIÆ DOGMATIBVS,

PRO THESIBVS, HYPOTHESIBVSQVE ASSERENDIS,

PRO AVSPICIIS INGENII AVCVPANDIS

ERIGITVR, INSTRVITVR, ADORNATVR

A D. IOANNE ANTONIO MERINO DE AREVALO, ET NEVE,

PHILOSOPHIÆ CANDIDATO.

QVEM VT AD FORTVNATAE ADHVC GLORIAE CAPITOLIVM DEDVCAT,

IN PATRONVM ASCISCIT,

D. D. IVSTINVM DE NEVE, ET CHAVES,

IVRIS CANONICI LAVREA INSIGNITVM, ILLVSTRISSIMÆ HISPALENSIS ECCLESIÆ MERITISSIMVM CANONICVM,

SVVS EX SORORE NEPOS;

CVI FVMOSÆ CLARISSIMI STEMMATIS IMAGINES FAVSTA OMNIA PORTENDVNT:

Splendorem quidem literariũ, sy deris e[illegible] gentis lenignitas, expeditum ad sapientiæ aras aditum claves aureæ, decus cum ingenti spe fructuũ, decorum Rosarũ purissimum prædiuinant.

INTERIM, VT FAVSTVS, FOELIXQVE VALEAT, ENIXE PRECATVR LL. M.

Q. P. D. Vtrùm compositum substantiale viuens formam corporeitatis de facto admittat?

1 PRIMA inter scientias speculatiuas naturalis caput effert Physica, quæ absolutè denominanda censetur scientia speculatiua; licèt secundum quid possit denominari practica: contẽplatum [illegible] tãquam obiectum attributionis materiale, [illegible] ens naturale completum substantiale; eiusque dispositionem, & formã tanquam obiectum formale. Sortitur suum [illegible] rationem corpus naturale substantiale completum; est *ens substantiale compositum ex materiâ, & forma unitis*: nec ideò [illegible] potentia Dei absolutâ expungitur possibilitas alicuius corporis completi huiusmodi compositionis expertis.

2 AD compositum in *facto esse* duo tantùm principia concurrũt intrinseca ut *quod*, materia, videlicet, & forma: idem verò in *fieri* prout trãsitus est, tribus principijs intrinsecis materiâ, formâ, & privatione formæ coalescere debet: at illud *fit* præcisè ratio est, privationem non dicit; nec illam illud cœlorũ, & elementorum in prima Mundi conditione [illegible] tertium principium admisit. Compositum substantiale [illegible] realiter à suis *partibus divisivè acceptis* distinctione [illegible] *verò collectivè*, imò nec ratione ratiocinata distinguitur [illegible] *tamen ratiocinante* non renuit secerni: nec causam intrinsecam adæquatam, nec identificatam, nec distinctam realiter à composito, fas sit admittere.

3 DAri commune subiectũ, primum, substantiale, [illegible] unũ, incorruptibile, receptaculum omnium formarum, quod materiam primam vocitamus, pro compertissimum sic exactè definiri consuevit, est *substantia incompleta receptiva formarum substantialium*: quarè ab illius essentia metaphysica potentiam formarum accidentalium receptivam ablegamus; proprium tamen metaphysicum materiæ primæ, ut sibi debitum constituimus. Materiam primam, quæ de facto extat, imò quamcumque possibilem essent aliter esse corpoream, ut nec divinitus spiritualis recipi possit, censemus. Ex duobus extremis substantialibus, quod communicet composito minùs nobilia, & per se prædicata, erit subiectũ formæ, quod verò nobiliora, perfectiora prædicata composito exhibeat, forma erit.

4 POtentia formalis tum receptiva, tum passiva nullatenùs à materia primâ realiter distingui cẽsemus; tot ergo formalitates, & respectus præscindibilis est per intellectũ, quot sunt formæ, quas recipere valet. Non enim materia existit existẽtia formæ; cũ habeat veram, & propriam existentiã independenter ab omni forma: quare non solùm supernaturaliter absolutè, sed etiam naturaliter posse existere spoliatam omni forma quantũ est ex se, & intrinsecè, iudicemus; licèt propter extrinsecum decretum Dei, [illegible] modo sibi debito connaturali absolutè existẽs nõ possit omni formâ destituta. Possibiles sunt plures materiæ specie distinctæ, & alia formarum corruptibilium, & incorruptibilium receptrix, qua de facto etiam hæc nostra materia est, quæ specie non secernitur à materia cœlorum, omniumque corporum cœlestium.

5 FOrma alterum principium cõpositi naturalis est *actus physicus substantialis absolutus materiæ primæ*. De facto in alijs cõpositis non viventibus una tantùm est forma substãtialis: in viventibus verò præter animam concedenda est alia forma, quæ communiter appellatur *corporeitatis*, tamquam organizatio substantialis compositi; hæc igitur forma est incompleta absolutè (licèt in suo genere completa diceretur) subordinaturque animæ ad complendum adæquatè compositum; rursus eadem entitati [illegible] omninò est cum embrionis, cadavericaque formâ; solùmque quoad extrinsecas denominationes embrij, cadaveris, necnon corporeitatis separantur.

6 OMNES formæ materiales, sive substantiales, sive accidentales, absolutæ, vel modales educuntur de potentia materiæ præcontinente non formaliter, sed virtualiter illas materiales causandas ab ipsa. Non est fas naturaliter, eadem materiam plures formas ultimò complentes recipere; non tamen defectu capacitatis materiæ, nec virtutis activæ, sed præcisè propter mutuam formarum contrarietatem; aut utriusque oppositionum repugnantiam; sed quia legibus naturæ cautum est, propter meliorem rerum ordinem: supernaturaliter verò in eandem materiæ partem introduci valent duæ formæ adæquatæ, quæ in obedientiali potentia, non naturali, subiectarentur. In genere passivo nulla datur potentia obedientialis elevabilis; sed extrinsecè denominatur talis, quatenùs connotat agens supernaturale ad productionem formæ, quæ in materia recipienda est.

7 VNio substantialis compositi est *modus substantialis nectens materiam primam cum forma substantiali*: distinguitur quidem [illegible] Vnio informationis in utroque extremo, tamquam in subiecto receptionis recipitur; etsi sola materia sit subiectum passivum illius. Duplex unio pro unica formâ, & materia, licet non repugnet, superfluit de facto. Vnio compositi etiam humani corporea adstruitur, quæ spiritualis sit, possibilem iudicamus.

8 CAusa extrinseca communissimè accepta est, *quæ communicat esse alteri diversæ naturæ*: causam enim mediatam non complectitur; immediatè requirit existentẽ verè, & physicè ad effectum producendum: causa in actu secundo per causalitatem, in actu vero primo quãtum est ex se per suam propriam virtutem, seu respectum transcendentalem ad effectus, quos producere potest, constituitur: ast prædictus respectus sub statu possibilitatis cum effectibus non connectitur; solùm enim respicit effectus in esse existentiæ, & in singulari, nõ tamen sub aliqua ratione communi effectus. Duas causas adæquatas præcipuè efficientes de potentiâ Dei absoluta simul per duplicem actionem adæquatam ad eundem effectum producendum, posse concurrere, nobis persuasum est.

9 CAusa efficiens est, *quæ physicè per se influit in effectum*. Prima causa Deus videlicet O. M. Simultaneo concursu cum causis secundis immediatè cõcurrit ad omnes ipsarum operationes, quin ablato eo concursu, aliquis effectus valeat existere; adeò ut ad peccati actũ etiam concurrat, indemni tamen prorsùs sua sanctitate. Præmotio physica ad creaturarũ effectus nec requiritur; nec pro ipsarum innatā libertate creaturas relinquit expeditas. Substantia creata tum accidentium in proprio, & alieno subiecto; cum alterius substantiæ sola immediatè productiva est: ast nullũ accidens nec dũ inadæquatam virtutem habet respectu substantiæ; licèt in consortio illius; vel se solo possit aliud accidens producere.

10 CAusa materialis est, *quæ per exhibitionem suæ entitatis recipiendo formam, cõmunicat esse alteri*: causa verò formalis, *quæ per exhibitionem suæ entitatis informando subiectum, cõmmunicat esse alteri*: effectus formalis utriusque causæ primarius, compositũ est; respectu cuius primaria earundem causalitas est unio: secundarius verò effectus causæ materialis est omnis forma materialis, eiusque causalitas secundaria eductio, seu passio censetur. Cæterùm effectus secundarius causæ formalis est expulsio formæ præcedentis ab eodem subiecto sive physica, sive moralis: necnon eius secundariam causalitatem in entitate formæ advenientis, & simul in voluntate divina de non conservanda formâ, [illegible] in subiecto, constituimus.

11 CAVSAM finalem exponimus: est id *propter quod consequendum aliquid fit*. Sola electio, & executio externa mediorum sunt effectus causæ finalis ut talis: cuius causalitas constituitur formaliter ex amore efficaci finis, & ex cognitione proportionis medij determinati: ast respectu actus electionis medij indeterminati, amor solus efficax finis est causalitas: item respectu executionis externæ actus electionis imperãs, media executioni mandari, rationem causalitatis subit. Bruta animantia non operantur propter intuitum finis formaliter; sed solà quàdam sympathia feruntur.

12 ACtio in communi sic definitur: *est ratio formalis efficiendi actualiter*: in actionem creativam, & generativam illam bifindimus. Actio & passio nec ratione nostra inter se distinctionem ullam admittunt. Actio generativa agentis creati ab agẽte, & termino de facto realiter distinguitur, licèt non implicet, quod idẽtificetur cũ termino producto. Nihilominùs tamen actionem eductivam solius Dei; necnon creativam etiam de facto, etsi distinctas à Deo, identificatas cum [illegible] productis ab ipso, defensamus. Actio eductiva sive creaturæ, sive Dei, tãquam in subiecto inhæsionis in passo recipi debet: actio vero creativa animæ rationalis tamquam in subiecto adhæsionis in materia recipitur: cæterum actio creativa Angeli formaliter non recipitur in Angelo, siquidem identificatur cum illo: secùs si distingueretur, ut possibile est, in ipso quidem reciperetur tamquam in subiecto adhæsionis.

13 MOtus *est actus entis in potentia, prout in potentia*: in motum *quod*, & motũ *quo* secari solet: à motu *quo* nullatenùs actio, & passio discriminantur; imò nec unio: unde omnis actio eductiva, & passio verè, & propriè sunt motus: sed non omnis motus, utporè unio formaliter ut talis, est actio, & passio. Motus necessariò successivus minimè essentialiter secernitur à motu instantaneo in entitate positiva; sed in diversis connotationibus negationum: motus adæquatè contrarij naturaliter sunt incompossibiles; etsi supernaturaliter, id posse accidere, concedamus.

14 LOcum extrinsecum sic definimus: *est ultima superficies corporis continentis immobilis*: spatiũ Imaginarium quid fictitium est; nec verè locus: solùm enim per non repugnantiam, ut extra omnes cœlos verum, & reale spatium ponatur, explicamus. Idcircò Deus non est in spatio imaginario. Locus intrinsecus, seu ubicatio præter entitatẽ rei, & loci extrinseci modus distinctus realiter est. Supernaturaliter in duplici loco adæquato circumscritivo idem corpus collocari, non implicat. Vacuum est *locus corpore non repletus*: non repugnat motus successivus alicuius corporis gravis per vacuum ad usque suum centrum.

15 INfinitum est, *quod caret termino*: licèt naturaliter infinitum cathegorematicum non existat; supernaturaliter tamen non repugnat, quodcumque illud sit. Infinitum in intensione, extensione, numeroque non renuit saltem terminis extrinsecis positivis, vel negativis circumscribi: vnde vnum infinitum esse maius alio, rectè infertur. Cõtinuũ est, *quod cõstat partibus inter se cõiunctis aliquo nexu*, videlicèt unione cõtinuationis, nõ informationis. Punctis finitis indivisibilibus consurgere continuum; sed virtualiter divisibilibus in infinitum quoad spatium divisibile, propugnamus. Tam modi incipiẽdi, quàm desinendi quoad positivum, quod dicunt, intrinseci sunt rebus; quoad negativum verò extrinseci. Duratio à re durante, & tẽpore accidens modale distinctum est. Quoad res permanentes, imò successivas mundus ab Æterno potuit consistere.

Q. P. SATISFACIT ASSERTO V.

Defendabuntur in Hispalensi Collegio S. Hermenegildi Regis, & Martyris Societatis IESU, Vespere Die 5. Mense Iunij. Anno Dñi 1658.

Laredo Phisica